THE

LEOFRIC MISSAL

WARREN

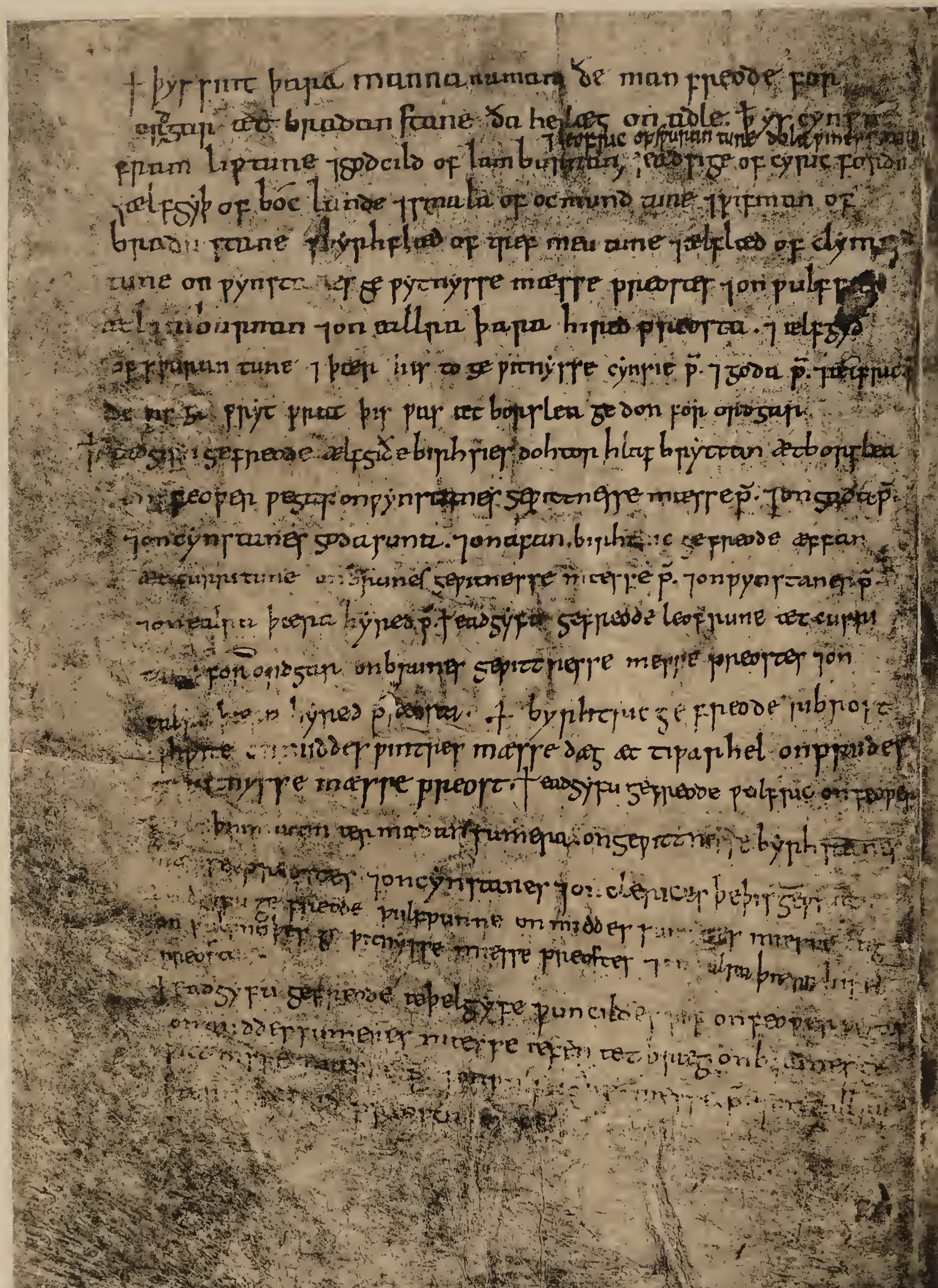
London

HENRY FROWDE

OXFORD UNIVERSITY PRESS WAREHOUSE

7 PATERNOSTER ROW

To face title page.

LEOFRIC MISSAL. *Fol. 8 b.* (see page 6.)

THE

LEOFRIC MISSAL

AS USED IN THE

Cathedral of Exeter

DURING THE EPISCOPATE OF ITS FIRST BISHOP

A.D. 1050—1072

TOGETHER WITH SOME ACCOUNT OF

THE RED BOOK OF DERBY, THE MISSAL OF ROBERT OF JUMIÈGES,

AND

A FEW OTHER EARLY MANUSCRIPT SERVICE BOOKS OF THE ENGLISH CHURCH

EDITED, WITH INTRODUCTION AND NOTES

BY

F. E. WARREN, B.D., F.S.A.

RECTOR OF FRENCHAY, GLOUCESTERSHIRE,

AND LATE FELLOW OF ST. JOHN'S COLLEGE, OXFORD

Oxford

AT THE CLARENDON PRESS

1883

'Dignum judico qui ab Ecclesiasticæ Historiæ studiosis a capite ad calcem perlegatur.'

WANLEY, *Thesaurus*, p. 82.

'To the shame of this country, much of what belongs to our ancient ecclesiastical history has been snatched from forgetfulness, and given to the world through the press, not by Englishmen nor by English patronage, but by foreigners, such as those truly great and truly learned ecclesiastics, Mabillon, Martene, Muratori, and the Bollandists. Let us, however, hope that a new and a brighter day may dawn upon England; and while she learns to appreciate her own vast wealth in the remains of her ancient literature, she will hearten forwards all those among her sons who are now ready and wishful to toil upon the national stores, and bring to light these islands' literary riches which still lie hidden in manuscripts.'—ROCK, *The Church of our Fathers*, iii. 1. 191.

PREFACE.

The object of the publication of this volume is to render generally accessible the text of the Liturgy of the Church of England during the Anglo-Saxon period. The Liturgy of the Anglo-Norman period has been popularized by recent reprints of the Sarum, York, and Hereford Missals. With the Leofric Missal before him, a student will now be able to trace the alterations and modifications which gradually took place in the text of the Canon and in the structure of Masses. The almost entire absence of rubrics from the Leofric, in common with all early Sacramentaries, will unfortunately prevent him from ascertaining how far the peculiar directions of the later Uses as to the position and manual acts of the priest, the sequence of colours, and other ritual details, are of mediæval origin, or a perpetuation of earlier English usage.

In the course of publication the Editor has become indebted to many known, and to some unknown, friends, for much valuable assistance and information. His thanks are especially due to the Delegates of the Clarendon Press for undertaking a publication which would have been too costly for individual enterprise; to the chief Librarians and other members of the Library Staff in the University Libraries of Oxford and Cambridge, the National Library at Paris, and the Public Library at Rouen, for much courtesy and assistance; to Henry Bradshaw, Esq., for help in deciphering faded passages in early Missals belonging to Corpus Christi College, Cambridge, and freely put at the Editor's disposal through the Rev. S. S. Lewis; to Professor Westwood for advice and help in reproducing some of the faded designs in the Kalendar; to J. B. Davidson, Esq. and the Rev. C. W. Boase, for help in the identification of Obits, and of Anglo-Saxon names of places and persons; to E. Bishop, Esq., for help in tracing the history of a lost Leofric Missal; to the Rev. W. C. Bishop, jun., for aid in attempting to discover an ancient Missal of the Church of England, stated to have been at Cologne in the sixteenth century; to Falconer Madan, Esq., Miss Wyndham, and others, for much general assistance in correcting proof sheets, verifying references, etc.

ORDO RERUM QUÆ IN HOC MISSALI CONTINENTUR.

[PROPRIUM DE SANCTIS.]

[COMMUNE SANCTORUM.]

[MISSÆ VOTIVÆ.]

APPENDIX.

INDICES.

INTRODUCTION.

CONTENTS.

§ 1. The MS. volume, now presented for the first time *in extenso*, has long been known to liturgical writers, and has been frequently quoted by them under the title of 'The Leofric Missal.' It is so called from its having been the property of Leofric[1] first bishop of Exeter, and by him presented to Exeter Cathedral. Its liturgical interest lies in the fact that it is one of the only three surviving Missals known to have been used in the English Church during the Anglo-Saxon period, its companion volumes being the Missal of Robert of Jumièges, Archbishop of Canterbury, written in the first half of the eleventh century, and now in the Public Library at Rouen, [MS. Y. 6], and the 'Rede Boke of Darbye,' written in the second half of the eleventh century, now in the Library of Corpus Christi College, Cambridge[2]. [Nasmith's Catalogue, No. 422.]

§ 2. Considerable uncertainty hangs over certain points connected with the life of Leofric. The exact place and date of his birth are unknown. Inett calls him a Burgundian[3]. Dr. Oliver is a little more circumstantial, and describes him as 'descended from an illustrious family in Burgundy[4];' but as neither of these writers give any authority for their statements, and as evidence can be produced which is inconsistent with them, the Burgundian theory may be dismissed without further notice. Florence of Worcester calls him 'Britonicus[5],' a word which has been interpreted to mean 'a Breton,' or native of Brittany, by Mr. Pedler[6], and Professor Stubbs[7], and

---

[1] Leofricus, fol. 1 a; Leouuricus, Bod. MS. 718, fol. 180. b.

[2] Schultingius gives an account of another English Missal existing in his time (1599) in the Library of St. Pantaleon at Cologne. Biblioth. Eccles. col. 1599, tom. iv. part iii. p. 145. Some of his extracts have been reprinted on p. 308, q. v.

[3] Inett, J., Origines Anglicanæ, ed. 1855, i. 468.

[4] Oliver, G., History of Exeter, ed. 1821, p. 15. Probably following the earlier authority of Godwin. Cat. of Bps. edit. 1616, p. 455.

[5] In an. 1046.

[6] Anglo-Saxon Episcopate of Cornwall, p. 47.

[7] Foundation of Waltham Abbey (or De Inventione Crucis), p. ix.

'an inhabitant of the Cornish portion of the diocese of Crediton,' by Mr. Freeman [1]. The latter interpretation seems to be the more probable; yet a person bearing the common Saxon name of Leofric [2] cannot have been a Celt pure and simple, and 'Britonicus' can only imply that he was born in what was actually or traditionally Celtic ground, or that at least on one side of his family Celtic blood was flowing in his veins. But whatever may have been his birthplace, we know that his youth was spent, and his education received in Lotharingia. By residence he was therefore a foreigner [3], and as such he must have come in contact with Edward the Confessor during his enforced absence from England, 1016–42, at the court of his cousin Robert the Devil, Duke of Normandy, who died in 1035, or of his infant cousin William, hereafter to be known as the Conqueror.

When Edward returned to England to assume the Crown in 1042, Leofric probably accompanied him in the capacity in which he is first introduced to us in history as 'priest' or 'private chaplain' to the king [4]. But further honours were soon showered upon him. The estate of Holcombe in Dawlish was conferred upon him [5]. He was made Chancellor to the king [6]. In 1046 the Bishopric of Crediton, which, since the death of Burhwold or Brithwold Bishop of St. Germain's, had comprised the two Sees of Devonshire and Cornwall, and which had become vacant through the death of Living [7], was offered to and accepted by him. Leofric sat as Bishop of Crediton for four years, but in 1050 he procured the direction of the King, and the sanction of Pope Leo IX, to transfer the headquarters of the See from Crediton to Exeter. The reason given for the change, both in the letter written by Leofric, and borne by his priest Lantbert, to the Pope [8], and also in the royal charter authorizing the transfer of the See [9], was the need of greater safety from the attacks of pirates. The enthronization of Leofric in his new cathedral took place with great pomp. The leading nobility and clergy of the realm were present, and formed a brilliant throng through which the Bishop advanced, his right arm being supported by the King and his left arm by Queen Edith [10].

After an Episcopate at Exeter of twenty-two years, Leofric died on Feb. 10, 1072, and was buried in the crypt of the cathedral. The exact site of his grave is no longer known, and no memorial stone marks it, although as late as 1419 there is this entry upon the fabric rolls of the cathedral, 'Pro scriptura lapidis Domini Leofrici, primi ecclesiæ Exon. Episcopi [11].' In 1568 a memorial to him was erected under the south tower consisting of an old altar slab of Purbeck marble, with a canopy over it of the same material, with this inscription, 'Leofricus the first

---

[1] Norman Conquest, ii. 83.

[2] E. g. Leofric, Earl of Mercia or Coventry, ob. 1057. His grandfather and that person's great-grandfather bore the same name. A duke Leofric and an abbot Leofric witness a charter of Ethelred in 994 (Kemble, Cod. Diplom., no. 686). Many more instances of the name occur in W. de G. Birch's Index List of Saxon Abbots, p. 82. Three persons named Leofric are among the witnesses to manumissions on fol. 8 and on fol. 377 of this Missal.

[3] 'Apud Lotharingos altus et doctus.' William of Malmesbury, Gesta Pontif., Rolls Series, lib. ii. § 94. p. 201.

[4] 'Kynges preost.' Anglo-Saxon Chronicle in an. 1046. 'Capellano suo.' Leofric Missal, fol. 3 a. 'Meo idoneo capellano Leofrico onomate nuncupato.' Charter of Edward in an. 1044, printed in Oliver's Lives of Bishops of Exeter, p. 8.

[5] 'Quoddam rus in villa quæ ab incolis regionis illius vocitatur Doflisc, scilicet .vii. mansos.' Ib. Leofric was confirmed in his possession of this estate by a charter of William the Conqueror, dated 1068. Ib. p. 10.

[6] 'Regis Cancellarius.' Florence of Worcester in an. 1046.

[7] The date of the death of Burhwold, and the subsequent union of the dioceses of Cornwall and Devonshire, is uncertain. According to William of Malmesbury the union of the sees took place by the act of Canute, i.e. before 1035 (Gesta Pontif. Ang., lib. ii. § 94); according to Florence of Worcester by permission of Edward the Confessor, who was crowned in 1043. Living also held the bishopric of Worcester, which was given in 1046 to Ealdred.

[8] 'Ubi ab hostilitatis incursu liber tutius ecclesiastica officia disponere posset.' Leofric Missal, fol. 3. a.

[9] 'Quoniam piratici Cornubiensem ac Cryditonensem æcclesias devastare poterant.' Charter printed in H. and S. Councils, i. 694. The genuineness of this charter was doubted by Hickes, but is upheld by Mr. Haddan. Ib. 695, note b.

The letter of Pope Leo to King Edward is given in this Missal, fol. 3. b.

[10] H. and S. Councils, i. 692. Leofric Missal, fol. 3 b.

[11] Quoted in Oliver's Lives of the Bishops of Exeter, p. 8. Archdeacon Freeman identifies this 'lapis Leofrici' with the sedilia. Architectural History of Exeter Cathedral, p. 40.

byshoppe of Exeter lyeth here.' Some account must be added of Leofric's character and policy. At first sight one would imagine that as a foreigner, at least in education and habits, he would incur a share of the popular odium which attached to the foreign favourites introduced by Edward into high ecclesiastical positions in England. But Edward's foreign appointments can be divided into two classes. In the first place there were cases of the appointment of Frenchmen from Normandy, who were the King's favourites, but objects of hatred to the English people. Conspicuous among this class of nominees were Robert, Abbot of Jumièges, appointed to the See of London in 1044, and translated to the Archiepiscopate of Canterbury in 1051; William, one of the king's Norman chaplains, made Bishop of London in 1051: and Ulf, another Norman chaplain, elevated to the Bishopric of Dorchester in 1049. All of these prelates fled from England for fear of their lives, before the national reaction of feeling which took place in 1052. But there was a second class of foreign appointment, in which the favoured nominees came not from Normandy but from Lotharingia, a term which corresponds geographically to the South Netherlands, or to Belgium, and part of Germany west of the Rhine, and the French and German provinces of Flanders, Picardy, Artois, Alsace, and Lorraine; ecclesiastically, to the province of Cambray, including the dioceses of St. Omer, Tournay, Arras, Cambray, Namur; the northern part of the province of Rheims, including the dioceses of Soissons, Amiens, Laon; the province of Trèves, including the dioceses of Trèves, Metz, Verdun, and Toul; the southern part of the province of Mechlin, including the dioceses of Antwerp, Bruges, Ypres, and Ghent; and the western part of the province of Cologne, including the dioceses of Cologne and Liège. This district formed a borderland between France and Germany; in which both languages were spoken, but where German preponderated over French, and the inhabitants of which were more akin than the French to the inhabitants of this country. The appointment of a Lotharingian was therefore by no means the same thing as the appointment of a Norman to any post of honour or emolument in England. Nor were such appointments confined to Edward the Confessor. We may include among the more conspicuous instances of such appointments those of—

(*a*) Duduc, made Bishop of Wells by Canute, in 1033, whom Florence of Worcester describes as of Lotharingian origin[1], but whom his successor, Gisa, declared to be of Saxon nationality[2].

(*b*) Hermann, a Lotharingian, chaplain to King Edward, made Bishop of Ramsbury in 1044.

(*c*) Leofric, a Lotharingian, chaplain of the King, made Bishop of Crediton in 1046.

Not one of these Lotharingian bishops fled from his See, like their Norman brethren in the Episcopate, in 1052[3]. But though these bishops were not obnoxious to the inhabitants of their English dioceses on the score of their nationality, their appointment tended to the de-insularization of the English Church, and to its assimilation to the continental Church in the loss of national privileges and in an increased subservience to the Papacy. We are glad to believe the post mortem panegyric, preserved in this Missal, which states that Leofric was most active in teaching, preaching, promoting church restoration, and in fulfilling all the other duties of the Episcopate[4]. His generosity, and his title to be enumerated among the benefactors of the diocese of Exeter, are undoubted. He recovered for St. Peter's Minster much of its alienated property, 'ꝥ land æt Culmstoke, and ꝥ land æt Brancescumbe, and æt Sealtcumbe, and ꝥ

[1] 'De Lotharingia oriundus, in an. 1060.'

[2] 'Natione Saxo.' Camden Society, vol. viii. for 1840, p. 15.

[3] There were numerous later appointments of the same kind. In 1060 Gisa, a Lotharingian, and native of the bishopric of Liège, was made Bishop of Wells; and Walter of Lotharingia, chaplain to Queen Edith, was made Bishop of Hereford; Adelhard, a Lotharingian, a native of Liège, was appointed by Earl Harold as Canon and Lecturer in his newly-founded minster at Waltham. Baldwin, appointed Abbot of Bury St. Edmund's, 1062-5, may have been a Lotharingian, though the balance of evidence seems to be in favour of his French origin. The distinction between Edward's Norman and Lotharingian appointments, first pointed out by Dr. Stubbs in the 'De Inventione Crucis,' has been set forth at length in Freeman's Norman Conquest, ii. 585-7.

[4] Fol. 3 a.

land æt sancte Maria circean, and ꝥ land æt Stofordtune, and æt Swearcan wille, and ꝥ land æt Morceshille and Sidefullan hiwisc, and ꝥ land æt Brihtrices stane, and ꝥ land æt Toppeshamme, theah the harold hit mid unlage ut nam, and ꝥ land æt Stoce, and ꝥ land æt Sydebirig, and ꝥ land æt Niwantune, and æt Northtune, and ꝥ land æt Clist the wid hæfde[1].' He also enriched the monastery, by endowing it with his own private possessions, namely, land 'æt Bemtune and æt Esttune, and æt Ceommenige, and ꝥ land æt Doflisc, and æt Holacumbe, and æt Suth wuda[2].' He also presented to the cathedral a large quantity of church furniture, ornaments, and vestments; viz.:—

ii b[isceop] roda	two bishop's crosses.
ii mycele gebonede roda, butan oðrum [litlum] silfrenum swur rodum	two great ivory crosses, besides other small silver neck crosses.
ii mycele cristes bec gebonede	two great ivory Christ's books.
iii gebonede scrin	three ivory caskets.
i geboned altare	one ivory altar.
v silfrene caliceas	five silver chalices.
iiii corporales	four corporals.
i silfren pipe	one silver pipe[3].
v fulle mæsse reaf	five full mass vestments.
ii dalmatica...	two dalmatics.
iii pistel roccas	three tunicles.
iiii subd[i]acones handlin	four subdeacon's handlinen.
iii canterсæppa	three chorister's caps.
iii canterstafas	three choir staves.
v wællene weofod sceatas	five woollen altar covers.
vii of brædelsas	seven carpets.
ii tæppedu	two tapestries.
[iii berascin]	three bearskins.
vii setlhrægel	seven seat-covers.
iii ricghrægel	three back hangings.
ii wahreft	two wall hangings.
vi mæsene sceala	six brass scales.
ii gebonede hnæppas	two ivory cups.
iiii hornas	four horns.
ii mycele gebonede candelsticcan	two great ivory candlesticks.
vi læssan candelsticcan gebonede	six smaller ivory candlesticks.
i silfren stor cylle mid silfrenum stor sticcan	one silver censer, with silver censer stick.
viii læflas	eight ewers.
ii guðfana	two banners.
[i] merc	one table (?), flag (?).
vi midreca	six coffers (?).
i firdwæn	one military wagon.
i cyste	one chest.
& þær næron ær buton vii upp hangene bella, & nu thær sind xiii upphangene	six suspended bells, in addition to the seven which previously existed.
xii handbella	twelve handbells.

None of these gifts are now known to be in existence.

And the following list of books:—

ii fulle mæsse bec (1, 2)	two plenary missals.
i collectaneum (3)	one collectaneum.
ii pistel bec (4, 5)	two epistle-books.
ii fulle sang bec (6, 7)	two complete choral books.
i niht sang (8)	one night choral book.
i ad te leuaui (9)	one ad te levavi[4].

[1] Bodl. MS. Auct. D. 2. 16, fol. 1 a, printed, with a translation, in Dugdale's Monasticon, ii. 527.

[2] Ib. The land at Holcombe and Dawlish had been given to him by King Edward.

[3] See § 49.

[4] Probably an Antiphonary, so called from the opening words of the Introit for the first Sunday in Advent.

i tropere (10)	one tropary.
ii salteras (11, 12)	two psalters.
se þriddan saltere swa man singð on rome (13) ...	a third psalter with music as sung at Rome.
ii ymneras (14, 15)	two hymnaries.
i deorwyrðe bletsing boc (16)	one very valuable benedictional.
iii oðre (17, 18, 19)	three other benedictionals.
i englisc christes boc (20)	one English Christ's book.
ii sumer ræding bec (21, 22)	two summer reading books.
i winter ræding boc (23)	one winter reading book.
[i] regula canonicorum (24)	one canonical rule.
[i] martyrlogium (25)	one martyrology.
i canon on leden (26)	one canon in Latin.
i scrift boc on englisc (27)	one Penitential in English.
i full spel boc wintres & sumeres (28)	one complete book of homilies for winter and summer.
[i] boeties boc on englisc (29)...	one Book of Boethius in English.
i mycel englisc boc be gehwilcum þingum on leoðwisan geworht (30)	one great English book on various subjects, composed in verse.

Then, after enumerating five books and one worthless set of mass vestments, which Leofric found at Exeter, the document names the following Latin books presented by him to the cathedral:—

liber pastoralis (31)	the Pastoral of St. Gregory.
liber dialogorum (32)	
libri iiii prophetarum (33, 34, 35, 36)	the .iiii. may be intended to apply to prophetarum.
liber boetii de consolatione (37)	Bodl. Auct. F. i. 15.
isagoge porphirii (38)	a later hand adds 'de Dialectica' in Exeter MS. 3501, fol. 2 a, line 6, and an erasure follows the entry in the MS. here transcribed.
i passionalis (39)	
i liber prosperi (40)	
liber prudentii psicomachie (41)	(41) (42) (43) now form one volume in the Bodleian Library. Auct. F. iii. 6.
liber prudentii ymnorum (42)	
liber prudentii de martyribus (43)	(43) Ex. MS. 3501 adds 'on aure bec.' Auct. F. iii. 6.
liber ezechielis prophetę (44)	
cantica canticorum (45)	
liber isaie prophetę on sundron (46)	the Book of Isaiah by itself.
liber isidori ethimolagiarum (47)	
passiones apostolorum (48)	
expositio bede super euangelium lucę (49)	
expositio bede super apocalipsin (50)	
expositio bede super vii epistolas canonicas (51) ...	
liber isidori de nouo & ueteri testamento (52) ...	
liber isidori de miraculis christi (53)	
liber oserii (54)	probably a mistake for Liber Orosii.
liber machabeorum (55)	
liber persii (56)	Bodl. Auct. F. i. 15.
sedulies boc (57)	= Liber Sedulii.
liber aratoris (58)	
diadema monachorum (59)	a work of Smaragdus, abbot of the Benedictine monastery of St. Michael on the Meuse, † 824. The title is erased in Ex. MS. 3501, fol. 2 a.
glose statii (60)	= Glossæ Statii.
liber officialis amalarii (61)	

The list[1] closes with a request that worshippers in Exeter cathedral would pray for the soul of Leofric, and the imprecation of a malediction on any persons who should be concerned in the alienation or removal of his gifts.

[1] Transcribed from Bodl. MS. Auct. D. ii. 16, foll. 1 a–2 b; an Evangeliarium given by Leofric to Exeter Cathedral, and presented by the Dean and Chapter to the Bodleian Library in 1602. It is not one of the volumes in the above list.

Of the above list of sixty-one MSS. only one (30) is still in the Library of the Dean and Chapter of Exeter. It was edited, with translation and notes, by G. B. Thorpe, under the title of 'Codex Exoniensis,' in 1842. Of the remainder, one (3) is in the British Museum (Harl. 2961); three (24), (25), (27) are in C. C. C. C. (S 12, D 5, L 12, now 190, 196, 190); one (28) is in the Cambridge University Library (GG III. 28; seven (1), (31), (37), (41), (42), (43), (56), are in the Bodleian Library (MS. 579, 708), Auct. F. I. 15, containing (37) and (56), Auct. F. iii. 6, containing (41), (42), (43). There is an A.S. Book of the Gospels, arranged for Sundays and Festivals of Saints, in the Cambridge University Library, (I. i. 2. 11), which once belonged to Leofric, and may possibly be identified with (20) in the above list.

§ 3. While admiring the assiduity and generosity of the first bishop of Exeter, we must also note his tendency and determination, in common with other foreigners intruded about the same time into English Sees, to Romanize the Church of England. Roman in origin, owing her existence to the forethought of one of the greatest of Popes, and fostered at first by Roman missionaries and bishops, the Church of England had been consistently and loyally Roman in doctrine and practice. Her first liturgical books, as well as vestments and church ornaments, came direct from Rome, being sent by Gregory to Augustine[1]. Her archbishops from the very first applied for and wore the pall[2]. But along with a just and ready recognition of her debt to Rome, she had retained, till the reign of Edward the Confessor, certain privileges and notes of autonomy, which are necessary to the independent life of a national Church. For example in the election of bishops. Up to the time of Edward the Church of England kept this matter in her own hands. The mode of election resembled that prevailing in the Anglican rather than in the Roman Church of the present day. The chapter, the witenagemot, and the king all took their part; but the appointment, virtually, and under ordinary circumstances, was a royal one, and it is the king who is most frequently described as giving a bishopric to this or that royal nominee: but in the eleventh century we hear for the first time of bishops going to Rome for consecration or confirmation, and of the Roman court claiming at least a veto on the nomination of the English king[3]. Or take the question of canonization. In the earlier Anglo-Saxon Church this power was exercised by the provincial bishops and national councils, the first instance of solemn canonization by a pope being that of Ulric, Bishop of Augsburg, by John XV in 993, while the privilege was reserved exclusively to the Roman See by Alexander III in 1170. Thus the two Saxon brothers, priests, and martyrs, Hewald the Swarthy and Hewald the Fair, were canonized by the English Church soon after their death circ. 695[4]. The nativity of St. Gregory, March 12, and the deposition of St. Augustine were fixed by the Council of Clovesho in 747[5]. St. Boniface died in 755, and in the first synod held in the following year his name was enrolled among the saints in the Anglican kalendar[6]. The name

[1] 'Papa Gregorius Augustino episcopo misit . . . quæ ad cultum erant ac ministerium ecclesiæ necessaria, vasa videlicet sacra et vestimenta altarium, ornamenta quoque ecclesiarum, et sacerdotalia vel clericalia indumenta, sanctorum etiam apostolorum ac martyrum reliquias, necnon et codices plurimos.' Bede, Hist. Ec. i. 29.

[2] Ib.

[3] Freeman, E. A., Norman Conquest, ii. 67. The original authorities are given with great fulness and accuracy. Ib. pp. 571–577.

[4] 'Inuenta namque eorum corpora, iuxta honorem martyribus condignum, recondita sunt, et dies passionis uel inuentionis eorum, congrua illis in locis ueneratione celebratur.' Bede. Hist. Ec. v. 10. They are commemorated on Oct. 3 in MS. Vitell. A. xviii.

[5] 'Canon XVII. Septimo decimo constitutum est præcepto, ut dies natalitius beati Papæ Gregorii, et dies quoque depositionis, qui est vii. Kal. Iun. Sancti Augustini episcopi atque confessoris, qui genti Anglorum missus a præfato Papa, et patre nostro Gregorio, scientiam fidei, Baptismi sacramentum, et cælestis patriæ notitiam primus adtulit, ab omnibus, sicut decet, honorifice uenerantur. Ita ut uterque dies ab ecclesiasticis et monasterialibus feriatus habeatur nomenque eiusdem beati patris et doctoris nostri Augustini in Lætaniæ decantatione post sancti Gregorii uocationem semper dicatur.' H. and S. iii. 368.

[6] 'Unde in generali synodo nostra eius diem natalicii illiusque cohortis cum eo martyrizantis insinuantes statuimus annua frequentatione sollemniter celebrare.' Epist. Cuthberti ad Lullum. H. and S. iii. 391.

of King Edward († 978) was inserted in the Kalendar on March 18, by a Witenagemot held under Ethelred, A.D. 1008 [1]. That of St. Dunstan († 988) by a Witenagemot held at Winchester under King Canute, A.D. 1033 [2].

But the claims of Rome to interfere in these and other matters grew apace, and submission to them was secured by the foreigners, in birth or sentiment, who in the eleventh century were selected by Edward the Confessor to fill the chief ecclesiastical posts in England. We can trace such a tendency in the policy of Leofric. He considered the Pope's leave necessary before shifting his See from Crediton to Exeter, and deferentially applied for it [3]. Considerable alterations had taken place in Roman office books since the time of Charlemagne, and Leofric introduced foreign devotional books into his diocese. Among the Psalters, in the list of books previously quoted, is one arranged according to the Roman mode of chanting [4]. The present Missal, as far as the larger portion of it is concerned, is not English in origin, only in use. It was written in Lotharingia [5] and was doubtless brought over to England by Leofric on his first arrival on English shores, and then, with considerable English additions, made one of the principal books in use at Exeter cathedral [6]. On transferring his See to Exeter in 1050, he ejected the nuns [7] who had hitherto occupied the monastery of St. Peter, which was given to him over their heads by the king, and introduced for the first time (virtually) regular canons to undertake the services of the new cathedral [8]. This body is believed to have consisted of twenty-four canons and twenty-four vicars, if, in the absence of contemporary authority, we may trust the assertions of later documents connected with the cathedral. Much later on in his episcopate we are told of his exempting the priory on St. Michael's Mount from episcopal jurisdiction [9], and ejecting the old body of secular canons from St. Germain's and introducing a body of regular canons in their place. Such at least is the description of his action at St. Germain's in a document written in the thirty-second year of Edward III, and printed by Dugdale [10]; but it may be conjectured that Leofric acted at St. Germain's as he did at Exeter, where he introduced and enforced upon his newly-created canons the severe and, as William of Malmesbury terms it, the un-English rule which he brought with him from Lotharingia [11]. This was the famous rule of Chrodegang, Bishop of Metz, 743–766, which sought to impose almost all the severities of monastic life upon those who submitted to it, although it did not allow them to use the name or to wear the

---

[1] Thorpe, B., Ancient Laws, ii. 308.

[2] Ib. p. 370.

[3] Lingard, Anglo-Saxon Church, ed. 1858, vol. ii. 356.

[4] Leofric Missal, fol. 3 a.

[5] Page xxvi.

[6] The foreign part has been marked as Leofric A, for an account of which see § 12.

[7] 'Eiectis sanctimonialibus.' Gul. Malm. Gest. Pont. Ang. ii. § 94. Their monastery, according to tradition, occupied the site of the present deanery. Dugdale, Monast. ii. 513. All modern writers, except Mr. Freeman, assert, without making any mention of nuns, that monks were ejected by Leofric. So Dugdale, Monast. ii. 514. Leland speaks of eight monks having their lands taken away and given to twenty prebendaries by grant of King Edward. Itin. iii. 67. Dr. Oliver, following Godwin, adds the further information that the eight displaced monks were transplanted to Westminster (Lives of Bishops of Exeter, p. 7), and Mr. M. E. C. Walcott that it was a Benedictine abbey which was dissolved (English Minsters, 177). There were two monasteries at Exeter, and the inmates of both establishments, monks and nuns, were dismissed by Leofric.

[8] A twelfth-century charter of Bishop John, 1186–1191, now lost, bore this title: 'Carta Iohannis episcopi de communa debita tantum uiginti quatuor canonicis antiquis.' The following passage is in Bishop Bronescomb's Statutes, April 28, 1268: 'Sicut antiquorum tradicione accepimus, et nos ipsi experimento nouimus, a tempore fundacionis ecclesiæ Exoniensis certo, uidelicet uiginti quatuor canonicorum numero ecclesia ipsa floruit. Item a tempore ecclesie predicte fuerunt et esse tenentur in ipsa ecclesia uiginti quattuor uicarii singulis canonicis attitulati.' Quoted in Oliver's Hist. of Exeter, 1821, p. 15.

[9] Leofric's charter to this effect is printed in Dugdale's Monasticon, vol. vi. part ii. p. 989, from the original documents preserved in St. Michael's Mount in Normandy.

[10] 'Et postea idem Leofricus episcopus fundauit, apud S. Germanum, prioratum canonicorum regularium, canonicis sæcularibus amotis.' Dugdale, Monast. ii. 69.

[11] 'Hic Lefricus, eiectis sanctimonialibus a Sancti Petri Monasterio, episcopatum et canonicos statuit, qui *contra morem Anglorum* ad formam Lotharingorum uno triclinio comederent, uno cubiculo cubitarent. Transmissa est huiuscemodi regula ad posteros, quamuis pro luxu temporum nonnulla iam ex parte deciderit, habentque clerici economum, ab episcopo duntaxat constitutum, qui eis diatim necessaria uictui, annuatim amictui commoda suggerat.' Gul. Malm Gest. Pont. Ang. ii. § 94.

dress of monks. Indeed the latter was expressly forbidden[1]. Otherwise it seems to have differed from a conventual rule, only in nominally allowing, what it practically took away, the right of private property[2]. Equal rations of food and drink were served out daily, and clothing once a year, by an officer appointed for that purpose[3]. There was a common dinner table, and a common dormitory[4]. They were bound to keep all the canonical hours[5], and their fasts were severe and long. From Martinmas to Christmas, Nov. 11 to Dec. 25, they might eat no flesh, nor taste anything at all before 3 p.m.[6] They were not to have wives, and were to avoid all women as far as possible, and unmarried women like snakes[7]. Severe penalties were assigned to trivial offences, and all, except the aged and the exalted in rank, were subject to corporal punishment[8]. It is hardly to be wondered at that William of Malmesbury should describe this system as contrary to the custom of the English, and that, in spite of the personal piety of Leofric, his attempt to plant this foreign rule on an English soil was a failure[9].

§ 4. Having now described the life, character, and policy of Bishop Leofric, and the phase through which the Church of England was passing in the reign of Edward the Confessor, under his guidance and that of other foreign prelates, we pass on to describe more particularly the service book which he bequeathed to his cathedral, and which therefore has long passed under the name of the Leofric Missal.

In its present condition it is a stout quarto volume, consisting of 378 leaves of vellum, 8in. × 6in., exclusive of six blank modern paper fly-leaves, which belong to the same date as the brown Russian leather binding, which it received from some Oxford book-binder about a century ago. The first of the 378 vellum leaves is blank and is not included in the modern pagination, in Arabic numerals, by which the last folio is numbered 377. This numeration has been retained for the sake of harmony with the numerous references to this MS. in the works of Dr. Rock, Mr. Maskell, and other Liturgical writers.

The volume, in its present form, is of a very complex character[10], and consists of three main and distinct divisions, which, for convenience sake may be designated as Leofric A, B, C.

Leofric A, which forms the bulk of the volume, is a Gregorian Sacramentary, written in Lotharingia early in the tenth century.

Leofric B is an Anglo-Saxon Kalendar with Paschal Tables, etc., written in England circ. A. D. 970.

Leofric C consists of a heterogeneous collection of Masses, Manumissions, historical statements, etc., written in England partly in the tenth, partly in the eleventh centuries.

The complexity of the volume is increased by the confused arrangement of the leaves belonging to these separate parts, and to the occupation of blank leaves or parts of leaves by entries in later handwritings. It is impossible to say when the present dislocation of leaves began, and how far it is due to the Oxford binder; nor is it possible to reproduce exactly the original arrangement, some leaves having been lost, as is evident from the incomplete gatherings and from the abrupt endings of the text on foll. 16 b, 211 b, etc.

---

[1] 'Ut canonici cucullos monachorum non habeant.' Cap. liii.

[2] Cap. iv. [3] Capp. vii, viii.

[4] Cap. xiii. [5] Cap. xxiv. [6] Cap. xxxv.

[7] 'Prohibe uirgines commorari tecum quæ de tuo genere non sunt. Nemo inter serpentes et scorpiones securus ingreditur. . . Si cum uiris feminæ habitauerint, uiscarium diaboli non deerit. Ianua diaboli, uia iniquitatis, percussus scorpionis, nocuumque genus. . . Inde mando atque remando, ut hospitiolum canonicorum aut raro aut nunquam mulierum pedes terant,' etc. Cap. lvi. The whole passage is worth reading.

[8] The younger monks were to be incessantly flogged. 'Eorum latera, ne indurescant, uirgis assidue tundenda sunt.' Cap. lii.

[9] Page xxv, note 11.

[10] Another example of a compound volume, partly of foreign, partly of English execution, is afforded by MS. Cott. Galba, A. xviii, which consists of a ninth-century German Psalter with a tenth-century English Kalendar prefixed to it, and other additions of a liturgical character.

The following table represents the present position of the various parts :—

Folio.	*Page.*	*From*	*To*	*Leofric.*	*Century.*
1 a–9 a	1–6	Hunc missalem	Mu*	C	X, XI
9 b–11 b	6–8	Deus, dei filius	pocula christus	A	X
11 b–12 b	8	Đis synt	cunctisque	C	X, XI
13 a–13 b	8	Oremus, fratres	Per eundem	A	X
13 b–14 a	8–9	Benedictio pro rege	*et reliqua.*	C	XI
14 b–15 b	9	Suscipe	deus. Per.	A	X
15 b–16 a	9–10	Benedictio super unum	dignetur	C	XI
16 b	10	Veni	ut in	A	X
17 a–37 b	10–21	sitientes uenite	donis. Per.	C	XI
38 a–58 a	21–58	Inquirendum est	[ad finem].	B	X
58 b–59 b	59	*Ad superhumeralem*	pro defunctis	C	XI
60 a–154 a	60–130	Per omnia	percipiat. Per.	A	X
154 b–157 b	130–131	Exorcizo	sempiterna. Per.	C	XI
158 a–210 a	131–174	Da nobis	prestare.	A	X
210 a–211 b	175	Quem laudant	circumadstantium	C	XI
212 a–245 b	176–198	Missa de sancta	claritatem. Per.	A	X
245 b	198	Benedictio in tempore	Ille nos.	C	XI
246 a–253 a	198–203	Incipit ordo	seculorum. Amen.	A	X
253 b–261 b	203–207	Orationes in	christum dominum.	C	XI
262 a–263 b	207–208	Oratio pro fam	eundem dominum.	A	X
264 a–265 b	208–209	Missa in laude	saluandos. Per.	C	XI
266 a–267 b	209–211	Christe audi	eleyson.	A	X
267 b	211	Benedicat	trinitatem.	C	XI
268 a–273 b	211–215	Ordinatio ostiarii	per septuag.	A	X
274 a–278 b	215–217	inta uirorum	israhel.	C	XI
278 b–336 a	217–250	Orationes et	percipiat. Per.	A	X
336 b–377 b	250–269	Præsta, domine	on exan cestre	C	XI

For the different kinds of type employed to distinguish the text of these various parts see the Table of Abbreviated Titles under A, B, C.

It will be necessary, for the sake of clearness, to describe A, B, C, separately, after a short history of the volume as a whole. There can be little doubt that Leofric brought (A) with him from the continent, when, as seems probable, he accompanied Edward the Confessor to England in 1042. He then procured a somewhat more recent Anglo-Saxon Kalendar (B), and in the exercise of that diocesan independence, which has only ceased to exist in modern times, he added to it a selection of Masses (C), one at least of which was probably composed by himself[1]. He then presented the compound volume to his new cathedral in his own life-time, if we may infer so much from the employment of the present tense 'dat' in the colophon on fol. 1, compared with the perfect 'dedit' in the colophon of his Persius, which must have been left to the canons after his death[2]. The Leofric Missal is almost certainly one of the two 'fulle messe bec' enumerated among Leofric's gifts on p. xxii. We need not hesitate to interpret the term 'full Mass book,' still less the term 'Missalem' in the colophon on the first page, of the Leofric MS. taken as a whole, although those terms would not apply to its parts regarded singly. A is simply an old-fashioned Sacramentary or 'Liber Sacramentorum.' B is only a Kalendar. C is

[1] Missa Propria pro Episcopo, page 20.

[2] But the Anglo-Saxon word is 'gef' in both cases. The Persius is now in the Bodleian Library. Auct. F. i. 15.

mainly a miscellaneous collection of Masses, with all their component parts sometimes exhibited at length, as in a modern Missal, but too fragmentary in the character and number of such Masses to deserve the name of a Missal by itself.

The whole MS. remained the property of the Dean and Chapter of Exeter till 1602, when, through the influence of their fellow-county-man Sir Thomas Bodley, then engaged in founding the Library which bears his name, it was presented, along with eighty other MSS., to the University of Oxford. A list of those MSS. is contained in the Registrum Benefactorum (p. 42), where this Missal is entered simply as 'Missale antiquissimum.' It will not surely be thought uncomplimentary or ill-natured to express a regret that both Leofric's Missals were not given to the Bodleian Library at that time, for its companion book, the second of the 'ii fulle mæsse bec' previously mentioned, is temporarily, if not irrecoverably lost.

What has become of it? It was believed once to be in the possession of Mr. Bourscough, Vicar of Totnes, and Archdeacon of Barnstaple, ob. 1709. Among the list of his MSS. at the close of the seventeenth century this entry occurs:—

'7663, 44. Liturgia antiqua eadem, ut videtur, quam Leofricus Episcopus dedit ecclesiæ S. Petri Exoniensi. Bernard's Catalogue, A. D. 1697, p. 233.'

In 1705 Wanley, after a description of the present Missal, adds:—

'Alter autem nunc est peculium Rev. et doctissimi viri D. R. Bourscough, Rectoris ecclesiæ de Toteness in agro Devoniensi.' (Thesaurus, p. 82.)

But there are substantial reasons for supposing that both Bernard and Wanley were mistaken, and that the MS. to which they refer is a Collectaneum, now in the British Museum, Harl. MS. 2961. It is certain that the last-named MS. once belonged to Bourscough, from the fact that on the fly-leaf is written, in Wanley's handwriting, '7, May 1715,' which, as appears from his Library Diary, was the day when the MSS. purchased from Bourscough's widow were brought into Lord Oxford's Library, and marked by Wanley with that date to distinguish them from other parcels.

The following considerations make it almost certain that this MS. is the 'Liturgia Antiqua eadem, *ut videtur*, quam Leofricus,' etc., of Bernard's Catalogue. That description was probably furnished to Bernard by Bourscough himself, and in its hesitating phraseology, we may detect either a real uncertainty as to the proper way of describing a rather rare form of Liturgical MS., or an antiquary's desire to make a little overmuch of a possession on which he prided himself. Now one and one only such MS. is mentioned in the printed Catalogue as being in Bourscough's possession. One only is also mentioned in a letter, written by Bourscough to Wanley in June 1702, giving notice that he had just sent off from Totnes a parcel containing his Saxon MSS., under care, to Richard King of Exeter, [who had previously been go-between between Wanley and Bourscough, see Harl. MS. 3778. fol. 3], for that antiquary's inspection. In this letter he says:—

'I put a great value upon the old Liturgy, and therefore I desire you not to let it go out of your hands till you return it with the rest.' (Harl. MS. 3778 fol. 3.)

Harl. MS. 2961 contains two rather illegible notes on fol. 1 *a*, which afford very satisfactory reasons for concluding, both that its original home was Exeter, and that it was one of the MSS. presented by Leofric to his cathedral, while it is known that it afterwards was in Mr. Bourscough's hands before it became the property of Lord Oxford.

The first note runs thus:—

'Hunc librum dedisse ecclesiæ D. Petri [Exoniensi] apparet ex præfatione sermonis in die Paschæ Saxonice et Anglice, procurante M. Parkero archiepiscopo Cantuariensi, Londini editi, ubi extat catalogus librorum a Leofrico datorum, Sedulium et Persium dedit, et Boe[tium de Consol]atione, Saxonice [etc.] Ibi constat dedisse .i. winter ræding boc cum aliis.'

This proposed identification of Harl. MS. 2961 with the 'winter ræding boc' is erroneous, as that MS. implies the continuance of offices throughout the year.

The second note, at the foot of the same page, is :—

'Nactus sum hunc librum Exoniæ, ego Samuel Canutus in cœmeterio Divi Petri. Extant fragmenta subscripsionis Saxonic[e] in laceris extremi folii reliquiis, quibus opinor testatum fuit Leofricum eundem donasse.'

This 'Canutus' is Dr. Samuel Knott, rector of Combe Raleigh in Devon, 1661–1698, a diligent collector of MSS., which afterwards came into Mr. Bourscough's possession. The torn remains of the last leaf no longer exist, but Leofric's habit of writing an inscription at the beginning or end of his volumes is in favour of the correctness of Dr. Knott's suggestion.

The following is an extract from a letter written by Mr. Robert Bourscough on Dec. 31 [year not stated, and not addressed], Smith MS., No. 25, which is a collection of MS. Letters bequeathed to Thomas Hearne by the Rev. Thomas Smith, D.D., Fellow of Magdalen College, Oxford :—

'. . . For several years I have not been at Exeter, but I have thoughts of going thither in the spring, and, if I may be permitted to take a catalogue of the MSS. in the Cathedral Library, I shall most willingly communicate it to you, and be glad of the opportunity of serving you. In the preface to a Saxon piece of the abbot Ælfric, concerning the sacrament of the Body and Blood of Christ, published by Archbp. Parker, which I doubt not but you have seen, we are informed that many books of that nature were reserved in the libraries of Worcester, Hereford, and Exeter, from which places divers of them were delivered into the hands of the said archbishop, but that they were restored doth not there appear. . . .'

In another letter he says :—

'. . . I have 2 MSS. Latin Bibles, in both which I find these words : Tres sunt qui testimonium dant in cælo, Pater, Verbum, et Spiritus Sanctus, et hii tres unum sunt, etc., Joh. i. 5, 7. And in prologues that are in both those manuscripts the genuine reading is asserted. I have also a MS. Liturgy in which these words occur, and are cited as a part of Scripture : Tres sunt qui testimonium etc., as before. This Liturgy was written about 600 years ago, and as I have good reason to think, this very book was given by Leofrick the first bishop of Exeter to the church of S. Peter at Exeter.' Letter to the same. *Ib.* No. 28. Undated.

Now this passage (1 Joh. v. 7) does not occur in the Leofric Missal, nor is it likely to have occurred in any missal of the same date as the Leofric Missal, but it does occur in the Collectarium (Harl. MS. 2961) as the chapter for Terce on Trinity Sunday. Fol. 108 b.

The inevitable deduction from all these facts is that the identification of Leofric's second Missal with the Liturgical MS. once in Mr. Bourscough's possession must be abandoned.

We subjoin an account of the principal orthographical peculiarities of the Leofric Missal, appending either the letters A, B, C, or the folio in each case, to enable the reader to ascertain whether they belong to the English or the Lotharingian part of it, and reserving other points, such as the ornamentation, etc., to be described separately hereafter, with that part of the Missal to which they belong.

§ 5. *Accents.* A single accent (′) is employed occasionally and capriciously throughout the volume, most frequently over monosyllables, but occasionally over longer words. The same mark is sometimes used, especially in the canon of the mass (A) and in C, to mark a long syllable, or to show where the accent is to fall, evidently for the sake of priests whose pronunciation could not be trusted. The double accent (″) appears occasionally over a double vowel obíít, (B), Ááron (A C).

§ 6. *Punctuation.* The only stop in regular use throughout A and B is the low or middle point (. or ·), but the mark of interrogation (:) puts in a rare appearance, and the following stop (·;) appears occasionally, singly, doubled, or trebled, at the end of titles in A, and a solitary semi-

colon (;) makes an appearance at the end of one paragraph in B. The punctuation in C is more varied, and includes the following forms .:. | ? | ; | ·;· | :, | ·.· | :— | .,. | ;: | r | r |.

§ 7. *Forms of letters.* Besides the ordinary form of a capital Q, this form, with a very much narrowed loop (Q) occurs in C, and (q) occasionally in A.

C for C occurs in B; V is the more usual, but by no means universal form of a capital u. The U shape generally appears in the amalgamated opening capitals of Vere Dignum, which throughout A appear as ꝟD, but sometimes in C as V.

Of the smaller letters, the thick stroke of (a) is sometimes elevated very much above the line in C; e, ę, and æ are used interchangeably and indifferently, such forms as annuæ (verb imper.) and præcipuæ (adv.) appearing; a more rare form of e (è) occurs very frequently, but in A only; the diphthong oe occurs rarely, as in pœnitentia, which is also written as pænitentia, pęnitentia, and penitentia; the letter h is eleven times represented by the square breathing (⊦) placed over a word, six times in A, five times in C; the middle stroke of n is sometimes elongated to the extent of one or even two inches to fill up a line (foll. 105 b, 110 b); the small v is always written as u, except in the case of abbreviations for versus and virgo; the letter y is dotted; the thorn is represented by both ð and þ (B, C); the English ƿ (w) occurs in B, C, but in the later entries it is written as uu or vv.

The following letters are combined with more or less frequency: c and t by a convex semicircular connecting loop above the line (in C); n and t, by the righthand stroke of the N being combined with the stem of the T, which is raised above the line (NT) in A and C; r and t by a raised concave link rt (fol. 31 a).

§ 8. *Abbreviations and Contractions.* Of the abbreviations and contractions in use, the following only seem to deserve special notice as bearing upon the date of the MS.

A=Antiphona ad Introitum, for Introit. (in A and C).

Aeuia=Alleluia (in C). This abbreviation occurs also in Cott. Vesp. A. 1 (7th cent.) fol. 140 b.

R=Responsorium graduale, for Gradual (in A only, Gr. being substituted in C).

H̃=hautem, for autem, in C (thrice).

ill. as a substitute for a person or persons to be named (in A), N being used indifferently with ill. (in C).

Θ or + =obitus or obiit (in B).

§ 9. *Music.* Musical notes, in the form of neumes, are placed sometimes over the Introit with its Psalm, the Gradual with its Verse, the Offertorium, Communio, and Preface in C. They occur very rarely in A, only in the first fifty leaves, only over a few prefaces in the text, and over marginal catchwords, and they have mostly the appearance of not being prima manu. See foll. 60 a, 110 a.

§ 10. *Orthography.* The following is a list of the orthographical irregularities or peculiarities which occur in the MS. Unless otherwise specified, they may be regarded as being found in A.

a for *e*: affectus.

æ for *a*: æffectus.

æ for *e*: æscas, æpulas.

b for *p*: absorbta, obbrobium.

b for *v*: octabas, edificabit, saltabit, etc.

c for *ch*: cyrographum, carismatum, crisogonus, pasca, cristum, cristina (B), cristallum, crisolitus, crissopassus.

c for *qu*: cotidie, cum, secutus, etc. [passim for quotidie, etc.]

c for *s*: infectationibus (C).

c for *t*: dileccio, marcius, pacienter, pacientia, propiciatio, preciosi, saciemur, solacia, spaciis, tristicia (C), uicium.

c omitted: untione.

c inserted: scandaliis (C).

cc for *c*: cicclus (B).

ch for *c*: archana (C), chana, michi, nichil, sepulchrum.

d for *dd*: redere (C).

d for *t*: capud, deliquid, reliquid.

e for *i*: auctore, oblationes, etc., for auctori, oblationis, etc., a frequent cause of confusion of cases; intellegitur, neglegenter.

e for *æ*: *frequent.*

e for *œ*: *frequent.*

f for *ff*: oferentes.

f for *ph*: fantasia, antifona.

ff for *f*: affra (B).

g for *j*: magestas.

h for *g*: benihnus (C).

h omitted: ebreos, exortationibus, gomorreorum, iacinctus, myrra, olocaustum, oris, ortodoxis, rinocerotis, timiamatis, tronis, ymnum, ysopus.

h inserted: abhominatio, berhtinus (B), coherceamus, cuthberhtus (C), danihel, ephyphania, gabrihel, iherusalem, israhel, landberhtus (B), michahelis (A, B), mahthildæ (B), perhennitatis, samuhel.

h prefixed: habundare, herasmus, herema, heremita, hieremias, hiericho, hostiarius, hrofensis (B), hubertate.

i for *e*: beniuolus, catechuminus, quatinus, saltim. Also in immolari, peccatori, etc., for immolare, peccatore, etc., a frequent cause of confusion of voices and cases.

i for *y*: acolitus, ægiptiacus, azimus, babilone, dionisii, eleison, elemosinam, martir, misterium, paraliticus, sardonix, sicomorum.

i omitted: abiciendos, adiciat, eiciant, maestas.

k for *c*: kalendæ, kalendarium, kapita (B), karissimi, krysma (C).

l for *r*: fraglans.

l for *ll*: police, pululet.

m for *mm*: amonitio (C).

n for *nn*: conubium, conectis.

n inserted: quotiens, totiens.

nn for *n*: rennuas.

o for *u*: iocundos (for jucundos).

œ for *e*: obœdientia, inobœdiens, obœdire.

œ for *æ*: dœmonium.

p for *b*: optineret (A, B).

p for *pp*: apellari, oportunus, oportunitatem, opugnauit, suplicii, supliciter.

p inserted: condempnes, dampno, hiemps, indempnes, sollempnis, sollempnitas.

rr for *r*: kyrrie.

s for *x*: ausilium.

s for *ss*: profesionem (C).

s omitted: puto (after ex for sputo) and in composition exequimur, extitit, extrui, exuperasti.

s inserted: exsueris.

ss for *s*: commissisti.

t for *c*: aspitias, commertium, consotiare, delitiæ, efficatia, effitamur, fallatia, fatiat, fidutiam, mendatio, offitium, profitiat, pudititia, sautiati, sotia, spurtitiis.

t for *d*: davitica.

tt for *t*: grabatto.

u for *b*: sauinam, inuocauit, etc., (for inuocabit, etc), an occasional cause of confusion between futures and perfects.

u for *o*: furtunatus (B), lurica.

u omitted: ungenti.

uu for *u*: euuangelium.

y for *i*: crysmate, cybum, cymiteriis, cyrographum, epyphania, mynisterium, mynistrum, mysceatur, paradysi, syderibus, symon, syn, syxtus, ymber, ypolitus.

Prepositions in composition do not, as a general rule, undergo assimilation. Hence the following forms of words occur :—

Adcrescunt, adfixit, adfligimur, adgrega, adnunciandum, adposita, adprehendat, adpropinquauit, adque, adquisiuit, adscribe, adsisto, adtactus, adtendite, adteritur, adtingere, adtolle.

Conlatio, conligatus, conlaudare, conpetenter, conplacuit, conprehendo, conpunctis, inconprehensibilis.

Inbecillus, inbuendum, inlæsa, inlecebris, inlicitis, inlumina, inlustrare, inluxerit, inmaculatus, inmensus, inmerito, inmitte, inmoderantia, inmortalis, inmundicias, inmuta, inpendo, inpiger, inplicemur, inploro, inpositio, inpugnationibus, inradiata, inreprehensibilis, inriga, inrisit.

Obprobrium.

On the other hand, in the case of ad, assimilation takes place in the words amministratio, ammoneo.

Prepositions out of composition (and pronouns and conjunctions) are frequently written close to

the governed (or following) word; so much so that occasionally absorption and assimilation take place, e. g. exion [=ex syon], imperpetuam, impreciosis, impresenti, impresepe.

§ 11. *Carelessness of the scribes.* Some of the orthographical irregularities in the above list may be merely due to the carelessness of the various writers of this MS., which, though by no means excessive, exhibits itself in the following ways:—

By omission (*a*) of the mark of abbreviation or contraction; of a letter or letters, as 'omnipontia' for 'omnipotentia' (fol. 291 b); of a syllable, as 'esse' for 'præesse' (fol. 34 b); of a word, as 'tribue' (fol. 24 a); of the marginal entries of catchwords in A (fol. 73 b, 74 b, etc.); of the title of a prayer, as Postcommunio (fol. 17 b). The title Collecta is almost always omitted, but it makes an appearance on fol. 77 a. By insertion (*b*) of a letter, as 'perficiant' for 'perficiat' (fol. 27 a). By repetition (*c*) of a syllable, as 'dis dispensationis' (fol. 15 b); of a word, as 'diebus' (fol. 287 a); of two words, as 'tui fideles' (fol. 27 a); of three words, as 'ut propitiatus absolue' (fol. 24 a). By transposition (*d*) of letters, as 'iugeant' for 'uigeant' (fol. 156 b). By employment (*e*) of a wrong letter, as 'quicquic' for 'quicquid' (fol. 251 b); of a wrong syllable, as 'quinis' for 'zonis' (fol. 277 b); of a wrong word, as 'gregem' for 'reginam' (fol. 373 b); of a wrong numeral, as vii for viii (fol. 44 a); of a wrong title, as on fol. 371 a, where an extract from the Epistle to the Hebrews is entitled 'Lectio ad Romanos.'

Very occasionally the scribe has discovered his own mistake, and marks his discovery by placing a dot or dots beneath the error, on one occasion (fol. 20 a) writing the word 'nota,' which he spells 'tona,' perpendicularly on the margin. The MS. text has been accurately copied, even at the cost of intelligibility, as where (fol. 44 a) the scribe has written 'Maia generoi' for 'Maius Agenorei' (B), but the proper reading has been, in a few of the more important cases, suggested in a footnote.

The preceding remarks apply in the main to the whole volume. It is necessary to describe separately the three clearly marked off portions which constitute the complete Missal.

§ 12. Leofric A, which is at once the most ancient and the largest of the component parts of the Leofric Missal, occupying 262 out of 377 leaves, is a Gregorian Sacramentary, written in Lotharingia early in the tenth century.

§ 13. In printing another copy of this Sacramentary it may be convenient to prefix a list of those which already exist in type, and to add some notice of other MSS. which have not been printed throughout, but of which partial use has been made in printed editions.

LIST OF PUBLISHED MSS.

Name of Codex.	*Date of MS.*	*Place of MS.*	*Editor's Name.*	*Place.*	*Date.*
1. Codex Coloniensis.	IX cent.	Cologne. 'E bibliotheca Hildebaldi Episc.'	Pamelius[1].	Cologne.	1571.
2. Codex Vaticanus (I).	IX cent.	The Preface and Scholia contain no account of the MS. Rocca, Opera Omnia, ii. 381, Romæ, 1719.	Angelus a Rocca, Sacrist to Clement VIII, 1592–1605. Several times reprinted.	Rome.	1605[2], but Preface and Scholia, 1597.

[1] Pamelius also published two other liturgical documents which are too incomplete in the nature and number of their contents to be included in the foregoing list, viz.:—

(*a*) Codex Grimoldi.	IX cent.	Cologne. E Bibl. Hildebaldi Episc.; written by an Abbot Grimoldus, probably in the reign of Louis the Pious, 814–40.	Pamelius.	Cologne.	1571.
(*b*) Codex Alcuini.	IX cent.	This is an arrangement of certain parts of the Gregorian Sacramentary, with additions made to it by Alcuin, ex Bibl. Hildebaldi.	Pamelius.	Cologne.	1571.

[2] The earliest printed copy of this MS. which I have been able to find is that contained in an edition of the works of Gregory the Great. Paris, 1675.

Name of Codex.	Date of MS.	Place of MS.	Editor's Name.	Place.	Date.
3. Codex S. Eligii.	IX cent.	Erroneously connected with Eligius, Bishop of Noyon, 640–46; formerly in the Monastery of St. Peter at Corbie, in Picardy, now at Paris. Bib. Nat. Lat. 12051.	Menardus. Monach. Ord. S. Benedicti. Migne, Bibl. Pat. Lat. vol. lxxviii.	Paris. Paris. Paris.	1642. 1705. 1847.
4. Codex Vaticanus (II).	IX cent.	aris, Sweden, now in the Vatican Library at Rome.	Muratori.	Venice.	1748.
5. Codex Leofrici.	X cent.	Lotharingia, Exeter, now at Oxford. Bodl. MS. no. 579.	F. E. Warren.	Oxford.	1883.

LIST OF UNPUBLISHED MSS.

Name of Codex.	Date.	Place of MS.	Remarks.
1. Codex Rodradi.	IX cent.	Written by a Priest Rodradus in the Monastery of Corbie in Picardy, about A. D. 853.	Collated by Menard.
2. Codex Rhemensis.	IX cent.	Written by a Priest Lantbert in the Monastery of St. Remigius at Rheims, by the command of Gaudelgaudus.	Collated by Menard.
3. Codex Ratoldi.	X cent.	Written by order of Ratoldus, twenty-eighth Abbot of Corbie, † 986.	Collated by Menard.
4. Codex Reginæ Sueciæ.	X or XI cent.	Written for the Chnrch of St. Cloud (Novigentum), near Paris.	Collated by Menard.
5. Codex Calensis.	XI cent.	Written in the Monastery of Chelles in Normandy.	Collated by Menard.
6. Codex Theodericensis I.	IX cent.	Written in the Monastery of St. Theoderic near Rheims.	Collated by Menard.
7. Codex Theodericensis II.	IX cent.	Written in the Monastery of the B.V.M. at Soissons.	Collated by Menard.
8. Codex Othobonianus.	IX cent.	Written at Paris; once the property of Paul Petau, Senator; then of Queen Christina; now in the Bibliotheca Othoboniana at Rome.	Collated and partly published by by Muratori, Lit. Rom. Vet.
9. Codex Gemmeticensis, or Missale Roberti, Archiep. Cantuariensis.	XI cent.	Written at Winchester; transferred to Jumièges; now at Rouen. See p. 275.	Collated by Menard and in the present volume.
10. Codex Bodleianus.	IX cent.	Written in France, probably for the Church of Tours; now at Oxford, Bodl. Lib. Auct. D. i. 20.	Written on very fine vellum, with beautifully ornamented capital letters in red and gold. Partly collated in the present volume.

Muratori asserts that nothing is known, and that nothing can be known, about the character of the Roman Liturgy during the first four centuries after Christ[1]. As a matter of fact our uncertainty, if not our ignorance, as to its exact nature extends to a much later date[2]. Such phrases as 'the Gregorian Sacramentary,' 'the Gregorian Canon,' etc., in common use among Liturgical writers, lead the ordinary reader into the supposition that we have contemporary evidence about its character and contents, but an inspection of the above list will establish two important points; firstly, that we have no surviving documentary evidence as to the contents of the Gregorian Liturgy earlier than the reign of Charlemagne; secondly, that all the important extant codices, which have been printed or collated, were written north of the Alps, and mostly within the geographical boundaries of France, if we may use that term in the extended sense which it bore in the earlier part of the ninth century[3].

An immense number of codices were written at that time by order of Charlemagne, and under the fostering care of Alcuin, foreign copies being introduced into France in large numbers for the purpose of transcription, especially from England, where the Roman Liturgy had been in use since the seventh century.

[1] 'Qualis fuerit quatuor primis ecclesiæ sæculis Romanæ Ecclesiæ Liturgia in sacrificio ineffabili frustra quæras.' Lit. Rom. Vet. i. 10.

[2] The Sacramentaries known as those of 'Leo' and 'Gelasius' are not, as we have them, contemporaneous with those popes. Their probable date is discussed by Muratori. Lit. Rom. Vet. i. cciii–v.

[3] Freeman's Historical Geography, map xvii.

The unusual demand was caused by the abolition of the ancient and national Liturgy of France by imperial authority, and by the need of copies of the innovating Roman rite which was to take its place. Leofric A is one of the numerous codices, which in the tenth, as before in the ninth century, were being elaborated in the scriptoria of French monasteries, and which owed their existence to the Romanizing policy of the Carlovingian dynasty.

Its publication will throw no fresh light on the character of the ancient Liturgy of France; its interest lies chiefly in its being the first published text of a Liturgy actually in use in an English cathedral before the Conquest.

§ 14. *Handwriting of* A. The MS. is written throughout in a pure Caroline minuscule handwriting, in letters about an eighth of an inch in height. Only one scribe has been employed, but his handwriting exhibits occasional signs of slovenliness towards the close of his work, as if he was wearied with the length of his task.

§ 15. *Gatherings, Ruling of* A. The somewhat coarse dark vellum on which it is written is arranged in twenty gatherings of eight leaves, five of ten leaves, two of twelve leaves, and a few parts of gatherings or single leaves. There are no signatures. The vellum is ruled with a sharp point on one side only. There are twenty-one lines on a page as far as fol. 243 b, after which twenty-three lines begin frequently to make their appearance; the ruled lines, rather more than a quarter of an inch apart, are confined between single horizontal boundary lines across the full length of the page; and double boundary perpendicular lines, drawn from the top horizontal line to the bottom of the page. These perpendicular lines lie three-eighths of an inch apart, and contain the ordinary capital letters between them.

§ 16. *Ornamentation of* A. The Sursum corda on fol. 60 a, the first page of the Sacramentary (from 'per omnia' to 'iustum est'), is written in uncial letters a quarter of an inch high. Ten such lines, written alternately in red and black ink, occupy the whole page, with the interstices of the letters filled up with patches of gold, and of red and blue paint.

The next four pages (60 b to 62 a), containing the ordinary Preface and the opening words of the Canon (from 'Vere dignum' to 'cultoribus'), are richly ornamented in the Franco-Saxon style of the end of the ninth and beginning of the tenth centuries.

The first two pages exhibit a broad golden framework, such as is usual in the case of the Eusebian Canons. The arches spring from pillars with foliated bases and capitals. Their groundwork is gold with vermilion outlines, their centres being filled up with light interlaced work on a dark ground. In the centre of fol. 60 b is a large U of similar work, with two large birds' heads as terminations of its lower centre, which is bifurcated upwards; the letters E R E are written above it, and 'Dignum' below it, in a light green oblong framework, all these letters being of considerable size, of gold edged with vermilion.

On fol. 61 a the words of the Preface are written in minuscule gold letters, on nine horizontal panels, once purple, but now nearly black, edged with vermilion, and filling up the centre of the page within the arched frameworks.

Pages 61 b, 62 a exhibit broad square frameworks with smaller squares at the four corners, resembling in their colouring and execution the arches on folios 60 b and 61 a. The centre of fol. 61 b is occupied by a gigantic T, with its stem terminating in two dragons' heads, with red outstretched tongues. A large E in a dark fancy framework is placed on the right-hand side of the stem of the T, and 'igitur' at its base. These letters are large gold uncials edged with vermilion. On fol. 62 a the next words of the Canon are written in gold minuscule letters, on seven dark purple (nearly black) horizontal bands, occupying the centre of the page within the framework.

The only ornamentation in the rest of Leofric A is spent upon initial letters. These, which are written in plain red and black alternately, are about three-eighths of an inch high, at the commence-

ment of separate Collects, and about five-eighths of an inch high at the commencement of separate Masses. Very often the first letter of a proper name in the text (fol. 62 a) or the first letter of a new sentence (fol. 123 a) is written in red, or ornamented with patches of red and green paint. The more dignified festivals are marked by the increased size and more ornamental treatment of the initial letters, and of the opening line or lines. The whole of this ornamentation, especially the gold letters with red outlining, is of unmistakably French execution of the ninth-tenth century.

§ 17. These dignified Festivals or Solemn Days seem to be divided by the scribe into three classes; the first class containing four festivals; the second class twenty-two; and the third class fourteen; total forty.

First class; with a very large initial letter of gold groundwork edged with red and black, elaborately shaped and ornamented, and with the opening two, three, or four lines written in large uncial letters of pure gold.

Dec. 25.	Christmas Day (fol. 67 b).	Ascension Day (fol. 128 a).
	Easter Day (fol. 115 b).	Whitsun Day (fol. 131 b).

Second class; with a smaller and less elaborate initial letter of plain gold groundwork edged with red, and the opening line written in black rustic capitals ornamented with patches of red and green paint:—

Dec. 24.	Vigil of the Nativity (fol. 65 a).	Dec. 26.	St. Stephen (158 a) [1].
Jan. 6.	The Epiphany (fol. 71 a).	May 3.	Invention of the Cross (fol. 170 a).
Feb. 2.	The Purification of the B.V. M. (fol. 76 a).	June 24.	Nativity of St. John Baptist (fol. 175 a).
	Fourth Sunday in Lent (fol. 94 a).	„ 29.	St. Peter [2] (fol. 177 b).
	Sixth Sunday in Lent (Dominica in palmis) fol. 102 a.	Aug. 15.	Assumption of B.V.M. (fol. 186 a).
	Maundy Thursday (fol. 106 a).	Sep. 8.	Nativity of B.V.M. (fol. 189 b).
	Easter Eve (fol. 114 a).	„ 14.	Exaltation of the Cross (fol. 191 a).
	Wednesday within the Octave of Easter (fol. 118 a).	„ 29.	St. Michael, Archangel (fol. 194 a).
	Octave of Easter (fol. 121 a).	Nov. 1.	All Saints (fol. 198 a).
	Whitsun Eve (fol. 130 b).	„ 11.	St. Martin (fol. 199 b).
	Octave of Pentecost (fol. 135 b).	„ 30.	St. Andrew (fol. 202 b).

Third class; with red initial letter not ornamented with gold, followed by one line of black rustic capitals ornamented with patches of red and green paint:—

March 25.	Annunciation of B.V.M. [3] (fol. 77 a).	July 11.	Translation of St. Benedict (fol. 180 a).
	Septuagesima Sunday (fol. 78 a).	Aug. 1.	St. Peter's Chains (fol. 181 a).
	First Sunday in Lent (fol. 82 b).	„ 10.	St. Lawrence (fol. 184 b).
	First Sunday in Advent (fol. 149 b).	„ 24.	St. Bartholomew (fol. 187 b).
Dec. 27.	St. John the Evangelist (fol. 159 a).	Sep. 21.	St. Matthew (fol. 192 b).
„ 28.	Holy Innocents (fol. 160 a).	Oct. 28.	SS. Simon and Jude (fol. 197 a).
May 1.	SS. Philip and James (fol. 169 a).	Dec. 21.	St. Thomas (fol. 203 b).

If we leave movable feasts out of calculation, we shall find that this list corresponds, generally, with the list of thirty-four festivals which have a capital F prefixed to them in the kalendar in Leofric B, with the following variations:—

Ten Festivals specially ranked in Leofric B, and not in Leofric A.

Jan. 1.	The Circumcision.	March 12.	St. Gregory.
Feb. 24.	St. Matthias.	„ 20.	St. Cuthbert.
Ap. 25.	Lætania maior.	Ap. 11.	St. Guthlac.
June 30.	St. Paul.	May 26.	St. Augustine.
Aug. 29.	Decoll. of St. John.	Nov. 23.	St. Clement.

[1] The first line in large gold uncials probably marks the opening page of the Proprium Sanctorum.

[2] The initial letter here belongs to the first class, and is followed by a line of large black uncials, ornamented with red and green patches, and then by a line of rustic capitals similarly ornamented. This treatment marks special regard for St. Peter, but does not quite elevate his festival into the first class.

[3] The Annunciation is treated without exceptional ornamentation in Bod. fol. 57 b.

Two Festivals specially ranked in Leofric A, and not in Leofric B.

July 11. Translation of St. Benedict.	Aug. 1. St. Peter's Chains.

§ 18. *Additions in a later hand to* A. Apart from the somewhat extensive interpolations, of whole pages and passages of Leofric C in Leofric A[1], the following must be noted as not part of the original Sacramentary, but as added or altered by various English scribes after A had been brought by Leofric into this country.

1. The marginal entries of Epistles and Gospels. These have been entered sometimes before, sometimes after, the rest of the catchwords, never in their proper place. Sometimes they are omitted altogether.

2. The marginal entries of the Sequences in the few cases where they occur, as in the Feriæ post Pascha.

3. The Alleluias placed between the Epistle and Gospel in some of the Missæ in Easter-Tide.

4. The whole of the marginal entries on fols. 76 a, 77 a, 112 b, 113 a, 123 b, 129 b, 149 a, and from fol. 204 a (inclusive).

5. Certain alterations in the text of the Benedictio Cerei on fol. 111 ab.

§ 19. *Rubrics and Titles in* A. There is no Ordinarium Missæ[2], and there are no Rubrics in the Canon of the Mass; nor in the more strictly eucharistic portions of the Sacramentary; but Rubrics of some length and importance are placed to regulate the ceremonial observances of Ash Wednesday, Holy Week, etc., and in the Agenda Mortuorum, and other offices which occur at the conclusion of the Missæ Votivæ. They are written in red, very rarely in black, ink. Sometimes they are rather paragraphs giving information than Rubrics, as in the case of the IV. Coronati (fol. 198 b).

The titles of Missæ, and of their constituent parts, are written in rustic capitals, except from fol. 262–278 b (inclusive), where uncial letters are substituted. They are written throughout in red ink.

With regard to their nomenclature, the first Collect is mostly untitled, but the headings 'Ad missam' and 'Collecta' are employed very rarely. 'Secreta' is more frequently used than 'Super oblata;' 'Ad complendum' more frequently than 'Postcommunio;' 'In fractione' as frequently as 'Infra actionem;' but the two latter titles are very apt to get confused, and it may be doubted whether 'In fractione,' both here and elsewhere, is not always due to a clerical error.

§ 20. *Comparison of Leofric* A *with other copies of the Gregorian Sacramentary, and with later Missals.*

The result of a comparison of Leofric A with other Sacramentaries is that of the 318 Masses which it contains, 264 have been found wholly or partially in the Codex Vaticanus published by Muratori, and of the remaining 54 Masses the following 15 have been found in the Codex S. Eligii, as published by Menard[3].

	Page.		*Page.*
Thursday after Pentecost	113	St. Bartholomew	156
Twentieth Sunday after Pentecost	124	Vigil of St. Matthew	160
Twenty-second " "	124	St. Matthew	161
Twenty-third " "	125	Vigil of SS. Simon and Jude	164
Twenty-fifth " "	126	SS. Simon and Jude	164
St. Matthias	138	Vigil of All Saints	165
Invention of the Cross	141	All Saints	165
St. James	150		

The following twenty Missæ have been found in the Gelasian Sacramentary, as published by Muratori[4]:—

[1] See Table on page xxvii.

[2] But there are indications of one in the Office in Dedicatione Basilicæ nouæ on fol. 281 b, where the 'Gloria in Excelsis' is indicated for use, and not the Creed.

[3] Migne, Bib. Pat. Lat. vol. lxxviii.

[4] A considerable number of Gelasian Collects are introduced

		Page.
Jan. 1.	The Circumcision	66
„ 5.	Vigil of Epiphany	66
„ 13.	Octave of Epiphany (part)	68
	Saturday after Ash-Wednesday	75
	In Pascha Annotina	105
	Vigil of Ascension	108
	Octave of Pentecost	114
Jan. 19.	SS. Maria and Martha	135
„ 23.	SS. Emerentianus and Macharius	136
Feb. 16.	St. Juliana	138
May 12.	SS. Nereus, Achilleus, etc.	142
June 12.	SS. Basilides, Cyrinus, etc.	144
„ 15.	St. Vitus	144
July 29.	SS. Simplicius, Faustinus, etc.	150
Aug. 7.	St. Donatus	152
„ 17.	Octave of St. Lawrence	155
Sep. 9.	St. Gorgonius	158
„ 14.	Exaltation of the Cross	159
	In sterilitate terræ	187
	Pro defuncto sacerdote	195

The following nineteen Missæ are of more miscellaneous and (to the editor) mostly unknown origin:—

	Day or Object.	*Page.*	*Source.*
	Vigil of Feasts of B. V. M.	70.	
March 12.	St. Gregory (part)	139.	
„ 21.	Deposition of St. Benedict	139.	
May 18.	St. Mark, Evang.	143.	
July 11.	Translation of St. Benedict	149.	
Sep. 30.	St. Jerome	162.	
Oct. 9.	SS. Dionysius, Rusticus, etc.	163.	
	For tears	186.	Probably composed by Alcuin.
	Proper of Monks	186.	„ „ „
	For a living friend	190.	
	For a penitent	190.	
	For all the faithful living...	191.	
	For the health of the living or repose of the dead ...	191.	
	A General Mass	192.	
	For the very sick	194.	
	For the departed on the day of his death	195.	
	For a woman departed	196.	

In points where the arrangement of ancient MSS. varies, or where readings differ, Leofric A follows the Codex Othobonianus (O), generally agreeing with it as against the Codex Vaticanus ii. (V).

The following are among the more important illustrations of such agreements and differences:—

(*a*) Leofric A contains over 200 proper prefaces, most of which are to be found in O. Here, as in Bod. and E, they are borrowed from a Gallican source. The Roman Sacramentary in its Gregorian form, of which in this respect V is a sample, contained only eight such prefaces[1].

(*b*) It contains a large number of the triple episcopal benedictions which, according to the custom of the ancient churches of Gaul and Spain, were pronounced by the bishop after the Lord's Prayer and before the Communion. These did not form part of the Roman rite, and are not found in V. Where they are found, as here and in Bod. and E, they are importations from a Gallican source[2].

(*c*) The opening words of the Introit and its Psalmus, the Gradual (or Tract) with its Verses, the Offertorium, and the Communio are written 'prima manu' on the margin. Those of the Epistle and Gospel and Sequences were added afterwards. This unusual arrangement is also found in O (but without the Psalmus and Versus), and in Codex Theodericensis, i. Its object is

in an isolated way, as 'Orationes super populum,' in the Sundays after Pentecost, and in the Pontifical Offices which form the latter part of A.

[1] Viz. two for Christmas Day, V. p. 8–10, and one for each of these Festivals: Epiphany (p. 16), Easter (p. 66), Ascension Day (p. 85), Pentecost (p. 89), St. Peter's Day (p. 102), St. Andrew's Day (p. 131). Seventy-two more Prefaces were written at the close of V. by its Gallican scribe by way of appendix. Murat. Lit. Rom. Vet. ii. 274.

[2] They were also contained in separate volumes, hence called Benedictionals. Full information on the subject is given in the Introduction to J. Gage's edition of the Benedictional of St. Æthelwold. Scudamore, W. E., Notit. Eucharist., second edition, p. 662.

not obvious. They are the parts of the mass which were sung by the choir, or which were read by the deacon and subdeacon at High Mass, and which were usually contained in the separate volumes known as the Antiphonarium, Epistolarium, and Evangeliarium. The priest was not bound then, as now, to repeat them privately, and if he was so bound, the mere catch-words would have been insufficient for the purpose, unless he was endowed with almost superhuman powers of memory. They are possibly handy references to the various volumes in which those parts of the service, which are printed *in extenso* in the modern 'Missale Plenarium,' were then separately contained.

(*d*) In many important 'variæ lectiones,' where the text differs from V, it is found to agree with O, e.g. within the canon, 'Et antistite nostro *.ill.* et omnibus orthodoxis atque catholicæ et apostolicæ fidei cultoribus' (fol. 62 a). 'Pro quibus tibi offerimus vel' (fol. 62 b). Other less important examples will be found on foll. 63 b, 64 ab, 72 a, 107 a, 108 b, 111 ab, 113 b, 118 b, 158 ab, 190 b, 196 a, etc.

A comparison of Leofric A with the Roman and Sarum Missals has been carried out only as far as the 'Missæ Dominicales' and the 'Proprium Sanctorum' are concerned. The minutiæ would occupy too much space to print, but the result may be approximately summed up thus:—

Of entire Missæ, one is retained in R only, six are retained in S only, fourteen are represented in neither R nor S.

As Roman Missal.	*As Sarum Missal.*	*As neither.*
	In vigilia ascensionis.	Jan. 23. S. Emerentiani.
June 9. SS. Primi et Feliciani.	Dom. xxvi. Pentec.	
	Feb. 16. S. Iulianæ.	
	June 1. S. Nicomedis.	
	July 2. SS. Processi et Mart.	June 24. S. Ioan. Bapt. (Missa i).
		July 11. Trans. S. Benedicti.
	Nov. 8. IV Coronatorum.	Aug. 6. S. Sixti.
		„ 7. S. Donati.
		„ 22. S. Timothei.
		„ 28. S. Hermetis.
		Sep. 9. S. Gorgonii.
		„ 11. S. Proti.
		„ 15. S. Nicomedis (Of. Com. as R.).
		„ 16. S. Luciæ.
		Oct. 7. S. Marci (Of. Com. as R.).
		„ 18. S. Lucæ (Of. as R.).
		Nov. 24. S. Chrysogoni.

An examination of the constituent portions of the remaining Missæ which occur in Leofric A, as well as in R and S, produces the result that in—

60 cases Leofric A agrees with R as against S.
115 „ „ „ S „ R.
203 „ „ differs from both R and S.

§ 21. *Date of Leofric A.*

It is almost superfluous to call attention to the Missa in natale S. Gregorii Papæ (March 12, p. 139); and to the wording of a Collect on p. 229, where St. Gregory's prayers are indirectly besought on behalf of a barren woman, as proving that here, as in other MSS., we have not got the Gregorian Sacramentary in its original condition.

The combined weight of the following considerations, some pointing to a very early, others to a later date, proves that it cannot have been written earlier than the second half of

the ninth century, and points to the soundness of the conclusion, which, chiefly on palæographical considerations, assigns it to the first half of the tenth century[1].

(*a*) The arrangement of the seven opening 'Missæ Votivæ' for the seven days of the week, p. 176. The votive Mass 'de Sancta Trinitate' and the six following Masses were compiled by Alcuin († 804) and assigned by him to the different days of the week. There is a slight variation in the wording of their titles and in the order in which they occur in early Missals, as may be seen by the following Table:—

	Alcuini Liber Sacramentorum. Migne, Pat. Lat. ci. 446.	A.	Bod.
Die Dom.	De sancta Trinitate.	Id.	Id.
Fer. ii.	Pro peccatis.	De sancta sapientia.	De sapientia.
Fer. iii.	Ad postulanda angelica suffragia.	De sancta caritate.	De postulando dono Spiritus sancti.
Fer. iv.	De sancta sapientia.	De cordis emundatione per Spiritum sanctum postulanda.	Ad postulanda angelica suffragia.
Fer. v.	De charitate.	Ad angelorum suffragia postulanda.	De caritate.
Fer. vi.	De sancta cruce.	In honore sanctæ crucis.	De cruce.
Sab.	De sancta Maria.	In honorem sanctæ Mariæ.	De sancta Maria.

(*b*) The separate commemoration of the Apostles. Till the eighth century, they were jointly commemorated on June 29, in the West, and on June 30, in the East of Christendom[2]. Hence there is a good deal of uncertainty and variety in the wording, etc. of these Missæ. A trace of this older arrangement might seem to be found in the title written for July 6, 'In octauis Apostolorum' (p. 149), but the Collect refers only to St. Peter and St. Paul.

(*c*) The presence of the following Octaves and Vigils:—

Octaves (6).

Jan. 1.	Of Christmas Day.
„ 13.	„ the Epiphany.
	„ Easter Day (p. 103).
	„ Pentecost (p. 114).
July 6.	„ the Apostles.
Aug. 17.	„ St. Lawrence.

Vigils for the Common of Saints (3).

Of one Apostle (p. 170).
„ Martyrs (p. 171).
„ Confessors (p. 172).

Vigils (14).

Dec. 24.	Of Christmas Day.
Jan. 5.	„ the Epiphany.
	„ the Feasts of St. Mary (p. 70).
	„ Easter Day (p. 98).
	„ Ascension Day (p. 108).
	„ Pentecost (p. 110).
June 23.	„ St. John Baptist.
„ 28.	„ SS. Peter and Paul.
Aug. 9.	„ St. Lawrence.
„ 15.	„ Assumption of the B.V. M.
Sep. 20.	„ St. Matthew.
Oct. 27.	„ SS. Simon and Jude.
„ 30.	„ All Saints.
Nov. 29.	„ St. Andrew.

The octave of no festival other than Christmas, Easter, and Pentecost was universal in the first eight centuries. The octaves of Saints Days are spoken of as unsettled by Amalarius, † 815[3]. The vigil of the festival of the Assumption (together with its octave) was ordered to be kept by Leo IV, in 847.

(*d*) The presence within the canon of the late clause, 'Pro quibus tibi offerimus vel' (p. 60).

(*e*) The absence of a 'Dominica' or 'Festum Sanctæ Trinitatis,' the institution of which is assigned to Alexander III (1159–81).

---

[1] Professor Westwood says, 'Middle of the ninth or first half of the tenth century.' Facsimiles of the Miniatures, etc. p. 99.

[2] Smith, W., Dict. of Christ. Antiq. i. 109.

[3] De Eccles. Offic. iv. 36.

(*f*) The absence of all Sequences; the few which do occur having been added by a later hand. Their invention is attributed to Notker, a monk of St. Gall, † 911, and they began to make their appearance in Sacramentaries in the tenth century.

(*g*) The allusion to diptychs in a Missa Generalis pro uiuis et defunctis:—

'Et animas famulorum famularumque tuarum, omnium uidelicet fidelium catholicorum orthodoxorum, quorum commemorationem agimus, et quorum corpora circum quaque requiescent, uel *quorum nomina ante sanctum altare tuum scripta adesse uidentur*, electorum tuorum iungere digneris consortio' (p. 192). The phrase is repeated in the following Secreta[1].

(*h*) The retention of certain early forms of nomenclature:—

i. The title of 'Octauis Domini' instead of 'Circumcisio Domini,' for June 1. The latter title is used in B (p. 23).

ii. The inverted enumeration of the Sundays in Advent, beginning with Ebdomada iv, ante natale Domini.

iii. The title 'Dominica uacat' for the Sunday after the sabbatum in xii. Lectionibus (pp. 79, 129).

iv. 'Pascha Annotina' (p. 105, q.v.).

(*i*) The Invocation of several eighth-century saints in the Litany on pp. 209–10, the latest of them being St. Opportuna, abbess of Séez in Normandy, † 769.

Monastic character of Leofric A. Like other Sacramentaries, Leofric A seems to be monastic in its origin, and to have been written in the scriptorium, and first used at the altar of a Benedictine monastery.

This may be inferred from the 'Missa monachorum propria' (fol. 227 b), which a later English hand has specialized and appropriated by inserting in the Collect the words—'Et sancto Benedicto confessore tuo,'—and by writing an additional Collect on the margin, in which the name of the same saint is introduced.

There are two festivals connected with St. Benedict's name,—

xii. Kal. Apr. Depositio St. Benedicti, Abbatis (p. 139).
v. Id. Iul. Translatio St. Benedicti Abbatis (p. 149).

The latter being distinguished as one of the festivals of the third class (p. xxxv.)

There are also a considerable number of monastic saints invoked in the Litany on fol. 266 a, (p. 209).

§ 22. *Locality of Leofric* A. The Roman stations are, as usual, entered, and preserve a proof of its Gregorian or Roman origin. Such stations as 'Ad sanctam mariam trans Tiberim' (p. 80), 'Ad pontem Molbi' (p. 107), 'Ad sanctam mariam maiorem' (p. 128), etc., can only point to one locality. But the copy was written in France and contains many Gallican additions, and exhibits many signs of Gallican influence. The character of the handwriting and of the ornamentation, as already described[2], would be alone sufficient to establish its non-Anglican origin. An approximation to the French style is said to be occasionally found in tenth-century English documents, as in the Charter of Eadgar for a new minster at Winchester, A.D. 960, but even here the lengthened letters e, f, g, r, s, w, unmistakably betray an English scribe[3]. In the present MS. a contrast is constantly afforded between the two styles, by the additions of the Epistles and Gospels, and occasionally Sequences, on the margin by a later English hand, and by small alterations, as on fol. 187 b, where quite a different 'r' has been written by an Anglo-Saxon hand over the word 'sacis,' from which it had been accidentally omitted by the original scribe. But, apart

---

[1] A 'beatæ predestinationis liber' is mentioned in a Secreta on fol. 237 b.

[2] Page xxxiv.

[3] Facsimiles of Charters, part iii. no. 22.

from palæographical considerations, the following indications of French influence or origin are to be noted :—

(*a*) The numerous Episcopal Benedictions, which are not an original part of the Roman Liturgy.

(*b*) In the long Litany which occurs on p. 209, the following French saints are invoked; such French saints as St. Hilary and St. Martin, whose names are of too general occurrence in the Kalendars and Litanies of Western countries for any localization to be based upon their presence, are omitted here.

At the end of the list of fifty-four martyrs :—

		Date in Kalendar.	*Obit.*
Lambertus.	Bishop of Maestricht.	Sep. 17.	† 709.
Ragnulfus (Ranulfus).	Bishop in Artois.	May 27.	† c. 700.
Salvius.	Bishop of Amiens.	Jan. 11.	† c. 615.
Justus.	Martyr in Artois, in the diocese of Arras.	Oct. 18.	Uncertain.

At the end of the list of fifty-one confessors :—

Remigius.	Bishop of Rheims.	Oct. 1.	† c. 532.
Vedastus.	First Bishop of Arras and Cambray.	Feb. 6.	† c. 540.

(Vedastus is the only name in the Litany which is written in rustic capitals and ornamented with patches of red and green paint. This exceptional treatment of the name points to the volume having been written in a locality where St. Vedast was held in special honour, that is to say, probably in the dioceses of Arras or of Cambray, dioceses which were held together from the time of St. Vedast, their first bishop, till A.D. 1095[1].)

Audomarus (Omer).	Bishop of Therouanne in Artois.	Sep. 9.	† 670.
Bertinus.	Abbot of St. Omer in Artois.	„ 5.	† 709.
Germanus.	Bishop of Paris.	May 28.	† 576.
Medardus.	Bishop of Noyon and Tournai.	June 8.	† 545.
Amandus.	Bishop of Maestricht.	Feb. 6.	† 684.
Audoenus (Ouen).	Bishop of Rouen.	Aug. 24.	† 673.
Philibertus.	Abbot of Jumièges and Noirmoutier.	„ 20.	† 687.
Richarius (Riquier).	Abbot of Centule, near Abbeville.	Ap. 26.	† c. 670.
Walaricus (Valery).	Abbot at Luxeuil.	Dec. 12.	† 622.
Furseus (Fourcy).	Abbot at Lagny, near Paris.	Jan. 16.	† c. 653.
Bavo (Alloynus, Aldowin).	Confessor at Ghent.	Oct. 1.	† 654.
Trudo (Trond).	Priest and Confessor in diocese of Liège.	Nov. 23.	† 698.
Fortunatus.	Bishop of Celle.	June 18.	† 575.
Albinus.	Bishop of Angers.	March 1.	† 549.
[Here follow four Saints connected with England :—Bonifacius, Patricius, Cudbertus, Gudlacus.]			
Paulinus.	Bishop of Trèves.	Aug. 31.	† 360.
Lupus.	Bishop of Lyons.	Sep. 25.	6th century.
Ursus.	Bishop of Auxerre.	July 30.	6th century.
Modestus.	Bishop of Trèves.	Feb. 24.	† c. 480.
Hucbertus.	Monk at Britanniacum in diocese of Soissons.	May 30.	† 712.
Arnulfus.	Bishop of Metz.	July 18.	† 640.

At the end of the list of twenty-nine virgins and widows :—

Genovefa.	Virgin at Paris.	Jan. 3.	† 512.
Rictrudis.	Widow, Abbess of Marchiennes.	May 12.	† 688.
Aldegundis.	Virgin at Maubeuge in Hainault.	Jan. 30.	† 673.
Radegundis.	Queen of Clothaire, nun at Poitiers.	Feb. 11.	† 587.
Opportuna.	Virgin, Abbess at Séez in Normandy.	Ap. 22.	† c. 769.

[1] The name of St. Vedast, though thus conspicuously treated here, does not occur at all in the English Kalendar (B) prefixed to this Sacramentary.

All these saints are connected with the north of France, and most of them with that district of Lotharingia in which Leofric was brought up[1].

(*c*) The elevation of St. Martin, alone of local saints, into the second class of dignified festivals[2].

(*d*) The Mass for the Translation of St. Benedict, on July 11. This Mass does not occur in the present Roman Missal, or in any of the older Roman Sacramentaries. It was the Mass of a popular Gallican Festival, transferred to England probably in the tenth century[3].

(*e*) The Missæ for the three Rogation Days between the fifth Sunday after Easter and Ascension Day[4]. The Lætania maior was a Roman institution, and kept on April 25. The three Rogation days were a Gallican institution, and would not be part of a Roman Sacramentary except by importation from a foreign source, before their introduction into Rome by Leo III (795–816). Much stress cannot therefore be laid upon their presence in Sacramentaries subsequent to that date[5].

(*f*) There is a class of phrases, used in prayers for the chief ruler of the country in which a Missal has been written, which it is dangerous to press too far, unless the emperor or king in question is actually named, which unfortunately is the exception, and not the rule[6]. The following expressions, taken together, indicate that Leofric A was written within the limits of the Roman empire, and probably within the French domains of Charles the Simple (893–929) or Lewis IV (936–954).

(1) 'Suscipe oblationem . . . pro rege nostro et sua uenerabili prole' (p. 9).

(2) 'Oremus et pro christianissimo (uel christiano) imperatore nostro *.ill.*' (p. 95).

(3) On p. 97 the original phrase has been carefully erased, and a later hand has substituted 'et archiepiscopo nostro atque rege nostro,' for (probably) 'imperatore nostro.' The alteration seems to have been made after the book had come to England, and the reference may be to King Edward the Confessor and the Archbishop of Canterbury.

(4) On p. 179 the following phrases occur in the original MS., in each case altered by the later English hand in the way here denoted between brackets:—

'Romanum imperium (uel Christianum).'
'Famulis tuis principibus nostris (famulo tuo regi nostro).'
'Famulus tuus *.ill.* (rex noster).'

(5) 'Regem nostrum, cum coniuge et natis eius . . . conseruare digneris' (p. 207).

If conjecture may be hazarded, the reference may be to Lewis IV, †954, his wife Gerberga, and his sons Lothaire and Charles.

(6) In the Litany on p. 211: 'Ut reges nostros et exercitum eorum conseruare digneris.'

(7) From 'Orationes pro regnantibus:'—

'Romanorum regum tibi subditorum protege principatum' (p. 230).
'Romani regni adesto principibus' (*Ib.*).
'Romani imperii auxiliare principibus' (*Ib.*).

---

[1] Page xx.
[2] Page xxxv.
[3] Martene, de Antiq. Ec. Rit. edit. 1788. iv. 198.
[4] Pages 107–108.
[5] The sixteenth canon of the Council of Clovesho, A.D. 747, orders the observance of the Lætania Maior on April 25 in England 'iuxta ritum Romanæ Ecclesiæ,' but the observance of the three Rogation Days 'iuxta morem priorum nostrorum.' H. and S. iii. 368.
[6] The beautiful Anglo-Saxon Tropary in the Bodleian Library, MS. 775, can be dated by the prayer for Ethelred; a Missal at Florence (Bibl. Naz. xxxvi. 13) by a prayer for the emperor Otho; sometimes a people or country is named, as 'pro imperatore Francorum' (Murat. Lit. Rom. i. 64), 'regem Hibernensium' (Corpus Missal, p. 133), 'regem Anglorum' in Leofric C, p. 205.

(8) 'Ut tuo nomine dirigatur et Romana securitas et deuotio Christiana' (p. 243).

(9) A few of the prayers afford internal evidence of warmer climate than, and a different natural produce from, that of England, e.g.:—

1. The Benedictio uuæ (p. 152).
2. The Benedictio uuæ vel fabæ (p. 224).
3. The Benedictio uini (p. 224).

No. 1, inserted in the Mass on Aug. 6 has got copied from its French original into the Sarum Missal, but can only have originated like 2 and 3 in a vine-growing country.

§ 23. The second part of the Leofric Missal in point of date is an English Kalendar which we designate as Leofric B, and which Leofric, or whoever else brought the Arras-Cambray book (Leofric A) into England, prefixed to it.

The absence of any original connection between the Sacramentary and the Kalendar is shown by the entire change of style of writing and of ornamentation, as well as by the fact that there are seven Masses in the Sacramentary (Leofric A) in connection with festivals not named in the Kalendar, and 147 Saints Days noted in the Kalendar for which there is no corresponding Mass in the Sacramentary.

The Kalendar, which is preceded by two pages, and followed by twenty-seven pages, of elaborate Paschal Tables, Solar and Lunar calculations, etc., is written on a fine vellum in gatherings of eight leaves, not signed. The last gathering wants two leaves, and its three last pages are occupied by miscellaneous matter belonging to Leofric C. There are thirty-four lines on a page, on fine lines ruled from as many extreme marginal prickings. Of the horizontal lines only the topmost and bottommost are ruled across the pages, the rest being confined within a framework formed by at least two, often more, perpendicular lines.

§ 24. *Ornamentation.* On fol. 49 a, a large human hand with outstretched fingers, and with blue clothing on the wrist, is being extended from the clouds. It is labelled 'Dextera Domini,' and various Paschal dates are written along the fingers. It is enclosed within a foliated framework. Two somewhat angular and contorted human figures are skilfully introduced into the lower right and left hand corners, and appear to be reading with astonishment the inscription on the hand.

On fol. 49 b there is an allegorical figure of life, crowned, with a cross as a sceptre in the left hand, and with a scroll depending from both hands, which are extended for its display. This figure is probably intended to represent our Lord as the Prince of Life. Its red and blue drapery, like the dresses of the figures on fol. 49 a, is arranged in fluttering folds, in the style which is peculiarly characteristic of Anglo-Saxon art in the tenth century. Above and on both sides of the figure and on the scroll are verses or numbers connected with the chances of life.

On fol. 50 a there is a representation of Death, or of Satan as the Prince of Death. The figure is nude, save for a shaggy girdle round the loins. A pair of horns spring upwards from the head. The enlarged ears flap like leaves. The hair of the head developes outwards into six dragons, three on the right, three on the left hand side. A pair of wings is fitted to the shoulders. There is hair on the chin and chest. The elbows, knees, fingers, and toes are furnished with claws or spurs. Both hands are extended, displaying a scroll. Above the figure, on both sides of it, on the scroll in its hands, and on the diamond-shaped shield in the left hand lower corner are lines or figures connected with the chances of death, sickness, success in business, etc. The design is borrowed from, and is described as, 'The sphere of Apuleius,' the well-known author of 'The Golden Ass.' This 'sphere,' varying somewhat from its present

form, and now placed among the spurious and not the genuine works of Apuleius, is printed in *Barthii Comment.* Lib. lx (Frankfort, 1624), col. 1404.

On fol. 50 b there are two large circles with excrescent foliated ornamentation, containing Paschal calculations. Within each larger circle there is a smaller circle, and within the upper small circle there is the bust of a monk, or priest, with a shaven crown. It is inscribed 'Dionisius,' and is doubtless meant to represent 'Dionysius Exiguus,' the inventor of the Paschal Cycle of nineteen years, A.D. 525.

On fol. 58 a there is a 'Horology,' being a calculation of the time of day, by the number of feet in the shadow cast by a man's body in the sun. It is arranged in six circles, each consisting of four rings, within an outer framework of four coloured vertical lines.

Light blue, purple, green, and two shades of red are effectively used in these drawings as well as for capital letters, headings, and for distinguishing columns throughout the Kalendar and Tables of Calculation.

§ 25. The arrangement of the Kalendar is elaborate[1]. At the top of each month stands a line, in green, purple, blue, or red, recording the sign of the Zodiac. Immediately beneath is a red line stating the number of days of the month and moon, and there is another red line at the bottom of each page recording the division of the twenty-four hours into day and night.

On the left hand side of each page of the Kalendar there are nine perpendicular columns of letters or numbers between parallel lines finely ruled with a hard point. The first column contains the golden number. The second, third, fourth, fifth, and sixth columns contain letters of varying number and arrangement.

Second	column.	Fourteen letters to	O	inclusive, with	one line intervening.
Third	„	Ten „	K	„ „	two lines „
Fourth	„	The five vowels		„	two „ „
Fifth	„	Twenty letters to	U	„ „	no line „

[1] But there are no pictures. Kalendars were often embellished with pictorial representations, on their margins, of the seasons and their occupations, of the signs of the Zodiac, of saints, or, in early printed books, of the various stages of human life, e. g. :—

	Sarum MS. 150. X cent.	Cott. Tib. B. V. XI cent.	Les Heures d'Anne de Bretagne, A.D. 1507.	Sarum Primer, A.D. 1531.	Cott. Galba. A. xviii. X cent.
January	Capricornus	Ploughing	Snow scene	Nursery	Twelve saints in circular or rectangular frames at the end, in addition to the signs of the Zodiac in circular frames at the beginning of each month.
February	Aquarius	Pruning	Feasting	School	
March	Piscis	Sowing	Wood-chopping	Hunting	
April	Aries	Feasting	Flower-gathering	Courting	
May	Taurus	Lambing	Maying	Maying	
June	Gemini	Mowing	Mowing	Wedding	
July	Cancer	Wood-cutting	Reaping	Married life	
August	Leo	Reaping	Winnowing	Ingathering	
September	Virgo	Feeding pigs	Vintage	Vintage	
October	Libra	Hawking	Sowing	Feasting	
November	Scorpius	Pruning wood	Feeding pigs	Old age	
December	Sagittarius	Threshing	Curing pork	Death	

The following list of early English Kalendars, Paschal Tables, etc. (IX–XI cent.), may be useful: in the British Museum, Cott. Galba, A. XVIII; Vitell. E. XVIII; Tib. B. V; Tib. C. I; Tib. C. VI; Julius, A. VI; Tit. D. XVII; Calig. A. XV; Arundel, CLV: at Oxford, Bodleian MSS. 579; Junius, 27; Junius, 99; Douce, 296; Digby, 65: at Cambridge, C. C. C. MS. 422: at Salisbury, MS. 150: at Rouen, MS. Y. 6.

These letters, entitled 'vocationes[1],' have reference to the various Tables which follow the Kalendar[2]. The sixth column gives the seven dominical letters. The seventh and eighth columns give the day of the month according to the Roman calculation. The ninth column contains the capital letters ·F·, and ·S·, which are prefixed by way of distinction to certain festivals. Each F and S is ornamented with two dots, that on the right hand side being rather higher than that on the left.

·F·, which probably stands for 'Festum' or for 'dies feriatus[3],' is prefixed to the following thirty-four festivals[4]:—

Four Feasts of our Lord.

1. Jan. 1. The Circumcision.
2. „ 6. The Epiphany.
3. May 3. Invention of the Cross.
4. Dec. 25. Christmas Day.

Four Feasts of the B. V. M.

5. Feb. 2. The Purification.
6. Mar. 25. The Annunciation.
7. Aug. 15. The Assumption.
8. Sep. 8. The Nativity.

9. Ap. 25. Lætania maior [not St. Mark, for whom see May 18].

10. Sep. 29. St. Michael.

Sixteen Feasts of New Testament Saints.

11. Feb. 24. St. Matthias.
12. May 1. SS. Philip and James.
13. June 24. St. John Bapt. (Nativ.).
14. „ 29. SS. Peter and Paul.
15. „ 30. St. Paul.
16. July 25. St. James.
17. Aug. 25. St. Bartholomew.
18. „ 29. St. John Bapt. (Decoll.).
19. Sept. 21. St. Matthew.
20. Oct. 28. SS. Simon and Jude.
21. Nov. 1. All Saints.
22. „ 30. St. Andrew.
23. Dec. 21. St. Thomas.
24. „ 26. St. Stephen.
25. „ 27. St. John Evang.
26. „ 28. Holy Innocents.

Five Feasts of English Saints, or Saints connected with England.

27. March 12. St. Gregory.
28. „ 20. St. Cuthbert.
29. „ 21. St. Benedict.
30. April 11. St. Guthlac.
31. May 26. St. Augustine.

Three Feasts of Foreign Saints.

32. Aug. 10. St. Lawrence[5].
33. Nov. 11. St. Martin[5].
34. „ 23. St. Clement[5].

These thirty-four Festivals correspond, but not quite exactly, to the three chief classes of Festivals recognized in the Constitutions of Archbishop Lanfranc[6].

Of the Days we should expect to find among them, the Conversion of St. Paul (Jan. 25), the Exaltation of the Cross (Sept. 14), St. Luke (Oct. 18), will be found in the next list. St. Mark occurs on May 18, without either an ·F· or ·S· prefixed. St. Barnabas (June 11) is absent.

The letter ·S· is prefixed to the following seventy-seven Festivals; neither the principle of selection, nor the meaning of the prefixed ·S· is very obvious[7]:—

---

[1] Cott. Jul. A. VI. f. 3 a.

[2] Migne, Bib. Pat. Lat. xc. 755, and 810, etc.; cxxix. 1338. They are connected partly with the name of St. Jerome. D'Achery, Spicilegium, ii. 64.

[3] The Festivals of SS. Gregory and Augustine were ordered to be kept as 'dies feriati ab ecclesiasticis et monasterialibus' by the Seventeenth Canon of the Council of Clovesho, A.D. 747. H. and S. iii. 368.

[4] A golden cross is substituted for this F in MS. Cott. Jul. A. vi. (tenth century), a black cross in a Bodleian MS., Digby 63. (ninth century), a red cross in the Sarum Psalter, MS. No. 150 (tenth century).

The more common way of marking the dignity of Festivals in Anglo-Saxon Kalendars is to write the first class of Feasts in coloured enlarged capitals, uncial or rustic, and the second class in smaller black rustic capitals, as in Bodleian MSS. Junius, 99 (tenth century); Douce, 296 (eleventh century); Rouen MS. Y. 6.

[5] These three Saints, two Roman and one Gallican, were of more than local repute, and are marked specially in most Anglo-Saxon Kalendars, and Menologies, and in Ælfric's Homilies, as edited by Thorpe, where, with Gregory, Benedict, The Seven Sleepers, and Alexander, Eventius, and Theodulus, they are the only saints not mentioned in the Bible to whom a Homily is devoted.

[6] Wilkins' Concilia, i. 341–4. For earlier lists of principal Festivals the reader is referred to a list of 'Festivitates in anno, quæ per omnia venerari debent,' in the Capitularies of Charlemagne, A.D. 809 (Pertz, Mon. Germ. Hist. Legum, i. 162); to the Thirty-sixth Canon of the Council of Mainz, in 813 (Mansi, Concil. xiv. 73); and to cap. 46 of Monastic Regulations made under Louis the Pious at Aix-la-Chapelle in 817 (Pertz, *ut supra*, i. 202).

[7] Such distinctions as 'simplex' or 'semi-duplex' do not seem to have existed in the tenth century.

JANUARY. (10.)

3. Genouefa.
13. Oct. of Epiphany.
14. Felix.
16. Marcellus.
18. Prisca.
20. Sebastian and Fabian.
21. Agnes.
22. Vincent and Anastasius.
25. Conversion of St. Paul.
28. Oct. of St. Agnes.

FEBRUARY. (3.)

5. Agatha.
14. Valentine and Vitalis.
22. Chair of St. Peter.

MARCH. (1.)

9. 40 soldiers.

APRIL. (4.)

14. Tiburtius, Valerian, Maximus.
23. George.
24. Mellitus.
28. Vitalis.

MAY. (7.)

6. St. John before the Latin Gate.
10. Gordian, Epimachus., etc.
12. Nereus, Achilleus, Pancratius.
13. Dedication of St. Mary's Church.
14. Victor, Quartus, etc.
19. Potentiana.
25. Urbanus and Desiderius.

JUNE. (8.)

2. Marcellinus and Peter.
9. Primus and Felician.
12. Basilides, Cirinus, etc.
18. Marcus and Marcellianus.
19. Gervasius, Protasius, etc.
23. Æthedreda.
26. John and Paul.
28. Fabian, Gordian.

JULY. (7.)

2. Processus and Martinian.
6. Oct. of the Apostles.
10. Seven sons of St. Felicitas.
21. Praxedes.
23. Vincent and Apollinaris.
29. Felix, Simplicius, etc.
30. Abdon and Sennen.

AUGUST. (13.)

2. Stephen.
6. Sixtus, Felicissimus, etc.
8. Cyriacus and Afra.
11. Tiburtius.
13. Hippolytus.
14. Eusebius.
17. Oct. of St. Lawrence.
18. Agapitus.
22. Timotheus and Paul.
24. Patrick, senior.
28. Hermes and Augustine.
30. Felix and Adauctus.
31. Aidan.

SEPTEMBER. (10.)

9. Gorgonius and Audomarus.
11. Protus and Hyacinthus.
14. Exaltation of the Cross.
15. Nicomede.
16. Lucia, Geminianus, etc.
20. Privatus.
22. Maurice.
25. Ceolfrith.
27. Cosmas and Damian.
30. Jerome.

OCTOBER. (6.)

7. Marcus.
8. * *
9. Dionysius, Rusticus, Eleutherius.
14. Callixtus.
18. Luke.
27. Gagus.

NOVEMBER. (5.)

8. The four crowned Martyrs.
9. Theodorus.
22. Cecilia.
24. Chrysogonus and Eleutherius.

DECEMBER. (3.)

7. Oct. of St. Andrew.
13. Lucy.
31. Sylvester.

§ 26. Besides the Saints' Days, the following entries are to be noticed.
(*a*) Divisions of the natural year:—

May 24. Æstas oritur.	Jan. 18. Sol in Aquario.	Jul. 18. Sol in Leonem.
Aug. 23. Autumnus oritur, dies xcii.	Feb. 15. Sol in Pisce.	Aug. 18. Sol in Virginem.
Nov. 23. Hiemps oritur.	Mar. 18. Sol in Ariete.	Sept. 17. Sol in Libram.
March 25. Æquinoctium.	Ap. 17. Sol in Tauro.	Oct. 18. Sol in Scorpionem.
June 24. Solstitium.	May 18. Sol in Geminos.	Nov. 17. Sol in Sagittario.
Sep. 24. Æquinoctium.	June 17. Sol in Cancro.	Dec. 18. Sol in Capricornu.
Dec. 25. Solstitium.		

(*b*) 'Claues Terminorum,' and other technical directions as to the length of the seasons, position of 'Epacts,' 'Concurrents,' etc., and points connected with Easter Day:—

Feb. 7. Verni initium habet dies xci.
" 8. Ante istum locum non potest esse xl.
" 24. Et si Bissextilis locus.

Feb. 26. Ante ultimos quinque dies Februarii mensis celebrandus est semper Bissextus.
Mar. 8. Vltima incensio ii. luna initii.

Mar. 22.	Sedes Æpactarum.	
„ 24.	Concurrentium locus.	
Ap. 5.	Infra nunquam accenditur luna Paschalis Martii.	
„ 24.	Vltimum Pascha.	
May 9.	Æstas habet dies xci.	
„ 15.	Primum Pentecosten.	
Jul. 14.	Dies Caniculares.	
„ 17.	Orius Caniculæ.	
Aug. 7.	Autumni initium, dies xci.	
Nov. 2.	v. Embolismus.	
„ 7.	Hiemps initium habet dies xcii.	
Dec. 4.	iiii. Embolismus.	

It is to be observed that these entries are imperfect and to a certain extent incorrect. Five of the seven Embolismi, required to mark the seven intercalary months in the cycle of nineteen years, are omitted, viz. those numbered i, ii, iii, vi, vii. May 15 is not the first day on which the Feast of Pentecost can fall (= May 10), but the day on which it would fall if Easter fell, as it is represented as falling, on March 27.

(*c*) The names of four Egyptian months are entered, viz.:—

April 26. ix. Ægyptiorum mensis, Pascho.
June 25. xi. Ægyptius mensis, Epichi.
Sep. 28. ii. Mensis Ægyptiorum, Faoni.
Nov. 27. iiii. Ægyptius mensis, Choeas.

And of one Greek month:—

June 4. Initium mensis Desii secundum Grecos.

The 'Dies Ægyptiaci' are not noted.

(*d*) Four Old Testament saints are commemorated:—

June 14. Heliseus Propheta.
Jul. 5. Esaias Propheta.
Aug. 1. Passio Machabeorum.
Dec. 29. Hierosolimis Dauid magni Regis.

Two events of which there is record in the Old Testament:—

Mar. 17. Primus dies seculi.
Ap. 29. Egressio Noe de arca.

Three events of which there is record in the New Testament:—

Feb. 15. Diabolus recessit a Domino.

(This was an important day to mark in an Anglo-Saxon Kalendar, as it was one of the few days ordered by King Alfred to be observed as holidays by all freemen[1].)

Mar. 27. Resurrectio Domini.
May 5. Ascensio Domini.

These entries must not be taken as indicating the date of the occurrence of Easter and Ascension Day in the year in which the Kalendar was written, and so as affording some clue to its date. They are supposed both here, and generally in Western Kalendars, to supply the actual date of the Resurrection, etc., as facts recorded in the Gospel narrative.

(*e*) Five Octaves are inserted:—

Jan. 13. Octave of the Epiphany.
„ 28. „ St. Agnes.
Jul. 6. „ the Apostles.
Aug. 17. Octave of St. Lawrence.
Dec. 7. „ St. Andrew.

(*f*) And seven Vigils:—

June 23. Vigil of St. John Baptist.
„ 28. „ SS. Peter and Paul.
Sept. 20. „ St. Matthew.
Oct. 27. „ SS. Simon and Jude.
Oct. 31. Vigil of All Saints.
Nov. 29. „ St. Andrew.
Dec. 24. „ Christmas.

§ 27. Exclusive of commemorations of persons and events connected with the Old and New Testaments, there are 250 festivals marked in Leofric B commemorating some 340 separate

[1] The other days were St. Gregory, March 12; SS. Peter and Paul, June 29; All Saints', Nov. 1; twelve days at Christmas; seven days before and after Easter; seven days before St. Mary's Feast in Harvest, = Aug. 15; the four Ember Wednesdays. Thorpe, B., Ancient Laws, i. 93.

saints. The greater number of these Festivals are the common property of early Christendom, and commemorate martyrs in the early heathen, especially in the Decian and Diocletian, persecutions. They are of all nationalities, European and Asiatic, although, as might be expected in a Western Kalendar, Western names preponderate.

Nothing would be gained for our present purpose by enumerating those saints, who form the common stock on which all Kalendars are more or less based. It is only when we come to later additions that light is thrown on the real character and nationality of any Kalendar. On arranging the names of the saints according to the centuries in which they died, it is found that, with four exceptions, every saint after A. D. 500 is connected with Great Britain and Ireland or France. These exceptions are St. Benedict (Mar. 21), with his sister St. Scholastica (Feb. 10), veneration for whom naturally passed into England along with the adoption of the Benedictine Rule; St. Gregory (March 12, 30), the pope to whose forethought the English Church owed its first existence; and Anastasius (Jan. 22), an Assyrian martyr of great fame.

SIXTH CENTURY. (13.)

No.	*Day in Kalendar.*	*Name.*	*Description.*	*Date.*
1.	Jan. 3.	Genoveva.	Virgin in France.	† 512.
2.	„ 29.	Gildas.	Sapiens, a Briton.	† c. 570.
3.	Feb. 1.	Bridget.	Virgin, Abbess of Kildare.	† 523.
4.	„ 10.	Scholastica.	Virgin in Italy.	† 543.
5.	„ 11.	Radegundis.	Queen in France.	† 587.
6.	March 21.	Benedict.	Abbot of Monte Cassino.	† 543.
7.	April 2.	Nicetius.	Bishop of Lyons.	† 573.
8.	„ 22.	Leo.	Bishop of Sens.	† 540.
9.	May 28.	Germanus.	Bishop of Paris.	† 576.
10.	June 8.	Medardus.	Bishop of Noyon and Tournai.	† 545.
11.	„ 30.	Albinus.	Bishop of Angers.	† 549.
12.	July 28.	Samson.	Bishop of Dol.	† c. 565.
13.	Dec. 15.	Maximus [= Maximinus ?]	Abbot of Misay.	† 520.

SEVENTH CENTURY. (17.)

1.	Jan. 12.	Benedict (Biscop).	Abbot of Wearmouth.	† 690.
2.	„ 22.	Anastasius.	Martyr in Assyria.	† 628.
3.	„ 30.	Aldegund.	Virgin, Abbess of Maubeuge.	† 680.
4.	Feb. 6.	Amandus.	Bishop of Maestricht.	† 684.
5.	March 2.	Chad.	Bishop of Lichfield.	† 672.
6.	„ 12, 30.	Gregory.	Pope, at Rome.	† 604.
7.	„ 20.	Cuthbert.	Bishop of Lindisfarne.	† 685.
8.	April 24.	Mellitus.	Archbishop of Canterbury.	† 624.
9.	May 25.	Desiderius.	Archbishop of Vienne.	† c. 618.
10.	„ 26.	Augustine.	Archbishop of Canterbury.	† 604.
11.	June 23.	Etheldreda.	Abbess of Ely.	† 629.
12.	Aug. 31.	Aidan, in Glæstonia.	Bishop of Lindisfarne.	† 651.
13.	Sep. 9.	Audomarus [Omer].	Bishop of Therouanne.	† 670.
14.	„ 19.	Theodore.	Archbishop of Canterbury.	† 690.
15.	Oct. 3.	Leodegarius [Leger].	Bishop of Autun.	† 678.
16.	„ 10.	Paulinus.	Bishop of Rochester.	† 644.
17.	„ 11.	Ethelburga.	Virgin, Abbess of Barking.	† c. 685.

EIGHTH CENTURY. (6.)

1.	April 11.	Guthlac.	Hermit at Croyland.	† 714.
2.	June 5.	Boniface.	Winfrid, Archbishop of Mainz.	† 755.
3.	Sep. 5.	Bertin.	Abbot of St. Omer.	† 709.
4.	„ 17.	Lambert.	Bishop of Maestricht.	† 709.
5.	„ 25.	Ceolfrid (in Glæstonia).	Abbot of Wearmouth.	† 716.
6.	Oct. 12.	Wilfrid.	Bishop of York.	† 709.

It is to be noticed that the latest entry in the Kalendar is in the name of St. Boniface, Archbishop of Mainz, † 755.

If we arrange the Anglican or Celtic and Gallican saints, according to nationality, the lists will stand as follows:—

GREAT BRITAIN AND IRELAND. (20.)

No.	*Day in Kalendar.*	*Name.*	*Description.*	*Date.*
1.	Jan. 12.	Benedict.	(Biscop), Abbot of Wearmouth.	† 690.
2.	„ 29.	Gildas.	Sapiens, British Historian.	† c. 570.
3.	Feb. 1.	Bridget.	Virgin, Abbess of Kildare.	† 523.
4.	March 2.	Chad.	Bishop of (Mercia) Lichfield.	† 672.
5.	„ 17.	Patrick.	Apostle of Ireland.	† c. 465.
6.	„ 20.	Cuthbert.	Bishop of Lindisfarne.	† 685.
7.	April 11.	Guthlac.	Hermit at Croyland.	† 714.
8.	„ 24.	Mellitus.	Archbishop of Canterbury.	† 624.
9.	May 26.	Augustine.	Archbishop of Canterbury.	† 604.
10.	June 5.	Boniface.	Winfrid, Archbishop of Mainz.	† 755.
11.	„ 22.	Alban.	Protomartyr of Britain.	† 304.
12.	„ 23.	Etheldreda.	Virgin, Queen, Abbess of Ely.	† 929.
13.	„ 28.	Samson.	Archbishop of York and afterwards of Dol.	† c. 565.
14.	Aug. 24.	Patricius, senior.	Abbot of Glastonbury[1].	† c. 470.
15.	„ 31.	Aidan, in Glæstonia.	Bishop of Lindisfarne.	† 651.
16.	Sep. 19.	Theodore.	Archbishop of Canterbury.	† 690.
17.	„ 25.	Ceolfrid, in Glæstonia.	Abbot of Wearmouth.	† 716.
18.	Oct. 10.	Paulinus.	Bishop of Rochester.	† 644.
19.	„ 11.	Ethelburga.	Virgin, Abbess of Barking.	† c. 685.
20.	„ 12.	Wilfrid.	Bishop of York.	† 709.

Three out of this list of twenty names belong to a date before A. D. 500, of which St. Alban (June 22), and St. Patrick (March 17), would be found in other than English Kalendars.

FRANCE AND BELGIUM. (15.)

1.	Jan. 3.	Genoveva.	Virgin at Paris.	† 512.
2.	„ 30.	Aldegund.	Virgin at Maubeuge.	† c. 673.
3.	Feb. 6.	Amandus.	Bishop of Maestricht.	† 684.
4.	„ 11.	Radegundis.	Queen of Clothaire, Nun at Poitiers.	† 587.
5.	April 2.	Nicetius.	Bishop of Lyons.	† 573.
6.	„ 22.	Leo.	Bishop of Sens.	† 540.
7.	May 25.	Desiderius.	Bishop of Vienne.	† c. 618.
8.	„ 28.	Germanus.	Bishop of Paris.	† 576.
9.	June 8.	Medardus.	Bishop of Noyon and Tournai.	† 545.
10.	„ 30.	Albinus.	Bishop of Angers.	† 549.
11.	Sep. 5.	Bertin.	Abbot of St. Omer.	† 709.
12.	„ 9.	Audomarus [Omer].	Bishop of Therouanne.	† 670.
13.	„ 17.	Lambert.	Bishop of Maestricht.	† 709.
14.	Oct. 3.	Leodegarius [Leger].	Bishop of Autun.	† 678.
15.	Dec. 15.	Maximus [= Maximinus?]	Abbot of Misay.	† 520.

There are also the following nineteen commemorations of French saints of an earlier date than A. D. 500, many of which would be found in other than French Kalendars:—

May 7, St. Placidus († uncertain); May 8, St. Martin († end of 4th century); June 6, St. Amantius and St. Lucius († uncertain); July 3, Translation of St. Martin of Tours († 397); July 31 and Oct. 1, St. Germanus of Auxerre († 448); Aug. 5, St. Cassian († 4th century); Sep. 4, St. Marcellinus [= Marcellus, † c. 178]; Oct. 9, SS. Dionysius, Eleutherius, Rusticus († 286); Oct. 14, St. Justus († 177); Oct. 25, SS. Crispin, Crispinian († 285); Oct. 31, St. Quintin († 286); Nov. 4, Ordination of St. Martin of Tours († 397); Nov. 13, St. Britius († 443); Nov. 26, St. Amator († c. 270); Dec. 14, St. Lupicinus († c. 287).

[1] This is the Patrick, junior, of the Arras MS. Life of St. Dunstan. Rolls Series, vol. lxiii. p. 10. See Prof. Stubbs, Introd. p. lxxviii. n. 3.

§ 28. The following Festivals and Commemorations have been added to the original Kalendar in various later handwritings of the tenth and eleventh centuries:—

Day in Kalendar.	*Name.*	*Description.*	*Date.*
Feb. 13.	S. Eormenhildæ.	Abbess of Ely.	† c. 700.
March 1.	S. Devvi Episc. Conf.	Bishop of St. David's.	† 601.
,,	S. Albini Episc. Conf.	Bishop of Angers.	† 549.
,, 18.	Sci. Eadwardi Regis et Mart.	King of England.	† 978.
April 19.	S. Ælpheagi Archiepisc. et Mart.	Archbishop of Canterbury.	† 1012.
	Eodem die ordinatus fuit Leofricus Episc.	Consecrated to the See of Crediton.	1046.
,, 28.	S. Wynwaloci Confessoris.	Abbot of Landenechum or Tauracum in Brittany.	6th cent.
	At the foot of fol. 40 b [April 11] S. Leonis Papæ et Conf.	Bishop of Rome.	† 461.
May 2.	S. Athanasii Episc. et Conf.	Bishop of Alexandria.	† 373.
,, 19.	Depositio Dunstani Archiepisc.	Archbishop of Canterbury.	† 988.
July 16.	Eustachii.	Abbot of Luxeuil [usually March 29].	† 625.
,,	Minulfi.	= Monulf, Bishop of Maestricht.	† c. 600.
,,	Gundulfi.	Bishop of Maestricht.	† c. 700.
,,	Seruacii.	Bishop of Maestricht [usually May 13].	† 384.
,,	Bertini Conf.	A Belgian Abbot [usually May 29].	Uncertain.
Aug. 1.	Ad uincula S. Petri.	A festival instituted at Rome in the 5th century.	
,, 4.	S. Afre Mart.	Martyr at Augsburg in Bavaria.	† 304.
Sep. 1.	S. Egidii Abbatis.	Abbot in Provence.	† 712.
,, 4.	Ordinatio beati Gregorii Papæ.	Consecration as Bishop of Rome in A.D. 590, commemorated in the original Kalendar on March 30.	
Oct. 6.	S. Fidis Virg. et Mart.	Virgin, Mart. at Agen in Aquitaine.	† 287.
,, 13.	S. Giraldi Conf.	Count at Aurillac in Auvergne.	† 909.
,, 25.	S. Maglorii Episc.	A Welshman, Bishop of Dol in Brittany.	† c. 586.
	Bartholomei Translatio.	In 508, by order of the Emperor Anastasius.	
Nov. 2.	S. Eustachii cum sociis.	Martyrs at Rome [usually on Sep. 20].	† 118.
	Iusti Mart.	Martyr at Trieste.	† 303.
	S. Ærchi Conf.	Bishop of Slane in Ireland.	† 513.
,, 6.	S. Melanii Episc. Conf.	Bishop of Rennes in France [in Roman Kalendar on Jan. 6]. His relics were at Glastonbury. William of Malmesbury, De Antiq. Glaston. Eccles., Hearne's edit. p. 29.	† 530.
,, 29.	Saturnini Mart.	Bishop of Toulouse.	† c. 250.
Dec. 6.	S. Nicholai.	[Arch]bishop of Myra.	4th cent.
,, 18.	S. Lazari Episc. et Mart.	Legendary first Bishop of Marseilles.	

There are twenty-eight names of saints in this list. Five of them are connected with the Celtic Church (including Brittany); four with the Anglo-Saxon Church; eleven with the Church of France; and six of the remaining eight are those of saints usually found in early Western Martyrologies, with the Ordination of St. Gregory (Sept. 4), and the Translation of St. Bartholomew (Oct. 25).

§ 29. The following obits are also marked in the Kalendar by various later scribes. They have been identified where possible:—

Jan. 31.	Obiit Æglflæd.		
Feb. 10.	Obiit Leofricus Episcopus.	First Bishop of Exeter.	† 1072.
,, 13.	Obitus Godonis iuuenis Presbyteri.	'Godo Presbyter' occurs in the Exon. Domesday as tenant T. R. E. (1066) of Bichetone = Bickington in Teignbridge hundred.	
,, 16.	Obiit Brihtricus Decanus.	Not identified. See April 3.	
,, 19.	Hic obiit Lifingus Episcopus.	Predecessor of Leofric as Bishop of Crediton. Another Living was Bishop of Wells 999-1012.	† 1046.
April 3.	Hic obiit Byrhtric.	A person of this name is mentioned as manumitting on fol. 8 a b. p. 6. There is much confusion between the names of Byrhtric, Birhtric, Brictric, etc. There does not seem to be any clue for identifying the Byrhtric whose obit is entered here with any of the Brictrics holding land T. R. E.	
June 26.	Obitus Eadrici Sacerdotis.		
Aug. 29.	Obitus Ælfwini Episcopi.	Bishop of Wells.	† 998.

Day in Kalendar	Name.	Description.	Date.
Sep. 9.	Obitus Willelmi Senioris Regis.	William the Conqueror.	† 1087.
„ 12.	Obitus Segiuæ.	Not identified.	
„ 27.	Obitus Mahthildæ.	Wife of William the Conqueror.	† 1083.
Nov. 2.	Obitus Ælwoldi Monachi.	Not identified.	
„ 9.	Obitus Eadulfi Episcopi.	First Bishop of Crediton, 909–934.	† 934.
„ 11.	Obitus Landberti piissimi Regis.	King of Italy, Emperor of the Romans.	† 998.
„ 22.	Obitus Ordlaui Laici.	Not identified.	
Dec. 16.	Hic obiit Ordulfus.	'Ordulf' or 'Edulf' was the name of the giant son of Earl Ordgar. Dugdale, Baronage, i. 12. He signs from 975–1005. Several persons of this name held land. The signature of an Ordulf Minister occurs at the end of a charter of Ethelred, A.D. 994, Kemble, Cod. Diplom. iii. 278; and again among the witnesses to the charter of Edward the Confessor transferring the see of Crediton to Exeter, A. D. 1050. Dugdale, Monast. ii. 537; H. and S. i. 695.	
„ 17.	Hic obiit Ælfwerdus Sacerdos.	Not identified.	

There are also the following obits entered on the margin opposite certain years in the Paschal Tables, on fol. 53 a. p. 50:—

Date.	Name.	Description.
A. D. 976.	Obitus Eadgari Regis.	King of England.
„ 979.	Hic interemtus est rex Eadweardus.	King of England.
„ 985.	Depositio Adelwoldi Episcopi.	Ethelwold, Bishop of Winchester.
„ 988.	Obitus Archipresulis Dunstani.	Archbishop of Canterbury.
„ 990.	Hic Æþelgar Episcopus obiit.	Archbishop of Canterbury.
„ 992.	Obitus Osvvaldi Archiepiscopi.	Archbishop of York.
„ 994.	Depositio Sigerici Archiepiscopi.	Siric, Archbishop of Canterbury.

§ 30. *Omissions.* Hardly any two MS. Kalendars of early date are exactly alike, but among the notable omissions in Leofric B are the following:—

Omitted in the Leofric Kalendar.		MS. Psalter, No. 150, at Salisbury. End of tenth century.	Junius 27. Early tenth century.	Junius 99. Eleventh century.	Digby 63. Ninth century.	Douce 296. Eleventh century.	Cott. Galba A xiii. Tenth century.	Cott. Vitell. E. xviii. Eleventh century.	Tit. D. xxvii. c. 1000.	Rouen Missal. Eleventh century.
March 19.	St. Joseph.			*				*		*
June 11.	St. Barnabas.	*		*	*	*	*	*	*	*
July 22.	St. Mary Magdalene.	*		*	*	*	*	*		*
May 26.	Ven. Bede † 735.			*				*		
July 2.	St. Swithun † 862.	*		*		*		*	*	*

An asterisk is placed where the name occurs in other MSS.

St. Swithun is usually honoured, as in the Anglo-Saxon Missal at Rouen, with three festivals, July 2, the Deposition; July 15, the Translation; Oct. 30, the Ordination. Bede is mentioned on fol. 54 a, but did not early obtain a place in the Kalendar[1]. Other names, constantly found in later English Kalendars, are necessarily absent from an early tenth-century MS. like Leofric B, e.g. Nov. 20, Edmund, King and Martyr, † 870; March 18, Edward, King and Martyr, † 978; Aug. 1, St. Ethelwold, Bishop, † 984; May 19, St. Dunstan, Archbishop, † 988; April. 19, St. Alphage, Archbishop, † 1012, etc.

There are no local 'Dedicationes Ecclesiæ' connected with England. The commemoration on May 13 refers to the dedication of the Pantheon at Rome to the B.V.M. by Pope Boniface IV, 608–615.

§ 31. The following features are worthy of separate notice, as connected with the antiquity of the Kalendar:—

Jan. 10. St. Paul the hermit is commemorated here in all the above Kalendars, instead of on Jan. 15, to which date his commemoration has been shifted since the sixteenth century.

April 4. St. Ambrose is commemorated on April 4, the day of his death, in Anglo-Saxon Kalendars, and in the Sarum, York, and Hereford Uses, instead of on Dec. 7, the 'day of his ordination,' as in the Roman Martyrology and Missal.

July 3. St. Martin. This day of his Ordination and Translation is marked in lieu of his Deposition on Nov. 11, in most Anglo-Saxon Kalendars; but in addition to it in Galba, A. xiii; Vitell. E. xviii; Tib. D. xxvii, and in the Uses of Sarum, York, and Hereford. This is not in the present Roman Kalendar.

Sep. 24. Conception of St. John. This festival is frequent in Anglo-Saxon Kalendars, e.g. Jun. 99; Digby, 63; Douce, 296; Galba, A. xviii; Vitell. E. xviii. It does not occur in the later Uses of Sarum, York, Hereford, or in the Roman Missal.

June 3. St. Thomas the Apostle is not commemorated on this day in any of the above MSS. or in later Uses.

June 13. St. Bartholomew. This day is marked as his Nativity in the Martyrology of St. Jerome, but it does not occur in any of the above MSS. or later Uses. His translation is entered against Oct. 25, by a later hand.

July 1. St. Jude. This is the day of his Passion in the Persian Kalendar, but it is not marked in any of the above MSS. or later Uses.

The paucity of Octaves is to be noted, especially the absence of the Octave of the Assumption of the B.V.M. which was instituted by Leo IV, in 847[2]; also the paucity of Vigils[3]. Vigils of all Feasts of St. Mary and the Apostles, except SS. Philip and James, were ordered to be observed in England by a Witenagemot held under Ethelred in 1008[4]. They are ordered again in the laws of Edward the Confessor, the Vigils of St. John Baptist, St. Michael, All Saints, and the patron saint being added to the list of names[5].

Numerous and elaborate tables of calculation precede and follow the Kalendar, which have an astronomical rather than a liturgical importance. Their nature is briefly indicated in the table of contents. A few notes have been appended explaining some of the abbreviations employed in the text. The tables on fols. 53 a, 57 a, pp. 50, 56, and the obits on fol. 53 a, p. 50, are of great use in helping to fix the date of the MS.

§ 32. *Date of Leofric* B. Apart from the character of its palæography, and ornamentation,

---

[1] This omission tells against William of Malmesbury's statement that Bede's relics were at Glastonbury. De Antiq. Glas. Eccles., Hearne's edit. (Adam de Domerham) p. 29.

[2] Page xlvii.

[3] Ib.

[4] Thorpe, B., Ancient Laws, i. 321.

[5] Ib. p. 443.

the date of a kalendar must be fixed between the date of the last saint entered *prima manu*, and a date indicated by the character of its later obits. The latest saint commemorated in the original Kalendar is St. Boniface, who died in 755 (June 5). The obits, so far as their dates can be ascertained, cover a period from the death of King Edgar in 976 (p. 50), to the death of William the Conqueror in 1087. The one exception is the obit of Eadulf first Bishop of Crediton, who died in 934 (p. 33); but its insertion may be an afterthought and due to the same hand which inserted the obit of Ælfwin, Bishop of Wells, on p. 30 († 998). A list of other non-contemporaneous additions to the kalendar has been given on p. l.

The tables for finding the date of Easter Day (p. 50) range from 969–1006, comprising the fifty-second and fifty-third of the Dionysian cycles of nineteen years, acquaintance with which was popularized in England by Bede[1]. One or more of these cycles was often appended to a kalendar in its entirety[2]. There is no certain ground for assigning the date of the writing to the first year, but there are reasonable grounds for assigning it to one of the years, and probably to one of the earlier years, in the first cycle.

Another and less usual table on p. 56 gives the number of weeks and days which elapsed between Christmas Day and Ash Wednesday, from A.D. 979 to A.D. 1011.

Taking all these foregoing facts into consideration we may assign the latter part of the tenth century as the date of Leofric B.

§ 33. *Locality of Leofric* B. In addition to the unmistakeably Anglo-Saxon character of its handwriting and ornamentation, the English character of this Kalendar is proved by (*a*) the saints whom it commemorates[3], (*b*) by the illustrious persons whose obits it records[4], and (*c*) by the following entry on p. 53:—

'Hæc sunt ieiunia quę sanctus Gregorius genti Anglorum predicare precepit.'

But it can be localized more narrowly, and for this purpose we must confine our attention to the original handwriting and leave out of sight later entries and obits, which were inserted after the kalendar had been taken to Crediton or Exeter.

It certainly was written in the province of Canterbury and not in that of York.

Three Archbishops of Canterbury are commemorated, as such:—

April 24, Mellitus; May 26, Augustine; September 19, Theodore.

Two bishops are commemorated who can claim connection with the See of York; but the first appears expressly, and the second probably, in virtue of connection with a southern See:—

October 10, Paulinus, Bishop of Rochester; October 12, Wilfrid, Converter of Sussex.

The connection of Samson (June 28) with York is legendary.

The names of one northern bishop and two northern abbots appear, but the second and third expressly, and the first probably, in connection with a southern monastery, viz.:—

Jan. 12. Benedict, First Abbot of Wearmouth. | Aug. 31. Aidan, Bishop of Lindisfarne, in Glæstonia.
Sep. 25. Ceolfrith, Second Abbot of Wearmouth, in Glæstonia.

William of Malmesbury, or the author who passes under his name, states that abbot Tica brought the relics of these saints, along with others, to Glastonbury in 704[5]. We have thus, incidentally, a partial tenth-century corroboration of one of the many wonderful stories told in later times about Glastonbury.

Two more northern bishops of wide fame are added:—

March 2. Chad, Bishop of Lichfield. | March 20. Cuthbert, Bishop of Lindisfarne.

The remaining saints connected with the Anglo-Saxon Church are from mid or south England, viz.:—

[1] Inter opera dubia. Migne, Bib. Pat. Lat. xc. 843.

[2] The same cycles occur in Sarum MS. Psalter, No. 150.

[3] Page xlix.

[4] Pages l–li.

[5] De Antiq. Glaston. Eccles., Hearne's edit. p. 29.

April 11. Guthlac of Croyland.	June 23. Etheldreda of Ely.
June 5. Boniface (Winfrid).	Oct. 11. Ethelburga of Barking.

The following saints of the Celtic Church are also found :—

1. Jan. 29. Gildas, of Britain.	5. June 28. Samson of Brittany.
2. Feb. 1. Bridget, of Ireland.	6. Aug. 24. Patrick, senior, of Ireland and Glastonbury.
3. March 17. Patrick, of Ireland.	
4. June 22. Alban of Britain.	7. „ 31. Aidan, of North Britain.

Of this list, tradition says that (1) Gildas lived at Glastonbury[1]; (2) St. Bridget visited there[2]; (3) Patrick was its first abbot[3]; (4) St. Aidan's relics were translated thither[4]. In addition to which Paulinus, Bishop of Rochester (Oct. 10), is said to have adorned its church[5].

The evidence tends to the conclusion that the kalendar is to be connected with the monastery of Glastonbury in the diocese of Wells.

There is no localizing connection with any other diocese, and, in the case of several adjoining or neighbouring dioceses, the absence of names indicating such connection almost amounts to a negative proof. It can hardly have belonged to the diocese of Ramsbury without mention of Aldhelm as Abbot of Malmesbury; or to that of Sherborne without mention of Aldhelm as its bishop; or to that of Dorchester without mention of Birinus; or to that of Winchester without mention of St. Swithun; while the references connecting it with the diocese of Crediton are all of later date[6].

It is impossible to fix the exact date at which it left its first home, to become eventually the property of Leofric, and be bound up by him along with his Arras Sacramentary.

It should be added that among the home bishops whose obits or commemorations have been added by later hands are :—

Foll 41 a, 53 a.	Dunstan[7], May 19.	Archbishop of Canterbury.	† 988.
„	Æthelgar[7], page 50.	„ „	† 990.
„	Sigeric[7], „	„ „	† 994.
Fol. 40 b.	Alphage, Apr. 19.	„ „	† 1012.
Fol. 53 a.	Oswald, page 50.	Archbishop of York.	† 992.
„	Æthelwold, „	Bishop of Winchester.	† 985.
Fol. 44 a.	Eadulf, Nov. 9.	Bishop of Crediton.	† 934.
Fol. 40 a.	Lifing[7], Mar. 19.	Bishop of Crediton [or Bishop of Wells, † 1012].	† 1046.
Fol. 39 b.	Leofric, Feb. 10.	Bishop of Crediton, afterwards of Exeter.	† 1072.
Fol. 42 b.	Ælfwin, Aug. 29.	Bishop of Wells.	† 998.

And the Celtic bishops :—

Fol. 40 a.	David, Mar. 1.	Bishop of St. David's in Wales.	† 601.
Fol. 43 b.	Maglorius, Oct. 25.	Bishop of Dol in Brittany.	† c. 586.
Fol. 44 a.	Ærchus, Nov. 2.	Bishop of Slane in Ireland.	† 513.

The insertion of this last name is curious. Possibly as a friend of St. Patrick and St. Bridget he had some mythical connection with Glastonbury. The preponderance of French or Lotharingian saints among the continental names of saints in this supplementary list[8], suggests that many of the additions are due to Leofric himself or his companions. Three bishops of Maestricht are added on July 16, to a kalendar which already contained the names of two bishops of that See, viz. in the original kalendar :—

Feb. 6.	Amandus.	Bishop of Maestricht.	† 684.	Sep. 17.	Lambert.	Bishop of Maestricht.	† 709.

Among the later entries :—

July 16.	Monulf.	Bishop of Maestricht.	† c. 600.	July 16.	Gundulf.	Bishop of Maestricht.	† c. 700.

July 16. Servacius. Bishop of Maestricht. † 384.

[1] De Antiq. Glaston. Eccles., Hearne's edit. of Adam de Domerham, p. 18.

[2] Ib. p. 23. [3] Ib. p. 103. [4] Ib. p. 29. [5] Ib. p. 28.

[6] Compare the map in Freeman's Norman Conquest, ii. 83.

[7] These three Archbishops of Canterbury, and Living, Bishop of Crediton, were monks of Glastonbury, according to William of Malmesbury. De Antiq. Glaston. Eccles., Hearne's edit. pp. 92, 94.

[8] Page l.

§ 34. The third part of the Missal consists of a large quantity of miscellaneous material chiefly liturgical, which, for convenience sake, is here grouped together under the title of Leofric C. The greater part of it lies together at the beginning and close of the volume, other portions being scattered up and down the volume in a way already described [1].

It occupies eighty-six leaves of vellum, arranged in gatherings of eight leaves, not signed [2], for the most part of a finer and whiter skin than that employed in A. In many instances spare pages or parts of pages of A have been covered by collects or benedictions, in one of the later hands (245 b, 276 b), the older writing being in a few instances erased for the purpose (274 a 278 b).

Nearly thirty different handwritings may be distinguished, most of them of a thoroughly English character, but the partly Lombardic type of letters which appears occasionally may betray one of the foreign attendants of Bishop Leofric [3]. There are no proofs that any one of them is in the handwriting of Leofric himself; but if we should expect to detect it anywhere, it would be in the case of such a Missa as the 'Missa propria pro episcopo' (p. 20), which, by whomsoever written, can only have been composed and used by a Bishop of Exeter.

§ 35. *Ornamentation.* All titles and rubrics are written in red, the former in small rustic capitals. The initial letters vary from half an inch to an inch in height. On and after fol. 18 a, the first, third, fifth, etc., are light red, the intervening letters being light blue or light green. The same quality and shade of paint may be seen in the other MSS. which were once presented by Leofric to Exeter, and are now in the Bodleian Library [4]. The Amens on fol. 33 b are written in red. The last few pages are unfinished, the coloured initial letters ceasing to appear from the bottom of fol. 375 a.

§ 36. *Contents of* C. Masses are provided in C for :—

Fol. 7 b.	† St. Michael.	Sep. 29.	Different from the Mass in A (fol. 194 a).
30 a.	* St. Nicholas.	Dec. 6.	Not in A.
34 a.	† St. John Bapt., primo mane.	June 24.	In A (fol. 175 a).
36 b.	* St. Giles.	Sep. 1.	Not in A.
59 a.	† Oct. of St. Andrew.	Dec. 7.	Not in A.
258 a.	† SS. Abdon and Sennen.	July 30.	Preface only. Not in A.
258 b.	† St. Cuthbert.	March 20.	Not in A.
260 b.	† SS. Dionisius, Rusticus, etc.	Oct. 9.	Different from the Mass in A (fol. 195 a).
264 a.	† All Saints.	Nov. 1.	Different from the Mass in A (fol. 198 a).
340 a. } 264 b. }	† Invention of St. Stephen.	Aug. 3 (bis).	{ Neither of these Masses are in A. They have only one Postcom. in common.
339 b.	St. Mary Magd.	July 23.	Not in A.
341 a.	Oct. of St. Mary ad Martyres.	Aug. 22.	Not in A. The Mass is of the Assumption.
342 b.	† St. Alban.	June 22.	Not in A.
343 b.	† Translation of St. Martin.	July 4.	Not in A.
365 b.	† St. Mary ad Martyres.	May 13.	Different from the Mass in A (fol. 172 a).
372 b.	† Conception of St. John Bapt.	Sep. 24.	Not in A.
373 b.	† Ordination of St. Gregory.	March 29.	Not in A.
374 a.	Conception of St. Mary.	Dec. 8.	Not in A.
375 a.	Oct. of St. Martin.	Nov. 20.	Not in A.
375 a.	† Oct. of St. Andrew.	Dec. 7.	Not in A.
375 b.	* St. Faith.	Oct. 6.	Not in A.
376 a.	* St. Peter ad Vincula.	Aug. 1.	Preface only. Not in A.
376 b.	† St. Augustine [of Hippo].	,, 28.	Not in A.
377 a.	St. Lazarus.	Dec. 18.	Not in A.

[1] See the table on p. xxvii.

[2] Two of the gatherings contain ten leaves, one four leaves (folios 34–37).

[3] E. g. folios 267 b, 274 a b, 276 b, 277 a. The marginal entries of Epistles, Gospels, and Sequences in A were added by a later English hand, and must be included under Leofric C.

[4] Page xxiii. There are no green initial letters in A and B. They appear in C only, and are said not to have been used before the eleventh century.

Festivals to which a † is prefixed are entered *prima manu* in the kalendar (B).
„ „ * „ „ *secunda* „ „
Those to which no mark is prefixed are not in the kalendar at all.

With the single exception of the Mass for St. John the Baptist's Day, which is probably an accidental repetition, the above list is supplementary to Leofric A, and includes chiefly feasts of much popularity in England, or a feast like the Conception of St. Mary (Dec. 1), instituted after Leofric A was written.

There are also thirty-four Common or Votive Masses, and a large number of isolated Collects, Benedictions, Prefaces, Apologiæ Sacerdotis, etc., with full offices and ritual for Palm Sunday, Maundy Thursday, and Good Friday (fols. 346 a–364 a).

§ 37. *Date of Leofric* C. The colophon (fol. 1), entries of manumissions of slaves (pp. 1, 5, 6, 269), statements about the transfer of the see from Crediton, etc. (p. 2), the list of relics (p. 3), the Mass for a bishop (p. 20), connect this part of the volume with Devon and Cornwall, partly before, partly during, the episcopate of Leofric, 1050–72, but the document on fol. 2 a was evidently written after his death.

Other general indications of an eleventh-century date, or at least of a later date than that of A, may be pointed out.

(*a*) The use of Sequences, which are introduced on seven occasions:—

Feria .II. in albis.	Cælica resonent, fol. 117 a.
„ .III. „	Mater sequentiarum, fol. 117 a[1].
„ .IV. „	Claris uocibus, fol. 118 a.
„ .VI. „	Lira, fol. 119 b.
Sabbato „	Omnes sancti, fol. 120 a.
S. Mariæ Magd.	Scalam ad celos, fol. 339 b.
Cœna Domini.	Audi, iudex, fol. 354 a.

The invention of Sequences is referred to Notker a monk of St. Gall in 880. In the next century they were introduced into England, where their use became so popular that it is a matter of surprise that only seven have found their way into the Leofric Missal[2].

(*b*) The Masses in C assume in many cases the complete form of Masses as contained in a modern Plenary Missal, instead of the limited shape found in A, and in older Sacramentaries (pp. 10, 252, etc.).

(*c*) The Mass for the Conception of the B. V. M., on p. 268, implies a date later than the institution of that festival in 1067[3].

(*d*) The prayers for royalty include the following expressions:—

1. A benediction for a childless king:
'Da de lumbis eius sobolem regnaturam' (p. 9).
2. A prayer for all estates includes
'Regem nostrum et reginam nostram' (p. 12).
3. A Missa pro Regina occurs on p. 20.

---

[1] 'Pangamus Creatoris atque Redemptoris. Fer. ii. Paschatis. B. Notkeri tituli Mater. Titulus Mater designat festiuitatem Paschalem, ceterum quasi Matrem et Dominam. Et commemorat ipse Notkerus carmen supra scriptum in Epistola sequentiis suis præfixa.' Daniel, H. A., Thesaur. Hymnol. v. 52. This same Sequence is described by F. J. Mone as 'mit Neumen und der Melodie Mater.' Lateinische Hymnen, i. 206.

[2] Ninety Sequences are contained in an Anglo-Saxon Tropary written during the reign of Ethelred (978–1016), now in the Bodleian Library, MS. 775. Surtees Society, vol. lx. p. 283. Dr. Rock quotes a passage from a Paris MS. (without press mark or date), which attributes their invention to Alcuin, † 804, and their introduction into the Service to Adrian II, 867–872. (Church of our Fathers, vol. iii. part ii. pp. 22–24.)

[3] This Festival did not become general and obligatory till much later. Smith, W., Dict. of Christian Antiq. ii. 1144. It occurs in another eleventh-century kalendar. Cott. Tit. D. xxvii.

4. The English Litany on p. 205 includes the petition:

'Ut regem Anglorum et exercitum eius conseruare digneris.'

5. The expressions 'regi nostro atque reginæ,' 'rex noster et regina,' etc., occur in a Mass on p. 251.

6. On p. 267 there is a 'Missa pro rege uel pro regina,' in which prayer is offered for

'Regem nostrum famulamque tuam gregem' [=reginam].

To these we must add the alterations introduced by the eleventh-century English hand into the older text of A, viz. in the 'Missa pro regibus,' on fol. 216 b, where the plural, 'reges,' is throughout changed to the singular, 'rex,' and 'Romanum' into 'Christianum;' and in a 'Missa pro amico' on fol. 231 b, where 'rex noster famulaque tua regina' is twice inserted between the lines.

There is a marked difference between this phraseology and that which has been quoted as occurring in A[1]. The mention of a king and queen only, and the implication that they are childless, point to Leofric's great friend and patron Edward the Confessor and his wife Queen Edith.

§ 38. *Locality of Leofric* C. In addition to the indisputable palæographical evidence and to the above allusions to English royalty, a few more evidences of the Anglican character of C may be adduced.

(*a*) Its list of additional services[2] includes three Masses connected with the British or English Church,—St. Alban, protomartyr of Britain, † 304; St. Cuthbert, Bishop of Lindisfarne, † 685; and the ordination of St. Gregory (March 29); while strong Gallican influence is still visible in the addition of St. Giles (Sept. 1); the Translation (July 4), and the Octave (Nov. 20), of St. Martin; SS. Dionysius, Rusticus, Eleutherius (Oct. 9), St. Lazarus, legendarily connected with Marseilles (Aug. 18).

(*b*) The mention of St. Peter and St. Swithun in the next passage appears to point to both Exeter and Winchester:—

'Familiam beatissime Dei genitricis Mariæ, necnon et sancti Petri apostoli, atque sancti Swithuni confessoris Christi . . . custodi' (p. 12).

Another Mass includes expressions which prove that it can only have been used at Exeter, and that it was composed by or for Bishop Leofric himself. They are part of a 'Missa propria pro Episcopo,' on p. 20.

In the Collect:

'Quique me famulum tuum *.ill.* non meis meritis, sed dono tuæ gratiæ, pontificali cathedra Exoniensium sublimasti . . .'

In the Secreta:

' . . . me famulum tuum, quem Exoniensium uoluisti esse antistitem, et populorum, quem instituendum lege preceptorum tuorum mihi commendasti, hac sacri mysterii oblatione a peccatis emunda . . .'

In the Postcommunion:

'Inploro, Domine Deus, ut me famulum tuum quem sancte Exoniensi æcclesiæ preesse uoluisti, et agnos tuos quos tibi ex uniuersali æcclesia specialius electos, mihi nutriendos commisisti . . .'

§ 39. The very full offices for Palm Sunday, Maundy Thursday, and Good Friday, pp. 255–262, are of a foreign stamp. They are of Roman origin, modified perhaps in Lotharingia, and introduced by Leofric into England. The office for blessing palms opens with this statement:

---

[1] Page xlii. [2] Page lv.

'Sabbato ante palmas Domnus Papa elemosinam dat[1].' The Roman stations are named: 'Ad sanctam Mariam maiorem, Ad Lateranos, etc.[2].' At the same time there are indications that the Roman Ritual was foreign to and different from the Ritual of the Church for which this part of the Missal was written. Such are the order that seven lamps are to be lit at 11 a.m. on Good Friday, or two altar candles as the Ordo Romanus enjoins:—

'... illuminentur lampades vii, uel ut alius ordo precipit, id est, Romanus, illuminentur duæ inde candelæ ad ministerium ad altare ubi officium agitur[3].'

The mention that it is the custom of the Roman Church to extinguish all lights between noon and 3 p.m. on Good Friday:—

'Notandum uero est quia in Romana ecclesia extinguitur totus ignis in hac feria, hora sexta, et reaccenditur hora nona[4].'

The only allusions in the Leofric Missal to ecclesiastical colours are found here in the direction that 'casulæ nigræ' are to be worn on Maundy Thursday[5], and 'uestes quadragesimales, scilicet planetæ fuscæ,' on Good Friday[6].

Among points worthy of notice is an order for the stealthy removal of a linen cloth from under the Gospel Book on the altar during the recital of the Passion on Good Friday, and for the rending asunder of two linen cloths placed on the altar for that purpose at the words 'Partiti sunt uestimenta[7].'

§ 40. Besides its liturgical offices Leofric C contains various documents of a miscellaneous character, of some of which it is necessary to give a short description.

§ 41. Anglo-Saxon entries of manumissions of serfs occur on fols. 1 ab, 8 ab, 377 b. Those on fols. 1 ab and 377 b have been printed more than once; the most recent and accurate reprint, together with a translation, being found in Haddan and Stubbs' Councils and Ecclesiastical Documents[8]. They are, as to handwriting, of the same date, and may be assigned, on internal evidence, to the reign of Edward the Confessor (1042–66)[9]. Those on fol. 8 ab were printed by Mr. J. B. Davidson as an Appendix to a Paper on Anglo-Saxon Boundaries, read before the Devonshire Association for the Advancement of Science, vol. viii. 1876, p. 417. As that volume is not easily accessible, and as the text as given here (pp. 5–6) has been added to in some points, and differs in others from the readings of Mr. Davidson, a translation is appended:—

(Fol. a). * freed Hunu at Ocmundtun[10] on Midsummer's mass even, for *, at four cross roads in witness of Brown, mass-priest, and of all the priests.

+ Birhtric freed Hroda at Coryton[11] on * * after the mass-day of Pentecost, in * * * priests, and of all the priests of the convent there, and of * priest.

(Fol. 8 b.) + These are the names of the men who were freed for Ordgar at Bradstone[12], where he lay sick, that is Cynsie from Liwton[13], and Godchild of Lambourn[14], and Leofric of Sourton[15],

---

[1] Page 255.
[2] Page 262.
[3] Page 261.
[4] Page 261.
[5] Page 261.
[6] Page 261.
[7] Page 261. Compare the direction in the Sarum Missal, p. 323. There is a certain resemblance between these offices and the Ordo Romanus printed by Hittorpius, which cannot be earlier than the time of Charlemagne, and seems to be a compound of various Uses, based upon an older Ordo, and drawn up for some French or German cathedral; Dr. Rock says, without giving any reasons, for that of Cologne. Church of our Fathers, vol. iii. part ii. p. 37.
[8] Vol. i. pp. 688–690.
[9] See the fourth Manumission on page 1, col. 1.
[10] = Okehampton in the hundred of Lifton in South Devon.
[11] Coryton, a parish in the hundred of Lifton, near Tavistock in South-west Devon.
[12] Bradstone, a parish in the hundred of Lifton, about eight miles from Tavistock in South-west Devon.
[13] = Lifton, a parish about four miles from Tavistock in South-west Devon.
[14] = Lamerton, a parish in the hundred of Lifton, near Tavistock in South-west Devon, = the town on the Lambourn stream. There is also a hamlet called Lambourn in the parish of Perranzabuloe in Cornwall. The manor of Lambourn, held under Tywarnhaile, belonged to the Lambourns as early as the reign of Henry III (Lysons, D. and S., Magna Britannia, iii. 260–1).
[15] = Sourton, in the hundred of Lifton in South-west Devon.

Dolawine's son, and Eadsig of Churchford [1], and Ælfgyth of Buckland [2], and Small of Ocmundtun [3], and Wifman of Bradstone [4], and Byrhflæd of Trematon [5], and Ælfled of Clymeston [6], in witness of Wynstan the mass-priest, and Wulfsie of Lambourn [7], and of all the priests of the convent there, and Ælfgyth of Sourton [8]. And thereto is witness Cynsie the priest, and Goda the priest, and Ælfric the priest, who wrote this writing. This was done at Borslea [9] for Ordgar.

+ Eadgifu freed Ælfgyth, the daughter of Birhsie, loaf distributor [10], at Borslea [9], at four cross roads, in witness of Wynstan the mass-priest, and of Goda the priest, and of Cynstan Goda's son, and of Afa. Birhtric freed Æffa at Coryton [11], in witness of Brown the mass-priest, and of Wynstan the priest, and of all the priests of the convent there.

+ Eadgyfu freed Leofrun at Coryton [11], for Ordgar, in witness of Brown the mass-priest, and of all the priests of the convent there.

+ Byrhtric freed Ribrost and White on midwinter mass-day at Tiwarhel [12] in witness of Prude the mass-priest.

+ Eadgyfu freed Wulfric at four cross roads, three weeks before midsummer, in witness of Byrstan the mass-priest, and of Cynstan, and of the clerk who wrote this.

+ Eadgyfu freed Wulfwunn on midsummer mass-day, in witness of Wulfnoth the mass-priest, and of all the priests of the convent there.

+ Eadgyfu freed Æthelgyfu, Wunchild's wife, at four cross roads on the eve of midsummer mass-day at Bræg [13], in witness of Brown the mass-priest, and of Wulfnoth the mass-priest, and of all the priests of the convent there.

These entries are important as preserving the names of several otherwise unknown persons and places in Devonshire and Cornwall, some of which have a decidedly Celtic ring about them [14]; an allusion to the occupation of steward [15]; proof of the existence in Great Britain of a custom, unevidenced hitherto by any other printed Anglo-Saxon documents, of manumitting serfs at places where four cross roads met. The expression 'on feower wegas' occurs in four places [16]. The prevalence of such a custom in England has been inferred by Mr. Kemble [17] from its later use in England, and from its use among continental Teutonic nations, and the entries in the present Missal prove the correctness of his inference. Publicity was secured [18], and freedom was symbolized by the choice of such a locality, and the manumission was entered, in the same way as manumissions made before a high altar, in one of the Service-Books of the nearest cathedral or important abbey church. Nothing is known of the Priest Ælfric who states that these entries are in his handwriting (*sup.* line 5).

---

[1] No place of this name is now known to exist. It may be Charford in South Brent.

[2] There are many Bucklands in Devon. This is probably Buckland Monachorum, four miles from Tavistock in the hundred of Roborough.

[3] See note 10, p. lviii.

[4] See note 12, p. lviii.

[5] Trematon, a manor, village, and castle near Saltash in Cornwall.

[6] =Stoke Climsland, near Callington, in Cornwall. There is a farm called Climson half-a-mile from the parish church. D. and S. Lysons, Magna Brit. iii. 291. Cliston (Broad Clist) near Exeter belonged to Ordulf. T. R. E., but this is too far off. The place in the text is almost certainly the Clismestone in Cornwall mentioned in Domesday, p. 1.

[7] See note 14, p. lviii.

[8] See note 15, p. lviii.

[9] =Bowsleigh, in the parish of Bratton Clovelly in the hundred of Lifton in South-west Devon.

[10] I.e. Steward. The word berebrittus, for a distributor of bere (barley) or beor (beer), occurs in 'The Customs of North Curry,' published as an appendix to the Index volume of the Somersetshire Archæological Society in 1876.

[11] See note 11, p. lviii.

[12] =Tywarnhayle, 'the house on the Saltmarsh,' in Perranzabuloe in Cornwall.

[13] =Bridgerule in Devon and Cornwall, the Brige of Domesday, fol. 114 (4), Exon. p. 383; in the hundred of Black Torrington, adjoining the hundred of Lifton. (Academy, Jan. 21, 1882, p. 45.)

[14] E.g. Tiwarhel, Trefmeutun, etc.

[15] 'hlaf bryttan,' (Nos 4).

[16] In Nos. (1), (4), (7), (9).

[17] Saxons in England, 1876, vol. i. p. 221.

[18] 'Si qui uelit seruum suum liberum facere . . . *ostendat ei liberas uias et portas*, et tradat illi libera arma et gladium. Deinde liber homo efficitur.' Laws attributed to Wil. Conq. iii. § 15. Ancient Laws and Institutes of England, 1840, p. 213. See Leges Henrici I. c. 78, § 1. 'Per omnes terras suas de xxx hominibus numeratis xiii manumisit, quemadmodum eum fors docuit, ut *in quadrivio* positi pergerent quocumque voluissent.' Historia Ramesiensis, c. xxix. in Hist. Brit. Scriptores op. Thos. Gale. Oxon, 1691, p. 407.

We may assign the year 970, with some degree of certainty, as the date of this batch of manumissions, identifying the Ordgar who is mentioned as manumitting in them, with the Ealdorman of Devonshire of that name who died in 971.

Ordgar was not an uncommon name in the tenth and eleventh centuries, but the only other two prominent persons named Ordgar, who might otherwise possibly be the Ordgar named in the text, may be dismissed from consideration for the following reasons. Ordgar, whose floruit was from 900–926, is certainly too early. Ordgar 'minister,' 'miles,' 'nobilis,' who is first mentioned in 1031, and who continues to sign down to 1049, is not known to have been connected with any of the places named in the text, nor were they the property of any of the Ordgars (Orgarus) mentioned more than once in the Exeter Domesday Book as holding land in Devon, Somerset, and Oxon in the time of Edward the Confessor.

On the other hand, there are the following reasons for identifying the Ordgar of the text with the important person variously described as 'Ealdorman[1],' 'Dux Domnaniæ[2],' 'Comes Domnoniensis[3],' whose daughter Ælfthryth (Elfrida) married, as second wife, King Edgar, and whose gigantic son, Ordulf, 'Dux Cornubiæ[4],' is reported to have once treated the gates of the city of Exeter in the same way as Samson treated those of Gaza[5] :—

(*a*) Nearly all the places named in the text are situated either in West Devon or in Cornwall, where the territorial influence of Ealdorman Ordgar is known to have lain. The Devonian places are grouped round Tavistock, where Ordgar founded the famous abbey in 961, in which, according to one account, he was buried in 971, and which was completed by his son Ordulf in 981[6].

(*b*) According to another tradition, which cannot be traced to a very early source, Ordgar was buried at Trematon Castle in Cornwall, one of the places mentioned here in these manumissions effected for Ordgar[7].

(*c*) The Ordulf whose obit is entered at Dec. 16 in the Leofric kalendar may be the son of this Ordgar. The name of Ordgar's wife has not been recorded. It is just possible that we have it here in 'Eadgyfu.'

(*d*) These manumissions are entered on an isolated leaf, dislocated from its original position, and in an earlier and more faded handwriting than that of the manumissions at the commencement and close of the volume.

I have not been able to identify the 'Birhtric', or Bryhtric, named as manumitting at Coryton and Tywarnhale. Brictric, or Brictricius, was the name of more than one person mentioned in Domesday as holding land in Devon and Cornwall, T. R. E. The obit of a 'Brihtricus Decanus' will be found on Feb. 16 in the kalendar, and of a Byrhtric on April 3.

On fol. 11 a (p. 8) there is another Anglo-Saxon entry, of which the following is a translation :—

'These are the men who are made sureties between Eadgyfu the abbess and Leofric the abbot, respecting the land at Stocton [=Stoke Canon], Wulfsig, Edwig, and Cytel, and Denisc, and Godwin, and Hunwin, and Swete, and Edwig Bow, and Brown the priest, that the abbot should have it for his day, and that after his day [it should go] to the minster.'

The minster mentioned in this passage must undoubtedly be that of Exeter, where we know, on independent grounds, that there was both a monastery and a nunnery, and that property at Stoke belonged to them[8]. It is also evident that this paragraph must have been written before the

---

[1] Anglo-Saxon Chronicle.

[2] Florence of Worcester, an. DCCCCLXXI.

[3] William of Malmesbury, Gest. Pont. ii. § 95.

[4] Dugdale, Monast. ii. 489.

[5] William of Malmesbury, Gest. Pont. ii. § 93.

[6] Dugdale, Baronage, i. 12.

[7] Harl. MS. 4031. p. 81. See also Carew's Survey of Cornwall, edit. 1723, p. 111 b. Florence of Worcester states that Ordgar was buried at Exeter. Sub an. 971.

[8] It had become alienated from the minster and was recovered for it by Leofric. Bodl. Auct. D. ii. 16, fol. 1 a, published with translation in several places, as in Mr. J. B. Davidson's paper

episcopate of Leofric in 1050, who expelled both monks and nuns, and instituted a body of secular canons under strict, almost monastic rule, to serve the cathedral in their place. It is possible that this Abbess Eadgyfu is identical with the lady of that name who is mentioned on fol. 8 b (p. lix) as manumitting over the territory of Ordgar, and who, as his widow, may afterwards have taken the veil.

This part of the Missal, therefore, though partly written in the time of Leofric, must partly have existed before his time, and have been added by him to those remaining portions of MS. which have been already described, and which go to make up the complex volume which we speak of as 'the Leofric Missal.'

On page 6 there is a list of names of persons, living and departed, who were probably specially prayed for in the eleventh century. There is a foreign ring about them, and their insertion may be due to Leofric himself. The list includes the names of two bishops, Madalbertus and Odolgarius. There was a bishop of the former name at Paris, in the middle of the eighth [1], and a bishop Odogarius at Spires in the middle of the tenth, century [2], but there are not sufficient data for their identification with the persons named in the text.

§ 42. On pp. 1–2 a there is a lengthy statement to the effect that in A.D. 905 Pope Formosus wrote to King Edward, complaining of the paucity of bishops in Wessex, and threatening his malediction unless more sees were created. A synod was consequently held under the presidency of Plegmund, Archbishop of Canterbury, and seven bishops were shortly afterwards consecrated on one day to fill seven sees. The names of the bishops and their sees are given. One incidental allusion to the unruliness of the Cornish church throws light on the state of independence which it possessed before it became thoroughly subject to Anglo-Saxon rule [3]. Two later MS. copies of this document are in existence [4], and its substance is repeated by William of Malmesbury [5], who probably had the Leofric copy before him as he wrote. Its contents have been by common consent (as far as their details go) branded as unhistorical. The anachronism with which it commences is sufficient to discredit it, Pope Formosus having died in 896, five years before the accession of Edward, and nine years before his alleged letter to that king [6].

This document is closely followed by another, also to be assigned to quite the latter part of the eleventh century, describing the transference of the see of Crediton, including both Devon and Cornwall, by Bishop Leofric and Edward the Confessor, with papal sanction, to Exeter, in A.D. 1050. The letter of Pope Leo IX to the king is given *in extenso*, and is followed by an account of the action taken in consequence; of the enthronization of Leofric at Exeter; of his generosity to the see, and of his death on Feb. 10, 1071–2 [7].

§ 43. On page 3 there is a long list of the relics, mostly given to the monastery of Exeter by Athelstan, at its foundation by that king A.D. 932. A similar, but by no means identical, list of these relics is written in an earlier and an Anglo-Saxon handwriting, at the commencement of an Evangeliarium once given by Leofric to the cathedral of Exeter, but now in the Bodleian Library [Auct. D. ii. 16 fol. 8 a]. The latter list has been published with a Latin translation by Dugdale [Monasticon, ii. 528]. There is also a later MS. list preserved in the Cathedral Library at Exeter [MS. 2861]. They were collected on the Continent for Athelstan by messengers sent abroad for

---

on the Early History of Dawlish in the Transactions of the Devonshire Association for the Advancement of Science, etc. 1881.

[1] Gallia Christiana, vii. 29.

[2] Universal Lexicon, Leipzig 1743, vol. xxxviii. p. 1548.

[3] 'Non decretis apostolicis obœdiebant;' page 2.

[4] Cott. MS. Cleop. E. 1. fol. 43 b; Regist. Priorat. Eccles. Cantuar. A. fol. 3 b.

[5] Gest. Regum Angl. lib. ii. § 129; Eng. Hist. Soc. Edit. i. 203.

[6] Stubbs, W., Registrum Sac. Anglic. p. 13, and Sir Thomas Duffus Hardy's note to the above chapter of Gest. Reg. Angl.

[7] Printed in H. and S., i. 691–2. The charter of Edward the Confessor transferring the see is also printed there from MS. C. C. C. C. 59, no. 36. There is another early copy of Pope Leo's letter *in fine* MS. Bodl. 718.

that purpose. The list is an appalling one, both in its character and dimensions, and yet we are told that it forms only a third part of the relics possessed by that king.

The following names occur in the list which seem to be the names of obscure French saints, or of Celtic saints, connected chiefly with Brittany and Cornwall:—

Wlmarus.	Confessor [=Wulmare þam halgan abbode. Auct. D. 11. 16, fol. 13 a]=Vulmar, a French Abbot, near Boulogne; July 20.	End of 7th cent.
Wtuualus.	Confessor, [not identified].	
Winuualoi.	Confessor, =Winwaloc, a British Saint, Abbot of Landeveneck in Brittany; March 3.	† 520.
Tutus.	Possibly the Cornish St. Tudy.	
Winardus.	Confessor, =Vinard, at Langres; Oct. 11.	8th cent.
Conocanus.	Confessor, =Bishop of Quimper in Brittany; Oct. 15.	6th cent.
Petrocus.	Confessor, =Petrock, Hermit at Padstow in Cornwall.	6th cent.
Wlframnus.	Bishop, =Wulfram, Bishop of Sens; March 20.	† 741.
Wernocus.	Confessor. Perhaps=Gyernocus, a bishop near St. Michael's Mount; commemorated on Dec. 27. William of Worcester, Itinerary, p. 107.	
Quonoquanus.	Confessor. Probably the same as Conocanus. *Vide supra.*	
Melanius.	Confessor (=St. Meen), a Briton, Abbot in Brittany, friend of St. Samson.	† c. 617.
Withenocus.	Confessor, =St. Withenye, a Saint of Padstow in Cornwall. A Saint of this name is mentioned in the Exeter MS. Registers of Bishop Bronscomb (Sep. 28, 1415) and Bishop Stafford, i. fol. 213. Nov. 7. William of Worcester's Itinerary, Camb. 1778, p. 108.	
Macotus.	Confessor, =Machutus or Malo, Bishop in Brittany.	† c. 650.
Tuduuualus.	=Tugdual, Abbot of Trequier or Lantriquet in Brittany. June 25.	† 564.
Uuigenocus.	Confessor, =Winocus or Winnoc. There were three Celtic Saints of this name. (1) An Abbot of Wormholt in Flanders, who, with his brother Judocus, is said to have been a Briton. (2) A British Bishop, coadjutor of St. Patrick in Ireland. (3) A British saint and pilgrim mentioned by St. Gregory of Tours. Hist. Franc. v. 22.	
Ermelanus.	Or Ermilanus, or Hermilanus, =St. Hermiland, Abbot of Hindres, near Nantes in France. May 25.	8th cent.
Mamilla.	Virgin. Her relics (ossa) were asserted by William of Malmesbury to be at Glastonbury. De Antiq. Glast. Eccles., Hearne's edit. p. 31.	
Morenna.	Virgin, of Morwenstow in Cornwall. July 6.	5th cent.
Satiuola (Sidwell)	Virgin. British Princess, martyred near the church of St. Sidwell, Exeter, Dec. 18. William of Worcester, Itiner. p. 91.	† 740.
Brigida.	Virgin. Probably the Abbess of Kildare.	† 527.

The three following names seem to be those of royal English saints:—

Eduuardus.	Martyr and King.	† 978.
Alfgiva.	Widow of Edmund, at Shaftesbury. A Saint so named is described in Auct. D. ii. 16, fol. 14 a, as 'þære halgan cristes ðinene. Seo wolde dæghwamlice hire andettnisse don, ær heo into cẏrcan eode.'	† 948.
Sigeburga.	Virgin, =Sexburga, Queen and Abbess of Ely.	† 699.

§ 44. On page 59 a there is a letter from a certain lady named Adela, who is described as 'Dei famula' to a certain bishop, of whose name only the initial letter L is given. It contains a request for the bishop's prayers, and lays down directions as to prayer for the dead.

Adela, the fourth daughter of William the Conqueror and Maud, after the death of her husband, Stephen, Count of Blois, in 1102, entered the Benedictine monastery of Marsigny (Marcheniacum) in France, where she died in 1137. The decrees of two abbots of this monastery are referred to in the course of the letter, viz. Ricardus, abbot from 1090–1100, and Odolo, abbot 1100–1102. The letter must therefore have been written after 1102 and before 1137, and cannot have been addressed to Leofric, who died in 1072. It has been written on a blank space in a different handwriting from the rest of the volume.

§ 45. On page 59 there is a letter, attributed to Pope Pelagius II, 578–590, fixing the number of Proper Prefaces as nine, for use on the following occasions: Christmas, Lent, Easter,

Ascension, Pentecost, Holy Trinity, Holy Cross, Feasts of Apostles, for the dead. The letter has been printed by most of the mediæval ritualists[1], and has been accepted as genuine by Baronius[2], Binius[3], etc., but its spurious character has been pointed out by Cardinal Bona[4], Merati[5], Labbe and Cossart[6], etc., and it is now generally believed to be the composition of some unknown person in the tenth or eleventh century.

§ 46. The tripartite character of this MS. has involved so lengthy an introduction, that many points of minor interest which present themselves for remark must be passed over in silence, and the editor must be content to provide others with a wealth of Liturgical material to which reference may be made, or from which information may be drawn, on many points connected with the ancient services of the Church of England.

But it may be permitted, in conclusion, to summarize a few points in the Ritual, Discipline, or form of Liturgy, as represented by the Leofric Missal, which are now obsolete in the Roman, and, with one exception[7], in the Anglican communion.

§ 47. A 'missa in pascha annotina' is inserted between Low Sunday (Die Octabas Paschæ) and the Second Sunday after Easter (Dom. I post Oct. Pasch.)[8].

This 'Pascha annotinum,' kept on or near Low Sunday, denoted the solemn and public renewal of their baptismal vows on the part of those who had been baptized at Easter-tide in the preceding year[9]. From the rubric in the margin it seems to have been a fixed day which might fall in Lent. The rubric is written in the later hand, and shows that the ceremony had not become obsolete in the eleventh century in England[10].

§ 48. An 'ordo agentibus publicam pœnitentiam' on Ash Wednesday page 73, and an 'ordo ad reconciliandum,' page 92, on Maundy Thursday, exhibit the ritual which accompanied the public exclusion from church of penitents on the first day of Lent, and their formal reconciliation on Thursday in Holy Week[11].

§ 49. The practice of communicating people as well as priest, in both kinds, is evidenced by the language which occurs in various collects, e. g.—

'Cuius cælesti mysterio pascimur et potamur[12].'

'Ipsi qui sumimus communionem huius sancti panis et calicis[13].'

'Cuius carne dum pascimur roboramur, et sanguine dum potamur abluimur[14].'

'Illius agni cibo satiemur et poculo[15].'

'Refecti cibo potuque cælesti[16].'

'Repleti alimonia cælesti et spiritali poculo, etc.[17].'

The consecrated contents of the chalice were generally administered to the people through a metal reed or pipe. The silver pipe mentioned among the donations of Bishop Leofric was probably used for this purpose[18].

---

[1] E. g. Honorii, Gemma Animæ, cap. cxx. edit. Hittorp. p. 1214.

[2] Tom. vii. anno 590, p. 966, Moguntiæ, A.D. 1601.

[3] Concil. tom. iv. p. 479, edit. 1636.

[4] Rerum Liturg. lib. ii. cap. x. § iii.

[5] Commentar. in Rubricas, tom. I. pars i. tit. xii.

[6] Concil. v. 931.

[7] Communion in both kinds.

[8] Page 105.

[9] 'Romani annotinum Pascha, quasi anniuersarium Pascha dicunt, quia antiquitus apud illos qui in priori Pascha baptizati erant, insequenti anno, eadem die, ad ecclesiam conuenere, suæque regenerationis anniuersariam diem cum oblationibus solemniter celebrauerunt.' Microl. de Eccles. Observ. cap. lvi., where a different Epistle is assigned. Further information is given by Ducange *sub voc.*

[10] Pasca Annotina is entered in the Kalendar of X on April 8. There was a Missa in Pascha Annotina after Domin. in Albis in the ancient English Missal at Cologne. Biblioth. Eccles. iii. p. 174. See p. 308.

[11] The ceremonial is fully described by Dr. Rock, Church of our Fathers, vol. iii. part ii. pp. 62, 75. Its restoration is alluded to as a 'thing much to be wished' in the Commination Service in the Anglican Book of Common Prayer.

[12] Postcom. Vig. Natiu. Christi, p. 63.

[13] Pref. Dom. v. post Epiph. p. 70.

[14] Pref. Fer. iv. post Dom. i. Quadrages. p. 76.

[15] Pref. Dom. xxiv. post Pent. p. 126.

[16] Postcom. S. Iohannis Apost. p. 134 and on p. 137.

[17] Postcom. Inuentione S. Crucis, p. 142.

[18] Page xxii.

An exception to this general rule occurred on Good Friday, when all were bidden to receive the communion, under one kind only, from the consecrated Host which had been reserved from Maundy Thursday[1].

§ 50. Sick or dying people were communicated in both kinds, not separately, but conjointly, by intinction. The priest was ordered to dip the Host in wine, or water, and to administer it with a formula which implied the presence of both kinds[2]. The permission to substitute water for wine is one of a class of objectionable directions sometimes found in mediæval Rituals[3], of a date prior to the Council of Constance, which expressly ordered communion in one kind only[4].

§ 51. The solemn rite of the episcopal benediction pronounced by the Anglo-Saxon bishop in the course of the Canon, immediately after the fraction of the Host, and before the kiss of peace. These Benedictions consisted of three variable clauses, having reference to the festival for which they were provided, and to each of which the people responded 'Amen,' and of two invariable clauses, which, as they are seldom written in full, are given here:—

'Quod ipse prestare dignetur cuius regnum et imperium sine fine permanet in secula seculorum. Amen.'

'Benedictio dei patris, et filii, et spiritus sancti, et pax domini sit semper uobiscum. *Resp.* Et cum spiritu tuo.'

They were in use on every Sunday and Greater Festival, and were either written in separate volumes, hence called Benedictionals, to be handed to the bishop when the proper time arrived[5], or they were accumulated together at the commencement or close of the Sacramentary[6], or they were dispersed, as here, throughout the volume, under the heads of the various Masses to which they belonged[7].

This episcopal benediction occupied a similar position in the Gallican and Mozarabic Liturgies, and was perpetuated in England by the Sarum Use up to 1549[8], and in various mediæval French Uses[9]. It never formed part of the Roman Liturgy except where it was borrowed from one of these sources. In the Leofric Missal, as in Bod., Benedictions are wanting for the Sundays after Pentecost.

§ 52. Every greater festival, and almost every minor holy day and separate Missa, had its Prop erPreface. There are several hundred Prefaces in the present volume; a number which has been reduced to ten in the present Roman, and to five in the present Anglican rite. These Prefaces are sometimes of great beauty, sometimes adorned with well-expressed antithesis, or with quaint conceits of thought, sometimes couched in language which perpetuates the memory of the life or character of a saint. In illustration of these remarks the reader is referred to the Prefaces for the Friday after the Third Sunday in Lent, embodying our Lord's interview with the woman at the well of Samaria (page 84); to that for the invention of the cross (page 141); for the common of virgin martyrs (page 174); for many departed ones (page 197); for St. Cuthbert's day (page 205).

---

[1] 'Corpus Domini, sine uino consecrato, quod altera die remansit.' Rubric on page 96,

[2] Page 241. The Rubric is a curious one, ordering the Eucharist to be administered thus to the sick man, daily for a week. and the choir of the church to sing to him daily Matins and Vespers during the same period. Mr. Maskell accidentally misquotes this Rubric in his Monumenta Ritualia, substituting 'sine' for 'siue,' 2nd edit. vol. i. p. 111. The accident saves him from the difficulty, if not the impossibility, of offering a satisfactory explanation of a most strange form of Eucharist. There is not a single instance of substitution of 'n' for 'u' or 'u' for 'n' in the text of the Leofric Missal, except in the case of a proper name on page 29, line 14. Intinction is involved in the extant 'Ordines communicandi infirmum' of the Celtic Church. See Lit. and Rit. of the Celtic Church, pp. 164, 170, 173, 224.

[3] Mabillon, Mus. It. ii. lviii; Le Brun, Explication de la Messe, i. 568.

[4] A.D. 1415. 'Quod nullus presbyter sub pœna excommunicationis communicet populum sub utraque specie panis et uini.' Mansi, Concil. xxvii. 728.

[5] Two Benedictionals of the Anglo-Saxon Church are in existence, that of St. Æthelwold, the property of the Duke of Devonshire, and that of Robert of Jumièges, MS. no. 27 in the Public Library at Rouen. The former was edited by Mr. John Gage in 1832.

[6] As in Bod. [7] As in E. [8] S. p. 622.

[9] De Moleon, Voyages Liturg. pp. 59, 76, etc.

There is much beauty also in the language of many of the Benedictions[1], and Collects[2], etc. An objectionable element is the presence of many and lengthy exorcisms, which have now been wisely removed in part from Roman, and entirely from Anglican offices. They include statements about the possession of inanimate things as well as animate beings by the devil (pp. 233, 235, 257); lengthy enumerations of the various parts of the body, and of the different diseases to which they are subject (pp. 234–5, 257); prayers for delivery from the attacks of monsters, and from the powers of necromancy[3].

With this exception, the Leofric Missal is a repertory of ancient and beautiful prayers, applicable for every festival and in almost any emergency, which, it is hoped, may be borrowed for use, or at least may serve for models of composition, whenever, from time to time, devotions for special occasions are put forth by authority in the Church of England[4].

The orthography of the MS. has been retained throughout, but in the Latin passages the punctuation has been modernized, and capital letters have been introduced after full stops, as well as retained in places where they occur in the MS.

In Anglo-Saxon passages the original punctuation and division of words have been retained. Letters in Italics are represented in the MS. by the sign of abbreviation or contraction. The modern (w) has been substituted for the Anglo-Saxon (ƿ).

Prepositions, pronouns, and conjunctions, which are frequently written in the MS. close to the following word, have been separated in print, except where a sort of compound word has been produced, as 'impresenti,' etc.

The ae and oe of the diphthongs, which have been printed throughout in combination (æ, œ), are separated in the Latin and combined in the Anglo-Saxon passages of the MS.

The imperfections of the MS. and errors of the scribe have been faithfully retained, as e. g. in the lowest line of p. 23, where the xii and vii are clerical errors for xvi and viii. On p. 46 the numbers within the concentric circles are faithful reproductions of the numbers as they exist in the MS. at present, not of the numbers as they should be, if correctly written or printed. It has not been thought worth while, as a general rule, to call attention to such irregularities in the text[5].

---

[1] See the Benediction for a King, pp. 230–1.

[2] 'Da nobis eorum gloriam sempiternam et proficiendo celebrare, et celebrando proficere, Per.' Coll. for SS. Simon and Jude, p. 164, R. S. See the play on words in the Collect for St. Mellitus in Y, p. 297.

[3] 'Artes maleficorum, Chaldeorum, augurum et diuinorum incantationes' (p. 257).

[4] Among minor points of interest note the rule about Friday, which is to be observed as a fast, except between Easter and Pentecost, or on the occurrence of a Greater Festival, p. 53.

[5] Throughout the Appendix, as well as in the case of the Leofric Missal, the proof-sheets have been compared not only with the Editor's transcript, but also with the original MSS.

ABBREVIATED TITLES OF PRINTED BOOKS AND MSS., ETC.

A. = Leofric A, described in the Introduction, pp. xxiv–xxxiii. The text of A has been printed in small pica type with double space between the lines.
A. S. = Anglo-Saxon.
B. = Leofric B, described in the Introduction, pp. xxxiii–liv. The text of B has been mainly printed in small pica type with less space between the lines.
Bod. = Codex Bodleianus. See Introduction, p. xxxiii. no. 10.
C. = Leofric C, described in the Introduction, pp. lv–lxiii. The text of C has been printed in long primer type.
E. = Codex S. Eligii. See Introduction, p. xxxiii. no. 3.
Gel. = Gelasian Sacramentary, as published by Muratori, Lit. Rom. Vet. i. 484–791.
Greg. = Gregorian.
H. & S. = Haddan and Stubbs, Councils and Ecclesiastical Documents, relating to Great Britain and Ireland. Oxford, 1869.
L. = Leonian Sacramentary, as published by Muratori, Lit. Rom. Vet. i. 288–483.
Mart. = Martene de Antiquis Ecclesiæ Ritibus. Bassani, 1788.
O. = Codex Othobonianus. See Introduction, p. xxxiii. no. 8.
Pam. or Pamel. = Codex Coloniensis, edited by Pamelius. See Introduction, p. xxxii, no. 1.
R. = Missale Romanum. Mechliniæ, MDCCCLXX.
Reg. Suec. = Codex Reginæ Sueciæ. See p. xxxiii. no. 4.
S. = Missale Sarisburiense. Burntisland, 1861.
Sacr. = Sacramentary or Sacramentarium.
V. = Codex Vaticanus (II), of the Gregorian Sacramentary, as published by Muratori, Lit. Rom. Vet. ii. pp. 1–271. See Introduction, p. xxxiii. no. 4.
Vul. = Biblia Sacra Vulgatæ Editionis Sixti V iussu recognita atque edita.
X. = Red Book of Derby. C. C. C. C. MS. 422. A Winchester Missal, c. A.D. 1061. See p. 271.
Y. = C. C. C. C. MS. 270. A Canterbury Missal, written late in the eleventh century. See p. 294.
Z. = Codex Gemmeticensis or Missal of Robert of Jumièges, early eleventh century. Now in the Public Library at Rouen; olim Y $\frac{34}{22}$ bis, nunc Y. 6. See p. 275.
† = obitus or obiit.
* Asterisks denote letters or words erased or otherwise illegible.
[ ] Words or letters within square brackets are not in the original Text.
( ) Words or letters within round brackets have been added to the Text by a later hand. Round brackets in the Index denote a variety of reading.
γ A small γ affixed to any Collect, etc., denotes that it occurs in the Codex Vaticanus of the Gregorian Sacramentary, as published by Muratori, Lit. Rom. Vet. ii. pp. 1–271.

TABLE OF ABBREVIATIONS

(Chiefly employed in the Appendix, Index, and Notes).

A. = Antiphona [ad Introitum] (in text of A).
æ = æternus.
Aeuia. = Alleluia (in the text of C).
Al. = Alia.
All. = Alleluia.
b. = beatus.
Col. = Collecta.
Co. = Communio.
D. = Dignum (in text of A, C).
d. = deus.
dns. = dominus.
Dom. = Dominica.
Ep. = Epistola.
Ev. = Evangelium.
Gr. = Graduale (in C).
I. or i. = Ihesus.
Lec. = Lectio.
m. = misericors.
n. = noster.
o. = omnipotens.
Oct. = Octava.
Of. = Offertorium.
p. = pater.
Ps. = Psalmus.
q. = quæsumus.
R. = Responsorium [graduale] (in text of A).
s. = sempiternus.
Scs. or s. = sanctus.
Seq. = Sequentia.
Tr. = Tractus.
U. or V. = { Uere or Vere (U always in A; V preponderating in C).
V. = Versus.
Vul. = Vulgate.
Xtus. or x. = Christus.

To which must be added the common abbreviations of the names of months and parts of months, and of numbers, and of certain titles, in the Kalendar and Tables of B, and in the headings in A and C.

ERRATA.

Page 24 col. line 26 *for* blocus *read* locus.
,, 33 ,, ,, 9 *for* XXII *read* XCII.
,, 253 ,, ii. ,, 20 *for* martirum *read* martinum.
,, 275 ,, ,, ,, 41 *for* gemmete[n]sum *read* gemmetesium.
,, 277 ,, ,, ,, 11 *for* XII *read* XIII.
,, 278 ,, i. ,, 4 *for* VIIII *read* VIII.
,, ,, ,, ii. ,, 6 *for* XI *read* X.
Page 278 col. ii. line 16 (after) *insert* Id. Dec. Nat. S. Luciæ Virg.
,, 279 ,, i. ,, 51 *for* Pomonum *read* Pomorum.
,, ,, ,, ,, ,, 55 *for* ussa *read* uasa.
,, ,, ,, ii. ,, 6 *for* defunctis *read* defuncti.
,, 280 ,, i. ,, 25 *for* Grimbaldi *read* Grimboldi.

THE
LEOFRIC MISSAL.

MISSALE VETUS LEOFRICI.

Hunc missalem LEOFRICUS episcopus dat ęcclesię sancti petri apostoli in exonia ad utilitatem successorum suorum. Si quis illum inde abstulerit, ęternę subiaceat maledictioni. FIAT. FIAT. Confirma hoc, deus, quod operatus es in nobis.

Ðas boc leofric bisceop gef s*anct*o petro· 7 eallu*m* his æftergengum into exancestre gode mid to þenienne. 7 gif hig ænig man ut abrede hæbbe he godes curs and wræððe ealra halgena[1].

Halwun hoce on execstre freode hægelflæde hire wi*m*man þi hy bocte 7 tilde for hire sawuale crist 7 sc̃e peter 7 ialle cristes halga hi*m* wurðe wrað þe hi hæfre ge þywie. am*en*.

Her kyð on þisse bec ꝥ æilgyuu gode alysde hig 7 dunna 7 heora ofspring· æt mangode to .XIII. mancson. 7 æignulf port gerefa· and Godric gupa namon ꝥ toll· on manlefes ge wittnisse· 7 on leowerdes healta· 7 on leowines his broðor· 7 on ælfrices maphappes. 7 on sweignis scyldwirhta. 7 hæbbe he godes curs· þe þis æfre un do āon ecnysse. Amen.

Her kyð on ðyssere bec ꝥ godwine blaca bohte hine sylfne 7 his wyf 7 his ofspring æt willēlme hosethe mid .xv. scilł. on edmæres g*e*wittnis*e* p*reostes* 7 on ælwies 7 on dunninges 7 on sæmæres 7 on ælmæres 7 on ealles þæs hundredes on cuic lande. 7 ælfric hasl na*m* þæt toll for þæs kynges hand 7 hæbbe he godes curs þe hit æfre un do. am*en*.

Her kyð on ðysse bec ꝥ edwy beorneges sunu lysde hyne and his wif and his cyld on edwerdes dæge cynges æt hunewine hega suna ut of toppesham*m* lande· akynstanes ge wittnisse p*reostes* and a leofsuna ge wittnisse a wunforda 7 an ælfrices hwita 7 on wycinges bat swegenes 7 on sæwines lufa sunu 7 on leofsies 7 on ælfsies

Her kyð on þissere bec ꝥ ediuuu sæuugeles laf bohte gladu æt colewine wyð healfe punde to cepe 7 to tolle· 7 ælword port ge refa na*m* ꝥ toll. 7 þær to was ge witniss leowine leowordes broðor 7 Ælwi blaca 7 Ælwine se cyng 7 land byriht 7 Alca. 7 Sæwerd. 7 hæbbe he godes curs þe þis æfre un do on ecnisse. Am*en*[1].

Anno illo quo transacti sunt a natiuitate domini nostri ihesu christi (anni) DCCCCV. Misit formosus, pontifex apostolicus romanę ęcclesię, in terram anglorum ad regem eaduuardum filium alfridi, motus cum magna iracundia ac deuotatione, et mandauit ei cum suis omnibus maledictionem contra benedictionem quam beatus papa gregorius per sanctum uirum augustinum genti anglorum antea misit, nisi cum episcopis instituisset destitutas parrochias episcoporum secundum antiquam traditionem quę tradita est genti anglorum a sede sancti petri; nam per .vii. annos plene destituta est regio ieuuissorum (uel uuest saxonum) ab omni episcopo. Quo facto congregauit eaduuardus rex synodum senatorum gentis anglorum, In quo presidebat plegmundus archiepiscopus, regi recitans et disputans districta uerba apostolicę legationis, quam misit beatus papa formosus. Tunc sibi rex cum suis, et plegmundus archiepiscopus salubre consilium inuenerunt, assumentes sibi dominicam sententiam, ‘Messis quidem multa est, operarii uero pauci,’ Singulis(que) tribubus ieuuissorum (uel uuest saxonum) singulos constituerunt episcopos, et singulis episcopia constituerunt, Et quod dudum duo habuerunt in quinque diuiserunt. Acto illo consilio cum honorificis muneribus plegmundus archiepiscopus romam rediit, apostolicum formosum cum magna humilitate placauit, regis decreta et seniorum regionis enuntiauit, quod et apostolico maxime placuit. Rediens ad patriam (in urbe) dorobernia .vii. episcopos .vii. ęcclesiis in uno die ordinauit; Frythestanum ad ęcclesiam uuentaniensem; Æthelstanum ad ęcclesiam coruinensem; Wærstanum ad ęcclesiam sciraburnensem; Æthilhelmum ad ęcclesiam fontaniensem; Eaduulfum ad ecclesiam cridionensem. Insuper addiderunt illi tres uillas in cornubia quorum

[1] Introd. § 1.

[1] Introd. § 41.

nomina polltun[1], cælling[2], landuuithan[3], ut inde singulis annis uisitaret gentem cornubiensem ad exprimendos eorum errores; Nam antea in quantum potuerant ueritati resistebant, et non decretis apostolicis obœdiebant; Sed et aliis prouinciis constituit duos, australibus saxonibus uirum idoneum beorneh ordinauit, et mercionibus cœnuulfum ad ciuitatem quę diciter dorceceaster; hoc hautem totum Sic papa apostolicus in synodis ęcclesię sancti petri conclusit, ut dampnaretur in perpetuum qui hoc salubre mutaret consilium.

Anno uero[4] dominicę incarnationis .mill. XLIII. loco .XI. post eduuardum predictum, filium scilicet alfridi regis, imperium totius anglorum regni suscepit eduuardus, filius athelredi regis, die dominico pascę id est .iii. nonas apriles cum magno gaudio totius gentis anglicę, in uuintonia ciuitate consecratus. Tertio autem anno imperii sui, id est, anno .M.XLVI. dominicę incarnationis, dedit episcopatum cridionensis ęcclesię atque cornubiensis prouincię capellano suo leofrico, uita moribusque modesto; Qui uir uenerabilis, accepto pontificatus honore, diocesim suam perlustrans populo sibi commisso uerbum dei studiose predicabat, clericos doctrina informabat, Ecclesias non paucas construebat, et cetera quę officii sui erant strenue amministrabat; Cernens uero utramque prouinciam diocesis suę, id est deuenoniam et cornubiam, piratarum barbarica infestatione sepius deuastari, cepit, diuina, ut credimus, inspiratione, diligenter meditari qualiter episcopalem cathedram cridionensis loci ad urbem exonicam transferre posset. Et quia sagaci animo prospexit, hoc absque romanę ecclesię auctoritate fieri non posse, misso illuc idoneo legato, id est, landberto presbitero suo, ad sanctissimum papam leonem, humiliter postulauit, quatinus, directis paternitatis suę litteris, regem eduuardum rogaret, ut de cridionensi uilla ad urbem exoniensem episcopalem sedem transmigrare concederet; ubi ab hostilitatis incursu liber, tutius ecclesiastica officia disponere posset.

Apostolicus uero pontifex, libenter rationabili eius petitioni annuens, huiusmodi literas regi eduuardo direxit.

Leo episcopus, seruus seruorum dei, E[duuardo] anglorum regi salutem karissimam cum benedictione apostolica. Si bene habes et bene uales, inde non modicas domino ihesu christo referimus gratias, Et hoc optamus ut ita luculenter possideas regni gubernacula, ut in ęterna maneas tabernacula. Et quia audiuimus te circa dei ęcclesias et ęcclesiasticos uiros studiosum et religiosum esse, inde multum gaudemus, et hoc ammonemus atque benigne rogamus, ut ita in dei opere perseuerare studeas, quatinus regi regum deo placere ualeas, atque cum illo in cęlesti regno permaneas. Notum itaque est nostrę pietati qualiter leofricus episcopus sine ciuitate sedem pontificalem tenet, unde multum miramur, non de illo solo, sed et de omnibus illis episcopis qui talia agunt. Cum uero ad uos nostrum miserimus legatum, de aliis dicemus, nunc autem de nostro fratre iam dicto leofrico precipimus atque rogamus, ut propter domini et nostri amoris causam adiutorium prebeas, ut a cridionensi uillula ad ciuitatem exoniam sedem episcopalem possit mutare. Hęc et alia bona opera ita agere studeas, ut a christo domino ęternum regnum adquirere ualeas. VALE, KARISSIME, SEMPER IN DOMINO[1].

His[2] rex litteris cum magna deuotione assensum prebens, ilico dedit predicto episcopo monasterium sancte marie et sancti petri apostoli in ciuitate exonia, ut ibi episcopale solium construeret, Et post aliquot menses illuc ueniens rex ipse gloriosus, per brachium dextrum episcopum ducens, et nobilissima regina edgitha per sinistrum, in cathedram pontificalem in prefato monasterio constituerunt, presentibus ducibus, multisque anglię proceribus.

Sicque uenerabilis uir leofricus anno dominicę incarnationis .mill. L. indict. iii. cum magna gloria inthronizatus, primus episcopus factus est exoniensis ęcclesię, iussuque regis canonicos ibi constituit. Et quia locus ille terris, libris, omnibusque ornamentis ecclesiasticis pene despoliatus erat; Nam ex .xxvi. terris quas rex religiosus æthelstanus illuc dedit uix una uilissima remansit, et tres codices, feretrumque reliquiarum; presul ipse de suis propriis multo tempore congregationem pauit, et cum maximo studio quantum potuit, locum illum restaurauit et emendauit, datisque illuc tribus proprietatis suę terris augmentauit[3]. Anno autem dominice incarnationis .M.LXXI. episcopatus uero sui (anno) .XXVI. die .IIII. idus februarias, ex hac erumnosa uita subtractus, sepultus est in cripta eiusdem ęcclesię, pro cuius animę requie, pie lector, non omittas orare[4].

---

[1] Pawton, in the parish of St. Breock.
[2] Callington.
[3] Lawhitton, near Launceston.
[4] Here the handwriting is greatly diminished in size, in order that the whole passage may be finished on fol. 3 b.

[1] There is another early copy of this letter at the end of Bodl. MS. 718, in which the bishop's name occurs as Leouuricus.
[2] Here the handwriting is still further diminished in size, and compressed so as to finish the statement on fol. 3 b.
[3] The grant is preserved in Bodl. MS. Auct. D. II. 16. It is printed in Kemble's Cod. Diplom. No. 940.
[4] Introd. § 42.

Legitimum ieiunium celebratur. Feria iiii.[1]

Reminiscere miserationum tuarum, domine. *Require retro.*

Oratio.

Omnipotens et misericors deus, apta nos tuę propitius uoluntati, quo sicut eius prętereuntes tramitem deuiamus, sic integro tenore dirigamur, ad illius semper ordinem recurrentes. Per.

Alia.

Vt nobis, domine, terrenarum frugum des ubertatem, fac mentes nostras celesti fertilitate fecundas. Per.

Secreta.

Sollemnibus ieiuniis expiandos suo nos, domine, mysterio congruentes hoc sacrum munus efficiat, quia tanto nobis salubrius aderit quanto id deuotius sumpserimus. Per.

Prefatio.

Qui corporali ieiunio. *Require in* XL.

Postcommunio.

Quos ieiunia uotiua castigant tua, domine, sacramenta uiuificent, ut terrenis affectibus mitigatis facilius celestia capiamus. Per.

Feria vi.[1]

Fiat, domine, quesumus, gratia tua fructuosior nostrę deuotionis affectus; quia tunc nobis proderunt suscepta ieiunia, si tuę sint placita pietati. Per.ʏ

Secreta.

Omnipotens sempiterne deus, qui non sacrificiorum ambitione placaris, sed studio pię deuotionis intendis, da familię tuę spiritum rectum et habere cor mundum, ut fides eorum hec dona tibi conciliet, et humilitas oblata commendet. Per.

Postcommunio.

Annue, quesumus, omnipotens deus, ut sacramentorum tuorum gesta recolentes et temporali securitate releuemur, et erudiamur legalibus institutis. Per.

Sabbato in xii. lectionibus[1].

Oratio.

Presta[2], domine, quesumus, nobis famulis tuis, talesque concede fieri tuę gratię largitate, ut bona tua fiducialiter impetremus, et sine difficultate sumamus. Per.

Alia.

Da nobis, domine, quesumus, regnum tuum iustitiamque semper inquirere, ut quibus indigere nos prospicis clementer facias abundare. Per.

Alia.

Deus, qui nos de presentibus adiumentis esse uetuisti sollicitos, tribue, quesumus, ut pie sectando quę tua sunt, uniuersa nobis salutaria condonentur. Per.

Alia.

Deus, qui nos misericordia tua preuenis non petentes, da nobis affectum maiestatem tuam iugiter deprecandi, ut pietate perpetua supplicibus potiora defendas. Per.

Alia.

Deus, qui nos despicis corde contritos et afflictos miseriis, populum tuum ieiunii ad te deuotione clamantem propitiatus exaudi, ut quos humiliauit aduersitas, attollat reparationis tuę prosperitas. Per.

Ad missam.

Deus, qui tribus pueris mitigasti flammas ignium, concede propitius ut nos famulos tuos non exurat flamma uitiorum. Per.ʏ

Secreta.

Domine, deus noster, qui in his potius creaturis, quas ad fragilitatis nostrę presidium condidisti, tuo quoque nomini munera iussisti dicanda constitui, tribue, quęsumus, ut et uitę nobis presentis auxilium, et eternitatis efficiant sacramentum. Per.ʏ

Prefatio.

Qui corporali ieiunio. *Require in capite ieiunii.*

Postcommunio.

Sumptum, domine, quesumus, uenerabile sacramentum et presentis uitæ subsidio nos foueat et ęternę. Per[1].

Oratio post ymnum trium puerorum.

Deus, cuius adorandę potentia maiestatis flamma seuientis incendii sanctis tribus pueris in splendorem mutata est, animarum ęcclesię tuę similibus adesto remediis, ut de grauioribus mundi huius aduersitatibus propitiatione celesti populus tuus ereptus exultet[1]. Per[2].

[Reliquiæ].

Hęc[3] sunt nomina sanctarum reliquiarum quę habenter in exoniensi monasterio sanctę marię et sancti PETRI apostoli, quarum maximam partem gloriosissimus et uictoriosissimus rex Athelstanus, eiusdem scilicet loci primus constructor, illuc dedit.

De ligno domini.

---

[1] Gel. pp. 603–4.

[2] A later hand has written on the margin: *vel* Presta, domine, quesumus, famulis tuis tales nos fieri tuę gratię largitate ut b.

[1] Gel. p. 605. [2] The rest of fol. 5 b is blank. [3] Introd. § 43.

De sepulchro domini.
De uestimento domini.
De presepe domini.
De iordane ubi dominus fuit baptizatus.
De mucrone et de lancea unde latus domini fuit apertum.
De monte excelso ubi dominus ieiunauit.
De mensa christi in qua ipsemet cenabat.
De candela quam angelus domini in sepulchro christi irradiauit.
Item de presepio et de sepulchro domini.
De uestimento Sanctę marie matris domini, (et de capillis eius).
De uelamine eiusdem dei genitricis.
De corpore sancti iohannis baptistę.
De reliquiis sanctorum innocentium.
De rubo de quo locutus est dominus moysi.
De monte oliueti unde dominus ascendit in celum.
De altari quod ipse dominus benedixit.
De loco ubi fuit dominus incarnatus.
De (reliquiis et de) uestimento sancti iohannis baptistę.
De barba Sancti petri apostoli.
De capillis eiusdem apostoli.
Item de uestimento Sancti petri apostoli.
De collo sancti pauli apostoli et de ueste eius.
De manna sancti iohannis euangelistę.
Item De uestimento eiusdem apostoli.
De baculo Sancti andreę apostoli.
De capite Sancti bartholomei apostoli.
De Reliquiis sancti iacobi apostoli.

Martyres.

De sanguine Sancti stephani protomartyris et de reliquiis eius.
Item De capite Sancti stephani martyris.
De lapide Sancti stephani.
De sancto uincentio martyre.
De Sancto uitale martyre.
De carbone Sancti laurentii martyris (et de reliquiis eius).
De Sancto sebastiano martyre.
De Reliquiis Tiburtii et ualeriani martyrum.
De ossibus Sancti laurentii.
(Reliquiæ Sancti quirini martyris.)
Reliquiæ Sancti sebastiani martyris.
Reliquiæ Sancti crisanti et darię martyrum.
Reliquiæ Sancti urbani papę martyris.
Reliquiæ Sancti uitalis martyris.
Ossa Sancti candidi martyris.
De capite et Reliquiis Sancti georgii martyris.
Reliquiæ Sancti apollonaris episcopi et martyris.
Reliquiæ Sancti quintini martyris.
Reliquiæ Sancti cornelii martyris.
Reliquiæ Sancti marcelli papæ.
Reliquiæ Sancti petri martyris.
De capite Sancti ciriaci martyris.
Reliquiæ Sancti mauricii.
Reliquiæ Sancti iuliani martyris.
Reliquiæ Sancti luciani martyris, id est, de corpore eius.
Reliquiæ Sancti geruasii martyris.
De capite Sancti christofori martyris.
De corpore Sancti cononi martyris.
Ossa Sancti anastasii.
Reliquiæ Sancti uiti martyris.
Reliquiæ Sancti nicasii martyris.
De corpore et de brachio Sancti iuuenalis.
Reliquiæ Sancti tiburtii martyris.
De sanguine Sancti uiuiani.
Reliquiæ eresii martyris.
Reliquiæ ciriaci martyris.
De reliquiis Sanctorum martyrum qui fuerunt in hierusalem martyrizati.
Ossa cesarii martyris (et de ueste eius).

Confessores.

Reliquiæ Sancti martini confessoris.
De uirga et de dente Sancti basilii.
De corpore Sancti euurtii episcopi.
Reliquiæ Sancti medardi episcopi.
Reliquiæ Sancti audoeni episcopi.
Ossa Sancti benigni martyris[1].
Reliquiæ Sancti iusti et Sancti ladii.
De Sancto eduuardo martyre.
Reliquiæ desiderii martyris.
Reliquiæ Sancti pancratii martyris.
Reliquiæ Sancti felicis papæ.
(De sancto gordiano martyre.)
(De reliquiis Sancti oflamni consobrini petri apostoli.)
(Reliquiæ Sancti Augustini.)
(Reliquiæ Sancti Germani autisiodorensis episcopi.)
Reliquiæ Sancti petri diaconi.
Reliquiæ Sancti maurilii.
Reliquiæ Sancti W[u]lmari confessoris.
Reliquiæ Wtuuali[?] confessoris.
Reliquiæ crispini confessoris.
Reliquiæ Sancti siluestri confessoris.
Reliquiæ Sancti galli episcopi.
De (reliquiis et) cilicio Sancti Remigii.
Reliquiæ Sancti lupi episcopi.
De capillis Sancti (T)uti[2].

[1] A small 'm' on the margin calls attention to the fact that the next few martyrs are misplaced.

[2] The first four letters of this word have been erased, and a 'T' substituted by a later hand.

Reliquiæ Sancti odonis episcopi.
Reliquiæ Winuualoi confessoris.
Reliquiæ Sancti Winardi confessoris.
De brachio Sancti dioneti episcopi.
De brachio Sancti ipotemii confessoris.
Brachium Sancti uuennali confessoris.
(De planeta et tunica et crismali sancti remigii[1].)
(Reliquiæ sancti liudgeri episcopi[1].)
De capite et de brachio Sancti conocani confessoris.
Reliquiæ Designati.
De ossibus (et capillis) et de uestimentis sancti petroci confessoris.
Costa Sancti auiti confessoris.
Reliquiæ sancti remigii.
De corpore Sancti aniani episcopi.
De corpore Sancti maximini confessoris.
De monumento Sancti W[u]lframni episcopi.
(De sancto Wernoco confessore.)
Reliquiæ Sancti quonoquani confessoris.
Ossa Sancti melani[i] confessoris.
De corpore Sancti Withenoci confessoris.
De corpore Sancti macoti confessoris.
Reliquiæ Sancti Tuduuuali.
De digito Sancti hieronimi.
Reliquiæ Sancti gregorii,
Reliquiæ Sancti ualeriani.
Reliquiæ Sancti uuigenoci confessoris.
De sepulchro Sancti Simeonis.
De laipide Sancti siluini, quem portauit romam tribus uicibus.
De capite Sancti nicolai episcopi.
Item Reliquiæ Sancti audoeni.
De capite Sancti benedicti abbatis.
De uestimento Sancti saluini.
Reliquiæ Sancti ermelani.
(Reliquiæ crispini et crispiniani.)

Virgines.

(De sancta elisabeth.)
De digito Sanctę marię magdalenę.
De sancta cecilia.
De sancta Agatha uirgine.
De sancta agnete.
Reliquiæ Sanctę praxedis, et Sanctę Eugenię, et felicule.
Costa Sanctę feliculę uirginis.
De capite Sanctę margarete uirginis.
De sancta lucia.
Item De sancta eugenia et de sancta felicula.
Ossa Sanctę mamillę uirginis.
Reliquiæ Sanctę Genouefę uirginis.

[1] Written on the margin.

Ossa sancte balthildis et Sanctę genouefę.
Reliquiæ Sanctę leonillę.
Reliquiæ Sanctę morennę uirginis.
De Sancta alfgiua.
Reliquiæ Sanctę sigeburgę uirginis.
De uelamine Sanctę Agathę uirginis (et dentes eius.)
Reliquiæ sancte cecilię et sancte alfgiue[1].
(Maxilla Sanctę Brigidę uirginis.)
His exceptis, plurimę alię ibi habentur sanctorum reliquię quarum, quia non inuenimus nomina scripta, quę sint ignoramus[2].

Deus, cuius claritatis fulgore beatus michahel archangelus precellit agminibus angelorum, presta, quesumus, ut sicut ille dono tuo principatum meruit possidere celestem, ita nos eius precibus uitam optineamus ęternam. Per.

Missa de sancto michahele.

Deus, qui beatum michahelem archangelum electionis tuę populis constituisti principem, presta, quesumus, ut quem nobis dedisti salutis ducem, contra adversa omnia tribuas defensorem. Per.

Secreta.

Munus nostrum, quesumus, domine, dignantur assume, quod meritis et intercessione archangeli tui michahelis sit tibi acceptabile, et nobis propitiabile. Per.

Postcommunio.

Beati archangeli tui michaelis, ut omnium angelorum tribue nos, domine, orationibus foueri, ut quorum memoriam predicamus in terris, eorum sanctis precibus adiuuemur in celis. Per.

Propitiare[3] misericors deus, supplicationibus nostris, et familiam tuam peruigili protectione custodi, ut qui unigentum tuum in carne nostri corporis modo natum confitemur, intercessionibus beatorum apostolorum petri et pauli, omniumque eiusdem diuine humaneque christi natiuitatis ministrorum ministrarumque meritis nulla possimus diaboli * * * * sociorumque eius * a te co * sed sancti spiritus gratia illuminati contra vitiorum temptationes pugnare(?) ualeamus illesi. Per eundem dominum.

[Manumissiones].

* freode huna æt ocmund tune on mides sumeres messe euen for þon * 7 for þa * * on feower wegas on brunes gewitnesse messe preostes 7 an ealra þæra preosta.

[1] This line has been erased, and the next line written over it by a later hand. [2] The next page, fol. 7 a, is a plank page.
[3] The whole of this page, fol. 8 a, Propitiare—7 on * *preostes*, is very much worn and nearly illegible.

†Birhtric freode hroda æt curi tune on sum * * ofer pentecostenes messe daig on * þ * * * preosta * * * ealra þara hyred preosta 7 on * p*reostes*.

†Þys sint þara manna naman ðe man freode for ordgar æt bradan stane ða he læg on adle. þ ys cynsie fram liwtune 7 godcild of lamburnan 7 leofric of swuran tune dola wines sunu 7 eadsige of cyric forda 7 ælfgyþ of bóc lande 7 smala of ocmund tune 7 wifman of brada stane 7 byrhflæd of tref meu tune 7 ælflæd of clymes tune on wynstanes ge wytnysse mæsse preostes 7 on wulfsies æt lamburnan 7 on eallra þara hired preosta· 7 ælfgyð of swuran tune 7 þær his to ge witnysse cynsie p*reost* 7 goda p*reost* 7 ælfric p*reost* ðe þis ge wryt wrat þis was æt borslea ge don for ordgar

† Eadgifu gefreode ælfgiðe birhsies dohtor hlaf bryttan æt borslea on feower wegas· on wynstanes gewittnesse mæsse p*reostes* 7 on goda p*reostes* 7 on cynstanes goda suna· 7 on afan· birhtric gefreode æffan æt curritune on brunes gewitnesse mæsse p*reostes* 7 on wynstanes p*reostes* 7 and on ealra þæra hyred p*reosta*.

† Eadgyfu gefreode leofrune æt curri tune for ordgar on brunes gewittnesse messe preostes 7 on ealra þæra hyred preosta.

† Byrhtric ge freode ribrost 7 hwite on middes wintres mæsse dæg æt tiwarhel on prudes ge witnysse mæsse preost.

† Eadgyfu gefreode wulfric on feower wegas þrim ucan ær middan sumera· on gewitnesse byrhstanes mæsse preostes· 7 on cynstanes 7 on clerices þe þis gewrat.

† Eadgyfu ge freode wulfwunne on middes sumeres mæsse dæg on wulfnoþes ge witnysse mæsse preostes 7 on ealra þæra hired preosta.

† Eadgyfu gefreode æþelgyfe wuncildes wif on feower wegas on middes sumeres mæsse æfen æt bræg· on brunes ge wittnisse mæsse p*reostes* 7 on wulfnoðes mæsse p*reostes* 7 on eallra þæra hyred preosta[1].

[Benedictio tintinnabuli].

Omnipotens dominator christe, qui secundum adsumptionem carnis dormiens in naui, dum aborta tempestas maria conturbasset, te protinus excitato inperante dissoluit, tu necessitatibus populi tui benignus succurre, tu hoc tintinnabulum sancti spiritus rore perfunde, sonitum illius semper fugiat inimicus. inuitetur ad fidem populus christianus, hostilis terreatur exercitus, confortetur in domino per eum populus euocatus, atque, sicut super dauiticam citharam delectatus, desuper descendat spiritus sanctus, ut samuel crinigerum agnum mactantem in holocaustum tuum, rex eterni imperii, fragor aurarum turbam repellit aduersantem, ita dum huius uasculi sonitum transit per nubila, ecclesiæ conuentum manus seruet angelica fruges credentium mentes et corpora saluet petitio sempiterna. Per[1].

Nomina vivorum.

Utbertus, Bernoz ancilla sua, Becco, Eluric.

Nomina mortuorum.

Madalbertus episcopus, Odolgarius episcopus, Petrus, presbiter, Leotfrid[us ?] presbiter, Eleneus presbiter, Odolbramnus presbiter, Gontran (?), Centulfus, Aldo, Rotbertus, Elena, Utberga, Ermengardis, Ildeardis, Mu* (?)[2].

Incipiunt benedictiones ad lectorem.

De natale domini.

Deus, dei filius, qui hodierna die de uirgine nasci dignatus est, misereatur nostri. Amen.

Deus uerus et homo uerus, natus ex uirgine, nos benedicat. Amen.

Rex regum, hodie natus, nos custodire dignetur. Amen.

Regnans cum patre, natus ex matre christus, nos benedicat. Amen.

Saluator mundi, natus ex uirgine, nos saluare dignetur. Amen.

Redemptor humani generis, hodie natus, conseruet nos dominus. Amen.

Auctor uitæ, natus ex uirgine, misereatur nobis dominus. Amen.

Deus pacis et dilectionis, hodie natus, sit cum omnibus nobis. Amen.

Ipse nos benedicat in terris, qui hodie nasci dignatus est ex utero uirginis. Amen.

De aepyphania.

Deus, dei filius, qui hodierna die mundo apparere dignatus est, misereatur nostri. Amen.

De resurrectione.

Deus, dei filius, ab æterna morte nos resuscitare dignetur. Amen.

Saluator mundi, pro nobis passus, et a morte resurgens, nos saluare dignetur. Amen.

---

[1] Introd. § 41.

[1] Surt. Soc. xxvii. 119; Maskell, Mon. Rit. 2nd Ed. i. 188.

[2] Introd. §. 41.

Deus, dei filius, qui hodie a mortuis resurgere dignatus est, misereatur nostri. Amen.

De ascensione.

Deus, dei filius, qui hodierna die cælos ascendit, misereatur nostri nunc et in secula. Amen.

De pentacosten.

Deus, dei filius, qui hodierna die discipulis suis sanctum misit spiritum, nostra inlustrare dignetur corda. Amen.

De aduentu domini.

Deus, dei filius, quem uenturum colimus, det nobis ueniam nostrorum delictorum. Amen.

Cotidianis diebus.

Ab omni malo defendat nos dominus. Amen.

A cunctis malis imminentibus liberet nos dominus. Amen.

A morte secunda eripiat nos dominus. Amen.

Diuina maiestas nos tueatur. Amen.

Deus, dei filius, nos benedicere dignetur. Amen.

Diuina gratia nos benedicat. Amen.

De sede sancta sua aspiciat nos dominus. Amen.

Benedictionibus suis repleat nos dominus. Amen.

Creator omnium nos benedicat. Amen.

Custos omnium custodiat nos christus. Amen.

Ipse nos benedicat qui nos creauit. Amen.

Protegat seruos suos omnipotens dominus. Amen.

Spiritus sanctus nostra inlustrare dignetur corda.

Spiritus sanctus aperiat nobis sensum cordis. Amen.

Trinitas sancta nos benedicat.

Saluet et benedicat nos omnipotens dominus. Amen.

In suo sancto seruitio confortet nos dominus.

In sancta religione conseruet nos dominus. Amen.

Deus misereatur nostri, et benedicat nobis. Amen.

Commendationes post nocturnos.

Intercedente pro nobis sancta dei genitrice maria, auxilietur nobis omnipotens dominus. Amen.

Per intercessionem sanctæ dei genetricis marię in suo sancto seruitio confortet nos dominus. Amen.

Rex regum, et dominus dominantium, da pacem in diebus nostris, omnipotens dominus. Amen.

Deus omnipotens, sancta trinitas, misereatur nostri, quæ uiuit in secula seculorum. Amen.

De apostolorum.

Intercedentibus pro nobis christi apostolorum meritis, succurrat nobis omnipotens dominus.

De martyribus.

Intercedentibus pro nobis christi martyrum meritis, misereatur nostri omnipotens dominus.

De confessoribus.

Intercedentibus pro nobis christi confessorum meritis, exaudiat nos omnipotens dominus.

De omnibus sanctis.

Omnium sanctorum suorum meritis eruat nos dominus a malis. Amen.

Cunctis pro nobis intercedentibus sanctis saluator mundi misereatur nostri. Amen.

Sanctis intercedentibus, christe, tuorum electis, succurre nobis, omnipotens domine. Amen.

Benedictio ante cibum.

Deus, qui nos ad delitias spiritales semper inuitas, da benedictionem super dona tua, ut ea quæ in tuo nomine sunt edenda sanctificata percipere mereamur. Per.

Alia.

Benedic, domine, dona tua, quæ de tua largitate sumus sumpturi. Per.

Alia.

Protege nos, domine deus noster, et fragilitati nostræ necessariam prebe substantiam. Per.

Alia.

Refice nos, domine, donis tuis, et opulentiæ tuæ largitate sustenta. Per.

Alia.

Tua nos, domine, dona reficiant, et tua gratia consoletur. Per.

Ad cybum benedicendum.

In nomine sanctæ et unicę trinitatis, quod nobis est allatum creator omnium bonorum deus benedicat.

Seruis suis adposita a domino sint benedicta.

Creaturam suam christus filius dei benedicat.

Quod nobis est appositum dei filius benedicat.

Ad potum benedicendum.

Qui mutauit aquam in uina falerna nunc quoque nostra benedicat pocula. Amen.

Omnipotens deus nostra benedicere dignetur pocula. Amen.

Nos deus et nostra benedicat pocula christus.

Ðis synt þa men þe synt anburge betwinon eadgyfe abbedysse 7 leofrice abbode æt þa*m* lande · æt stoctune wulfsige edwig · 7 cytel · 7 denisc · 7 godwine · 7 · hunwine · 7 sweta · 7 edwig boga · 7 brun p*reost* · ꝥ se abbod · hit hębbe his dæg 7 æft*er* his dæg in to mynstre[1].

Deus, qui iuste corrigis et clementer ignoscis, et non uis inuenire quod damnes sed potius quod corones, qui etiam peccantium non mortem sed uitam magis desideras, me miserum fragilemque peccatorem sordibus delictorum plenum a tua pietate non repellas, neque respicias ad peccata, et scelera, et inmunditias, turpesque cogitationes meas, quibus tuę misericordię dulcedinem merito mihi in maritudinem conuerti peccatorum, sed ad inmensas misericordias tuas quibus gratuito subuenire consuesti; precorque humiliter ut immemor sis peccatorum meorum, et memor misericordiarum tuarum, uota precesque meas clementer suscipias, tibique placita mihi postulare concedas, collegioque sanctorum tuorum qui in hoc ministerio tibi placuerunt me ascisci digneris, atque per eorum exempla facias tibi semper placere, et ad te cum fideli grege tuo peruenire. Per[2].

Domine ihesu christe, propitius esto mihi peccatori, qui misericordia tua primus indigeo, et pro consacerdotibus nostris exorare presumo, quia tu es inmortalis, et sine peccato solus, domine deus noster. Tu es benedictus qui benedicis omnia. Tu es sanctus qui sanctificas omnia. Indulge nobis indignis famulis tuis, quia peccatores sumus et indigni qui presumimus ad sanctum altare tuum inuocare te; quia peccauimus coram te, et coram angelis tuis; sed tribue nobis indulgentiam delictorum, et confirma sanctam ecclesiam tuam in fide orthodoxa, et doce nos facere uoluntate[m] tuam omnibus diebus nostris. Per.

Beatę semper uirginis mariæ, beatorumque apostolorum ac martyrum, et confessorum, uirginum, et omnium electorum tuorum, et quorum hodie natalicia per uniuersum mundum celebrantur intercessionibus, quesumus, domine, gratia tua nos protege, et famulis ac famulabus tuis, qui in nostris se commendauerunt orationibus, et suas nobis elemosinas donauerunt, necnon et qui nobis de propriis peccatis et criminibus coram tua maiestate confessi fuerunt, seu omnibus benefactoribus nostris, et omnibus inimicis, necnon in tribulatione positis, et consanguineis, cunctisque[1].

Oremus, fratres karissimi, domini misericordiam pro fratribus ac sororibus nostris ab oriente usque ad occidentem, ut et illi orent pro nobis unusquisque in diuersis locis. Per christum dominum nostrum.

Oremus etiam pro unitate æcclesiarum, pro infirmis, pro debilibus, pro captiuis, pro pænitentibus, pro laborantibus, pro nauigantibus, pro iter agentibus, pro elemosinas facientibus, pro defunctorum spiritibus, et pro his qui non communicant, ut det illis dominus dignam agere pænitentiam. Per christum dominum nostrum.

Oremus etiam domini misericordiam pro spiritibus carorum nostrorum pausantium *.ill.* ut eis dominus placidum refrigerium tribuere dignetur, et in locum quietis ac refrigerii sanctorum suorum intercessione eos transferat. Per ihesum christum dominum nostrum.

Offerimus tibi, domine ihesu christe, hanc orationem ab ortu solis usque ad occidentem a dexteram usque ad sinistram, in honorem et gloriam diuinitatis christi et humanitatis; in honorem et gloriam omnium graduum cælestium, michahelem, gabrihelem archangelum; in honorem et gloriam patriarcharum, prophetarum, apostolorum, ac martyrum; pro omnibus uirginibus, fidelibus pænitentibus; pro omnibus matrimoniis; pro bonis non ualde; pro malis non ualde; pro omnibus merentibus orationem et deprecationem nostram. Per eundem.

Benedictio pro rege.

Benedic, domine, hunc clementissimum regem cum uniuerso populo, sicut benedixisti abraham in milia, isaac in uictoria, iacob in pascua. Amen.

---

[1] Introd. § 41.

[2] This and the following prayer occur in the 'Missa a Flacio Illyrico edita,' published by Martene. Lib. i. cap. iv. art. xii. ordo iv. Edit. A.D. 1700. pp. 491, 2.

[1] Fol. 12 b. ends abruptly here.

Da ei derore cęli benedictionem, et depingue, domine, terrę ubertatem; da ei de inimicis triumphum; de lumbis eius sobolem regnaturum. Amen.

Sit in regno illius indeficiens amor in populo; sit pax pergrinis in regno; sit aduenientibus uictoria in transitu. Amen.

Vt ille transiens in seculo, uictoriam inueniat in cęlo, et cum patre clementissimo sine fine mereatur regnare in throno. Amen.

Quod ipse, *et cetera.*

Benedictio super regem in tempori synodi.

Benedicat tibi dominus custodiensque te, sicut te uoluit super populum suum constituere regem, ita et in pręsenti sęculo felicem et æternę felicitatis tribuat esse consortem. Amen.

Clerum ac populum suum quem sua uoluit opitulatione et tua sanctione congregari, sua dispensatione et tua amministratione per diuturna tempora faciat feliciter gubernari. Amen.

Quatenus diuinis monitis parentes, aduersitalibus omnibus carentes, bonis omnibus exuberantes, tuo ministerio fideli amore obsequentes, et in presenti seculo pacis tranquillitate fruantur, et tecum æternorum ciuium consortio potiri mereantur. Amen.

Quod ipse prestare dignetur, cuius regnum, *et reliqua.*

Suscipe, sancta trinitas, hanc oblationem quam tibi offero in memoriam incarnationis, natiuitatis, passionis, resurrectionis, ascensionis domini nostri ihesu christi, et in honore omnium sanctorum tuorum, qui tibi placuerunt ab initio mundi, et eorum quorum hodie festiuitas celebratur, et quorum hic nomina et reliquiæ habentur, ut illis proficiat ad honorem, nobis autem ad salutem, ut illi omnes pro nobis intercedere dignentur in cœlis, quorum memoriam facimus in terris[1].

Suscipe, sancta trinitas, hanc oblationem quam tibi offerimus pro rege nostro et sua uenerabili prole, et statu regni nostri, ac pro omni populo christiano et pro his qui nostri memoriam in suis continuis orationibus habent, ut hic ueniam recipiant peccatorum, et in futuro premia consequi mereantur æterna[2].

Suscipe, sancta trinitas, hanc oblationem quam tibi offero pro me peccatori miserrimo omnium hominum; pro meis peccatis innumerabilibus, quibus peccaui coram te, in dictis, in factis, in cogitationibus, ut preterita mihi dimittas, et de futuris me custodias; pro sanitate corporis et animę meæ; pro gratiarum actione de tuis bonis quibus cotidiæ utor. Quid retribuam domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam et nomen domini inuocabo. Laudans inuocabo dominum, et ab inimicis meis saluus ero[1].

[1] Bod. fol. 206 b. [2] Ib.

Suscipe, sancta trinitas, hanc oblationem quam tibi offero pro animabus famulorum, famularumque tuarum *.ill.* ut requiem æternam dones eis inter sanctos et electos tuos, ut in illorum consortio uita perfruantur æterna.

Ignosce, domine, quod dum rogare compellor dum per inmunda labia nomen sanctum tuum assumo, et inmundorum actuum secreta confiteor; non habeo apud te uerba sine crimine; tu enim conscientiæ meæ uulnera, tu cogitationum mearum occulta nosti, et inmunditias meas tu solus agnoscis, miserere mihi, domine, miserere mihi, ignosce mysterii tui tractanti, nec indignum misericordiæ tuæ iudices quem pro aliis rogare permittis, et in quo testimonium boni operis officium saltim dis dispensationis redere non recuses, saluator mundi, qui cum patre, et spiritu sancto uiuis et regnas deus. Per[2].

Benedictio super unum hominem.

Benedicat te deus cęli, adiuuet te christus filius dei. Amen.

Corpus tuum in seruitio suo custodire, et dignetur conseruare. Amen.

Mentem tuam illuminet, sensum tuum custodiat, gratiam suam ad profectum animę tuę in te augeat. Amen.

Ab omni malo te liberet et dextera sua te defendat. Amen.

Deus qui sanctis suis semper adiuuat ipse te adiuuare et conseruare dignetur per omnia sęcula seculorum. Amen. Ille uos.

Benedictio pro iter agentibus.

Exaudi, domine, preces nostras, et iter famuli tui *.ill.* propitius comitare, atque misericordiam tuam sicut ubique es, ita ubique ei largire. Amen.

Quatenus a cunctis aduersitatibus defensus, gratiarum tibi referens actionem tua opitulatione sit securus. Amen.

[1] Bod. fol. 206 b. [2] Bodl. Canonici, MS. 319. fol. 25 b.

Angelum pacis, omnipotens deus, mittere digneris qui in uiam rectam comitetur famulum tuum. Amen.

Et cum omni fiducia ac sine ullo impedimento ad desideratum locum perducat, et exinde ad pristinum locum deducat. Amen.

Quod ipse prestare dignetur. *Ut supra.*

Item alia.

Purificet omnipotens deus tui cordis archana, et benedictionis suę tibi tribuat incrementa. Amen.

Ab omnibus uitę presentis periculis exuaris, et uirtutum spiritalium ornamentis induaris. Amen.

Quo illius adiutorio fultus sic ei seruias in terris ut ei coniungi ualeas in cęlis. Amen.

Quod ipse prestare dignetur.

Veni, sanctificator omnipotens æterne deus, benedic sacrificium preparatum tibi; in nomine dei patris, et filii, et spiritus sancti, sit adunatum et benedictum atque sanctificatum hoc sacrificium laudis.

Accipe, sancte pater, hostiam inmaculatam, quam tibi deo meo uiuo et uero ego indignus tuus famulus et sacerdos pro æterne salute animarum nostrarum suppliciter offero.

Memento, domine, famulorum famularumque tuarum, et omnium in te credentium amicorum carorum propinquorum meorum, et qui me habent in suis orationibus et quibus orationem meam promisi, tu deus omnipotens, illis miserere quorum tu nosti nomina singulorum, et omnium circumadstantium quorum tibi fides. *Ut supra.*

Memento etiam, domine, et eorum nomina sanctorum tuorum apostolorum ac martyrum, omniumque sanctorum qui meruerunt pro nomine gloriæ tuæ coronari, ut in [1]

Missa ad pluuiam postulandam.

Antiphona.

Sitientes uenite ad aquas, dicit dominus, et qui non habetis pretium uenite, et edite (bibite) cum letitia.

Psalmus. Adtendite, populus meus.

Terram tuam, domine, quam uidemus nostris iniquitatibus tabescentem celestibus aquis infunde, atque in(r)iga beneficiis gratiæ sempiternę. Per dominum.

Deus, in quo uiuimus, mouemur, et sumus, pluuiam nobis tribue congruentem, ut presentibus subsidiis sufficienter adiuti, sempiterna fiducialius appetamus. Per dominum.ʏ

[1] Fol. 16 b. ends abruptly here.

Lectio ieremie prophete [1].

In diebus illis factum est uerbum domini ad hieremiam de sermonibus siccitatis. Luxit iudea, et porte eius corruerunt et obscuratæ sunt in terra, et clamor hierusalem ascendit. Maiores miserunt minoraes suas ad aquam, uenerunt adhauriendum, et non inuenerunt aquam; reportauerunt uasa sua uacua. Confusi sunt et afflicti [2]. Operuerunt capita sua propter terre uastitatem, quia non uenit pluuia in terra [3]. Defecerunt oculi eorum, quia non erat herba. Si iniquitates nostræ responderunt [4] nobis, domine, fac propter nomen tuum, quoniam multæ sunt auersiones nostræ. Tibi peccauimus, expectatio israhel, saluator eius in tempore tribulationis.

Graduale. Protector noster, aspice, deus, et respice super seruos tuos.

V. Domine deus uirtutum, exaudi preces seruorum tuorum.

In illo tempore dixit ihesus turbis phariseorum et saduceorum [5]. Cum uideritis nubem orientem ab occasu, statim dicitis, nimbus uenit; et ita fit; et cum austrum flantem dicitis; quia æstus erit; et fit. Hypocrite, faciem celi et terre nostis probare, hoc autem tempus quomodo non probatis [6]? Generatio mala et adultera signum querit, et signum non dabitur ei nisi signum ionę prophetę.

Offertorium. Sperent in te omnes qui nouerunt nomen tuum, domine, quoniam non derelinquis querentes te. Psallite domino qui habitat in sion, quoniam non est oblitus orationes pauperum.

Secreta.

Oblatis, domine, placare muneribus, et oportunum nobis tribue pluuiæ sufficientes auxilium. Per.ʏ

Communio. Ego clamaui quoniam exaudisti me, deus, inclina aurem tuam et exaudi uerba mea.

[*Ad complendum.*]

Tuere nos, domine, quesumus, tua sancta sumentes, et ab omnibus propitius absolue peccatis. Per dominum.ʏ

Missa pro his qui temptationibus fatigantur, aut luxuria seculari.

Inclina, domine, aurem tuam ad me et exaudi me. Saluum fac seruum tuum, deus meus, sperantem in te. Miserere mihi, domine, quoniam ad te clamaui tota die.

Psalmus. Letifica animam serui tui.

Oratio.

Omnipotens sempiterne deus, qui ad imaginem tuam

[1] Ier. xiv. 1–8. [2] Vul. + et. [3] Vul. + 3 verses. [4] Vul. responderint. [5] Luc. xii. 54–56. [6] Vul. *om.* = Mat. vii. 39.

factum inuidia diaboli a paradyso deiectum unici filii tui domini nostri ihesu christi sanguine redemisti hominem, exaudi me toto corde totaque mente te dominum uniuersorum inuocantem pro me famulo tuo, in te solum defensorem et protectorem uerum deum spem habentem. Mitte mihi auxilium de celis te deprecando, teque inuocando. Da fortitudinem ad inimicum respuendum. Subueni pius ne consensum prebeam illius suggestioni. Non permittas me, domine, amplius temptationibus concuti quam sustinere possum. Da mihi sancti spiritus feruorem, ut aduenientes cognoscam cogitationes, et cognitas a me inimicorum insidias temptationesque repellam ut tibi in omnibus diebus uitę meę, placeam. Per.

Lectio epistole b. pauli apostoli ad romanos[1].

Fratres, scimus quod[2] lex spiritalis est, ego autem carnalis sum uenundatus sub peccato. Quod enim operor non intelligo. Non enim quod uolo bonum hoc ago, sed quod odi[3] illud facio. Si autem quod nolo illud facio, consentio legi quoniam bona est. Nunc autem iam non[4] operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Scio enim quia non habitat in me, hoc est in carne mea, bonum. Nam uelle adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio[5]. Condelector enim legi dei secundum interiorem hominem. Uideo autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meę, et captiuantem me in lege peccati, quę est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia dei per ihesum christum dominum nostrum.

Graduale. Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo, domine.

V. Eleuatio manum mearum sacrificium uespertinum. Aeuia.

V. De profundis clamaui ad te, domine, domine, exaudi uocem meam.

Secundum lucam[6].

In illo tempore dixit ihesus ad quosdam qui in se confidebant tamquam iusti, et aspernabantur cęteros parabolam istam. Duo homines ascenderunt in templum ut orarent, unus phariseus, et alter publicanus. Phariseus stans hęc apud se orabat dicens[7], deus, gratias ago tibi quia non sum sicut ceteri hominum, raptores, iniusti, adulteri, uelut etiam hic publicanus. Ieiuno bis in sabbato; decimas do omnium quę possideo. Et publicanus a longe stans, nolebat nec oculos ad cęlum leuare, sed percutiebat pectus suum, dicens, deus, propitius esto mihi peccatori. Dico autem[1] uobis; descendit hic iustificatus in domum suam ab illo, quia omnis qui se exaltat humiliabitur; et qui se humiliat exaltabitur.

Offertorium. Exaudi, deus, orationem meam.

Secreta.

Hostiam, domine, quam tibi pro me famulo tuo offero clemens suscipere digneris et benedictionem sancti spiritus tui dignanter perfunde mihi seruo tuo, et intercedente pro me sancto michaele archangelo tuo, et beata et gloriosa semperque uirgine maria, et beatis apostolis tuis petro et paulo, et omnium cateruis sanctorum, peccatorum meorum omnium indulgentiam tribue, et misericordiam largire mihi famulo tuo; hęc petenti pro tua pietate miserere, ut dignus efficiar huius seruitutis sacrique mysterii, ut quod te, deus clementissime, deprecor, mihi concędas pro tua pietate propitius. Per.

Prefatio.

U. D. æterne deus. Qui iustis presto es supplicationibus, miserere mihi famulo tuo mala mea preterita, cogitationesque temptationum iniquarum confitenti, hostis iniqui suasiones insidiasque procul a me, domine, pro tua pietate repelle, ne consensum prebeam suggerenti, ne superer ab aduersario, ne inobœdiens appaream preceptis tuis, dum tibi confiteor deo meo interiora cordis mei in tempore tribulationis, nec in hora exitus animę meę de corpore iudicium contemplationis cum infidelibus recipiam; sed, pius et misericors deus, pro hac pugna, laborumque certamine, fatigatione quoque mentis, coram te gloriam cum sanctis et electis tuis percipiam. Per christum dominum.

Communio. Unam petii a domino.

Ad complendum.

Gratias tibi agimus, omnipotens æterne deus, pro sacramenti huius satietate, preces quoque supplices fundo, ut me famulum tuum ab omni culpa liberum esse concedas, ut[2] qui fideliter[2] et per corpus et sanguinem domini nostri ihesu christi non sinas me, domine, ad propria mala reuerti, sed ne plusquam sustinere possum permittas me temptari, sed mittere digneris angelum tuum, qui me ab omni malo custodiat, uisitet, et defendat, et in opere bono confirmet, et in operibus mandatorum tuorum deducat. Per.

Missa generalis uiuorum et mortuorum.

Pietate tua quesumus, domine, nostrorum omnium solue uincula delictorum, et intercędente beata maria semper uirgine, omnique cęlesti uirtute; ac beatorum patriarcharum, prophetarum, apostolorum, martyrum, confessorum, uirginum, omniumque sanctorum precibus,

[1] Rom. vii. 14–25. [2] Vul. quia. [3] Vul. + malum. [4] Vul. + ego. [5] Vul. + 3 verses. [6] Luc. xviii. 9–14. [7] Vul. *om.*

[1] Vul. *om.* [2] Dotted as error.

domnum apostolicum .N. pontifices, abbates, regem nostrum et reginam nostram ac principes nostros, omnesque congregationes illis commissas, et nos famulos tuos, ac locum nostrum, et familiam beatissimę dei genitricis marię, necnon et sancti petri apostoli, atque sancti suuithuni confessoris christi, et omnia loca sanctorum in omni sanctitate custodi; omnesque affinitate et familiaritate nobis coniunctos, et nobis commissos, nobisque seruientes, necnon et omnes christianos a uitiis purga, uirtutibus illustra, pacem et sanitatem nobis tribue, hostes uisibiles et inuisibiles remoue, carnalia desideria repelle, aeris commoditatem tribue, iter famulorum famularumque tuarum fidelium in salutis tuę prosperitate dispone, nauigantibus fidelibus portum salutis indulge, inimicis nostris ueram caritatem et perfectam remissionem largire, nosque ab eorum insidiis potenter eripe, et omnibus fidelibus uiuis et defunctis uitam et requiem eternam concede. Per.

Secreta.

Deus, qui singulari corporis tui hostia totius mundi soluisti delicta, hac oblatione intercessioneque omnium sanctorum placatus maculas scelerum nostrorum, omniumque pro quibus hoc sacrificium offerimus absterge, et omnium christianorum[1] uiuorum atque mortuorum peccata dimitte, eisque premia ęterna concede. Per.

Prefatio.

U. D. ÆTERNE DEUS. Et tuam clementiam humiliter implorare ut omnibus sanctis tuis interuenientibus delicta nostra clementer emundes, diesque nostros in tua uoluntate disponas, simulque credentibus in te sanitatem mentis et corporis tribuas, incredulos conuertas, errantes corrigas, discordantibus unitatem pacis largiaris, omnibusque uiuis et defunctis ueniam conferas ut ad interminabilem gloriam peruenire mereantur. Per christum.

Ad complendum.

Sumpta, quesumus, domine, sacramenta omnia crimina nostra detergant, omnemque prauitatem et infirmitatem, seu etiam hosticam rabiem atque subitam mortem, meritis sanctorum omnium a nobis procul depellant, et omnibus fidelibus uiuis et defunctis prosint ad ueniam, pro quorum quarumque tibi sint oblata salute. Per.

Missa pro episcopo.

Inclina, domine, aurem tuam. *Ut supra.*

Oratio.

Concede, quesumus, domine, famulo tuo episcopo nostro .N. ut predicando et exercendo quę recta sunt exemplo bonorum operum animas suorum instruat subditorum, et ęternę remunerationis mercedem a te piissimo pastore percipiat. Per.

Lectio epistole beati pauli ad hebreos[1].

Fratres, omnis pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his quę sunt ad deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis; qui condolere possit his[2] qui ignorant et errant; quoniam et ipse circumdatus est infirmitate. Et propterea debet quemadmodum pro populo, ita etiam et pro semetipso offerre[3] sacrificia[4]; nec quisquam sumit sibi honorem sed qui uocatur a deo tamquam aaron[5], quemadmodum scriptum est[6]: Tu es sacerdos in eternum, secundum ordinem melchisedehc.

Graduale. Saluum fac seruum tuum, deus meus, sperantem in te.

U. Auribus percipe, domine, orationem meam. Aeuia.

V. Uerba mea auribus percipe, domine, intellege clamorem meum.

Secundum matheum[7].

In illis dixit ihesus discipulis suis; uigilate et orate, quia[8] nescitis[9] quando tempus sit. Sicut homo qui peregre proficiscens[10] reliquit domum suam, et dedit seruis suis potestatem cuiuscunque operis, et ianitori precepit uigilare[11]. Sic ergo uigilate[12]. Nescitis enim quando dominus domus ueniat, sero, an media nocte, an gallicantu, an mane, ne cum repente[13] uenerit[13] inueniat uos dormientes. Quod autem uobis dico, omnibus dico; uigilate.

Offertorium. Domine, exaudi orationem meam, et clamor meus ad te perueniat.

Secreta.

Suscipe, quesumus, clementer, omnipotens deus, nostrę oblationis deuotionem, et per uirtutem huius sacramenti quod tuę obtulimus maiestati tuum *.ill.* cum commisso sibi grege a cunctis protege aduersitatibus. Per.

Prefatio.

U. D. æterne deus. Qui es iustorum gloria, et misericordia peccatorum, pietatem tuam humili prece deposcimus, ut intercędente beata dei genitrice maria, et sanctis apostolis tuis PETRO et paulo atque andrea, et omnibus sanctis tuis, famulum tuum pontificem nostrum benignus respicias, et pietatis tuę custodiam

[1] 'fidelium' is added by a different hand above the line.

[1] Heb. v. 1–6. [2] Vul. iis. [3] Vul. + pro peccatis. [4] Vul. *om.* [5] Vil. + sic—te. [6] Vul. et in alio loco dicit. [7] By error for Marc. xiii. 33–37. [8] Vul. *om.* [9] Vul. + enim. [10] Vul. profectus. [11] Vul. ut vigilet. [12] Vul. + ergo. [13] Vul. *transpose.*

impendas. Quatenus ex toto corde et ex toto corde et ex tota mente tibi deseruiat, et sub tua semper protectione consistat, ut quando ei extrema dies uenerit, societatem omnium sanctorum percipiat, cum quibus inenarrabilem gloriam sine fine possideat. Per christum.

Communio. Intellege clamorem meum, intende uoci orationis meę, rex meus et deus meus, quoniam ad te orabo, domine.

Ad complendum.

Deus, qui populo tuo pastores preesse uoluisti, famulum tuum episcopum nostrum. *ill.* quem preesse et prodesse ęclesię tuę iussisti, da, quesumus, ut incessanter recta monendo et operando subditorum suorum mentes in tui amoris desiderio excitet, et secundum te ad utilitatem sui prouectus et aliorum uiuere ualeat. Per.

Missa pro penitentibus.

Misereris omnium, domine, et nihil odisti eorum quę fecisti, dissimulans peccata hominum et parcens illis quia tu es dominus deus noster.

Psalmus. Miserere mei, deus, miserere.

Oratio.

Preces nostras, quesumus, domine, memor humanę fragilitatis placatus admitte, et quia infirmitatis nostrę conscii ad impetranda quę poscimus de meritorum qualitate diffidimus, pietatem tuam humiliter imploramus, ut intercessione sanctę dei genitricis marię, sanctorumque omnium apostolorum, martyrum, confessorum, uirginum, omniumque electorum tuorum, famulis tuis *.ill.* ac famulabus propitius indulgentiam culparum, et plenitudinem ęternorum largiaris gaudiorum. Per.

Lectio beati iacobi apostoli[1].

Karissimi, confitemini alterutrum peccata uestra, et orate pro inuicem ut saluemini. Multum enim ualet deprecatio iusti assidua. Helias homo erat similis nobis passibilis; et orationem orauit, ut non plueret super terram, et non pluit annos tres et menses sex. Et rursum orauit, et celum dedit pluuiam, et terra dedit fructum suum[2]. Si quis autem[3] errauerit ex uobis a ueritate, et conuerterit quis eum, scire debet quoniam qui conuerti fecerit peccatorem ab errore uię suę, saluabit animam eius a morte, et operit[4] multitudinem peccatorum.

Graduale. Respice, domine, in testamentum tuum, et animas pauperum tuorum ne obliuiscaris in finem.

[1] Iac. v. 16–20. [2] Vul. + fratres mei. [3] Vul. *om.* [4] Vul. operiet.

V. Exurge, domine, et iudica causam tuam, memor esto obprobrii seruorum tuorum. Aeuia.

V. Qui sanat contritos corde, et alligat contritiones eorum.

Secundum lucam[1].

In illis erant appropinquantes ad ihesum publicani et peccatores ut audirent illum. Et murmurabant pharisei et scribę dicentes; quia hic peccatores recipit, et manducat cum illis. Et ait ad illos parabolam istam dicens; Quis ex uobis homo qui habet centum oues? et si perdiderit unam ex illis, nonne dimittit nonaginta nouem in deserto, et uadit ad illam que perierit[2], donec inueniat illam[3]? Et cum inuenerit eam, imponet[4] in humeros suos gaudens, et ueniens domum conuocat amicos et uicinos, dicens[5], congratulamini mihi quia inueni ouem meam quę perierat. Dico uobis quod, ita gaudium erit in celo super uno peccatore pœnitentiam agente, quam super nonaginta nouem iustos[6] qui non indigent pœnitentia.

Offertorium. Populum humilem saluum facies, domine, et oculos superborum humiliabis, quoniam quis deus præter te, domine?

Secreta.

Hanc igitur[7], domine, oblationem, quam pro famulis *.ill.* et famulabus tuis tuę pietati offerimus, pius ac propitius suscipe, et omnium peccatorum suorum uincula, quibus propria accusante conscientia miserabiliter instringuntur, intercessione dei genitricis propitiatus absolue, ut[8] propitiatus absolue[8], ut pro his ueram puramque coram te confessionem et dignam fructuosamque agere ualeant pœnitentiam, et plenissimam illis[9] gratuito dono indulgentiam.

Prefatio.

U. D. æterne deus. Et pietatem tuam supplici deuotione exposcere, ut hęc oblatio quam tibi pro famulis et famulabus tuis *.ill.* offerimus sit in oculis tuis semper accepta; et sicut sanctos tuos fides recta prouexit ad coronam, ita eos deuotio perducat ad ueniam, qualiter hac oblatione placatus a cunctis eos emundes sordibus delictorum, et dites fructu operum bonorum. Per christum.

Communio. Dico uobis gaudium est angelis dei super uno peccatore pœnitentiam agente.

Ad complendum.

Sacrosancti corporis et sanguinis domini nostri

[1] Luc. xv. 1–7. [2] Vul. perierat. [3] Vul. eam. [4] Vul. imponit. [5] Vul. + illis. [6] Vul. justis. [7] This word is underlined by a later hand. [8-8] Underlined by a later hand. [9] 'tribue' is written on the margin by a later hand.

ihesu christi refectione uegetati, supplices te rogamus, omnipotens deus, ut hec salutaria sacramenta famulos tuos et famulas *.ill.* precibus sanctę dei genitricis marię, ab omni uinculo iniquitatis absoluant, et quicquid in eorum mente uitiosum est eorum medicationis dono curetur; fidei quoque, spei, caritatisque gemmis ornatos æternę felicitatis participes efficiant. Per.

Missa pro familiaribus.

Omnia quę fecisti nobis, domine, in uero iudicio fecisti, quia peccauimus tibi et mandatis tuis non obœdiuimus; sed da gloriam nomini tuo, et fac nobiscum secundum multitudinem misericordię tue.

Psalmus. Magnus dominus.

Oratio.

Deus, qui caritatis dona per gratiam sancti spiritus tuorum cordibus fidelium infudisti, da famulis et famulabus tuis .N. pro quibus tuam deprecamur clementiam salutem mentis et corporis, ut te tota uirtute diligant, et quę tibi placita sunt tota dilectione perficiant. Per.ʏ

Lectio libri machabeorum[1].

In diebus illis orationem faciebant sacerdotes, dum offerrent sacrificium pro populo israel, ionatha inchoante, cęteris autem respondentibus, et dicentibus, Benefaciat uobis deus et meminerit testamenti sui, quod ad[2] abraham et isaac et iacob locutus est[2] seruorum suorum fidelium. Et det uobis cor omnibus, ut colatis eum, et faciatis eius uoluntatem[3]. Adaperiat cor uestrum in lege sua, et in preceptis suis, et faciat pacem; exaudiat orationem[4] uestram[5], et reconcilietur uobis, nec uos deserat in tempore malo dominus [6] deus uester[6].

Graduale. Conuertere, domine, aliquantulum, et deprecarer super seruos tuos.

U. Domine, refugium factus es nobis a generatione et progenie. Aeuia.

V. Qui timent dominum sperent in eum, adiutor et protector eorum est.

Secundum marcum[7].

In illo tempore dixit ihesus discipulis suis. Amen dico uobis, quia siquis[8] dixerit huic monti; Tollere et mittere in mare, et non hęsitauerit in corde suo, sed crediderit quia quęcumque[9] dixerit fiat, fiet ei. Propterea dico uobis, omnia quęcumque orantes petitis credite quia accipietis et uenient[10] uobis. Et cum statis [1] adorationem[2] dimittite si quid habetis aduersus aliquem; ut et pater uester, qui in celis est, dimittat uobis delicta uestra. Quod si uos non dimiseritis, nec pater uester, qui in celis est, dimittet uobis peccata uestra.

Offertorium. Sperent in te omnes qui nouerunt nomen tuum, domine, quoniam non derelinquis quęrentes te. Psallite domino qui habitat in syon, quoniam non est oblitus orationem pauperum.

Secreta.

Miserere, quesumus, domine, famulis et famulabus tuis .N. pro quibus hoc sacrificium laudis tuę offerimus maiestati, ut per hęc sancta supernę beatitudinis gratiam obtineant, et gloriam ęternę beatitudinis adquirant. Per.ʏ

Prefatio.

U. D. æterne deus. Clementiam tuam pronis mentibus obsecrantes, ut famulos tuos quos sanctę dilectionis nobis familiaritate coniunxisti, tibi facias toto corde subiectos, ut tuę caritatis spiritu repleti a terrenis mundentur cupiditatibus, et celesti beatitudine te donante digni efficiamur. Per christum.

Communio. Amen, dico uobis quicquid orantes petitis, credite quia accipietis, et fiet uobis.

Ad complendum.

Diuina libantes mysteria, quesumus, domine deus noster, ut hęc salutaria sacramenta illis proficiant ad prosperitatem et pacem, pro quorum quarumque dilectione hęc tuę obtulimus maiestati.ʏ

Missa pro quacumque tribulatione.

Salus populi ego sum dicit dominus, de quacumque tribulatione clamauerint ad me exaudiam eos, et ero illorum dominus in perpetuum.

Psalmus. Attendite, popule.

Collecta.

Ineffabilem misericordiam tuam nobis, quesumus, omnipotens deus, clementer ostende, ut simul nos a peccatis omnibus exuas, et a pœnis quas pro his meremur eripias. Per.ʏ

Lectio libri sapientie[3].

Miserere nostri, deus omnium, et respice nos, et ostende nobis lucem miserationum tuarum; et inmitte timorem tuum super gentes, quę non exquisierunt te, et cognoscant te quia non est deus nisi tu, ut enarrent magnalia tua. Alleua manum tuam super gentes alienas, ut uideant potentiam tuam. Sicut

---

[1] Mach. i. 2–5. [2] Vul. *transposes.* [3] Vul. corde magno et animo volenti. [4] Vul. orationes. [5] vestras. [6] Vul. *om.* [7] Marc. xi. 22–26. [8] Vul. quicunque. [9] Vul. quodcumque. [10] Vul. evenient.

[1] Vul. stabitis. [2] Vul. ad orandum. [3] Ecclus. xxxvi. 1–10.

enim in conspectu eorum glorificatus es in nobis, sic in conspectu nostro glorificaberis[1] in illis[2], ut cognoscant te sicut et nos cognouimus, quoniam non est deus preter te, domine. Innoua signa et inmuta mirabilia. Clarifica manum et brachium dextrum. Excita furorem, et effunde iram. Extolle[3] aduersarium et afflige inimicum. Festiua tempus, et memento finis, ut enarrent mirabilia tua, domine[4], deus noster[4].

Graduale. Ad dominum dum tribularer clamaui, et exaudiuit me.

V. Domine, libera animam meam a labiis iniquis et a lingua dolosa. Aeuia.

V. Multę tribulationes iustorum, et de omnibus his liberauit eos dominus.

Secundum iohannem[5].

In illo tempore dixit ihesus discipulis suis: Amen[6], dico uobis, quia plorabitis et flebitis uos, mundus autem gaudebit; uos autem contristabimini, sed tristicia uestra uertetur in gaudium. Mulier cum parit, tristiciam habet, quia uenit hora eius; cum autem pepererit puerum, iam non meminit pressurę, propter gaudium quia natus est homo in mundum. Et uos igitur nunc quidem tristiciam habetis. Iterum autem uidebo uos, et gaudebit cor uestrum, et gaudium uestrum nemo tollet a uobis.

Offertorium. Si ambulauero in medio tribulationis uiuificabis me, domine, et super iram inimicorum meorum extendes manum tuam, et saluum me fecit dextera tua.

Secreta.

Purificet nos, domine, quęsumus, muneris presentis oblatio, et dignos sacra participatione perficiant. Per.ʏ

Prefatio.

U. D. æterne deus. Qui fragilitatem nostram non solum misericorditer temporalibus bonis consolaris ut nos ad eterna prouehas, sed etiam ipsis aduersitatibus seculi benignus erudis, ut ad cęlestia regna perducas. Per christum.

Communio. Inclina aurem tuam, accelera ut eruas nos.

Ad complendum.

Presta, domine, quesumus, ut terrenis affectibus expiati, ad superni plenitudinem sacramenti, cuius libauimus sancta, tendamus. Per.ʏ

Missa pro pace.

Da pacem, domine, sustinentibus te, ut prophete tui fideles tui fideles inueniantur; exaudi preces serui tui et plebis tuę israhel.

Psalmus. Letatus sum.

Collecta.

Deus, a quo sancta desideria, recta consilia, et iusta sunt opera, da seruis tuis illam quam mundus dare non potest pacem, ut et corda nostra mandatis tuis dedita, et hostium sublata formidine, tempora sint tua protectione tranquilla.ʏ

Lectio epistolæ b. pauli apostoli ad thessalonicos[1].

Fratres, nolite deficere benefacientes in[2] christo ihesu domino nostro[2]. Si[3] quis autem[3] non obaudit uerbo nostro per epistolam, hunc notate, et non commisceamini cum illo ut non[4] confundar[5]. Et nolite quasi inimicum existimare, sed corripite ut fratrem. Ipse autem dominus pacis det uobis pacem sempiternam in omni loco. Dominus[6] cum omnibus uobis[7]. Gratia domini nostri ihesu christi, et[8] caritas dei[8], cum omnibus uobis. Amen.

Graduale. Lętatus sum in his quę dicta sunt mihi, in domum domini ibimus.

V. Fiat pax in uirtute tua et habundantia in turribus tuis. Aeuia.

V. Qui posuit fines tuos pacem, et adipe frumenti satiat te.

Secundum iohannem[9].

In illo tempore dixit ihesus discipulis suis; pacem[10] meam do uobis[10], pacem[10] relinquo uobis[10]. Non quomodo mundus dat, ego do uobis. Non turbetur cor uestrum, neque formidet. Audistis quia ego dixi uobis; uado et uenio ad uos. Si diligeretis me, gauderetis utique, quia uado ad patrem, quia pater maior me est. Et nunc dixi uobis priusquam fiat, ut cum factum fuerit credatis. Iam non multa loquor uobiscum. Uenit enim princeps mundi huius, et in me non habet quicquam. Sed ut cognoscat mundus quia diligo patrem; et sicut mandatum dedit mihi pater, sic facio.

Offertorium. Sanctificauit moyses altare domino, offerens super illud holocaustum, et immolans uictimas fecit sacrificium uespertinum in odorem suauitatis domino deo in conspectu filiorum israhel.

Secreta.

Deus, qui credentes in te populos nullis sinis concuti terroribus, dignare preces et hostias dicatę tibi plebis suscipere, ut pax tua pietate concessa christianos fines ab omni hoste faciat esse securos. Per.ʏ

---

[1] Vul. magnificaberis. [2] Vul. eis. [3] Vul. tolle. [4] Vul. *om.* [5] Ioan. xvi. 20–22. [6] Vul. + amen.

[1] Thess. iii. 13–18. [2-2] Vul. *om.* [3-3] Vul. Quod si quis. [4] Vul. *om.* [5] Vul. confundatur. [6] Vul. + sit. [7] Vul. salutatio—scribo. [8-8] Vul. *om.* [9] Ioan. xiv. 27–31. [10-10] Vul. *transposes.*

Pro iter agentibus.

Prefatio.

U. D. ÆTERNE DEUS. Cuius potentia æternalis est in filio, et consubstantialis in spiritu sancto, rogamus ergo te, domine, ut pacem quam in angelicam ab ęuo prouidisti naturam supplicibus tuis annuas essentialem. Te igitur, regem regum, dominum uniuersorum adoramus in perpetuum, per christum dominum nostrum. Quem laudant angeli, pauescunt archangeli, throni et dominationes, cumque omnis cęlorum uirtus tibi coniubilat, cum cherubin et seraphin proclamemus una uoce dicentes,

Sanctus, sanctus, sanctus.

Communio. Letabimur in salutari tuo, et in nomine domini dei nostri magnificabimur.

Ad complendum.

Deus, auctor pacis, et amator caritatis quem nosse uiuere, cui seruire regnare est; protege ab omnibus inpugnationibus supplices tuos, ut qui in defensione tua confidimus, nullius hostilitatis arma timeamus. Per.ʏ

Missa pro iter agentibus.

Domine, refugium factus es nobis a generatione et progenie a sęculo et in sęculum tu es.

Priusquam montes fierent.

Collecta.

Adesto, domine, supplicationibus nostris, et uiam famuli tui[1] .N. (*uel* [famu]lorum famularumque tuarum)[2] omniumque sibi adherentium in salutis tuę prosperitate dispone, ut inter omnes uię uel huius uitę uarietates tuo semper protegatur (*uel* protegantur) auxilio. Per.ʏ

Lectio libri genesis[3].

In diebus illis locutus est dominus ad abraham, dicens; dominus deus cęli, qui tulit me de domo patris mei, et e terra natiuitatis meę; qui locutus est mihi et iurauit[4], dicens, semini tuo dabo terram hanc, ipse mittet angelum suum coram te.

Graduale. Angelis suis deus mandauit de te ut custodiant te in omnibus uiis tuis.

V. In manibus portabunt te ne umquam offendas ad lapidem pedem tuum. Aeuia.

V. Domine, deus salutis meę, in die clamaui et nocte coram te.

Secundum matheum[5].

In illo tempore dixit ihesus discipulis suis; euntes predicate dicentes, quia appropinquabit regnum celorum[6]. In quamcunque autem ciuitatem et[7] castellum intraueritis, interrogate quis in ea dignus sit, et ibi manete donec exeatis. Intrantes autem in domum salutate eam dicentes; pax huic domui, et si quidem fuerit domus[1] digna ueniat[2] pax uestra super eam; sin[3] autem non fuerit digna, pax uestra ad uos reuertetur[4]. Et quicumque non receperit uos, neque audierit sermones uestros, exeuntes foras de domo uel ciuitate, excutite puluerem de pedibus uestris. Amen dico uobis, tolerabilius erit terrę sodomorum et gomorreorum in[5] die iudicii quam illi ciuitati.

Offertorium. Perfice gressus meos in semitis tuis, ut non moueantur uestigia mea; inclina aurem tuam et exaudi uerba mea; mirifica misericordias tuas qui saluos facis sperantes in te, domine.

Secreta.

Propitiare, domine, supplicationibus nostris, et has oblationes quas tibi offerimus pro famulo tuo (*uel* famulis, famulabus tuis) .N. omnibusque[5] secum comitantibus[5] benignus assume, ut uiam illius (*uel* uias illorum) precedente gratia tua dirigas, et subsequente comitari digneris, ut de actu atque incolo(*uel* u)-mitate eius (*uel* eorum) secundum misericordię tuę presidia gaudeamus. Per.ʏ

Prefatio.

U. D. æterne deus. Cuius inmensam misericordiam humillimis precibus imploramus, ut iter famuli tui (famulorum tuorum, famularumque tuarum) cum suis in prosperitate dirigere; eumque (eosque, easque) inter uię et uitę huius uarietates digneris custodire; quatinus angelorum tuorum presidio fultus, et intercessione sanctorum munitus (muniti, munitę), a cunctis aduersitatibus tua miseratione defensus (defensi, defensę), profectionis et reuersionis suę felicitate potitus (potiti, potitę) et compos (compotes) reddatur iustorum uotorum, et de suorum lętetur (lętentur) remissione peccatorum. Per christum.

Communio. Scapulis suis obumbrabit tibi dominus, et sub pennis eius sperabis, scuto circumdabit te ueritas eius.

Ad complendum.

Deus, qui diligentibus te misericordiam tuam semper impendis, et a seruientibus tibi in nulla es regione longinquus, dirige uiam famuli tui (*uel* uias famulorum famularumque tuarum) .N. omniumque sibi adhęrentium in ueritate tua; ut te protectore, te preduce, per iustitię semitas sine offensione gradia(n)tur. Per.ʏ

---

[1] Above the line in a contemporary hand. [2] V. *om.*
[3] Gen. xxiv. 7. [4] Vul. + mihi. [5] Mat. x. 7–15.
[6] Vul. + Infirmos—suo. [7] Vul. aut.

[1] Vul. + illa. [2] Vul. veniet. [3] Vul. si. [4] Vul. revertetur ad vos. [5-5] V. *om.*

VIII. Id. dec. natale sancti nicolai episcopi.

Deus, qui beatum nicholaum pontificem tuum innumeris decorasti miraculis; tribue nobis, quesumus, ut eius meritis et precibus a gehenne incendiis liberemur. Per.

Secreta.

Sanctifica, quesumus, domine, oblata munera, quę in sollempnitate sancti antistitis nicolai offeruntur, ut per ea uita nostra inter aduersa ubique dirigatur et prospera. Per.

Postcommunio.

Sacrificia quę sumpsimus, domine, pro sollempnitate sancti pontificis tui nicholai, sempiterna nos protectione confirment. Per.

Missa pro inimicis.

Deus pacis, caritatisque amator et custos, da omnibus inimicis nostris (uisibilibus) pacem caritatemque ueram; cunctorumque eis remissionem tribue peccatorum; nosque per intercessionem sanctę tuę genitricis marię, sanctique michaelis archangeli, et sanctorum apostolorum petri et pauli, omniumque sanctorum, ab eorum (et inuisibilium) insidiis potenter eripe. Per.

Secreta.

Oblatis, domine, quesumus, placare muneribus, et intercedente beata dei genitrice maria, omnibusque sanctis, nos ab inimicis nostris clementer eripe, eisque indulgentiam tribue delictorum. Per dominum.

Prefatio.

U. D. ÆTERNE DEUS. Qui pro redemptione ac salute humani generis cruci affixus pro suis orauit inimicis dicens, Pater dimitte illis, non enim sciunt quod faciunt; per ipsum nos, quesumus, omnipotens pater, a cunctis eripe inimicis, eisque ueniam tribue delictorum, et intercedente beata dei genitrice maria, cum omnibus sanctis, eos ad pacis caritatisque concordiam clementer reuoca. Per christum.

Postcommunio.

Hæc nos communio, domine, exuat a delictis, et sanctę dei genitricis marię, sanctique mi(c)haelis archangeli, et sanctorum apostolorum petri et pauli, omniumque sanctorum meritis, ab inimicorum (uisibilium et inuisibilium) defendat insidiis. Per.

Alia.

Deus, qui famulis tuis moysi, samuheli, et stephano protomartiri uirtutem patientie dedisti, ut pro suorum delictis inimicorum exorarent; da nobis, quesumus, sanctę dei genitricis marię, omniumque sanctorum meritis, ut inimicos nostros uerę dilectionis amore diligamus, eorumque pro excessibus tota mentis intentione, preces assiduas in conspectu maiestatis tuę fundamus. Per.

Missa pro fideli amico.

Inclina, domine, aurem tuam.

Psalmus. Custodi animam meam.

Collecta.

Domine sancte, pater omnipotens, æterne deus, cui tibi[1] (iusta) accepta sunt uota, supplices deprecamur et exoramus magnam clementiam tuam, ut per intercessionem angelorum, archangelorum, prophetarum, apostolorum, martyrum, confessorum, atque uirginum, omniumque ciuium supernorum, uota famuli tui .N. dignanter accipias (et) tribuas (ei) et[1] diuitias gratiæ tuę et ab omnibus periculis eam[1] (eum) liberare digneris. Tuere eam[1] (eum), domine, ac defendas, protegas et confortas[1] (confortes) diebus ac noctibus, horis atque momentis, rex angelorum, preces exaudias, uota suscipias, desiderata confirmes, postulata concedas; des ei auxilium tui presidii, iuxta euangelicam uocem, ut quod precatur obtineat et quod inpretauerat (i) agnoscat. Per.

Lectio libri sapientie[2].

Beatus uir qui confidit in domino, et erit dominus fiducia eius. Et erit tamquam[3] lignum quod transplantatur super aquas, quod ad humorem mittit radices suos. Et non timebit cum uenerit ęstas[4]. Et erit folium eius uiride, et in tempore siccitatis non erit sollicitum, nec aliquando desinit (net) facere fructum. Prauum est cor hominis[5], et inscrutabile. Quis cognoscet illud? Ego, dominus, scrutans cor, et probans renes, qui do unicuique iuxta uiam et iuxta fructum ad inuentionum suarum, dicit dominus omnipotens.

Graduale. Dirigatur oratio mea.

U. Eleuatio. Alleluia.

U. Domine, refugium factus es est nobis a generatione et progenie.

Secundum matheum[6].

In illo tempore dixit ihesus discipulis suis; non (pot)est enim[7] arbor bona fructus[8] malos[8] facere,

[1] Underlined. [2] Ier. xvii. 7–10. [3] Vul. quasi. [4] Vul. æstus. [5] Vul. omnium. [6] Mat. vii. 18–21. [7] Underlined. Vul. *om.* [8] Vul. *transposes.*

neque arbor mala fructus[1] bonos[1] facere. Omnis arbor que non facit fructum bonum excidetur, et in ignem mittetur. Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos. Non omnis qui dicit mihi, domine, domine, intrabit in regnum celorum, sed qui facit uoluntatem patris mei, qui in celis est, ipse intrabit in regnum celorum.

Offertorium. Domine, conuertere.

Secreta.

Domine ihesu christe, qui per os dauid (locutus es), uouete et reddite domino deo nostro, te, domine, suppliciter imploramus ut famulum tuum .N. per intercessionem sanctę marię matris tuę, domine deus omnipotens, uigilanter eum custodias, et tuearis, et protegas; oblationem quam pro illo tibi offerimus, interueniente sancto michaele archangelo cum omnibus angelis, atque archangelis, omnibusque sanctis interuenientibus, clementer ac benigniter accedere[2] (accipere) digneris et accende in cor(de) famuli tui .N. ignem tui amoris ac timoris, et sanctorum patriarcharum exemplis imitatorem facias in bonis operibus testimoniorum firmet[2] (es) et stabiles[2] (i) perseueret. Per.

Prefatio.

U. D. æterne deus. Te laudare, te benedicere, qui das escam omni carni, in quo est salus omnium populorum; cui abel munera obtulit, cui iacob uotum uouit et redidit, miserere famulo tuo .N. circumda eum sicut[2] o[2] (scuto) et arma[2] (is) fidei; salua eum ab inimicis, et a laqueis mortis. Qui es uita sperantium atque auxiliator inmitte in eum, quesumus, domine, spiritum sanctum, spiritum sapientię et intellectus, de ore cęli, et de pinguedine terre. Tribue ei hereditatem benedictionis æternę, ut maneat in sensu eius pax uera, et fides firma, caritas non deficiens, humilitatis precipue mansuetudo, et patientia uera, ac proximi dilectio integra. Propitius esto ei, domine, per intercessiones omnium sanctorum tuorum, et euacua ab eo omne malum, cuiusque[2] (tuisque) eum reple per omnia bonis. Tribue in sensu eius quod ele(i)gis[2], et misericors repelle quę odis; et sicut liberasti seruum tuum moysen cum filiis israhel de manu pharaonis regis egypti, ita ut (et) famulum tuum .N. liberare digneris de omnibus uite huius periculis, et ne tradas eum in manus tribulantium et insurgentium in se. Tu es enim deus qui nullum hominum uis perire, sed semper saluare. Per christum.

Communio. Tu, domine, seruabis nos.

Postcommunio.

Deus, qui es initium et finis, protege famulum tuum .N. pro quo tibi in honore beatę marię genitricis tue, domine, ac sancti archangeli michaelis, omnibusque[1] sanctis[1] tuis[1] (omniumque sanctorum tuorum) uota et munera eius tibi offerimus; ut sub ope dextere tuę ubique protegatur; et mitte auxilium tuum de sancta[1] (o), et de sion tuere eum, domine, et auge ei felicitatis tempora, sicut ezechię ter quinos annos auxisti ad uitam. Tribue ei, domine, per merita sanctorum martyrum tuorum cosmę et damiani gratiam tuam in cęlis, et dele cyrographum peccatorum suorum. Per.

[1] Vul. *transposes.* [2] Underlined.

In anniuersarium æcclesie missa.

Terribilis est locus iste.

Psalmus. Quam dilecta.

Collecta.

Deus, qui nobis per singulos annos huius sancti templi tui consecrationis reparas diem, et sacris semper mysteriis representas incolumes; exaudi preces populi tui, et presta ut quisquis hoc templum, beneficia petiturus, ingreditur, cuncta se impetrasse letetur. Per.ʏ

In diebus illis uidi ciuitatem sanctam hierusalem[2].

Graduale. Locus iste a deo factus est.

U. Deus cui adstat. Alleluia.

U. Adorabo.

In illo tempore egressus ihesus perambulabat hiericho[3].

Domine deus, in simplicitate cordis mei.

Secreta.

Annue, quesumus, domine, precibus nostris ut quicumque intra templi huius, cuius anniuersarium dedicationis diem celebramus, ambitum continemur, plena tibi atque perfecta corporis et animę deuotione placeamus; ut dum hęc presentia uota reddimus, ad æterna premia, te adiuuante, uenire mereamur. Per.ʏ

Communio. Domus mea.

Postcommunio.

Deus, qui æcclesiam tuam sponsam uocare dignatus es, ut quę haberet gratiam (per) fidei deuotionem, haberet etiam ex nomine pietatem; da, ut omnis hęc plebs nomini tuo seruiens huius uocabuli consortio digna esse mereatur, et æcclesia tua in templo cuius anniuersarius dedicationis dies celebratur, tibi collecta, te timeat, te diligat, te sequatur; ut dum iugiter per uestigia tua graditur, ad celestia promissa, te ducente, peruenire mereatur. Per.ʏ

[1] Underlined. [2] Apoc. xxi. 2–5. [3] Luc. xix. 1–10.

[Benedictio.]

In anniuersario festo æcclesie.

Deus, fons saluationis, et origo benedictionis, uos in hac domo congregatos cum gaudio iubilationis pro anniuersario festo sue dedicationis, uasa faciat esse benedictionis, omniumque repleat intellectu sacre eruditionis. Amen.

Custodiat in uobis fidei integritatem, spei gubernet longanimitatem, accendat caritatem, donet sobrietatem, firmet castitatem, aeris tribuat salubritatem, omnemque concedat oportunitatem. Amen.

Preces uestras hic et ubique exaudiat, delicta deleat, uirtutes augeat, hostes amoueat, infirmitates coerceat, et per hec festa anniuersaria uos ad superne æcclesie perducat sollempnia. Amen.

Quod ipse.

Missa primo mane in natiuitate sancti iohannis baptistæ.

Iustus ut palma florebit.

Psalmus. Bonum est confiteri.

Collecta.

Concede, quesumus, omnipotens deus, ut qui beati iohannis baptistę sollempnia colimus eius apud te intercessionibus muniamur. Per.

Lectio hieremię prophete[1].

In diebus illis factum est uerbum domini ad me dicens; tu ergo, fili hominis, accinge lumbos tuos et surge.

Graduale. Iustus ut palma.

U. Ad adnuntiandum. Alleluia.

U. Inter natos mulierum.

Secundum lucam[2].

In illo tempore respondens gabriel dixit ad zachariam.

Offertorium. In uirtute tua.

Secreta.

Munera, domine, oblata sanctifica, et, intercedente beato iohanne baptista, nos per hęc a peccatorum nostrorum maculis emunda. Per dominum.

Communio. Posuisti, domine.

Postcommunio.

Presta, quesumus, omnipotens deus, ut qui celestia alimenta percepimus, intercedente beato iohanne baptista, per hęc contra omnia aduersa muniamur. Per.

[1] Ier. i. 17. [2] Luc. i. 13.

Missa pro his qui æcclesiæ dei presunt.

Deus, omnium fidelium pastor et rector, famulos tuos (uel *.ill.* episcopum nostrum quem), quos ecclesię tuę preesse uoluisti, respice propitius; da eis, quesumus, uerbo et exemplo quibus presunt proficere, ut ad uitam una cum grege sibi credito perueniant (at) sempiternam. Per.

Secreta.

Oblatis, quesumus, domine, placare muneribus, et famulos tuos quos pastores (famulum tuum quem pastorem) populo tuo esse uoluisti, assidua protectione guberna. Per.

Postcommunio.

Hæc nos, quesumus, domine, diuini sacramenti perceptio protegat, et uniuersos famulos tuos quos pastores (famulum tuum *.ill.* quem pastorem) æcclesię tuę preesse uoluisti, una cum commisso grege saluet semper et muniat. Per.

Missa pro pace[1].

Deus, largitor pacis, et amator caritatis, da seruis tuis ueram cum tua uoluntate concordiam, ut ab omnibus quę nos pulsant temptationibus liberemur. Per.

Secreta.

His sacrificiis, domine, quesumus, concede placatus, ut qui propriis oramus absolui delictis, non grauemur æternis (externis). Per.

Postcommunio.

Confirma, domine, quesumus, tuorum corda fidelium, et gratiæ tuę uirtute corrobora, ut in tua sint supplicatione deuoti, et mutua dilectione sinceri. Per.

Missa pro rege in tempore sinodi[2] dicenda.

Deus, qui es temporalis uitę amministrator, æternę quoque auctor atque largitor, miserere supplici regi nostro .N. in tua protectione et defensione fidenti, ut, per uirtutem brachii tui omnibus sibi aduersantibus superatis, gaudeat se euasisse periculum. Per.

Secreta.

Deus, qui subiectas tibi glorificas potestates, suscipe propitius oblationem nostram, et fideli famulo tuo regi nostro attribue uires, eiusque remitte peccata; et miseratus concede, quatinus qui se dextera tua expetit protegi, nulla possit aduersitate superari. Per.

[1] This differs from the V. Missa pro pace, p. 203.

[2] A later hand has written 'belli' over this word.

Postcommunio.

Fidelem famulum tuum regem nostrum, quesumus, domine, potentię tue muniat inuicta defensio, ut pio semper tibi existens deuotus affectu et ab infestis liberetur inimicis, et per tuam misericordiam salutem consequatur mentis et corporis. Per.

Missa propria pro episcopo.

Domine, deus omnipotens, qui cęlum syderibus depinxisti, et mundum sanctorum locorum spatiis distinxisti, in quibus precipue nomen tuum sanctum a nobis inuocari, et ad beneficia fidelibus tuis prestanda interpellari uoluisti; quique me famulum tuum *.ill.* non meis meritis sed dono tuę gratiæ pontificali cathedra exoniensium sublimasti; presta, quesumus, ut me et omnes oues tuas, quas pabulo doctrine pascendas mihi commissisti, interueniente beato petro apostolo tuo, ab omni aduersitate protegas, et gratię tuę ubertate lętifices, pacem et salutem, uitam et requiem eis mecum concedas, tam his qui uersantur in corpore, quam illis qui teguntur in funere; nec eis delicta mea quibus te irritaui officiant, sed preces tibi piissimo domino humiliter fuse eterna eis paradysi gaudia conferant. Per.

Secreta.

Quesumus, omnipotens deus, me famulum tuum, quem exoniensium (em) uoluisti esse antistitem, et populorum, quem instituendum lege preceptorum tuorum mihi commendasti, hac sacri mysterii oblatione a peccatis emunda, et unici filii tui domini nostri ihesu christi corpore et sanguine sanctifica, ut remota omnium hostium perturbatione, beato petro apostolo tuo interueniente, securi perueniamus ad consortia pacis angelicę. Per.

Postcommunio.

Salutaris hostię participatione refectus, misericordiam tuam supplex inploro, domine deus, ut me famulum tuum quem sancte exoniensi æcclesię preesse uoluisti, et agnos tuos, quos tibi ex uniuersali æcclesia specialius electos mihi nutriendos commisisti; non sinas ullis aduersitatibus fatigari; da nobis, domine, inexpugnabilem uerę fidei firmitatem, intercedente beato petro apostolo tuo, perduc nos pariter ad pa(t)rie cęlestis hereditatem. Per.

[De s. egidio.]

Kal. Sept. Nemansensi[1] *pago, loco qui uocatur uallis flauiana, in prospectu maris, natale sancti egidii abbatis et confessoris; apud athenas, grecię urbem, ortus ex patre theodoro, matre uero pelagia. Missa*[1].

Pretende nobis, domine, quesumus, misericordiam tuam, et beati egidii abbatis intercessio, cuius nos dedisti patrociniis adiuuari, tribue ut maiestatem tuam exoret pro nobis. Per dominum.

Secreta.

Intercessio, quesumus, domine, beati egidii abbatis munera nostra commendet, nosque eius ueneratio sancta tuę maiestati reddat acceptos. Per.

Prefatio.

U. D. æterne deus. Qui in omnium sanctorum tuorum es prouectione laude colendum, maxime in hac die quam beati confessoris tui egidii sacro transitu consecrasti. Da ergo æcclesię tuę de tanto gaudere patrono, et illam sequi pia deuotione doctrinam, qua dilectus tuus tuum gregem pane eruditionis pauit, ut adiuuari nos apud misericordiam tuam et exemplis eius sentiamus et meritis. Per christum dominum nostrum.

Postcommunio.

Quesumus, omnipotens deus, ut qui celestia alimenta percepimus, intercedente beato egidio abbate contra omnia aduersa muniamur, et ad ęterna gaudia consequenda spes nobis suppetat et facultas. Per.

Missa pro regina.

Guberna, domine, famulam tuam, et tuis beneficiis semper accumula, ut et presentis uitę subsidiis gaudeat et æternę. Per.

Secreta.

Hæc, domine, quam maiestati tuę offerimus hostia famulę tuę *.ill.* in sanctarum proficiat augmentum uirtutum; ut quę, tua misericordia, regali dignitate extat gloriosa, actibus ætiam morum tibi placitorum clarescat sublimata. Per dominum.

Postcommunio.

Rege, quesumus, domine, famulam tuam *.ill.* et gratię tuę in ea dona multiplica; ut ab omnibus libera offensis, et temporalibus non destituatur auxiliis, et sempiternis gaudeat institutis. Per.

Missa in æcclesia cuiuslibet martyris uel confessoris.

Propitiare, quesumus, domine, nobis famulis tuis

---

[1] Nismes.

[1] This differs from the S. Missa, also from the Collects in sixteenth-century French Missals.

per huius sancti martiris tui, uel confessoris .N. qui in presenti requiescit ęcclesia, merita gloriosa; ut eius pia intercessione ab omnibus protegamur aduersis. Per.

Secreta.

Suscipiat clementia tua, domine, quesumus, de manibus nostris munus oblatum, et per huius sancti .N. merita ab omnibus nos emundet peccatis. Per.

Postcommunio.

Diuina libantes mysteria que pro huius sancti martiris uel confessoris .N. ueneratione tuę obtulimus maiestati, presta, domine, quesumus, ut per eam ueniam mereamur peccatorum, et celestis gratię reficiamur donis. Per[1].

[1] The rest of this page (fol. 37 b.) is blank.

[DE COMPUTO ECCLESIASTICO.]

Inquirendum est quare dicitur bisexus. Dicitur bisexus propter his kalendas nominatas, et ut dii quando opugnauit iosue in terra gabaon orauit ad dominum ut staret sol tribus oris in celo, et per optineret uictoriam. Et ita factum est quasi annis singulis ipsi hore adcrescunt. Et in tres annos ad quartam faciunt unum diem. Et ipse dies dicitur bisexus duos dies ebdomadis contra unum diem, diem mensis, et contra unum diem lune quasi unus dies reputantur, ut est a uerbi gratia .VI. kalendas hodie .VI. kalendas cras, non primus numeratur sed retro exigitur. Bisexus solaris euentus cui nulla uis est cum tenebris, id est, in luna motus quidam solaris, cui nulla uis est cum tenebris ille diei, id est, cum nocte. Hoc non est facile; nullus enim dies est sine nocte, et aliter cui nulla uis est, hic dies non habet ætatem lunæ, quod non est facile ab eo tempore quod hęc duo luminaria in firmamento cęli statuta sunt. Nullus dies solis sine de lune fuit, et si intellegitur hoc testimonium, cui nulla uis est cum tenebris, id est, cum luna, nam luna pro tenebris dicitur, dum tenebris pręsit. Nam hic saltus qui in hoc sole habetur non est in anno .IX. luna bisexus non perturbat cursum epactarum luna, et est saltus uilum cui nulla uis cum soleris, cui[1] nulla uis cum soleris[1], nulla uis est cum sole; nam bisexi dies in diebus ebdomadis abundat, et in diebus dies mensis in bisexto, ut dicitur .VI°. kal. hodie et .VI°. kal. cras ita. Et etas lunæ geminatur, ut dicitur, uerbi causa, secunda hodie, secunda cras. Ob hoc ætas lunæ geminatur ne in marte luna, februarii inuenitur, nam luna martis .XXX. est, sed tamen ille annus in quo sit bisexus .CCC.LX.VI. dies habet.

[1-1] Lined throughout. The whole passage is corrupt.

Regulares.	Feriæ.	Con	cur	rentes.	Epacte.	
Martius.	V	B. I	B. II	B. III	Nulla	I
Aprelis.	I	II	III	IIII	XI	II
Maias.	III	III	IIII	V	XXII	III
Iunius.	VI	IIII	V	VI	III	IIII
Iulius.	I	B. VI	B. VII		XIIII	V
Agustus.	IIII	VII	I		XXV	VI
September.	VII	I	II		VI	VII
October.	II	II	III		XVII	VIII
Nouember.	V	B. IIII	B. V.		XXVIII	VIIII
December.	VII	V	VI		VIIII	X
Ianuarius.	III	VI	VII		XX	XI
Februarius.	IV	VII	I		I	XII
					XII	XIII
					XXIII	XIIII
					IIII	XV
					XV	XVI
					XXVI	XVII
					VII	XVIII
					XVIII	XVIIII

Regulares.	Lunares.		
Ianuarius	[IX] *	Ianuarius	II
Februarius	[X] *	Februarius	V
Martius	IX	Martius	V
Aprelis	X	Aprelis	I
Maias	XI	Maias	III
Iunius	XII	Iunius	VI
Iulius	XIII	Iulius	I
Agustus	XIIII	Agustus	IIII
September	XVI	September	VII
October	XVI	October	II
Nouember	XVIII	Nouember	V
December	XVIII	December	VII

Coniunge regulares singulorum mensium et epactas anni cuiusque, et, si XXX^{ta} fuerint, ipsa est luna super kl. Si amplius .XXX^{ta}. tolle .XXX^{ta}. et quot remanent ipsa est ætas lunæ.

De singulis mensibus.

Ianuarius, Agustus, et December .IIII. nonas habent, .XIX. kl. post idus et dies .XXXI. Martius, Maias, Iulius, et October .VI. nonas .XVII. kl. post idus et dies .XXXI. Aprelis, Iunius, September, et Nouember .IIII. nonas habent, .XVIII. kl. post idus et dies .XXX. Februarius uero .IIII. nonas habet, XVI. kl. post idus et dies .XXVIII. et, si bissextus fuerit, dies .XXIX.

Omnes uero menses octo idus habent.

[IANUARIUS.]

Principium iani sancit tropicus capricornus[1].
Ianuarius habet dies .xxxi. luna .xxx.

III	A	A	A	A	A		KL	·F·	IAN. **Circumcisio domini nostri ihesu christi.**
				B	B	IIII	N		Sci. isidori episc. et macharii abbatis.
XI	B			C	C	III	N	·S·	Scæ. genouefę uirginis.
		B	E	D	D	II	N		
XIX	C			E	E		NON		Sci. simeonis.
VIII				F	F	VIII	ID	·F·	**Epiphania domini nostri ihesu christi.**
	D	C	I	G	G	VII	ID		
XVI				H	A	VI	ID		
V	E			I	B	V	ID		Sci. saturnini, et sci. furtunati.
		D	O	K	C	IIII	ID		Sci. pauli primi heremite.
XIII	F			L	D	III	ID		
II				M	E	II	ID		Depositio sci. benedicti abbatis.
	G	E	U	N	F		IDUS	·S·	Octauas epiphaniæ.
X				O	G	XIX	KL	·S·	FEB. Natale sci. felicis in pincis.
	H			P	A	XVIII	KL		
XVIII		F	A	Q	B	XVII	KL	·S·	Natale sci. marcelli papæ.
VII	I			R	C	XVI	KL		Depositio sci. antonii monachi.
				S	D	XV	KL	·S·	Scæ. priscæ uirginis. *Sol in aquario.*
XV	K	G	E	T	E	XIIII	KL		Natale scę. marię[2] et marthæ.
IIII				U	F	XIII	KL	·S·	Scorum. sebastiani, et fabiani mart.
	L			A	G	XII	KL	·S·	Passio scę. agnetis uirginis.
XII		H	I	B	A	XI	KL	·S·	Scorum. uincentii et anastasii.
I	M			C	B	X	KL		
				D	C	VIIII	KL		Sci. babilli episc. et trium puerorum.
IX	N	I	O	E	D	VIII	KL	·S·	Conuersio b. pauli apost.
				F	E	VII	KL		Dormitio scę. paule uirginis[3].
XVII	O			G	F	VI	KL		
VI	A	K	U	H	G	V	KL	·S·	Octauas scæ. agnetis uirginis[4].
				I	A	IIII	KL		Natale sci. gilde sapientis.
XIIII	B			K	B	III	KL		Scæ. aldegundis uirginis.
III		A	A	L	C	II	KL		(Ob. æglflæd).

Nox horas .xii. dies habet .vii.

---

[1] For an explanation of this and similar lines at the top of each month, see Migne, Bib. Pat. Lat. xc. 375. In the MS. they are written in small coloured capitals, as are also the entries represented here in italics, and the line next below each month.

[2] For Maris.

[3] For Viduæ.

[4] Nativitas S. Agnes, late eighth-century Kalendar prefixed to the Evangeliarium of Charlemagne. Paris, Bib. Nat. MS. Lat. 1993, and in Gel. p. 639.

[FEBRUARIUS.]

Mense nume in medio sol constat sidere aquari.
Februarius habet dies .xxviii. luna .xxiiii.

	C			M	D		KL		FEBRUAR. Scæ. brigidæ uirginis.
XI				N	E	IIII	N	·F·	**Purificatio scæ. mariæ.**
XIX	D	B	E	O	F	III	N		
VIII				P	G	II	N		
	E			Q	A		NON	·S·	Scæ. agathæ uirginis.
XVI		C	I	R	B	VIII	ID		Sci. amandi episc.
V	F			S	C	VII	ID		*Verni initium habet dies .xci.*
				T	D	VI	ID		*Ante istum locum non potest esse .xl.*
XIII	G	D	O	V	E	V	ID		
II				A	F	IIII	ID		Scæ. scholasticæ uirginis. (Obiit leofricus episc.).
	H			B	G	III	ID		Pictauis scæ. radegundis uirginis.
X		E	U	C	A	II	ID		Scæ. eulaliæ uirginis.
	I			D	B		IDUS		(Scæ. eormenhilde. Obitus godonis iuuenis presb.).
XVIII				E	C	XVI	KL	·S·	MAR. Scorum. ualentini et uitalis.
VII	K	F	A	F	D	XV	KL		*Diabolus recessit a domino. Sol in pisce.*
				G	E	XIIII	KL		Scæ. iulianæ uirginis mart. (Obiit brihtricus decanus).
XV	L			H	F	XIII	KL		
IIII		G	E	I	G	XII	KL		
	M			K	A	XI	KL		Sci. policroni episc. et mart.
XII				L	B	X	KL		
I	N	H	I	M	C	IX	KL		
				N	D	VIII	KL	·S·	Cathedra sci. petri in antiochia.
IX	O			O	E	VII	KL		Sci. policarpi episc.
	A	I	O	P	F	VI	KL	·F·	**Sci. mathiæ apost.** *Et si bissextilis blocus.*
XVII				Q	G	V	KL		Sci. donati.
VI	B			R	A	IIII	KL		*Ante ultimos quinque dies februarii*
		K	U	S	B	III	KL		*mensis celebrandus est semper bissextus.*
XIIII	C			T	C	II	KL		

Nox horas .xiiii. dies uero horas .x.

Memento quod anno bissextili luna februarii .xxx. dies computes, ut tamen luna martii dies habeat sicut semper habet, ne paschalis lunæ ratio uacillet.

[MARTIUS.]

Procedunt duplices in martis tempore pisces.
Martius habet dies .xxxi. luna .xxx.

III		A	A	A	D		KL		MAR. Sci. donati mart. (et sci. devvi episc. conf.
	D			B	E	VI	N		Sci. ceaddę episc. conf. [albini episc. conf.
XI				C	F	V	N		
	E	B	E	D	G	IIII	N		Scorum. .dccc. mart. et sci. adriani.
XIX				E	A	III	N		Sci. eusebii.
VIII	F			F	B	II	N		Sci. uictoris.
		C	I	G	C		NON		Scæ. perpetuæ, et felicitatis.
XVI	G			H	D	VIII	ID		*Vltima incensio .ii. luna initii.*
V				I	E	VII	ID	·S·	Passio scorum. .xl. militum.
	H	D	O	K	F	VI	ID		
XIII				L	G	V	ID		
II	I			M	A	IIII	ID	·F·	**Depositio sci. gregorii papæ.**
		E	U	N	B	III	ID		Sci. cyriaci diaconi.
X	K			O	C	II	ID		Natale sci. leonis papæ.
				P	D		IDUS		
XVIII	L	F	A	Q	E	XVII	KL		APR. Scæ. eugeniæ uirginis.
VII				R	F	XVI	KL		Sci. patricii episc.
	M			S	G	XV	KL		*Primus dies seculi. Sol in ariete.* (Sci. eadwardi regis
XV		G	E	T	A	XIIII	KL		(Hic obiit lifingus episc.) [et mart.)
IIII	N			U	B	XIII	KL	·F·	**Depositio sci. cuthberti episc. conf.**
				A	C	XII	KL	·F·	**Sci. benedicti abbatis.**
XII	O	H	F	B	D	XI	KL		*Sedes æpactarum.*
I				C	E	X	KL		
	A			D	F	IX	KL		*Concurrentium locus.*
IX		I	O	E	G	VIII	KL	·F·	**Adnuntiatio scæ. mariæ.** *Æquinoctium.*
	B			F	A	VII	KL		
XVII				G	B	VI	KL		**Resurrectio domini.**
VI	C	K	U	H	C	V	KL		
				I	D	IIII	KL		
XIIII	D			K	E	III	KL		Ordinatio sci. gregorii papæ.
III		A	A	L	F	II	KL		Sci. domnini.

Nox horas .xii. dies uero .xii.

[APRILIS.]

Respicis aprelis aries frixeæ[1] kalendas.
Aprelis habet dies .xxx. luna .xxviiii.

	E			M	G		KL		APREL. Sci. quintiniani.
XI				N	A	IIII	N		Sci. urbani, niceti.
	F	B	E	O	B	III	N		Sci. pancratii, et theodosiæ uirginis. (Hic obiit byrhtric.)
XIX				P	C	II	N		Sci. ambrosii.
VIII	G			Q	D		NON		*Infra nunquam accenditur luna pasc. mar.*
XVI		C	I	R	E	VIII	ID		
V	H			S	F	VII	ID		Sci. timothei, diogenis, et uictoris.
				T	G	VI	ID		Sci. successi, maximi, et solutoris.
XIII	I	D	O	U	A	V	ID		Transitus mariæ ægiptiacæ.
II				A	B	IIII	ID		
	K			B	C	III	ID	·F·	**Sci. guthlaci anachoritæ.**
X		E	U	C	D	II	ID		
	L			D	E		IDUS		Scæ. eufemiæ uirginis.
XVIII				E	F	XVIII	KL	·S·	MAI. Scorum. tiburtii, ualeriani, et maximi.
VII	M	F	A	F	G	XVII	KL		
				G	A	XVI	KL		Sci. felicis, luciani, et faustini.
XV	N			H	B	XV	KL		Petri, ermogenis. *Sol in tauro.*
IIII		G	E	I	C	XIIII	KL		
	O			K	D	XIII	KL		Sci. gagi et rufi. F (et sci. ælpheagi archiepisc. et mart.
XII	A			L	E	XII	KL		[Eodem die ordinatus fuit leofricus episc.)
I		H	I	M	F	XI	KL		Sci. furtunati.
	B			N	G	X	KL		Sci. gagi[2] papæ, leonis episc.
IX				O	A	IX	KL	·S·	Natale sci. georgii mart.
	C	I	O	P	B	VIII	KL	·S·	Sci. melliti archiepisc. *Vltimum pascha.*
XVII				Q	C	VII	KL	·F·	**Lætania maior.**
VI	D			R	D	VI	KL		*.ix. ægyptiorum mensis pascho.*
		K	U	S	E	V	KL		Sci. germani, antonini.
XIIII	E			T	F	IIII	KL	·S·	Sci. uitalis mart. (et sci. wynwaloci conf.)
III		A	A	A	G	III	KL		Egressio noe de arca.
	F			B	A	II	KL		Sci. crispini, quirini, et sophiæ mart.

Nox horas .x. dies uero .xiiii.
(et F. sci. leonis papę et conf. ix.)

---

[1] 'Erixet,' Cott. MS. Vitell. E. xviii. For the explanation of Phrixæus see Smith, Dict. of Biog. and Mythol. iii. 358.
[2] For Caii.

[MAIUS.]

Maia generoi[1] miratur cornua tauri.
Maias habet dies .xxxi. luna .xxx.

XI				C	B		KL		MAI. ·F· **Natale apostolorum philippi et iacobi** (fratris domini).
	G	B	E	D	C	VI	N		Sci. germani, saturnini, et cælestini (athanasii episc. et conf.)
XIX				E	D	V	N	·F·	**Inuentio scæ. crucis.** Et scorum. euentii, theodoli, et alex-[andri.
VIII	H			F	E	IIII	N		
		C	I	G	F	III	N		**Ascensio domini.**
XVI	I			H	G	II	N	·S·	Sci. iohannis ante portam latinam
V				I	A		NON		Sci. augustini, marcellini, et placidi.
	K	D	O	K	B	VIII	ID		Sci. uictoris et martini.
XIII				L	C	VII	ID		*Æstas habet dies .xci.*
II	L			M	D	VI	ID	·S·	Scorum. gordiani, epimachi, septimi, et cirilli.
		E	U	N	E	V	ID		
X	M			O	F	IIII	ID	·S·	Scorum. nerei, achillei, et pancratii.
				P	G	III	ID	·S·	Dedicatio æcclesiæ scæ. mariæ.
XVIII	N	F	A	Q	A	II	ID	·S·	Sci. uictoris, quarti, et .cccciiii. mart.
VII				R	B		IDUS		*Primum pentecosten.*
	O			S	C	XVII	KL		IUN. Aquilini, eraclei.
XV	A	G	E	T	D	XVI	KL		
IIII				U	E	XV	KL		Sci. marci euangelistę[2]. *Sol in geminos.*
	B			A	F	XIIII	KL	·S·	Scæ. potentianę uirginis (et depositio dunstani archiepisc.)
XII		H	I	B	G	XIII	KL		Sci. basilli, uictorii, et basilissæ.
I	C			C	A	XII	KL		
				D	B	XI	KL		Sci. faustini, uenusti, et casti.
IX	D	I	O	E	C	X	KL		
				F	D	IX	KL		*Æstas oritur.*
XVII	E			G	E	VIII	KL	·S·	Sci. urbani, et desiderii.
VI		K	U	H	F	VII	KL	·F·	**Sci. augustini archiepisc.**
	F			I	G	VI	KL		Sci. aquili, iulii, quintini.
XIIII		A		K	A	V	KL		Sci. germani episc. et confessoris.
III	G		A	L	B	IIII	KL		
				M	C	III	KL		Sci. felicis papæ.
XI	H	B		N	D	II	KL		Romæ, scæ. petronellæ uirginis.

Nox horas .viii. dies uero .xvi.

[1] For Maius Agenorei.

[2] St. Mark is also commemorated on this day in a tenth-century kalendar at Salisbury (MS. 150); but is there some confusion with the Marcus and Marcellianus commemorated in the Gelasian and Gregorian Sacramentaries on June 18, or with Marcus 'Eremita' commemorated in the Greek Menæa on June 20? The Bollandists quote three other MSS. to prove that the custom of keeping St. Mark's Day on May 18 is peculiar to England. Acta SS. Maii. tom. iv. p. 134.

[IUNIUS.]

Iunius æquatos cœlo uidet ire laconas.
Iunius habet dies .xxx. luna .xxix.

			E	O	E		KL		IUN. S Sci. nicomedis mart.
XIX	I			P	F	IIII	N	·S·	Scorum. marcellini, et petri.
VIII		C		Q	G	III	N		Sci. thomæ apost. et sci. herasmi mart.
XVI	K		I	R	A	II	N		*Initium mensis desii secundum grecos.*
V				S	B		NON		Sci. bonifatii episc.
	L	D		T	C	VIII	ID		Sci. amanti episc., et luci.
XIII			O	U	D	VII	ID		
II	M			A	E	VI	ID		Depositio sci. medardi episc.
		E		B	F	V	ID	·S·	Scorum. primi et feliciani.
X	N		U	C	G	IIII	ID		
				D	A	III	ID		
XVIII	O	F		E	B	II	ID	·S·	Scorum. basilidis, cirini, naboris, et natarii.
VII			A	F	C		IDUS		Bartholomei apost. et feliculæ.
	A			G	D	XVIII	KL		IUL. Helisei prophetæ.
XV		G		H	E	XVII	KL		Sci. uiti, clementis, et crisogoni.
IIII	B		E	I	F	XVI	KL		
				K	G	XV	KL		*Sol in cancro.*
XII	C	H		L	A	XIIII	KL	·S·	Scorum. marci et marcelliani.
I			I	M	B	XIII	KL	·S·	Scorum. geruasii, protasii, et nazari.
	D			N	C	XII	KL		
IX		I		O	D	XI	KL		
	E		O	P	E	X	KL		Sci. albani mart.
XVII				Q	F	IX	KL	·S·	Scæ. ætheldryðe uirginis. *Vigilia.*
VI	F	K		R	G	VIII	KL	·F·	**Sci. iohannis baptistæ.** *Solstitium.*
			U	S	A	VII	KL		Scæ. lucianæ. *xi. ægiptius mensis epichi.*
XIIII	G			T	B	VI	KL	·S·	Scorum. iohannis et pauli. (Obitus eadrici sacerdotis.)
III		A	A	A	C	V	KL		
	H			B	D	IIII	KL	·S·	Fabiani, gordiani. *Vigilia.*
XI				C	E	III	KL	·F·	**Passio apostolorum petri, et**
	I	B	E	D	F	II	KL	·F·	**Pauli,** timothei, leonis, et albini confessoris.

Nox horas .vi. dies uero .xviii.

[IULIUS.]

Solstitium ardenti cancri fert iulius austrum.
Iulius habet dies .xxx. luna .xxx.

XIX				E	G		KL		IUL. Sci. gagi episc. et iudæ fratris iacobi.
VIII	K			F	A	VI	N	·S·	Scorum. processi et martiniani.
		C	I	G	B	V	N		Translatio corporis martini[1].
XVI	L			H	C	IIII	N		
V				I	D	III	N		Esaiæ prophetæ.
	M	D	O	K	E	II	N	·S·	Octauas apostolorum.
XIII				L	F		NON		Scæ. marinæ uirginis.
II	N			M	G	VIII	ID		
		E	U	N	A	VII	ID		
X	O			O	B	VI	ID	·S·	Scorum. .vii. fratrum filiorum felicitatis.
	A			P	C	V	ID		Sci. benedicti abbatis.
XVIII		F	A	Q	D	IIII	ID		Sci. uaboris[2], felicis, primitiui.
VII	B			R	E	III	ID		Sci. serapionis.
				S	F	II	ID		Sci. donati. *Dies caniculares.*
XV	C	G	E	T	G		IDUS		Sci. cyriaci, philippi, et florentii.
IIII				U	A	XVII	KL		AGUS. Sci. theodosii, macharii, (eustachii, minulfi, [gundulfi, seruacii, et bertini, conf.)
	D			A	B	XVI	KL		*Orius caniculæ.*
XII		H	I	B	C	XV	KL		Scæ. margaretæ. *Sol in leonem.*
I	E			C	D	XIIII	KL		Sci. sisinni.
				D	E	XIII	KL		Scæ. sabinæ[3] uirginis.
IX	F	I	O	E	F	XII	KL	·S·	Scæ. praxedis mart.
				F	G	XI	KL		
XVII	G			G	A	X	KL	·S·	Sci. uincentii et apollinaris.
VI		K	U	H	B	IX	KL		
	H			I	C	VIII	KL	·F·	**Sci. iacobi apostoli.**
XIIII				K	D	VII	KL		
III	I	A	A	L	E	VI	KL		Sci. felicis, et simeonis monachi.
				M	F	V	KL		Sci. samsonis.
XI	K			N	G	IIII	KL	·S·	Sci. felicis, simplicii, faustini, et beatricis.
		B	E	O	A	III	KL	·S·	Scorum. abdonis et sennis.
XIX	L			P	B	II	KL		Sci. germani confessoris.

Nox horas .viii. dies uero .xvi.

---

[1] This commemoration is usually kept on July 4, which is marked as the Ordinatio S. Martini (instead of the more usual November 11) by Perpetuus, Bishop of Tours, 481–91. Gregor. Tur. Hist. Franc. x. 31.

[2] For Naboris.

[3] For Sabini.

[AUGUSTUS.]

Augustum mensem leo feruidus igne perurit.
Agustus habet dies .xxxi. luna .xxviiii.

VIII				Q	C		KL		AGUST. Passio machabeorum. (Ad uincula sci. petri.)
XVI	M	C	I	R	D	IIII	N	·S·	Sci. stephani episc.
V				S	E	III	N		Inuentio corporis stephani mart.
	N			T	F	II	N		(Scę. afrę mart.)
XIII		D	O	U	G		NON		Sci. casiani.
II	O			A	A	VIII	ID	·S·	Sci. syxti episc. felicissimi, agapiti diaconi.
	A			B	B	VII	ID		*Autumni initium dies xci.*
X		E	U	C	C	VI	ID	·S·	Sci. cyriaci mart. et scę. affræ.
	B			D	D	V	ID		*Vigilia.*
XVIII				E	E	IIII	ID	·F·	**Sci. laurentii archidiaconi.**
VII	C	F	A	F	F	III	ID	·S·	Sci. tiburtii mart.
				G	G	II	ID		
XV	D			H	A		IDUS	·S·	Sci. ypoliti mart.
IIII		G	E	I	B	XIX	KL	·S·	SEPT. Sci. eusebii presbiteri.
	E			K	C	XVIII	KL	·F·	**Assumptio scæ. mariæ**[1].
XII				L	D	XVII	KL		
I	F	H	I	M	E	XVI	KL	·S·	Octauas sci. laurentii.
				N	F	XV	KL	·S·	Sci. agapiti. *Sol in uirginem.*
IX	G			O	G	XIIII	KL		
		I	O	P	A	XIII	KL		Sci. ualentini.
XVII	H			Q	B	XII	KL		
VI				R	C	XI	KL	·S·	Sci. timothei discipuli, et sci. pauli.
	I	K	U	S	D	X	KL		*Autumnus oritur dies xcii.*
XIIII				T	E	IX	KL	·S·	Sci. patricii senioris.
III	K	A	A	A	F	VIII	KL	·F·	**Sci. bartholomei apostoli** (et sci. *).
				B	G	VII	KL		Sci. habundi.
XI	L			C	A	VI	KL		
		B	E	D	B	V	KL	·S·	Romæ hermetis, et augustini.
XIX	M			E	C	IIII	KL	·F·	**Decollatio sci. iohannis baptistæ.** (Obitus ælfwini [episc.)
VIII				F	D	III	KL	·S·	Scorum. felicis et audacti[2].
	N	C	I	G	E	II	KL	·S·	In glæstonia sci. aidani episc.

Nox horas .x. dies .xiiii.

---

[1] In the Martyrology of Bede this day is marked as the Dormitio B. M. V.; in the early eighth-century kalendar, published by Fronto, as her 'Pausatio.' The original Gallican date was Jan. 18 (Greg. Tur. Glor. Mart. i. 9; Lectionar. Luxov. Mabil. de Lit. Gall. ii. 118; et Corbeiense Kalendarium, Mart. et Durand. Thes. Nov. Anec. iii. 1591).

[2] For Adaucti.

[SEPTEMBER.]

Sidere, uirgo, tuo bachum september opimat.
September habet dies .xxx. luna .xxx.

XVI				H	F		KL		SEPT. Sci. prisci mart. (et sci. egidii abbatis.)
V	O			I	G	IIII	N		
		D	O	K	A	III	N		(Ordinatio beati gregorii papæ.)
XIII	A			L	B	II	N		Sci. marcellini episc.
II				M	C		NON		Sci. berhtini confessoris.
	B	E	U	N	D	VIII	ID		
X				O	E	VII	ID		
	C			P	F	VI	ID	·F·	**Natiuitas scæ. mariæ.** Et sci. adriani.
XVIII		F	A	Q	G	V	ID	·S·	Sci. gorgoni mart. et sci. audomari episc. (Obitus
VII	D			R	A	IIII	ID		Sci. hilarii papæ. [willelmi senioris regis.)
				S	B	III	ID	·S·	Scorum. proti et iacinthi.
XV	E	G	E	T	C	II	ID		(Obitus segiuę.)
IIII				U	D		IDUS		
	F			A	E	XVIII	KL	·S·	OCT. Exaltatio sce. crucis, cornelii, et cipriani.
XII		H	I	B	F	XVII	KL	·S·	Sci. nicomedis mart.
I	G			C	G	XVI	KL	·S·	Scorum. lucę, et geminiani, et eufemiæ.
				D	A	XV	KL		Sci. landberhti episc. *Sol in libram.*
IX	H	I	O	E	B	XIIII	KL		
				F	C	XIII	KL		Theodori archiepisc.
XVII	I			G	D	XII	KL	·S·	Sci. priuati. *Vigilia.*
VI		K	U	H	E	XI	KL	·F·	**Sci. mathei apostoli et euangelistæ.**
	K			I	F	X	KL	·S·	Sci. mauricii cum sociis suis .vi. milibus .dclxvi.
XIIII				K	G	IX	KL		
III	L	A	A	L	A	VIII	KL		Conceptio iohannis. *Æquinoctium.*
				M	B	VII	KL	·S·	In glæstonia sci. ceolfriþi abbatis.
XI	M			N	C	VI	KL		
		B	E	O	D	V	KL	·S·	Scorum. cosme et damiani mart. (Obitus mahthildæ.)
XIX	N			P	E	IIII	KL		*.ii. mensis ægiptiorum faoni.*
VIII				Q	F	III	KL	·F·	**Sci. michahelis archangeli.**
	O	C	I	R	G	II	KL	·S·	Sci. hieronimi pręsbiteri.

Nox horas .xii. dies uero .xii.

[OCTOBER.]

Æquat et october sementis tempore libram.
October habet dies .xxxi. luna .xxix.

XVI	A			S	A		KL		OCT. Sci. remedii, et germani.
V				T	B	VI	N		Sci. eleutherii, quirilli, primi.
XIII	B	D	O	U	C	V	N		Sci. uictoris, felicis, et leodegari.
II				A	D	IIII	N		
	C			B	E	III	N		Scæ. cristinæ uirginis, et sauinæ.
X		E	U	C	F	II	N		(Sce. fidis uirg. mart.)
	D			D	G		NON	·S·	Sci. marci papæ.
XVIII				E	A	VIII	ID	·S·	Scorum.[1] * *
VII	E	F	A	F	B	VII	ID	·S·	Sci. dionisii, rustici, et eleutherii.
				G	C	VI	ID		Sci. paulini hrofensis episc.
XV	F			H	D	V	ID		Sce. æthelburge uirginis.
IIII		G	E	I	E	IIII	ID		Sci. uuilfrithi episc.
	G			K	F	III	ID		(S. giraldi conf.)
XII				L	G	II	ID	·S·	Sci. calesti[2] papæ, luciani, et iusti.
I	H	H	I	M	A		IDUS		Sci. furtunati.
				N	B	XVII	KL		NOV. Sci. alexandrini.
IX	I			O	C	XVI	KL		
		I	O	P	D	XV	KL	·S·	Sci. luce euangelistæ. *Sol in scorpionem.*
XVII	K			Q	E	XIIII	KL		Sci. ianuarii, proculi.
VI				R	F	XIII	KL		
	L	K	U	S	G	XII	KL		Sci. hilarionis anachoritę.
XIIII				T	A	XI	KL		Sci. philippi, et eusebii.
III	M		A	A	B	X	KL		Sci. seueri, et longini.
		A		B	C	IX	KL		
XI	N			C	D	VIII	KL		Scorum. crispini et crispiniani. (S. maglorii episc.
			E	D	E	VII	KL		[bartholomei translatio.)
XIX		B		E	F	VI	KL	·S·	Sci. gagi. *Vigilia.*
VIII	A			F	G	V	KL	·F·	**Apostolorum simonis et iudæ.**
			I	G	A	IIII	KL		Sci. quinti, et feliciani.
XVI	B	C		H	B	III	KL		Sci. ianuarii.
V				I	C	II	KL		Passio sci. quintini. *Vigilia.*

Nox horas .xiiii. dies uero .x.

---

[1] The names are completely erased. The scribe may have begun to write Aidan and Ceolfrith, whose translation is commemorated on this day in a contemporary Anglo-Saxon manuscript (Bodl. Jun. A. 99), but here on Aug. 31, Sep. 25.

[2] For Callixti.

[NOVEMBER.]

Scorpius hibernum preceps iubet ire nouembrem.
Nouember habet dies .xxx. luna .xxx.

	C		O	K	D		KL		NOV. ·F· **Sollempnitas omnium sanctorum.**
XIII		D		L	E	IIII	N		(Sci. eustachii cum sociis, et iusti mart. et sci. ærchi
II	D			M	F	III	N		[conf.) *.v. embol.* (Obitus ælwoldi monachi.)
			U	N	G	II	N		Scæ. perpetuæ uirginis.
X	E	E		O	A		NON		Sci. cæsarii, felicis, et uitalis.
				P	B	VIII	ID		Sci. donati, et adriani. (S. melanii episc. conf.)
XVIII	F		A	Q	C	VII	ID		*Hiemps initium habet dies xxii.*
VII		F		R	D	VI	ID	·S·	Scorum. .iiii. coronatorum.
	G			S	E	V	ID	·S·	Sci. theodori mart. (Obitus eadulfi episc.)
XV			E	T	F	IIII	ID		Sci. demetrii.
IIII	H	G		U	G	III	ID	·F·	**Sci. martini episc.** Et mennæ mart. (Obitus land-
				A	A	II	ID		[berti piissimi regis.)
XII	I		I	B	B		IDUS		Sci. britii episc.
I		H		C	C	XVIII	KL		DEC. Sci. theodosii.
	K			D	D	XVII	KL		Sci. secundi.
IX			O	E	E	XVI	KL		Sci. augustini.
	L	I		F	F	XV	KL		Scæ. teclæ uirginis. *Sol in sagittario.*
XVII				G	G	XIIII	KL		Passio sci. romani, isici.
VI	M		U	H	A	XIII	KL		
		K		I	B	XII	KL		
XIIII	N			K	C	XI	KL		Sci. gelasii papæ. [(Obitus ordlaui laici.)
III			A	L	D	X	KL	·S·	Scę. cęcilię uirg. et longini qui latus domini aperuit.
	O	A		M	E	IX	KL	·F·	**Sci. clementis papæ.** *Hiemps oritur.*
XI				N	F	VIII	KL	·S·	Sci. crisogoni et eleutherii.
	A		E	O	G	VII	KL		
XIX		B		P	A	VI	KL		Sci. saturnini, petri, et amatoris.
VIII	B			Q	B	V	KL		*.iiii. ægyptius mensis choeas.*
			I	R	C	IIII	KL		Sci. eusebii.
XVI	C			S	D	III	KL	·S·	Sci. crisanti et dariæ. *Vigilia.* (Saturnini mart.)
V				T	E	II	KL	·F·	**Sci. andreæ apostoli.** Et ambrosii episc.

Nox horas .xvi. dies .vii.

[DECEMBER.]

Terminat arcitenens medio sua signa december.
December habet dies .xxxi. luna .xxx.

XIII	D		O	U	F		KL		DEC. Scæ. candidæ, uirginis.
II		E		A	G	IIII	N		
	E			B	A	III	N		Sci. claudii, felicis.
X			U	C	B	II	N		*.iiii. embol.*
	F	F		D	C		NON		Sci. delfini, trosimi, et felicis.
XVIII				E	D	VIII	ID		(Sci. nicholai archiepisc.)
VII	G		A	F	E	VII	ID	·S·	Octauas sci. andreæ apost.
		G		G	F	VI	ID		Sci. eusebii et successi.
XV	H			H	G	V	ID		
IIII			E	I	A	IIII	ID		Sci. uicturi, et eulaliæ uirginis.
	I	H		K	B	III	ID		Sci. damasi papæ.
XII				L	C	II	ID		
I	K		I	M	D		IDUS	·S·	Scæ. lucæ uirginis, castæ, felicis.
		I		N	E	XIX	KL		IAN. Sci. zosimi et lupicini.
IX	L			O	F	XVIII	KL		Sci. fausti, luci, et maximi.
			O	P	G	XVII	KL		Sci. uictoris et uictoriæ. (Hic obiit ordulfus.)
XVII	M	K		Q	A	XVI	KL		(Hic obiit ælfwerdus sacerdos.)
VI				R	B	XV	KL		*Sol in capricornu.* (Sci. lazari episc. et mart.)
	N		U	S	C	XIIII	KL		
XIIII		A		T	D	XIII	KL		
III	O		A	A	E	XII	KL	·F·	**Passio sci. thomæ apostoli.**
	A			B	F	XI	KL		Scæ. theodosiæ uirginis.
XI		B		C	G	X	KL		Sci. syxti et apollonaris.
	B		E	D	A	IX	KL		*Vigilia domini.*
XIX				E	B	VIII	KL	·F·	**Natiuitas domini.** *Solstitium.*
VIII	C	C		F	C	VII	KL	·F·	**Sci. stephani primi martiris et leuitæ.**
			I	G	D	VI	KL	·F·	**Sci. iohannis apostoli et euangelistæ.**
XVI	D			H	E	V	KL	·F·	**Passio scorum. innocentum.**
V		D		I	F	IIII	KL		Hierosolimis dauid magni regis.
	E		O	K	G	III	KL		
XIII				L	A	II	KL	·S·	Sci. siluestri papæ.

Nox horas .xviii. dies .vi.

	I	II	III	IIII	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIIII	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	
I	M	A	A	I	S	R	F	P	O	C	M	L	V	T	H	R	Q	E	O	XXX
II	N	B	B	K	T	S	G	Q	P	D	N	M	A	A	I	S	R	F	P	I
III	O	C	C	L	V	T	H	R	Q	E	O	N	B	B	K	T	S	G	Q	II
IIII	P	D	D	M	A	A	I	S	R	F	P	O	C	C	L	V	T	H	R	III
V	Q	E	E	N	B	B	K	T	S	G	Q	P	D	D	M	A	A	I	S	IV
VI	R	F	F	O	C	C	L	V	T	H	R	Q	E	E	N	B	B	K	T	V
VII	S	G	G	P	D	D	M	A	V	I	S	R	F	F	O	C	C	L	V	VI
VIII	T	H	H	Q	E	E	N	B	A	K	T	S	G	G	P	D	D	M	A	VII
VIIII	A	I	I	R	F	F	O	C	B	L	V	T	H	H	Q	E	E	N	B	VIII
X	B	K	K	S	G	G	P	D	C	M	A	A	I	I	R	F	F	O	C	VIIII
XI	C	L	L	T	H	H	Q	E	D	N	B	B	K	K	S	G	G	P	D	X
XII	D	M	M	A	I	I	R	F	E	O	C	C	L	L	T	H	H	Q	E	XI
XIII	E	N	N	B	K	K	S	G	F	P	D	D	M	M	A	I	I	R	F	XII
XIIII	F	O	O	C	L	L	T	H	G	Q	E	E	N	N	B	K	K	S	G	XIII
XV	G	P	P	D	M	M	A	I	H	R	F	F	O	O	C	L	L	T	H	XIIII
XVI	H	Q	Q	E	N	N	B	K	I	S	G	G	P	P	D	M	M	A	I	XV
XVII	I	R	R	F	O	O	C	L	K	T	H	H	Q	Q	E	N	N	B	K	XVI
XVIII	K	S	S	G	P	P	D	M	L	A	I	I	R	R	F	O	O	C	L	XVII
XVIIII	L	T	T	H	Q	Q	E	N	M	B	K	K	S	S	G	P	P	D	M	XVIII
XX	M	A	V	I	R	R	F	O	N	C	L	L	T	T	H	Q	Q	E	N	XIX
XXI	N	B	A	K	S	S	G	P	O	D	M	M	A	V	I	R	R	F	O	XX
XXII	O	C	B	L	T	T	H	Q	P	E	N	N	B	A	K	S	S	G	P	XXI
XXIII	P	D	C	M	A	V	I	R	Q	F	O	O	C	B	L	T	T	H	Q	XXII
XXIIII	Q	E	D	N	B	A	K	S	R	G	P	P	D	C	M	A	V	I	R	XXIII
XXV	R	F	E	O	C	B	L	T	S	H	Q	Q	E	D	N	B	A	K	S	XXIV
XXVI	S	G	F	P	D	C	M	A	T	I	R	R	F	E	O	C	B	L	T	XXV
XXVII	T	H	G	Q	E	D	N	B	A	K	S	S	G	F	P	D	C	M	V	XXVI
XXVIII	V	I	H	R	F	E	O	C	B	L	T	T	H	G	Q	E	D	N	A	XXVII
XXIX	A	K	I	S	G	F	P	D	C	M	A	V	I	H	R	F	E	O	B	XXVIII
XXX	B	L	K	T	H	G	Q	E	D	N	B	A	K	I	S	G	F	P	C	XXVIIII
								ogdoas.[1]	endecas[1].											

Dispersa insertio fit in octauo et undecimo et nonadecimo anno. In octauo anno in luna kalendarium maiarum et luna kalendas iulias. In undecimo anno luna martii mensis in nonadecimo .x. anno in kalendas maias fit.

[1] Ogdoas = the first eight years of the Cycle of 19 years. Endecas = the last eleven years of the Cycle of 19 years. Junius, I. G. Historia Cycli Dionys. p. 107.

	I	II	III	IIII	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIIII	XV	XVI	XVII	XVII	XIX	
I	C	M	L	V	I	H	R	F	E	O	C	B	L	K	T	H	G	Q	E	I
II	D	N	M	A	K	I	S	G	F	P	D	C	M	L	V	I	H	R	F	II
III	E	O	N	B	L	K	T	H	G	Q	E	D	N	M	A	K	I	S	G	III
IIII	F	P	O	C	M	L	V	I	H	R	F	E	O	N	B	L	K	T	H	IIII
V	G	Q	P	D	N	M	A	K	I	S	G	F	P	O	C	M	L	V	I	V
VI	H	R	Q	E	O	N	B	L	K	T	H	G	Q	P	D	N	M	A	K	VI
VII	I	S	R	F	P	O	C	M	L	V	I	H	R	Q	E	O	N	B	L	VII
VIII	K	T	S	G	Q	P	D	N	M	A	K	I	S	R	F	P	O	C	M	VIII
VIIII	L	V	T	H	R	Q	E	O	N	B	L	K	T	S	G	Q	P	D	N	VIIII
X	M	A	V	I	S	R	F	P	O	C	M	L	V	T	H	R	Q	E	O	X
XI	N	B	A	K	T	S	G	Q	P	D	N	M	A	V	I	S	R	F	P	XI
XII	O	C	B	L	V	T	H	R	Q	E	O	N	B	A	K	T	S	G	Q	XII
XIII	P	D	C	M	A	V	I	S	R	F	P	O	C	B	L	V	T	H	R	XIII
XIIII	Q	E	D	N	B	A	K	T	S	G	Q	P	D	C	M	A	V	I	S	XIIII
XV	R	F	E	O	C	B	L	V	T	H	R	Q	E	D	N	B	A	K	T	XV
XVI	S	G	F	P	D	C	M	A	V	I	S	R	F	E	O	C	B	L	V	XVI
XVII	T	H	G	Q	E	D	N	B	A	K	T	S	G	F	P	D	C	M	A	XVII
XVIII	V	I	H	R	F	E	O	C	B	L	V	T	H	G	Q	E	D	N	B	XVIII
XVIIII	A	K	I	S	G	F	P	D	C	M	A	V	I	H	R	F	E	O	C	XVIIII
XX	B	L	K	T	H	G	Q	E	D	N	B	A	K	I	S	G	F	P	D	XX
XXI	C	M	L	V	I	H	R	F	E	O	C	B	L	K	T	H	G	Q	E	XXI
XXII	D	N	M	A	K	I	S	G	F	P	D	C	M	L	V	I	H	R	F	XXII
XXIII	E	O	N	B	L	K	T	H	G	Q	E	D	N	M	A	K	I	S	G	XXIII
XXIIII	F	P	O	C	M	L	V	I	H	R	F	E	O	N	B	L	K	T	H	XXIIII
XXV	G	Q	P	D	N	M	A	K	I	S	G	F	P	O	C	M	L	V	I	XXV
XXVI	H	R	Q	E	O	N	B	L	K	T	H	G	Q	P	D	N	M	A	K	XXVI
XXVII	I	S	R	F	P	O	C	M	L	V	I	H	R	Q	E	O	N	B	L	XXVII
XXVIII	K	T	S	G	Q	P	D	N	M	A	K	I	S	R	F	P	O	C	M	XXVIII
XXIX	L	V	T	H	R	Q	E	O	N	B		K	T	S	G	Q	P	D	N	XXVIIII
								ogdoas.	endecas.											

	I	II	III	IV	V	VI	VII
Feria I	A	G	F	E	D	C	B
Feria II	B	A	G	F	E	D	C
Feria III	C	B	A	G	F	E	D
Feria IV	D	C	B	A	G	F	E
Feria V	E	D	C	B	A	G	F
Feria VI	F	E	D	C	B	A	G
Feria VII	G	F	E	D	C	B	A

	JAN.	FEB.	MAR.	APR.	MA.	IV.	IVL.	AG.	SE.	OC.	NO.	DE.	
C	IX	X	IX	X	XI	XII	XIII	XIIII	XVI	XVI	XVIII	XVIII	I
C	XX	XXI	XX	XXI	XXII	XXIII	XXIIII	XXV	XXVII	XXVII	XXIX	XXIX	II
E	I	II	I	II	III	IIII	V	VI	VIII	VIII	X	X	III
C	XII	XIII	XII	XIII	XVIII	XV	XVI	XVII	XIX	XIX	XXI	XXI	IIII
C	XXIII	XXIIII	XXIII	XXIIII	XXV	XXVI	XXVII	XXVIII	XXX	XXX	II	II	V
E	IIII	V	IIII	V	VI	VII	VIII	IX	XI	XI	XIII	XIII	VI
C	XV	XVI	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX	XXII	XXII	XXIIII	KXIIII	VII
E	XXVI	XXVII	XXVI	XXVII	XXVIII	XXIX	XXX	I	III	III	V	V	VIII
C	VII	VIII	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIIII	XIIII	XVI	XVI	VIIII
C	XVIII	XIX	XVIII	XIX	XX	XXI	XXII	XXIII	XXV	XXV	XXVII	XXVII	X
E	XXIX	XXX	XXIX	XXX	I	II	III	IIII	VI	VI	VIII	VIII	XI
C	X	XI	X	XI	XII	XIII	XIIII	XV	XVII	XVII	XIX	XIX	XII
C	XXI	XXII	XXI	XXII	XXIII	XXIIII	XXV	XXVI	XXVIII	XXVIII	XXX	XXX	XIII
E	II	III	II	III	IIII	V	VI	VII	IX	IX	XI	XI	XIIII
C	XIII	XIIII	XIII	XIIII	XV	XVI	XVII	XVIII	XX	XX	XXII	XXII	XV
C	XXIIII	XXV	XXIIII	XXV	XXVI	XXVII	XXVIII	XXIX	I	I	III	III	XVI
E	V	VI	V	VI	VII	VIII	IX	X	XII	XII	XIIII	XIIII	XVII
C	XVI	XVII	XVI	XVII	XVIII	XXIX	XX	XXI	XXIII	XXIII	XXV	XXV	XVIII
E	XXVII	XXVIII	XXVII	XXVIII	XXIX	XXX	I	II	IIII	IIII	VI	VI	XVIIII

De ratione saltus lunæ. Memento quod anno nouissimo decennouenalis lunam nouembri mensis .xxix., propter saltum qui eodem anno inserendus est, computare debes.

On this page C = annus communis, E = annus embolismalis; the numbers arranged under the twelve months represent Regulares Lunares.

		Ianuarius.	Februarius.	Martius.	Aprelis.	Maias.	Iunius.	Iulius.	Agustus.	September.	October.	Nouember.	December.	
G F	B	II	V	VI	II	IV	VII	II	V	I	III	VI	I	I
E		IIII	VII	VII	III	V	I	III	VI	II	IIII	VII	II	II
D		V	I	I	IIII	VI	II	IIII	VII	III	V	I	III	III
C		VI	II	II	V	VII	III	V	I	IIII	VII	II	IIII	IIII
B A	B	VII	III	III	VII	II	V	VII	III	VI	I	IIII	VI	V
G		II	V	V	I	III	VI	I	IIII	VII	II	V	VII	VI
F		III	VI	VI	II	IIII	VII	II	V	I	III	VI	I	VII
E		IIII	VII	VII	III	V	I	III	VI	II	IIII	VII	II	VIII
D C	B	V	I	II	V	VII	III	V	I	IIII	VI	II	IIII	VIIII
B		VII	III	III	VI	I	IIII	VI	II	V	VII	III	V	X
A		I	IIII	IIII	VII	II	V	VII	III	VI	I	IIII	VI	XI
G		II	V	V	I	III	VI	I	IIII	VII	II	V	VII	XII
F E	B	III	VI	VII	III	V	I	III	VI	II	IIII	VII	II	XIII
D		V	I	I	IIII	VI	II	IIII	VII	III	V	I	III	XIIII
C		VI	II	II	V	VII	III	V	I	IIII	VI	II	IIII	XV
B		VII	III	III	VI	I	IIII	VI	II	V	VII	III	V	XVI
A G	B	I	IIII	V	I	III	VI	I	IIII	VII	II	V	VII	XVII
F		III	VI	VI	II	IIII	VII	II	V	I	III	VI	I	XVIII
E		IIII	VII	VII	III	V	I	III	VI	II	IIII	VII	II	XIX
D		V	I	I	IIII	VI	II	IIII	VII	III	V	I	III	XX
C B	B	VI	II	III	VI	I	IIII	VI	II	V	VII	III	V	XXI
A		I	IIII	IIII	VII	II	V	VII	III	VI	I	IIII	VI	XXII
G		II	V	V	I	III	VI	I	IIII	VIII	II	V	VII	XXIII
F		III	VI	VI	II	IIII	VII	II	V	I	III	VI	I	XXIIII
E D	B	IIII	VII	I	IIII	VI	II	IIII	VII	III	V	I	III	XXV
C		VI	II	II	V	VII	III	V	I	IIII	VI	II	IIII	XXVI
B		VII	III	III	VI	I	IIII	VI	II	V	VII	III	V	XXVII
A		I	IIII	IIII	VII	II	V	VII	III	VI	I	IIII	VI	XXVIII

In hoc prescripto circulo per .XXVIII. annus solaris cursus singulorum mensium. Qua die kapita kalendarum sunt adunatis regularibus feriarum et concurrentibus promulgatur.

		III	XIIII	X	VI	II	XIII	IX	V	I	XII	VIII	IIII	XV	XI	VII		
I	XVI	A			V			O			I			E			II	XVI
II	XVII		A			V			O			I			E		III	XVII
III	XVIII			A			V			O			I			E	IIII	XVIII
IIII	XIX	E			A			V			O			I			V	XIX
V	XX		E			A			V			O			I		VI	XX
VI	XXI			E			A			V			O			I	VII	XXI
VII	XXII	I			E			A			V			O			VIII	XXII
VIII	XXIII		I			E			A			V			O		VIIII	XXIII
IX	XXIIII			I			E			A			V			O	X	XXIIII
X	XXV	O			I			E			A			V			XI	XXV
XI	XXVI		O			I			E			A			V		XII	XXVI
XII	XXVII			O			I			E			A			V	XIII	XXVII
XIII	XXVIII	V			O			I			E			A			XIIII	XXVIII
XIIII	XXIX		V			O			I			E			A		XV	XXIX
XV	XXX			V			O			I			E			A	XVI	XXX
		XVIII				XVII				XVI				XIX				

	I	II	III	IIII	V	VI	VII	VIII	VIIII	X	XI	XII	XIII	XIIII	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	
Aries	A			N	H	C				K	E				M	G	B			Aprelis
Taurus		K	E				M	G	B			O	I	D				L	F	
Taurus	B			O	I	D				L	F	A			N	H	C			Maias
Gemini		L	F	A			N	H	C				K	E				M	G	
Gemini	C				K	E				M	G	B			O	I	D			Iunius
Cancer		M	G	B			O	I	D				L	F	A			N	H	
Cancer	D				L	F	A			N	H	C				K	E			Iulius
Leo		N	H	C				K	E				M	G	B			O	I	
Leo	E				M	G	B			O	I	D				L	F	A		
Leo		O	I	D				L	F	A			N	H	C				K	Agustus
Virgo	F	A			N	H	C				K	E				M	G	B		
Virgo			K	E				M	G	B			O	I	D				L	September
Libra	G	B			O	I	D				L	F	A			N	H	C		
Libra			L	F	A			N	H	C				K	E				M	October
Scorpius	H	C				K	E				M	G	B			O	I	D		
Scorpius			M	G	B			O	I	D				L	F	A			N	Nouember
Scorpius	I	D				L	F	A			N	N	C				K	E		
Sagittarius			N	H	C				K	E				M	G	B			O	
Sagittarius	K	E				M	G	B			O	I	D				L	F	A	December
Capricoruus			O		D				L	F	A			N	H	C				
Capricornus	L	F	A			N	H	C				K	E				M	G	B	Ianuarius
Aquarius				K	E				M	G	B			O	I	D				
Aquarius	M	G	B			O	I	D				L	F	A			N	H	C	Februarius
Piscis				L	F	A			N	H	C				K	E				
Piscis	N	H	C				K	E				M	G	B			O	I	D	Martius
Piscis				M	G	B			O	I	D				L	F	A			
Aries	O	I	D				L	F	A			N	H	C				K	E	

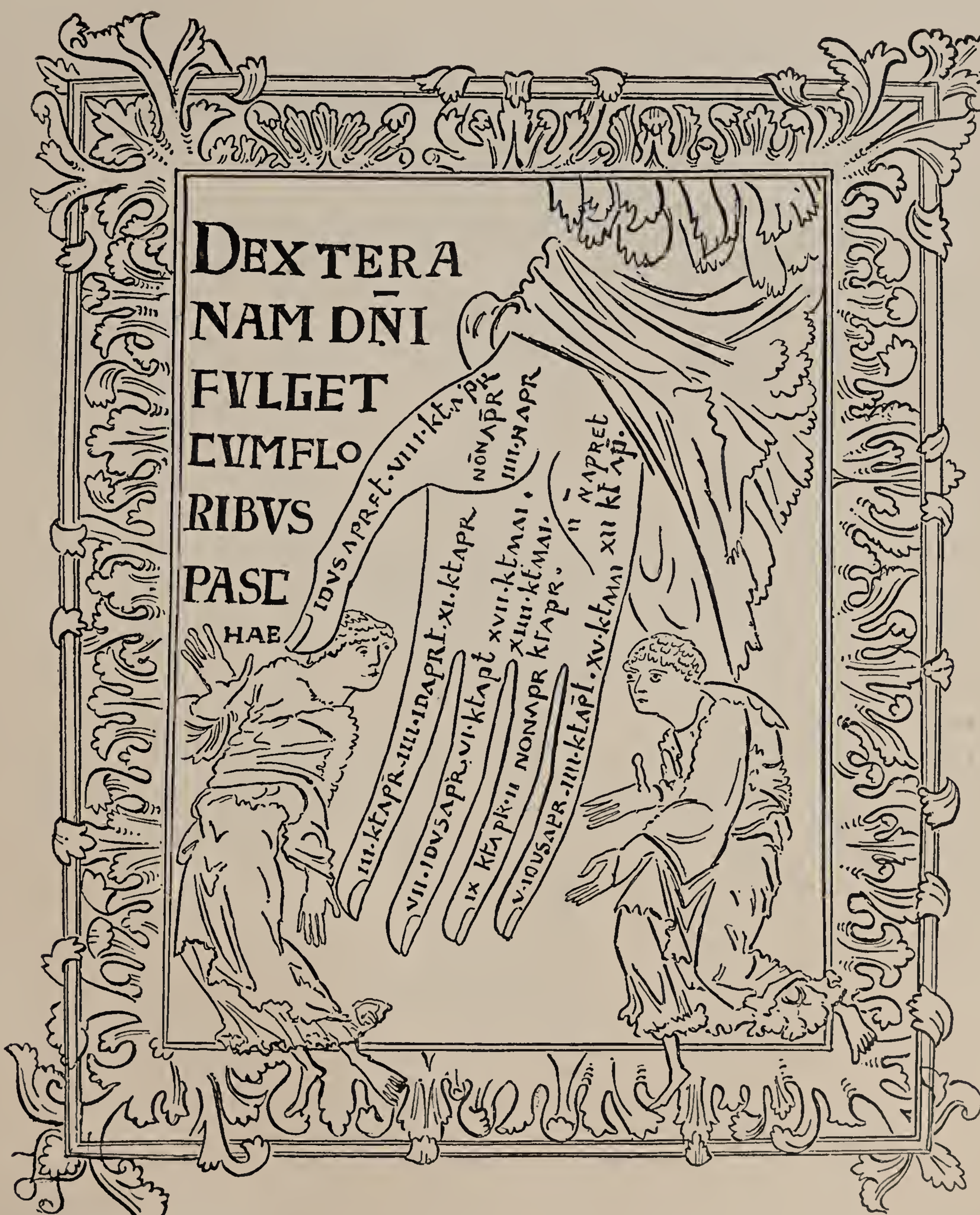
Cursus lunæ per duodecim signa.

Litteræ	C	M	A	V	I	R	R	F	E	O	C	B	L	K	I	H	G	Q	E	Per XIX
Primæ	M	A	L	I	S	R	R	P	O	L	H	L	V	T	H	R	Q	E	O	annus.

	A	P	A	T	G	C	L	V	L	S	S	C	
	Ianuarius	Februarius	Martius	Aprelis	Maius	Iunius	Iulius	Agustus	September	October	Nouember	December	
I. II.	Aquarius	Piscis	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo	Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	
IIII. V.	Piscis	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo	Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	S S
VI. VII.	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo	Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Piscis	
VIIII. X.	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo	Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Piscis	Aries	S S
XI. XII.	Gemini	Cancer	Leo	Virgo	Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Piscis	Aries	Taurus	
XIIII. XV.	Cancer	Leo	Virgo	Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Piscis	Aries	Taurus	Gemini	S S
XVI. XVII.	Leo	Virgo	Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Piscis	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	
XIX. XX.	Virgo	Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Piscis	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	S S
XXI. XXII.	Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Piscis	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo	
XXIIII. XXV.	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Piscis	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo	Libra	S S
XXVI. XXVII.	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Piscis	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo	Libra	Scorpius	
XXIX. XXX.	Capricornus	Aquarius	Piscis	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo	Libra	Scorpius	Sagittarius	S S

Luna	I	II	III	IIII	V	VI	VII	VIII	VIIII	X	XI	XII	XIII	XIIII	XV	XVI	XVII	XVIII	XVIIII	XX	XXI	XXII	XXIII	XXIIII	XXV	XXVI	XXVII	XXVIII	XXVIIII	XXX	Annus
I	A			K			I			H			G			F			E			D			C			B			I
XII		A			K			I			H			G			F			E			D			C			B		II
XXIII			A			K			I			H			G			F			E			D			C			B	III
IIII	B			A			K			I			H			G			F			E			D			C			IIII
XV		B			A			K			I			H			G			F			E			D			C		V
XXII			B			A			K			I			H			G			F			E			D			C	VI
VII	C			B			A			K			I			H			G			F			E			D			VII
XVIII		C			B			A			K			I			H			G			F			E			D		VIII
XXIX			C			B			A			K			I			H			G			F			E			D	IX
X	D			C			B			A			K			I			H			G			F			E			X
XXI		D			C			B			A			K			I			H			G			F			E		XI
II			D			C			B			A			K			I			H			G			F			E	XII
XIII	E			D			C			B			A			K			I			H			G			F			XIII
XXIIII		E			D			C			B			A			K			I			H			G			F		XIIII
V			E			D			C			B			A			K			I			H			G			F	XV
XVI	F			E			D			C			B			A			K			I			H			G			XVI
XXVII		F			E			D			C			B			A			K			I			H			G		XVII
VIII			F			E			D			C			B			A			K			I			H			G	XVIII
XIX	G			F			E			D			C			B			A			K			I			H			XIX
XXX		G			F			E			D			C			B			A			K			I			H		XX
XI			G			F			E			D			C			B			A			K			I			H	XXI
XXII	H			G			F			E			D			C			B			A			K			I			XXII
III		H			G			F			E			D			C			B			A			K			I		XXIII
XIIII			H			G			F			E			D			C			B			A			K			I	XXIIII
XXV	I			H			G			F			E			D			C			B			A			K			XXV
VI		I			H			G			F			E			D			C			B			A			K		XXVI
XVII			I			H			G			F			E			D			C			B			A			K	XXVII
XXVIII	K			I			H			G			F			E			D			C			B			A			XXVIII
IX		K			I			H			G			F			E			D			C			B			A		XXIX
XX			K			I			H			G			F			E			D			C			B			A	XXX
Prima	III	XIIII		VI	XVII		IX		I	XII		IIII	XV		VII	XVIII		X		II	XIII		V	XVI		VIII	XIX		XI		Primus

Quadragesimæ.	Medio XLme.	Cœna domini.	Pascha.	Octauas paschæ.	Ascensio domini.	Pentacosten.	Moysicum paschæ.
III IIII V	XXIII XXIIII XXV	XII XIII XIIII	XV XVI XVII	XXII XXIII XXIIII	XXV XXVI XXVII	V VI VII	XVIII XIX XX
VI VII VIII	XXVI XXVII XXVIII	XV XVI XVII	XVIII XIX XX	XXV XXVI XXVII	XXVIII XXIX XXX	VIII VIIII X	XXI XXII XXIII
VIIII	XXIX XXX	XVIII XIX	XXI XXII	XXVIII	I	XI	XXIIII

DEXTERA
NAM DÑI
FVLGET
CVMFLO
RIBVS
PASC
HAE

COLLIGE PER NUMERUM QUICQUID CUPIS ESSE PROBANDUM.
IUNGE SIMUL NOMEN FERIAM LUNAMQUE DIEI.
COLLECTAMQUE UNA SUMMAM PARTURA TRIGENOS.
QUODQ. SUPER FUERIT ROTULUS DISCERNET UTERQUE.
QUOS RETINET VITAE NECNON ET MORTIS IMA ϛO.
SI SUPRA FUERIT VIVET MORIETUR ET IN FRA.
A III
B III
C XXVII
D XXIIII
E XXV
F III
G VII
H VI
I XV
K XVI
L XXI
M XXIII
N XV
O IX
XI·XIII·XIIII·XVI·XVII·XIX·
A DCCCC·
B·CCC·
C·C·
D·D·
E·CCL·
F·XL·
G·CCCC·
b·CC·
I·I·
K·C·
L·L
M I·
N·XC·
O XL·

Spera Apulei platonici de vita de morte vel de omnibus negotiis et quicquid inquirere volueris. sic computabis per omnes litteras. ut puta de nomine egri. addis lunam quota fuerit die quo decubuerit. et quoties poteris divide per xxx et quicquid superaverit revertaris ad organiolum infra scriptum. et si superiori convenerit parti numerus vitalis erit. Si inferiori parte convenerit moriturus erit.
MORS.
MAGNA VITA.
MODICA VITA.
SVB TERRA
MAGNA MORS
MODICA MORS
ACCIDIA MORS
XVIII · XXI · XXV · XXVI · XXVIII ·

PASCHAE·XV·
PASCHAEXVI·
PASCHAE·XV·
PASCHAEXVI·
PASCHEXIX·

	Terminus secundæ lunæ initii.	Terminus XIIII lunæ paschalis.	Terminus XX lunæ rogationum.	Terminus IIII lune pentecosten.	Terminus X lunæ LXX me.	
V	VIII kal. mart.	Nonas aprelis.	VI id. mai.	IX kal. iun.	Kal. februar.	I
I	III id. februar.	VIII kal. aprelis.	III kal. mai.	III id. mai.	XII kal. februar.	II
VI	VI non. mart.	Id. aprelis.	XV. kal. iun.	Kal. iun.	V id. februar.	III
II	XI kal. mart.	IIII non. aprelis.	Non. mai.	XII kal iun.	IIII kal. februar.	IIII
V	VI id. februar.	XI kal. aprelis.	V kal. mai.	VI id. mai.	XV kal. februar.	V
III	III kal. mart.	IIII id. aprelis.	Id. mai.	IIII kal. iun.	VIII. id. februar.	VI
VI	XIIII kal. mart.	III kal. aprelis.	IIII non. mai.	XV kal. iun.	VII kal. februar.	VII
IIII	Non. mart.	XIIII kal. mai.	X kal. iunii.	VIII id. iun.	XVI kal. mart.	VIII
VII	VI kal. mart.	VII id. aprelis.	IIII id. mai.	VII kal. iun.	III non. februar.	IX
III	Id. februar.	VI kal. aprelis.	Kal. mai.	Id. mai.	X kal. februar.	X
I	IIII non. mart.	XVII kal. mai.	XIII kal. iun.	III non. iun.	III id. februar.	XI
IIII	IX kal. mart.	II non. aprelis.	VII id. mai.	X kal. iun.	II kal. februar.	XII
VII	IIII id. februar.	XI kal. aprelis.	IIII kal. mai.	IIII id. mai.	XIII kal. februar.	XIII
V	Kal. mart.	II id. aprelis.	XVI kal. iun.	II kal. iun.	VI id. februar.	XIIII
I	XII kal. mart.	Kal. aprelis.	II non. mai.	XIIII kal. iun.	V kal. februar.	XV
IIII	VII id. februar.	XII kal. aprelis.	VII kal. mai.	VIII id. mai.	XVI kal. februar.	XVI
II	IIII kal. mart.	V id. aprelis.	II id. mai.	V kal. iun.	Non. februar.	XVII
V	XV kal. mart.	IIII kal. aprelis.	V non. mai.	XVI. kal. iun.	VIII kal. februar.	XVIII
III	II non. mart.	XV kal. mai.	XI kal. iun.	Non. iun.	Id. februar.	XIX

His suprapositis regularibus per singulos annos singuli addantur concurrentes. His additis siue coniunctis, partire per septem, et quot remanent ipsa est dies secundę lunę initii. Similiter de quarta decima luna paschali, et uigesima luna rogationum, et quarta luna pentecosten, et decima luna septuagesimæ argumentari memento.

Terminus secundæ lunæ initii.

Omnis luna quæ accensa fuerit ab octaua idus februarii usque pridie nonarum martii, dominicus dies qui sequitur illam secundam lunam initium erit quadragesimæ, et si bissextus fuerit uel non.

Terminus quartadecimæ lunæ paschæ.

Omnis luna quæ accensa fuerit ab octaua idus martii· usque nonas aprelis, dominicus dies qui sequitur illam quartam decimam lunam dies erit paschæ, et si bissextus fuerit uel non.

Terminus uigesimæ lunæ rogationum.

Omnis luna quæ accensa fuerit ab octaua idus aprelis usque quarta nonarum mai, dominicus dies qui sequitur uigesimam lunam, precedit secundam feriam rogationum, et si bissextus fuerit uel non.

Terminus quartæ lunæ pentecosten.

Omnis luna quæ accensa fuerit a pridie nonarum mai usque tertia nonarum iunii, dominicus dies qui sequitur illam quartam lunam, dies erit pentecosten, et si bissextus fuerit uel non.

Terminus decimæ lunæ septuagesimæ.

Omnis luna quæ accensa fuerit a sexta idus ianuarii usque sextam decimam kalendarum martii, dominicus dies qui sequitur illam decimam lunam dies erit septuagesimæ, et si bissextus fuerit uel non.

Terminus decimæ lunæ septuagesimæ.

Post sextadecima kalendas ianuarii (feb.) in quale datarum lunam decimam inueneris, ibi fac terminum septuagesimale.

Terminus secundæ lunæ initii.

Post septima idus februarii in quale datarum lunam secundam inueneris, ibi fac terminum quadragesimale.

Terminus quartadecimæ lunæ paschæ.

Post duodecima kalendas aprelis in quale datarum lunam quartam decimam inueneris, ibi fac terminum paschale.

Terminus uigesimæ lunæ rogationum.

Post quinta kalendas iunii in quale datarum lunam quartam inueneris, ibi fac terminum rogationale (pentecosten).

Terminus quartæ lunæ pentecosten.

Post sexta kalendas mai in quale datarum lunam uigesimam inueneris, ibi fac terminum pentecosten (rogationalem).

Terminus decimæ lunæ septuagesimæ.

Vbicumque inueneris decimam lunam post uigesimam (.XXX.) lunam ianuarii, ibi fac terminum septuagesimæ, in sequenti dominica erit septuagesima.

Terminus secundæ lunæ initii.

Vbicumque inueneris secundam lunam post .XXIX. lunam februarii, ibi fac terminum initii .XL., et in sequenti dominica erit quadragesima.

Terminus quartadecimæ lunæ paschæ.

Vbicumque inueneris quartam decimam lunam post .XXX. lunam martii, ibi fac terminum paschę, et in sequenti dominica erit pascha.

Terminus uigesimæ lunæ rogationum.

Vbicumque inueneris uigesimam lunam post .XXIX. lunam aprelis, ibi fac terminum rogationum, et sequens dominica precedit secundam feriam rogationum.

Terminus quartæ lunæ pentecosten.

Vbicumque inueneris quartam lunam post .XXX. lunam mai, ibi fac terminum pentecosten, et in sequenti dominica erit pentecostes, et ita sine errore inuenies.

Terminus secundæ lunæ initii.

I	Octone martis.	kalende quinque	V
II	Ternos februi.	idibus assin.	I
III	Senas martis.	nonas in senis.	VI
IIII	Vndenas martis.	kalendas binis.	II
V	Senis februi.	idibus quinis	V
VI	Ternis martis.	kalende tribus.	III
VII	Quartdene martis.	kalende senos.	VI
VIII	Nonas martis.	ecce quaternos.	IIII
VIIII	Sexte martis.	kalende septem.	VII
X	Idibus februi.	in tribus constant.	III
XI	Quartanas martis.	nonas in assin.	I
XII	Nonas kalendas.	martis in quadris.	IIII
XIII	Quattuor idus.	februi septem.	VII
XIIII	Kalendas martis.	etiam quinos.	V
XV	Duodenas martis.	kalendas in uno.	I
XVI	Septenis februi.	idibus quattuor.	IIII
XVII	Quartane kalende.	martis duabus.	II
XVIII	Quindene martis.	kalende quinis.	V
XIX	Pridie nonas.	martis in ternis.	III

Epistola quomodo postulauit pacomius cum monachis a domino ut ostenderet sibi quomodo deberet cælebrari pascha.

Legimus in epistolis grecorum, quod post passionem apostolorum sanctus pacomius abbas in ægipto cum monachis suis in oratione a domino rogauerunt ut ostenderet eis quomodo pascha deberent cȩlebrare. Et misit dominus angelum suum, et scripsit ad prefatum sanctum pacomium cicclum nona decimalem in uno philacterio hoc modo[1].

Terminus quarta decimæ lunæ paschæ.

Non april.[2]	I	Nonas aprelis.	Norunt quinos	V	XXVI[2]
VIII kal. apr.	II	Octone kalende.	Assin depromunt	I	XV
Idus april.	III	Idus aprelis.	Etiam sexis	VI	XXXIIII
IIII non. apr.	IIII	None quartane.	Namque dipondio	II	XXIII
XI kal. apr.	V	Item undene.	Ambiunt quinos	V	XII
IIII id. apr.	VI	Quattuor idus.	Capiunt ternos	III	XXXI
III kal. apr.	VII	Terne kalende.	Titulant sene	VI	XX
XIIII kal. mai.	VIII	Quattuordene.	Cubant in quadris	IV	XXXIX
VII id. apr.	VIIII	Septenos idus.	Septos eligunt	VII	XXVIII
VI kal. apr.	X	D(s)ene kalende.	Sortiuntur ternos	III	XVII
XVII kal. mai.	XI	Denis septenis.	Da nam assim	I	XXXVI
II non. april.	XII	Pridie nonas.	Docte quaterne	IIII	XXV
IX kal. april.	XIII	None kalende.	Namque septenis	VII	XIIII
II id. april.	XIIII	Pridie idus.	Panditur quinis	V	XXXIII
Kal. april.	XV	Aprelis kalendas.	Exprimit unus	I	XXII
XII kal. april.	XVI	Duodenas namque.	Docte quaternus	IIII	XI
V id. april.	XVII	Speciem quintam.	Speramus duabus	II	XXX
IIII kal. april.	XVIII	Quartane kalende.	Quinque coniciunt	V	XIX
XV kal. mai.	XIX	Quindene constant.	Tribus adepte	III	XXXVIII

Si quis per regulares .XXVI., uidelicet, terminum cuiusque anni inuenire cupit, sumat septuagesimalem a .VII. id. ian.; quadragesimalem a .V. kal. feb.; pascalem a .V. id. mart.; rogationalem a .XVII. kal. mai; pentecostes a .III. kal. mai et ubi ipse numerus terminabitur, ibi absque dubio terminum reperiet.[2]

[1] A picture of Pachomius receiving this revelation is drawn by an Anglo-Saxon artist in Cotton MS. Calig. A. XV., fol. 122 b. Compare the Sarum tenth-century Psalter, MS. 150. fol. 10 a.

[2] The last four lines (*Si quis*, etc.) and the extreme right and left columns from 'Non. april.' and 'XXVI,' are added in a slightly later handwriting.

	Anni domini.	Indictiones.	Epactæ.	Concurrentes.	Ciccli lunares.	Dies XIIII lunæ.	Dies paschæ.	Luna ipsius [diei].	
	DCCCCLXIX	XII	Nulla	IIII	XVII	Non. aprelis	III id. aprelis	XX	
	DCCCCLXX	XIII	XI	V	XVIII	VIII. id. aprelis	VI kal. aprelis	XVII	
	DCCCCLXXI	XIIII	XXII	VI	XIX	Idus aprelis	XVI kal. mai	XVII	
B	DCCCCLXXII	XV	II	I	I	IIII non. aprelis	VII id. aprelis	XIX	
	DCCCCLXXIII	I	XIIII	II	II	XI kal. aprelis	X kal. aprelis	XV	
	DCCCCLXXIIII	II	XXV	III	III	IIII id. aprelis	II id. aprelis	XV	
	DCCCCLXXV	III	VI	IIII	IIII	III kal. aprelis	II non. aprelis	XIX	
I	DCCCCLXXVI	IIII	XVII	VI	V	XIIII kal. mai	IX kal. mai	XIX	Obitus eadgari regis.
	DCCCCLXXVII	V	XXVIII	VII	VI	VII id. aprelis	VI id. aprelis	XV	
	DCCCCLXXVIII	VI	VIIII	I	VII	VI kal. aprelis	II kal. aprelis	XVIII	
	DCCCCLXXIX	VII	XX	II	VIII	XVII kal. mai	XII kal. mai	XIX	Hic interemtus est rex eadweardus.
B	DCCCCLXXX	VIII	I	IIII	VIIII	II non. aprelis	III id. aprelis	XXI	
	DCCCCLXXXI	IX	XII	V	X	IX kal. aprelis	VI kal. aprelis	XVII	
	DCCCCLXXXII	X	XXIII	VI	XI	II id. aprelis	XVI kal. mai	XVIII	
	DCCCCLXXXIII	XI	IIII	VII	XII	Kal. aprelis	VI id. aprelis	XXI	
B	DCCCCLXXXIIII	XII	XV	II	XIII	XII kal. aprelis	X kal. aprelis	XVI	
	DCCCCLXXXV	XIII	XXVI	III	XIIII	V id. aprelis	II id. aprelis	XVII	Depositio adelwoldi episcopi.
	DCCCCLXXXVI	XIIII	VII	IIII	XV	IIII kal. aprelis	II non. aprelis	XX	
	DCCCCLXXXVII	XV	XVIII	V	XVI	XV kal. mai	VIII kal. mai	XXI	

	Anni domini.	Indictiones.	Epactæ.	Concurrentes.	Ciccli lunares.	Dies XIIII lunæ.	Dies paschæ.	Luna ipsius [diei].	
B	DCCCCLXXXVIII	I	Nulla	VII	XVII	Non. aprelis	VI id. aprelis	XVI	Obitus archipresulis dunstani.
	DCCCCLXXXIX	II	XI	I	XVIII	VIII id. aprelis	II kal. aprelis	XX	
	DCCCCXC	III	XXII	II	XIX	Idus aprelis	II kal. mai	XXI	Hic æþelgar episcopus obiit.
	DCCCCXCI	IIII	III	III	I	IIII non. aprelis	Non. aprelis	XVII	
B	DCCCCXCII	V	XIIII	V	II	XI kal. aprelis	VI kal. aprelis	XIX	Obitus osvvaldi archiepiscopi.
	DCCCCXCIII	VI	XXV	VI	III	IIII id. aprelis	XVI kal. mai	XX	
	DCCCCXCIIII	VII	VI	VII	IIII	III kal. aprelis	Kal. aprelis	XVI	Depositio sigerici archiepiscopi.
	DCCCCXCV	VIII	XVII	I	V	XIIII kal. mai	XI kal. aprelis	XVII	
B	DCCCCXCVI	IX	XXVIII	III	VI	VII id. aprelis	II id. aprelis	XIX	
	DCCCCXCVII	X	VIIII	IIII	VII	VI kal. aprelis	V kal. aprelis	XV	
	DCCCCXCVIII	XI	XX	V	VIII	XVII kal. mai	XV kal. mai	XVI	
	DCCCCXCVIIII	XII	I	VI	VIIII	II non. aprelis	V id. aprelis	XIX	
	Mille	XIII	XII	I	X	IX kal. aprelis.	II kal. aprelis	XXI	
	MI	XIIII	XXIII	II	XI	II id. aprelis	Idus aprelis	XV	
	MII	XV	IIII	III	XII	Kal. aprelis.	Non. aprelis	XVIII	
	MIII	I	XV	IIII	XIII	XII kal. aprelis	V kal. aprelis	XXI	
	MIIII	II	XXVI	VI	XIIII	V id. aprelis	XVI kal. mai	XXI	
	MV	III	VII	VII	XV	IIII kal. aprelis	Kal. aprelis	XVII	
	MVI	IIII	XVIII	I	XVI	XV kal. mai	XI kal. mai.	XVIII	

The entries on the right-hand margin are in a slightly later handwriting than the text itself. The same two Paschal Cycles of nineteen years are found in Cott. MSS. Jul. A. vi; Tib. B. v; and in a Psalter at Salisbury, MS. No. 150. Introd. §§ 29, 32.

De viii. tramitibus suprascripti circuli decennouenalis.

Linea, christe, tuos prima est quæ continet annos,
Atque secunda tenet cicclum qui indictio constat,
Seruauit numeros æpactas tertia cestas,
Quarta dies numerat septem bissextilis anni,
Quinta tibi ciclos lunaris computat anni,
Nam quartas decimas designat sextaque lunas,
Septima nam paschæ ostendit tempusque diemque,
Ætatem lunæ monstrat nouissimus ordo.

De nominibus septem dierum ebdomadis.

Prima dies phœbi sacrato numine fulget,
Uendicat et lucens feriam sibi luna secundam,
Inde dies rutilat iam tertia martis honore,
Mercurius quartam splendentem possidet altus,
Ioppiter ecce sequens quintam sibi iure dicabit,
Concordat ueneris magne cum nomine sexte,
Emicat alma dies saturno septima summo.

De regularibus vii dierum metrice compositis.

Ianus et october binis regulantur habenis,
Ast februus quinis ouat et mars atque nouember,
Aprelis certe constat et iulius unis,
Tum maius ternis nitet, augustusque quaternis,
Iunius et senis solus manifeste metitur,
September gaudet septenis atque december.

Ianuarius II.
Februarius V.
Martius V.
Aprelis I.
Maias III.
Iunius VI.
Iulius I.
Agustus IIII.
September VII.
October II.
Nouember V.
December VII.

De regularibus lunæ super kalendas.

September semper quinis octimber habenis,
Sicque nouember ouat septenis atque december,
Ianus rite nouem sic mars comprendit eosdem.
Inde decem februus, regulatur aprelis et isdem,
Hinc maius comites undenos ordine quærit,
Iunius exultans duodenas iure retentat,
Iulius at cesar ter denis testibus instat,
Quartdenis regularibus at letatur augustus.
Hos igitur regulares si coniungas ępactas
Cognosces mensium qua luna ętate kalendas
Quolibet heę numero ultra sint citraue trigena,
Altiuago rutilans transcurrit culmine caeli.

September V.
October V.
Nouember VII.
December VII.
Ianuarius IX.
Februarius X.
Martius IX.
Aprelis X.
Maias XI.
Iunius XII.
Iulius XIII.
Agustus XIIII.

De concordia mensium metrice dictum, et a domno beda compositum, quot mensibus annus, et quot ebdomadibus, quotque diebus stare uideatur et quod [?] nonis idibus atque kalendis singuli menses numerentur.

Bissena mensium uertigine uoluitur annus,
Septimanis decies quinis simul atque duabus,
Tercentenis bisque trigenis quinque diebus,
Qui ternis gaudet diuisus stare columnis,
Scilicet idibus et nonis simul atque kalendis,
Namque quadris constant nonis occurrere menses
Omnes, excepto marte maio, sequitur quos
Iulius octember senis solu moderantur,
Septenis patet hos pariterque flagrare kalendis,
Octonis pares menses sunt idibus omnes
Ianus et augustus semper mensisque december
Voluuntur denis tantum nonisque kalendis,
At contra currunt bis nonis rite kalendis,
Iunius, aprelis, september, et ipse nouember,
Sedenis februus cito solus ab omnibus errat.
Bissenis sic iam rotatur mensibus annus
Per nonas idusque decurrens atque kalendis.

Versus de singulis mensibus.

Primus romanas ordiris, iane, kalendas,
  Februa uicino mense numa instituit;
Martius antiqui primordia protulit anni;
  Foetiferunt aprilem uendicat alma uenus.
Maiorum ducens patrum de nomine maius.
  Iunius ætatis proximus est titulo.
Cæsareo nomine quintilem mensis adauget;
  Augustus nomen cæsareum sequitur.
Autumnum poma natum septembre uegetas,
  Triticeo octember foenore litat agros.
Sidera precipitas intempesta nouember,
  Imbrifer ast mensis tum december adest.

Argumentum qualiter aduentum domini celebrare debes.

Quicumque aduentum domini celebrare desiderat uideat ne ante quinta kalendas decembres, nec post tertia nonas ipsius mensis transeat; sed in his septem diebus, ubicumque dominicus dies aduenerit, illic sine dubio et sine errore celebrare ualebit.

Argumentum ad terminum inueniendum xiiii^e lunæ paschæ.

Si uis inuenire quotus terminus paschalis sit, tene annum communem et embolismum, quia quando communis annus est, tunc .XI. dies habebis de uno termino ad alium, omittens semper illum diem in quo terminus illius anni fuerit, precedentemque sumens. Similiter si embolismus fuerit, .XIX. dies adcrescunt usque ad alium terminum. Incipiente autem .XIX. in mense aprelis, epactam minime habebis quod recedas de ipsis regularibus .XXXV. uero die mensis aprelis hoc est nonas aprelis habebis terminum.

De concurrentibus.

Si uis inuenire concurrentes, in .IX. kalendas aprelis require, et in quali feria .IX. kalendas aprelis euenerint, tot concurrentes habebis eodem anno.

De epactis.

Et qualem lunam in .XI. kalendas aprelis inueneris, talem epactam habebis eodem anno.

Mutatio concurrentium, et epactas, et ciclus.

Muta concurrentes in kalendas martii;
Muta æpactas in kalendas septembris;
Muta cycclum lunæ in kalendas ianuarii;
Muta probationem termino quadragesimali;
Muta indictionem in octaua kalendas aprelis.

De annis.

Annus communis habet dies .CCCLIIII.
Annus solaris habet dies .CCCLXV.
Annus embolismi habet dies .CCCLXXXVI.
A .VI. idus februarii usque in .V. idus mai tempus uerni est, dies .XCI.
A .VI. idus mai usque in .VII. idus augusti tempus ęstatis est, dies sunt .XC.
A .VI. idus augusti usque in .V. idus nouembris tempus autumni est, dies .XCII.
A .V. idus nouembris usque in .V. idus februarii tempus hiems est, dies sunt .XCII.

Hæc sunt ieiunia quę sanctus gregorius genti anglorum predicare precepit.

Quattuor ieiunia sunt legitima quattuor temporum anni, id est, tempore ueris, æstatis, autumni, et hiemis, et in uno quoque horum ieiunia IIIIta feria duę recitandę sunt lectiones, .VI. feria una, sabbato .VI. lectiones.

Ieiunium .I. in prima ebdomada quadragesimæ.

Ieiunium secunda in ebdomada pentecosten.

Ieiunium .III. in plena ebdomada ante autumnale æquinoctium.

Ieiunium .IIII. in integra ebdomada ante natale domini.

Ieiunium in .VI. feria per totum annum, excepto a pascha usque pentecosten, aut si maior festiuitas fuerit[1].

Terminat hic februus cum talia fine peractus.

De celebratione paschę.

Pascha namque celebratur ab .XI. kalendas aprelis usque in .VII. kalendas mai, quod obseruatur in .VII. ætatibus lunæ, id est, a .XV. usque .XXI. et semper in die dominico celebratur.

Lunæ paschalis ab .VII. idus martii usque in nonas aprelis exordium sumit, cuius .XIIII. luna a .XII. kalendas aprelis usque in .XIIII. kalendas mai inquirenda est sine errore.

Statutum inuenimus in concilio romanorum ut nec ante .XI. kalendas aprelis nec post .VII. kalendas mai pascha debeat fieri.

Est et aliud exemplum de initio primi mensis, ut quota luna fuerit in kalendas ianuarii, tot dies de mense martio in fine computabis, et inuenies procul dubio lunam, et initium primi mensis tantum tres ætates lunæ, hoc est, .XXVI. .XXVII. .XXVIII.

Christianorum pascha ab .VI. kalendas aprelis usque in .VII. kalendas mai quocumque dominico de luna uidelicet occurrerit, sanctum pascha modis omnibus celebrabis, etiam si ante .XI. kalendas aprelis luna occurrerit, uel post .VII. kalendas mai, pascha nullatenus celebretur.

---

[1] Compare the sixteenth canon of the English Council of Ænham: 'Sextæ jejunia feriæ ab omnibus magnopere per singulas hebdomadas exercenda sunt, si tamen in eadem die aliqua festivitas non evenerit.' Mansi, *Concil.* xix. 308.

De initio lunæ quadragesimæ.

Luna initio quadragesimæ non potest esse minor quam .III. nec maior quam .X. (IX).
Luna in pascha non potest esse minor quam .XV. nec maior quam .XXI.
Lunæ rogationum non potest esse minor quam .XXI. nec maior quam .XVII.
Luna in pentecosten non potest esse minor quam .V. nec maior quam .XI.

Et quanti dies creuerint in pascha, tanti dies crescunt in quadragesimæ, et in rogationes, uel in pentecosten.

Si luna tertia initio .XL. in pascha quinta decima.
Si luna quarta initio .XL. in pascha sexta decima.
Si luna quinta initio .XL. in pascha septima decima.
Si luna sexta initio .XL. in pascha octaua decima.
Si luna septima initio .XL. in pascha nona decima.
Si luna octaua initio .XL. in pascha uigesima.
Si luna nona initio .XL. in pascha uigesima prima.

Quantos dies ante pridie idus aprelis habueris pascha, tantos dies ante kalendas martii habebis quadragesimam.

Et quantos dies post pridie idus aprelis habueris pascha, tantos dies post kalendas martii habebis quadragesimam.

Et si pridie idus aprelis habueris pascha, in kalendas martias habebis quadragesimam.

Et quantos dies ante kalendas aprelis habueris pascha, tantos dies ante nonas mai habebis rogationem.

Et quantos dies post kalendas aprelis habueris pascha, tantos dies post nonas mai habebis rogationem.

Et si in kalendas aprelis habueris pascha, nonas mai habebis rogationem.

A principio adę usque ad diluuium, anni mille sexcenti quinquaginta sex.

A diluuio usque ad abraham, anni .CCXCV.; et fiunt simul anni duarum ætatum mille .DCCCCXLVIII.

Ad abraham usque ad dauid anni .DCCCCXLIIII.; et fiunt simul anni trium ætatum duo millia .DCCCCXC.

A dauid usque ad circumcisionem domini, anni .CCCCLXXIII.; et fiunt anni IIIIor ætatum simul tria millia CCCLXIII.

A circumcisione usque ad natiuitatem domini, anni .DLXXX.; et fiunt simul anni quinque ætatum IIIIor milia .DCCCCLII.

A natiuitate domini usque ad aduentum anticristi anni .DCCCCXCIX.

Luna prima bona est.	Luna .XVI. bona est.
Luna secunda bona est.	Luna .XVII. bona est.
Luna tertia bona est.	Luna .XVIII. mala est.
Luna quarta bona est.	Luna .XVIIII. bona est.
Luna quinta mala est.	Luna .XX. bona est.
Luna sexta mala est.	Luna .XXI. mala est.
Luna septima bona est.	Luna .XXII. bona est.
Luna octaua mala est.	Luna .XXIII. bona est.
Luna nona bona est.	Luna .XXIIII. bona est.
Luna decima bona est.	Luna .XXV. mala est.
Luna .XI. bona est.	Luna .XXVI. mala est.
Luna .XII. mala est.	Luna .XXVII. bona est.
Luna .XIII. bona est.	Luna .XXVIII. mala est.
Luna .XIIII. bona est.	Luna .XXIX. mala est.
Luna .XV. mala est.	Luna .XXX. mala est.

Argumentum ad inueniendum in quota hora luna accendatur.

Luna ianuarii in media nocte accenditur.
Luna februarii inter mediam noctem et gallicantum accenditur.

Luna martii in media nocte accenditur.
Luna aprelis in gallicantu accenditur.
Luna mai prima mane accenditur.
Luna iunii in tertia hora accenditur.
Luna iulii in media nocte accenditur.
Luna augusti in medium diem et nonam accenditur.
Luna septembris hora nona accenditur.
Luna octobris inter nonam et uesperam accenditur.
Luna nouembris in uesperam accenditur.
Luna decembris inter uesperam et mediam noctem accenditur.

Argumentum quot horas luna luceat.

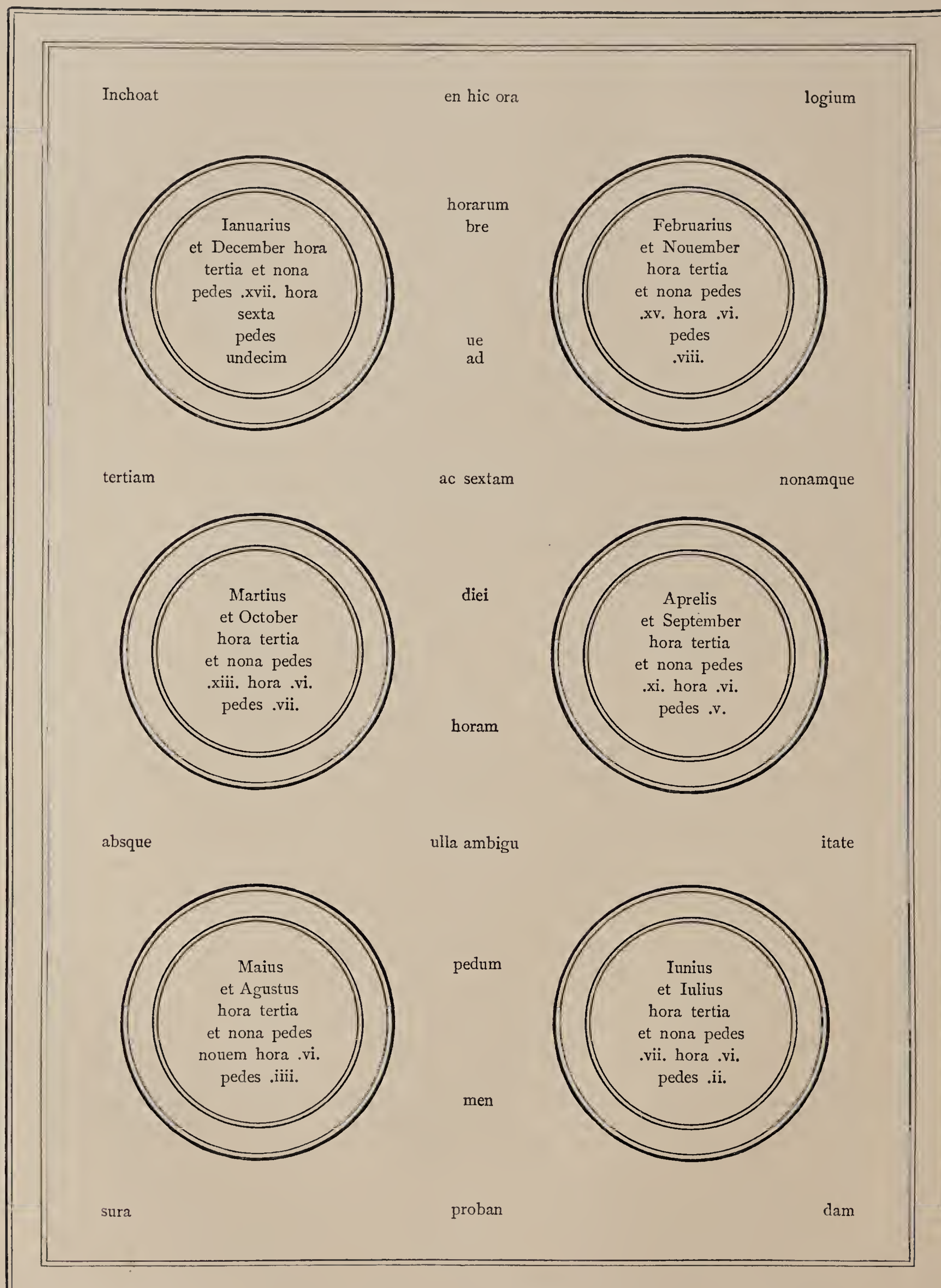
Luna prima quattuor punctos lucet.
Luna .IIa. .VIIIo. punctos, id est, horam et .III. punctos.
Luna .IIIa. duas horas, totidemque punctos.
Luna .IIII. tres horas et unum punctum.
Luna .V. quattuor horas lucet.
Luna .VI. quattuor horas et quattuor punctos.
Luna .VII. quinque horas et tertia punctos.
Luna .VIII. sex horas et duos punctos.
Luna .IX. septem horas et unum punctum.
Luna .X. decima octo horas lucet.
Luna .XI. octo horas et quattuor punctos.
Luna .XII. nouem horas et tertia punctos.
Luna .XIII. decem horas et duos punctos.
Luna .XIIII. undecim horas et unum punctum.
Luna .XV. duodecim horas lucet; id est, .LX. puncti similiter a .XV. usque ad .XXXmam. ætatem .IIIIor. punctos decrescit cotidie luna.
Luna .XVI. undecim horas et unum punctum.
Luna .XVII. decem horas et duos punctos.
Luna .XVIII. nouem horas et tres punctos.
Luna .XIX. octo horas et quattuor punctos.
Luna .XX. octo horas lucet.
Luna .XXI. septem horas et unum punctum.
Luna .XXII. sex horas et duos punctos.
Luna .XXIII. quinque horas et tres punctos.
Luna .XXIIII. quattuor horas et quattuor punctos.
Luna .XXV. quattuor horas lucet.
Luna .XXVI. tres horas et unum punctum.
Luna .XXVII. duas horas et duos punctos.
Luna .XXVIII. unam horam et tres punctos.
Luna .XXIX. quattuor punctos lucet.

E	VII idus martii	ebdomadas	X	et dies	IIII or
C	II kal. martii	ebdomadas	IX	et dies	II
D	Idus februarii	ebdomadas	VII	et dies	I
A	III non. martii	ebdomadas	X	et dies	
G	V kal. martii	ebdomadas	VIII	et dies	VI
E	IIII id. februarii	ebdomadas	VI	et dies	IIII
D	Kal. martii	ebdomadas	IX	et dies	III
C	IX kal. martii	ebdomadas	VIII	et dies	II
B	III id. martii	ebdomadas	XI	et dies	I
G	V kal. martii	ebdomadas	VIII	et dies	VI
F	XIII kal. martii	ebdomadas	VII	et dies	V
E	VII id. martii	ebdomadas	X	et dies	IIII
D	VIII kal. martii	ebdomadas	VIII	et dies	III
B	XVI kal. martii	ebdomadas	VII	et dies	I
A	III non. martii	ebdomadas	X		
G	XII kal. martii	ebdomadas	VII	et dies	VI
F	VI id. martii	ebdomadas	X	et dies	V
D	Kal. martii	ebdomadas	IX	et dies	III
C	XVI kal. martii	ebdomadas	VI	et dies	II
B	II non. martii	ebdomadas	X	et dies	I
A	IIII kal. martii	ebdomadas	IX		
F	XI kal. martii	ebdomadas	VII	et dies	V
E	VI non. martii	ebdomadas	IX	et dies	IIII
D	VIII kal. martii	ebdomadas	VIII	et dies	III
C	XVI kal. martii	ebdomadas	VIII	et dies	II
A	III kal. martii	ebdomadas	X		
G	XII kal. martii	ebdomadas	VII	et dies	VI
F	VI id. martii	ebdomadas	X	et dies	V
E	VII kal. martii	ebdomadas	VIII	et dies	IIII
C	XV kal. martii	ebdomadas	VII	et dies	II
B	II non. martii	ebdomadas	X	et dies	I
A	IIII kal. martii	ebdomadas	IX		
G	III id. februarii	ebdomadas	VI	et dies	VI

Introd. § 32.

I	Incipit ordo lu	L	IIII	A	
II	næ et decursus	L	V	A	
III	maris quando	L	VI	A	
IIII	crescit et decre	L	VII	A	
V	scit; luna ter	L	III	A	L
VI	tia descrescit	L	II	A	
VII	mare usque ad	L	III	A	
VIII	undecimam lu	L	IIII	A	
VIIII	nam; de luna	L	V	A	
X	undecima siue	L	VI	A	
XI	duodecim crescit	L	VII	A	
XII	mare usque in lu	L	VIII	A	M
XIII	nam nona deci	L	I	A	
XIIII	mam. Et inde cre	L	II	A	
XV	scit usque in uige	L	III	A	
XVI	simam, sextam, et de	L	IIII	A	
XVII	hinc crescit usque	L	V	A	
XVIII	in tertiam lunam	L	VI	A	
XVIIII	Quinque ac	L	VII	A	
XX	cidunt	L	I	A	L
XXI	unicuique diei,	L	II	A	
XXII	id est, festiui	L	III	A	
XXIII	tas sancti, et	L	IIII	A	
XXIIII	dies ebdoma	L	V	A	
XXV	de, et dies	L	VI	A	
XXVI	mensis solis,	L	VII	A	
XXVII	et ætas	L	VIII	A	
XXVIII	lunæ,	L	I	A	M
XXVIIII	et cursus	L	II	A	
XXX	maris;	L	III	A	

In this table, in column 3, L = Luna: in column 5, A = Aqua: in column 6, L = Ledon est minor; M = Malina; L = Ledon est major; M = Malina. Omnes cursus maris in Ledones et Malinas, id est, minores et majores æstus, diuiduntur [= neap and spring tides]. Beda, de Nat. Rerum, lib. i. c. 29.

A similar Horologium is depicted in Cott. MS. Tit. D. 27. fol. 12 b.

[Ad sacras uestes induendum.][1]

Ad superhumeralem.

Virtus summa, deus, cunctorum rector opimus,
Tu benedic nostrum quo nunc ornamur amictum,
Ut seruire tibi ualeamus corde pudico.

Ad albam.

Uestibus angelicis induti, rex pietatis,
Poscimus libare pium libamen odoris,
Ad citius delenda male contagia mentis.

Ad cingulum.

Scrutator cordis et caste mentis amator,
Tu lumbos prȩcinge meos, deus intime iudex,
Mortificans prauos in casto corpore mores.

Ad stolam.

Colla iugo subdendo tuo, deus alme sacrator,
Ad cuius dignum pretiosa morte sepulchrum
Uirtus angelica considerat ordine munda.

Ad casulam.

Spes, æterne deus, cunctorum certa, salusquȩ,
Tu memor esto mei toto te corde petentis,
Exequar ut dignus cœlestis munia uitȩ.
Dumque meis manibus trectator mistica uirtus,
Dispereat quicquid contraxit ordo ueternus.

Ad manipulum.

Qui super astra sedes, qui regni sceptra tuearis,
Summus adesto michimet tua iussa sequenti.
Adque leuam capiti complexibus adhibe dextram,
Ut ualeam casta tibi sistere perpete uita.

Dominicis diebus in .xl. præfatio usque ad dominicam palmarum.

U. D. ÆTERNE DEUS, PER CHRISTUM DOMINUM NOSTRUM. Qui pro nobis ȩterno patri adæ debitum soluit, et ueteris piaculi cautionem pio cruore detersit. Per quem maiestatem.

Octabas sci. andreæ apostoli.

Protegat nos, domine, sepius beati andreȩ apostoli repetita sollempnitas, ut cuius patrocinia sine intermissione recolimus, perpetuam defensionem sentiamus. Per.

Secreta.

Indulgentiam nobis, domine, quesumus, prebeant hȩc munera largiorem, quȩ uenerabilis andreȩ suffragiis offeruntur. Per.

Postcommunio.

Adiuuet ecclesiam tuam tibi. Ɣ

[Epistola adelæ.]

L[eofrico] gratia dei episcopo Adela, dei famula, quicquid melius in domino. Opto me fore in tuis sanctis orationibus, ut tu sis in meis. Idcirco tibi mando de fraternitate, atque communione sanctorum omnium, in qua cupio ut sis, sicuti ego. Omnes qui ea bona intentione menteque utantur, atque ita in fine sint perseuerantes, ut nullo modo ex ipsa sint diffidentes, absque dubio coheredes fuerint dei regno. Unusquisque enim fidelis, qui in ea cupit intrare, debet pro uiuis et defunctis .x. psalteria decantare, et psalmum 'deus misereatur nostri' cotidie usitare, et in feria .ii. missam pro defunctis, et in .vi. feria missam pro uiuis. Et si quis ex his fratribus hoc sæculo fuerit functus, missam cotidie pro eo infra .xxx. dies oportet celebrari. Quod ex beatissimis patribus, scilicet ricardo atque odolone est decretum, pro quorum benefactis deus est declaratus in magnis miraculis. Uale[1].

[Prefatio.]

[U]ERE DIGNVM et iustum est, æquum et salutare, nos tibi semper et ubique gratias agere, domine, sancte pater, omnipotens æterne deus; per cristum dominum nostrum, per quem maiestatem laudant tuam angeli, adorant dominationes, tremunt potestates celi, celorumque uirtutes, ac beata seraphin socia exultatione concelebrant; cum quibus et nostras uoces ut admitti iubeas deprecamur, supplici confessione dicentes.

Quem laudant angeli et archangeli, throni et dominationes, cherubin quoque et seraphin, quȩ non cessant clamare iugiter una uoce dicentes.

Epistola pelagii papæ[2].

PELAGIUS, SANCTȨ ROMANȨ ECCLESIȨ EPISCOPUS, HAS nouem prefationes tantummodo mandat esse obseruandas, Unam in natale domini, 'Quia per incarnati uerbi.' Aliam in quadragesima, 'Qui corporali ieiunio.' Tertiam in pasca, 'Te quidem omni tempore.' Quartam in ascensione domini. Quintam in pentecosten. Sextam de sancta trinitate. Septimam de sancta cruce. Octauam de apostolis. Nonam pro defunctis.

---

[1] These devotions differ from those provided in R. p. lxvi, and in S. p. 578.

[1] Introd. § 44. [2] Ib. § 45.

PER OMNIA SECULA SÆCULORUM.
℟. AMEN[1].
DOMINUS VOBISCUM.
℟. ET CUM SPIRITU TUO.
SURSUM CORDA.
℟. HABEMUS AD DOMINUM[2].
GRATIAS AGAMUS DOMINO DEO NOSTRO.
℟. DIGNUM ET IUSTUM EST.

UERE DIGNVM
et iustum est, æquum et salutare nos tibi semper et ubique gratias agere, domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, per christum dominum nostrum, per quem maiestatem tuam laudant angeli, adorant dominationes, tremunt potestates. Cæli cælorumque uirtutes, ac beata seraphin sotia exultatione concelebrant. Cum quibus et nostras uoces ut admitti iubeas deprecamur, supplici confessione dicentes:

Sanctus, sanctus, sanctus.

TE IGITVR,
clementissime pater, per ihesum christum, filium tuum, dominum nostrum, supplices rogamus et[3] petimus uti accepta habeas[4] et benedicas, hæc dona, hæc munera, hæc sancta sacrificia[5] inlibata. In primis que tibi offerimus pro ecclesia tua sancta catholica, quam pacificare, custodire, adunare, et regere digneris toto orbe terrarum una[6] cum beatissimo[7] famulo tuo[8] *.ill.* et[9] antistite nostro *.ill.* [6]et omnibus ortodoxis atque catholicæ et apostolicæ fidei cultoribus[9].

Memento, domine, famulorum famularumque tuarum[10], illorum et illarum, et omnium circumadstantium[11] quorum tibi fides cognita est et nota deuotio, pro[1] quibus tibi offerimus, uel[1] qui tibi offerunt hoc sacrificium laudis pro se, suisque omnibus, pro redemptione animarum suarum, pro spe salutis et incolumitatis suæ tibi[2] reddunt uota sua æterno deo uiuo et uero.

Communicantes et memoriam uenerantes inprimis gloriosę semper uirginis mariæ, genitricis[3] dei et domini nostri ihesu christi, sed et beatorum apostolorum ac martyrum tuorum, Petri, Pauli, Andreæ, Iacobi, Iohannis, Thomę, Iacobi, Philippi, Bartholomei, Matthei, Symonis et taddei[4], Lini, Cleti, Clementis, Syxti[5], Cornelii, Cypriani, Laurentii[6], Chrisogoni, Iohannis et pauli, Cosme et damiani[7], Et omnium sanctorum tuorum; quorum meritis precibusque concedas ut in omnibus protectionis tuæ muniamur auxilio, per[8] christum[9] dominum nostrum[9].

Hanc igitur oblationem seruitutis nostræ, sed et cunctę familiæ tuæ, quesumus, domine, ut placatus accipias, Diesque nostros in tua pace disponas, atque ab æterna damnatione nos eripi, et in electorum tuorum iubeas grege numerari, per christum dominum nostrum[10].

---

[1] Variations of reading from the Codex Vaticanus, published by Muratori, Lit. Rom. Vet. tom. ii., etc., are noted below.

[2] V. p. 2. [3] ac Y. [4] insert + Z. [5] *Om.* crosses V.

[6]–[6] Una cum famulo tuo Papa nostro *.ill.* et rege nostro *.ill.* et antistite nostro *.ill.* Y.

[7] *Om.* Bod. Y. [8] + Papa nostro Bod. V. Y. + Papa nostro et rege nostro X. [9]–[9] *Om.* Bod. V.

[10] + Omnis congregationis beate dei genitricis, semperque uirginis mariæ omniumque propinquorum nostrorum; et quorum elemosinas suscepimus, seu qui nomina super sanctum altare tuum scripta abentur, et qui nobis de propriis criminibus confessi fuerunt. X.

[11] After this word nearly a whole line has been erased in Y.

---

[1]–[1] *Om.* Bod. V. The words are contained in O. X. Y.

[2] + que V. [3] + eiusdem Z. [4] Tathei Bod. [5] Xysti Bod.

[6] + Vincentii X. [7] + Hilarii, Martini, Benedicti, Gregorii, Augustini, Amandi, Caurentini X. A line and a half of proper names have been erased in Y, so completely that the permitted application of a chemical test could not resuscitate a single letter. + Georgii, Benedicti, Martini, Gregorii. Z.

[8] + eundem X. Y. [9]–[9] *Om.* X. [10] + Suscipe, domine, hanc oblationem quam tibi offero, ego famulus tuus peccator pro me miserrimo omnium hominum, pro meis peccatis innumerabilibus, quibus peccaui coram te in dictis, in factis, et cogitationibus peruersis. Quero, domine, ut preterita peccata mihi dimittas, et de futuris me custodias, idoneumque per omnia ministrum tuæ uoluntatis usque in finem uitæ meæ perficias. Per christum dominum nostrum.

Hanc igitur oblationem, domine, placatus intende, quam tibi offerimus pro regibus et principibus nostris, pro statu regni franchorum, et pro omni populo christiano, pro elemosinariis nostris, et pro his qui nostri memoriam in suis continuis orationibus habent, ut tuo dono hic diuturnam pacem habeant, et in futuro uitam consequantur æternam. Per christum.

Hanc igitur oblationem, domine, clementer suscipe, quam tibi offerimus pro infirmis fratribus et proximis nostris. Quesumus, domine, ut uisites eos in salutari tuo, et cælestis gratiæ concedas illis medicinam. Per christum.

Hanc igitur oblationem, domine, quesumus, placatus intende, quam pro animabus omnium fidelium tuorum tuæ supplices ex-

Quam oblationem tu, deus, in omnibus, quesumus, benedictam [1], adscriptam [2], ratam [2], rationabilem, acceptabilemque facere digneris, ut nobis corpus [3] et sanguis fiat dilectissimi filii tui domini dei [4] nostri ihesu christi.

Qui pridie quam pateretur accepit panem in sanctas ac uenerabiles manus suas, et [5] eleuatis oculis in cælum ad te deum patrem suum omnipotentem, tibi gratias agens, bene + dixit [6], fregit, dedit discipulis suis dicens, Accipite et manducate ex hoc omnes, hoc est enim [7] corpus meum.

Simili modo posteaquam [8] cænatum est, accipiens et hunc prçclarum calicem in sanctas ac uenerabiles manus suas, item tibi gratias agens benedixit [9], dedit discipulis suis, dicens, Accipite et bibite ex eo omnes, Hic est enim calix sanguinis mei, noui et æterni testamenti, misterium fidei, qui pro uobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum.

Hæc quotienscumque feceritis in mei memoriam facietis. Unde [10] et memores [11], domine [12], nos tui serui, sed et plebs tua sancta [13], christi filii tui domini dei nostri tam beatç passionis, necnon et ab inferis resurrectionis, sed et in cælos gloriosç ascensionis, offerimus præclarç maiestati tuæ de tuis donis ac datis, hostiam [14] puram, hostiam sanctam, hostiam inmaculatam, panem sanctum uitæ æterne, et calicem salutis perpetuæ. Supra quæ propitio ac sereno uultu respicere digneris, et accepta habere sicuti [15] accepta habere [15] dignatus es munera pueri tui iusti abel, et sacrificium patriarchæ nostri abrahç, et quod tibi obtulit summus sacerdos tuus melchisedech sanctum sacrificium, immaculatam hostiam.

Supplices te rogamus, omnipotens deus, iube hæc perferri per manus sancti [16] angeli tui in sublime altare tuum in conspectu diuinç maiestatis tuæ, ut quodquot ex hac altaris participatione sacrosanctum filii tui corpus [1] et sanguinem [1] sumpserimus, omni benedictione cælesti et gratia repleamur, per eundem [2] christum [3].

Memento [4] etiam, domine, famulorum [5], famularumque tuarum, illorum et illarum [5], qui nos præcesserunt cum signo fidei, et dormiunt in somno pacis. Ipsis [6] et omnibus, domine [7], in christo quiescentibus [8], locum refrigerii, lucis, et pacis, ut indulgeas, deprecamur, per eundem christum [9] [4] [10].

Nobis quoque peccatoribus famulis tuis, de multitudine miserationum tuarum sperantibus partem aliquam et societatem donare digneris cum tuis sanctis apostolis ac [11] martyribus. Cum iohanne, Stephano, Mathia, Barnaba, Ignatio, Alexandro, Marcellino, Petro, Felicitate, Perpetua, Agatha, Lucia, Agnç [12], Cecilia, Anastasia [13], et cum omnibus sanctis tuis. Intra

---

hibemus pietati, ut per hæc sancta mysteria ab omnibus absolutæ peccatis, æternæ beatitudinis participes efficiantur. Per christum. Bod.

[1] *Om.* crosses V. [2] *Transpose* X. [3] *Om.* crosses V. [4] *Om.* X. Y. [5] *Om.* Z. [6] + ac X. Y., *om.* cross Z. [7] *Om.* Y. [8] postquam Bod. Y. [9] *Om.* cross V. Z. [10] In Bod. V. X. Z. the new paragraph begins here. [11] + sumus V. Z. [12] + sumus V. [13] + eiusdem X. Y. Z. [14] *Om.* crosses V. [15-15] *Om.* in original text, but added above the line by an early hand in Bod. X. [16] *Om.* Bod. V.

---

[1] *Om.* crosses V. Z. [2] *Om.* Bod. V. Z.

[3] Dominum nostrum V. Y. Z. + Memento mei, quæso, domine, et miserere, licet hæc sancta indignæ tibi, sanctæ pater omnipotens æternæ deus, meis manibus offeruntur sacrificia qui nec inuocare sanctum ac uenerabile nomen tuum dignus sum. Sed quoniam in honore laudis et memoria gloriosisississimi dilectique filii tui domini nostri ihesu christi offerantur sicut incensum in conspectu diuinæ maiestatis tuæ, cum odore suauitatis accendantur. Per christum dominum nostrum. Z.

[4-4] The whole of this paragraph is omitted in Bod., for which the following is substituted: 'Memento etenim, domine, famulorum famularumque tuarum, et beatissimæ uirginis mariæ omniumque sanctorum tuorum intercedentibus meritis, suppliciter quesumus, omnipotens deus, ut famulos ac famulas tuas, quorum elemosinas recepimus, seu qui nobis familiaritate coniuncti sunt, larga misericordia tua protegas, et ab omnibus inpugnationibus defendas, ut tua protectione ubique saluentur.

'Et animabus famulorum famularumque tuarum, uidelicet omnium orthodoxorum, quorum commemorationem agimus, et quorum corpora hic requiescunt, uel quorum nomina hic in libro uitæ scripta esse uidentur, indulgentiam et remissionem peccatorum tribuas, et in consortio electorum tuorum habere digneris. Istis et omnibus in fide catholica quiescentibus locum pacis, refrigerii, et requiei ut indulgeas deprecamur. Per christum dominum nostrum.' Bod.

[5-5] Et eorum nomina Z. [6] + domine X. Y. Z. [7] *Om.* V. X. Y. Z. [8] Quientibus Z. [9] + Filium tuum dominum nostrum V. + dominum nostrum Y. Z.

[10] + memento, queso, domine, et miserere mei, licet hæc sancta indigne tibi, sancte pater, omnipotens eterne deus, meis manibus offerantur sacrificia, qui nec inuocare sanctum ac uenerabile nomen tuum dignus sum sed que(m) in honorç ac laude, et memoria gloriosissimi dilectique filii tui domini nostri ihesu christi offeruntur, sicut incensum in conspectu diuine maiestatis tue, cum odore suauitatis accendantur. Per christum. X.

[11] Et Z. [12] Agnete V. Y; Agna X. [13] + Eufemia Y; + Ætheldrythæ, Geretrudis Z.

quorum nos consortium non æstimator meriti, sed ueniæ, quesumus, largitor admitte, per christum[1].

Per quem hæc omnia, domine, semper bona creas, +sanctificas[2], +uiuificas, +benedicis[3], et præstas nobis. Per ipsum, Et cum ipso, Et in ipso, Est Tibi deo patri omnipotenti, In unitate spiritus sancti, Omnis honor et gloria, Per omnia sęcula seculorum. ℞. Amen.

Oremus.

Præceptis salutaribus moniti, et diuina institutione formati audemus dicere, Pater noster qui es in cælis, sanctificetur nomen tuum, adueniat regnum tuum, fiat uoluntas tua sicut in cælo et[4] in terra. Panem nostrum cotidianum da nobis hodie, et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris, et ne nos inducas in temptationem. ℞. Sed libera nos a malo[5].

Libera nos, quesumus, domine, ab omnibus malis preteritis, presentibus, et futuris, et[6] intercedente beata et gloriosa semper[7] uirgine, dei genitrice maria, et beatis[8] apostolis tuis petro et paulo, atque andrea, et[9] [10] omnibus sanctis[9] [11], Da propitius pacem in diebus nostris, ut ope misericordiæ tuæ adiuti, et a peccato simus semper liberi, et ab omni perturbatione securi, Per[12] dominum nostrum ihesum christum filium tuum, qui tecum uiuit et regnat deus in unitate spiritus sancti, per omnia sæcula[13] sæculorum[14]. ℞. Amen[13].

Pax domini sit semper uobiscum.

℞. Et cum spiritu tuo.

Agnus dei, qui tollis peccata mundi, miserere[15] nobis[15].

---

[1] + dominum nostrum V. X. Y. [2] *Om.* crosses Bod. V.
[3] + crosses over benedicis, ipsum, ipso, ipso Y.
[4] So Bod. V. X. Y. Z. [5] + Amen X. Y. Z. [6] *Om.* V.
[7] + que X. Y. [8] + sanctis X. [9-9] *Om.* V.
[10] Cum Bod. X. Y. Z. [11] + tuis Z. [12] + eundem X.
[13-13] *Om.* Y. [14] *Om.* X. [15-15] *Om.* and + ii X. Y. Z.
after which follows in X :—

Coniunctio panis et uini.

Presta nobis, omnipotens deus, ut hęc communicatio sacri corporis et sanguinis tui non ad iudicium sed ad remedium proficiat mentis et corporis. Qui cum patre.

Sanctum corpus tuum et sanguinem non sum dignus accipere, domine deus meus, et confido in magna misericordia tua, domine, ut des mihi misero peccatori indulgentiam de peccatis meis; etenim corpus tuum et sanguis proficiat ad salutem anime meę, quia pius et misericors es, domine deus meus. Per dominum.

Corpus hoc et sanguis domini nostri ihesu christi custodiat me ad uitam eternam.

Domine ihesu christe, filii dei uiui, qui ex uoluntate patris, cooperante spiritu sancto, per mortem tuam mundum uiuificasti, libera me per hoc sacrum corpus et sanguinem tuum ab omnibus iniquitatibus et uniuersis malis meis, et fac me tuis obedire preceptis, et a te nunquam in perpetuum separari. [+ permittas Z.]

Clamantes ad te, deus, dignanter exaudi, ut nos de profundo iniquitatis eripias et ad gaudia sempiterna nos perducas. Per dominum.

Placeat tibi, sancta trinitas, obsequium seruitutis meę, et presta ut sacrificium quod oculis tue maiestatis indignus optuli tibi sit acceptabile, mihique et omnibus pro quibus illud optuli tibi sit, te miserante, propitiabile in uitam eternam. Amen. X.

From the same point where Leofric A. stops there follows in Y:—

Agnus dei, dona nobis pacem.

Hæc sacrosancta commixtio corporis et sanguinis domini nostri ihesu christi fiat omnibus sumentibus salus mentis et corporis, atque ad uitam eternam promerendam preparatio salutaris.

Domine, sancte pater, omnipotens eterne deus, da michi hoc corpus et sanguinem filii tui domini nostri ihesu christi ita assumere, ut merear per hoc remissionem omnium peccatorum meorum accipere, et spiritu sancto repleri, et ab eterna damnatione liberari, et in die iudicii cum sanctis et electis tuis in perpetua requie collocari. Per eundem.

Domine ihesu christe, fili dei uiui, etc., as in X, but omitting the two Coll. 'Clamantes' and 'Placeat.'

The Canon in Z. stops as in Leofric A, but a later hand has added four prayers:—Hæc sacrosancta commixtio corporis, etc., as in X.

Domine, sancte pater o. æ. d., da mihi hoc sacrosanctum corpus et sanguinem filii tui domini nostri ihesu christi ita digne sumere, ut mereamur per hoc remissionem omnium peccatorum nostrorum accipere, et de tuo sancto spiritu repleri, quia tu es deus solus, et propter te non est alius, cuius regnum et imperium sine fine permanet in sæcula sæculorum. Amen.

Domine, ihesu christe, fili dei uiui, etc., as in X.

Quod ore sumpsimus mente pura, domine, capiamus et de munere temporali fiat nobis remedium sempiternum. Amen.

VIIII. kal. ianuar. uigilia natiuitatis christi de hora nona[1].

DEUS, QUI NOS REDEMPTIONIS NOSTRÆ annua expectatione lætificas, præsta ut unigenitum tuum, quem redemptorem læti suscepimus, uenientem quoque iudicem securi uideamus, dominum nostrum ihesum christum, filium tuum. Qui tecum.[y]

Secreta.

Da nobis, quesumus, omnipotens deus, ut sicut adoranda filii tui natalitia præuenimus,

---

[1] Throughout the MS. the catchwords are written on the margin, which here appear among the notes.

A. Hodie scietis.	OF. Tollite portas.
PS. Domini est terra.	COM. Reuelabitur.
R. Hodie scietis.	(EP. Paulus seruus.
V. Qui regis.	EV. Cum esset desponsata).

sic eius munera capiamus sempiterna gaudentes. Qui tecum uiuit.ʸ

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Cuius hodie faciem in confessione præuenimus, et uoce supplici exoramus, ut superuenturæ noctis officiis nos ita peruigiles reddat, ut sinceris mentibus eius percipere mereamur natale uenturum. In quo inuisibilis ex substantia tua uisibilis per carnem apparuit in nostra. Tecumque unus non tempore genitus, non natura inferior, ad nos uenit ex tempore natus. Per quem maiestatem[1].

Benedictio.

Omnipotens deus, qui incarnatione unigeniti sui mundi tenebras effugauit, et eius gloriosa natiuitate hanc sacratissimam noctem inradiauit, effuget a uobis tenebras uitiorum, et inradiat corda uestra luce uirtutum. Amen.

Quique eius sacratissimę natiuitatis gaudium magnum pastoribus ab angelo uoluit nuntiari, ipse super uos benedictionis suæ gratissimam imbrem infundat, atque, ipso pastore, uos ad æternorum gaudiorum pascua æterna perducat. Amen.

Et qui per eius incarnationem terrena cœlestibus sociauit, internę pacis et bonę uoluntatis uos nectare repleat, et cælestis militiæ consortes efficiat. Amen.

Quod ipse præstare dignetur cuius regnum et imperium sine fine permanet in sæcula sæculorum. Amen.

Benedictio dei pa+tris, et fi+lii, et spiri+tus sancti, Et pax domini (*uel* eius) sit semper uobiscum[2].

℟. Et cum spiritu tuo.

Agnus dei.

Ad complendum.

Da nobis, domine, quesumus, unigeniti filii tui recensita natiuitate respirare, cuius cælesti mysterio pascimur et potamur. Per eundem.ʸ

In nocte[3].

Ad sanctam mariam maiorem.

Deus, qui hanc sacratissimam noctem ueri luminis fecisti inlustratione clarescere, da, quesumus, ut cuius lucis mysteria in terra cognouimus, eius quoque gaudiis in cęlo perfruamur. Per (*uel* qui tecum).ʸ

Secreta.

Accepta tibi sit, domine, quesumus, hodiernę festiuitatis oblatio, ut tua gratia largiente per hæc sacrosancta commertia in illius inueniamur forma, in quo tecum est nostra substantia. Qui tecum uiuit.ʸ

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Cuius diuinę natiuitatis potentiam ingenita uirtutis tuæ genuit magnitudo. Quem semper filium, et ante æterna tempora genitum, quia tibi pleno atque perfecto æterni patris nomen non defuit, prædicamus, Et honore, maiestate, atque uirtute æqualem tibi cum sancto spiritu confitemur, et in trino uocabulo unicam credimus maiestatem[1].

Et ideo cum angelis et archangelis, Cum thronis et dominationibus, Cumque omni militia cælestis exercitus, ymnum gloriæ tuæ canimus, sine fine dicentes; Sanctus, sanctus, sanctus.

Infra actionem.

Communicantes, et noctem sacratissimam celebrantes, qua beatę mariæ inteme(ra)ta uirginitas huic mundo edidit saluatorem, sed et memoriam uenerantes eiusdem gloriose semper uirginis mariæ genitricis dei et domini nostri ihesu christi. Sed et beatorum apostolorum.ʸ

Ad complendum.

Da nobis, quesumus, domine deus noster, ut qui natiuitatem domini nostri ihesu christi nos frequentare gaudemus, dignis conuersationibus ad eius mereamur pertinere consortium. Qui tecum.ʸ

Primo mane.

Ad sanctam anastasiam.

Da, quesumus, omnipotens deus, ut qui beatę

---

[1] O. p. 292. Y. fol. 10 b. Z.

[2] O. p. 362.

[3] A. Dominus dixit ad me.
PS. Quare fremuerunt.
R. Tecum principium.
V. Dixit dominus deus.
AL. Dominus dixit ad me.
OF. Lætentur.
COM. In splendoribus.
(EP. Apparuit gratia dei.
EV. Exiit edictum).

[1] O. p. 291. A later hand has written on the margin the opening words of the present R. Pref. *uel* Quia per incarnati, which is also that of V. Z.

anastasiæ martyris tuæ sollemnia colimus, eius apud te patrocinia sentiamus. Per.ʸ

Alia[1].

Da nobis, quesumus, omnipotens deus, ut qui noua incarnati uerbi tui luce perfundimur, hoc in nostro resplendeat opere, quod per fidem fulget in mente. Per eundem dominum.ʸ

Secreta.

Accipe, quesumus, domine, munera dignanter oblata, et beatæ anastasiæ suffragantibus meritis, ad nostræ salutis auxilium peruenire concede. Per.ʸ

Alia.

Munera nostra, quesumus, domine, natiuitatis hodierne mysteriis apta proueniant[2], ut sicut homo genitus idem refulsit deus, sic nobis hæc terrena substantia conferat quod diuinum est. Per eundem.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne [deus]. Qui ut de hoste generis humani maior uictoria duceretur, non solum per uiros uirtutem martyrii, sed de eo etiam per feminas triumphasti. Et ideo.ʸ

Alia.

U. D. æterne deus. Quia nostri saluatoris hodie lux uera processit, quæ clara nobis omnia et intellectu manifestauit et uisu. Et ideo.ʸ

Ad complendum.

Satiasti, domine, familiam tuam muneribus sacris, eius, quesumus, semper interuentione nos refoue cuius sollemnia celebramus. Per.ʸ

Alia.

Huius nos, domine, sacramenti semper[3] natalis instauret, cuius natiuitas singularis humanam reppulit uetustatem. Per eundem.ʸ

[1] A. Lux fulgebit. PS. Dominus regnauit decorem. R. Benedictus. V. A domino factum. AL. Dominus regnauit decorem. OF. Deus enim formauit. COM. Exulta filia. (EP. Apparuit benignitas. EV. Pastores).

[2] perveniant V.

[3] + novitas V.

VIIII. kal. ianuar. natiuitas christi.

Statio ad sanctum petrum[1].

CONCEDE, QUESUMUS, OMNIPOTENS DEUS, UT NOS UNIGENITI TUI noua per carnem natiuitas liberet, quos sub peccati iugo uetusta seruitus tenet. Per eundem.ʸ

Secreta.

Oblata, domine, munera noua unigeniti tui natiuitate sanctifica, nosque per[2] hæc[2] a peccatorum nostrorum maculis emunda. Per eundem.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Quia per incarnati uerbi mysterium, noua mentis nostræ oculis lux tuæ claritatis infulsit, Ut dum uisibiliter deum cognoscimus, per hunc inuisibilium amore rapiamur[3].ʸ Et ideo.

Communicantes, *ut supra.*

Benedictio.

Benedicat uos omnipotens deus, uestramque ad supernam excitet intentionem, qui hunc[4] sacratissimum diem natiuitate[4] filii sui fecit esse sollemnem.

Et qui eum, qui panis est angelorum impresepe ecclesiæ cybum fecit esse fidelium animalium, ipse uos et impresenti sæculo degustare faciat æternorum dulcedinem gaudiorum, et in futuro perducat ad satietatem æternorum premiorum. Amen.

Quique eius infantiam uilibus uoluit indui pannis, ipse uos cælestium uestimentorum induat ornamentis. Amen.

Quod ipse præstare[5].

Ad complendum.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut natus

[1] A. Puer natus est. PS. Cantate domino. R. Viderunt omnes. V. Notum fecit. AL. Dies sanctificatus. OF. Tui sunt cęli. COM. Viderunt omnes. (EP. Multifariam. EV. In principio).

[2-2] *Om.* V.

[3] *Præfatio.* Cuius diuinæ natiuitatis potentiam ingenita uirtutis tuæ genuit magnitudo. Quem semper filium et ante tempora æterna genitum, quia tibi pleno atque perfecto æterni patris non defuit prædicamus; et honore, maiestate, atque uirtute æqualem tibi cum sancto spiritu profitemur, et in trino uocabulo unicam credimus maiestatem. Et ideo. Z.

[4-4] hanc sanctissimam natiuitatem O.

[5] O. p. 361.

hodie saluator mundi, sicut diuinæ nobis generationis est auctor, ita et inmortalitatis sit ipse largitor. Qui tecum uiuit.[y]

Ad populum.

Respice nos, misericors deus, et mentibus clementer humanis, nascente christo, summe ueritatis lumen ostende. Per eundem.[y]

Alia oratio.

Largire, quesumus, domine, famulis tuis fidei, spei, et caritatis augmentum, ut qui de natiuitate filii tui domini nostri gloriantur, et aduersa mundi, te gubernante, non sentiant, et quæ temporaliter celebrare desiderant, sine fine percipiant. Per eundem.[y]

Alia.

Deus, qui per beatę mariæ uirginis partum sine humana concupiscentia procreatum, in filii tui membra uenientis[1], paternis fecisti præiudiciis non teneri; præsta, quesumus, ut huius creaturæ nouitate suscepta, uetustatis antique contagiis exuamur. Per eundem dominum.[y]

Alia.

Concede nobis, omnipotens deus, ut salutare tuum, noua cælorum luce mirabili, quod ad salutem mundi hodierna festiuitate processit nostris semper innouandis cordibus oriatur. Per eundem.[y]

Alia.

Omnipotens sempiterne deus, qui hunc diem per incarnationem uerbi tui, et partum beatę mariæ uirginis consecrasti; da populis tuis in hac celebritate consortium, ut qui tua gratia sunt redempti, tua sint adoptione securi. Per dominum.[y]

Alia.

Deus, qui humanę substantiæ dignitatem et mirabiliter condidisti, et mirabilius reformasti; da nobis, quesumus, eius diuinitatis esse consortes, qui humanitatis nostræ fieri dignatus est particeps. Qui tecum uiuit et regnat deus.[y]

Alia.

Omnipotens sempiterne deus, qui in filii tui domini nostri natiuitate tribuisti totius religionis initium perfectionemque constare, da nobis, quesumus, in eius portione censeri, in quo totius salutis humanę summa consistit. Qui tecum.[y]

Alia.

Da, quesumus, domine, populo tuo inuiolabilem fidei firmitatem, ut qui unigenitum tuum, in tua tecum gloria sempiternum, in ueritate corporis nostri natum de matre uirgine confitentur, et a prȩsentibus liberentur aduersis, et mansuris gaudiis inferantur. Per eundem [1].[y]

Dominica i. post natale domini[2].

Deus, qui salutis æternę beatę mariæ uirginitate fecunda humano generi premia præstitisti, tribuę, quesumus, ut ipsam pro nobis intercedere sentiamus, ex (per) quam meruimus auctorem uite suscipere (dominum). Qui tecum.[y]

Super oblata.

Muneribus nostris, quesumus, domine, precibusque susceptis, et cælestibus nos munda mysteriis, et clementer exaudi. Per.[y]

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et sursum cordibus erectis diuinum adorare mysterium, ut quod magno dei munere geritur magnis ecclesię gaudiis celebretur; Quoniam humana conditio, ueteri terrenaque lege cessante, noua celestique substantia mirabiliter restaurata profertur. Per christum[3].

Postcommunio.

Da nobis, quesumus, domine deus noster, ut qui natiuitatem domini nostri ihesu christi nos frequentare gaudemus, dignis conuersationibus

---

[1] uenientes V.

[1] + *Alia.* Presta q. misericors d. ut ad suscipiendum filii tui singulare mysterium, et mentes credentium preparentur, et non credentium corda subdantur. Per.

Alia. O. s. d. creator humanæ reformatorque naturæ, quam unigenitus tuus in utero perpetuæ uirginis assumpsit, respice nos propitius, ut filii tui incarnatione suscepta, inter ipsius membra mereamur numerari. Per. Z.

[2] (EP. Quanto tempore.
EV. Erat ioseph et mater).
A. Dum medium.
PS. Dominus regnauit decorem.
R. Speciosus.
V. Eructauit.
AL. Dominus regnauit decorem.
OF. Deus enim firmauit. [So S, *om.* enim R.]
COM. Tolle puerum.

[3] O. p. 293.

ad eius mereamur pertinere consortium. Per eundem (qui tecum)[1].ʏ

Kal. ian. octabas domini[2].

Ad sanctam mariam.

Deus, qui nobis nati saluatoris diem celebrare concedis octauum; fac, quesumus, nos eius perpetua diuinitate muniri, cuius sumus carnali commertio reparati. Per[3] (qui tecum).

Secreta.

Præsta, quesumus, domine, ut per hæc munera quæ domini ihesu christi, archane natiuitatis mysterio gerimus purificate mentis intelligentiam consequamur. Per (eundem)[4].

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Cuius hodie circumcisionis diem, et natiuitatis octauum celebrantes, tua, domine, mirabilia ueneramur. Quia quæ peperit et mater et uirgo est. Qui natus est et infans et deus est. Merito cæli locuti sunt, angeli gratulati, pastores lætati, magi mutati[5], reges turbati, paruuli gloriosa passione coronati. Et ideo cum angelis[6].

Benedictio.

Omnipotens deus, cuius unigenitus hodierna die ne legem solueret, quam adimplere uenerat, corporalem suscepit circumcisionem, spiritali circumcisione mentes uestras ab omnibus uiciorum incentiuis expurget, et suam in uos infundat benedictionem. Amen.

Et qui legem per moysen dedit ut per mediatorem nostrum benedictionem daret, exuat uos mortificatione uitiorum, et faciat perseuerare in nouitate uirtutum. Amen.

Quo sic in senarii numeri perfectione in hoc sæculo uiuatis, et in septenario inter beatorum spirituum agmina requiescatis, quatinus in octauo[1] resurrectione renouatum iubelei remissione ditati ad gaudia sine fine mansura perueniatis. Amen.

Quod ipse[2].

Ad complendum.

Præsta, quesumus, domine, ut quod saluatoris nostri iterata solemnitate percepimus, perpetuæ nobis redemptionis conferat medicinam[3]. Per eundem[4].

Dominica ii. post natale domini[5].

Omnipotens sempiterne deus, dirige actus nostros in beneplacito tuo, ut in nomine dilecti filii tui mereamur bonis operibus habundare. Per eundem (qui tecum).ʏ

Secreta.

Concede, quesumus, domine, ut oculis tuæ maiestatis munus oblatum, et gratiam nobis deuotionis optineat, et effectum beatæ perhennitatis adquirat. Per dominum nostrum.ʏ

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Qui peccato primi parentis hominem, a salutis finibus exulantem, pietatis indulgentia ad ueniam uitamque reuocasti mittendo nobis unigenitum filium tuum dominum et saluatorem nostrum. Per quem maiestatem[6].

Ad complendum.

Per huius, domine, operationem mysterii, et uitia nostra purgentur, et iusta desideria compleantur. Per.ʏ

Non. ian. uigilia epyphaniæ[7].

Corda nostra, quesumus, domine, uenturæ festiuitatis splendor inlustret, quo mundi huius te-

---

[1] + *Super Populum.* Benedictionem tuam, dne., populus fidelis accipiat, qua corpore saluatus ac mente, et gratiam tibi semper exhibeat seruitatem, et propitiationis tuæ beneficia semper inueniat. Per. Z.

[2] Puer natus est, *ut supra.* (EP. Karissime, apparuit gratia. EV. Postquam consummati sunt).

[3] Gel. p. 500. [4] Ib. [5] This is also the corrupt reading of O; Muratori suggests invitati. [6] O. p. 294.

[1] A later hand has altered this into 'octaua resurrectionem.'

[2] O. p. 364. [3] Gel. p. 501.

[4] + O. s. d. qui tuæ mensæ participes a diabolica iubes abstinere conuiuio, da, quesumus, plebi tuæ, ut gustu mortiferæ profanitatis abiecto, puris mentibus ad æpulas æternę salutis accedat. Per. Z.

[5] Dom I. post oct. Domini Z. [6] O. p. 295.

[7] A. Lux fulgebit. PS. Dominus regnauit. R. Benedictus. V. A Domino factum. OF. Letentur. COM. Exulta. (EP. Apparuit gratia dei. EV. Defuncto herode).

nebris carere ualeamus, et perueniamus ad patriam claritatis æternæ. Per[1].

Secreta.

Tribue, quesumus, domine, ut eum præsentibus immolemus sacrificiis, et sumamus, quem uenturæ sollempnitatis pia munera præloquuntur[2]. Per[3].

Ad complendum.

Inlumina, quesumus, domine, populum tuum, et splendore gratiæ tuæ cor eius semper accende, ut saluatoris mundi, stella famulante, manifestata natiuitas mentibus eorum et reueletur semper et crescat. Per (eundem)[4].

VIII. Id. ianuar. Epiphania domini[5].

Ad sanctum petrum.

DEUS, QUI HODIERNA DIE UNIGENITum tuum gentibus, stella duce, reuelasti; concede propitius ut qui iam te ex fide cognouimus, usque ad contemplandam speciem tuæ celsitudinis perducemur. Per eundem.[y]

Secreta.

Æcclesiæ tuæ, quesumus, domine, dona propitius intuere, quibus non iam aurum, thus, et myrra profertur, sed quod de eisdem muneribus declaratur, immolatur, et sumitur. Per.[y]

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui cum unigenitus tuus in substantia nostræ mortalitatis apparuit, in noua nos immortalitatis suæ luce reparauit. Et ideo cum angelis[6].[y]

Infra actionem.

Communicantes, et diem sacratissimum celebrantes, quo unigenitus tuus, in tua tecum gloria coæternus, in ueritate carnis nostræ uisibiliter corporalis apparuit. Sed et memoriam.[y]

Benedictio.

Deus, lumen uerum, qui unigenitum suum hodierna die, stella duce, gentibus uoluit reuelare, sua uos dignetur benedictione ditare. Amen.

Quo exemplo magorum mystica domino ihesu christo munera offerentes, spreto antiquo hoste, spretisque contagiis uitiorum, ad æternam patriam redire ualeatis per uiam uirtutum. Amen.

Detque uobis ueram mentium innocentiam qui super unigenitum suum spiritum sanctum demontrari uoluit in columbam, aquæ uirtute mentes uestræ exerceantur ad intelligenda diuinæ legis archana, qua in chana galileæ lympha est in uinum conuersa. Amen.

Quod ipse[1].

Ad complendum.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut quæ sollemni celebramus officio, purificate mentis intelligentia consequamur. Per.[y]

Ad populum.

Deus, inluminator omnium gentium, da populis tuis perpetua pace gaudere, et illud lumen splendidum infunde cordibus nostris, quod trium magorum mentibus aspirasti[2]. Per dominum nostrum[3].[y]

Alia oratio.

Omnipotens sempiterne deus, fidelium splendor animarum, qui hanc solemnitatem electionis gentium primitiis consecrasti, imple mundum gloria tua, et subditis tibi populis per luminis tui appare claritatem. Per.[y]

Alia.

Concede nobis, omnipotens deus, ut salutare tuum noua celorum luce mirabili, quod ad salutem mundi hodierna festiuitate processit, nostris semper innouandis cordibus oriatur. Per.[y]

---

[1] Gel. p. 501. [2] Ib. p. 502.

[3] + *Præfatio.* Te laudare mirabilem deum in omnibus operibus tuis, quibus sacratissima regni tui mysteria reuelasti. Hanc enim festiuitatem dominicæ apparitionis index perpetua uirginalis stella præcessit; quæ natum in terra dominum cæli magis stupentibus nuntiaret; ut manifestandus mundo deus et cælesti denuntiaretur iudicio, et temporaliter procreatus signorum temporalium ministerio panderetur. Et ideo. Z.

[4] Gel. p. 502.

[5] A. Ecce aduenit. PS. Deus iudicium. R. Omnes de Saba. V. Surge. AL. Uidimus. OF. Reges Tharsis. COM. Uidimus. (L. Surge, illuminare. EV. Cum natus esset ihesus).

[6] *Præfatio.* Quia notam fecisti in populis misericordiam tuam, et salutare tuum cunctis gentibus declarasti, hodiernum eligens diem, in qua ad adorandam ueri regis infantiam excitatos de remotis partibus magos clarior ceteris sideribus stella perduceret, et cæli ac terræ dominum temporaliter natum radio suæ lucis ostenderet. Et ideo. Z.

[1] O. p. 365. [2] So O., but inspirasti V.

[3] For this and the next three Coll. Z. substitutes: Inlumina, dne., q. populum tuum, et splendore gloriæ tuæ cor eius semper accende, ut saluatorem suum et incessanter agnoscat, et ueraciter adpræhendat, ihesum christum dominum nostrum.

Alia.

Da nobis, quesumus, domine, digne celebrare mysterium, quod in nostri saluatoris infantia miraculis coruscantibus declaratur, et corporalibus incrementis manifesta designatur humanitas. Per eundem.[y]

Alia.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut saluatoris mundi, stella duce, manifestata natiuitas, mentibus nostris reueletur semper et crescat. Per eundem.[y]

In octauas theophania [1] [2].

Deus, cuius unigenitus in substantia nostræ carnis apparuit, præsta, quesumus, ut per eum quem similem nobis foris agnouimus, intus reformari mereamur. Per eundem (qui tecum).[y]

Secreta.

Hostias tibi, domine, pro nati tui filii apparitione deferimus, suppliciter exorantes, ut sicut ipse nostrorum auctor est munerum, ipse sit misericors et susceptor ihesus christus dominus noster. Qui tecum [3].

Ad complendum.

Cælesti lumine, quesumus, domine, semper et ubique nos præueni, ut mysterium cuius nos participes esse uoluisti, et puro cernamus intuitu, et digno percipiamus effectu. Per [4].

Ad populum.

Inlumina, domine, quesumus, populum tuum, et splendore gloriæ tuæ cor eius semper accende, ut saluatorem suum et incessanter agnoscat, et ueraciter adprehendat. Per [5].

Dom. i. post ephyphaniam domini [6].

Vota, quesumus, domine, supplicantis populi cælesti pietate prosequere, ut et quæ agenda sunt uideant, et ad implenda quæ uiderint conualescant. Per dominum.[y]

Secreta.

Oblatum tibi, domine, sacrificium uiuificet nos semper et muniat. Per dominum.[y]

Præfatio.

U. D. æterne deus. Quia notam fecisti in populis misericordiam tuam, et salutare tuum cunctis gentibus declarasti, Hodiernum eligens diem, in quo ad adorandam ueri regis infantiam excitatos de remotis partibus magos, clarior ceteris sideribus stella perduceret, et cæli ac terræ dominum, corporaliter natum, radio suæ lucis ostenderet. Et ideo [1].

Ad complendum.

Supplices te rogamus, omnipotens deus, ut quos tuis reficis sacramentis, tibi etiam placitis moribus deseruire concedas. Per dominum nostrum [2].[y]

Dom. ii. post epyphaniam domini [3].

Omnipotens sempiterne deus, qui cælestia simul et terrena moderaris, supplicationes populi tui clementer exaudi, et pacem tuam nostris concede temporibus. Per dominum nostrum.[y]

Super oblata.

Oblata, domine, munera sanctifica, nosque a peccatorum nostrorum maculis emunda. Per.[y]

Præfatio.

U. D. æterne deus. Semperque uirtutes et laudes tuas labiis exultationis effari, qui nobis ad releuandos istius uitæ labores, diuersa donorum tuorum solatia, et munerum salutarium gaudia contulisti, mittendo nobis ihesum christum filium tuum dominum nostrum. Per quem maiestatem [4].

Ad complendum.

Augeatur in nobis, domine, quesumus, tuæ

---

[1] This is the Gelasian title, p. 502, and V. p. 159, but this separate Missa does not occur in either Gel. or V.

[2] Ecce aduenit, *ut supra*. (L. Domine, deus meus. EV. Uidit iohannes).

[3] Gel. p. 502. [4] Ib. p. 503.

[5] + *Pref.* Quia cum unigenitus, etc. and *omit Ad pop.* Z.

[6] A. In excelso throno.
PS. Iubilate deo.
R. Benedictus.
V. Suscipiant.
AL. Iubilate.
OF. Iubilate deo omnis terra.
COM. Fili, quid fecisti?
(EP. Obsecro uos per misericordiam.
EV. Cum factus esset ihesus).

---

[1] O. p. 294. *Pref.* Quia cum unigenitus, etc. Z.

[2] Conserua, dne., q. familiam tuam, et benedictionum tuarum propitius ubertate purifica, ut eruditionibus tuis semper multiplicetur et donis. Per. Z.

[3] Omnis terra.

[4] O. p. 294 Z. This is also an Ambrosian Pref. Pamel. Lit. i. 317; ii. 553.

uirtutis operatio, ut diuinis uegetati sacramentis, ad eorum promissa capienda tuo munere preparemur. Per.ʸ

Ad populum.

Auxiliare, domine, populo tuo, ut sacrę deuotionis proficiens incrementis, et tuo semper munere gubernetur, et ad redemptionis æternæ pertineat, te ducente, consortium. Per.ʸ

Dom. iii. post epyphaniam domini[1].

Omnipotens sempiterne deus, infirmitatem nostram propitius respice, atque ad protegendum nos dexteram tuæ maiestatis extende. Per.ʸ

Secreta.

Hæc hostia, domine, quesumus, emundet nostra delicta, et sacrificium celebrandum subditorum tibi corpora mentesque sanctificet. Per.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et te in omni tempore conlaudare et benedicere, quia in te uiuimus, mouemur, et sumus. Et[2] nullum tempus[2] nullumque momentum est, quod a beneficiis pietatis tuæ uacuum transigamus. Uariis etenim sollemnitatum causis salutarium nobis operum tuorum et munerum memoria, pręsentis uitę tempora exornant. Unde et nos uel innouante lætitia preteriti gaudii, uel per manentis boni tempus agnoscentes, indefessas maiestati tuæ grates exsoluimus. Per christum[3].

Ad complendum.

Quos tantis, domine, largiris uti mysteriis, quesumus, ut effectibus eorum ueraciter aptare digneris. Per dominum nostrum.ʸ

Ad populum.

Adsit, domine, quesumus, propitiatio tua populo supplicanti, ut quod, te inspirante, expleuit, tua celeri largitate percipiat. Per[4].

---

[1] Adorate deum.

A. Omnis terra.
PS. Iubilate deo uniuersa.
R. Misit dominus.
V. Confiteantur.
AL. Laudate dominum.
OF. Iubilate deo uniuersa.
COM. Dicit dominus.
(EP. Habentes donationes.
EV. Nuptiæ factæ sunt).

[2.2] *Om.* O. [3] O. p. 296. Qui genus, etc. as in Dom. iv. Z.

[4] E p. 48.

Dom. iiii. post epyphaniam domini.

Deus, qui nos in tantis periculis constitutos pro humana scis fragilitate non posse subsistere, da nobis salutem mentis et corporis, ut ea quæ pro peccatis nostris patimur, te adiuuante, uincamus. Per dominum nostrum.ʸ

Super oblata.

Concede, quesumus, omnipotens deus, ut huius sacrificii munus oblatum fragilitatem nostram ab omni malo purget semper et muniat. Per.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui genus humanum præuaricatione sua in ipsius origine dampnatum, per florem uirginalis uteri reddere dignatus es absolutum. Et hominem quem unicum creaueras per filium tuum deum et hominem recreares; ut diabolus, qui adam in fragili carne deuicerat, conseruata iustitia a deo carne uinceretur assumpta. Per quem[1].

Ad complendum.

Munera tua (nos), deus, a delectationibus terrenis expediant, et cælestibus semper instruant alimentis. Per.ʸ

Ad populum.

Porrige dexteram tuam, quesumus, domine, plebi tuę, tuam misericordiam postulanti, per quam et errores declinet humanos, et solatia uitę mortalis accipiat, et sempiterna gaudia comprehendat. Per.ʸ

Dom. v. post epyphaniam domini[2].

Familiam tuam, quesumus, domine, continua pietate custodi, ut quæ in sola spe gratiæ cælestis innititur, tua semper protectione muniatur. Per.ʸ

Secreta.

Hostias tibi, domine, placationis offerimus, ut et delicta nostra miseratus absoluas, et nutantia corda tu dirigas. Per dominum.ʸ

---

[1] O. p. 297. Y. fol. 18 b. Et te in omni, etc. as in Dom. iii. Z.

[2] A. Adorate deum.
PS. Dominus regnauit, exultet.
R. Timebunt gentes.
V. Quoniam edificauit.
AL. Dominus regnauit, exultet.
OF. Dextera domini.
COM. Mirabantur.
(EP. Nolite esse prudentes.
EV. Cum descendisset ihesus).

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et tibi hanc immolationis hostiam offerre, quę est salutifera et ineffabile diuinæ gratiæ sacramentum. Quæ offertur a plurimis, et unum corpus christi sancti spiritus infusione perficitur. Singuli accipiunt christum dominum, et in singulis portionibus totus est, nec per singulos minuitur, sed integrum se prebet in singulis. Propterea ipsi qui sumimus communionem huius sancti panis et calicis, unum corpus christi efficimur. Per ipsius itaque maiestatem te supplices exoramus, ut nos ab omnibus emundes contagiis uetustatis, et in nouitate uitę perseuerare concedas. Per christum[1].

[*Ad complendum.*]

Quesumus, omnipotens deus, ut illius salutaris capiamus effectum, cuius per hęc mysteria pignus accepimus. Per.[y]

Ad populum.

Adesto, domine, populis tuis in tua protectione confidentibus, et tuæ se dexterę suppliciter inclinantes perpetua defensione conserua. Per.[y]

Dom. vi. post epyphaniam.

Conserua populum tuum, deus, et tuo nomini fac deuotum, ut diuinis subiectus officiis, et temporalia uiriliter, et æterna dona percipiat. Per dominum nostrum ihesum christum.[y]

Secreta.

Hæc nos oblatio, deus, mundet, quesumus, et renouet, et gubernet, et protegat. Per dominum.[y]

Præfatio.

U. D. æterne deus. Ad cuius immensam pertinet gloriam, ut non solum mortalibus tua pietate succurreres, sed de ipsa etiam mortalitate nostra nobis remedium prouideres, et perditos quosque, unde perierant, inde saluares. Per christum[2].

Ad complendum.

Cælestibus (domine) pasti deliciis, quesumus, ut semper eadem per quæ ueraciter uiuimus appetamus. Per.[y]

[1] O. p. 298. Z. [2] Ib.

Ad populum.

Adesto, domine, fidelibus tuis, et quibus supplicandi tribuis miseratus affectum concede benignissime consolationis auxilium. Per.[y]

In uigiliis festiuitatum sanctę marię[1].

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut beatę mariæ semper uirginis frequentata sollemnitas, et pręsentis uitę remedia conferat, et premia nobis æterna concedat. Per.

Super oblata.

Grata tibi sint, domine, munera, quibus beatę mariæ semper uirginis superuenientem præuenimus festiuitatem. Per.

Ad complendum.

Da nobis, quesumus, misericors deus, ipsius superueniente festiuitate uegetari, cuius integra uirginitate salutis nostræ auctorem suscepimus. Qui tecum.

IIII. Non. feb. purificatio sanctæ mariæ[2].

Collecta ad sanctum adrianum.

Erudi, quesumus, domine, plebem tuam, et quæ extrinsecus annua tribuis deuotione uenerari, interius assequi gratiæ tuæ luce concede. Per dominum.[y]

Statio ad sanctam mariam maiorem.

OMNIPOTENS SEMPITERNE DEUS, MAIESTAtem tuam supplices exoramus, ut sicut unigenitus filius tuus hodierna die cum nostræ carnis substantia in templo est præsentatus, ita nos facias purificatis tibi mentibus præsentari. Per eundem.[y]

Secreta.

Exaudi, domine, preces nostras, et ut digna sint munera quæ oculis tuæ maiestatis offerimus, subsidium nobis tuæ maiestatis impende. Per.[y]

[1] There is no Vigil missa in Gel. or V. or Z.

[2] Placed in the Proprium Sanctorum in Z.

(Suscepimus, deus.
PS. Magnus dominus.
GR. Suscepimus.
V. Sicut audiuimus.
AL. Aue, maria.
PR. Gaude, maria.
OF. Aue, maria.
COM. Responsum.
EP. Ego quasi uitis.
EV. Postquam inflati sunt).

Præfatio.

U. D. æterne deus. Quia cum unigenitus tuus in substantia nostræ mortalitatis apparuit, in noua nos inmortalitatis suæ luce reparauit[1]. Et ideo cum angelis[2].

Benedictio.

Omnipotens deus, qui unigenitum suum hodierna die in assumpta carne in templo uoluit præsentari, benedictionis suæ uos munere fultos bonis operibus faciat exornari. Amen.

Et qui eum, ut legem adimpleret, ministrum uoluit effici legis, mentes uestras instruat legis suæ spiritalibus documentis. Amen.

Quo ei et pro turturibus, castitatis seu caritatis munera offerre ualeatis, et pro pullis columbarum spiritus sancti donis exuberetis. Amen.

Quod ipse præstare dignetur[3].

Ad complendum.

Quesumus, domine deus noster, ut sacrosancta mysteria, quæ pro reparationis nostræ munimine contulisti, intercedente beata semper uirgine maria, et præsens nobis remedium esse facias, et futurum. Per dominum nostrum.ʏ

Ad populum.

Perfice in nobis, quesumus, domine, gratiam tuam, qui iusti symeonis expectationem implesti, ut sicut ille mortem non uidit, priusquam christum dominum nostrum uidere mereretur, ita et nos uitam obtineamus æternam. Per eundem[4].ʏ

VIII. Kal. april. adnunciatio sanctæ mariæ[5].

Collecta.

Deus, qui beatæ uirginis utero uerbum tuum, angelo nuntiante, carnem suscipere uoluisti; præsta supplicibus tuis, ut qui uere eam genitricem dei credimus, eius apud te intercessionibus adiuuemur. Per eundem.

Ad missam.

DEUS, QUI HODIERNA DIE UERBUM TUUM beatæ uirginis aluo coadunare uoluisti, fac nos ita conceptionis ipsius sacramenta peragere, ut tibi placere ualeamus. Per eundem.ʏ

Secreta.

In mentibus nostris, domine, uere fidei sacramenta confirma, ut qui conceptum de uirgine deum uerum et hominem confitemur, per eius salutifere resurrectionis[1] potentiam ad æternam mereamur peruenire lætitiam. Per eundem.ʏ

Præfatio.

U.D. æterne deus. Qui per beatę mariæ uirginis partum ęcclesiæ tuæ tribuisti celebrare mirabile[2] mysterium, et inenarrabile sacramentum, in qua manet intacta castitas, pudor integer, firma constantia, Quæ lætatur quod uirgo concepit, quod cæli dominum castis portauit uisceribus, quod uirgo edidit partum. O admirandam diuinæ dispensationis operationem, quæ uirum non cognouit et mater est, et post filium uirgo est. Duobus enim gauisa est muneribus. Miratur, quod uirgo peperit, lætatur, quod redemptorem mundi edidit ihesum christum dominum nostrum. Per quem[3].

Ad complendum.

Gratiam tuam, domine, mentibus nostris infunde, ut qui, angelo nuntiante, christi filii tui incarnationem cognouimus, per passionem eius et crucem, ad resurrectionis gloriam perducamur. Per eundem.ʏ

---

[1] O. p. 294. This is the Epiph. *Pref.* (p. 65). A later hand has written over it '*uel* Quia per incarnati uerbi mysterium' (as in O. p. 297).

[2] *Præfatio.* In exultatione præcipue sollempnitatis hodierne, in qua coæternus tibi filius tuus unigenitus in nostra natus substantia, a parentibus, legali traditione, deportetur in templum. Idem legis lator et custos, præcipiens et obediens, diues in suo, pauper in nostro, par turturum uel duos pullos columbarum, uix sufficit sacrificio cæli terreque possessor. Grandeui symeonis inualidis gestatur in manibus, a quo mundi dominus et rector prædicatur. Accedit etiam oraculum uiduæ testificantis, quoniam decebat ab utroque sexu adnuntiaretur utriusque saluator. Quem laudant angeli, etc. Z.

[3] O. p. 365.

[4] *Om.* Z.

[5] Placed in the Proprium Sanctorum in Z.

(OF. Rorate, celi. | V. Celi enarrent.

LECT. Locutus est dominus ad achaz.
GR. Qui sedes, domine.
TR. Aue, maria.
EV. Missus est angelus gabriel.
OF. Aue, maria gratia.
COM. Ecce uirgo).

A. Rorate, celi.
PS. Celi enarrent (*uel* Qui sedes, domine).
R. Diffusa est.
V. Propter ueritatem (*uel* Aue, maria).
TR. Qui regis.
V. Qui sedes super.
V. Beniamin.
V. Excita, domine.
OF. Aue, maria.
COM. Ecce uirgo.

[1] Incarnationis S.

[2] *Om.* O.

[3] O. p. 315 Z.

Ad populum.

Protege, domine, famulos tuos subsidiis pacis, et beatę mariæ patrociniis confidentes, a cunctis hostibus redde securos. Per [1].

Alia.

Beatæ et gloriosę semperque uirginis dei genitricis mariæ nos, domine, quesumus, merita prosequantur, et tuam nobis indulgentiam semper implorent. Per eundem dominum nostrum [2].

Alia.

Porrige nobis, deus, dexteram tuam, et per intercessionem beatæ et gloriosę semperque uirginis mariæ, auxilium nobis superne uirtutis impende. Per eundem [3].

Dominica in septuagesima [4].

Ad sanctum laurentium.

PRÆCES POPULI TUI, QUESUMUS, DOMINE, CLEmenter exaudi, ut qui iuste pro peccatis nostris affligimur, pro tui nominis gloria liberemur. Per dominum nostrum ihesum christum.ʸ

Super oblata.

Muneribus nostris, quesumus, domine, precibusque susceptis, et cælestibus nos munda mysteriis, et clementer exaudi. Per.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Quia per ea quæ conspiciuntur instruimur quibus modis ad inuisibilia tendere debeamus. Denique commonemur, anni ducente successu, de præteritis ad futura, de uetustate in nouitatem uitę transire, Ut terrenis sustentationibus expediti, cælestis doni capiamus desiderabilius ubertatem, Et per eum cybum qui beneficiis prętogatur [5] alternis, perueniamus ad uictum sine fine mansurum, ihesum christum dominum nostrum. Per quem maiestatem tuam [1].

Ad complendum.

Fideles tui, deus, perpetuo dono (per tua dona) formentur ut eadem et percipiendo requirant, et quærendo sine fine percipiant. Per dominum.ʸ

Ad populum.

Deus, qui per ineffabilem obseruantiam sacramenti famulorum tuorum præparas uoluntates, donis gratiæ tuæ corda nostra purifica, ut quod sancta est deuotione tractandum, sinceris mentibus exsequamur. Per [2].

Dominica in sexagesima [3].

Ad sanctum paulum.

Deus, qui conspicis quia ex nulla nostra actione confidimus, concede propitius, ut contra aduersa omnia doctoris gentium protectione muniemur. Per dominum nostrum.

Secreta.

Oblatum tibi, domine, sacrificium uiuificet nos semper et muniat. Per dominum.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui rationabilem creaturam ne temporalibus dedita bonis, ad præmia sempiterna non tendat, ea dispensatione dignaris erudire, ut nec castigatione deficiat, nec prosperitatibus insolescat, sed hoc potius fiat eius gloriosa deuotio, quo nullis aduersitatibus obruta superetur. Per christum dominum nostrum [4].

Ad complendum.

Supplices te rogamus, omnipotens deus, ut quos tuis reficis sacramentis tibi etiam placitis moribus dignanter deseruire concedas. Per.ʸ

Ad populum.

Rege, quesumus, domine, populum tuum, et

---

[1] E. p. 52. *om.* Z. [2] Ib. p. 53. *om.* Z. [3] Ib. *om.* Z.

[4] A. Circumdederunt. PS. Diligam te, domine. R. Adiuta in opportunitatibus. V. Quoniam non in finem. TR. De profundis. V. Fiant aures. V. Si iniquitates. V. Quia apud te. OF. Bonum est confiteri. COM. Inlumina faciem. (EP. Nescitis quod hii qui in stadio. V. Simile est regnum cęlorum).

[5] 'Prorogatur.' But the word has been altered in the text from its original form.

[1] O. p. 299 Z. [2] Pam. p. 212; Gel. p. 503, *om.* Z.

[3] A. Exurge, quare. PS. Deus, auribus. R. Sciant gentes. V. Deus meus, pone. TR. Commouisti. V. Sana contritiones. V. Ut fugiant. OF. Perfice. COM. Introibo. (EP. Libenter suffertis insipientes. EV. Cum turba plurima).

[4] O. p. 299.

gratiæ tuæ in eo dona multiplica, ut ab omnibus liber offensis, et temporalibus non destituatur auxiliis, et sempiternis gaudeat institutis. Per[1].

Dominica in quinquagesima[2].

Ad sanctum petrum.

Præces nostras, quesumus, domine, clementer exaudi, atque a peccatorum uinculis absolutos, ab omni nos aduersitate custodi. Per.ʸ

Super oblata.

Hæc hostia, domine, quesumus, emundet nostra delicta, et [ad] sacrificium celebrandum, subditorum tibi corpora mentesque sanctificet. Per dominum.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et maiestatem tuam cernua deuotione exorare, ut modulum terrenę fragilitatis aspiciens, non in ira tua pro nostra prauitate nos arguas, sed inmensa clementia purifices, erudias, consoleris. Qui cum sine te nihil possumus facere, quod tibi sit placitum, tua nobis gratia sola præstabit, ut salubri conuersatione uiuamus. Per christum dominum[3].

Ad complendum.

Quesumus, omnipotens deus, ut qui cælestia alimenta percepimus per hæc contra omnia aduersa muniamur. Per dominum.ʸ

Ad populum.

De multitudine misericordiæ tuæ, domine, populum tibi protege confidentem, et corporaliter gubernatum pie mentis affectum tuis muneribus assequendis effice promtiorem. Per[4].

Fer. iiii. Caput ieiunii.

Ad sanctam anastasiam.

Ordo agentibus publicam pœnitentiam[5].

Suscipis eum .iiii. feria mane et cooperis eum cilicio, oresque pro eo, et inclaudis eum usque in cœna domini.

Orationes et preces super penitentem.

Exaudi, domine, preces nostras, et confitentium tibi parce peccatis; ut quos conscientia reatus accusat, indulgentiæ tuæ miseratio absoluat. Per dominum[1].

Alia.

Præueniat hunc famulum tuum, domine, quesumus, *.ill.* misericordia tua, ut omnes iniquitates eius celeri indulgentia deleantur. Per[2].

Alia.

Adesto, domine, supplicationibus nostris, nec sit ab hoc famulo tuo *.ill.* clementiæ tuæ longinqua miseratio. Sana uulnera, eiusque remitte peccata, ut nullis a te iniquitatibus separatus, tibi semper domino ualeat adherere. Per[3].

Alia.

Domine deus noster, qui offensione nostra non uinceris, sed satisfactione placaris; respice, quesumus, ad hunc famulum tuum *.ill.* qui se tibi peccasse graviter confitetur. Tuum est ablutionem criminum dare, et ueniam præstare peccantibus; qui dixisti pęnitentiam te malle peccatorum quam mortem. Concede ergo, domine, hoc, ut et tibi pænitentiæ excubias celebret, ut, correctis actibus suis, conferri sibi a te sempiterna gaudia gratuletur. Per[4].

Tunc iubeat sacerdos penitentem surgere secum, et, fixis genibus, decantent istos psalmos.

Domine, ne in ira tua[5]. ii.

Benedic, anima mea. i. *usque* renouabitur sicut aquile iuuentus tua[6].

Miserere mei, deus[7]. i.

Deus, in nomine tuo[8].

Quid gloriaris *usque* uidebunt iusti et timebunt[9].

Deinde kyrrie eleison.

Pater noster.

Ego dixi, Domine, miserere[10].

Conuertere, domine[11].

---

[1] Gel. p. 504; *om.* Z.

[2] A. Esto mihi.
PS. In te, domine.
R. Tu es deus qui facis.
V. Liberasti.
TR. Iubilate.
V. Intrate.
O. p. 300.
V. Ipse fecit.
OF. Benedictus.
COM. Manducauerunt.
(EP. Si linguis hominum loquar.
EV. Assumpsit ihesus .xii.)

[4] E. p. 55; *om.* Z.

[5] Gel. p. 505. Transposed to the end of Z. fol. 195 a.

---

[1] Gel. p. 504. [2] Ib. [3] Z. [4] Gel. p. 505 Z. Z. ends here, but adds two Benedictiones Cinerum: O. s. d. parce metuentibus, etc.; D. qui humiliatione flecteris, etc. [5] Ps. vi. [6] Ps. cii. 1–5. [7] Ps. l. [8] Ps. liii. 3. [9] Ps. li. 1–8. [10] Ps. xl. 5. [11] Ps. vi. 5.

Fiat misericordia tua[1].
Inlustra faciem tuam[2].
Delicta iuuentutis meæ.
Secundum misericordia[m] tuam.
Saluum fac seruum tuum. *ill.*
Mitte ei, domine, auxilium.
Domine, exaudi orationem meam.

Oremus.

Deus, cuius indulgentia nemo non indiget, memento famuli tui *.ill.* et qui lubrica terrenaque corporis fragilitate nudatus in multis deliquid, quesumus, ut des ueniam confitenti, parce supplici, ut qui nostris meritis accusamur, tua miseratione saluemur. Per[3].

Et sacerdos benedicat, oret, et dicat:

Omnipotens deus, qui dixit, qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor et ego illum coram patre meo, ille te benedicat et custodiat semper, detque tibi remissionem omnium peccatorum tuorum, et uitam æternam. ℟. Amen.

Et si homo intellectuosus sit, da ei consilium ut ueniat ad te statuto tempore, aut ad alium sacerdotem in cœna domini, ut reconcilietur ab eo; quia quod manens in corpore consecutus non fuerit, hoc est, rcconciliationem, exutus carne consequi non poterit.

Feria iiii.[4]

Collecta ad sanctam anastasiam.

Concede nobis, domine, quesumus, præsidia militiæ christianæ sanctis inchoare ieiuniis, ut contra spiritales nequitias pugnaturi, continentiæ muniamur auxiliis. Per.ʸ

Ad missam. Ad sanctam sauinam.

Pręsta, domine, fidelibus tuis, ut ieiuniorum ueneranda sollemnia et congrua pietate suscipiant, et secura deuotione percurrant. Per dominum nostrum.ʸ

Super oblata.

Fac nos, domine, quesumus, his muneribus offerendis conuenienter aptari, quibus ipsius uenerabilis sacramenti celebramus exordium. Per.ʸ

[1] Ps. xxxii. 22. [2] Ps. xxx. 17. [3] S. p. 132.
[4] A. Misereris.
PS. Miserere .ii.
R. Miserere.
V. Misit de celo.
OF. Exaltabo te.
COM. Qui meditabitur.
(LEC. Conuertimini ad me.
EV. Cum ieiunatis).

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui corporali ieiunio uitia comprimis, mentem eleuas, uirtutem largiris et premia. Per christum dominum[1].

Ad complendum.

Percepta nobis, domine, prebeant sacramenta subsidium, ut et tibi grata sint nostra ieiunia, et nobis proficiant ad medelam. Per.ʸ

Ad populum.

Inclinantes se, domine, maiestati tuæ propitiatus intende, ut qui diuino munere sunt refecti, cælestibus semper nutriantur auxiliis. Per dominum nostrum.ʸ

Feria v.[2]

Ad sanctum georgium.

Deus, qui culpa offenderis, pænitentia placaris, preces populi tui supplicantis propitiatus respice, et flagella tuæ iracundiæ, quæ pro peccatis nostris meremur, auerte. Per.ʸ

Secreta.

Sacrificiis præsentibus, domine, quesumus, intende placatus, ut et deuotioni nostræ proficiant et saluti. Per dominum.ʸ

Ad complendum.

Cælestis doni benedictione percepta, supplices te, deus omnipotens, deprecamur, ut hoc idem nobis et sacramenti causa sit et salutis. Per.ʸ

Ad populum.

Parce, domine, parce populo tuo, ut dignis flagellationibus castigatus in tua miseratione respiret. Per[3].

Feria vi.[4]

Ad sanctos iohannem et paulum.

Inchoata ieiunia, quesumus, domine, benigno

[1] O. p. 300.
[2] A. Dum clamarem.
PS. Exaudi orationem.
R. Iacta cogitatum.
V. Dum clamarem.
OF. Ad te, domine.
COM. Acceptabis.
(LEC. Egrotauit ezechias.
EV. Cum introisset ihesus capharnaum).
[3] *Om.* Z.
[4] A. Auiduit dominus.
V. Exaltabo te, domine.
R. Unam petiit.
V. Ut uideam.
OF. Domine, uiuifica.
COM. Seruite domino.
(LEC. Clama, ne cesses.
EV. Audistis quia dictum est).

fauore prosequere, ut obseruantiam quam corporaliter exhibemus, mentibus etiam sinceris exercere ualeamus. Per dominum nostrum.γ

Secreta.

Sacrificium, domine, obseruantiæ quadragesimalis[1] offerimus; præsta, quesumus, ut tibi mentes nostras reddat acceptas, et continentiæ promptioris nobis tribuat facultatem. Per.γ

Ad complendum.

Tribue nobis, quesumus, omnipotens deus, ut dona cælestia, quæ debito frequentamus obsequio, salutaria nobis iugiter sentiamus. Per[2].

Super populum.

Tuere, domine, populum tuum, et ab omnibus peccatis clementer emunda, quia ei nulla nocebit aduersitas si nulla dominetur iniquitas. Per dominum nostrum.γ

Sabbato[3].

Adesto, domine, supplicationibus nostris, et concede ut hoc sollemne ieiunium, quod animis corporibusque curandis salubriter institutum est, deuoto seruitio celebremus. Per dominum[4].

Secreta.

Suscipe, domine, sacrificium cuius te uoluisti dignanter immolatione placari; præsta, quesumus, ut huius operatione mundati, beneplacitum tibi nostræ mentis offeramus affectum. Per dominum nostrum[5].

Ad complendum.

Cælestis uitę munere uegetati, quesumus, domine, ut quod est nobis in presenti uita mysterium fiat æternitatis auxilium. Per dominum[6].

Super populum.

Da populo tuo, quesumus, omnipotens deus,

---

[1] paschalis E.

[2] S. p. 144. Spiritum nobis, dne., tuæ caritatis infunde, ut quos uno cælesti pane satiasti tua facias pietate concordes. Per. Z. Compare Gel. p. 506.

[3] A. Dum clamarem.
R. Supra (*uel* audiuit dominus, *ut supra*).
(LEC. Si abstuleris de medio tui.
EU. Cum sero factum esset).

[4] Gel. p. 507. Obseruationis prius annua cælebritate lætantes, q., dne., ut paschalibus actionibus inherentes plenis eius affectibus gaudeamus. Per. Z.

[5] Gel. p. 507.

[6] Ib. p. 508.

et æterne promissionis gaudia quærere, et quæsita citius inuenire. Per[1].γ

Dominica. Initium quadragesimæ[2].

Ad sanctum iohannem in lateranis.

DEUS, QUI ECCLESIAM TUAM ANNUA quadragesimali obseruatione purificas, præsta familiæ tuæ, ut quod a te obtinere abstinendo nititur, hoc bonis operibus exsequatur. Per dominum.γ

Super oblata.

Sacrificium quadragesimalis initii sollemniter immolamus, te, domine, deprecantes, ut cum epularum restrictione carnalium a noxiis quoque uoluptatibus temperemus. Per dominum.γ

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Qui continuatis quadraginta diebus et noctibus, hoc ieiunium non ęsuriens dedicauit. Postea enim esuriit non tam cybum hominum, quam salutem, Nec æscarum sæcularium ępulas concupiuit, sed animarum desiderauit potius sanctitatem. Cybus namque eius est redemptio populorum, cybus eius est totus bone uoluntatis affectus. Qui nos docuit operari non solum cybum, qui terrenis dapibus apparatur, sed etiam eum, qui diuinarum scripturarum lectione percipitur. Per quem[3].

Ad complendum.

Tui nos, domine, sacramenti libatio sancta restauret, et a uetustate purgatos, in mysterii salutaris faciat transire consortium. Per.γ

Ad populum[4].

Adesto, domine, supplicationibus nostris, et in tua misericordia confidentes, ab omni nos aduersitate custodi. Per[5].γ

---

[1] *Om.* Z.

[2] (LEC. Hortamur uos.
EV. Ductus est ihesus).
A. Inuocauit me.
PS. Qui habitat.
R. Angelis suis.
V. In manibus portabunt.
TR. Qui habitat.
V. Dicet domino.
V. Quoniam ipse liberauit.
V. Scapulis suis.
V. Scuto circumdedit.
V. A sagitta uolante.
V. Cadent a latere.
V. Quoniam angelis suis.
V. In manibus portabunt.
V. Super aspidem.
V. Quoniam in me sperauit.
V. Inuocauit me, eripiam.
OF. Scapulis suis.
COM. Scapulis suis.

[3] O. p. 300. Z.

[4] Ad fontes V.

[5] *Om.* Z.

Benedictio.

Benedicat uobis omnipotens deus, qui quadragenarium numerum in moysi et heliæ, necnon et mediatoris nostri ieiunio consecrauit; concedatque uobis ita transigere presentis uitę dispensationem, ut accepto a patre familias remunerationis denario, perueniatis ad peccatorum omnium remissionem, et ad gloriosam cum sanctis omnibus resurrectionem. Amen.

Detque uobis spiritalium uirtutum inuictricia arma, quibus exemplo domini deuincere ualeatis antiqui hostis sagacissima temptamenta. Amen.

Qui[1] non in solo pane, sed in omni uerbo quod de ore eius procedit, spiritalem sumentes alimoniam per ieiuniorum obseruationem, et ceterorum bonorum operum exhibitionem percipere mereamini inmarcescibilem gloriæ coronam. Amen.

Quod ipse præstare[2].

Ad uesperos[3].

Da nobis, quesumus, omnipotens deus, æterna promissionis gaudia quęrere, et quęsita citius inuenire. Per.ʏ

Feria ii.[4]

Ad sanctum petrum.

Conuerte nos, deus salutaris noster, et ut nobis ieiunium quadragesimale proficiat mentes nostras cælestibus instrue disciplinis. Per.ʏ

Super oblata.

Munera, domine, oblata sanctifica, nosque per hęc a peccatorum nostrorum maculis emunda. Per dominum.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui das æscam omni carni, et nos non solum carnalibus, sed etiam spiritalibus escis reficis, ut non in solo pane uiuamus, sed in omni uerbo tuo uitalem habeamus alimoniam; Nec tantum epulando, sed etiam ieiunando pascamur, Nam ut dapibus et poculis corpora, sic ieiuniis et uirtutibus animę saginantur. Magnam in hoc munere salubritatem mentis ac corporis contulisti, quia ieiunium nobis uenerabile dedicasti, ut ad paradysum, de quo non abstinendo cecidimus, ieiunando solemnius redeamus. Per christum [1].

Ad complendum.

Salutaris tui, domine, munere satiati, supplices exoramus, ut cuius lætamur gustu, renouemur effectu. Per.ʏ

Ad populum.

Absolue, quesumus, domine nostrorum uincula peccatorum, et quicquid pro eis meremur, propitiatus auerte. Per dominum nostrum.ʏ

Feria iii.[2]

Ad sanctam anastasiam.

Respice, domine, familiam tuam, et presta ut apud te mens nostra tuo desiderio fulgeat, quæ se carnis maceratione castigat. Per.ʏ

Secreta.

Oblatis, domine, quesumus, placare muneribus, et a cunctis nos defende periculis. Per.ʏ

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. In quo ieiunantium fides additur, spes prouehitur, caritas roboratur. Ipse est enim panis uiuus et uerus, qui substantia æternitatis, et ęsca uirtutis est. Uerbum enim tuum, per quod facta sunt omnia non solum humanarum mentium, sed ipse panis est angelorum. Hunc panem ministrare nobis non desinis, et ut eum indesinenter esuriamus hortaris, Cuius carne dum pascimur roboramur, et sanguine dum potamur abluimur. Per quem [3].

Ad complendum.

Quesumus, omnipotens deus, ut illius salutaris capiamus effectum, cuius per hęc mysterium (a) pignus accepimus. Per.ʏ

---

[1] Quo O. [2] O. p. 366. [3] Super populum Z.

[4] A. Sicut oculi seruorum. PS. Ad te leuaui oculos. R. Protector noster. V. Domine, deus uirtutum. OF. Leuabo oculos. COM. Voce mea. (LEC. Ecce ego ipse requiram. EV. Cum uenerit filius hominis).

---

[1] O. p. 300. Z.

[2] A. Domine, refugium. PS. Priusquam. R. Dirigatur. V. Eleuatio. OF. In te speraui. COM. Cum inuocarem. (LEC. Locutus est esaias propheta. EV. Cum intrasset ihesus iherosolimam).

[3] O. p. 301. Z.

Super populum.

Ascendant ad te, domine, preces nostræ, et ab ecclesia tua cunctam repelle nequitiam. Per dominum.ʏ

Feria iiii.[1]

Ad sanctam mariam maiorem.

Prçces nostras, quesumus, domine, clementer exaudi, et contra cuncta nobis aduersantia dexteram tuæ maiestatis extende. Per.ʏ

Alia.

Deuotionem populi tui, domine, quesumus, benignus intende, ut qui per abstinentiam macerantur in corpore, per fructum boni operis reficiantur in mente. Per dominum nostrum.ʏ

Secreta.

Hostias tibi, domine, placationis offerimus, ut et delicta nostra miseratus absoluas, et nutantia corda tu dirigas. Per dominum.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui in alimentum corporis humanarum frugum copiam producere iussisti, et in alimentum animarum ieiunii nobis medicinam indidisti. Te itaque supplices exoramus, ut tibi sit acceptabile ieiunium nostrum, et nos a cibis ieiunantes, a peccatis absoluas. Per christum [2].

Ad complendum.

Tui, domine, perceptione sacramenti et a nostris mundemur occultis, et ab hostium liberemur insidiis. Per dominum.ʏ

Super populum.

Mentes nostras, quesumus, domine, lumine tuę claritatis inlustra, ut uidere possimus quę agenda sunt, et quæ recta sunt agere ualeamus. Per dominum.ʏ

[1] A. Reminiscere.
PS. Ad te, domine, leuaui.
R. Tribulationes.
V. Vide humilitatem.
TR. De necessitatibus.
V. Ad te, domine, leuaui.
V. Etenim uniuersi.
OF. Meditabor.
COM. Intellige.
(LEC. Dixit dominus ad moysen. *Item alia*, Venit helias.
EV. Accesserunt ad ihesum scribę).

[2] O. p. 301. Z.

Feria v.[1]

Ad sanctum laurentium foris murum.

Deuotionem populi tui, quesumus, domine, benignus intende, ut qui per abstinentiam macerantur in corpore, per fructum boni operis reficiantur in mente. Per.ʏ

Secreta.

Sacrificia, domine, quesumus, propitius ista nos saluent, quæ medicinalibus sunt instituta ieiuniis. Per.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Quia conpetenter atque salubriter religiosa sunt nobis instituta ieiunia, ut corporeæ iucunditatis immoderatas coerceamus inlecebras, Et terrenę delectationis insolentia refrenata, purior atque tranquillior appetitus ad cælestia contemplanda mysteria fidelium reddatur animarum. Per christum [2].

Ad complendum.

Tuorum nos, domine, largitate donorum, et temporalibus adtolle præsidiis, et renoua sempiternis. Per.ʏ

Ad populum.

Da, quesumus, domine, populis christianis et quæ profitentur agnoscere, et cælestę munus diligere, quod frequentant. Per.ʏ

Feria vi.[3]

Ad sanctos apostolos.

Esto [4], domine, propitius plebi tuæ, et quam tibi facis esse deuotam, benigno refoue miseratus auxilio. Per.ʏ

Secreta.

Suscipe, domine, quesumus, nostris oblata seruitiis, et tua propitius dona sanctifica. Per.ʏ

[1] A. Confessio.
PS. Cantate.
R. Custodi me.
V. De uultu tuo.
OF. Inmittit.
COM. Panis quem.
(LEC. Factus est sermo domini.
EV. Dicebat ihesus ad eos).

[2] O. p. 301. Z.

[3] A. De necessitatibus.
PS. Ad te, domine, leuaui.
R. Saluum fac seruum.
V. Auribus percipe.
OF. Benedic, anima.
COM. Erubescant et conturbentur.
(LEC. Hec dicit dominus, anima quę peccauerit.
[EV.] Erat dies festus iudeorum).

[4] Adesto Z.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui ieiunii obseruatione, et elemosinarum gratissima largitione, nos docuisti nostrorum consequi remedia peccatorum. Unde tuam imploramus clementiam, ut his obseruationibus, et ceteris bonorum operum exhibitionibus muniti, ea operemur, quibus ad æterna gaudia consequenda, et spes nobis suppetat et facultas. Per christum [1].

Ad complendum.

Per huius, domine, operationem mysterii et uitia nostra purgentur, et iusta desideria impleantur. Per dominum.[y]

Super populum.

Exaudi nos, misericors deus, et mentibus nostris gratię tuæ lumen ostende. Per.[y]

Sabbato in xii. lectionibus [2].

Ad sanctum petrum.

Populum tuum, domine, quesumus, propitius respice, atque ab eo flagella tuæ iracundiæ clementer auerte. Per dominum.[y]

Alia.

Deus, qui nos in tantis periculis constitutos pro humana scis fragilitate non posse subsistere, da nobis salutem mentis et corporis, ut ea quæ pro peccatis nostris patimur, te adiuuante, uincamus. Per.[y]

Alia.

Protector noster, aspice, deus, ut qui malorum nostrorum pondere premimur, percepta misericordia, libera tibi mente famulemur. Per.

Alia.

Ad esto, domine, quesumus, supplicationibus nostris, ut esse, te largiente, mereamur et inter prospera humiles, et inter aduersa securi. Per.[y]

Alia.

Actiones nostras, quesumus, domine, et aspirando præueni, et ad iuuando prosequere, ut cuncta nostra operatio et a te semper incipiat et per te cepta finiatur. Per dominum [1].[y]

Ad missam.

Deus, qui tribus pueris mitigasti flammas ignium, concede propitius ut nos famulos tuos non exurat flamma uitiorum. Per.[y]

Secreta.

Presentibus sacrificiis, domine, ieiunia nostra sanctifica, ut quod obseruantia nostra profitetur extrinsecus, interius operetur. Per dominum.[y]

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et tuam iugiter exorare clementiam, ut mentes nostras quas conspicis terrenis affectibus prægrauari medicinalibus tribuas

---

[1] O. p. 302. Z.

[2] For the explanation of this term see Migne, Bib. Pat. Lat. lxxviii. 61; Mart. ii. p. 11.

A. Intret oratio.
PS. Domine deus salutis.
R. Iacta cogitatum.
V. Dum clamarem.
R. Ad dominum.
V. Domine, libera.
R. Propitius.
V. Adiuua nos.
R. Protector.
V. Domine deus uirtutum.

Benedictus es.
Benedicite, omnia opera.
Benedicite, cæli, domino.
Benedicite, angeli domini.

Ymnum dicite.
Benedicite, aquæ.
Benedicite, omnes uirtutes.
Benedicite, sol et luna, domino.

Ymnum dicite.
Benedicite, stellæ cæli.
Benedicite, ymber et ros.
Benedicite, omnis spiritus, domino.

Ymnum dicite.
Benedicite, ignis et estus.
Benedicite, noctes et dies.
Benedicite, tenebre.

Ymnum dicite.
Benedicite, frigus et cauma.
Benedicite, pruina et niues.
Benedicite, fulgura et nubes.

Ymnum dicite.
Benedicat terra domino.
Benedicite, montes et colles.
Benedicite, omnia nascentia.

Ymnum dicite.
Benedicite, maria et flumina.
Benedicite, fontes, domino.
Benedicite, omnia que mouentur.

Ymnum dicite.
Benedicite, uolucres celi, domino.
Benedicite, uniuersa pecora.
Benedicite, filii hominum, domino.

Ymnum dicite.
Benedicat israel domino.
Benedicite, sacerdotes domini, domino.
Benedicite, serui domini, domino.

Ymnum dicite.
Benedicite, spiritus et animæ iustorum.
Benedicite, sancti et humiles corde.

Ymnum dicite.
Benedicite, ananias, azarias, misael.

Ymnum dicite.
TR. Laudate dominum.
V. Quoniam confirmata.
OF. Domine deus salutis meæ.
COM. Domine deus meus, in te.

[1] + Preces populi tui q., dne., clementer exaudi, ut qui iuste pro peccatis nostris affligimur, pro tui nominis gloria misericorditer liberemur. Per.

Alia. Q. o. d. uota humilium respice, atque ad defensionem nostram dexteram tuæ maiestatis extende. Per. Z.

ieiuniis exonerari, et per afflictionem corporum proueniat nobis robur animarum. Per christum [1].

Ad complendum.

Sanctificationibus tuis, omnipotens deus, et uitia nostra curentur, et remedia nobis æterna proueniant. Per.ʸ

Ad populum.

Ab omnibus nos, quesumus, domine, peccatis propitiatus absolue, ut, percepta uenia peccatorum, liberis tibi mentibus seruiamus. Per [2].

Dominica uacat [3].

Deus, qui conspicis omni nos uirtute destitui, interius exteriusque custodi, ut et ab omnibus aduersitatibus muniamur in corpore, et a prauis cogitationibus mundemur in mente. Per.ʸ

Secreta.

Sacrificiis, quesumus, domine, presentibus intende placatus, ut et deuotioni nostræ proficiant et saluti. Per.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et maiestatem tuam suppliciter exorare ut mentibus nostris medicinalis obseruantiæ munus infundas, et qui negligentibus etiam subsidium ferre non desinis beneficia prebeas potiora deuotis. Per christum [4].

Benedictio.

Omnipotens deus, ieiunii ceterarumque uirtutum dedicator atque amator, sua uos benedictione sanctificet. Amen.

[1] O. p. 304. *Præfatio.* Inluminator et redemptor animarum nostrarum, qui nos per primum adam abstinentiæ lege uiolata, paradyso eiectos fortioris ieiunii remedio, ad antiquæ patriæ beatitudinem per gratiam reuocasti; nosque pia institutione docuisti, quibus obseruationibus a peccatis omnibus liberemur. Per. Z.

[2] E. p. 62; *om.* Z.

[3] This term occurs again on fol. 153 a. It is explained in Gavant. Thes. i. 372.

A. Sperent in te, domine.
PS. Confitebor tibi, domine.
R. Iustus es, domine, et rectus.
V. Gressus meos dirige.
TR. Confitemini domino.
V. Quis loquetur.
V. Beati qui custodiunt.
OF. Domine deus meus, in te speraui.
COM. Custodi me, domine, ut.
(EP. Fratres, rogamus uos et obsecramus.
EV. Egressus ihesus secessit).

[4] O. p. 302. Z.

Accendat in uobis pie deuotionis affectum, et prebeat supplicantibus suum benignus auditum. Amen.

Quatenus mentes uestræ, sinceris purgate ieiuniis, bonorum omnium exuberent incrementis. Amen.

Quod ipse [1].

Ad complendum.

Supplices te rogamus, omnipotens deus, ut quos tuis reficis sacramentis, tibi etiam placitis moribus deseruire concedas. Per.ʸ

Ad populum.

Familiam tuam, quesumus, domine, propitiatus inlustra, ut beneplacitis inherendo, cuncta quæ bona sunt mereatur accipere. Per [2].

Feria ii. [3]

Ad sanctum clementem.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut familia tua, quę se affligendo carne ab alimentis abstinet, sectando iustitiam a culpa ieiunet. Per.ʸ

Secreta.

Hæc hostia, domine, placationis et laudis tua nos propitiatione dignos efficiat. Per.ʸ

Præfatio.

Et maiestatem [4] tuam supplici deuotione deposcere, ut ieiunii nostri oblatione placatus, et peccatorum nobis concedas ueniam, et nos a noxiis liberes insidiis. Per christum [5].

Ad complendum.

Hæc nos communio, domine, purget a crimine, et cælestis remedii faciat esse consortes. Per dominum.ʸ

Ad populum.

Ad esto supplicationibus nostris, omnipotens deus, et quibus fidutiam sperande pietatis in-

[1] O. p. 360. [2] E. p. 62; *om.* Z.

[3] A. Redime me, domine.
PS. Iudica me, domine.
R. Adiutor meus.
V. Confundantur.
OF. Benedicam dominum.
COM. Domine dominus noster.
(LEC. Orauit danihel ad dominum.
EV. Ego uado, et quęritis me).

[4] pietatem Z. [5] O. p. 302. Z.

dulges, consuete misericordiæ tribue benignus effectum. Per.ʏ

Feria iii.[1]

Ad sanctam balbinam.

Perfice, quesumus, domine, benignus in nobis obseruantiæ sanctæ subsidium, ut quæ, te auctore, facienda cognouimus, te operante, impleamus. Per. ʏ

Secreta.

Sanctificationem tuam nobis, domine, his mysteriis placatus operare, quæ nos et a terrenis purget uitiis, et ad cælestia dona perducat. Per.ʏ

Prefatio.

U. D. æterne deus. Qui ob animarum medelam ieiunii deuotione castigari corpora precepisti. Concede, quesumus, ut corda nostra ita pietatis tuæ ualeant exercere mandata, ut ad tua mereamur, te opitulante, peruenire promissa. Per[2].

Ad complendum.

Vt sacris, domine, reddamur digni muneribus, fac nos tuis, quesumus, obœdire mandatis. Per.ʏ

Ad populum.

Propitiare, domine, supplicationibus nostris, et animarum nostrarum medere languoribus, ut remissione percepta, in tua semper benedictione lætemur. Per dominum.ʏ

Feria iiii.[3]

Ad sanctam ceciliam.

Populum tuum, domine, propitius respice, et quos ab æscis carnalibus precipis abstinere, a noxiis quoque uitiis cessare concede. Per dominum.ʏ

Secreta.

Hostias, domine, quas tibi offerimus, propitius respice, et per hæc sancta commertia uincula peccatorum nostrorum absolue. Per.ʏ

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Per quem humani generis reconciliationem mirabili dispensatione operatus es. Pręsta, quesumus, ut sancto purificati ieiunio, et tibi toto corde simus subiecti, et inter mundane prauitatis insidias, te miserante, perseueremus inlesi. Per quem maiestatem[1].

Ad complendum.

Sumptis, domine, sacramentis, ad redemptionis æterne, quesumus, proficiamus augmentum. Per.ʏ

Ad populum.

Deus, innocentiæ restitutor et amator, dirige ad te tuorum corda seruorum, ut spiritus tui feruore concepto, et in fide inueniantur stabiles et in opere efficaces. Per dominum nostrum.ʏ

Feria v.[2]

Ad sanctam mariam trans tiberim.

Præsta nobis, domine, quesumus, auxilium gratiæ tuæ, ut ieiuniis et orationibus conuenienter intenti, liberemur ab hostibus mentis et corporis. Per.ʏ

Secreta.

Præsenti sacrificio nomini tuo nos, domine, ieiunia dicanda[3] sanctificent, ut quod obseruantia nostra profitetur exterius, interius operetur effectum. Per dominum.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et tuam cum celebratione ieiunii pietatem deuotis mentibus obsecrare, ut qui peccatis ingruentibus malorum pondere premimur et a peccatis omnibus liberemur, et libera tibi mente famulemur. Per christum[4].

---

[1] A. Tibi dixit cor. PS. Dominus inluminatio. R. Iacta cogitatum. V. Dum clamarem. OF. Miserere mihi. COM. Narrabo omnia. (LEC. Factus est sermo domini. EV. Locutus est ihesus).

[2] O. p. 303.

[3] A. Ne derelinquas. PS. Domine, ne in tuo. R. Saluum fac populum. V. Ad te, domine, clamaui. OF. Ad te, domine. COM. Iustus dominus. (LEC. Orauit hester ad dominum. EV. Ascendens ihesus hierosolymam).

[1] O. p. 303. Z.

[2] A. Deus, in adiutorium. PS. Auertantur. R. Propitius. V. Adiuua nos. OF. Precatus est. COM. Qui manducat. (LEC. Maledictus homo. EV. Homo quidam erat diues).

[3] dicata V.

[4] O. p. 303. Z.

Ad complendum.

Gratia tua nos, quesumus, domine, non derelinquat, quæ nobis opem semper adquirat. Per.ʏ

Ad populum.

Adesto, domine, famulis tuis, et perpetuam benignitatem largire poscentibus, ut his qui, te auctore et gubernatore, gloriantur, et congregata restaures, et restaurata conserues. Per.ʏ

Feria vi.[1]

Ad sanctum uitalem.

Da, quesumus, omnipotens deus, ut sacro nos purificante ieiunio, sinceris mentibus, ad sancta uentura facias peruenire. Per dominum.ʏ

Secreta.

Hæc in nobis sacrificia, deus, et actione permaneant, et operatione firmentur. Per.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui delinquentes perire non pateris, sed ut ad te conuertantur et uiuant hortaris. Poscimus itaque pietatem tuam, ut a peccatis nostris tuæ seueritatis suspendas uindictam, et nobis optatam misericorditer tribuas ueniam, Nec iniquitatum nostrarum moleste[2] prouocet ad ultionem, sed ieiunii obseruatio et morum emendatio te flectat ad peccatorum nostrorum remissionem. Per christum[3].

Ad complendum.

Fac nos, domine, quesumus, accepto pignore salutis æterne, sic tendere congruenter, ut ad eam peruenire possimus. Per dominum nostrum.ʏ

Super populum.

Da, quesumus, domine, populo tuo salutem mentis et corporis, ut bonis operibus inherendo, tua semper mereatur protectione defendi. Per.ʏ

[1] A. Ego autem cum.
PS. Exaudi, domine, iustitiam.
R. Ad dominum dum.
V. Domine, libera.
OF. Domine, in auxilium.
COM. Tu, domine, seruabis.
(LEC. Dixit ioseph fratribus suis.
EV. Dixit ihesus discipulis suis et turbis iudeorum, homo quidam).

[2] molestia te O.

[3] O. p. 303.

Sabbato[1].

Statio ad sanctos marcellinum et paulum[2].

Da, quesumus, domine, nostris effectum ieiuniis salutarem, ut castigatio carnis assumpta ad nostrarum uegetationem transeat animarum. Per.ʏ

Secreta.

His sacrificiis, domine, concede placatus ut qui propriis oramus absolui delictis non grauemur externis. Per.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Inluminator et redemptor animarum nostrarum, qui nos per primum adam, abstinentiæ lege uiolata, paradyso eiectos, fortioris ieiunii remedio ad antique patrie beatitudinem per gratiam reuocasti, Nosque pia institutione docuisti, quibus obseruationibus a peccatis omnibus liberemur. Per christum[3].

Ad complendum.

Sacramenti tui, domine, diuina libatio penetralia nostri cordis infundat, et sui participes potenter efficiat. Per dominum.ʏ

Super populum.

Familiam tuam, quesumus, domine, continua pietate custodi, ut quæ in sola spe gratiæ cælestis innititur, cælesti etiam protectione muniatur. Per.ʏ (Imploramus.)

Dominica iii.[4]

Ad sanctum laurentium foris murum.

Quesumus, omnipotens deus, uota humilium

[1] A. Lex domini inreprehensibilis.
PS. Cæli enarrant.
R. Bonum est confiteri.
V. Ad adnuntiandum.
OF. Inlumina.
COM. Oportet te, fili.
(LEC. Dixit rebecca filio suo.
EV. Homo quidem habuit duos filios).

[2] Petrum V.

[3] An Ambrosian Pref. printed in Pamel. Liturg. ii. 557. *Præfatio.* Et tuam iugiter exorare clementiam, ut mentes nostras quas conspicis terrenis affectibus prægrauari, medicinalibus tribuas ieiuniis exonerari, et per afflictionem corporum proueniat nobis robur animarum. Per. Z.

[4] A. Oculi mei.
PS. Ad te, domine.
R. Exurge, domine.
V. In conuertendo.
TR. Ad te leuaui.
V. Ecce sicut oculi seruorum.
V. Et sicut oculi ancillæ.
V. Ita oculi nostri.
V. Miserere.
OF. Iustitiæ domini.
COM. Passer inuenit.
(EP. Estote imitatores.
EV. Erat ihesus eiiciens dæmonium).

respice, atque ad defensionem nostram, dexteram tuæ maiestatis extende. Per.ʏ

Super oblata.

Hæc hostia, domine, quesumus, mundet nostra delicta, et sacrificium celebrandum tibi corpora mentesque sanctificet. Per dominum.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et te suppliciter exorare ut cum abstinentia corporali mens quoque nostra sensus declinet inlicitos, et quæ terrena delectatione carnalibus epulis abnegamus humanę uoluntatis prauis intentionibus amputemus, Quatenus ad sancta sanctorum fideliter salubriterque capienda, competenti ieiunio ualeamus aptari, tanto nobis certi propensius iugiter adfutura, quanto fuerimus eorum institutionibus gratiores. Per christum dominum nostrum[1].

Benedictio.

Omnipotens deus ieiuniorum uestrorum uictimas clementer accipiat, et sua uos benedictione dignos efficiat. Amen.

Mentes uestras ita parsimonię bono contra uitia muniat, preceptorum suorum doctrinis erudiat, caritatis dono repleat, ut uos in omnibus sibi placere concedat. Amen.

Quatinus pręsentis quadragesimę diebus deuotissime celebratis, ad paschalia festa purificatis cordibus accedere ualeatis. Amen.

Quod ipse pręstare[2].

Ad complendum.

Cunctis nos, domine, reatibus et periculis propitiatus absolue, quos tanti mysterii tribuis esse participes. Per.ʏ

Super populum.

Subiectum tibi populum, quesumus, domine, propitiatio cælestis amplificet, et tuis semper faciat seruire mandatis. Per[3].

Feria ii.[4]

Ad sanctum marcum.

Cordibus nostris, quesumus, domine, gratiam tuam benignus infunde, ut sicut ab escis carnalibus abstinemus, ita sensus quoque nostros a noxiis retrahamus excessibus. Per.ʏ

Secreta.

Munus quod tibi, domine, nostræ seruitutis offerimus, tu salutare nobis perfice sacramentum. Per.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et clementiam tuam cum omni supplicatione pręcari, ut per hanc ieiuniorum obseruantiam crescat nostræ deuotionis æffectus, et nostras actiones religiosus exornet effectus, Quatinus, te auxiliante, et ab humanis semper retrahamur excessibus, et monitis inherere ualeamus, te largiente, cælestibus. Per christum[1].

Postcommunio.

Præsta, quesumus, omnipotens et misericors deus, ut quę ore contingimus pura mente capiamus. Per.ʏ (Quos iei[unio].)

Ad populum.

Subueniat nobis, domine, misericordia tua, ut ab imminentibus peccatorum nostrorum periculis, te, mereamur, protegente, saluari. Per[2]. (Gratias tibi.)

Feria iii.[3]

Ad sanctam potentianam[4].

Exaudi nos, omnipotens et misericors deus, et continentiæ salutaris propitius nobis dona concede. Per dominum nostrum.ʏ

Secreta.

Per hæc ueniat, quesumus, domine, sacramenta nostræ redemptionis effectus, qui nos et ab humanis semper retrahat excessibus, et ad salutaria cuncta perducat. Per dominum.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui peccantium non uis animas perire, sed culpas et peccantes non semper continuo iudicas, sed ad pænitentiam

---

[1] O. p. 304. Z. [2] O. p. 367. [3] E. p. 66; *om.* Z.

[4] A. In deo laudabo.
PS. Miserere mei.
R. Deus uitam meam.
V. Miserere mihi.
OF. Exaudi, deus, orationem.
COM. Quis dabit ex.
(LEC. In diebus illis naaman princeps.
EV. Dixerunt pharisei ad ihesum).

[1] O. p. 303. Z. [2] V. *om.* Z.

[3] A. Ego clamaui.
PS. Conserua me.
R. Ab occultis meis.
V. Si mei non fuerint.
OF. Dextera domini.
COM. Domine, quis habitabit.
(LEC. Mulier quędam clamabat.
EV. Respiciens ihesus discipulos suos).

[4] Pudentianam V.

prouocatos expectas; Auerte, quesumus, a nobis quam meremur iram, et quam optamus super nos effunde clementiam, Ut sacro purificati ieiunio, electorum tuorum adscisci mereamur collegio. Per christum dominum nostrum[1].

Postcommunio.

Sacris, domine, mysteriis expiati, et ueniam consequamur et gratiam. Per.ʏ

Super populum.

Tua nos, domine, protectione defende, et ab omni semper iniquitate custodi. Per dominum.ʏ (Concede.)

Feria iiii.[2]

Ad sanctum syxtum.

Præsta nobis, domine, quesumus, ut salutaribus ieiuniis eruditi, a noxiis quoque uitiis abstinentes, propitiationem tuam facilius impetremus. Per.ʏ

Secreta.

Suscipe, quesumus, domine, preces populi tui cum oblationibus hostiarum, et tua mysteria celebrantes, ab omnibus nos defende periculis. Per.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Tuamque misericordiam suppliciter exorare, ut ieiuniorum nostrorum sacrosancta mysteria tuæ sint pietati semper accepta; Concedasque ut quorum corpora abstinentiæ obseruatione macerantur, mentes quoque uirtutibus et cælestibus institutis exornentur. Per christum dominum nostrum[3].

Ad complendum.

Sanctificet nos, domine, qua pasti sumus, mensę (a) cælestis, et a cunctis erroribus expiatos, supernis promissionibus reddat acceptos. Per.ʏ

Super populum.

Concede, quesumus, omnipotens deus, ut qui protectionis tuæ gratiam quærimus, liberati a malis omnibus secura tibi mente seruiamus. Per dominum.ʏ (Deus, qui nos for[masti].)

Feria v.[1]

Ad sanctos cosmam et damianum.

Afflictionem familiæ tuæ, quesumus, domine, intende placatus, ut indulta uenia peccatorum, de tuis semper beneficiis gloriemur. Per.ʏ

Secreta.

Concede, quesumus, omnipotens deus, ut oculis tuæ maiestatis munus oblatum et gratiam nobis deuotionis obtineat, et effectum beatę perennitatis adquirat. Per[2].ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et tuam inmensam clementiam supplici uoto deposcere, ut nos famulos tuos et ieiunii maceratione castigatos, et ceteris bonorum exhibitionibus eruditos, in mandatis tuis facias perseuerare sinceros, et ad paschalia festa peruenire inlæsos, Sicque presentibus gaudiis consolemur, quatinus ad æterna gaudia pertingere mereamur. Per christum[3].

Ad complendum.

Sumentes, domine, dona cælestia suppliciter deprecamur ut quæ sedula seruitute, donante te, gerimus, dignis sensibus tuo munere capiamus. Per[4].ʏ

Ad populum.

Subiectum tibi populum, quesumus, domine, propitiatio cælestis amplificet, et tuis semper faciat seruire mandatis. Per dominum nostrum.ʏ

---

[1] O. p. 304. Z.

[2] A. Ego autem in domino speraui. PS. In te, domine, speraui. R. Miserere mihi. V. Conturbata sunt. OF. Domine, fac mecum. COM. Notas mihi fecisti. (LEC. Hęc dicit dominus deus, honora patrem. EV. Accesserunt ad ihesum ab hierosolymis).

[3] O. p. 305. Z.

[1] A. Salus populi. PS. Adtendite. R. Oculi omnium. V. Aperis tu. OF. Si ambulauero. COM. Tu mandasti. (LEC. In diebus illis factum est uerbum domini. EV. Surgens ihesus de synagoga).

[2] *Sec.* In tuorum, dne., prætiosa morte iustorum sacrificium illud offerimus, de quo martyrium sumpsit omne principium. Per. Z.

[3] O. p. 305. Z.

[4] *Ad complendum.* Sit nobis, dne., sacramenti tui certa saluatio, quæ cum beatorum martyrum tuorum cosmæ et damiani meritis implorantur. Per. Z.

Feria vi.[1]

Ad sanctum laurentium in lucinę.

Ieiunia nostra, quesumus, domine, benigno fauore prosequere, ut sicut ab alimentis in corpore, ita uitiis ieiunemus in mente. Per dominum.ʏ

Secreta.

Respice, domine, propitius ad munera quę sacramus, ut et tibi grata sint, et nobis salutaria semper existant. Per.ʏ

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Qui ad insinuandum humilitatis suæ mysterium, fatigatus resedit ad puteum; qui a muliere samaritana aquę sibi petiit porrigi potum, qui in ea creauerat fidei donum, Et ita eius sitire dignatus est fidem, ut dum ab ea aquam peteret, in ea ignem diuini amoris accenderet. Inploramus, itaque, tuam inmensam clementiam, ut contempnentes tenebrosam profunditatem uitiorum, et relinquentes noxiarum hydriam cupiditatum, et te, qui fons uitę et origo bonitatis es, semper sitiamus, et ieiuniorum nostrorum obseruatione tibi placeamus. Per quem [2].

Ad complendum.

Huius nos, domine, perceptio sacramenti mundet a crimine, et ad cælestia regna perducat. Per.ʏ

Ad populum.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut qui in tua protectione confidimus, cuncta nobis aduersantia, te adiuuante, uincamus. Per dominum nostrum.ʏ

Sabbato [3].

Ad sanctam susannam.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut qui se affligendo carne ab alimentis abstinent, sectando iustitiam a culpa ieiunent. Per dominum.ʏ

Secreta.

Concede, quesumus, omnipotens deus, ut huius sacrificii munus oblatum fragilitatem nostram ab omni malo purget semper et muniat. Per.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui ieiunii quadragesimalis obseruatione in moyse et helia dedicasti, et in unigenito filio tuo, legis et prophetarum nostrorumque omnium domino, exornasti. Tuam igitur inmensam bonitatem supplices exposcimus, ut quod ille iugi compleuit ieiuniorum continuatione, nos adimplere ualeamus, illius adiuti largissima miseratione, et adimplentes ea quæ precipit, dona percipere mereamur quæ promisit. Per quem maiestatem [1].

Ad complendum.

Quesumus, omnipotens deus, ut inter eius membra numeremur, cuius corpori communicamus et sanguini. Per.ʏ

Ad populum.

Pretende, domine, fidelibus tuis dexteram cælestis auxilii, ut et te toto corde perquirant et quæ digne postulant, consequi mereantur. Per.ʏ

Dominica iiii.[2]

Statio ad hierusalem.

CONCEDE, QUESUMUS, OMNIPOTENS DEUS, ut qui ex merito nostræ actionis affligimur, tuæ gratiæ consolatione respiremus. Per.ʏ

Secreta.

Sacrificiis prȩsentibus, domine, quesumus, intende placatus, ut et deuotioni nostræ proficiant et saluti. Per.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et te creatorem omnium

---

[1] A. Fac mecum, domine.
PS Inclina, domine.
R. In deo sperauit.
V. Ad te, domine, clamaui.
OF. Intende uoci.
COM. Qui biberit aquam.
(LEC. In diebus illis conuenerunt filii israel.
EU. Venit ihesus in ciuitatem samarię).

[2] O. p. 305. Z.

[3] A. Verba mea auribus.
PS. Rex meus, et deus meus.
R. Si ambulem.
V. Virga tua.
OF. Gressus meos.
COM. Nemo te condemnauit.
(LEC. Erat uir in babilone.
EV. Perrexit ihesus in montem).

[1] O. p. 306. Z.

[2] A. Lætare hierusalem.
PS. Lætatus sum.
R. Lætatus sum.
V. Fiat pax.
TR. Qui confidunt.
V. Montes in.
V. Circuitu eius.
OF. Laudate dominum quia.
COM. Herusalem que.
(EP. Scriptum est quoniam abraham.
EV. Abiit ihesus trans mare galileæ).

de preteritis fructibus glorificare, et de uenturis suppliciter exorare, Ut cum de perceptis non inuenimur ingrati, de percipiendis non iudicemur indigni; Sed exhibita totiens sollemni deuotione ieiunia cum subsidiis corporalibus profectum quoque capiamus animarum. Per christum[1].

Ad complendum.

Da nobis, misericors deus, ut sancta tua quibus incessanter explemur, sinceris tractemus obsequiis, et semper fideli mente sumamus. Per.ʏ

Ad populum.

Deus, qui in deserti regione multitudinem populi tua uirtute satiasti, in huius quoque sæculi transeuntis excursu uictum nobis spiritalem, ne deficiamus, impende. Per dominum nostrum.ʏ

Benedictio.

Deus, qui uos ad presentium quadragesimalium dierum medietatem dignatus est perducere, ipse uos sua miseratione dignetur benedicere. Amen.

Abstinentiam uestram preteritam acceptet, futuram ita sibi placitam reddat, ut sicut ab inlicitis cibis, ita uos etiam a uitiis omnibus abstinere concedat. Amen.

Quo de preteritis et de futuris spiritalium carismatum frugibus ei grates persoluentes ad sanctum pascha peruenire possitis indempnes[2]. Amen.

Quod ipse præstare dignetur[3].

Feria ii.[4]

Ad sanctos iiiior coronatos.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut obseruationes sacras annua deuotione recolentes, et corpore tibi placeamus et mente. Per dominum.ʏ

Secreta.

Oblatum tibi, domine, sacrificium uiuificet nos semper et muniat. Per dominum.ʏ

[1] O. p. 306. Z. [2] O. *om.* [3] O. p. 367.
[4] A. Deus, in nomine tuo. PS. Auribus percipe, domine. R. Esto mihi in deum. V. Deus, in te speraui. OF. Iubilate deo omnis terra. COM. Ab occultis meis. (LEC. Venerunt duę mulieres. EV. Prope erat pascha).

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et tuam suppliciter misericordiam implorare ut exercitatio ueneranda ieiunii salutaris nos a peccatorum nostrorum maculis purgatos reddat, et ad supernorum ciuium societatem perducat; Ut et hic deuotorum actuum sumamus augmentum, et illic æterne beatitudinis percipiamus emolumentum. Per christum[1].

Ad complendum.

Sumptis, domine, salutaribus sacramentis ad redemptionis æterne, quesumus, proficiamus augmentum. Per.ʏ

Ad populum.

Deprecationem nostram, quesumus, domine, benignus exaudi, et quibus supplicandi præstas affectum, tribue defensionis auxilium. Per dominum nostrum.ʏ

Feria iii.[2]

Ad sanctum laurentium in damascum.

Sacre nobis, quesumus, domine, obseruationis ieiunia, et pie conuersationis augmentum, et tuæ propitiationis continuum præstent auxilium. Per.ʏ

Secreta.

Hæc hostia, domine, quesumus, emundet nostra delicta, et sacrificium celebrandum subditorum tibi corpora mentesque sanctificet. Per dominum.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Per mediatorem dei et hominum ihesum christum dominum nostrum, qui, mediante die festo, ascendit in templum docere, qui de cælo descendit, mundum ab ignorantiæ tenebris liberare. Cuius descensus genus humanum doctrina salutari instruit, mors a perpetua morte redemit, ascensio ad cælestia regna perducit. Per quem te, summe pater, poscimus, ut eius institutione edocti, salutaris parsimoniæ deuotione purificati, ad tua perue-

[1] O. p. 306. Z.
[2] A. Exaudi, deus, orationem. PS. Contristatus. R. Exurge, deus, fer. V. Deus, auribus nostris. OF. Expectans. COM. Lætabimur. (LEC. Locutus est dominus ad moysen. EV. Iam die festo mediante).

niamus promissa securi. Per quem maiestatem [1].

Ad complendum.

Huius nos, domine, perceptio sacramenti mundet a crimine, et ad cælestia regna perducat. Per.

Ad populum.

Miserere, domine, populo tuo, et continuis tribulationibus laborantem propitius respirare concede. Per.

Feria iiii.[2]

Ad sanctum paulum.

Deus, qui et iustis premia meritorum, et peccatoribus per ieiunium ueniam prebes, miserere supplicibus tuis, ut reatus nostri confessio indulgentiam ualeat percipere delictorum. Per.

Alia.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut quos ieiunia uotiua castigant, ipsa quoque deuotio sancta lætificet, ut, terrenis affectibus mitigatis, facilius cælestia capiamus. Per dominum nostrum.

Secreta.

Supplices, domine, te rogamus, ut his sacrificiis peccata nostra mundentur, quia tunc ueram nobis tribuis et mentis et corporis sanitatem. Per.

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Qui inluminatione suæ fidei tenebras expulit mundi, et genus humanum, quod primę matris uterus profuderat cæcum, incarnationis suę mysterio reddidit inluminatum, Fecitque filios adoptionis, qui tenebantur uinculis iustę dampnationis. Per ipsum te petimus ut tales inueniamur in eius iustissima examinatione, quales facti sumus in lauacri salutaris felicissima regeneratione; Ut eius incarnationis medicamine imbuti, sacrosancti lauacri ablutione loti, parsimonię deuotione ornati, ad ęterna gaudia perueniamus inlęsi. Per quem [1].

Ad complendum.

Sacramenta quæ sumpsimus, domine deus noster, et spiritalibus nos repleant alimentis, et corporalibus tueantur auxiliis. Per.

Super populum.

Pateant aures misericordiæ tuæ, domine, pręcibus supplicantium, et ut petentibus desiderata concedas, fac eos quę tibi sunt placita postulare. Per.

Feria v.[2]

Ad sanctum siluestrum.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut quos uotiua ieiunia castigant, ipsa quoque deuotio sancta lætificet, ut terrenis affectibus mitigati, facilius cælestia capiamus. Per dominum nostrum.

Secreta.

Purifica nos, misericors deus, ut ecclesiæ tuæ preces quæ tibi gratę sunt, pia munera deferentes, fiant expiatis mentibus gratiores. Per.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Cuius bonitas hominem condidit, iustitia damnauit, misericordia redemit, te humiliter exoramus, ut sicut per inlicitos appetitus a beata regione decidimus, sic ad æternam patriam per abstinentiam redeamus. Sicque moderetur tua miseratione nostra fragilitas, ut et transitoriis subsidiis nostra sustentetur mortalitas, et per bonorum operum incrementa beata adquiratur inmortalitas. Per christum dominum nostrum [3].

Ad complendum.

Cælestia dona capientes, quesumus, domine, non ad iudicium peruenire patiaris, quod fidelibus tuis ad remedium prouidisti. Per.

Ad populum.

Populi tui, deus, institutor et rector, peccata

---

[1] O. p. 306. Z.

[2] A. Dum sanctificatus.
PS. Benedicam dominum.
R. Uenite, filii, audite.
V. Accedite ad eum.
ITEM. Beata gens cuius.
V. Uerbo domini cæli.
OF. Benedicite, gentes.
COM. Lutum fecit ex puto.
(LEC. I. Sanctificabo nomen meum.
LEC. II. Lauamini, mundi estote.
EV. Preteriens ihesus).

[1] O. p. 307. Z.

[2] A. Letetur cor.
PS. Confitemini.
R. Respice, domine.
V. Exurge, domine.
OF. Domine, adiuuandum.
COM. Domine, memorabor.
(LEC. Venit mulier sunamitis.
EV. Ibat ihesus).

[3] O. p. 307. Z.

quibus aduersantur[1] expelle, ut semper tibi placitus et tuo munimine sit securus. Per dominum.ʏ

Feria vi.[2]

Ad sanctum eusebium.

Deus, qui ineffabilibus mundum renouas sacramentis, præsta, quesumus, ut ecclesia tua æternis proficiat institutis, et temporalibus non destituatur auxiliis. Per dominum nostrum.ʏ

Super oblata.

Munera nos, domine, quesumus, oblata purificent, et te nobis iugiter faciant esse placatum. Per.ʏ

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Qui est dies æternus, lux indeficiens, claritas sempiterna; Qui sic sequaces suos in luce precepit ambulare, ut noctis æterne ualeant caliginem euadere, et ad lucis patriam feliciter peruenire; Qui per humilitatem assumpte humanitatis lazarum fleuit, per diuinitatis potentiam uitę reddidit, genusque humanum quadrifida peccatorum mole obrutum ad uitam reducit. Per quem petimus ieiunii obseruatione a peccatorum nostrorum nexibus solui, æternę uitæ felicitati reddi, et sanctorum cœtibus connumerari. Per quem maiestatem[3].

Ad complendum.

Hæc nos, quesumus, domine, participatio sacramenti, et propriis reatibus indesinenter expediat, et ab omnibus tueatur aduersis. Per.ʏ

Ad populum.

Da, quesumus, omnipotens deus, ut qui infirmitatis nostræ conscii de tua uirtute confidimus, sub tua semper pietate gaudeamus. Per dominum nostrum.ʏ

[1] impugnatur V.
[2] A. Meditatio. PS. Cœli enarrant. R. Bonum est confidere. V. Bonum est sperare. OF. Populum humilem. COM. Uidens dominus flentes. LEC. (Egrotauit filius mulieris. EV. Erat quidam languens lazarus).
[3] O. p. 308. Z.

Sabbato[1].

Ad sanctum laurentium foris murum.

Fiat, domine, quesumus, per gratiam tuam fructuosus nostræ deuotionis affectus, quia tunc nobis proderunt suscepta ieiunia, si tuæ sint placita pietati. Per.ʏ

Secreta.

Oblationibus, quesumus, domine, placare susceptis, et ad te nostras etiam rebelles compelle propitius uoluntates. Per dominum.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Misericordiæ dator, et totius bonitatis auctor, qui ieiuniis, orationibus, et elemosinis peccatorum remedia, et uirtutum omnium tribuis incrementa; Te humili deuotione precamur, ut qui ad hæc agenda saluberrimam dedisti doctrinam, ad complendum indefessam tribuas efficatiam, Ut obœdienter tua exequentes precepta, feliciter tua capiamus promissa. Per christum[2].

Ad complendum.

Tua nos, quesumus, domine, sancta purificent, et operationis suæ (remedio) perficiant esse placatos. Per.ʏ

Super populum.

Deus, qui sperantibus in te misereri potius eligis quam irasci, da nobis digne flere mala, quæ fecimus, ut tuæ consolationis gratiam inuenire ualeamus. Per.ʏ

Dominica v. de passione domini[3].

Ad sanctum petrum.

Quesumus, omnipotens deus, familiam tuam

[1] A. Sitientes, uenite. PS. Adtendite. R. Tibi, domine, derelictus. V. Ut quid, domine. OF. Factus est dominus. COM. Dominus regit me et. (LEC. In tempore placito. EV. Dicebat ihesus turbis iudeorum, Ego sum lux).
[2] O. p. 308. Z.
[3] A. Iudica me, deus. PS. Emitte lucem. R. Eripe me, domine. V. Liberator meus. LEC. Sepe expugnauerunt. V. Dicat nunc israel. V. Etenim non potuerunt. V. Prolongauerunt. OFF. Confitebor tibi. COM. Hoc corpus quod. (EP. Christus assistens. EV. In illo dicebat ihesus turbis).

propitius respice, ut, te largiente, regatur in corpore, et, te seruante, custodiatur in mente. Per.ʸ

Secreta.

Hæc munera, domine, quesumus, et uincula nostræ prauitatis absoluant, et tuæ nobis misericordiæ dona concilient. Per dominum nostrum.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Maiestatem tuam propensius implorantes, ut quanto magis dies salutifere festiuitatis accedit, tanto deuotius ad eius digne celebrandum proficiamus paschale mysterium. Per christum dominum nostrum [1].

Benedictio.

Accendat in uobis dominus uim sui amoris, et per ieiuniorum obseruantiam infundat in uobis donum suæ benedictionis. Amen.

Sic ei parsimoniæ uictimas offeratis, ut contriti ei cordis et humiliati [2] sacrificio placeatis. Amen.

Quatenus oratio uestra, ieiunii et elemosinę alis subuecta, ita ad aures uestri conditoris ascendat, ut uos æterne beatitudinis heredes et supernorum ciuium consortes efficiat. Amen.

Quod ipse præstare [3].

Ad complendum.

Adesto nobis, domine deus noster, et quos tuis mysteriis recreasti perpetuis defende presidiis. Per dominum nostrum.ʸ

Super populum [4].

Da nobis, domine, quesumus, perseuerantem in tua uoluntate famulatum, ut in diebus nostris et merito et numero populus tibi seruiens augeatur. Per dominum.

Feria ii.[5]

Ad sanctum chrissogonum.

Sanctifica, quesumus, domine, nostra ieiunia,

[1] O. p. 308. Z. [2] humilitatis O. [3] O. p. 367.
[4] So E. In Bod. V. this Sup. Pop. is assigned to Fer. iii. *Om.* Z.
[5] A. Miserere mihi.
PS. Ab altitudine.
R. Deus, exaudi orationem.
V. Deus, in nomine tuo.
OF. Domine, conuertere.
COM. Dominus uirtutum ipse.
(LEC. Factum est uerbum ad ionam.
EV. Miserunt principes et pharisei).

et cunctarum nobis propitius indulgentiam largire culparum. Per dominum nostrum.ʸ

Super oblata.

Concede nobis, domine deus noster, ut hæc hostia salutaris et nostrorum fiat purgatio delictorum, et tuæ propitiatio maiestatis. Per.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Te suppliciter exorantes ut sic nostra sanctificentur ieiunia, quo cunctorum nobis peccatorum proueniat indulgentia; Quatinus adpropinquante unigeniti filii tui passione, bonorum operum tibi placere ualeamus exhibitione. Per quem maiestatem [1].

Ad complendum.

Sacramenti tui, domine, quesumus, participatio salutaris, et purificationem nobis prebeat et medelam. Per.ʸ

Ad populum.

Da, quesumus, domine, populo tuo salutem mentis et corporis, ut, bonis operibus inherendo, tua semper mereatur protectione defendi. Per.ʸ

Feria iii.[2]

Ad sanctum cyriacum.

Nostra tibi, quesumus, domine, sint accepta ieiunia, quæ nos et expiando gratiæ tuæ dignos efficiant, et ad remedia perducant æterna. Per.ʸ

Secreta.

Hostias tibi, domine, deferimus immolandas, quæ temporalem consolationem significent, ut promissa certius non desperemus æterna. Per.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et te deuotis mentibus supplicare, ut nos interius exteriusque restaures, et parsimonia salutari a peccatorum sordibus purges, Et quos inlecebrosis delectationibus non uis inpediri, spiritalium uirtutum facias uigore

[1] O. p. 309. Z.
[2] A. Expecta dominum.
PS. Dominus inluminatio.
R. Discerne causam.
V. Emitte lucem.
OF. Sperent in te.
COM. Redime nos (me), deus.
(LEC. Congregati sunt babilonii.
EV. Ambulabat ihesus in galileam).

muniri, Et sic in rebus transitoriis foueas, ut perpetuis inherere concedas. Per christum dominum nostrum [1].

Ad complendum.

Da, quesumus, omnipotens deus, ut quæ diuina sunt iugiter exsequentes donis mereamur cælestibus propinquare. Per dominum nostrum.ˠ

Ad populum.

Da nobis, domine, quesumus, perseuerantem in tua uoluntate famulatum, ut in diebus nostris et merito et numero populus tibi seruiens augeatur. Per.ˠ

Feria iiii.[2]

Ad sanctum marcellinum.

Sanctificato hoc ieiunio, deus, tuorum corda fidelium miserator illustra, et quibus deuotionis præstas affectum, præbe supplicantibus pium benignus auditum. Per.ˠ

Super oblata.

Annuæ, misericors deus, ut hostias placationis et laudis sincero tibi deferamus obsequio. Per.ˠ

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Et te supplici deuotione exorare, ut per ieiunia quæ sacris institutis exequimur, a cunctis reatibus emendari mereamur, Tuamque percipere ualeamus propitiationem, qui præparamur ad celebrandam unigeniti filii tui passionem. Per quem [3].

Ad complendum.

Cælestis doni benedictione percepta, supplices te, deus omnipotens, deprecamur, ut hoc idem nobis et sacramenti causa sit et salutis. Per.ˠ

Ad populum.

Adesto supplicationibus nostris, omnipotens deus, et quibus fidutiam sperande pietatis indulges, consuetę misęricordię tribue benignus effectum. Per.ˠ

[1] O. p. 309. Z.

[2] A. Liberator meus.
PS. Diligam te, domine.
R. Exaltabo te, domine.
V. Domine deus meus, clamaui.
OF. Eripe me de inimicis.
COM. Lauabo inter.
(EP. Locutus est dominus ad moysen.
EV. Facta sunt encenia).

[3] O. p. 309. Z.

Feria v.[1]

Ad sanctum apollonarem [2].

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut dignitas conditionis humanę per inmoderantiam sauciata medicinalis parsimonię studio reformetur. Per.ˠ

Secreta [3].

Domine deus noster, qui in his potius creaturis, quas ad fragilitatis nostræ subsidium condidisti, tuoque nomini munera iussisti dicanda constitui; tribuę, quesumus, ut et uitę nobis pręsentis auxilium, et eternitatis efficiant sacramentum. Per dominum.ˠ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui sic nos tribuis sollemne tibi deferre ieiunium, ut tuæ indulgentiæ speremus nos percipere subsidium. Sic nos instituis ad celebranda paschalia festa, ut per hæc adquiramus gaudia sempiterna. Per christum [4].

Ad complendum.

Quod ore sumpsimus, domine, mente capiamus, et de munere temporali fiat nobis remedium sempiternum. Per dominum nostrum.ˠ

Super populum.

Esto [5], quesumus, domine, propitius plebi tuæ, ut quæ tibi non placent respuen[te]s, tuorum potius replea[n]tur delectationibus mandatorum. Per dominum.ˠ

Feria vi.[6]

Ad sanctum stephanum.

Cordibus nostris, domine, gratiam tuam benignus infunde, ut peccata nostra castigatione uoluntaria cohibentes, temporaliter potius ma-

[1] A. Omnia que fecisti.
PS. Magnus dominus.
R. Tollite hostias.
V. Reuelabit.
OF. Super flumina.
COM. Memento uerbi.
(EP. Orauit daniel ad dominum, dicens.
EV. Rogabat ihesum quidam).

[2] Apollinarem, Bod. V.

[3] Hæc hostia, dne., etc. Bod.

[4] O. p. 309. Z.

[5] Adesto Z.

[6] A. Miserere mihi, domine, quoniam tribulor.
PS. In te, domine, speraui.
R. Pacifice loquebantur.
V. Uidisti, domine, ne sileas.
OF. Benedictus es, domine, et non tradas.
COM. Ne tradideris me.
(LEC. Dixit hieremias.
EV. Collegerunt pontifices).

ceremur, quam suppliciis deputemur æternis. Per.[y]

Secreta.

Præsta nobis, misericors deus, ut digne tuis seruire semper altaribus mereamur, et eorum perpetua participatione saluari. Per.[y]

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Cuius nos misericordia præuenit ut bene agamus; subsequitur ne frustra agamus; accendit intentionem qua ad opera bona peragenda inardescamus; tribuit efficaciam, qua hæc ad perfectum perducere ualeamus. Tuam ergo clementiam indefessis uicibus obsecramus, ut nos ieiunii uictimis a peccatis mundatos ad celebrandum unigeniti filii tui domini nostri passionem facias esse deuotos. Per quem [1].

Ad complendum.

Sumpti sacrificii, domine, perpetua nos tuitio non relinquat, et noxia semper a nobis cuncta depellat. Per dominum.[y]

Super populum.

Concede, quesumus, omnipotens deus, ut qui protectionis tuæ gratiam quęrimus, liberati a malis omnibus secura tibi mente seruiamus. Per dominum.[y]

Sabbato [2].

Ad sanctum petrum.

Quando elemosina datur [3].

Proficiat, domine, quesumus, plebs tibi dicata piæ deuotionis affectu, ut sacris actionibus erudita quanto maiestati tuæ sit gratior, tanto donis potioribus augeatur. Per.[y]

Secreta.

Cunctis nos, domine, quesumus, reatibus et periculis propitiatus absolue, quos tanti mysterii tribuis esse consortes. Per dominum nostrum.[y]

[1] O. p. 310. Z.

[2] A. Sitientes.
PS. Adtendite.
R. Tibi, domine.
V. Ut quid, domine.
OF. Factus est deus.
COM. Dominus reget me.
(LEC. Dixerunt impii iudei.
EV. Amen, amen, dico uobis, nisi manducaueritis).

[3] So V. The title is explained by Alcuin, Migne, Bib. Pat. Lat. lxxviii. 76; by Amalarius, De Eccles. Offic. i. 9.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Cuius nos fides excitat, spes erigit, caritas iungit, cuius miseratio gratuita purificat, quos conscientiæ reatus accusat. Te igitur cum interno rugitu deprecamur, ut carnalis alimoniæ refrenatione castigati, ad celebrandum paschale mysterium inueniamur idonei. Per christum dominum nostrum [1].

Ad complendum.

Diuini muneris largitate satiati, quesumus, domine deus noster, ut huius semper participatione uiuamus. Per.[y]

Super populum.

Tueatur, quesumus, domine, dextera tua populum tuum deprecantem, et purificatum dignanter erudiat, ut consolatione presenti ad futura bona proficiat. Per.[y]

Dominica in palmis [2].

Ad sanctum iohannem in lateranis.

Benedictio palmarum siue florum [3].

Deus, qui dispersa congregas, et congregata conseruas, qui populis obuiam ihesu ramos portantibus benedixisti, bene+dic etiam hos ramos palmę et oliuę, siue et ramos arborum, quos tui famuli ad nominis tui benedictionem deferunt, ut

[1] O. p. 310. Z.

[2] (EP. Hoc sentite.
PASSIO. Scitis quia).
A. Domine, ne longe facias.
PS. Deus, deus meus, respice.
R. Tenuisti manum.
V. Quam bonus israel.
TRACT. Deus, deus meus, respice.
V. Longe a salute.
V. Deus meus, clamabo.
V. Tu autem in sancto habitas.
V. Ad te clamauerunt.
V. Ego autem sum uermis.
V. Omnes qui uidebant.
V. Sperauit in domino.
V. Ipsi uero considerauerunt.
V. Libera me de ore.
V. Qui timetis dominum.
V. Adnunciabitur.
V. Populo qui nascetur.
OF. Improperium.
COM. Pater, si non potest.

[3] Not in Bod. E. V. It occurs in Codd. O; Reg. Suec.; Theod. I. but with a different benediction, 'Deus, cujus filius,' etc., also in Pamel. 'Deus, qui hodierna,' etc.

Deus, qui temporibus noe famuli tui per columbam ramum oliuæ uirentibus foliis in ore deferentem post diluuii effusionem pacem hominibus redditam nuntiare uoluisti, et qui unigenito tuo dno. nostro ihesu christo hierosolyma properanti pueros ebreorum palmarum obuiam uenientes, laudesque concinentes * Z.

omni aduersa ualetudine depulsa, dextera tua protegat quos redemit. Per[1].

Statio ad sanctum iohannem.

OMNIPOTENS SEMPITERNE DEUS, qui humano generi ad imitandum humilitatis exemplum, saluatorem nostrum carnem sumere, et crucem subire fecisti; concede propitius, ut et patientiæ ipsius habere documenta, et resurrectionis consortia mereamur. Per eundem dominum.[y]

Super oblata.

Concede, quesumus, domine, ut oculis tuæ maiestatis munus oblatum et gratiam nobis deuotionis obtineat, et effectum beatę perhennitatis adquirat. Per dominum nostrum.[y]

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Per quem nobis indulgentia largitur, et pax per omne seculum predicatur. Traditur cunctis credentibus disciplina, ut sanctificatos nos possit dies uenturus excipere. Et ideo cum angelis[2].

Ad complendum.

Per huius, domine, operationem mysterii, et uitia nostra purgentur, et iusta desideria impleantur. Per.[y]

Super populum.

Purifica, quesumus, domine, familiam tuam, et ab omnibus contagiis prauitatis emunda, ut redempta uasa sui domini passione non spiritus inmundus rursus inficiat, sed saluatio sempiterna possideat. Per[3].

Benedictio.

Benedicat uobis omnipotens deus, cui et ieiunii maceratione, et presentium dierum obseruatione placere studetis. Amen.

Concedatque uobis ut sicut ei cum ramis palmarum ceterarumue frondium præsentari studuistis, ita cum palma uictoriæ, et fructu bonorum operum, ei post obitum apparere ualeatis. Amen.

Quique unigeniti filii eius passionem puro corde creditis, mente deuota uenerari studetis ad resurrectionis eius[4] festa, et uestre remunerationis[4] premia, ipsius fulti munimine ueniatis. Amen[5].

Quod ipse.

[1] R. S. [2] O. p. 310. Z. [3] O. p. 52; *om.* Z. [4-4] *Om.* O. [5] O. p. 368.

Feria ii.[1]

Ad sanctam praxidem.

Da, quesumus, omnipotens deus, ut qui in tot aduersis ex nostra infirmitate deficimus, intercedente unigeniti filii tui passione respiremus. Per eundem.[y]

Secreta.

Hæc sacrificia nos, omnipotens deus, potenti uirtute mundatos ad suum faciant puriores uenire principium. Per dominum.[y]

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Cuius nos humanitas colligit, humilitas erigit, traditio absoluit, pœna redemit, crux saluificat, sanguis emaculat, caro saginat. Per quem te, summe pater, cum ieiuniorum obsequiis obsecramus, ut ad eius celebrandam passionem purificatis mentibus accedamus. Per quem maiestatem[2].

Ad complendum.

Prebeant nobis, domine, diuinum tua sancta feruorem, quo eorum pariter et actu delectemur et fructu. Per dominum nostrum.[y]

Super populum.

Adiuua nos, deus salutaris noster, et ad beneficia recolenda, quibus nos instaurare dignatus es, tribue uenire gaudentes. Per dominum.[y]

Feria iii.[3]

Ad sanctam priscam.

Omnipotens sempiterne deus, da nobis ita dominicę passionis sacramenta peragere, ut indulgentiam percipere mereamur. Per eundem.[y]

[1] A. Iudica, domine, nocentes.
PS. Effunde frameam.
R. Exurge, domine, et intende.
V. Effunde frameam.
OF. Eripe me de inimicis.
COM. Erubescant et reuereantur.
(LEC. Dixit isaias, Dominus deus aperuit mihi.
EV. Ante sex dies paschę).

[2] O. p. 310. Z.

[3] A. Nos autem.
PS. Deus misereatur.
R. Ego autem dum.
V. Iudica me, domine.
OF. Custodi me, domine.
COM. Aduersum me.
(LEC. Dixit hieremias, Domine, demonstrasti.
EV. Amen, amen, dico nobis.
Uel PASSIO. Erat pascha, *quod rectius est*).

Secreta.

Sacrificia nos, quesumus, domine, propensius ista restaurent, quæ medicinalibus sunt instituta ieiuniis. Per.[y]

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Cuius salutifere passionis et gloriosæ resurrectionis dies adpropinquare noscuntur, in quibus et antiqui hostis superbia triumphatur, et nostræ redemptionis mysterium celebratur. Unde poscimus tuam inmensam clementiam, ut sicut in eo solo consistit totius nostræ saluationis summa, ita per eum tibi sit ieiuniorum, et actuum nostrorum semper uictima grata. Per quem maiestatem [1].

Ad complendum.

Sanctificationibus tuis, omnipotens deus, et uitia nostra curentur, et remedia nobis æterna proueniant. Per.[y]

Ad populum.

Tua nos misericordia, deus, et ab omni subreptione uetustatis expurget, et capaces sanctæ nouitatis efficiat. Per dominum nostrum.[y]

Feria iiii.[2]

Ad sanctam mariam maiorem.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut qui nostris excessibus incessanter affligimur, per unigeniti tui passionem liberemur. Qui tecum uiuit.

Alia.

Deus, qui pro nobis filium tuum crucis patibulum subire uoluisti, ut inimici a nobis expelleres potestatem, concede nobis famulis tuis ut resurrectionis gratiam consequamur. Per eundem.[y]

Secreta.

Purifica nos, misericors deus, et ecclesiæ tuæ preces, quæ tibi gratæ sunt, pia munera deferentes, fiant expiatis mentibus gratiores. Per.[y]

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Qui innocens pro impiis uoluit pati, et pro sceleratis indebite condempnari; Cuius mors delicta nostra detersit, et resurrectio iustificationem nobis exhibuit. Per quem tuam pietatem supplices exoramus, ut sic nos hodie a peccatis emacules, ut cras uenerabilis cænę dapibus saties. Hodie acceptes confessionem nostrorum peccaminum, et cras tribuas spiritalium incrementa donorum. Hodie ieiuniorum nostrorum uota suscipias, et cras nos ad sacratissimę cænę conuiuium introducas. Per quem [1].

Ad complendum.

Largire sensibus nostris, omnipotens deus, ut per temporalem filii tui mortem, quam mysteria ueneranda testantur, uitam nobis dedisse perpetuam confidamus. Per eundem dominum.[y]

Ad populum.

Respice, domine, quesumus, super hanc familiam tuam, pro qua dominus noster ihesus christus non dubitauit manibus tradi nocentium, et crucis subire tormentum. Qui tecum.[y]

Feria v. quæ est cæne domini [2].

Præsentatur pænitens in gremio ecclesię, et prostrato omni corpore in terra, dat orationem sacerdos ad reconciliandum ita.

An. Cor mundum crea in me, deus; spiritum rectum innoua in uisceribus.

Ps. Miserere mei, deus, *et kyrie eleyson.*
Pater noster.

V. Saluum (os) fac seruum (os) tuum.
Conuertere, domine, aliquantum.
Mittat tibi (uobis) dominus auxilium de sancto.
Inlustra faciem tuam super seruum (os) tuum (os).

---

[1] O. p. 311. Z.

[2] A. In nomine domini omne.
PS. Domine, exaudi orationem.
R. Ne auertas faciem.
V. Saluum me fac, deus.
TR. Domine, exaudi orationem.
V. Ne auertas faciem.
V. In quacunque die.
V. Quia defecerunt.
V. Tu exurgens, domine.
V. Percussus sum sicut.
OF. Domine, exaudi orationem.
COM. Potum meum cum fletu.
(LEC. Hęc dicit dominus deus, Dicite filię syon.
ALIA. Dixit isaias, Domine, quis credidit.
PASSIO. Appropinquabat).

[1] O. p. 311. Z.

[2] This office occurs in V. p. 210. A similar office is found in S. p. 295, R. Pontif. Ordo Rom. Edit. Hittorp. 1624, p. 58.

Uide, domine, humilitatem meam et laborem.
Exaudi me, domine, quoniam benigna est misericordia.
Ne memineris, domine, iniquitatum.
Adiuua, deus, salutaris noster.
Domine, exaudi orationem.

Oremus[1].

Adesto, domine, supplicationibus nostris, et me qui etiam misericordia tua primus indigeo, clementer exaudi, et quem non electione meriti, sed dono gratiæ tuæ constituisti operis huius ministrum, da fiduciam tui muneris exsequendi, et ipse in nostro ministerio quod tuę pietatis est operare.ʏ

Alia.

Præsta, quesumus, domine, huic famulo (uel populo, lis) tuo (tuis) *.ill.* dignum pænitentiæ fructum, ut ecclesiæ tuę sanctæ reconciliatus, a cuius integritate deuiarat (rant) peccando, admissorum reddatur innoxius (xii) ueniam consequendo.ʏ

Alia.

Deus, humani generis benignissime conditor, et misericordissime reformator, qui hominem inuidia diaboli ab æternitate deiectum, unici filii tui sanguine redemisti, uiuifica hunc (hos) famulum (uel populum, los) tuum (tuos) *.ill.* quem (quos) tibi nullatenus mori desideras, et qui non derelinquis deuium (os) assume correptum (tos). Moueant pietatem tuam, domine, quesumus, huius (horum) famuli (uel populi, lorum) tui (orum) lacrimosa suspiria. Tu eius (eorum) medere uulneribus; tu iacenti (bus) manum porrige salutarem, ne ecclesia tua aliqua sui corporis portione uastetur; ne grex tuus detrimentum sustineat; ne de familiæ tuæ dampno inimicus exultet; ne renatum (os) lauacro salutari mors secunda possideat. Tibi ergo, domine, supplices preces offerimus, tibi fletum cordis effundimus. Tu parce confitenti (bus), ut sic in hac mortalitate peccata sua, te adiuuante, defleat (n); qualiter in tremendi iudicii die sententiam dampnationis euadat (n); et nesciat (n), piissime pater, quod terret in tenebris, quod stridet in flammis, atque ab erroris sui uia ad iter reuersus (i) iustitiæ, nequaquam ultra uulneribus saucietur (n), sed integrum sit ei (s) atque perpetuum, et quod gratia contulit et quod misericordia reformauit. Per eundem.ʏ

(Exurge qui dormis, exurge a mortuis, et illuminabit te christus).

Benedictio in cœna domini. Fer. v.

Benedicat uos deus, qui per unigeniti filii sui passionem uetus pascha in nouum uoluit conuerti, concedatque uobis ut, expurgato ueteris fermenti contagio, noua in uobis perseueret consparsio. Amen.

Et qui ad celebrandam redemptoris nostri cænam mente deuota conuenistis, æternarum dapium uobiscum æpulas reportetis. Amen.

Ipsius quoque opitulante clementia mundemini a sordibus peccatorum, qui ad insinuandum humilitatis exemplum, pedes uoluit lauare discipulorum. Amen.

Quod ipse præstare dignetur, cuius regnum et imperium sine fine fine[1] permanet in sæcula sæculorum. Amen[2].

Fer. v. statio ad missam[3].

Deus, a quo et iudas reatus sui pœnam, et confessionis suæ latro premium sumpsit; conce(de) nobis tuæ propitiationis effectum, ut sicut in passione sua ihesus christus dominus noster diuersa utrisque intulit stipendia meritorum, ita nobis ablato uetustatis errore, resurrectionis suæ gratiam largiatur. Qui tecum uiuit.ʏ

Secreta.

Ipse tibi, quesumus, domine sancte, pater omnipotens, æterne deus, sacrificium nostrum reddat acceptum, qui discipulis suis in sui commemoratione hoc fieri hodierna traditione monstrauit, ihesus christus dominus noster. Qui tecum uiuit et regnat.ʏ

---

[1] The office, transferred to the end of the Missal, begins here in Z.

[1] Dotted.

[2] O. p. 368.

[3] A. Nos autem gloriari.
PS. Deus misereatur.
Gloria in excelsis.
R. Christus factus est.
V. Propter quod.
OF. Dextera domini.
COM. Dominus ihesus postquam.
(EP. Conuenientibus.
EV. Ante diem festum paschę).

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et clementiam tuam suppliciter obsecrare, ut spiritalis lauacri baptismo renouandis creaturam chrismatis in sacramentum perfectę salutis, uitæque confirmes, Ut sanctificatione unctionis infusa, corruptione primę natiuitatis obsorbta, sanctum uniuscuiusque templum, acceptabilis uitæ innocens odor redolescat, Ut secundum constitutionis tuæ sacramentum, regio et sacerdotali propheticoque honore perfusi, uestimento incorrupti muneris induantur. Per christum [1].

Item [2].

U. D. Per christum dominum nostrum. Quem in hac nocte inter sacras epulas increpantem, mens sibi conscia traditoris ferre non potuit, sed apostolorum relicto consortio, sanguinis prętium a iudeis accepit, ut uitam perderet quam distraxit. Cænauit igitur hodie proditor mortem suam, et cruentis manibus panem de manu saluatoris exiturus accepit, ut saginato (um) cybo maior pœna constringeret [3], quem nec sacrati cybi conlatio a scelere reuocaret. Patitur itaque dominus noster ihesus christus filius tuus cum hoste nouissimum participare conuiuium, a quo se nouerat continuo esse tradendum, Ut exemplum innocentiæ mundo relinqueret, et passionem suam pro sęculi redemptione suppleret. Pascit igitur mitis deus immitem iudam, et sustinet prius crudelem conuiuam, Qui merito laqueo suo periturus erat, quia de magistri sanguine cogitarat. O dominum per omnia patientem! O . agnum [4] inter suas æpulas mitem! Cybum eius iudas in ore ferebat, et quibus eum traderet persecutores aduocabat. Sed filius tuus dominus noster, tanquam pia hostia, et immolari se tibi pro nobis pacienter permisit, et peccatum quod mundus commiserat relaxauit. Per quem [5].

Infra actionem.

Communicantes, et diem sacratissimum celebrantes, quo dominus noster ihesus christus pro nobis est [6] traditus [6]. Sed et memoriam uenerantes.ʸ

[1] O. p. 311; *om.* Z. [2] V. p. 312. Z; Y. fol. 35 b.
[3] contingeret O.
[4] The first letter of this word is erased. The reading was evidently 'magnum,' as in O.
[5] O. p. 312; Y. fol. 35 b. Z. [6-6] So O, traditur V.

Alia.

Hanc igitur oblationem seruitutis nostræ, sed et cunctæ familiæ tuæ, quam tibi offerimus ob diem, in qua dominus noster ihesus christus tradidit discipulis suis corporis et sanguinis sui mysteria celebranda, quesumus, domine, ut placatus accipias.ʸ

Alia.

Qui pridie quam pro nostra omniumque salute pateretur, hoc est hodie, accepit panem in sanctas ac uenerabiles manus suas, eleuatis [1].

Ad complendum.

Refecti uitalibus alimentis, quesumus, domine deus noster, ut quod tempore mortalitatis nostræ exequimur, inmortalitatis tuę munere consequamur. Per dominum.ʸ

Incipit ordo feria vi. passionis domini.

Hora nona procedant omnes ad ecclesiam, et egreditur sacerdos e sacrario cum sacris ordinibus nihil canentibus, et ueniunt ante altare; postulet pro se orare, dicens, Oremus. Et adnuntiat diaconus, Flectamus genua. Et post paululum, Leuate. Et dat orationem hanc.

Deus, a quo et iudas reatus sui pœnam, et confessionis suæ latro premium sumpsit, *ut supra* [2].

Hac oratione expleta legitur lectio.

Ep. In tribulatione sua mane consurgent.

Sequitur responsorium.

℟. Domine, audiui, audiui. *Cum uersibus suis.*

Item dicit sacerdos, Oremus. Et diaconus, Flectamus genua. Leuate.

Deus, qui peccati ueteris hereditariam mortem, in qua posteritatis genus omne successerat, christi tui domini nostri passione soluisti, da ut conformes eidem facto, sicut imaginem terreni naturæ necessitate portauimus, ita imaginem unigeniti filii tui domini nostri ihesu christi celestis gratiæ sanctificatione portemus. Qui tecum uiuit [3].

[1] Here the Benedictio chrismatis and Exorcismus olei follow in Bod. E. V. [2] See page 92.
[3] E. p. 87. In Sabbato sancto, Gel. p. 559; *om.* Z.

Item alia lectio.

Ep. Dixit dominus ad moysen.

Tract. Eripe me, domine.

Inde uero legitur passio domini.

Deinde sequuntur orationes sollemnes.

OREMUS, dilectissimi nobis, pro ęcclesia sancta dei, ut eam deus et dominus noster pacificare et custodire dignetur toto orbe terrarum, subiiciens ei principatus et potestates, detque nobis quietam et tranquillam uitam degentibus, glorificare deum patrem omnipotentem.℣

Oremus. Flectamus.

Omnipotens sempiterne deus, qui gloriam tuam omnibus in christo gentibus reuelasti, custodi opera misericordiæ tuæ, ut ęcclesia toto orbe diffusa, stabili fide in confessione tui nominis perseueret. Per eundem dominum nostrum ihesum christum filium.℣

OREMUS et pro beatissimo papa nostro *.illo.* ut deus et dominus noster, qui elegit eum in ordinem episcopatus, saluum atque incolumem custodiat ecclesiæ suæ sanctæ ad regendum populum sanctum dei.℣

Oremus. Flectamus.

Omnipotens sempiterne deus, cuius æterno[1] iudicio uniuersa fundantur; respice propitius ad preces nostras, et electum nobis antistitem tua pietate conserua, ut christiana plebs, quæ tali[2] gubernatur auctore, sub tanto pontifice credulitatis suæ meritis augeatur. Per dominum nostrum.℣

OREMUS et pro omnibus episcopis, presbiteris, diaconibus, subdiaconibus, acolitis, exorcistis, lectoribus, hostiariis, confessoribus, uirginibus, uiduis, et pro omni populo sancto dei.℣

Oremus. Flectamus.

Omnipotens sempiterne deus, cuius spiritu totum corpus ęcclesiæ sanctificatur et regitur, exaudi nos pro uniuersis ordinibus supplicantes, ut gratiæ tuæ munere ab omnibus tibi gradibus fideliter[3] seruiatur. Per dominum nostrum ihesum christum.℣

OREMUS et pro christianissimo (uel christiano) imperatore[4] nostro, ut deus et dominus noster subditas illi faciat omnes barbaras nationes ad nostram perpetuam pacem.℣

[1] *Om.* V. Y. [2] So O. Y. te V. [3] *Om.* V. [4] Rege S.

Oremus. Flectamus.

Omnipotens sempiterne deus, in cuius manu sunt omnium potestates, et omnia iura regnorum, respice ad christianum[1] benignus imperium, ut gentes quę in sua feritate confidunt, potentiæ tuæ dextera comprimantur. Per dominum nostrum.℣

OREMUS et pro catecuminis nostris, ut deus et dominus noster adaperiat aures precordiorum ipsorum, ianuamque misericordiæ, ut per lauacrum regenerationis accepta remissione omnium peccatorum, et ipsi inueniantur in christo ihesu domino nostro.℣

Oremus. Flectamus.

Omnipotens sempiterne deus, qui ecclesiam tuam noua semper prole fecundas, auge fidem et intellectum catecuminis nostris, ut renati fonte baptismatis adoptionis tuæ filiis adgregentur. Per.℣

OREMUS, dilectissimi nobis, deum patrem omnipotentem, ut cunctis mundum purget erroribus, morbos auferat, famem depellat, aperiat carceres, uincula dissoluat, peregrinantibus reditum, infirmantibus sanitatem, nauigantibus portum salutis indulgeat.℣

Oremus. Flectamus.

Omnipotens sempiterne deus, męstorum consolatio, laborantium fortitudo, perueniant ad te preces de quacumque tribulatione clamantium, ut omnes sibi in necessitatibus suis misericordiam tuam gaudeant adfuisse. Per.℣

OREMUS et pro hereticis et schismaticis, ut deus ac dominus noster eruat eos ab erroribus uniuersis, et ad sanctam matrem ęcclesiam catholicam atque apostolicam reuocare dignetur.℣

Oremus. Flectamus.

Omnipotens sempiterne deus, qui saluas omnes, et neminem uis perire, respice ad animas diabolica fraude deceptas, ut, omni heretica prauitate deposita, errantium corda resipiscant, et ad ueritatis tuæ redeant unitatem. Per dominum nostrum.℣

OREMUS et pro perfidis iudæis, ut deus et dominus noster auferat uelamen de cordibus eorum, ut et ipsi agnoscant ihesum christum dominum nostrum.℣

[1] So Bod. O. Y, Romanum V.

Oremus. Hic non flectuntur genua.

Omnipotens sempiterne deus, qui etiam iudaicam perfidiam a tua misericordia non repellis, exaudi preces nostras quas pro illius populi obcecatione deferimus, ut agnita ueritatis tuæ luce, quę christus est, a suis tenebris eruantur. Per eundem.[y]

OREMUS et pro paganis, ut deus omnipotens auferat iniquitatem a cordibus eorum, et, relictis idolis suis, conuertantur ad deum uiuum et uerum, et unicum filium eius ihesum christum, deum et dominum nostrum, cum quo uiuit et regnat cum spiritu sancto deus per omnia sæcula sæculorum.[y]

Oremus.

Omnipotens sempiterne deus, qui non mortem peccatorum, sed uitam semper inquiris, suscipe propitius orationem nostram, et libera eos ab idolorum cultura, et adgrega ęcclesiæ tuæ sanctæ, ad laudem et gloriam nominis tui. Per dominum [1].[y]

Istas orationes expletas, ingrediuntur diaconi in sacrario, et procedunt cum corpore domini sine uino consecrato, quod altera die remansit, et ponunt super altare et dicit sacerdos[2].

Oremus.

Preceptis salutaribus moniti, et diuina institutione formati audemus dicere, Pater noster, *ut supra.*

Et adorata cruce communicent omnes.

In sabbato sancto.

Benedictio cerei.

EXULTET IAM ANGELICA TURBA, exultent diuina mysteria, et pro tanti regis uictoria tuba intonet salutaris. Gaudeat se tellus tantis inradiata fulgoribus, et æterni regis splendore inlustrata totius orbis se sentiat amisisse caliginem. Lætetur et mater ecclesia tanti luminis adornata fulgoribus, et magnis populorum uocibus hæc aula resultet. Quapropter, adstantibus uobis, fratres charissimi, ad tam miram sancti huius luminis claritatem, una mecum, quęso, dei omnipotentis misericordiam inuocate. Ut qui me non meis meritis intra leuitarum numerum dignatus est adgregare, luminis sui gratia infundente, cærei huius laudem implere precipiat, Ihesus christus dominus noster, qui uiuit et regnat cum deo patre, in unitate spiritus sancti deus per omnia secula sæculorum. Amen.[y]

Dominus [1] uobiscum. *R.* Et cum spiritu tuo [1].
Sursum corda. *R.* Habemus ad dominum.

Gratias [1] agamus domino deo nostro. *R.* Dignum et iustum est [1].

Vere quia dignum et iustum est, inuisibilem deum omnipotentem, patrem, filiumque eius unigenitum, dominum nostrum ihesum christum, cum sancto spiritu, toto cordis ac mentis affectu et uocis mynisterio personare. Qui pro nobis æterno patri adæ debitum soluit, et ueteris piaculi cautionem pio cruore detersit. Hæc sunt enim festa paschalia, in quibus uerus ille agnus occiditur, eiusque sanguine postes consecrantur. Hæc nox est in qua primum patres nostros, filios israhel eductos de ægypto, quos [2] postea [2] mare rubrum sicco uestigio transire fecisti. Hæc igitur nox est quæ peccatorum tenebras columnę inluminatione purgauit. Hæc nox est hodie per uniuersum mundum in christum credentes a uitiis sæculi segregatos et caligine peccatorum, reddit gratiæ, sociat sanctitati. Hæc nox est in qua destructis uinculis mortis, christus ab inferis uictor ascendit. Nihil enim nobis nasci profuit nisi redimi profuisset. O mira circa nos tuæ pietatis dignatio! O inæstimabilis dilectio caritatis, ut seruum redimeres filium tradidisti! O certe necessarium adæ peccatum et nostrum, quod christi morte deletum est! O felix culpa quæ talem ac tantum meruit habere redemptorem! O beata nox, quæ sola meruit scire tempus et horam in qua christus ab inferis resurrexit! Hæc nox est de qua scriptum est, et nox ut dies inluminabitur, et nox inluminatio mea in deliciis meis. Huius igitur sanctificatio noctis fugat scelera, culpas lauat, et reddit innocentiam lapsis et mæstis lætitiam, Fugat odia, concordiam parat, et curuat imperia. In hu+ius igitur nectis gratia suscipe, pater, incensi huius sacrificium ues-

[1] Z. ends here.

[2] *Post hęc, adorata sancta cruce, et reposita in loco solito, uadant duo sacerdotes induti casulis, deferant super altare corpus domini quod seruatum est. Et mixtis in calice uino et aqua turificet sacerdos altare. Deinde dicat,*

Oremus, preceptis salutaribus moniti.

Finitaque oratione dominica, dicat sub silentio, Libera nos, quesumus, domine. *Atque subiungat*, Per omnia secula seculorum. *Et nichil plus dicens, mittat in calicem particulam dominici corporis, communicet se ipsum, deinde alios.* Y.

[1-1] In red letters. [2-2] So O; *om.* V.

pertinum. Quod tibi in hac cerei oblatione sollemni per ministrorum manus de operibus apum sacrosancta reddit ecclesia. Sed iam columnę huius preconia nouimus, quam in honorem dei rutilans ignis + accendit. Qui [1] licet diuisus in partes mutuati luminis detrimenta non nouit. Alitur liquantibus cęris, quas in substantiam pretiosæ huius lampadis apes [2] mater eduxit. Apes [3] ceteris q(uæ) subiecta sunt homini animantibus antecellit. Quum sit minima corporis paruitate, ingentes animos angusto uersat in pectore, uiribus imbecillis, sed fortis ingenio [4]. O uere beata et mirabilis apes! O uere beata et mirabilis apes [2], cuius nec sexum masculi uiolant, fetus non quassant, nec filii destruunt castitatem! Sicut sancta concepit uirgo maria, uirgo peperit, et uirgo permansit [3]. O uere beata nox, quæ expoliauit ægyptos, ditauit hebreos, nox in qua terrenis cęlestia iunguntur! Oramus te, domine, ut cęreus iste in honorem nominis tui conse+cratus ad noctis huius caliginem destruendam indeficiens perseueret [1], in odorem suauitatis acceptus, supernis luminaribus mysceatur. Flammas eius lucifer matutinus inueniat, Ille, inquam, lucifer qui nescit occasum, ille, qui regressus ab inferis humano generi serenus illuxit.[y]

Hic quasi collecta.

Precamur ergo te, domine, ut nos famulos tuos omnem clerum, et deuotissimum populum, una cum papa nostro, et [5] archiepiscopo nostro atque rege nostro [5], quietæ temporum concessa, in his paschalibus festis conseruare digneris. Per dominum nostrum.[y]

Oratio post benedictionem cærei dicenda, antequam legatur prima lectio genesis: In principio.

Deus, qui diuitias misericordiæ tuæ in hac precipuæ nocte largiris, propitiare uniuerso ordini sacerdotalis officii, et omnes gradus famulatus nostri, perfecta delictorum remissione sanctifica, ut mynistraturos regeneratrici gratiæ tuæ nulli esse obnoxios patiaris offensę. Per dominum.[y]

Lectio i.[1] *In principio. Sequitur oratio. Oremus.*

Deus, qui mirabiliter creasti hominem, et mirabilius redemisti, da nobis, quesumus, contra oblectamina peccati mentis ratione persistere, ut mereamur ad gaudia æterna peruenire. Per.[y]

Lectio ii.[2] *Noe uero. Oremus.*

Deus, incommutabilis uirtus, lumen æternum, respice propitius ad totius ecclesiæ tuæ mirabile sacramentum, et opus salutis humanę perpetuæ dispositionis effectu tranquillius operare; lotusque mundus experiatur et uideat, deiecta erigi, inueterata nouari, et per ipsum redire omnia in integrum, a quo sumpsere principium. Per.[y]

Lectio iii.[3] *Temptauit deus. Oremus.*

Deus, fidelium pater summe, qui in toto orbe terrarum promissionis tuæ filios diffusa adoptione multiplicas et per paschale sacramentum abraham puerum tuum uniuersarum, sicut iurasti, gentium efficis patrem; da populis tuis digne ad gratiam tuæ uocationis intrare. Per.[y]

Lectio iiii.[4] *Factum est. Cum cantico, Cantemus domino.*

Deus, cuius antiqua miracula etiam nostris seculis coruscare sentimus, dum quod uni populo a persecutione ægyptia liberando dexterę tuę

[1-1] The original writing has been erased, and this fuller passage substituted in a closer but nearly contemporaneous handwriting.

[2] So O, apis V.

[3-3] This account of the bee, still longer in V, has been omitted in modern missals.

[4] + Hæc, explorata temporum uice, cum canitiem pruinosa hiberna posuerint, et glaciari senio uerni temporis moderata detererint, statim prodeundi ad laborem cura succedit. Dispersæque per agros, libratis paululum pennis, cruribus suspensis insidunt, pasti more, legere flosculos, honeratis uictualibus suis ad castra remeant; ibique aliæ, inæstimabili arte, cellulas tenaci glutino instruunt; aliæ liquentia mella stipant; aliæ uertunt flores in cæram; aliæ ore natos fingunt; aliæ collectum e foliis nectar includunt. Apis corporis minima quantitate, ingenio mirabilis naturali. O uere beata, etc., *ut supra* Z.

[5-5] The original text has been erased in order to introduce this reference to the archbishop and king.

[1] LEC. I. In principio. II. COLL. Deus qui mirabiliter creasti hominem.

[2] LEC. II. Factum est in uigilia matutina. TRAC. Cantemus. COLL. Deus, cuius antiqua miracula.

[3] LEC. III Apprehendent. TRAC. Vinea. COLL. Deus, qui nos ad celebrandum. LEC. IIII. Hęc est hereditas. TRAC. Attende, cęlum. COLL. Deus, qui ęcclesiam. ALIA. Concede, quesumus.

[4] TRAC. Sicut ceruus. COLL. Omnipotens s. d.

potentia contulisti, id in salutem gentium per aquam regenerationis operaris; præsta, ut et in abrahæ filios, et in israheliticam dignitatem totius mundi transeat plenitudo. Per.ʏ

Lectio v. Hæc est hereditas. Oremus.

Omnipotens sempiterne deus, multiplica in honorem nominis tui, quod patrum fidei spopondisti, et promissionis filios sacra adoptione dilata, ut quod priores sancti non dubitauerunt futurum, ecclesia tua magna iam ex parte cognoscat impletum. Per.ʏ

Lectio vi. Audi, israhel. Oremus.

Deus, qui ecclesiam tuam semper gentium uocatione multiplicas, concede propitius ut quos aqua baptismatis abluis, continua protectione tuearis. Per.ʏ

Lectio vii. Facta est super me. Oremus.

Deus, qui nos ad celebrandum paschale sacramentum utriusque testamenti paginis imbuisti, da nobis intelligere misericordiam tuam, ut ex perceptione prȩsentium munerum firma sit expectatio futurorum. Per dominum nostrum.ʏ

Lectio viii. Adprehendent vii mulieres. Cum cantico, Uinea facta[1].

Deus, qui omnibus ȩcclesiæ tuȩ filiis sanctorum prophetarum uoce manifestasti in omni loco dominationis tuæ, satorem te bonorum seminum, et electorum palmitum esse cultorem; tribue, quesumus, populis tuis, qui et uinearum apud te nomine censentur, et segetum, ut spinarum et tribulorum squalore resecato, digni efficiantur fruge fecunda. Per.ʏ

Lectio viiii. Dixit dominus ad moysen[2].

Omnipotens sempiterne deus, qui in omnium operum tuorum dispensatione es mirabilis; intelligant redempti tui non fuisse excellentius, quod initio factus est mundus, quam quod in fine seculorum pascha nostrum immolatus est christus. Qui tecum.ʏ

Lectio x. Factus est sermo domini ad ionam.

Deus, qui diuersitatem omnium gentium in confessione tui nominis adunasti; da nobis et

[1] So O; Domini V.

[2] So O; Dixit quoque dominus V.

uelle et posse quod precipis, ut populo ad æternitatem uocato, una sit fides mentium et pietas actionum. Per.ʏ

Lectio xi. Scripsit moyses. Cum cantico, Adtende celum.

Deus, celsitudo humilium, et fortitudo rectorum, qui per sanctum moysen puerum tuum ita erudire populos tuos sacri carminis tui decantatione uoluisti, ut illa legis iteratio fieret etiam nostra directio; excita in omnem iustificatarum gentium plenitudinem potentiam tuam, et da lætitiam, mitigando terrorem, ut omnium peccatis tua remissione deletis, quod denuntiatum est in ultionem transeat in salutem. Per.ʏ

Lectio xii.[1] *Nabuchodonosor*[2].

Omnipotens sempiterne deus, spes unica mundi, qui prophetarum tuorum prȩconio præsentium temporum declarasti mysteria; auge populi tui uota placatus; quia in nullo fidelium, nisi ex tua inspiratione, proueniunt quarumlibet incrementa uirtutum. Per.ʏ

Canticum, Sicut ceruus desiderat.

Omnipotens sempiterne deus, respice propitius ad deuotionem populi renascentis, qui sicut ceruus aquarum expetit fontem, et concede propitius ut fidei ipsius sitis, baptismatis mysterio, animam corpusque sanctificet. Per.

Inde uero descendes cum lætania ad fontes.

Oratio in sabbato sancto. Ad missam[3].

DEUS, QUI HANC SACRATISSIMAM noctem gloria dominicæ resurrectionis inlustras, conserua in noua familiæ tuæ progeniæ adoptionis spiritum,

[1] Benedictus es.
Benedicite, omnia opera, domino.
Benedicite, cæli, domino.
Benedicite, angeli domini, domino.
Ymnum dicite, *ut supra*.

[2] The first, fourth, and eighth of these Lections and Coll. are given in Z, followed by Lect. Hæc est hereditas. Coll. Deus, qui ecclesiam tuam semper gentium uocatione multiplicas, concede propitius ut quos aqua baptismatis abluis, continua protectione tuearis, followed by an ordo ad catecuminum faciendum, published by the Surtees Soc. vol. lxiii. p. 131 *.

[3] (LEC. Si conresurrexistis.
EV. Vespere).
A. Letania maior.
Gloria in excelsis.
AL. Confitemini.
TR. Laudate deum.
V. Quoniam confirmata.
In hac nocte non cantatur offerenda nec 'agnus dei.'

quem dedisti, ut corpore et mente renouati puram tibi exhibeant seruitutem. Per.ʏ

Super oblata.

Suscipe, domine, quesumus, preces populi tui cum oblationibus hostiarum, ut paschalibus initiatæ mysteriis, ad æternitatis nobis medelam, te operante, proficiant. Per dominum.ʏ

Præf tio.

U. D.[1] æquum et salutare. Te quidem omni tempore, sed in hac potissimum nocte gloriosius predicare (cum) pascha nostrum immolatus est christus. Ipse enim uerus est agnus, qui abstulit peccata mundi, qui mortem nostram moriendo destruxit, et uitam resurgendo reparauit. Et ideo cum angelis[2].

Infra actionem.

Communicantes, et noctem sacratissimam celebrantes resurrectionis domini nostri ihesu christi secundum carnem. Sed et memoriam uenerantes inprimis gloriose semper uirginis mariæ, genitricis eiusdem dei et domini nostri ihesu christi. Sed et beatorum apostolorum.ʏ

Alia.

Hanc igitur oblationem seruitutis nostræ, sed et cunctę familiæ tuæ, quam tibi offerimus pro his quoque, quos regenerare dignatus es ex aqua et spiritu sancto, tribuens eis remissionem omnium peccatorum, Quesumus, domine, ut placatus.ʏ

Benedictio.

Deus, qui de ecclesiæ suæ intemerato utero nouos populos producens, eam, uirginitate manente, noua semper prole fecundat; fidei, spei, et caritatis uos munere repleat, et suæ in uos benedictionis dona infundat. Amen.

Et qui hanc sacratissimam noctem redemptoris nostri resurrectione uoluit inlustrare, mentes uestras, peccatorum tenebris mundatas, uirtutum copiis faciat coruscare. Amen.

Quo eorum, qui modo renati sunt, innocentiam imitari certetis, et uascula mentium uestrarum exemplo presentium luminum inlustretis, ut cum bonorum operum lampadibus, ad huius sponsi thalamum, cuius resurrectionem celebratis, cum prudentibus uirginibus intrare possitis. Amen.

Quod ipse prestare[3].

[1] + et justum V. [2] V. Z. [3] O. p. 369.

Ad complendum.

Spiritum nobis, domine, tuæ caritatis infunde, ut quos sacramentis paschalibus satiasti, tua facias pietate concordes. Per.ʏ

In dominica sancta[1].

Oratio ad missam.

DEVS, QVI HODIERNA DIE PER VNIGENITUM TUUM ÆTERNItatis nobis aditum deuicta morte reserasti, uota nostra, quæ præueniendo aspiras, etiam adiuuando prosequere. Per eundem.ʏ

Secreta.

Suscipe, domine, quesumus, preces populi tui cum oblationibus hostiarum, ut paschalibus initiata mysteriis ad æternitatis nobis medelam, te operante, proficiant. Per.ʏ

Præfatio.

U. D. æquum et salutare. Te quidem omni tempore, sed in hac potissimum die gloriosius predicare, quo (*uel* cum) pascha nostrum immolatus est christus. Ipse enim uerus est agnus, qui abstulit peccata mundi, Qui mortem nostram moriendo destruxit, et uitam resurgendo reparauit. Et ideo[2].

In fractione.

Communicantes, et diem sacratissimum celebrantes resurrectionis domini dei nostri ihesu christi secundum carnem. Sed et memoriam uenerantes inprimis gloriosę semper uirginis mariæ genitricis eiusdem dei et domini nostri ihesu christi, Sed et beatorum apostolorum.ʏ

Alia.

Hanc igitur oblationem seruitutis nostræ, sed et cunctę familiæ tuæ, quam tibi offerimus pro his quoque quos regenerare dignatus es ex aqua et spiritu sancto, tribuens eis remissionem om-

[1] (EP. Expurgate.
EV. Maria magdalene).
A. Resurrexi.
PS. Domine, probasti.
R. Hæc dies.
V. Confitemini.
AL. Pascha nostrum.
V. Epulemur.
OF. Tremuit terra.
V. Notus in iudea.
V. Et factus est.
COM. Pascha nostrum.

[2] O. Z. end here. + cum angelis, *usque* fine dicentes V.

nium peccatorum, Quesumus, domine, ut placatus.[y]

Benedictio.

Benedicat uos omnipotens deus, hodierna interueniente paschali sollemnitate, et ab omni miseratus dignetur defendere prauitate. Amen.

Et qui ad æternam uitam in unigeniti sui resurrectione uos reparat, in ipsius aduentu inmortalitatis uos gaudiis uestiat. Amen.

Et qui expletis ieiuniorum siue passionis dominicę diebus, paschalis festi gaudia celebratis, ad ea festa, quæ non sunt annua, sed continua, ipso opitulante, exultantibus animis ueniatis. Amen.

Quod ipse præstare dignetur[1].

Ad complendum.

Spiritum nobis, domine, tuæ caritatis infunde, ut quos sacramentis paschalibus satiasti tua facias pietate concordes. Per dominum[2].[y]

Ad uesperum. Ad sanctum iohannem.

Concede, quesumus, omnipotens deus, ut qui resurrectionis dominicę sollemnia colimus, innouatione tui spiritus a morte animæ resurgamus. Per.[y]

Ad fontes.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut qui resurrectionis dominicę sollemnia colimus, ereptionis nostræ suscipere lætitiam mereamur. Per.[y]

Ad sanctum andream.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut qui gratiam dominicæ resurrectionis agnouimus, ipsi per amorem spiritus a morte animę resurgamus. Per dominum.[y]

---

[1] O. p. 369.

[2] + *Benedictio carnis.* Deus uniuersæ carnis, deus qui noe et filiis suis de mundis et inmundis animalibus præcepta dedisti, quique sicut holera herbarum humani (o) generi quadrupedia munda edere præcipisti; qui agnum in ægypto moysi et populo tuo in uigilia paschæ comedere præcepisti, in figura domini nostri ihesu christi, cuius sanguinem omnia primogenita tibi de mundo redemisti, et in nocte illa omne primogenitum in ægyptum percussisti, seruans populum tuum agni sanguine prænotatum; dignare, domine omnipotens, benedicere et sanctificare has carnes, ut quicunque ex populis tuis fidelibus comederint, omni benedictione cælesti et gratia saturati repleantur in nobis. Per quem hæc omnia, domine. Z.

Feria ii. in albas[1].

Ad sanctum petrum.

Deus, qui sollemnitate paschali mundo remedia contulisti, populum tuum, quesumus, cælesti dono prosequere, ut et perfectam libertatem consequi mereatur, et ad uitam proficiat sempiternam. Per.[y]

Secreta.

Suscipe, quesumus, domine, preces populi tui, cum oblationibus hostiarum, ut paschalibus initiata mysteriis, ad æternitatis nobis medelam, te operante, proficiant. Per dominum.[y]

Prefatio.

U. D. æquum et salutare. Te quidem omni tempore. Communicantes, et diem sacratissimum celebrantes, *ut supra.* Hanc igitur oblationem seruitutis nostræ, *ut supra, per totam ebdomadam.*

Item alia.

U. D. æterne deus. Et te suppliciter exorare, ut fidelibus tuis dignanter impendas, quo et paschalia capiant sacramenta, et desideranter expectent uentura, Ut in mysteriis quibus renati sunt, permanentes ad nouam uitam, his operantibus, perducantur. Per christum[2].

Ad complendum.

Impleatur in nobis, quesumus, domine, sacramenti paschalis sancta libatio, nosque de terrenis affectibus ad cæleste transferat institutum. Per[3].

Ad uesperum.

Concede, quesumus, omnipotens deus, ut qui peccatorum nostrorum pondere premimur, a cunctis malis imminentibus per hæc paschalia festa liberemur. Per.[y]

Ad fontes.

Concede, quesumus, omnipotens deus, ut festa

---

[1] A. Introduxit uos dominus.
PS. Confitemini domino.
R. Hec dies quam fecit.
V. Dicat nunc israel.
OF. Angelus domini descendit.
COM. Surrexit dominus et.
(EP. Stans petrus.
EV. Exeuntes duo ex discipulis.
SEQ. Celica resonent).

[2] O. p. 313. Z. A later hand adds on the margin: Sec. Paschales hostias recensentes, quesumus, domine, ut quod frequentamus actu comprehendamus effectu. Per. S. p. 367; E. p. 93.

[3] Gel. p. 576; E. p. 93.

paschalia, quæ uenerando colimus, etiam uiuendo teneamus. Per.ʏ

Ad sanctum andream.

Deus, qui populum tuum de hostis callidi seruitute liberasti, preces eius misericorditer respice, et aduersantes eis tua uirtute prosterne. Per.ʏ

Feria iii.[1]

Ad sanctum paulum.

Deus, qui ęcclesiam tuam nouo semper fœtu multiplicas, Concede famulis tuis, ut sacramentum uiuendo teneant quod fide perceperunt. Per dominum.ʏ

Secreta.

Suscipe, quesumus, domine, fidelium preces cum oblationibus hostiarum, ut per hæc piæ deuotionis officia ad cælestem gloriam transeamus. Per.ʏ

Prefatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Qui oblatione sui corporis, remotis sacrificiorum carnalium obseruationibus, se ipsum tibi sacram hostiam, agnumque inmaculatum summus sacerdos pro salute nostra immolauit. Per quem [2].

Ad complendum.

Concede, quesumus, omnipotens deus, ut paschalis perceptio sacramenti continuo in nostris mentibus perseueret. Per.ʏ

Ad uesperos.

Concede, quesumus, omnipotens deus, ut qui paschalis festiuitatis sollemnia colimus, in tua semper sanctificatione uiuamus. Per.ʏ

Ad fontes.

Præsta [3], quesumus, omnipotens deus, ut per hæc paschalia festa quæ colimus, deuoti in tua semper laude uiuamus. Per.ʏ

[1] A. Aqua sapientiæ.
PS. Confitemini.
R. Hæc dies.
V. Dicant qui redempti.
AL. Angelus domini.
OF. Intonuit de celo.
COM. Si conresurrexistis.
(EP. Surgens paulus.
AL. Surrexit dominus uere.
EV. Stetit ihesus.
Mater sequentiarum).
See Introd. § 37.

[2] O. p. 313. Z.

[3] Bod. omits this Coll.

Ad sanctum andream.

Deus, qui conspicis familiam tuam omni humana uirtute destitui, paschali interueniente festiuitate, tui eam brachii protectione custodi. Per.ʏ

Feria iiii.[1]

Ad sanctum laurentium foris murum.

DEUS, QUI NOS RESURRECTIONIS DOminicę annua sollemnitate lætificas, concede propitius ut per temporalia festa, quæ agimus, peruenire ad gaudia æterna mereamur. Per.ʏ

Super oblata.

Sacrificia, domine, paschalibus gaudiis immolamus, quibus ecclesia mirabiliter et pascitur et nutritur. Per.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et pietatem tuam indefessis precibus implorare, ut qui paschalis festiuitatis sollemnia colimus in tua semper sanctificatione uiuamus, Quo per temporalis festi obseruationem peruenire mereamur ad æternorum gaudiorum continuationem. Per christum [2].

Ad complendum.

Ab omni nos, quesumus, domine, uetustate purgatos sacramenti tui ueneranda perceptio in nouam transferat creaturam. Per dominum.ʏ

Ad uesperos.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut huius paschalis festiuitatis mirabile sacramentum, et temporalem nobis tranquillitatem tribuat, et uitam conferat sempiternam. Per.ʏ

Ad fontes.

Deus, qui nos per paschalia festa lætificas, concede propitius ut ea, quæ deuote agimus, te adiuuante, fideliter teneamus. Per.ʏ

Ad sanctum andream.

Tribuę, quesumus, omnipotens deus, ut illuc tendat christianę deuotionis affectus, quo tecum sit nostra substantia. Per.ʏ

[1] A. Venite, benedicti.
PS. Confitemini.
R. Hæc dies quam.
V. Dextera domini.
AL. In die resurrectionis.
OF. Portas cæli aperuit.
COM. Christus resurgens.
(EP. Aperiens petrus.
EV. Manifestauit se.
SEQ. Claris uocibus).

[2] O. p. 314. Z.

Feria v.[1]

Ad apostolos.

Deus, qui diuersitatem gentium in confessionem tui nominis adunasti, da, ut renatis fonte baptismatis una sit fides mentium, et pietas actionum. Per.

Super oblata.

Suscipe, quesumus, domine, munera populorum tuorum propitius, ut confessione tui nominis et baptismate renouati sempiternam beatitudinem consequantur. Per.

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Qui nos per paschale mysterium edocuit uetustatem uitæ relinquere, et in nouitate spiritus ambulare, A quo perpetuæ mortis superatur acerbitas, et æternę uitę fidelibus tribuitur integritas. Per quem [2].

Ad complendum.

Exaudi, domine, preces nostras, ut redemptionis nostræ sacrosancta commercia, et uitæ nobis conferant pręsentis auxilium, et gaudia sempiterna concilient. Per dominum.

Ad uesperos.

Deus, qui nobis ad celebrandum paschale sacramentum liberiores animos præstitisti, doce nos et metuere quod irasceris, et amare quod precipis. Per.

Ad fontes.

Da, quesumus, omnipotens deus, ut ęcclesia tua suorum firmitate membrorum et noua semper fœcunditate lætetur. Per.

Ad sanctum andream.

Multiplica, quesumus, domine, fidem populi tui, ut cuius per te sumpsit initium, per te consequatur augmentum. Per dominum.

[1] (EP. Angelus domini.
AL. Surrexit altissimus.
EV. Maria stabat).
A. Uictricem manum.
PS. Confitemini domino.
R. Hæc dies.
V. Lapidem quem.
AL. Redemptionem.
OF. In die sollempni.
COM. Populus adquisitionis.
(Iustus ut palma).

[2] O. p. 314. Z.

Feria vi.[1]

Ad sanctam mariam ad martyres.

Omnipotens sempiterne deus, qui paschale sacramentum in reconciliationis humanę fœdere contulisti; da mentibus nostris ut quod professione celebramus imitemur affectu. Per.

Secreta.

Hostias, quesumus, domine, placatus assume, quas et pro renatorum expiatione peccati deferimus, et pro acceleratione cælestis auxilii. Per.

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Qui secundum promissionis tuæ incommutabilem ueritatem, cælestis pontifex factus in æternum, Solus omnium sacerdotum peccati remissione non eguit, sed potius peccatum mundi idem uerus agnus abstersit. Per quem [2].

Ad complendum.

Respice, quesumus, domine, populum tuum, et quem æternis dignatus es renouare mysteriis, a temporalibus culpis dignanter absolue. Per.

Ad uesperos [3].

Deus, per quem nobis et redemptio uenit et pręstatur adoptio, respice in opera misericordię tuę, ut in christo renatis æterna tribuatur hereditas, et uera libertas. Per eundem.

Ad fontes.

Adesto, quesumus, domine, familiæ tuę, et dignanter impende, ut quibus fidei gratiam contulisti, et coronam largiaris æternam. Per.

Sabbato [4].

Ad sanctum iohannem statio.

Concede, quesumus, omnipotens deus, ut qui

[1] A. Eduxit eos dominus.
PS. Adtendite.
R. Hæc dies.
V. Benedictus.
AL. Surrexit altissimus.
OF. Erit uobis.
COM. Data est mihi.
(EP. Christus semel.
AL. Crucifixus.
EV. Vndecim discipuli.
SEQ. Lira).

[2] O. p. 314. Z.

[3] + ad hierusalem V.

[4] A. Eduxit dominus populum.
PS. Confitemini domino.
AL. Hæc dies quam.
ITEM AL. Laudate, pueri.
OF. Benedictus qui uenit.
COM. Omnes qui in christo.
(EP. Deponentes.
EV. Vna sabbati.
SEQ. Omnes sancti).

festa paschalia uenerando egimus, per hæc contingere ad gaudia æterna mereamur. Per.y

Secreta.

Concede, quesumus, domine, semper nos per hæc mysteria paschalia gratulari, ut continua nostræ reparationis operatio perpetuę nobis fiat causa lætitiæ. Per.y

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Per quem supplices exposcimus, ut cuius muneris pignus accepimus, manifesta dona comprehendere ualeamus, Et quæ nobis fideliter speranda contulit paschale sacramentum, per resurrectionis eius adtingere mereamur ineffabile misterium. Per quem [1].

Ad complendum.

Redemptionis nostræ munere uegetati, quesumus, domine, ut hoc perpetuæ salutis auxilium fides semper uera proficiat. Per.y

Ad uesperos [2].

Deus, totius conditor creaturę, famulos tuos quos fonte renouasti baptismatis, quosque gratię tuę plenitudine solidasti, in adoptionis sorte facias dignanter adscribi. Per.y

Ad fontes.

Deus, qui multiplicas ęcclesiam tuam in sobole renascentium, fac eam gaudere propitius de suorum profectibus filiorum. Per.y

Dominica die octabas paschæ [3].

PRÆSTA, QUESUMUS, OMNIPOTENS DEUS, ut qui paschalia festa peregimus, hæc, te largiente, moribus et uita teneamus. Per dominum nostrum.y

Super oblata.

Suscipe munera, quesumus, domine, exultantis ęcclesiæ, et cui causam tanti gaudii præstitisti, perpetuum fructum concede lætitiæ. Per.y

[1] O. p. 314. Z. [2] + ad S. Mariam O. V; *om.* Z.
[3] So E; Die dom. post albas Bod. O. V.
A. Quasimodo geniti.
PS. Exultate deo.
AL. Hæc dies.
ITEM. Pascha nostrum.
OF. Angelus domini descendit.
COM. Mitte manum.
(EP. Omne datum.
EV. Cum esset sero).

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et te suppliciter obsecrare, ne nos ad illum sinas redire actum, cui iure dominatur inimicus, Sed in hac potius facias absolutione persistere, per quam diabolus exstitit, filio tuo uincente, captiuus. Et ideo [1].

Benedictio.

Deus, cuius unigenitus hodierna die discipulis suis, ianuis clausis, dignatus est apparere, suæ uos benedictionis locupletare, et cælestis uobis regni ianuas dignetur aperire. Amen.

Et qui ab eorum pectoribus, adtactu sui corporis, uulnus amputauit dubietatis, concedat ut per fidem qua eum resurrexisse creditis, omnium delictorum maculis careatis. Amen.

Et qui eum cum thoma deum et dominum deditis, et cernuis uocibus inuocatis; ab eo et in hoc sęculo a malis omnibus tueri, et in futuro sanctorum cœtibus adscisci ualeatis. Amen.

Quod ipse præstare dignetur [2].

Ad complendum.

Quesumus, domine deus noster, ut sacrosancta mysteria, quæ pro reparationis nostræ munimine contulisti, et præsens nobis remedium esse facias et futurum. Per.y

Ad uesperos.

Largire, quesumus, domine fidelibus tuis indulgentiam placatus et pacem, ut pariter ab omnibus mundentur offensis, et secura tibi mente deseruiant. Per dominum.y

Ad fontes.

Deus, qui nos exultantibus animis pascha tuum celebrare tribuisti, fac nos, quesumus, et temporalibus gaudere subsidiis et æternitatis effectibus gratulari [3]. Per.y

Incipiunt alias orationes paschales.

Deus, qui omnes in christo renatos genus regium et sacerdotale fecisti, da nobis et uelle et posse quæ precipis, ut populo ad æternitatem uocato, una sit fides cordium, et pietas actionum. Per eundem.y

Alia.

Deus, qui credentes in te fonte baptismatis

[1] O. p. 315. Z. [2] O. p. 370. [3] *Om.* Z.

innouasti, hanc renatis in christo concede custodiam, ut nullo erroris incursu gratiam tuæ benedictionis amittant. Per eundem.ʏ

Alia.

Deus, qui pro salute mundi sacrificium paschale fecisti, propitiare supplicationibus nostris, ut interpellans pro nobis pontifex summus, nos per id quod nostri est similis reconciliet, per id quod tibi est æqualis absoluat, ihesus christus filius tuus. Qui tecum.ʏ

Alia.

Deus, qui ad æternam uitam in christi resurrectione nos reparas, erige nos ad consedendum(tem) in dextera tua nostræ salutis auctorem, ut qui propter nos iudicandus aduenit, pro nobis iudicaturus adueniat, ihesus christus filius tuus dominus noster. Qui tecum.ʏ

Alia.

Deus, reparator innocentiæ et amator, dirige ad te tuorum corda seruorum, ut de infidelitatis tenebris liberati, numquam a tuæ ueritatis[1] luce discedant. Per dominum nostrum.ʏ

Alia.

Deus, qui credentes in te populos gratiæ tuæ largitate multiplicas, respice propitius ad electionem tuam, ut qui sacramento baptismatis sunt renati, regni cęlestis mereantur introitum. Per.ʏ

Alia.

Deus, qui ad æternam uitam in christi resurrectione nos reparas, imple pietatis tuæ ineffabile sacramentum, ut cum in maiestate sua saluator noster aduenerit, quos fecisti baptismo regenerari, facias beata immortalitate uestiri. Per eundem.ʏ

Alia.

Deus, humani generis conditor et redemptor, da, quesumus, ut reparationis nostræ collata subsidia, te iugiter inspirante, sectemur. Per.ʏ

Alia.

Deus, qui nos fecisti hodierna die paschalia festa celebrare, fac nos, quesumus, in cælesti regno gaudere. Per dominum nostrum.ʏ

[1] So E; virtutis Bod. V. O.

Alia.

Depelle[1], domine, conscriptum peccati lege cyrographum, quod in nobis paschali mysterio per resurrectionem tui filii euacuasti. Qui tecum.ʏ

Alia.

Omnipotens sempiterne deus, qui humanam naturam supra prime originis reparas dignitatem, respice pietatis tuæ ineffabile sacramentum, et quos regenerationis mysterio innouare dignatus es, in his dona tua perpetua gratiæ protectione conserua. Per dominum nostrum.ʏ

Alia.

Omnipotens sempiterne deus, deduc nos ad societatem cælestium gaudiorum, ut spiritu sancto renatos regnum tuum facias introire; atque eo perueniat humilitas gregis, quo precessit celsitudo pastoris. Qui tecum.ʏ

Alia.

Præsta nobis, omnipotens et misericors deus, ut in resurrectione domini nostri ihesu christi percipiamus ueraciter portionem. Per eundem.ʏ

Alia.

Concede, quesumus, omnipotens deus, ut ueterem cum suis rationibus hominem deponentes, illius conuersatione uiuamus, ad cuius nos substantiam paschalibus remediis transtulisti. Per eundem.ʏ

Alia.

Gaudeat, domine, plebs fidelis, et cum propriæ recolit saluationis exordia, eius promoueatur augmentis. Per dominum.ʏ

Alia.

Fac, omnipotens deus, ut qui paschalibus remediis innouati, similitudinem terreni parentis euasimus, (ad) formam cælestis transferamus(r) auctoris. Qui tecum.ʏ

Alia.

Familiam tuam, quesumus, domine, dextera tua perpetuo circumdet auxilio, ut, paschali interueniente sollemnitate, ab omni prauitate defensa, donis cælestibus prosequatur. Per.ʏ

[1] So Bod. O; + quesumus V; Repelle Z.

Sequuntur benedictiones[1].

Benedicat uos omnipotens deus, qui uos gratuita miseratione creauit, et in resurrectione unigeniti sui spem uobis resurgendi concessit. Amen.

Resuscitet[2] uos de uitiorum sepulchris, qui eum resuscitauit a mortuis. Amen.

Ut cum eo sine fine feliciter uiuatis, quem resurrexisse a mortuis ueraciter creditis. Amen.

Quod ipse præstare[3].

Item alia.

Deus, qui per resurrectionem unigeniti sui uobis contulit et donum redemptionis, et decus adoptionis, suæ uobis conferat pręmia benedictionis. Amen.

Et, quo redimente, percepistis donum perpetuæ libertatis, eo largiente, consortes efficiamini æterne hereditatis. Amen.

Et cui consurrexistis in baptismate credendo, adiungi mereamini in cælesti regione bene uiuendo. Amen.

Quod ipse præstare dignetur[3].

Missa in pascha annotina[4].

Deus, per cuius prouidentiam nec preteritorum momenta deficiunt, nec ulla superest expectatio futurorum, tribue permanentem peractæ, quam recolimus, sollempnitatis effectum; ut quod recordatione percurrimus, semper in opere teneamus. Per[5].

Secreta.

Clementiam tuam, domine, suppliciter exoramus ut paschalis muneris sacramentum, quod fide recolimus, et spe desideramus intenti, perpetua dilectione capiamus. Per dominum[6].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et redemptionis nostræ festa recolere, quibus humana substantia uinculis preuaricationis exuta, spem resurrectionis per renouatam originis dignitatem assumpsit. Et ideo cum angelis[7].

[1] Only eight of the above Coll. are given in Z., and no Benedictions.

[2] Resurget O.

[3] O. p. 370.

[4] Introd. § 47. (Resurrexi. *per totum*. *Et si in xlma euenerit.* nos autem. *per totum*. EP. Non cesso gratias agens. EV. Erat homo ex phariseis).

[5] Gel. p. 579.

[6] Ib. p. 580.

[7] O. p. 315.

Ad complendum.

Tua nos, quesumus, domine, quæ sumsimus sancta purificent, et operationis suæ remedio nos perficiant esse placatos. Per dominum[1].

Dominica i. post octauas paschæ[2].

Deus, qui in filii tui humilitate iacentem mundum erexisti, fidelibus tuis perpetuam lætitiam concede, ut quos perpetuæ mortis eripuisti casibus, gaudiis facias sempiternis perfrui. Per eundem.[y]

Secreta.

Benedictionem, domine, nobis conferat salutarem sacra semper oblatio, ut quod agit mysterio uirtute perficiat. Per dominum.[y]

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et inmensam bonitatem pietatis tuæ humiliter exorare ut ignorantiam nostræ mortalitatis adtendens, ex tua inspiratione nos facias postulare quod rectum est, et tua clementia tribuas impetrare quod poscimus. Per christum[3].

Ad complendum.

Præsta nobis, omnipotens deus, ut uiuificationis tuæ gratiam consequentes in tuo semper munere gloriemur. Per dominum.[y]

Ad populum.

Concede, misericors deus, ut et deuotus tibi populus semper existat, et de tua clementia quod ei prosit indesinenter optineat. Per dominum[4].

Dominica ii. post octauas paschæ[5].

Deus, qui errantibus ut in uiam possint redire iustitiæ ueritatis tuæ lumen ostendis; da cunctis qui christiana professione censentur, et illa re-

[1] Gel. p. 580.

[2] A. Misericordia domini. PS. Gaudete (exultate), iusti. AL. Redemptionem. AL. Surrexit dominus uere. OF. Deus, deus meus, ad te. COM. Ego sum pastor. (EP. Christus passus est. AL. Lauda, anima mea. AL. Surrexit dominus, et occurrit. EV. Ego sum pastor).

[3] O. p. 315. Z.

[4] Gel. p. 583; *om.* Z.

[5] A. Iubilate deo, omnis. PS. Dicite deo quam. AL. Lauda, anima. AL. Angelus domini descendit. OF. Lauda, anima. COM. Modicum et non. (EP. Obsecro uos tamquam aduenas. AL. Laudate dominum. AL. Nonne cor nostrum. EV. Modicum).

spuere quæ huic inimica sunt nomini, et ea quæ sunt apta sectari. Per.[y]

Secreta.

His nobis, domine, mysteriis conferatur, quo terrena desideria mitigantes, discamus amare cælestia. Per dominum nostrum.[y]

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Qui de uirgine nasci dignatus, per passionem et mortem a perpetua morte nos liberauit, et resurrectione sua nobis uitam contulit. Per quem[1].

Ad complendum.

Sacramenta quæ sumpsimus, quesumus, domine, et spiritalibus nos instruant alimentis, et corporalibus tueantur auxiliis. Per.[y]

Ad populum.

Tibi placitam, deus noster, populo tuo tribue uoluntatem, quia tunc illi prospera cuncta præstabis, cum tuis aptum feceris institutis. Per[2].

Dominica iii. post octauas paschæ[3].

Deus, qui fidelium mentes unius efficis uoluntatis; da populis tuis id amare quod precipis, id desiderare quod promittis, ut inter mundanas uarietates ibi nostra fixa sint corda, ubi uera sunt gaudia. Per.[y]

Secreta.

Deus, qui nos per huius sacrificii ueneranda commercia, unius summę diuinitatis participes effecisti; præsta, quesumus, ut sicut tuam cognoscimus ueritatem, sic eam dignis moribus assequamur.[y]

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et tui misericordiam muneris postulare, ut tempora quibus post resurrectionem suam dominus noster ihesus christus cum discipulis corporaliter habitauit, Sic, ipso

[1] O. p. 316. Z.
[2] Gel. p. 584; *om.* Z.
[3] A. Cantate domino. PS. Saluabit sibi dextera. AL. Dominus regit, exultent. AL. In die resurrectionis. OF. Iubilate deo, uniuersa. COM. Dum uenerit. (EP. Omne datum. AL. Oportebit. AL. Surrexit dominus uester. EV. Vado ad eum).

opitulante, pia deuotione tractemus, quatinus in his omnium uitiorum sordibus careamus. Per quem[1].

Ad complendum.

Adesto, quesumus, domine deus noster, ut per hæc quæ fideliter sumpsimus et purgemur a uitiis, et a periculis omnibus exuamur[2]. Per dominum.[y]

Super populum.

Exaudi, domine, quesumus, preces nostras; ut quod tui uerbi sanctificatione promissum est, euangelico ubique compleatur effectu, et plenitudo adoptionis (obtineat) quod predixit testificatio ueritatis. Per dominum nostrum[3].

Dominica iiii. post octauas paschæ[4].

Deus, a quo bona cuncta procedunt, largire supplicibus, ut cogitemus, te inspirante, quæ recta sunt, et, te gubernante, eadem faciamus.[y]

Super oblata.

Suscipe, domine, fidelium preces, cum oblationibus hostiarum, ut per hæc pię deuotionis officia ad cælestem gloriam transeamus. Per.[y]

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et maiestatem tuam indefessis precibus exorare, ut mentes nostras bonis operibus semper informes, Quia sic erimus præclari muneris prompta sinceritate cultores, si ad meliora iugiter transeuntes paschale mysterium studeamus habere perpetuum. Per christum[5].

Ad complendum.

Tribuę nobis, domine, cælestis mensę uirtutis societatem, et desiderare quæ recta sunt, et desiderata percipere. Per dominum.[y]

Ad populum.

Deus, qui misericordiæ ianuam fidelibus patere

[1] V. p. 317. Z.
[2] eruamur V.
[3] Gel. p. 585; *om.* Z.
[4] A. Uocem iocunditatis. PS. Iubilate deo. AL. Iubilate deo. AL. Surrexit altissimus. OF. Benedicite, gentes. COM. Cantate domino, alleluia. (EP. Estote factores uerbi. AL. Quia posuit. AL. Gauisi sunt. EV. Amen, amen, dico uobis).
[5] O. p. 318. Z.

uoluisti, respice in nos, et miserere nostri; ut qui uoluntatis tue uiam, donante te, sequimur, a uitę numquam semitis deuiemur. Per[1].

Missa in lætania maiore.

Ad sanctum laurentium.

Mentem familiæ tuæ, quesumus, domine, intercedente beato laurentio martyre tuo, et munere conpunctionis aperi[2], et largitate pietatis exaudi. Per dominum nostrum.[y]

Ad sanctum ualentinum.

Deus, qui culpas delinquentium districtę feriendo percutis, fletus quoque lugentium non recuses, ut qui pondus tuæ animaduersione(is) cognouimus, etiam pietatis gratiam sentiamus. Per.[y]

Ad pontem molbi[3].

Parce, domine, quesumus, parce populo tuo, et nullis iam patiaris aduersitatibus fatigari, quos precioso filii tui sanguine redemisti. Qui tecum.[y]

Ad crucem.

Deus, qui culpas nostras piis uerberibus percutis, ut a nostris iniquitatibus emundes, da nobis et de uerbere tuo proficere, et de tua citius consolatione gaudere. Per.[y]

In atrio.

Adesto, domine, supplicationibus nostris, et sperantes in tua misericordia, intercedente beato petro apostolo tuo, cælesti protege benignus auxilio. Per.[y]

Item alia.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut ad te toto corde clamantes, intercedente beata[4] maria semper uirgine[4], tuę pietatis indulgentiam consequamur. Per.[y]

Ad missam[5].

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut qui in afflictione nostra de tua pietate confidimus, contra aduersa omnia, tua semper protectione muniamur. Per dominum.[y]

---

[1] Gel. p. 585; *om.* Z. [2] So Bod.; operi V. [3] Olbi Bod.
[4-4] Beato Petro apostolo tuo Bod. V.
[5] A. Exaudiuit.
PS. Diligam te.
AL. Confitemini.
OF. Confitebor domino.
COM. Petite et accipietis.
(EP. Confitemini.
EV. Quis uestrum).

Secreta.

Hæc munera, quesumus, domine, et uincula nostræ prauitatis absoluant, et tuæ nobis misericordiæ dona concilient. Per dominum nostrum.[y]

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et te auctorem et sanctificatorem ieiunii conlaudare, per quod nos liberas a nostrorum debitis peccatorum. Ergo suscipe ieiunantium preces, atque ut nos a malis omnibus propitiatus eripias, iniquitates nostras, quibus merito affligimur, placatus absolue. Per christum[1].

Benedictio.

Omnipotens deus deuotionem uestram dignanter intendat, et suæ uobis benedictionis dona concedat. Amen.

Indulgeat uobis mala omnia, quæ gessistis, et tribuat ueniam quam ab eo deposcitis. Amen.

Sicque ieiunii uestri, et precum uota suscipiat, ut a uobis aduersa omnia, quæ peccatorum retributione meremini, auertat, et donum in uobis spiritus paraclyti infundat. Amen.

Quod ipse[2].

Ad complendum.

Vota nostra, quesumus, domine, pio fauore prosequere, ut dum tua dona in tribulatione percepimus, de consolatione nostra in tuo amore crescamus. Per.[y]

Ad populum[3].

Pretende nobis, domine, misericordiam tuam, ut quæ uotis expetimus, conuersatione tibi placita consequamur. Per.[y]

Feria iii.[4]

Ad missam.

Omnipotens et misericors deus, qui peccantium

---

[1] O. p. 317. Z. [2] O. p. 371. [3] *Alia* Bod. O.
[4] A. Exaudiuit.
PS. Diligam te.
AL. Confitemini.
OF. Confitebor domino.
COM. Petite et accipietis.

For this Mass Z. substitutes two others.

Item in alia die. Clamantium ad te q., dne., præces dignanter exaudi, ut sicut niniuitis in afflictione positis pepercisti; ita et nobis in præsenti afflictione succurras. Per.

Sec. Quesumus, dne., nostris placare muneribus, quoniam tu eadem tribuis ut placaris. Per.

Præf. Et maiestatem tuam, etc., *ut supra.*

Ad com. Propitiare, dne., iniquitatibus nostris quibus affligi-

non uis animas perire sed culpas, contine quam meremur iram, et quam precamur super nos effunde clementiam ; ut de merore in gaudium per tuam misericordiam transferamur. Per[1].

Secreta.

Sacrificia, domine, tibi cum ecclesiæ precibus immolanda, quesumus, corda nostra purificent, ut et indulgentiæ tuæ nobis dona concilient, et contra aduersa prospera sentire perficiant. Per[2].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et maiestatem tuam suppliciter exorare, ut non nostræ malitiæ, sed indulgentiæ tuæ preueniat semper affectus, Qui nos a noxiis uoluptatibus indesinenter expediat, et a mundanis cladibus dignanter eripiat. Per christum[3].

Ad complendum.

Sit nobis, domine, quesumus, medicina mentis et corporis quod de sancti altaris tui benedictione percepimus, ut nullis aduersitatibus turbemur, qui tanti remedii participatione munimur. Per[4].

Ad populum.

Omnipotens deus, misericordiam tuam nobis placatus impende, ut qui te contempnendo culpam incurrimus, confitendo ueniam consequamur. Per.[y]

mur, et exorabilis tuis esto supplicibus, ut concessa uenia quam præcamur, perpetuæ misericordiæ tuæ munere gloriemur. Per.

Super populum. Exaudi, dne., gemitum populi tui, nec plus apud te ualeat offensio delinquentium, quam misericordia tua indulta fletibus supplicantium. Per.

In alia die.

Deus, refugium pauperum, spes humilium, salusque miserorum, supplicationes populi tui clementer exaudi; ut quos iustitia uerberum fecit afflictos, habundantia remediorum faciat consolatos. Per.

Sec. Sacrificiis, dne., placatus oblatis, opem tuam nostris temporibus clementer impende. Per.

Præfatio. Ut quia tui est operis si quod tibi placitum est, aut cogitemus, aut agamus. Tu nobis semper et intelligendi quæ recta sint, et exequendi tribuas facultatem. Per.

Ad com. Purifica, q., dne., tuorum corda fidelium, ut a terrena cupiditate mundati, et præsentis uitæ periculis exuantur, et perpetuis donis firmentur. Per.

Super populum. Miserere iam, q., dne., intercedente beata et gloriosa semperque uirgine dei genitrice maria, populo tuo; et continuis tribulationibus laborantem, cæleri propitiatione lætifica. Per.

[1] Gel. p. 708. [2] Ib. [3] O. p. 317. Z. [4] Gel. p. 709.

Feria iiii. uigilia ascensionis domini[1].

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut nostræ mentis intentio, quo sollemnitate hodierna gloriosus auctor ingressus est, semper intendat, et quo fide pergit conuersatione perueniat[2]. Per[3].

Secreta.

Sacrificium, domine, pro filii tui supplices uenerabili, quam nunc preuenimus ascensione deferimus, præsta, quesumus, ut et nos per ipsum his commerciis sacrosanctis ad cælestia consurgamus. Per eundem[4].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et in hac precipuę die, qua ihesus christus, filius tuus, dominus noster, diuini consummato fine mysterii, dispositionis (antiquæ) munus expleuit, ut scilicet et diabolum, cælestis operis inimicum, per hominem, quem subiugarat, elideret, et humanam reduceret ad superna dona substantiam. Et ideo[5].

Ad complendum.

Tribue, quesumus, domine, ut per hæc sacramenta[6] quæ sumpsimus, illuc tendat nostræ deuotionis affectus, quo tecum est nostra substantia, ihesus christus dominus noster. Qui tecum[7].

Ad uesperos.

Da, quesumus, omnipotens deus, illuc subsequi tuorum membra fidelium, quo capud nostrum principiumque precessit, ihesus christus dominus noster, qui tecum uiuit et regnat deus[8].

[1] This Missa is preserved in S. and, with variations, in medieval French missals. R. provides the Missa of the preceding Sunday.

A. Omnes gentes.	COM. Non uos relinquam.
PS. Subiecit.	(LEC. Pater cum essem.
AL. Omnes gentes.	EP. Multitudinis.
OF. Uiri galilei.	EV. Subleuatis).

[2] E. p. 108.

[3] Tribue, q., o. d., ut munere festiuitatis hodiernæ, illuc filiorum tuorum dirigatur intentio, quo in tuo unigenito tecum est nostra substantia ihesus christus dns. noster. Qui tecum uiuit. Z.

[4] E. p. 108.

[5] O. p. 319. Z. But this and the next Pref. change places in Z.

[6] sacra E. [7] E. p. 108.

[8] E. p. 109; *om.* Z.

In ascensa domini[1].

Ad sanctum petrum.

CONCEDE, QUESUMUS, OMNIPOTENS DEUS, UT QUI HODIERNA DIE UNIGENITUM TUUM redemptorem nostrum ad cælos ascendisse credimus ipsi quoque mente in cælestibus habitemus. Per eundem dominum.ʸ

Super oblata.

Suscipe, domine, munera quæ pro filii tui gloriosa ascensione deferimus, et concede propitius, ut a presentibus periculis liberemur, et ad uitam perueniamus æternam. Per eundem.ʸ

Prefatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Qui post resurrectionem suam omnibus discipulis suis manifestus apparuit, et ipsis cernentibus est eleuatus in cælum, ut nos diuinitatis suæ tribueret esse participes. Et ideo cum archangelis[2].

Infra actionem[3].

Communicantes, et diem sacratissimum celebrantes, quo dominus noster unigenitus filius tuus unitam sibi fragilitatis nostræ substantiam in gloriæ tuæ dextera collocauit. Sed et memoriam.ʸ

Benedictio.

Benedicat uos omnipotens deus, cuius unigenitus hodierna die cælorum alta penetrauit, et uobis ubi ille est ascendendi aditum patefecit[4]. Amen.

Concedat uobis propitius, ut sicut post resurrectionem suam discipulis uisus est manifestus, ita in iudicium ueniens uideatur placatus. Amen.

Et qui eum consedere patri in sua maiestate creditis, uobiscum manere usque in finem sæculi secundum suam promissionem sentiatis. Amen. Quod ipse[5].

Ad complendum.

Præsta nobis, quesumus, omnipotens et misericors deus, ut quæ uisibilibus mysteriis sumenda percepimus, inuisibili consequamur effectu. Per.ʸ

Aliæ orationes.

Adesto, domine, supplicationibus nostris, ut sicut humani generis saluatorem consedere tecum in tua maiestate confidimus, ita usque ad consummationem sæculi manere nobiscum, quemadmodum est pollicitus, sentiamus. Qui tecum uiuit.ʸ

Deus, cuius filius in alta cælorum potenter ascendens captiuitatem nostram sua uirtute duxit captiuam, tribue, quesumus, ut dona quæ suis participibus contulit, largiatur et nobis ihesus christus dominus noster. Qui tecum.ʸ

Dominica post ascensa[m] domini[1].

Omnipotens sempiterne deus, fac nos tibi semper et deuotam gerere uoluntatem, et maiestati tuæ sincero corde seruire. Per.ʸ

Secreta.

Sacrificia nos, domine, inmaculata, purificent, et mentibus nostris superne gratiæ dent uigorem. Per dominum nostrum.ʸ

Prefatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Qui generi humano nascendo subuenit, cum per mortem passionis mundum deuicit, per gloriam resurrectionis uitæ æternæ aditum patefecit, et per suam ascensionem ad cælos nobis spem ascendendi donauit. Per quem maiestatem[2].

Ad complendum.

Repleti, domine, muneribus sacris, da, quesumus, ut in gratiarum semper actione maneamus. Per.ʸ

Ad populum.

Erectis sensibus et oculis cordis ad sublimia eleuantes(tis), quesumus, domine, ut quæ in precum uota detulimus, ad impetrandi fiduciam referamus. Per[3].

---

[1] A. Viri galilei. PS. Omnes gentes. AL. Ascendit deus. AL. Dominus in sinai. OF. Ascendit deus. COM. Psallite domino. (EP. Primum quidam. EV. Recumbentibus).

[2] V. Z. [3] In fractione V. [4] So Bod.; patefaciat O.

[5] O. p. 371.

[1] A. Exaudi, domine, uocem. PS. Dominus inluminatio. AL. Ascendit deus. AL. Dominus in sinai. OF. Uiri galilei. COM. Pater, cum essem. (EP. Estote prudentes. EV. Cum uenerit).

[2] O. p. 319. Z.

[3] Gel. p. 589; *om.* Z. + *Ad uesperum.* Deus, uita fidelium, gloria humilium, beatitudo iustorum, propitius suscipe supplicantium præces, ut animæ quæ promissionis tuæ sitiunt, de tua semper habundantia repleantur. Per. Z.

En sabbato pentecosten[1].

Orationes per singulas lectiones. Antequam legatur prima lectio.

Oremus.

Da nobis, quesumus, domine, per gratiam spiritus sancti nouam tui paracliti spiritalis obseruantiæ disciplinam, ut mentes nostræ[2], sacro purgatæ[3] ieiunio, cunctis reddantur eius muneribus aptiores. Per dominum, in unitate eiusdem spiritus sancti, per omnia sæcula[4].

Lectio i. In principio.

Omnipotens, sempiterne deus, indeficiens lumen, qui spiritum tuum sanctum, cum super aquas in mundi creationis exordio ferretur, humanę declarasti salutis auctorem, præsta, quesumus, ut idem spiritus ueritatis ecclesię tuæ dona multiplicet. Per dominum, in unitate eiusdem spiritus sancti.ʏ

Lectio ii. Temptauit deus.

Deus, qui in abrahę famuli tui opere humano generi obœdientiæ exempla præbuisti; concede nobis, et nostræ uoluntatis prauitatem frangere, et tuorum preceptorum rectitudinem in omnibus adimplere. Per.ʏ

Lectio iii. Factum est[5].

Deus, qui primis temporibus impleta miracula noui testamenti luce reserasti, quod mare rubrum forma sacri fontis existeret; et liberata plebs ab ægyptia seruitute, christiani populi sacramenta præferret; da ut omnes gentes israhelis priuilegium merito fidei consecutæ, spiritus tui participatione regenerentur[6]. Per dominum, in unitate eiusdem spiritus sancti.ʏ

[1] The arrangement of the following Coll. and Lect. differs from the Greg. and is nearest to the Gel. order. The text of V. is indicated in the more recent marginal handwriting as follows:—

(LEC. I. Temptauit deus.
TR. Cantemus.
LEC. II. Scripsit moyses.
TR. Attende.
COL. Deus, qui nobis per ora.
LEC. III. Apprehendent.
TR. Vinea.
COLL. Deus, qui nos ad celebrandum.
LEC. III. Audi, israhel.
TR. Sicut ceruus.
COLL. Concede, quesumus).

[2] Nostras Bod. V. [3] Purificante Bod. V. [4] V. p. 89; Gel. p. 597. [5] Cantemus domino V. [6] regentur Gel.

Lectio iiii. Scripsit[1].

Deus, gloriatio fidelium, et uita[2] iustorum, qui per moysen famulum tuum nos quoque modulationem[3] sacri carminis erudisti; in uniuersis gentibus misericordiæ tuæ munus operare, tribuendo beatitudinem, auferendo terrorem, ut quod prenuntiatum est ad supplicium in remedium transferatur æternum. Per.ʏ

Lectio v. Adprehendent[4].

Omnipotens, sempiterne deus, qui per unicum filium tuum ecclesiæ tuæ demonstrasti te esse cultorem, ut omnem palmitum fructum in eodem christo tuo, qui uera uitis est, efferentem clementer excolens, fructus afferat ampliores, fidelibus tuis, quos uelut uineam ex ægypto per fontem baptismi pertulisti, nullæ preualeant spinę peccatorum; ut spiritus tui sanctificatione muniti, perpetua fruge ditentur. Per eundem, in unitate eiusdem spiritus sancti per omnia sæcula.ʏ

Lectio vi.[5] *Audi, israhel. Oratio.*

Deus, qui nobis per prophetarum ora precepisti temporalia relinquere, atque ad æterna festinare; da famulis tuis ut quæ a te iussa cognouimus, implere cælesti inspiratione ualeamus. Per dominum nostrum.ʏ

Canticum, Sicut ceruus.

Sequitur oratio.

Concede, quesumus, omnipotens deus, ut qui sollemnitatem doni[6] spiritus sancti colimus, cælestibus desideriis accensi fontem uitæ sitiamus, dominum nostrum ihesum christum, qui tecum et cum eodem spiritu sancto uiuit et regnat deus[7].

Inde descendes cum lætania ad fontes. Orationes ad missam in sabbato[8].

[1] Attende celum V. [2] uitæ Gel.
[3] modulatione Gel. [4] Uinea facta est.
[5] Only four of these Lections (ii, iv, v, vi) are given in Z.
[6] So O; dono Bod. V.
[7] + o. s. d., qui paschale sacramentum dierum uoluisti mysterio contineri, præsta ut gentium facta dispersio diuisione linguarum, ad unam confessionem tui nominis cælesti munere congregentur. Per. Z.
[8] *Finita oratione inchoantur*, etc., Z.

Statio ad lateranis[1].

PRÆSTA, QUESUMUS, OMNIPOTENS DEUS, UT CLARItatis tuæ super nos splendor effulgeat, et lux tuæ lucis corda eorum, qui per gratiam tuam renati sunt, sancti spiritus inlustratione confirmet. Per dominum, in unitate eiusdem spiritus sancti, per.℣

Secreta.

Munera, domine, quesumus, oblata sanctifica, et corda nostra sancti spiritus inlustratione emunda. Per, in unitate eiusdem.℣

Prefatio.

U. D. æterne deus. Qui sacramentum paschale consummans, quibus per unigeniti tui consortium filios adoptionis esse tribuisti, per sanctum spiritum largiris dona gratiarum, et suis coheredibus redemptoris iam nunc superne pignus hereditatis impendis, Ut tanto (se) certius ad eum confidant esse uenturos, quanto se sciant ab eo redemptos, et sancti spiritus infusione dilatos. Et ideo cum angelis[2].

In fractione[3].

Communicantes, et diem sacratissimum pentecosten[4] preuenientes[5], quo spiritus sanctus apostolos [6]plebemque credentium presentia suę maiestatis impleuit[6]. Sed et memoriam.℣

Alia.

Hanc igitur oblationem seruitutis nostræ, sed et cunctę familię tuę, quam tibi offerimus, pro his quoque quos regenerare dignatus es ex aqua et spiritu sancto, tribuens eis remissionem omnium peccatorum, Quesumus, domine, ut placatus accipias.℣

Benedictio.

Benedicat uobis omnipotens deus, ob cuius paraclyti spiritus aduentum mentes uestras ieiunii obseruantia preparatis, et presentem diem sollemnibus laudibus honoratis. Amen.

Instar modo renatorum infantium talem innocentiam habeatis, ut templum sancti spiritus, ipso tribuente, esse possitis. Amen.

Atque idem spiritus sanctus ita uos hodie sua habitatione dignos efficiat, ut cras se uestris mentibus uobiscum perpetim habiturus infundat, et peracto presentis uitæ curriculo, uos ad cælestia regna perducat. Amen.

Quod ipse prestare dignetur[1].

Ad complendum.

Sancti spiritus, domine, corda nostra mundet infusio, et sui roris intima aspersione fecundet. Per eiusdem.℣

Ad populum.

Presta, quesumus, omnipotens deus, ut spiritus sanctus adueniens maiestatem nobis filii tui manifestando clarificet. Per eiusdem[2].

Dominica pentecosten[3].

Statio ad sanctum petrum.

DEVS, QVI HODIERNA DIE CORDA FIDELIUM SANCTI SPIRITUS INLUStratione docuisti, da nobis in eodem spiritu recta sapere, et de eius semper consolatione gaudere. Per dominum in unitate eiusdem dei.℣

Secreta.

Munera, domine, quesumus, oblata sanctifica, et corda nostra sancti spiritus inlustratione emunda. Per eiusdem.℣

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Qui ascendens super omnes cælos, sedensque ad dexteram tuam, promissum spiritum sanctum hodierna die in filios adoptionis effudit. Quapropter profusis gaudiis totus in orbe terrarum mundus

---

[1] A. Lætania. Gloria in excelsis. AL. Confitemini domino. TR. Laudate dominum. V. Quoniam confirmata. OF. Emitte spiritum. COM. Ultimo festiuitatis. (EP. Factum est cum. EV. Si diligitis).

[2] O. p. 319. Z.

[3] This is a rare title. Amongst the MSS. in which it occurs are the Missal and Pontifical of Robert of Jumièges at Rouen; and the other English Pontifical there 'Monasterii Lanaletensis.' It is explained by Mart. Lib. I. c. iv. art. viiii. § 18.

[4] So Bod.; *om.* O. V. [5] celebrantes Bod. [6-6] So O; innumeris linguis apparuit Bod. V.

[1] O. p. 371. [2] Gel. p. 600; *om.* Z.

[3] A. Spiritus domini repleuit. PS. Exurgat deus. AL. Emitte spiritum. AL. Spiritus domini repleuit. OF. Confirma hoc. COM. Factus est repente. (EP. Cum complerentur. AL. Verbo domini. AL. Paraclytus. EV. Si quis diligit).

exultat; Sed et superne uirtutes atque angelicæ potestates ymnum gloriæ tuæ concinunt, sine fine dicentes, Sanctus [1].

In fractione [2].

Communicantes, et diem sacratissimum pentecosten celebrantes, quo spiritus sanctus apostolis innumeris linguis apparuit. Sed et memoriam.[y]

Alia.

Hanc igitur oblationem seruitutis nostræ. *Require in uigilia.*

Benedictio.

Deus, qui hodierna die discipulorum mentes spiritus paracliti infusione dignatus est inlustrare, faciat uos sua benedictione repleri, et eiusdem spiritus donis exuberare. Amen.

Ille ignis, qui super discipulos apparuit, peccatorum uestrorum sordes expurget, et sui luminis infusione corda uestra perlustret. Amen.

Quique dignatus est diuersitatem linguarum in unius fidei confessione adunare in eadem uos faciat fide per(seuerare, et per hanc ab spe in speciem peruenire). Amen.

Quod ipse præstare [3].

Ad complendum.

Sancti spiritus, domine, corda nostra mundet infusio, et sui roris aspersione fecundet. Per, in unitate eiusdem.[y]

Ad populum.

Præsta, quesumus, domine, ut a nostris mentibus et carnales amoueat spiritus sanctus affectus, et spiritalia nobis dona potenter infundat. Qui tecum (per dominum nostrum ihesum christum filium tuum [4]).

Feria ii.[5]

Ad uincula.

Deus, qui apostolis tuis sanctum dedisti spiritum, concede plebi tuæ piæ petitionis affectum, ut quibus dedisti fidem, largiaris et pacem. Per dominum, in unitate eiusdem spiritus sancti.[y]

Feria iii.

Secreta.

Propitius, domine, quesumus, hæc dona sanctifica, et hostiæ spiritalis oblatione suscepta, nosmetipsos tibi perfice munus æternum. Per.[y]

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Qui promissum spiritum paraclytum super discipulos misit, qui principio nascentis ecclesiæ, cunctis gentibus imbuendis et deitatis scientiam inderet, et linguarum diuersitatem in unius fidei confessione sociaret. Per quem maiestatem tuam supplices exoramus, ut cuius celebramus aduentum, eius multimodę gratiæ capiamus effectum. Per quem [1].

Ad complendum.

Adesto, domine, quesumus, populo tuo, et quem mysteriis cælestibus imbuisti, ab hostium furore defende. Per.[y]

Feria iii.[2]

Ad sanctam anastasiam.

Adsit nobis, domine, quesumus, uirtus spiritus sancti, quæ et corda nostra clementer expurget, et ab omnibus tueatur aduersis. Per. Eiusdem spiritus sancti.[y]

Secreta.

Purificet nos, domine, quesumus, muneris pręsentis oblatio, et dignos sacra participatione perficiat. Per.[y]

Prefatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Qui spiritus sancti infusione repleuit corda fidelium, qui sua admirabili operatione, et sui amoris in eis ignem accenderet, et per diuersitatem linguarum gentes in unitate fidei solidaret; cuius dono petimus et inlecebrosas a nobis excludi uoluptates, et spiritales in nobis extrui plantarique uirtutes. Per quem [3].

Ad complendum.

Mentes nostras, quesumus, domine, spiritus

---

[1] V. p. 91. Z. [2] Page 110, n. 3. [3] O. p. 372.
[4] Gel. p. 601.
[5] A. Cibauit eos. PS. Exultate deo. AL. Emitte spiritum. OF. Intonuit. COM. Spiritus sanctus docebit uos. (EP. Aperiens petrus os. AL. Emittes spiritum. EV. Sic deus dilexit).

[1] O. p. 320. Z.
[2] A. Accipite iucunditatem. PS. Adtendite. AL. Spiritus domini repleuit. OF. Portas cæli. COM. Spiritus qui a patre. (EP. Cum audissent apostoli. EV. Amen, amen, dico uobis).
[3] O. p. 320. Z.

sanctus diuinis reparet sacramentis, quia ipse est remissio omnium peccatorum. Per. In unitate eiusdem spiritus sancti. Per.ˠ

Feria iiii. mensis quarti [1].

Ad sanctam mariam.

Mentes nostras, quesumus, domine, paraclytus qui a te procedit inluminet, et inducat in omnem, sicut tuus promisit filius, ueritatem. Qui tecum. Eiusdem.ˠ

Alia.

Præsta, quesumus, omnipotens et misericors deus, ut spiritus sanctus adueniens templum nos gloriæ suæ dignanter habitando perficiat. Per. In unitate eiusdem.ˠ

Secreta.

Accipe, quesumus, domine, munus oblatum, et dignanter operare ut quod mysteriis agimus piis affectibus celebremus. Per dominum nostrum.ˠ

Prefatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Per quem discipulis spiritus sanctus in terra datur ob dilectionem proximi, et de celo mittitur propter dilectionem tui; Cuius infusione petimus ut in nobis peccatorum sordes exurat, tui amoris ignem nutriat, et nos ad amorem fraternitatis accendat. Per quem [2].

Ad complendum.

Sumentes, domine, cælestia sacramenta, quesumus clementiam tuam, ut quod temporaliter gerimus æternis gaudiis consequamur. Per dominum.ˠ

Feria v.[3]

Concede, quesumus, omnipotens deus, ut qui sollemnitatem dono spiritus sancti colimus, cælestibus desideriis accensi, fontem uitæ sitiamus, dominum nostrum ihesum christum filium tuum. Qui tecum [1].

Secreta.

Virtute spiritus sancti, domine, munera nostra continge, ut quod sollemnitate presenti tuo nomini dedicauit, et intelligibile nobis faciat et æternum. Per eiusdem [2].

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Per quem pietatem tuam suppliciter petimus, ut spiritus sanctus corda nostra clementer expurget, et sui luminis inradiatione perlustret, Ut in eo qui gratiarum largitor est, recta sapiamus, et de eius consolatione imperpetuum gaudeamus. Per quem [3].

Ad complendum.

Sacris cælestibus, domine, operante sancto spiritu, uitia nostra purgentur, ut muneribus tuis possimus semper aptari. Per. In unitate eiusdem [4].

Feria vi.[5]

Ad apostolos.

Da, quesumus, ecclesiæ tuæ, misericors deus, ut sancto spiritu congregata hostili nullatenus incursione turbetur. Per. In unitate eiusdem.ˠ

Secreta.

Sacrificia, domine, tuis oblata conspectibus ignis ille diuinus assumat, qui discipulorum christi tui per sanctum spiritum corda succendit. Per. Eiusdem.ˠ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et maiestatem tuam suppliciter exorare, ut spiritus paraclytus ad

---

[1] A. Deus dum egrederetur. PS. Exurgat deus. R. Dirigatur. V. Eleuatio manuum. R. Saluum fac populum. V. Ad te, domine, clamaui. OF. Meditabor. COM. Pacem meam. (LEC. Stans petrus. AL. Emitte. EP. Per manus apostolorum. AL. Spiritus domini. EV. Nemo potest).

[2] O. p. 320. Z.

[3] There is no Missa for this day in Bod. V. O. Codd. Pam. Reg. Suec. It is not part of the original Gregor. Sacr. Microl. De Ec. Obs. c. l.
A. Spiritus domini repleuit. PS. Exurgat. AL. Emitte spiritum. OF. Confirma hoc. COM. Factus est. (EP. Philippus. EV. Conuocatis).

[1] Annue, misericors d., ut qui diuina præcepta uiolando a paradysi felicitate decidimus, ad æterne beatitudinis redeamus accessum, per custodiam mandatorum. Per. Z.

[2] E. p. 114. Hostias populi tui, q., dnc., miseratus intende, et tu [=ut] tibi reddantur accepta, conscientias nostras sancti spiritus emundet aduentus. Per. Z.

[3] O. p. 321. Z.

[4] E. p. 114. Z.

[5] A. Repleatur os meum. PS. In te, domine, speraui. R. Conuertere, domine. V. Domine, refugium. OF. Lauda, anima mea. COM. Spiritus ubi uult spirat. (EP. Aperiens petrus. AL. Veni, sancte. EV. Factum est in mea).

nos ueniat, et nos inhabitando, templum suæ maiestatis efficiat, quod cum unigenito filio tuo clementi respectu semper digneris inuisere, et tuæ inhabitationis fulgore imperpetuum perlustrare. Per quem[1].

Ad complendum.

Sumpsimus, domine, sacri dona mysterii, humiliter deprecantes ut quæ in tui commemoratione nos facere precepisti, in nostræ proficiant infirmitatis auxilium. Per.[y]

Sabbato in xii. lectiones[2].

Ad sanctum petrum.

Mentibus nostris, domine, spiritum sanctum benignus infunde, cuius et sapientia conditi sumus, et prouidentia gubernamur. Per. In unitate eiusdem.[y]

Alia.

Illo nos igne, quesumus, domine, spiritus sanctus inflammet, quem dominus noster ihesus christus misit in terram, et uoluit uehementer accendi. Qui tecum uiuit et regit deus. Eiusdem.[y]

Alia.

Deus, qui ad animarum medelam ieiunii deuotione castigari corpora precepisti, concede nobis propitius et mente et corpore semper tibi esse deuotos. Per dominum nostrum.[y]

Alia.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut salutaribus ieiuniis eruditi, ab omnibus etiam uitiis abstinentes, propiciationem tuam facilius impetremus. Per[1].

Ad missam.

Deus, qui tribus pueris mitigasti flammas ignium, concede propitius, ut nos famulos tuos non exurat flamma uitiorum. Per.[y]

Secreta.

Vt accepta tibi sint, domine, nostra ieiunia, præsta nobis, quesumus, huius munere sacramenti purificatum tibi pectus offerre. Per dominum nostrum.[y]

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et tuam omnipotentiam deuotis precibus implorare, ut nos spiritus tui lumen infundat, cuius nos sapientia creat, pietas recreat, et prouidentia gubernat. Qui cum a tua substantia nullo modo sit diuersus, sed tibi et unigenito tuo consubstantialis et coæternus, diuersitate tamen donorum replet tuorum corda fidelium. Per quem maiestatem[2].

Ad complendum.

Prebeant nobis, domine, diuinum tua sancta feruorem, quo eorum pariter et actu delectemur et fructu. Per dominum nostrum.[y]

Dominica octauis pentecostes[3].

OMNIPOTENS ET MISERICORS DEUS, ad cuius beatitudinem sempiternam non fragilitate carnis sed alacritate mentis ascenditur; fac nos atria supernæ ciuitatis, et, te inspirante, semper ambire, et tua indulgentia fideliter introire. Per[4].

Secreta.

Remotis obumbrationibus carnalium uictimarum, spiritalem tibi, summe pater, hostiam supplici seruitute deferimus; quæ miro ineffabilique mysterio et immolatur semper, et eadem semper offertur, pariterque et deuotorum munus et remunerantis est premium. Per[5].

---

[1] O. p. 321.

[2] A. Caritas dei.
PS. Domine, deus salutis.
R. Iacta cogitationem.
V. Dum clamarem.
R. Ad dominum dum.
V. Domine, libera.
R. Propitius.
V. Adiuua nos.
R. Protector noster.
V. Domine, deus uirtutum.
BEN. Benedictus es.
V. Benedicite, omnia opera domini.
V. Benedicite, cæli, domino.
V. Benedicite, angeli domini, domino.
Ymnum dicite, *ut supra.*
TR. Laudate dominum.
V. Quoniam confirmata.
OF. Domine, deus salutis.
COM. Non uos relinquam.
(AL. Emitte.
AL. Factus est repente.
AL. Verbo domini.
AL. Spiritus domini.
AL. Veni.
AL. Paraclitus.
EP. Conuenit.
EV. Surgens ihesus).

[1] V. + *Alia.* Præsta, q., o. d., sic nos ab æpulis carnalibus abstinere, ut a uitiis inruentibus pariter ieiunemus. Per. Z.

[2] O. p. 321. Z.

[3] So E; Die dominico uacat Bod. O. V.

[4] Gel. p. 606.

[5] Spiritus domini, *ut supra.* *Infra ebdomadam.*
A. Benedicta sit sancta trinitas.
PS. Benedicamus patrem.
R. Benedictus es, domine.
V. Benedicite deum, cæli.
AL. Benedictus es, domine deus.
OF. Benedictus sit deus.
COM. Benedicimus deum celi.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui cum unigenito filio tuo et sancto spiritu unus es deus, unus es dominus, non in unius singularitate personæ, sed in unius trinitate substantiæ. Quid enim de tua gloria, reuelante te, credimus, hoc de filio tuo, hoc de spiritu sancto sine differentiæ discretione sentimus; Ut in confessione uere sempiterneque deitatis, et in personis proprietas, [1] et in essentia unitas [1], et in maiestate adoretur æqualitas. Quem laudant angeli [2].

Ad complendum.

Lætificet nos, domine, quesumus, sacramenti ueneranda sollemnitas, pariterque mentes nostras et corpora spiritali sanctificatione fecundet, et castis gaudiis semper exerceat. Per [3].

Ad populum.

Ecclesia tua, domine, cælesti gratia repleatur et crescat, atque ab omnibus uitiis expiata percipiat sempiterne redemptionis augmentum; ut quod in membris suis copiosa temporum prerogatione ueneratur spiritali capiat largitate donorum. Per [4].

Dominica ii. post pentecosten[5].

Deus, in te sperantium fortitudo, adesto propitius inuocationibus nostris, et quia sine te nihil potest mortalis infirmitas, presta auxilium gratiæ tuæ, ut in exequendis mandatis tuis et uoluntate tibi et actione placeamus. Per.ʸ

Super oblata.

Hostias nostras, domine, tibi (dicatas) placatus assume, et ad perpetuum nobis tribue peruenire subsidium. Per.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui ecclesiæ tuę filios sicut non cessas erudire, ita non desinis adiuuare, Ut et scientiam, te miserante, recta faciendi, et possibilitatem capiant exsequendi. Per christum dominum nostrum [1].

Ad complendum.

Tantis, domine, repleti muneribus præsta, quesumus, ut et salutaria dona capiamus, et a tua numquam laude cessemus. Per dominum nostrum.ʸ

Ad populum.

Fideles tuos, domine, benedictio desiderata confirmet, quæ eos et a tua uoluntate faciat numquam discrepare, et tuis semper indulgeat beneficiis gratulari. Per [2].

Dominica iii. post pentecosten [3].

Sancti nominis tui, domine, timorem pariter et amorem fac nos habere perpetuum; quia numquam tua gubernatione tua destituis, quos in soliditate tuæ dilectionis instituis. Per.ʸ

Secreta.

Oblatio nos, domine, tuo nomini dicanda purificet, et de die in diem ad cælestis uitæ transferat actionem. Per dominum.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Cuius hoc mirificum opus ac salutare mysterium fuit, ut, perditi dudum atque prostrati, de diabolo et mortis aculeo ad hanc gloriam uocaremur, qua nunc genus electum, sacerdotiumque regale, populus adquisitionis, et gens sancta uocaremur. Agentes igitur indefessas gratias, sanctamque munificentiam tuam predicantes, maiestati tuæ hæc sacra deferimus, quæ nobis ipse salutis nostræ auctor christus instituit. Per quem maiestatem tuam [4].

Ad complendum.

Sumptis muneribus, domine, quesumus, ut cum frequentatione mysterii crescat nostræ salutis effectus. Per.ʸ

1–1 So E; *om.* O. 2 O. p. 321. Z. 3 Gel. p. 607.
4 Ib. Z.
5 In Bod. E. V. much of the Proper and Common of saints intervenes before the following Sundays after Pentecost which are wanting in Codd. Pamel; Reg. Suec. The present order is found in Z.

ʸ A. Domine, in tua misericordia.
PS. Usquequo, domine.
R. Ego dixi, domine.
V. Beatus qui intelligit.
AL. Deus in dextera.
OF. Intende uoci.
COM. Narrabo omnia.
(EP. Deus caritas est.
EV. Homo quidam erat).

1 O. p. 322. Z. 2 E. p. 175. Z.
3 A. Factus est dominus.
PS. Diligam te.
R. Ad dominum dum tribularer.
V. Domine, libera.
AL. Diligam te, domine.
OF. Domine, conuertere.
COM. Cantabo domino.
(EP. Nolite mirari.
EV. Homo quidam fecit).
4 O. p. 322. Z.

Ad populum.

Proficiat, quesumus, domine, plebs tibi dicata piæ deuotionis affectu, ut sacris actionibus erudita, quanto maiestati tuæ sit gratior, tanto donis potioribus augeatur. Per [1].

Dominica iiii. post pentecosten [2].

Deprecationem nostram, quesumus, domine, benignus exaudi, et quibus supplicandi præstas e(uel a)ffectum, tribue defensionis auxilium. Per.ʸ

Secreta.

Munera, domine, oblata sanctifica, ut tui nobis unigeniti corpus et sanguis fiant. Per eumdem.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Quoniam illa festa remeant [3], quibus nostræ mortalitatis procuratur immortale commercium, ac temporali uitæ subrogatur æternitas, et de peccati pœna peccata mundantur, Mirisque [4] modis conficitur de perditione saluatio, ut status conditionis humane, qui per felicitatis insolentiam uenit ad tristitiam, humilis et modestus ad æterna gaudia redeat per merorem. Per christum [5].

Ad complendum.

Hæc nos communio, domine, purget a crimine, et cælestis remedii faciat esse consortes. Per.ʸ

Ad populum.

Tempora nostra, quesumus, domine, pio fauore prosequere, et quibus cursum tribuis largiorem, præsta continuum benignus auditum [6]. Per [7].

Dominica v. post pentecosten [1].

Protector in te sperantium, deus, sine quo nihil est ualidum nihil sanctum; multiplica super nos misericordiam tuam, ut, te rectore, te duce, sic transeamus per bona temporalia, ut non amittamus æterna. Per dominum.ʸ

Super oblata.

Respice, domine, munera supplicantis ecclesiæ, et saluti credentium perpetua sanctificatione sumenda concede. Per dominum nostrum.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et omnipotentiam tuam iugiter implorare, ut nobis et præsentis uitæ subsidium et æterne tribuas premium sempiternum; Quo sic mutabilia dona capiamus, ut per hæc ad incommutabilia dona peruenire ualeamus; Sic temporalis lætitiæ tempora transeant, ut eis gaudia sempiterna succedant. Per christum [2].

Ad complendum.

Sancta tua nos, domine, sumpta uiuificent, et misericordiæ sempiternę præparent expiatos. Per dominum.ʸ

Ad populum.

Propitiare, domine, humilitati nostræ, et respice seruitutem, ut pacis tuæ abundantia tempora nostra cumulentur. Per dominum nostrum.

Dominica vi. post pentecosten [3].

Da nobis, domine, quesumus, ut et mundi cursus pacifice nobis tuo ordine dirigatur, et ecclesia tua tranquilla deuotione lætetur. Per.ʸ

Secreta.

Oblationibus, quesumus, domine, placare sus-

---

[1] Da, q., dne., populo tuo salutem mentis et corporis; da, ut relinquat quod nocet, et amare quod saluet; da, ut bonis operibus inherendo, et benedici a te mereatur, et tua semper uirtute defendi. Z.

[2] A. Respice in me. PS. Ad te, domine, leuaui. R. Iacta cogitatum. V. Dum clamarem. AL. Domine, in uirtute. OF. Sperent in te. COM. Ego et clamaui. (EP. Humiliamini. EV. Erant appropinquantes).

[3] remanent O. Z.

[4] Mirificis O.

[5] O. p. 323.

[6] auxilium E.

[7] E. p. 176. Plebis tuæ, q., dne., ad te semper corda conuerte, et quam tantis facis patrociniis adiuuari, perpetuis non desinas gubernare præsidiis. Per. Z.

[1] A. Dominus inluminatio. PS. Si consistant. R. Propitius esto. V. Adiuua nos, deus. AL. In te, domine, speraui. OF. Inlumina oculos. COM. Dominus firmamentum. (EP. Existimo enim quod non sunt. EV. Estote ergo).

[2] Z.

[3] A. Exaudi, domine, uocem. PS. Deus inluminatio. R. Protector noster. V. Domine deus uirtutum. AL. Omnes gentes. CF. Benedicam domino. COM. Unam petii. (EP. Omnes unanimes. EV. Cum turbæ irruerent).

ceptis, et ad te nostras etiam rebelles compelle propitius uoluntates. Per dominum nostrum.[y]

Præfatio.

U. D. æterne deus. Maiestatem tuam suppliciter deprecantes, ut opem tuam petentibus dignanter impendas, et desiderantibus benignus tribuas profuturam. Per christum [1].

Ad complendum.

Mysteria nos, domine, sancta purificent, et suo [2] munere tueantur. Per dominum nostrum.

Ad populum.

Exaudi nos, deus salutaris noster, et dies nostros in tua pace dispone, ut a cunctis perturbationibus liberati, tranquilla tibi seruitute famulemur. Per [3].

Dominica vii. post pentecosten [4].

Deus, qui diligentibus te bona inuisibilia præparasti, infunde cordibus nostris tui amoris effectum [5], ut te in omnibus et super omnia diligentes, promissiones tuas, quæ omne desiderium superant, consequamur. Per.

Secreta.

Propitiare, domine, supplicationibus nostris, et has oblationes famulorum famularumque tuarum benignus assume, ut quod singuli obtulerunt ad honorem nominis tui, cunctis proficiat ad salutem. Per.[y]

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Uerum æternumque pontificem, et solum sine peccati macula sacerdotem; Cuius sanguine [6] fidelium corda mundantur; cuius institutione placationis tibi hostias, non solum pro delictis

[1] O. p. 325. Z. [2] tuo V.

[3] E. p. 177. Concede, q., dne., populo tuo ueniam peccatorum, ut quod meritis non præsumit, indulgentiæ tuæ largitate percipiat. Per. Z.

[4] A. Dominus fortitudo.
PS. Ad te, domine, clamabo.
R. Conuertere.
V. Domine, refugium.
AL. Te decet ymnus.
OF. Perfice gressus.
COM. Circumibo et immolabo.
(EP. Quicumque baptizati sumus.
EV. Amen, dico uobis, nisi habundauerit).

[5] affectum V. [6] + omnium O.

populi sed etiam pro nostris offensionibus immolamus; Tuam poscentes clementiam, ut omne peccatum quod carnis fragilitate contraximus, ipso summo pro nobis antistite interueniente, soluatur. Per quem [1].

Ad complendum.

Quos cælesti, domine, dono satiasti, præsta, quesumus et a nostris mundemur occultis et ab hostium liberemur insidiis. Per dominum nostrum.[y]

Ad populum.

Deus, qui in sanctis habitas, et pia corda non deseris, libera nos a terrenis desideriis, et cupiditate carnali; ut, nullo in nobis regnante peccato, tibi soli domino liberis mentibus seruiamus. Per [2].

Dominica viii. post pentecosten [3].

Deus uirtutum, cuius est totum quod est optimum; insere pectoribus nostris amorem tui nominis, et præsta in nobis religionis augmentum, ut quæ sunt bona nutrias, ac pietatis studio quæ sunt nutrita custodias. Per.[y]

Secreta.

Propitiare, domine, supplicationibus nostris, et has populi tui oblationes benignus assume, et ut nullius sit irritum uotum, nullius uacua postulatio, presta ut quod fideliter petimus efficaciter consequamur. Per.[y]

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et tibi uouere contriti sacrificium cordis, tibi libare humiliati uictimam pectoris, A quo omne bonum sumimus, omnem iucunditatem haurimus. Precamur itaque ut tibi nostra conscientia famuletur, et ut in te de die in diem meliorata proficiat, tuæ gratiæ intemerata subdatur. Nostris nos, quesumus, euacua malis, tuisque reple per omnia bonis, ut

[1] O. p. 325. Z.

[2] Gel. pp. 658, 687. Tuere, dne., q., familiam tuam, et spiritalibus instrue disciplinis. Per. Z.

[3] A. Omnes gentes.
PS. Subiecit populos.
R. Uenite, filii.
V. Accedite ad eum.
AL. Adtendite populi.
OF. Sicut in holoccaustum.
COM. Inclina aurem.
(EP. Humanum dico.
EV. Cum multa turba).

percepta gratia, quam nostra non exigunt merita, a cunctis aduersitatibus liberati, in bonis omnibus confirmati, supernis ciuibus mereamur coniungi. Per christum [1].

Ad complendum.

Repleti sumus, domine, muneribus tuis, tribue, quesumus, ut eorum et mundemur effectu, et muniamur auxilio. Per.

Ad populum.

Da nobis, domine, quesumus, ut in tua gratia ueraciter confidentes, et quæ digna sunt postulemus, et iugiter postulata sumamus. Per [2].

Dominica viiii. post pentecosten[3].

Deus, cuius prouidentia in sui dispositione non fallitur, te supplices exoramus ut noxia cuncta submoueas, et omnia nobis profutura concedas. Per dominum nostrum.

Super oblata.

Deus, qui legalium differentiam hostiarum unius sacrificii perfectione sanxisti, accipe sacrificium a deuotis tibi famulis, et pari benedictione, sicut munera abel, sanctifica, ut quod singuli obtulerunt ad maiestatis tuæ honorem, cunctis proficiat ad salutem. Per dominum.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et tuam misericordiam totis uiribus exorare, ne pro nostra nos iniquitate condempnes, sed pro tua pietate in uiam rectam semper disponas, Nec, sicut meremur, delinquentibus irascaris, sed fragilitati nostræ inuicta bonitate subuenias. Per christum dominum nostrum [4].

Ad complendum.

Tua nos, domine, medicinalis operatio, et a nostris peruersitatibus clementer expediat, et ad ea quæ recta sunt perducat. Per.

Ad populum.

Custodi nos, domine, in tuo seruitio constitutos, ut (et) quibus famulatum esse uis sincerum, propitius largire quod prçcipis. Per[1].

Dominica x. post pentecosten [2].

Largire nobis, domine, quesumus, semper spiritum cogitandi quæ recta sunt propitius et agendi, ut qui sine te esse non possumus secundum te uiuere ualeamus. Per dominum nostrum.

Secreta.

Suscipe munera, quesumus, domine, quæ tibi de tua largitate deferimus, ut hæc sacrosancta mysteria, gratię tuę operante uirtute, presentis uitę nos conuersatione sanctificent, et ad gaudia sempiterna perducant. Per.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et tuam misericordiam exorare, ut, te annuente, ualeamus quæ mala sunt declinare, et quæ bona sunt consequenter explere. Et quia nos fecisti ad tua sacramenta pertinere, tu clementer in nobis eorum munus operare. Per christum dominum nostrum [3].

Ad complendum.

Sit nobis, domine, reparatio mentis et corporis cæleste mysterium, ut cuius exsequimur actionem sentiamus effectum. Per dominum.

Ad populum.

Concede, quesumus, omnipotens deus, ut uiam tuam deuota mente currentes, subripientium delictorum laqueos euadamus. Per [4].

---

[1] O. p. 326. Z.

[2] E. p. 179. Guberna, dne., q., plebem tuam, et tuis commula præsidiis, ut præsentis uitæ subsidio gaudeat et æternæ. Per. Z.

[3] (EP. Debitores sumus. EV. Adtendite a falsis). A. Suscepimus, deus. PS. Magnus dominus. R. Esto mihi in deum. V. Deus, in te speraui. AL. Exultate deo. OF. Populum humilem. COM. Gustate et uidete.

[4] O. p. 327. Z.

[1] Gel. p. 688. Familia tua, d., et ad celebranda principia suæ redemptionis desideranter occurrat, et eius bona perseueranter adquirat. Per. Z.

[2] (EP. Non simus concupiscentes. EV. Homo quidam erat diues). A. Ecce deus adiuuat. PS. Deus, in nomine. R. Domine deus noster. V. Quoniam eleuata est. AL. Domine deus salutis. OF. Iustitiæ domini. CO. Primum querite.

[3] O. p. 327. Z.

[4] E. p. 180. Z.

Dominica xi. post pentecosten[1].

Pateant aures misericordiæ tuę, domine, precibus supplicantium, et ut petentibus desiderata concedas, fac tibi eos, quesumus, placita postulare. Per.ʸ

Secreta.

Concede nobis hęc, quesumus, domine, frequentare mysteria, quia quotiens huius hostiæ commemoratio celebratur, opus nostræ redemptionis exercetur. Per.ʸ

Prefatio.

U. D. æterne deus. Et tibi debitam seruitutem per mynisterii huius impletionem persoluere, quia non solum peccantibus ueniam tribuis, sed etiam pręmia petentibus impertiris, Et quod perpeti malis operibus promeremur magnifica pietate depellis, ut nos ad tuæ reuerentiæ cultum et terrore cogas, et amore perducas. Per christum[2].

Ad complendum.

Tui nobis, domine, communio sacramenti et purificationem conferat, et tribuat unitatem. Per.ʸ

Ad populum.

Præsta, quesumus, omnipotens et misericors deus, ut inter huius uitę caligines, nec ignorantia fallente mergamur, nec pręcipiti studeamus uoluntate peccare; sed qui fidutiam sperandę pietatis indulges, optatę misericordię præsta benignus effectum. Per dominum[3].

Dominica xii. post pentecosten[4].

Deus, qui omnipotentiam tuam parcendo maxime et miserando manifestas, multiplica super nos misericordiam tuam, ut ad tua promissa currentes cęlestium bonorum facias esse consortes. Per dominum.ʸ

Secreta.

Tibi, domine, sacrificia dicata reddantur, quæ sic ad honorem nominis tui deferenda tribuisti, ut eadem remedia fieri nostra prestares. Per dominum.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Cuius primum pietatis indicium est, si tibi facias toto corde subiectos, et spiritum in nobis tantæ deuotionis infundas, ut propitius largiaris consequenter auxilium. Per christum[1].

Ad complendum.

Quesumus, domine deus noster, ut quos diuinis reparare non desinis sacramentis tuis non destituas benignus auxiliis. Per dominum nostrum.ʸ

Ad populum.

Da, quesumus, domine, populo tuo salutem mentis et corporis, ut bonis operibus inherendo tua semper mereatur uirtute defendi.ʸ Per[2].

Dominica xiii. post pentecosten[3].

Omnipotens sempiterne deus, qui abundantia pietatis tuæ et merita supplicum excedis et uota, effunde super nos misericordiam tuam, ut dimittas quæ conscientia metuit; et adicias quod oratio non pręsumit. Per dominum nostrum.ʸ

Secreta.

Respice, domine, quesumus, nostram propitius seruitutem, ut quod offerimus sit tibi munus acceptum, sit nostræ fragilitatis subsidium. Per dominum.ʸ

---

[1] (EP. Scitis quoniam cum gentes.
EV. Cum appropinquasset ihesus hierusalem).
A. Dum clamarem.
PS. Exaudi, deus, orationem.
R. Custodi me, domine.
V. De uultu tuo.
AL. Domine, refugium.
OF. Ad te, domine, leuaui.
CO. Acceptabis.

[2] O. p. 328. Z.

[3] Gel. p. 689. Conserua, q., dne., tuorum corda fidelium, et gratiæ tuæ uirtute corrobora, ut et in tua sint supplicatione deuoti et mutua dilectione sinceri. Per. Z.

[4] (EP. Notum uobis facio euangelium.
EV. Dixit ihesus ad quosdam).
A. Deus, in loco sancto.
PS. Exurgat deus.
R. In deo sperauit.
V. Ad te, domine, clamabo.
AL. Uenite, exultate.
OF. Exaltabo te, domine.
CO. Honora dominum.

[1] O. p. 329. Z.

[2] Fideles tuos, q., dne., corpore pariter et mente purifica; ut tua inspiratione conpuncti, noxias delectationes uitare præualeant; atque ut earum non accipiant illecebras, tua semper suauitate pascantur. Per. Z.

[3] (EP. Fiduciam talem.
EV. Exiens ihesus de finibus tyri).
A. Deus, in adiutorium.
PS. Auertantur.
R. Benedicam dominum.
V. In domino laudabitur.
AL. Quoniam deus magnus deus.
OF. Precatus est moyses.
CO. De fructu operum.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui nos castigando sanas, et refouendo benignus erudis, Dum magis uis saluos esse correctos, quam perire deiectos. Per christum [1].

Ad complendum.

Sentiamus, domine, quesumus, tui perceptionem sacramenti subsidia mentis et corporis, ut in utroque saluati cælestis remedii plenitudine gloriemur. Per.ʏ

Ad populum.

Percipiat, quesumus, domine, populus tuus misericordiam quam deposcit, et quam precatur humiliter indulgentiam consequatur et pacem.ʏ Per [2].

Dominica xiiii. post pentecosten [3].

Omnipotens et misericors deus, de cuius munere uenit ut tibi a fidelibus tuis digne et laudabiliter seruiatur, tribue, quesumus, nobis ut ad promissiones tuas sine offensione curramus. Per.ʏ

Secreta.

Hostias, quesumus, domine, propitius intende, quas sacris altaribus exhibemus, ut nobis indulgentiam largiendo, tuo nomini dent honorem. Per.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Quia tu in nostra semper faciens infirmitate uirtutem, ecclesiam tuam inter aduersa crescere tribuisti, ut quum putaretur oppressa, tunc potius pręualeret exaltata, Dum simul et experientiam fidei declarat afflictio, et uictoriosissima semper perseuerat, te adiuuante, deuotio. Per christum [4].

Ad complendum.

Viuificet nos, quesumus, domine, huius participatio sancta mysterii, et pariter nobis expiationem tribuat et munimen. Per dominum.ʏ

[1] O. p. 330. Z.

[2] Tuere, dne., populum tuum, et salutaribus remediis semper adiutum beneficiis attolle continuis et mentis et corporis. Per. Z.

[3] A. Respice, domine. PS. Ut quid, deus. R. Respice, domine. V. Exurge, domine. AL. Confitemini. OF. In te speraui, domine. CO. Panem de cælo. (EP. Abrahę dictę sunt. EV. Dixit ihesus discipulis).

[4] O. p. 331. Z.

Ad populum.

Omnipotens sempiterne deus, per quem cœpit esse quod non erat, et factum est uisibile quod latebat, stultitiam nostri cordis emunda, et quæ in nobis sunt uitiorum secreta purifica, ut possimus tibi domino pura mente seruire. Per [1].

Dominica xv. post pentecosten [2].

Omnipotens sempiterne deus, da nobis fidei, spei, et caritatis augmentum, et ut mereamur assequi quod promittis, fac nos amare quod precipis. Per.ʏ

Secreta.

Propitiare, domine, populo tuo, propitiare muneribus, ut hac oblatione placatus, et indulgentiam nobis tribuas, et postulata concedas. Per.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui nos de donis bonorum temporalium, ad perceptionem prouehis æternorum, et hæc tribuis, et illa largiris, Ut et mansuris iam incipiamus inferi et pretereuntibus non teneri; Tuum est enim quod uiuimus, quia licet peccati uulnere natura nostra sit uitiata, tui tamen est operis, ut terreni generati ad cęlestia renascamur. Per christum [3].

Ad complendum.

Sumptis, domine, cælestibus sacramentis, ad redemptionis æternę, quesumus, proficiamus augmentum. Per.ʏ

Ad populum.

Omnipotens sempiterne deus, fac nos tibi semper et deuotam gerere uoluntatem, et maiestati tuæ sincero corde seruire. Per [4].

[1] Gel. p. 691. Familiam tuam, q., dne., cælesti protectione circumda, ut te pascente sit libera, te custodiente a malis omnibus sit secura. Per. Z.

[2] (EP. Spiritu ambulate. EV. Dum iret ihesus in hierusalem). A. Protector noster. PS. Quam amabilis. R. Bonum est confiteri. V. Bonum est sperare. ALL. Paratum cor meum. OF. Inmittit angelus. CO. Panis quem ego dedero.

[3] O. p. 332. Z.

[4] Gel. p. 586. Respice, dne., propitius plebem tuam, et toto tibi corde subiectam præsidiis inuicte pietatis attolle. Per. Z.

Dominica xvi. post pentecosten[1].

Custodi, quesumus, domine, ecclesiam tuam propitiatione perpetua, et quia sine te labitur humana mortalitas, tuis semper auxiliis et abstrahatur a noxiis, et ad salutaria dirigatur. Per.ʏ

Secreta.

Concede nobis, domine, quesumus, ut hęc hostia salutaris et nostrorum fiat purgatio delictorum, et tuæ propitiatio potestatis. Per.

Prefatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Qui æternitate sacerdotii sui omnes tibi seruientes sanctificat sacerdotes, Quoniam mortali carne circumdati ita cotidianis peccatorum remissionibus indigemus, ut non solum pro populo, sed etiam pro nobis eiusdem te pontificis sanguis exoret. Per quem[2].

Ad complendum.

Purificent semper et muniant tua sacramenta nos, deus, et ad perpetuæ ducant saluationis effectum. Per.ʏ

Ad populum.

Præsta nobis, misericors deus, ut placationem tuam promptis mentibus exoremus; et peccatorum ueniam consequentes noxiis liberemur incursibus. Per[3].

Dominica xvii. post pentecosten[4].

Ecclesiam tuam, domine, miseratio continuata mundet et muniat, et quia sine te non potest salua consistere, tuo semper munere gubernetur. Per.ʏ

Secreta.

Tua nos, domine, sacramenta custodiant, et contra diabolicos tueantur semper incursus. Per dominum.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et te incessanter precari, ut qui, te auctore, subsistimus, te dispensante, dirigamur; Non nostris sensibus relinquamur, sed ad tuæ reducti semper tramitem ueritatis hæc studeamus exercere, quæ precipis, ut possimus dona percipere quæ promittis. Per[1].

Ad complendum.

Mentes nostras et corpora possideat, domine, quesumus, doni cælestis operatio, ut non noster sensus in nobis, sed iugiter eius preueniat effectus. Per.ʏ

Super populum.

Da, quesumus, domine, hanc mentem populo tuo, ut quia ad placandum necessitate concurrit, maiestati tuæ fiat etiam uoluntate deuotus. Per[2].

Dominica xviii. [post pentecosten][3].

Absolue, quesumus, domine, tuorum delicta populorum, et a peccatorum nostrorum nexibus, quæ pro nostra fragilitate contraximus, tua benignitate liberemur. Per dominum nostrum[4].

(*Secreta.* Munda nos, domine).

Secreta.

Pro nostræ seruitutis augmento sacrificium tibi, domine, laudis offerimus, ut quod inmeritis contulisti propitius exsequaris. Per dominum[5].

---

[1] A. Inclina, domine.
PS. Lætifica animam.
R. Bonum est confidere.
V. Ad adnuntiandum.
AL. Qui timent dominum.
OF. Expectans expectaui.
CO. Qui manducat.
(EP. Si uiuimus spiritu.
EV. Nemo potest duobus).

[2] O. p. 333. Z.

[3] Gel. p. 518. Da, q., dne., hanc mentem populo tuo, ut qui ad precandum necessitate concurrit, maiestati tuæ fiat etiam uoluntate deuotus. Per. Z.

[4] A. Miserere mihi, domine, quoniam ad te.
PS. Inclina, domine.
R. Timebunt gentes.
V Quoniam edificabit.
AL. Laudate deum, omnes.
OF. Domine, in auxilium.
CO. Domine, memorabor.
EP. (Obsecro uos ne deficiatis.
EV. Ibat ihesus).

---

[1] O. p. 334. Z.

[2] Gel. p. 672. Adesto, dne., supplicationibus nostris, et nihil de sua conscientia præsumentibus ineffabili miseratione succurre, ut quod habet fiduciam meritorum tua conferat largitas inuicta donorum. Per. Z.

[3] COLL. (Tua uos, domine) so Bod. O. V.
A. Iustus es, domine, et rectum.
PS. Beati inmaculati.
R. Unum petii.
V. Ut iudeam uolo.
AL. Dextera domini fecit.
OF. Oraui deum meum.
CO. Uouete et reddite.
(EP. Obsecro itaque uos ego.
EV. Cum intraret ihesus in domum).

[4] E. p. 184.

[5] Ib.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Quia cum laude nostra non egeas, grata tibi tamen est tuorum deuotio famulorum. Nec te augent nostra pręconia, sed nobis proficiunt ad salutem. Quoniam sicut fontem uitæ præterire causa moriendi est, sic eodem iugiter redundare, affectus est sine fine uiuendi. Per christum. (Et ideo[1]. COLL. Purifica, domine, quesumus.)

Ad complendum.

Quesumus, omnipotens deus, ut quos diuina tribuis participatione gaudere humanis non sinas subiacere periculis. Per dominum nostrum.ʏ

Ad populum.

Quesumus, omnipotens deus, preces nostras respice, et tua super nos uiscera pietatis impende, ut qui ex nostra culpa affligimur, tua pietate misericorditer liberemur. Per[2].

Mensis viimi. Feria iiii.[3]

Ad sanctam mariam maiorem.

Misericordiæ tuæ remediis, quesumus, domine, fragilitas nostra subsistat, ut quæ sua conditione adteritur, tua clementia reparetur. Per.ʏ

Alia.

Præsta, quesumus, domine, familiæ supplicanti, ut dum se a cibis corporalibus abstinent, a uitiis mente ieiunent. Per dominum nostrum.ʏ

Secreta.

Hæc hostia, domine, quesumus, emundet nostra delicta, et [ad] sacrificium celebrandum subditorum tibi corpora mentesque sanctificet. Per dominum.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui nos ideo collectis terræ fructibus per abstinentiam tibi gratias agere uoluisti, ut ex ipso deuotionis genere nosceremus Non hęc ad exuberantiam corporalem, sed ad fragilitatis sustentationem nos percepisse, ut quod ex his parcius sumeremus egentium proficeret alimentis, Ut et salutaris castigatio mortalitatis insolentiam mitigaret, et pietas largitoris nos tuę benignitati commendatos efficeret, Sicque donis uteremur transitoriis, ut disceremus inhiare perpetuis. Per christum[1].

Ad complendum.

Sumentes, domine, dona cælestia suppliciter deprecamur, ut quæ sedula seruitute, donante te, gerimus, dignis sensibus tuo munere capiamus.ʏ Per[2].

Feria vii.[3]

Ad sanctos apostolos.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut obseruationes sacras annua deuotione recolentes et corpore tibi placeamus et mente. Per.ʏ

Secreta.

Accepta tibi sint, domine, quesumus, nostri dona ieiunii, quæ et expiando nos gratia tua dignos efficiant, et ad sempiterna promissa perducant. Per.ʏ

Prefatio.

U. D. æterne deus. Qui iusto pioque moderamine et pro peccatis flagella irrogas, et post flagella ueniam propitiatus condonas, et peccatorum uitam potius nolens quam mortem Non eos ad interitum condempnas, sed ut corrigamur miseratus expectas. Per christum[4].

Ad complendum.

Quesumus, omnipotens deus, ut de perceptis muneribus gratias exhibentes beneficia potiora sumamus.ʏ Per[5].

---

[1] O. p. 335. Z.

[2] Gel. p. 683. Da, q., dne., populo tuo mentem qua tibi deuotus existat, et intellectum quo iustæ deposcat, et propitiationem tuam qua piæ desiderantibus quæ sunt profutura perficiat. Per. Z.

[3] A. Exultate deo.
PS. Ego enim sum deus.
R. Dirigatur.
V. Eleuatio manuum.
AL. Quis sicut dominus.
V. Suscitans a terra.
OF. Meditabor.
CO. Comedite pinguia.
(LEC. Hec dicit dominus, Ecce dies ueniunt.
ALIA. Congregatus est omnis populus.
EV. Respondens unus).

[1] O. p. 336. Z.

[2] + *Alia.* Adesto, dne., supplicibus tuis, et spem tuam in misericordia collocantes tuere propitius; ut a peccatorum labe mundati in sancta conuersatione permaneant. Per. Z.

[3] A. Letetur cor.
PS. Confitemini domino.
R. Conuertere, domine.
V. Domine, refugium.
OF. Benedicam domino.
CO. Aufer a me.
(LEC. Conuertere, israel.
EV. Rogabat ihesum quidam).

[4] O. p. 336. Z.

[5] + *Super populum.* Adsit, dne., q., propitiatio tua populo supplicanti, ut quod, te inspirante, fideliter expetit, tua celeri largitate percipiat. Per. Z.

Sabbato in xii. lectionibus[1].

Ad sanctum petrum.

Omnipotens sempiterne deus, qui per continentiam salutarem et corporibus mederis et mentibus, maiestatem tuam supplices exoramus, ut pia ieiunantium deprecatione placatus, et presentia nobis subsidia prebeas et futura. Per.ʏ

Alia.

Da nobis, quesumus, omnipotens deus, ut ieiunando tua gratia satiemur, et abstinendo cunctis efficiamur hostibus fortiores. Per dominum.ʏ

Alia.

Tuere, quesumus, domine, familiam tuam, ut salutis æterne remedia, quæ, te aspirante, requirimus, te largiente, consequamur. Per dominum.ʏ

Alia.

Præsta, quesumus, domine, sic nos ab epulis carnalibus abstinere, ut a uitiis irruentibus pariter ieiunemus. Per.ʏ

[*Alia*].

Vt nos, domine, tribuis sollemne tibi deferre ieiunium, sic nobis, quesumus, indulgentiæ præsta subsidium. Per.ʏ

Ad missam.

Deus, qui tribus pueris mitigasti flammas ignium, concede propitius ut nos famulos tuos non exurat flamma uitiorum. Per.ʏ

Secreta.

Concede, quesumus, omnipotens deus, ut oculis tuæ maiestatis munus oblatum et gratiam nobis deuotionis optineat, et effectum beatę perennitatis adquirat. Per.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et tibi sanctificare ieiunium, quod nos ob ædificationem animarum et castigationem corporum seruare docuisti; quia restrictis corporibus, animæ saginantur, In quo homo noster affligitur exterior dilatatur interior. Memento, quesumus, domine, ieiuniorum nostrorum, et misericordiarum tuarum, quas peccatoribus pie semper ieiunantibus contulisti, et præsta ut non solum a cybis, sed a peccatis omnibus abstinentes, deuotionis tibi ieiunio placeamus. Per christum[1].

Ad complendum.

Perficiant in nobis, (domine), tua sacramenta quod continent, ut quæ nunc specie gerimus rerum ueritate capiamus.ʏ Per[2].

Dom. xviiii. post pentecosten.[3]

(COLL. Da, quesumus, domine, populo).

Omnipotens sempiterne deus, misericordiam tuam ostende supplicibus, ut qui de meritorum qualitate diffidimus non iudicium tuum sed indulgentiam sentiamus. Per dominum.

Secreta.

Huius te, domine, muneris oblatione placeamus, et perpetuę uitę participes huius operatione reddamur. Per[4].

Prefatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Qui uicit diabolum et mundum, hominemque paradyso restituit, et uitæ ianuas credentibus patefecit. Per quem[5].

Ad complendum.

Cælestis mensę, quesumus, domine, sacrosancta libatio corda nostra purget semper et pascat. Per[6].

Ad populum.

Tuere, quesumus, domine, familiam tuam, et

---

[1] A. Venite, adoremus.
PS. Preoccupemus.
R. Iacta cogitationem.
V. Dum clamarem.
R. Ad dominum dum tribularer.
V. Domine, libera.
R. Propitius.
V. Adiuua nos.
R. Quis sicut dominus.
V. Suscita nos.
Benedictus es.
V. Benedicite, omnia opera, domino.
V. Benedicite, cæli, domino.
V. Benedicite, angeli domini, domino.
Ymnum dicite, *ut supra*.
TR. Laudate dominum.
V. Quoniam confirmet.
OF. Domine, deus salutis.
CO. Mense septimo.

[1] O. p. 336. Z.

[2] + *Super populum.* Suscipe, dne., preces populi tui supplicantis, et nostra uota ieiunii salutaris tui perfice sacramentum. Per. Z.

[3] Die dominica vacat V.
A. Da pacem, domine.
PS. Letatus sum.
R. Letatus sum.
V. Fiat pax.
AL. Qui confidit.
OF. Sanctificauit moyses.
CO. Tollite hostias.
(EP. Gratias ago deo.
EV. Accesserunt ad ihesum).
For this Mass Z. substitutes that for Dom. xx. post Pent.

[4] E. p. 185. [5] O. p. 337. Z. [6] E. p. 185.

salutis æterne remedia quæ, te aspirante, requirimus, te largiente, consequamur. Per dominum nostrum.

Dominica xx. post pentecosten[1].

Fac nos, domine, quesumus, prompta uoluntate subiectos, et ad supplicandum tibi nostras semper excita uoluntates. Per dominum[2].

Secreta.

Munda nos, domine, sacrificii presentis effectu, et perfice miseratus in nobis ut eius mereamur esse participes. Per[3].

Prefatio.

U. D. æterne deus. Et tuam maiestatem humiliter implorare, ut ihesus christus filius tuus dominus noster sua nos gratia protegat et conseruet, Et quia sine ipso nihil recte ualemus efficere, ipsius munere capiamus ut tibi semper placere possimus. Per christum (quem[4]).

Ad complendum.

Purifica, quesumus, domine, mentes nostras benignus, et renoua cælestibus sacramentis, ut consequenter et corporum pręsens pariter et futurum capiamus auxilium. Per[5].

Ad populum.

Tua nos, domine, quesumus, gratia semper præueniat et sequatur, ac bonis operibus iugiter præstet esse intentos. Per[6].

Dominica xxi. post pentecosten[7].

Da, quesumus, domine, populo tuo diabolica uitare contagia, et te solum dominum pura mente sectari. Per.ʏ

Secreta.

Maiestatem tuam, domine, suppliciter deprecamur, ut hæc sancta quæ gerimus, et a pręteritis nos delictis exuant et futuris. Per.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et te suppliciter exorare ut sic nos bonis tuis instruas sempiternis, ut temporalibus quoque consolari digneris; Sic presentibus refoue, ut ad gaudia nos mansura perducas. Per christum dominum nostrum[1].

Ad complendum.

Sanctificationibus tuis, omnipotens deus, et uitia nostra curentur, et remedia nobis æterna proueniant. Per.ʏ

Ad populum.

Custodi nos, omnipotens deus, ut, tua dextera gubernante, nec nostra nobis præualeant nec aliena peccata. Per[2].

Dominica xxii. post pentecosten[3].

Dirigat corda nostra, domine, quesumus, tuæ miserationis operatio, quia tibi sine te placere non possumus. Per dominum nostrum[4].

Secreta.

Deus, qui nos per huius sacrificii ueneranda commertia unius summęque diuinitatis participes efficis, præsta, quesumus, ut sicut tuam cognoscimus ueritatem, sic eam dignis mentibus et moribus assequamur. Per dominum nostrum[5].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui propter ea iure punis errantes et clementer refoues castigatos, ut nos a malis operibus abstrahas, et ad bona facienda

---

[1] (COL. Dirigat corda nostra). A. Salus populi. PS. Adtendite. R. Dirigatur. V. Eleuatio. AL. De profundis. OF. Si ambulauero. CO. Tu mandasti. (EP. Renouamini spiritu. EV. Ascendens ihesus in nauiculam).
For this Mass Z. substitutes that for Dom. xxii. post Pent.

[2] E. p. 185. [3] Ib. [4] Pref. for Dom. xix. in Z.

[5] E. p. 186.

[6] V. Protegat, dne., q., tua dextera populum supplicantem, ut præsentem uitam sub tua gubernatione transcurrentes, mereatur inuenire perpetuam. Per. Z.

[7] (COL. Omnipotens et misericors deus, uniuersa). A. Omnia quæ fecisti. PS. Magnus dominus. R. Oculi omnium. V. Aperis tu manum. AL. Lauda, anima. OF. Super flumina. CO. Memento uerbi. (EP. Uidete quomodo. EV. Loquebatur ihesus).
This Mass is given for Dom. xix. post Oct. Pent. in Z.

[1] O. p. 337. Pref. for Dom. xx. in Z.

[2] Gel. p. 693. Sanctificationibus tuis, o. d., et uitia nostra curentur, et remedia nobis æterna proueniant. Per. Z.

[3] (COL. Largire, quesumus, domine, fidelibus). A. In uoluntate. PS. Beati immaculati. R. Domine, refugium. V. Priusquam montes. AL. Qui sanat contritos. OF. Uir erat in terra. CO. In salutari tuo.
This is the Mass for Dom. xx. post Oct. Pent. in Z.

[4] E. p. 186. [5] Ib.

conuertas, quia non uis inuenire quod damnes, sed esse potius quod corones. Per christum [1].

Ad complendum.

Gratias tibi referimus, domine, sacro munere uegetati, tuam misericordiam deprecantes, ut dignos nos eius participatione perficias. Per [2].

[*Ad populum*].

Tuis, quesumus, domine, adesto supplicibus, et inter mundanę prauitatis insidias fragilitatem nostram sempiterna pietate prosequere. Per [3].

Dominica xxiii. post pentecosten [4].

Omnipotens et misericors deus, uniuersa nobis aduersantia propitiatus exclude, ut mente et corpore pariter expediti quæ tua sunt liberis mentibus exsequamur. Per.

Secreta.

Hæc munera, domine, quesumus, quæ oculis tuæ maiestatis offerimus salutaria nobis esse concede. Per dominum nostrum [5].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et nos clementiam tuam suppliciter exorare, ut filius tuus ihesus christus dominus noster, qui se usque in finem sęculi suis promisit fidelibus adfuturum, et presentiæ corporalis mysteriis non deserat quos redemit, et maiestatis suę beneficiis non relinquat. Per quem maiestatem [6].

[1] O. p. 338. where the Pref. is much longer, as in Z. :—
Qui cum pro nostris meritis iugiter mereamur affligi, tu tamen iudicium ad correctionem temperas. Non perpetuam exerces ad pænam. Iustæ enim corrigis, et clementer ignoscis. In utroque uerax, in utroque misericors. Qui nos ea lege disponis, ut coercendo in æternum perire non sinas, et parcendo spatium tribuas corrigendi. Qui ideo malis præsentibus nos flagellas, ut ad bona futura perducas. Ideo bonis temporalibus consolaris, ut de sempiternis facias certiores. Quo te et in prosperis et in aduersis pia semper confessione laudemus, ihesum christum dominum nostrum. Per quem. Z.

[2] E. p. 187.

[3] Gel. p. 518. Gratias tibi referimus, dne., sacro munere uegetati, tuam misericordiam depræcantes, ut dignos nos eius participatione perficias. Per. Z.

[4] (COL. Familiam tuam, quesumus, domine).
A. Si iniquitates.
PS. De profundis.
R. Ecce quam bonum.
V. Sicut unguentum.
AL. Lauda, hierusalem.
OF. Recordare.
CO. Dico uobis.
(EP. Confidimus in domino.
EV. Simile est regnum).
This Mass is given for Dom. xix. post Oct. Pent. in Z.

[5] Z. [6] O. p. 339. Z.

Ad complendum.

Tua nos, domine, medicinalis operatio, et a nostris peruersitatibus clementer expediat, et tuis semper faciat inherere mandatis. Per [1].

Ad populum.

Da, quesumus, omnipotens deus, sic nos tuam ueniam promereri ut nostros corrigamus excessus, sic fatentibus relaxare delictum ut coherceamus in suis uoluptatibus obtinatos [2].

Dominica xxiiii. post pentecosten [3].

Largire, quesumus, domine, fidelibus tuis indulgentiam placatus et pacem, ut pariter ab omnibus mundentur offensis, et secura tibi mente deseruiant. Per [4].

Secreta.

Cælestem nobis prebeant hæc mysteria, quesumus, domine, medicinam, et uitia nostri cordis expurgent. Per [5].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Maiestatem tuam suppliciter deprecantes, ut expulsis azimis uetustatis, illius agni cibo saciemur et poculo, Qui et nostram imaginem reparauit, et suam nobis gratiam repromisit, ihesus christus dominus noster. Per quem maiestatem [6].

Ad complendum.

Vt sacris, domine, reddamur digni muneribus fac nos, quesumus, tuis obœdire mandatis. Per. [7]

Ad populum.

Delicta nostra, domine, quibus aduersa dominantur absterge, et tua nos ubique miseratione custodi. Per [7].

[1] E. p. 187. Z. [2] Gel. p. 694, *om.* Z.

[3] (COL. Deus, refugium nostrum.
EP. Imitatores mei.
EV. Abeuntes pharisei).
A. Dicit dominus, Ego cogito.
PS. Benedixisti, domine.
R. Liberasti nos.
V. In deo laudabimur.
AL. Qui posuit fines.
OF. De profundis.
CO. Amen, dico uobis.
This Mass is given for Dom. xxii. post Oct. Pent. in Z.

[4] E. p. 188. [5] Ib. [6] O. p. 339. Pref. for Dom. xxii. in Z. [7] V. p. 261, *om.* Z.

Dominica xxv. post pentecosten[1].

Deus, qui nos regendo conseruas, parcendo iustificas, et a temporali tribulatione nos eripe, et gaudia nobis eterna largire. Per[2].

Secreta.

Suscipe, domine, propitius hostias quibus et te placari uoluisti, et nobis salutem potenti pietate restitui. Per[3].

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Per quem sanctum et benedictum nomen maiestatis tuę ubique ueneratur, adoratur, predicatur, et colitur, Qui est origo salutis, uia uirtutis, et tuæ propitiatio maiestatis. Per quem maiestatem[4].

Ad complendum.

Inmortalitatis alimoniam consecuti, quesumus, domine, ut quod ore percepimus mente sectemur. Per[5].

Ad populum.

Familiam tuam, quesumus, domine, continua pietate custodi, ut a cunctis aduersitatibus, te protegente, sit libera, et in bonis actibus tuo nomini sit deuota. Per[6].

Dominica xxvi. post pentecosten[7].

Deus, refugium nostrum et uirtus, adesto piis ecclesiæ tuæ precibus, auctor ipse pietatis, et præsta ut quod fideliter petimus efficaciter consequamur. Per.[γ]

Secreta.

Da, misericors deus, ut hæc salutaris oblatio et a propriis reatibus nos indesinanter expediat, et ab omnibus tueatur aduersis. Per.[γ]

---

[1] A. (The titles have been written thus, but the catchwords have not been filled in).
PS.
R.
V.
AL.
OF.
CO.
This Mass is given for Dom. xxiii. post Oct. Pent. in Z. Another Mass is written on fol. 344 b.

[2] E. p. 188. Z. [3] Ibid. Z. [4] O. p. 340. Pref. for Dom. xxiv. in Z. [5] E. p. 189. Z. [6] Ibid. *om.* Z.

[7] (COL. Excita, domine, quesumus, tuorum.
Dicit dominus ego.
EP. Ecce dies.
GR. Liberasti nos.
AL. Dextram
EV. Cum subleuasset.
OF. De profundis.
CO. Amen dico).
This Mass is given for Dom. xxiv. post Oct. Pent. in Z.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et tibi laudes debitas pio honore deferre, et mirabilium tuorum inenarrabilia preconia deuote mentis ueneratione celebrare, Teque ineffabilem atque inuisibilem deum laudare, benedicere, adorare. Per christum[1].

Ad complendum.

Sumpsimus, domine, sacri dona mysterii, humiliter deprecantes ut quæ in tui commemoratione nos facere precepisti in nostræ proficiant infirmitatis auxilium. Per.

Dominica xxvii. post pentecosten[2].

Excita, domine, quesumus, tuorum fidelium uoluntates, ut diuini operis fructum propensius exsequentes pietatis tuæ remedia maiora percipiant. Per.[γ]

Incipiunt orationes de aduentu domini.
Ebdomada iiii. ante natale domini[3].

EXCITA, DOMINE, QUESUMUS, POTENTIAM TUAM et ueni, ut ab imminentibus peccatorum nostrorum periculis te mereamur protegente eripi, te liberante, saluari. Qui uiuis et regnas cum deo patre, in unitate spiritus sancti, deus per omnia sæcula.[γ]

Secreta.

Hæc sacra nos, domine, potenti uirtute mundatos ad suum faciant puriores uenire principium. Per.[γ]

Prefatio.

U. D. æterne deus. Cui proprium est ac singulare, quod bonus es, et nulla umquam a te es commutatione diuersus, Propitiare, quesumus, supplicationibus nostris, et ecclesiæ tuæ misericordiam tuam, quam deprecatur, ostende, Mani-

---

[1] O. p. 341. Per. quem sanctum, etc., *ut supra* Z.

[2] (*Sec.* Propitius esto. *Præf.* * * *Postcom.* Concede).
This Mass is given for Dom. xxv. post Oct. Pent. in Z.

[3] Dom. i. Adventus R. S. Ebdomadæ v. E. V.; iv. Gemet. Theod. ii. Bod.
A. Ad te leuaui.
PS. Uias tuas, domine.
R. Uniuersi qui te.
V. Uias tuas, domine.
AL. Ostende nobis.
OF. Ad te, domine, leuaui.
V. Dirige me. Respice.
CO. Dominus dabit benignitatem.

festans plebi tuæ unigeniti tui, et incarnationis mysterium, et aduentus mirabile sacramentum, Ut in uniuersitate nationum constet esse perfectum, quod uatum oraculis fuit ante promissum, percipiantque dignitatem adoptionis quos exornat confessio ueritatis. Per quem [1].

Ad complendum.

Suscipiamus, domine, misericordiam tuam in medio templi tui, et reparationis nostræ uentura sollemnia congruis honoribus pręcedamus. Per.ʸ

Alia.

Preueniat nos, omnipotens deus, tua gratia semper et subsequatur, ut per aduentum unigeniti tui summo cordis desiderio sustinemus et præsentis uitę subsidia, et futuræ etiam consequamur. Qui tecum [2].

Ebdomada iii. ante natale domini [3].

Excita, domine, corda nostra ad preparandas unigeniti tui uias, ut per eius aduentum purificatis tibi mentibus seruire mereamur. Qui tecum.

Secreta.

Placare, domine, humilitatis nostræ precibus et hostiis, et ubi nulla suppetunt suffragia meritorum, tuis nobis succurre presidiis. Per.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui tuo inenarrabili munere præstitisti ut natura humana ad similitudinem tui condita, dissimilis per peccatum et mortem effecta, nequaquam in æterna dampnatione periret, Sed unde peccatum mortem contraxerat, inde uitam tua pietas inmensa repararet, et antique uirginis facinus noua et intemerata uirgo maria piaret, Quæ ab angelo salutata, ab spiritu sancto obumbrata, illum gignere meruit qui cuncta nasci suo nutu concessit. Quæ mirabatur et corporis integritatem, et conceptus fecunditatem, gaudebatque suum paritura parentem, ihesum christum dominum nostrum. Per quem [1].

Ad complendum.

Repleti cybo spiritalis alimoniæ supplices te, domine, deprecamur, ut huius participatione mysterii doceas nos terrena despicere, et amare cælestia. Per dominum nostrum.ʸ

Alia.

Præcinge, quesumus, domine deus noster, lumbos mentis nostræ diuina tua uirtute potenter, ut, ueniente domino nostro ihesu christo filio tuo, digni inueniamur æterne uitæ conuiuio, et uota cælestium dignitatum ab ipso percipere mereamur. Qui tecum [2].

Ebdomada ii. ante natale domini [3].

Aurem tuam, quesumus, domine, precibus nostris accommoda, et mentis nostræ tenebras gratia tuæ uisitationis inlustra. Per dominum.ʸ

Secreta.

Deuotionis nostræ tibi, quesumus, domine, hostia iugiter immoletur, quæ et sacra peragat instituta mysterii, et salutare tuum nobis mirabiliter operetur. Per.ʸ

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Cuius incarnatione salus facta est mundi, et passione redemptio procurata est hominis procreati. Ipse nos, quesumus, ad ęternum perducat pręmium, qui redemit de tenebris infernorum, Iustificetque in aduentu secundo qui nos redemit in primo, Quatinus illius nos a malis omnibus defendat sublimitas, cuius nos ad uitam erexit humilitas. Per quem [4].

Ad complendum.

Inploramus, domine, clementiam tuam, ut hæc

---

[1] O. p. 343. Z.

[2] Gel. p. 681. Da, q., dne., populo tuo spiritum ueritatis et pacis; ut et te per aduentum unigeniti tui tota mente cognoscat, et quæ tibi sunt placita corde sectemur. Per. Z.

[3] A. Populus sion.
PS. Qui regis.
R. Ex sion species.
V. Congregate.
AL. Letatus sum.
OF. Deus tu conuertens.
CO. Hierusalem, surge.

---

[1] O. p. 344. Z.

[2] Gel. p. 682, *om.* Z.

[3] A. Gaudete in domino.
PS. Benedixisti, domine.
R. Qui sedes, domine.
V. Qui regis israel.
V. Excita, domine, potentiam.
OF. Benedixisti.
CO. Dicite pusillanimis.

[4] O. p. 345. Z.

diuina subsidia a uitiis expiatos ad festa uentura nos præparent. Per dominum.ʏ

Alia.

Fac nos, quesumus, domine deus noster, peruigiles atque sollicitos aduentum expectare christi filii tui domini nostri, ut dum uenerit pulsans, non dormientes peccatis, sed uigilantes et in suis inueniat laudibus exultantes. Qui tecum [1].

Mensis decimi feria iiii.[2]

Statio ad sanctam mariam maiorem.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut redemptionis nostræ uentura sollemnitas et pręsentis nobis uitæ subsidia conferat, et æterne beatitudinis premia largiatur. Per.ʏ

Alia.

Festina, quesumus, ne tardaueris, domine, et auxilium nobis supernę uirtutis impende, ut aduentus tui consolationibus subleuentur qui in tua pietate confidunt. Qui uiuis et regnas cum deo patre.ʏ

Secreta.

Accepta tibi sint, domine, nostra ieiunia, quæ et expiando nos tua gratia dignos efficiant, et ad sempiterna perducant. Per dominum.ʏ

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Quem pro salute hominum nasciturum gabrihel archangelus nuntiauit, uirgo maria sancti spiritus cooperatione concepit, Ut quod angelica nuntiauit sublimitas uirginea crederet puritas, ineffabilis perficeret deitas. Illius itaque optamus, te opitulante, cernere faciem sine confusione cuius incarnationis gaudemus sollemnitate, quatinus purificati ieiuniis, cunctis purgati a uitiis, natalis eius interesse mereamur sollemnibus festis. Per quem [3].

Ad complendum.

Salutaris tui, domine, munere satiati supplices deprecamur, ut cuius lætamur gustu renouemur effectu. Per.ʏ

[1] Gel. p. 681, *om.* Z.

[2] A. Rorate, cæli desuper.
PS. Cæli enarrant.
R. Tollite portas.
V. Quis ascendet.
R. Prope est dominus.
V. Laudem domini.
OF. Confortamini.
CO. Ecce uirgo concipiet.

[3] O. p. 345. Z.

Feria vi.[1]

Ad apostolos.

Excita, domine, potentiam tuam et ueni, ut hi qui in tua pietate confidunt ab omni citius aduersitate liberentur. Qui uiuis et regnas.ʏ

Super oblata.

Muneribus nostris, quesumus, domine, precibusque susceptis, et cælestibus nos munda mysteriis, et clementer exaudi. Per.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui es sanctificator et institutor abstinentiæ, cuius nullus finis nullusque est numerus, Effunde, quesumus, super nos in diebus ieiuniorum nostrorum spiritum gratiæ salutaris, et ab omnibus nos perturbationibus sæculi huius tua defensione conserua, Ut qui unigeniti tui celebramus aduentum, continuum eius sentiamus auxilium. Per quem [2].

Ad complendum.

Tui nos, domine, sacramenti libatio sancta restauret, et a uetustate purgatos in mysterii salutaris faciat transire consortium. Per.ʏ

Sabbato in xii. lectionibus [3].

Ad sanctum petrum.

Deus, qui conspicis quia ex nostra prauitate adfligimur, concede propitius ut ex tua uisitatione consolemur. Per.ʏ

Alia.

Concede, quesumus, omnipotens deus, ut quia sub peccati iugo ex [4] uetusta seruitute deprimimur, expectata unigeniti filii tui noua natiuitate liberemur. Per eundem.ʏ

[1] A. Prope esto, domine.
V. Beati inmaculati.
R. Ostende nobis.
V. Benedixisti.
OF. Deus, tu conuertens.
CO. Ecce dominus ueniet.

[2] O. p. 346. Z.

[3] See p. 78.
A. Veni, et ostende nobis.
PS. Qui regis israel.
R. A summo cælo egressio.
V. Cæli enarrant.
R. In sole posuit.
V. A summo cælo.
R. Domine, deus uirtutum.
V. Excita, domine, potentiam.
R. Excita, domine, potentiam.
V. Qui regis israel.

[4] O. *om.*

Alia.

Indignos nos, quesumus, domine, famulos tuos, quos actionis propriæ culpa contristat, unigeniti filii tui nos aduentu lætifica. Per eundem.ʏ

Alia[1].

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut filii tui uentura sollemnitas et præsentis nobis uitę remedia conferat, et premia æterna concedat. Per eundem.ʏ

Alia.

Preces populi tui, quesumus, domine, clementer exaudi, ut qui iuste pro peccatis affligimur pietatis tuę uisitatione consolemur. Per.ʏ

Ad missam.

Deus, qui tribus pueris mitigasti flammas ignium, concede propitius ut nos famulos tuos non exurat flamma uitiorum. Per.ʏ

Secreta.

Sacrificiis presentibus, quesumus, domine, intende placatus, ut et deuotioni nostre proficiant et saluti. Per.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui non solum peccata dimittis sed ipsos etiam iustificas peccatores, Et reis non tantum pœnas relaxas, sed dona largiris et premia. Cuius nos pietatem supplices exoramus, ut qui ieiuniis et uotis sollemnibus natiuitatem unigeniti tui preuenimus, illius dono et presentis uitę perturbationibus careamus, et eterna munera capiamus. Per quem[2].

Ad complendum.

Quesumus, domine deus noster, ut sacrosancta mysteria, quę pro reparationis nostræ munimine contulisti, et præsens nobis remedium esse facias et futurum. Per.ʏ

Dominica uacat[3].

Excita, domine, quesumus, potentiam tuam et ueni, et magna nobis uirtute succurre, ut per auxilium gratiæ tuæ quod nostra peccata prępediunt, indulgentia tuæ propitiationis acceleret. Qui uiuis et regnas.ʏ

Secreta.

Ecclesiæ tuæ, domine, munera sanctifica, et concede ut per hæc ueneranda mysteria pane cælesti refici mereamur. Per dominum[1].

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Quem iohannes precessit nascendo, et in desertis heremi predicando, et in fluentis iordanicis baptizando, et ad inferna descendendo. Cuius uenerandę natiuitatis proximę uentura sollemnitas ita nos, quesumus, (tibi) placitos reddat, ut cum fructu bonorum operum ad regna cælestia introducat, Ut parando in cordibus uestris uiam domino, fructusque dignos pænitentiæ faciendo, per predicationem iohannis, obtemperemus monitis nostri saluatoris, Sicque perueniamus per filium sterilis ad filium uirginis, per iohannem hominem magnum ad eundem dominum nostrum hominem deum, Qui sicut uenit ad nos redimendum occultus, ita iustificet quum ad iudicandum uenerit manifestus. Per quem[2].

Ad complendum.

Sumptis muneribus, domine, quesumus, ut cum frequentatione mysterii crescat nostræ salutis effectus. Per.ʏ

Benedictio ad populum.

Omnipotens deus, cuius unigeniti aduentum et preteritum creditis, et futurum expectatis, eiusdem aduentus uos inlustratione sanctificet, et sua benedictione locupletet. Amen.

In presentis uitę stadio uos ab omni aduersitate defendat, et se uobis in iudicio placabilem ostendat. Amen.

Quo a cunctis peccatorum contagiis liberati, illius tremendi examinis diem expectetis interriti. Amen.

Quod ipse pręstare[3].

---

[1] Benedictus es.
V. Benedicite, omnia opera.
V. Benedicite, cæli, domino.
V. Benedicite, angeli domini, domino.
Ymnum dicite.
TR. Qui regis israel.
V. Qui sedes super.
V. Beniamin et manasse.
V. Excita, domine, potentiam.
OF. Exulta satis, filia.
CO. Exultauit ut gigas.

[2] O. p. 346. Z.

[3] See p. 79.
A. Rorate, cæli desuper.
PS. Cæli enarrant.
R. Prope est dominus.
V. Laudem domini loquetur.
AL. Veni, domine, et noli.
OF. Aue, maria, gratia.
CO. Ecce uirgo concipiet.

[1] E. p. 194. Sacrificiis presentibus, dne., placatus intende, ut et deuotioni nostræ proficiant et saluti. Per. Z.

[2] O. p. 346. Z.

[3] O. p. 374.

Item alia. De aduentu domini.

Omnipotens deus uos placido uultu respiciat, et in uos suæ benedictionis donum infundat. Amen.

Et qui hos dies incarnatione unigeniti sui fecit sollemnes, a cunctis presentis et futuræ uitæ aduersitatibus uos reddat indempnes. Amen.

Ut qui de aduentu redemptoris nostri secundum carnem deuota mente lætamini, in secundo cum in maiestate uenerit, præmiis uitæ æternę ditemini. Amen.

Quod ipse præstare [1].

Aliæ orationes de aduentu domini.

Excita, domine, potentiam tuam tuam et ueni, et quod ecclesiæ tuæ promisisti, usque in finem sæculi clementer operare. Qui uiuis et regnas.Y

Alia.

Conscientias nostras, quesumus, domine, uisitando purifica, ut ueniens ihesus christus filius tuus dominus noster paratam sibi inueniat mansionem. Qui tecum.Y

Alia.

Prope esto, domine, omnibus inuocantibus [2] te in ueritate, ut in aduentu filii tui domini nostri placitis tibi actibus pręsentemur. Per eundem.Y

Alia.

Concede, quesumus, omnipotens deus, ut magnę festiuitatis uentura sollemnia prospero celebremus effectu, pariterque reddamur et intenti cælestibus disciplinis, et de nostris temporibus lætiores [3]. Per.Y

Alia.

Mentes nostras, quesumus, domine, lumine tuæ uisitationis inlumina, ut esse, te largiente, mereamur et inter prospera humiles et inter aduersa securi. Per.Y

Alia.

Preces populi tui, quesumus, domine, clementer exaudi, ut qui de aduentu unigeniti filii tui secundum carnem lætantur, in secundo, cum uenerit in maiestate sua præmium æternę uitę percipiat. Per [1].Y

[1] O. p. 374. [2] exspectantibus V.
[3] Certiores is written on the margin by a later hand.

Consecratio thimiamatis.

Exorcizo te, omnis inmundissime spiritus, omne fantasma inimici, in nomine dei patris omnipotentis, et in ihesu christi filii eius, et spiritus sancti, ut exeatis et recedatis ab hac specie timiamatis siue incensi cum omni fallacia ac nequitia uestra, ut sit hęc species sanctificata in nomine domini nostri ihesu christi, ut omnes gestantes, tangentes, odorantes eam, uirtutem et auxilium percipiant spiritus sancti, ita ut non ibidem ubi hęc incensa uel thimiamata fueri(n)t adpropinquare audeatis, nec aduersa inserere presumatis. Adiuro te per nomen et per uirtutem dei patris omnipotentis et ihesu christi filii eius, qui uenturus est in spiritu sancto iudicare uiuos ac mortuos et nos [2] preuaricatores et sæculum per ignem. Amen [3].

Æternam ac iustissimam pietatem tuam deprecamur, domine, sanctissime pater, omnipotens æterne deus, ut benedicere digneris hæc thimiamata, uel incensi speciem, ut sit incensum maiestati tuę in odore suauitatis acceptum. Sit a te hęc species benedicta, sit per inuocationem sancti nominis tui sanctificata, ita ut ubicumque fumus eius peruenerit, extricetur et effugetur ab eo loco omne genus dæmoniorum, sicut incensu iecoris piscis, quem raphael archangelus tobiam famulum tuum super carbones ponere docuit, cum ascendit ad sarę liberationem. Descendat benedictio super hanc speciem incensi et thimiamatis, sicut in illo de quo dauid propheta tuus cecinit, dicens: 'Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo.' Sit hoc incensum nobis odor consolationis, suauitatis et gratię, ut fumo isto effugetur omne fantasma mentis et corporis, ut simus, pauli apostoli uoce, 'bonus odor deo in omni loco.' Effugiant a facie huius incensi et thimiamatis omnes incursus dæmoniorum, sicut puluis a facie uenti, et sicut fumus a facie ignis. Pręsta, quesumus, piissime pater, hoc boni odoris incensum ad opus ecclesię tuę, ob causam religionis iugiter permanere, ut mistica nobis significatione spiritualium uirtutum fragrans ostendat odor suauitatem. Tua ergo

[1] + Præsta, q., o. d., ut filii tui uentura sollempnitas et præsentis uitæ nobis remedia conferat, et præmia æterna concedat. Per.

Quesumus, o. d., præces nostras respice, et tuæ super nos uiscera pietatis impende, ut qui ex nostra culpa affligimur, saluatore nostro adueniente respiremus. Per.

Porrige nobis, dne., dexteram tuæ uenerationis, et peccata nostra propitiatus absolue. Per.

Deus, qui nostri conspicis semper infirmitate destitui, aduentus tui nos uisitatione custodi. Per. Z.

[2] *For* uos. [3] S. p. 335.

petimus, omnipotens deus, inmensę maiestatis dextera hanc creaturam benedicere ex diuersarum rerum commixtione confectam dignare, ut ubicumque fumus aromatum illius afflauerit, in uirtute sancti nominis tui mirabiliter possit omnes inmundorum spirituum fantasmaticos incursus effugare, omnesque morbos reddita sanitate expellere, atque in odore fragrantissimo tibi, domine, perpetua suauitate redolere. Per dominum [1].

Alia.

Domine, deus omnipotens, cui assistunt omnes exercitus angelorum cum tremore, quorum seruitus in uentum et ignem conuertitur, respice de cælo, quesumus, et benedicere dignare propitius hanc creaturam incensi, ut uniuersi morborum languores, odorem ipsius sentientes, effugiant et separentur a plasmate [2] tuo, et ab omnibus qui in te confidunt quos pretioso sanguine filii tui redemisti, et nunquam lædantur a morsu antiqui serpentis. Per eundem dominum nostrum.

Alia.

Veniat ergo, omnipotens deus, super hoc incensum larga tuæ benedictionis infusio, huiusque thimiamatis confectione, inuisibilis regnator, intende, ut quotienscunque tibi per hoc libatum fuerit, et cęlestis odoris suaui commixtione redoleat; et in quocunque loco fidelium tuorum aliquid ex huius sanctificationis fuerit misterio deportatum, expulsa omni diabolicę fraudis nequitia, uirtus tuę sanctę et gloriosę maiestatis assistat. Per dominum.

Benedictio ampullę siue ampullarum.

Domine, deus omnipotens, omnium benedictionum largus infusor, a quo et omnis benedictio procedit; te, quesumus, largiflue miserator, ut super hoc uasculum benedictionum tuarum sanctificationem infundas, in quo ad recreandos nouos sanctę ecclesię tuę filios exorcizati olei liquorem, tua opitulante gratia, infundere disponimus; et presta, clementissime pater, per unigenitum tuum dominum nostrum ihesum christum, perque flamen sanctum quod in primordio super aquas ferebatur, ut quicunque ex hac sacrandi olei unctione tacti uel consignandi fuerint benedictionis tuę pręsidio muniantur. Pręsentis quoque uitę prosperitate gaudeant, corpore et animo iugiter in te ualentes iugeant, ac post huius uitæ labentis tempora cum sanctis tuis gaudia adipisci mereantur sempiterna, per filium tuum dominum nostrum, qui uenturus est iudicare uiuos ac mortuos et sęculum per ignem.

[1] S. p. 335.
[2] Lit. of the Celtic Church, p. 168, note 1.

Benedictio anuli.

Creator et conseruator humani generis, dator gratię spiritalis, largitor æterne salutis, tu, domine, permitte tuam benedictionem (+) super hunc anulum, ut quicunque hoc sacrosanctę fidei signo insignitus incedat, in uirtute cęlestis defensionis ad æternam uitam tibi proficiat. Per dominum.

Benedictio baculi.

Deus, sine quo nichil potest benedici uel consecrari, hunc baculum benedicere dignare, ut quotienscunque famulus tuus illum gestando et te in corde tenendo per hunc sustentetur, et tuę benedictionis ubertate repleatur. Per dominum.

Benedictio thuribuli.

Deus, ad cuius sepulchrum cum aromatibus, in specie sanctarum animarum uirtutes sanctorum operum gestantium diluculo mulieres uenisse memorantur, et in cuius conspectu angelus aureum habens thuribulum stetisse, et datis incensis de orationibus sanctorum omnium ante thronum domini adoleuisse cælesti uisione diuulgatur, adesto propitius, et hoc thuribulum cælesti benedictione perfunde, ut quicunque ex eo thimiamatis, uel thuris fl(r)agr(l)antiam senserint tua donante inmensa clementia, odores orationum ante conspectum maiestatis tuæ sanctarum per manus sanctorum emittant angelorum, atque persoluant. Per te, ihesu christe, qui cum patre et spiritu sancto.

Benedictio ad generalem cultum ecclesiæ.

Deus, qui diuersa ad tabernaculum fœderis ornamenta in sacerdotalis officium ministerii ore proprio fieri precepisti, te humili prece deposcimus, ut hæc uestimenta et hæc uasa, ad ornatum et ad ministerium sanctæ ecclesiæ tuæ præparata illa benedictione perfundas, qua olim per manus sanctorum sacerdotum utensilia tabernaculi oleo unctionis perfudisti, ut quicunque iam in tua apostolica ecclesia his usi fuerint, te miserante, ueniam peccatorum, et gaudia promereantur percipere sempiterna. Per.

Incipiunt missæ in natalitiis sanctorum.
VII. kal. ian. sancti stephani [1].

DA NOBIS, DOMINE, QUESUMUS, imi-

[1] A. Etenim sederunt.
PS. Beati immaculati.
R. Sederunt.
V. Adiuua me, domine.
AL. Uideo celos.
OF. In uirtute.
CO. Uideo celos.
(EP. Stephanus plenus.
EV. Dixit ihesus turbis iudeorum.
OF. Elegerunt).

tari quod colimus, ut discamus et inimicos diligere, quia eius natalitia celebramus qui nouit etiam pro persecutoribus exorare dominum nostrum ihesum christum. Qui tecum.ʏ

Secreta.

Suscipe, quesumus, domine, munera pro tuorum commemoratione sanctorum, ut quia illos passio gloriosos efficit et innocentes nos deuotio reddat innocuos. Per.ʏ

Prefatio.

U. D. æterne deus. Beati stephani leuitę simul et martyris natalitia recolentes, Qui fidei, qui (et) sacræ militiæ, qui dispensationis et castitatis egregiæ, qui predicationis mirabilisque constantiæ, qui confessionis ac patientię nobis exempla ueneranda proposuit. Et ideo natiuitatem filii tui merito pre ceteris passionis sue festiuitate prosequitur, cuius gloriæ sempiternę primus martyr occurrit. Per christum [1].

Ad complendum.

Auxilientur nobis, domine, sumpta mysteria, et, intercedente beato stephano protomartyre tuo, sempiterna protectione confirment. Per.ʏ

Alia.

Omnipotens sempiterne deus, qui primitias martyrum in beati leuitę stephani sanguine dedicasti, tribue, quesumus, ut pro nobis intercessor existat qui pro suis etiam persecutoribus exorauit dominum nostrum ihesum christum filium tuum, qui tecum uiuit.ʏ

Alia.

Deus, qui nos unigeniti tui clementer incarnatione redemisti, da nobis patrocinia tuorum continuata sanctorum, quibus capere ualeamus salutaris mysterii portionem. Per eundem.ʏ

Benedictio.

Deus, qui beatum stephanum protomartyrem coronauit et confessione fidei et agone martyrii, mentes uestras circumdet et in presenti seculo corona iustitiæ, et in futuro perducat uos ad coronam gloriæ. Amen.

Illius obtentu tribuat uobis dei et proximi caritate semper exuberare, qui hanc studuit etiam inter lapidantium impetus optinere. Amen.

[1] O. p. 291.

Quo eius et exemplo roborati et intercessione muniti ab eo, quem ille a dextris dei uidit stantem, mereamini benedici. Amen.

Quod ipse prestet cuius regnum et imperium sine fine permanet in sæcula sæculorum. Amen. Benedictio [1].

VI. kal. ian. Natale sancti iohannis apostoli et euangelistæ [2].

ECCLESIAM TUAM, DOMINE, BENIGNUS illustra, ut beati iohannis euangelistæ illuminata doctrinis ad dona perueniat sempiterna. Per.ʏ

Secreta.

Suscipe, domine, munera quæ in eius tibi sollempnitate deferimus, cuius nos confidimus patrocinio liberari. Per.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Beati apostoli tui et euangelistę iohannis natalitia uenerantes [3], qui, domini nostri ihesu christi filii tui uocatione suscepta [4], factus ex piscatore discipulus, humane modum dispensationis excedens, ipsam uerbi tui sine initio deitatis(em) pre ceteris et mente conspiceret, et uoce proferret. Quia in principio erat uerbum, et uerbum erat apud deum, et deus erat uerbum. Per quem (*uel*, Et ideo) [5].

Benedictio.

Omnipotens deus dignetur uobis per interces-

[1] O. p. 363.

[2] A. In medio.
PS. Bonum est.
R. Exiit sermo.
V. Sed si eum uolo.
AL. Hic est discipulus.
OF. Bonum est.
COM. Exiit sermo.
(EP. Qui timet deum.
EV. Dixit ihesus petro, Sequere me).

[3] recensentes Z.

[4] Z. continues thus:—terrenum respuit patrem, ut posset inuenire cælestem; adeptus in regno cælorum sedem apostolici culminis, qui tantum retia carnalia contempserat genitoris. Quique ab unigenito tuo sic familiariter est dilectus, et inmensæ gratiæ muneribus adprobatus, ut eum idem dominus in cruce iam positus uicarium suæ matri uirgini filium subrogaret. Quatinus beatæ genitricis integritati probati delectique discipuli uirginitas deseruiret. Nam et in cœnæ mysticæ sacrosancto conuiuio, super ipsum uitæ fontem, æternum scilicet pectus recubuerat saluatoris. De quo perenniter manantia cælestis hauriens fluenta doctrinæ, tam profundis ac mysticis reuelationibus est imbutus, ut omnem transgrediens creaturam, excelsa mente conspiceret, et euangelica uoce proferret quod in principio & *ut supra.*

[5] O. p. 292, down to suscepta.

sionem beati iohannis apostoli et euangelistę benedicere, qui per eum archana uerbi sui ecclesiæ uoluit reuelare. Amen.

Concedat uobis ut quod ille spiritus sancti munere afflatus auribus infudit, eiusdem spiritus dono capere mente ualeatis. Amen.

Quod eius documento de diuinitate nostri redemptoris edocti, et amando quod tradidit, et predicando quod docuit, et exsequendo quod iussit, ad dona peruenire mereamini, quę idem dominus noster ihesus christus repromisit. Amen.

Quod ipse prestare[1].

Ad complendum.

Refecti cibo potuque cælesti, deus noster, te supplices deprecamur, ut in cuius hæc commemoratione percepimus, eius muniamur et precibus. Per dominum nostrum.ʸ

Ad uesperos.

Beati iohannis euangelistę, quesumus, domine, supplicatione placatus, et ueniam nobis tribuę, et remedia sempiterna concede. Per.ʸ

Ad fontes.

Sit, quesumus, domine, beatus iohannes euangelista nostræ fragilitatis adiutor, ut pro nobis tibi supplicans copiosius audiatur. Per.ʸ

Ad sanctum andream.

Beati euangelistę iohannis, domine, precibus adiuuemur, et quod possibilitas nostra non optinet, eius nobis intercessione donetur. Per.ʸ

Alia.

Deus, qui, per os beati apostoli tui iohannis, uerbi tui nobis archana reserasti: præsta, quesumus, ut quod ille nostris auribus excellenter infudit, intelligentiæ competentis eruditione capiamus. Per.ʸ

U. kal. ian. Natale sanctorum innocentium[2].

DEUS, CUIUS HODIERNA DIE PRECONIUM innocentes martyres non loquendo sed moriendo confessi sunt, omnia in nobis uitiorum mala mortifica, ut fidem tuam quam lingua nostra loquitur etiam moribus uita fateatur. Per.ʸ

Super oblata.

Sanctorum tuorum nobis, domine, pia non desit oratio, quæ et munera nostra conciliat, et tuam nobis indulgentiam semper optineat. Per.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et impręciosis mortibus paruulorum, quos propter nostri saluatoris infantiam bestiali sęuitia herodes funestus occidit, inmensa clementiæ tuæ dona predicare. In quibus fulget sola magis gratia quam uoluntas, et clara est prius confessio quam loquela, ante passio quam membra idonea passioni. Existunt testes christi qui eius nondum fuerant agnitores. O infinita benignitas! O ineffabilis misericordia! quæ pro suo nomine trucidatis meritum gloriæ perire non patitur, sed proprio cruore perfusis et salus regenerationis adhibetur et imputatur corona martyrii. Et ideo cum angelis[1].

Ad complendum.

Votiua, domine, uota percepimus, quæ sanctorum nobis precibus, et presentis uitæ, quesumus, pariter et æternæ tribuę conferre subsidium. Per.ʸ

Benedictio.

Omnipotens deus, pro cuius unigeniti uenerαnda infantia infantum innocentum cateruas herodes funesti peremit seuitia, suæ uobis benedictionis tribuat dona gratissima. Amen.

Et qui eis concessit, (ut) unicum deum filium eius dominum nostrum non loquendo sed moriendo confiterentur[2], concedat uobis ut fidem ueram, quam lingua uestra fatetur, etiam mores probi, et uita inculpabilis fateatur. Amen.

Quique eos primitiuum fructum sanctæ suæ suscepit ecclesiæ, cum fructu bonorum operum uos faciat peruenire ad gaudia æternę patriæ[3]. Amen.

Quod ipse prestare[4].

Ad uesperos.

Deus, qui licet sis magnus in magnis, mirabilia

---

[1] O. p. 363.

[2] A. Ex ore infantium.
PS. Domine, dominus noster.
R. Anima nostra.
V. Laqueus contritus.
AL. *Si dominica euenerit.* Mirabilis deus.
OF. Anima nostra.
CO. Uox in rama.
(EP. Vidi supra montem syon.
EV. Angelus domini apparuit).

---

[1] O. p. 292.
[2] So Bod.; profiterentur O.
[3] So Bod.; pacis O.
[4] O. p. 364.

tamen gloriosius operaris in minimis; da nobis, quesumus, in eorum celebritate gaudere, qui filio tuo domino nostro testimonium prebuerunt etiam non loquentes. Per.y

II. kal. ian. Natale sancti siluestri papæ [1].

Da, quesumus, omnipotens deus, ut beati siluestri, confessoris tui atque pontificis, ueneranda sollemnitas et deuotionem nobis augeat et salutem. Per.y

Secreta.

Sancti tui nos, quesumus, domine, ubique lætificent, ut dum eorum mente recolimus, patrocinia sentiamus. Per dominum.y

Ad complendum.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut de perceptis muneribus gratias exhibentes, beneficia potiora sumamus. Per.y

XVIIII. kal. feb. Sancti felicis in pincis [2].

Concede, quesumns, omnipotens deus, ut ad meliorem uitam sanctorum tuorum exempla nos prouocent, quatinus quorum sollemnia agimus, etiam actus imitemur. Per dominum.y

Secreta.

Hostias tibi, domine, beati felicis confessoris tui dicatas meritis benignus assume, et ad perpetuum nobis tribue prouenire subsidium. Per.y

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et confessionem sancti felicis memorabilem non tacere, qui nec hereticis prauitatibus nec sæculi blandimentis a sui status rectitudine potuit inmutari, sed inter utraque discrimina ueritatis assertor firmitatem tuæ fidei non reliquid. Per christum [3].

[1] A. Sacerdotes tui.
PS. Memento, domine.
R. Ecce sacerdos.
V. Non est inuentus.
AL. Inueni dauid.
OF. Inueni dauid.
CO. Beatus seruus.
(EP. Ecce sacerdos magnus.
EV. Homo quidam peregre).

[2] A. Os iusti meditabatur.
PS. Noli emulari.
R. Iurauit dominus.
V. Dixit dominus.
AL. Disposui testamentum.
OF. Gloria et.
CO. Posuisti, domine.

[3] O. p. 294. Natalem S. Felicis martyris tui debita festiuitate recolentes, qui apostolici pontificatus dignus in sua ætate successor, et passione fortissimus imitator persecutoris gladium intrepida ceruice suscepit, gaudens pro eo se capite truncari, a quo non possit abscidi. Quem laudant angeli. Z.

Ad complendum.

Quesumus, domine, salutaribus repleti mysteriis, ut cuius sollemnia celebramus, eius orationibus adiuuemur. Per.y

XVII(I). kal. feb. Sancti marcelli papæ [1].

Preces populi tui, quesumus, domine, clementer exaudi, ut beati marcelli martyris tui atque pontificis meritis adiuuemur, cuius passione lętamur. Per.y

Secreta.

Suscipe, domine, munera dignanter oblata, et beati marcelli suffragantibus meritis, ad nostræ salutis auxilium peruenire concede. Per.y

Præfatio.

U. D. æterne deus, Qui glorificaris in tuorum confessione sanctorum, et non solum excell(ent)ioribus premiis martyrum tuorum merita gloriosa prosequeris, sed etiam sacro ministerio competentibus seruitiis exsequentes, gaudium domini sui tribuis benignus intrare. Per christum dominum nostrum [2].

Ad complendum.

Satiasti, domine, familiam tuam muneribus sacris. Eius, quesumus, semper interuentione nos refoue, cuius sollemnia celebramus. Per.y

XV. kal. feb. Natale sanctæ priscæ martyris [3].

Da, quesumus, omnipotens deus, ut qui beatę priscę martyris tuæ natalitia colimus et annua sollempnitate lætemur, et tantę fidei proficiamus exemplo. Per dominum nostrum.y

Secreta.

Hostia, domine, quesumus, quem in sanctorum tuorum natalitiis recensentes offerimus, et uincula nostræ prauitatis absoluat, et tuę nobis misericordiæ dona conciliet. Per dominum nostrum.y

[1] A. Statuit.
PS. Misericordias.
R. Inueni dauid.
V. Nihil proficiet.
AL. Gloria.
OF. Ueritas mea.
CO. Domine, quinque.

[2] O. p. 295. Y. f. 74 b. Z.

[3] A. Loquebar.
PS. Beati immaculati.
R. Specie tua.
V. Propter ueritatem.
AL. Diffusa est.
OF. Filie regum.
CO. Feci iudicium.

Ad complendum.

Quesumus, domine, salutaribus repleti mysteriis, ut cuius sollempnia celebramus, eius orationibus adiuuemur. Per.ʸ

XIIII. kal. feb. Sanctorum mariæ et marthę.

Exaudi, domine, populum tuum cum sanctorum tibi patrocinio supplicantem, ut temporalis nobis uitę tribuas pace gaudere, et æterne subsidium repperire. Per dominum nostrum [1].

Secreta.

Preces, domine, tuorum respice oblationesque fidelium, ut et tibi gratę sint pro tua(o)rum festiuitate sancta(o)rum, et nobis conferant tuæ propitiationis auxilium. Per [2].

Ad complendum.

Sancta(o)rum tua(o)rum, domine, intercessione placatus, præsta, quesumus, ut quæ temporali celebramus actione perpetua saluatione capiamus. Per [2].

XIII. kal. feb. Natale sancti fabiani martyris [3].

Infirmitatem nostram respice, omnipotens deus, et quia pondus proprie actionis grauat, beati fabiani martyris tui atque pontificis intercessio gloriosa nos protegat. Per dominum nostrum.ʸ

Secreta.

Hostias tibi, domine, beati fabiani martyris tui dicatas meritis benignus assume, et ad perpetuum nobis tribuę prouenire subsidium. Per dominum.ʸ

Ad complendum.

Refecti participatione muneris sacri, quesumus, domine deus noster, ut cuius exsequimur cultum, sentiamus effectum. Per.ʸ

Eodem die. Natale sancti sebastiani.

Deus, qui beatum sebastianum martyrem tuum uirtute constantiæ in passione roborasti, ex eius nobis imitatione tribuę pro amore tuo prospera mundi despicere, et nulla eius aduersa formidare. Per dominum nostrum.ʸ

Secreta.

Accepta sit in conspectu tuo, domine, nostra deuotio et eius nobis fiat supplicatione salutaris, pro cuius sollemnitate defertur. Per.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Quoniam martyris beati sebastiani pro confessione nominis tui uenerabilis sanguis effusus simul et tua mirabilia manifestat, Quo perficis in infirmitate uirtutem, et nostris studiis dat profectum, et infirmis apud te prestat auxilium. Per christum [1].

Ad complendum.

Sacro munere satiati supplices te, domine, deprecamur, ut quod debite seruitutis celebramus officio, intercedente beato sebastiano martyre tuo, saluationis tuæ sentiamus augmentum. Per.ʸ

XII. kal. feb. Natale sanctæ agnæ martyris [2].

Omnipotens sempiterne deus, qui infirma mundi eligis ut fortia quæque confundas, concede propitius ut qui beatę agne martyris tuæ sollemnia colimus, eius apud te patrocinia sentiamus. Per.ʸ

Secreta.

Hostias, domine, quas tibi offerimus propitius suscipe, et, intercedente beata agnę martyre tua, uincula peccatorum nostrorum absolue. Per.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et diem beatę agnetis martyrio consecratam sollemniter recenseri, quæ terrenæ generositatis oblectamina despiciens cælestem meruit dignitatem. Societatis humanæ uota contempnens, æterni regis est sociata consortio, et pretiosam mortem, sexus fragilitate calcata, pro christi confessione suscipiens simul est facta conformis et sempiternitatis eius et gloriæ. Per quem [3].

---

[1] Gel. p. 677.
[2] Ibid.
[3] + et Sebastiani Z.
A. Intret.
PS. Deus, uenerunt.
R. Gloriosus.
V. Dextera.
AL. Te martyrum.
OF. Letamini.
CO. Multitudo.

[1] O. p. 295. Z.
[2] A. Me expectauerunt.
PS. Beati inmaculati.
R. Diffusa est.
V. Propter ueritatem.
AL. Specie tua.
OF. Offerentur.
CO. Quinque prudentes.
[3] O. p. 295. Z.

Ad complendum.

Refecti cybo potuque cælesti, deus noster, te supplices exoramus, ut in cuius hæc commemoratione percepimus, eius muniamur et precibus. Per.[y]

XI. kal. feb. Natale sancti uincentii martyris[1].

Adesto, quesumus, domine, supplicationibus nostris, ut qui ex iniquitate nostra reos nos esse cognoscimus, beati uincentii martyris tui intercessione liberemur. Per.[y]

Secreta.

Muneribus nostris, quesumus, domine, precibusque susceptis, et cælestibus nos munda mysteriis, et clementer exaudi. Per dominum nostrum.[y]

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Pro cuius nomine gloriosus leuita uincentius et miles inuictus rapidi hostis insaniam interritus adiit, modestus sustinuit, securus inrisit, Sciens paratus esse ut resisteret, nesciens elatus esse quod uinceret, In utroque domini ac magistri sui uestigia sequens, qui et humilitatis custodiendę, et de hostibus triumphandi subsequenda exempla monstrauit. Per quem maiestatem tuam[2].

Ad complendum.

Quesumus, omnipotens deus, ut qui cælestia alimenta percepimus, intercedente beato uincentio martyre tuo, per hęc contra omnia aduersa muniamur. Per.[y]

X. kal. feb. Natale sanctorum emerentiani et macharii martyrum[3].

Maiestati tuæ nos, domine, martyrum supplicatio beata conciliet, ut qui actibus nostris incessanter offendimus, iustorum precibus expiemur. Per dominum nostrum[1].

Secreta.

Accepta tibi sit, domine, sacratę plebis oblatio, pro tuorum honore sanctorum, quorum meritis se percepisse in tribulatione cognoscit auxilium. Per[2].

Ad complendum.

Martyrum tuorum nos, domine, semper festa lętificent, et quorum celebramus meritum experiamur auxilium. Per[3].

VIII. kal. feb. Conuersio sancti pauli apostoli[4].

Deus, qui uniuersum mundum beati pauli apostoli tui predicatione docuisti, da nobis, quesumus, ut qui eius hodie conuersationem colimus per eius ad te exempla gradiamur. Per[5].

Secreta.

Apostoli tui pauli, domine, precibus plebis tuæ dona sanctifica, ut quæ tuo tibi grata sunt instituto gratiora fiant patrocinio supplicantis. Per[6].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et mai(e)statem tuam suppliciter exorare, ut ecclesiam tuam, beati pauli apostoli tui predicatione edoctam, nulla sinas fallatia uiolari. Et sicut in uera religione nihil manere dinoscitur, quod non eius condierit disciplina, ita ad peragenda ea quæ docuit, eius obtentu fidelibus tribuatur efficatia, sentiatque credentium multitudo eum pro se apud te intercessorem, quem habere cognouit magistrum atque doctorem. Per christum dominum nostrum[7].

Ad complendum.

Sanctificati[8], domine, salutari mysterio, que-

---

1 A. Letabitur. PS. Exaudi, deus, orationem. R. Posuisti. V. Desiderium. AL. Beatus uir. OF. Gloria. CO. Qui uult.

2 O. p. 295. Z.

3 A. Salus autem. PS. Noli emulari. R. Iustorum. V. Uisi sunt. AL. Exultauit. OF. Mirabilia. CO. Iustorum.
Emerentiani is a mistake for Emerentianæ. Macharius, an Egyptian abbot, is commemorated along with her on this day in another A. S. Kalendar written c. 1031. Cott. Vitell. E. xviii. and in Z.

---

1 Gel. p. 678. 2 Ib. p. 679.

3 Ib. p. 678. Iugiter nos, dne., sanctorum tuorum uota lætificent, et patrocinia nobis martyrum ipsorum semper festiuitates exhibeant. Per. Z.

4 A. Scio cui credidi. PS. Domine, probasti. R. Qui operatus est. V. Gratia dei in me. AL. Gaudete, iusti. OF. Mihi autem nimis. CO. Amen dico uobis quod uos. (EP. Saulus adhuc spirans. EV. Ecce nos reliquimus).

5 E. p. 44. Z. 6 Ib. 7 O. p. 296 Z.

8 Satiasti nos Z; E. p. 44. Z.

sumus, ut pro nobis eius non desit oratio, cuius nos donasti patrocinio gubernari. Per dominum nostrum [1].

V. kal. feb. Sanctæ agnæ secundo [2].

Deus, qui nos annua beatæ agnę martyris tuę sollemnitate lætificas, da, quesumus, ut quam ueneramur officio etiam piæ conuersationis sequamur exemplo. Per dominum nostrum.ʏ

Secreta.

Super has, quesumus, domine, hostias benedictio copiosa descendat, quæ et sanctificationem nobis clementer operetur, et de martirum nos sollemnitate letificet.ʏ Per [3].

Ad complendum.

Sumpsimus, domine, celebritatis annuæ uotiua sacramenta ; præsta, quesumus, ut et temporalis nobis uitæ remedia prebeant et æternę. Per.ʏ

Non. feb. Natale sanctæ agathæ martyris [4].

Deus, qui inter cætera potentiæ tuæ miracula etiam in sexu fragili uictoriam martyrii contulisti; concede propitius, ut cuius natalitia colimus, per eius ad te exempla gradiamur. Per.ʏ

Secreta.

Suscipe, domine, munera quæ in beatę agathę martyris tuæ sollemnitate lætificas [5], cuius nos confidimus patrocinio liberari. Per.ʏ

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Pro cuius nomine pœnarum mortisque contemptum in utroque sexu fidelium cunctis ætatibus contulisti, Ut inter felicium martyrum palmas agathen quoque beatissimam uirginem uictrici pacientię coronares, Quæ nec minis territa, nec suppliciis superata, de diaboli seuitia triumphauit quia in tuæ deitatis confessione permansit. Et ideo cum angelis [1].

Ad complendum.

Auxilientur nobis, domine, sumpta mysteria, et, intercedente beata agatha martyre tua, sempiterna protectione confirment. Per.ʏ

Alia.

Indulgentiam nobis, domine, beata agatha martyr imploret, quæ tibi grata semper extitit et merito castitatis et tuæ professione uirtutis. Per.ʏ

Alia.

Beatæ agathę martyris tuę, domine, precibus confidentes, quesumus, clementiam tuam, ut per ea quæ sumpsimus æterna remedia capiamus. Per.ʏ

XVI. kal. mar. Natale sancti ualentini martyris [2].

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut qui beati ualentini martyris tui natalitia colimus, a cunctis malis imminentibus eius intercessione liberemur. Per.ʏ

Secreta.

Oblatis, quesumus, domine, placare muneribus, et, intercedente beato ualentino martyre tuo, a cunctis nos defende periculis. Per dominum.ʏ

Ad complendum.

Sit nobis, domine, reparatio mentis et corporis cæleste mysterium, ut cuius exsequimur actionem sentiamus effectum. Per.ʏ

---

[1] + *Ad uesperum.* Præsta populo tuo, dne., q., consolationis auxilium, et diuturnis calamitatibus laborantem, beati apostoli tui pauli intercessione, a cunctis tribulationibus erue propitius. Per. Z.

[2] A. Vultum tuum.
PS. Eructauit.
R. Specie tua.
V. Propter.
AL. Diffusa.
OF. Offerentur.
CO. Simile est.

[3] *Præfatio.* Beatæ agnetis natalicia geminantes. Vere enim huius honorandus est dies, quæ sic terrena generatione processit, ut ad diuinitatis consortium perueniret. Per. Z.

[4] (Hic purificatio. sancta maria).
A. Gaudeamus.
PS. Eructauit.
R. Adiuuabit.
V. Fluminis.
TR. Qui seminant.
V. Euntes.
V. Uenientes.
OF. Offerentur.
CO. Qui me dignatus.

[5] deferimus V. E.

---

[1] O. p. 297. Z.

[2] A. In uirtute.
PS. Uitam petiit.
R. Beatus uir.
V. Potens in terra.
TR. Desiderium.
V. Quoniam preuenisti.
V. Posuisti super.
OF. In uirtute.
CO. Magna est.

XIIII. kal. mar. Natale sanctæ iulianæ martyris[1].

Omnipotens sempiterne deus, qui infirma mundi eligis ut fortia queque confundas, da nobis in festiuitate sanctæ martyre(is) tuæ iulianę congrua deuotione gaudere, ut et potentiam tuam in eius passione laudemus, et prouisum nobis percipiamus auxilium. Per dominum[2].

Secreta.

In sanctæ martyre(is) tuæ iuliane passione pretiosa te, domine, mirabilem predicantes munera uotiua deferimus. Præsta, quesumus, ut sicut eius tibi grata sunt merita, sic nostræ seruitutis accepta reddantur officia. Per[3].

Ad complendum.

Libantes, domine, mense tuæ beata mysteria, quesumus, ut sanctæ iuliane martyre(is) tuæ interuentionibus temporalem et presentem nobis misericordiam conferant et æternam. Per[4].

VIII. kal. marc. Cathedra sancti petri apostoli[5].

Deus, qui beato petro apostolo tuo conlatis clauibus regni cælestis animas ligandi atque soluendi pontificium tradidisti, concede ut intercessionis eius auxilio a peccatorum nostrorum nexibus liberemur. Per[6].

Secreta.

Ecclesiæ tuæ preces et hostias, quesumus, domine, beati petri apostoli commendet oratio, ut quod pro illius gloria celebramus nobis prosit ad ueniam. Per[7].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et te laudare mirabilem deum in sanctis tuis, in quibus glorificatus es uehementer, per quos unigeniti tui sacrum corpus exornas, et in quibus ecclesiæ tuæ fundamenta constituis, Quam in patriarchis fundasti, in prophetis preparasti, in apostolis condidisti. Ex quibus beatum petrum apostolorum principem, ob confessionem unigeniti filii tui, per os eiusdem uerbi confirmatum, in fundamento domus tuæ, mutato nomine, cælestium claustrorum præsulem custodemque fecisti, Diuino ei iure concesso, ut quæ statuisset in terris seruarentur in cælis. In cuius ueneratione hodierna die maiestati tuę hæc festa persoluimus, et gratiarum ac laudis hostiam immolamus. Per quem maiestatem[1].

Ad complendum.

Lætificet nos, domine, munus oblatum, ut sicut in apostolo tuo petro te mirabilem predicamus, sic per illum tuæ sumamus indulgentiæ largitatem. Per[2].

VI. kal. mar. Natale sancti mathie apostoli[3].

Deus, qui beatum mathiam apostolorum tuorum collegio sociasti, tribue, quesumus, ut eius interuentione tuæ circa nos pietatis semper uiscera sentiamus. Per[4].

Secreta.

Deus, qui proditoris apostatę ruinam, ne apostolorum tuorum numerus sacratus perfectione careret, beati mathię electione supplesti, presentia munera sanctifica, et per ea nos gratiæ tuæ uirtute confirma. Per[5].

Ad complendum.

Præsta, quesumus, omnipotens et misericors deus, ut per hæc sancta quæ sumsimus, interue-

---

[1] A. Loquebar.
PS. Beati inmaculati.
R. Specie tua.
V. Propter ueritatem.
TR. Qui seminant.
V. Euntes ibant.
V. Uenientes autem.
OF. Offerentur.
CO. Diffusa est gratia.

[2] Gel. p. 641. Z.

[3] Ib. Z.

[4] Ib. Z.

[5] AL. Nunc scio, usque.
A. Statuit ei dominus.
PS. Misericordias.
R. Constitues.
V. Pro patribus.
TR. Beatus uir.
V. Potens in terra.
V. Gloria et diuitiæ.
OF. Constitues.
CO. Tu es petrus.
(EP. Petrus apostolus christi ihesu.
TR. Tu es petrus.
EV. Venit ihesus in partes.)

[6] E. p. 50.

[7] Ib.

---

[1] O. p. 298. Z.

[2] E. p. 50.

[3] A. Mihi autem.
PS. Domine, probasti.
R. Iustus ut palma.
V. Ad adnuntiandum.
TR. Desiderium.
V. Quoniam preuenisti.
V. Posuisti super.
OF. Gloria.
CO. Ego uos.

[4] E. p. 50.

[5] Ib. + *Præfatio.* Et te laudare mirabilem d., in beatis apostolis tuis, in quibus glorificatus es uehementer. Per quos unigeniti tui sacrum corpus colligis, et in quibus ecclesiæ tuæ fundamenta constituis. Unde poscimus clementiam tuam, piissime, o. d., ut intercessione beati apostoli tui mathiæ cuius passionis triumphum sollempniter cælebramus, mereamur a peccatorum nostrorum nexibus solui et æternæ uitæ felicitati reddi, atque sanctorum tuorum cœtibus connumerari. Per. Z.

niente beato mathia apostolo tuo, ueniam consequamur et pacem. Per[1].

IIII. id. mar. Natale sancti gregorii papæ[2].

Deus, qui animæ famuli tui gregorii æternæ beatitudinis premia contulisti, concede propitius ut qui peccatorum nostrorum pondere premimur, eius apud te precibus subleuemur. Per[3].

Secreta.

Annue[4] nobis, domine, ut, intercedente [5]beato gregorio pontifice[5], hæc prosit oblatio, quam immolando totius mundi tribuisti relaxari delicta. Per[6].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Quia sic tribuis ecclesiam tuam sancti gregorii pontificis tui commemoratione gaudere ut eam et illius festiuitate lætifices, et exemplo pie conuersationis exerceas, et uerbo predicationis erudias, grataque tibi supplicatione tuearis. Per[7].

Ad complendum.

Vt nobis, domine, tua sacrificia dent salutem, beatus confessor tuus gregorius pontifex, quesumus, precator accedat. Per dominum nostrum[8].

Alia.

Deus, qui beatum gregorium pontificem sanctorum tuorum meritis coæquasti, concede propitius ut qui commemorationis eius festa percolimus, uitæ quoque imitemur exempla. Per[9].

[1] E. p. 51. + *Ad uesperum.* Percipiat, dne., q., populus tuus, intercedente beato mathia apostolo tuo, misericordiam quam deposcit, et quam præcamur humiliter indulgentiam consequamur et pacem. Per. Z.

[2] A. Sacerdotes dei. PS. Benedicite. R. Iurauit dominus. V. Dixit dominus. TR. Beatus uir. V. Potens in terra. V. Gloria et diuitiæ. OF. Ueritas mea. CO. Fidelis seruus.

[3] V. p. 25. Z. Y. fol. 82 b.

[4] E. p. 50. + *Super populum.* Benedic, dne., q., plebem tuam, et beati petri apostoli tui depræcationibus confidentem, tribue consequi defensionis auxilium. Per. Z.

[5-5] animæ famuli tui gregorii V. Y.

[6] Y fol. 82 b. There is a different Sec. in Bod. E.

[7] O. p. 299. Z.

[8] Not in Bod. E. V. Y. Z.

[9] V. p. 25. Y fol. 83 a.

+ Missa in Vigilia S. Benedicti.

Concede, q., dne., alacribus animis beati confessoris tui benedicti sollempnia cælebrare, cuius diuersis decorata uirtutibus tibi uita complacuit. Per.

Sec. Oblata confessoris tui benedicti honore sint tibi, dne., nostra grata libamina, ut nostrarum apud te supplicationum effectum obtineant. Per.

Ad com. Quos cælestibus, dne., recreas alimentis, interueniente beato confessore tuo benedicto, ab uniuersis tuere periculis. Per. Z.

XII. kal. april. Depositio sancti benedicti abbatis[1].

Omnipotens sempiterne deus, qui hodierna die carnis eductum ergastulo beatissimum confessorem tuum benedictum subleuasti ad cælum; concede, quesumus, hæc festa tuis famulis celebrantibus cunctorum ueniam delictorum, ut qui exultantibus animis eius claritati congaudent ipso apud te interueniente consocientur et meritis[2].

Secreta.

Oblatis, domine, ob honorem beati confessoris tui benedicti, quesumus, placare muneribus, et ipsius tuis famulis interuentu cunctorum tribue indulgentiam peccatorum. Per dominum nostrum[3].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et gloriam tuam profusis precibus exorare, ut qui beati benedicti confessoris tui ueneramur festa, te opitulante, eius sanctitatis imitari ualeamus exempla, Et cuius meritis nequaquam possumus coæquari, eius precibus mereamur adiuuari. Per christum[4].

[1] S. p. 725. Y. fol. 83 b.
A. Iustus ut palma. PS. Bonum est. R. Domine, preuenisti. V. Uitam petiit. TR. Desiderium. V. Quoniam preuenisti. V. Posuisti super. OF. Ueritas mea. CO. Amen dico uobis quod uos qui reliquistis.

[2] + *Alia.* Omnipotens sempiterne deus, qui radiantibus beati benedicti confessoris tui exemplis arduum tuis imitabile famulis iter fecisti; da nobis inoffensis per eius instituta gressibus pergere, ut eiusdem in regione uiuentium mereamur gaudiis admisceri. Per. Z.

[3] S. p. 726. Y. fol. 84 a.

[4] Y. contained a longer and a different Preface, now erased. *Preface* in Z. Et te honorandi patris benedicti gloriosam celebrantes sollempnitatem glorificare; in quo hoc triste sæculum deserens, ad cælestis patriæ gaudia migrauit æterna. Qui sancti spiritus repletus dono decoratis monachorum gregibus dignus effulsit pastor; et quod sacris admonuit dictionibus sanctis impleuit operibus, ut quam diuinis inchoauerat oraculis semitam exemplis monstraret lucidis; ut gloriosa monachorum plebs, paterna intuens uestigia, ad perpetua lucis æternæ præmia uenire mereatur. Per christum.

Ad complendum.

Perceptis, domine, salutaribus sacramentis, humiliter deprecamur, ut, intercedente beato confessore tuo benedicto, quæ pro illius uenerando agimus obitu nobis proficia(n)t ad salutem. Per[1].

XVIII. kal. mai. Natale sanctorum tyburtii, ualeriani, et maximi[2].

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut qui sanctorum tuorum tiburtii, ualeriani, et maximi, sollemnia colimus, eorum etiam uirtutes imitemur. Per.ʸ

Secreta.

Hostia hæc, quesumus, domine, quam in sanctorum tuorum natalitiis recensentes offerimus, et uincula nostræ prauitatis absoluat, et tuæ nobis misericordię dona conciliet. Per.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et te in sanctorum martyrum festiuitate laudare, qui semper es laudabilis in tuorum commemoratione sanctorum, et magnæ fidei largiris affectum, et tolerantiam tribuis passionum, et antiqui hostis facis superare machinamentum; quo egregii martyres tui ad capiendam supernorum beatitudinem premiorum, nullis impediantur retinaculis blandimentorum. Per christum[3].

Ad complendum.

Sacro munere satiati supplices te, domine, deprecamur, ut quod debitæ seruitutis celebramus officio, intercedentibus sanctis tuis, saluationis tuę sentiamus augmentum. Per.ʸ

VIII. kal. mai. Natale sancti georgii, martyris[4].

Deus, qui nos beati georgii martyris tui meritis et intercessione lætificas, concede propitius, ut qui eius beneficia poscimus, dona tuæ gratiæ consequamur. Per dominum nostrum.ʸ

Super oblata.

Munera, domine, oblata sanctifica, et, intercedente beato georgio martyre tuo, nos per hęc a peccatorum nostrorum maculis emunda. Per.ʸ

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Pro cuius nomine ueneranda confessione beatus martyr georgius diuersa supplicia sustinuit, et ea deuincens coronam perpetuitatis promeruit. Per quem[1].

Ad complendum.

Supplices te rogamus, omnipotens deus, ut quos tuis reficis sacramentis, intercedente beato georgio martyre tuo, tibi etiam placitis moribus dignanter tribuas deseruire. Per.ʸ

IIII. kal. mai. Natale sancti uitalis martyris[2].

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut, intercedente beato uitale martyre tuo, et a cunctis aduersitatibus liberemur in corpore, et a prauis cogitationibus mundemur in mente. Per dominum.ʸ

Secreta.

Accepta sit in conspectu tuo, domine, nostra deuotio, et eius nobis fiat supplicatione salutaris, pro cuius sollemnitate defertur. Per.ʸ

Ad complendum.

Refecti participatione muneris sacri, quesumus, domine deus noster, ut cuius exsequimur cultum sentiamus effectum. Per.ʸ

Kal. mai. Apostolorum philippi et iacobi[3].

DEUS, QUI NOS ANNUA APOSTOLORUM TUORUM philippi et iacobi sollemnitate lætificas, præsta, quesumus, ut quorum gaudemus meritis instruamur exemplis. Per.ʸ

---

[1] Y. fol. 84 b. + *Ad uesperum.* Fidelium tuorum, quesumus, domine, uota serenus intende, et interuentu beati benedicti, cuius depositionis celebramus diem, a cunctis nos absolutos reatibus, festis concede interesse perpetuis. Per dominum. Z.

[2] A. Sancti tui, domine, benedicent. PS. Exaltabo te, deus. AL. Sancti tui, domine. OF. Letamini. CO. Gaudete, iusti.

[3] O. p. 316. Z.

[4] A. Protexisti me. PS. Exaudi, deus, orationem cum. AL. Beatus uir. OF. Confitebuntur. CO. Lætabitur iustus.

[1] O. p. 317. Z.

[2] A. Protexisti. PS. Exaudi, deus, orationem. AL. Gloria et. OF. Repleti sumus. CO. Ego sum uitis.

[3] Exclamauerunt. PS. Exultate, iusti. AL. Nimis honorati. AL. Gaudete, iusti. OF. Confitebuntur. CO. Tanto tempore. (EP. Stabunt iusti. EV. Non turbetur cor uestrum).

Secreta.

Munera, domine, quæ pro apostolorum tuorum philippi et iacobi sollempnitate deferimus propitius suscipe, et mala omnia quæ meremur auerte. Per.ʸ

Præfatio.

U. D. nos tibi semper et ubique gratias agere. Qui ecclesiam tuam in apostolica soliditate firmasti, de quorum collegio[1] sunt beatus philippus et iacobus, quorum passionis hodie festum ueneramur, poscentes ut sicut eorum doctrinis instituimur, ita exemplis muniamur, et precibus adiuuemur. Per christum[2].

Ad complendum.

Quesumus, domine, salutaribus repleti mysteriis, ut quorum sollempnia celebramus eorum orationibus adiuuemur. Per.ʸ

V. non. mai. Natale sanctorum alexandri, euentii, et theodoli.

Præsta, quesumus, omnipotens et misericors deus, ut qui sanctorum tuorum alexandri, euentii, et theodoli natalitia colimus, a cunctis malis imminentibus eorum intercessionibus liberemur. Per.ʸ

Secreta.

Super has, quesumus, domine, hostias benedictio copiosa descendat, quæ et sanctificationem nobis clementer operetur, et de martyrum nos sollemnitate lætificet. Per dominum nostrum.ʸ

Ad complendum.

Refecti participatione muneris sacri, quesumus, domine deus noster, ut quorum exsequimur cultum sentiamus effectum. Per.ʸ

Eodem die. Inuentio sanctæ crucis[3].

DEUS, QUI IN PRÆCLARA SALUTIFERE[4] crucis inuentione passionis tuæ miracula suscitasti, concede ut uitalis ligni prętio, æternę uitę suffragia consequamur. Per (qui uiuis)[1].

Secreta.

Sacrificium, domine, quod immolamus placatus intende, ut ab omni nos exuat bellorum nequitia, et per uexillum sanctæ crucis filii tui, ad conterendas potestatis aduersariorum insidias, nos in tuę protectionis securitate constituat. Per[2].

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Qui per passionem crucis mundum redemit, et antiquæ arboris amarissimum gustum crucis medicamine indulcauit, Mortemque quæ per lignum uetitum uenerat per ligni tropheum deuicit, Ut mirabili suæ pietatis dispensatione, qui per ligni gustum a florigera sede discesseramus per crucis lignum ad paradisi gaudia redeamus. Per quem[3].

Benedictio.

Benedicat uobis omnipotens deus, qui per unigeniti sui domini nostri ihesu christi passionem et crucis patibulum genus redemit humanum. Amen.

Concedatque uobis ut cum omnibus sanctis, quæ sit eiusdem crucis, longitudo latitudo, sublimitas et profundum, mente deuota comprehendere possitis. Amen.

Quatinus uosmetipsos abnegando, crucemque gestando, ita in presentis uitæ studio redemptorem nostrum possitis sequi, ut ei inter choros

---

[1] consortio O. [2] O. p. 318. Z.

[3] Not in V.

A. Nos autem gloriari.	OF. Dextera.
PS. Deus misereatur.	CO. Nos autem.
AL. Sancti tui.	EP. Confidimus in nobis.
AL. Dicite in gentibus.	EV. Erat homo.

[4] Deus, qui unigeniti pretioso sanguine, etc. Bod.

[1] E. p. 101.

[2] Ib. Hæc oblatio, dne., purget ab omnibus, etc., Bod.

[3] O. p. 318; Qui salutem humani generis, etc., Bod.

Preface in Z. Præ[ci]pue in die ista, in qua filii tui unigeniti a iudæis abditum gloriosum inuentum est tropheum. Qui protoplasti facinus per ligni uetiti gustum humano in genere diriuatum deleuit, ac per idem lignum crucis simul quoque nostra secum christus adfixit delicta. Cuius typum uirga tenuit, quæ et separantes æquoris undas, et uiam populo moysi præparauit securam. Per cuius quoque umbram aspera mors populis ligno deducta cucurrit. In quo pendens redemptor factus maledictum ut (a) maledicto nos eriperet legis. Cuius ligni mysteriis saluari credimus omnes, ut cum omnibus sanctis compræhendere ualeamus, quæ sit latitudo, longitudo, et sublimitas, et profundum. In quibus gloriamur iustitiæ armis, per quam nobis crucifixus est mundus, et nos crucifigimur mundo. Quo signo inimici pellimus tela, cunctaque iacula calliditatis salubriter extradentes expediti compedibus hoc fronte nostra ferimus signum. In cuius tutela confisi collem aggredimur tenuem; per quem de torrente in uia bibit saluator; propter quod multum a terris in dextera tua nostrum subiit caput. Et ideo cum angelis.

angelorum post obitum mereamini adscisci. Amen.

Quod ipse prestare [1].

Ad complendum.

Repleti alimonia cælesti et spiritali poculo recreati, quæsumus, omnipotens deus, ut ab hoste maligno defendas, quos per lignum sanctæ crucis filii tui, arma(mis) iustitiæ pro salute mundi triumphare iussisti. Per eundem [2].

Alia.

Deus, cui cunctæ obœdiunt creaturæ, et omnia uerbo tuo fecisti in sapientia, supplices, quesumus, ineffabilem clementiam tuam, ut quos per lignum sanctæ crucis filii tui pio cruore es dignatus redimere, tu qui es lignum uitæ paradisique reparator omnibus in te credentibus dira serpentis uenena extinguas, et per gratiam spiritus sancti poculum salutis semper infundas. Per eundem [3].

II. non. mai. Natale iohannis apostoli et euangelistæ [4].

Deus, qui conspicis quia nos undique mala nostra perturbant, præsta, quesumus, ut beati iohannis apostoli tui intercessio gloriosa nos protegat. Per.ʸ

Secreta.

Muneribus nostris, quesumus, domine, precibusque susceptis, et cælestibus nos munda mysteriis et clementer exaudi. Per.ʸ

Ad complendum.

Refecti, domine, pane cælesti, ad uitam, quesumus, nutriamur æternam. Per dominum nostrum ihesum christum.ʸ

VI. id. mai. Sanctorum gordiani et epimachi [5].

Da, quesumus, omnipotens deus, ut qui beatorum martyrum gordiani atque epimachi sollemnia colimus eorum apud te intercessionibus adiuuemur. Per.ʸ

Secreta.

Hostias tibi, domine, beatorum martyrum gordiani atque epimachi dicatas meritis benignus assume, et ad perpetuum nobis tribue prouenire subsidium. Per.ʸ

Ad complendum.

Quesumus, omnipotens deus, ut qui cælestia alimenta percepimus, intercedentibus sanctis tuis gordiano atque epimacho, per hæc contra omnia aduersa muniamur. Per.ʸ

IIII. id. mai. Natale sanctorum [1] nerei, et achillei, et [1] pancratii [2].

Semper nos, domine, martyrum tuorum nerei, et achillei, et [3] pancratii [3] foueat, quesumus, beata sollemnitas, et tuo dignos reddat obsequio. Per [4].

Secreta.

Sanctorum tuorum, domine, nerei et achillei, atque [3] pancratii [3], tibi grata confessio et munera nostra commendet, et tuam nobis indulgentiam semper imploret. Per [5].

Præfatio.

U.D. æterne deus. Quoniam a te constantiam [6] fides, a te uirtutem sumit infirmitas, Et quicquid in persecutionibus sæuum est, quicquid in morte terribile, nominis tui facis confessione superari. Unde benedicimus te, domine, in operibus tuis, teque in sanctorum tuorum nerei, et achillei, atque pancratii prouectione laudamus. Per christum [7].

Ad complendum.

Quesumus, domine, ut beatorum martyrum tuorum, nerei et achillei, atque [8] pancratii [8], deprecationibus sacra sacramenta quæ sumpsimus ad tuæ nobis proficiant placationis augmentum. Per [9].

---

[1] O. p. 374.
[2] E. p. 102 Z. Adesto nobis, dne., etc., Bod.
[3] D. qui præclara salutifere, etc., Bod. : *om.* Z.
[4] Ante portam Bod. E. V; + Latinam E. V. Y.

A. Ego autem sicut oliua.	OF. Gloria et honos.
PS. Quid gloriaris.	CO. Magna est.
AL. Iustus ut palma.	

[5]

A. Sancti tui, domine.	OF. Mirabilis.
PS. Exurge, deus.	CO. Iustorum animæ.
AL. Te martyrum.	

[1–1] *Om.* Bod. E. V.
[2]

A. Ecce oculi domini.	OF. Confitebuntur.
PS. Exultate, iusti.	CO. Gaudete, iusti.
AL. Exultabunt.	

An entirely different Missa for St. Pancras only is provided in Bod. E. V.
[3–3] *Om.* Gel.
[4] Gel. p. 646. Z.
[5] Ib.
[6] conscientiam O.
[7] O. p. 319. Z.
[8–8] *Om.* Gel.
[9] Gel. p. 646.

IX. kal. iun. Natale sancti marci, euangelistæ[1].

Deus, qui beatum marcum euangelistam tuum euangelicæ predicationis gratia sublimasti, tribue, quesumus, eius nos semper et eruditione proficere et oratione defendi. Per[2].

Secreta.

Beati marci euangelistæ tui sollemnitate tibi munera deferentes, quesumus, domine, ut sicut illum predicatio euangelica fecit gloriosum, ita nos eius intercessio et uerbo et opere reddat acceptos. Per[3].

Ad complendum.

Pasti[4] cibo spiritali(s) alimonie, quesumus, domine deus noster, ut quod mysterio frequentamus, intercedente beato marco euangelista, plena uirtute consequamur[5].

In dedicatione ecclesiæ sanctæ mariæ ad martyres[6].

Concede, quesumus, omnipotens deus, ad eorum nos gaudia æterna pertingere, de quorum nos uirtute tribuis annua sollempnitate gaudere. Per.ʏ

Secreta.

Super has, quesumus, domine, hostias benedictio copiosa descendat, quæ et sanctificationem nobis clementer operetur, et de martyrum nos sollemnitate lætificet. Per.ʏ

Ad complendum.

Supplices te rogamus, omnipotens deus, ut quos tuis reficis sacramentis tibi etiam placitis moribus dignanter deseruire concedas. Per.ʏ

VIIII. kal. iun. Natale sancti urbani papæ[1].

Da, quesumus, omnipotens deus, ut qui beati urbani martyris tui atque pontificis sollemnia colimus, eius apud te intercessionibus adiuuemur. Per.ʏ

Secreta.

Hæc hostia, domine, quesumus, emundet nostra delicta, et [ad] sacrificium celebrandum subditorum tibi corpora mentesque sanctificet. Per.ʏ

Ad complendum.

Refecti participatione muneris sacri, quesumus, domine deus noster, ut cuius exsequimur cultum sentiamus effectum. Per.ʏ

Kal. iun. Natale sancti nicomedis martyris[2].

Deus, qui nos beati nicomedis martyris tui meritis et intercessione lætificas, concede propitius, ut qui eius beneficia poscimus dona tuæ gratiæ consequamur. Per.ʏ

Secreta.

Munera, domine, oblata sanctifica, et, intercedente beato nicomede martyre tuo, nos per hæc a peccatorum nostrorum maculis emunda[3].ʏ

Ad complendum.

Supplices te rogamus, omnipotens deus, ut

---

[1] A. Ego autem sicut. PS. Quid gloriaris. AL. Iustus ut palma. OF. Gloria et. CO. Posuisti, domine.

St. Mark is commemorated on vii. Kal. Mai. in Z., with a Preface, and a different Sec. and Postcom.

[2] R. p. 401 S. p. 737.

[3] R. S.

Sec. Hanc, dne., q., oblationem pro commemoratione beati marci tibi oblatum benigne contuere, et præsta ut nomini tuo ad gloriam, et nobis proficiat ad medelam. Per. Z.

+ *Præfatio.* Et nos te iugiter conlaudare, benedicere, et prædicare, qui per beatum marcum euangelistam atque pontificem meruimus cognoscere filii tui incarnationis et diuinitatis mirabile mysterium. Petimus ergo misericordiam tuam, ut, eo annuente, fides nostra operum executione ornetur, et perseuerantiæ fine claudetur. Per. Z.

Ad com. Tribuat nobis, q., dne., continuum tua sancta præsidium, quo beati marci euangelistæ tui præcibus nos ab omnibus semper tueamur aduersis. Per. Z.

[4] Refecti S.

[5] S. p. 738.

[6] A. Terribilis est. PS. Dominus regnauit decorem. R. Locus iste. V. Deus cui adstat. AL. Adorabo. OF. Domine deus, in simplicitate. CO. Domus mea. (EP. Uidi ciuitatem. EU. Ingressus ihesus).

[1] A. Sacerdotes tui, domine. PS. Memento. R. Inueni dauid. V. Nihil proficiet. AL. Beatus uir. OF. Ueritas mea. CO. Fidelis seruus.

[2] A. Letabitur iustus. PS. Exaudi, deus, orationem. R. Posuisti, domine. V. Desiderium. AL. Beatus uir. OF. In uirtute. CO. Magna est.

[3] + *Præfatio.* U. D. æterne deus. Et in præsenti festiuitate sancti nicomedis martyris tui confitendo laudis hostias immolare, tuamque inmensam pietatem implorare, ut sicut illi dedisti cælestis palmam triumphi, sic, eo suffragante, nobis emundationem, ac ueniam concedas peccati; ut in te exultemus in misericordia in quo ille lætatur in gloria. Per christum dominum nostrum. Z.

quos tuis reficis sacramentis, intercedente beato nicomede martyre tuo, tibi etiam placitis moribus dignanter tribuas deseruire. Per.y

IIII. non. iun. Natale sanctorum marcellini et petri[1].

Deus, qui nos annua martyrum tuorum marcellini et petri martyrum tuorum sollemnitate lætificas, præsta, quesumus, ut quorum gaudemus meritis prouocemur exemplis. Per.y

Secreta.

Hostia hæc, quesumus, domine, quam in sanctorum tuorum[2] natalitiis recensentes offerimus, et uincula nostræ prauitatis absoluat, et tuę nobis misericordiæ dona conciliet. Per dominum nostrum.y

Præfatio.

U. D. æterne deus. Apud quem semper est preclara uita sanctorum, quorum nos mors preciosa lætificat et tuetur. Quapropter martyrum tuorum marcellini et petri gloriosa recensentes natalitia, laudes tibi referimus, et magnificentiam tuam supplices exoramus, Ut quorum sumus martyria uenerantes, beatitudinis mereamur esse consortes. Per christum[3].

Ad complendum.

Sacro munere satiati supplices te, domine, deprecamur ut quod debito seruitutis celebramus officio[4], saluationis tuæ sentiamus augmentum. Per.y

V. id. iun. Natale sanctorum primi et feliciani[5].

Fac nos, domine, quesumus, sanctorum tuorum primi et feliciani semper festa sectari, quorum suffragiis protectionis tuæ dona capiamus. Per[6].

[1] A. Clamauerunt.
PS. Benedicam dominum.
R. Iustorum animæ.
V. Uisi sunt oculis.
AL. Te martyrum.
OF. Letamini.
CO. Iustorum anime.

[2] Marcellini et Petri Y.

[3] O. p. 322. Z.

[4] Intercedentibus sanctis tuis Marcellino et Petro Y.

[5] A. Sapientiam sanctorum.
PS. Exultate, iusti.
R. Exultabunt.
V. Cantate domino.
AL. Mirabilis.
OF. Mirabilis.
CO. Ego uos elegi.

[6] E. p. 118.

Secreta.

Fiat, domine, quesumus, hostia sacranda placabilis pretiosi celebritate martyrii, quæ et peccata nostra purificet, et tuorum tibi uota conciliet famulorum. Per[1].

Ad complendum.

Quesumus, omnipotens deus, ut sanctorum tuorum celestibus mysteriis celebrata sollemnitas, indulgentiam nobis tuæ propitiationis adquirat. Per[2].

II. id. iun. Sanctorum basilidis, cyrini, naboris, et nazarii[3].

Sanctorum basilidis, cyrini, naboris, et nazarii, quesumus, domine, natalitia nobis uotiua resplendeant, et quod illis contulit excellentia sempiterna, fructibus nostræ deuotionis adcrescat. Per[4].

Secreta.

Pro sanctorum basilidis, cyrini, naboris, et nazarii sanguine uenerando, hostias tibi, domine, sollemniter immolamus, tua mirabilia pertractantes, per quæ talis est perfecta uictoria. Per[5].

Ad complendum.

Semper, domine, sanctorum martyrum basilidis, cyrini, naboris, et nazarii sollemnia celebremus, ut eorum patrocinia iugiter sentiamus. Per[6].

XVII. kal. iul. Natale sancti uiti pueri[7].

Da ecclesiæ tuæ, quesumus, domine, sancto uito intercedente, superbę non sapere, sed tibi placita humilitate proficere, ut proterua despiciens, quæcumque matura sunt libera exerceat caritate. Per[8].

Secreta.

Sicut gloriam diuinæ potentiæ munera pro

[1] E. p. 118.

[2] Ib.

[3] A. Intret in conspectu.
PS. Deus uenerunt.
R. Uindica, domine.
V. Posuerunt.
AL. Exultabunt.
OF. Exultabunt.
CO. Posuerunt.

[4] Gel. p. 647.

[5] Ib.

[6] Ib.

[7] A. Sapientes.
PS. Exultabunt iusti.
R. Exultabunt.
V. Cantate domino.
AL. Sancti tui, domine.
OF. Mirabilis.
CO. Iustorum.

[8] Gel. p. 647. Z.

sanctis oblata testantur, sic nobis effectum, domine, tuæ saluationis impendant. Per [1].

Ad complendum.

Refecti, domine, benedictione sollemni, quesumus, ut per intercessionem sancti uiti medicina sacramenti et corporibus nostris prosit et mentibus. Per [2].

XIIII. kal. iul. Sanctorum marci et marcelliani [3].

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut qui sanctorum tuorum marci et marcelliani natalitia colimus a cunctis malis imminentibus eorum intercessione liberemur. Per dominum nostrum.[y]

Secreta.

Munera, domine, tibi dicata sanctifica, et, intercedentibus beato marco et marcelliano, per eadem nos placatus intende. Per dominum.[y]

Ad complendum.

Salutaris tui, domine, munere satiati supplices exoramus ut [4] quorum lætamur gustu renouemur effectu. Per.[y]

XIII. kal. iul. Natale sanctorum geruasii, et protasii [5].

Deus, qui nos annua sanctorum tuorum geruasii [6] et protasii [6] sollemnitate lætificas, concede propitius ut quorum gaudemus meritis accendamur exemplis. Per dominum.[y]

Secreta.

Oblatis, quesumus, domine, placare muneribus, et, intercedentibus sanctis tuis [1], a cunctis nos defende periculis. Per.[y]

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Pro cuius nominis confessione beati martyres geruasius et protasius passi, in cælesti regione æternis perfruuntur gaudiis, et pro eorum sollemni recordatione ecclesia religiosis exultat officiis. Per quem [2].

Ad complendum.

Hæc nos communio, domine, purget a crimine, et, intercedentibus sanctis tuis, cælestis remedii faciat esse consortes. Per dominum.[y]

VIIII. kal. iul. Uigilia sancti iohannis baptistæ [3].

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut familia tua per uiam salutis incedat, et beati iohannis pręcursoris hortamenta sectando, ad eum quem prędixit secura perueniat. Per dominum.[y]

Secreta.

Munera, domine, oblata sanctifica, et, intercedente beato iohanne baptista, nos per hæc a peccatorum nostrorum maculis emunda. Per.[y]

Præfatio.

U. D. æterne deus. Exhibentes sollemne ieiunium, quo beati iohannis baptistę natalitia preuenimus. Cuius genitor dum eum dubitat nasciturum, sermonis amisit officium, et, eo nascente, et sermonis usum et prophetiæ suscepit donum. Cuius genetrix, senio confecta, sterilitate mutata, in eius conceptu non solum sterilitatem amisit, fecunditatem adquisiuit, sed etiam spiritum sanctum, quo matrem domini et saluatoris agnosceret, accepit. Per quem [4].

Ad complendum.

Beati iohannis baptistę nos, domine, pręclara

---

[1] Gel. p. 648. *Secreta.* Munera tibi, domine, dicata sanctifica, et, intercedente beato uito martyre tuo, per eadem nos placatus intende. Per dominum nostrum. Z.

Præfatio. Beati uiti martyrio gloriantes, cui admirandam gratiam in tenero adhuc corpore, et necdum uirili more maturo, uirtutem fidei et patientiæ fortitudinem tribuisti; ut sæuitiæ persecutoris non cederet constantia puerilis; et inter acerba supplicia nec sensu potuit terreri, nec frangi ætate, ut gloriosior fieret et corona martyrii. Et ideo. Z.

[2] Gel. p. 648.

[3] A. Salus autem.
PS. Noli emulari.
R. Iustorum animæ.
V. Uisi sunt oculis.
AL. Iusti epulentur.
OF. Anima nostra.
CO. Amen dico uobis quod unus ex minimis.

[4] + Intercedentibus sanctis marco et marcelliano Y.

[5] A. Loquetur dominus pacem.
PS. Benedixisti, domine.
R. Gloriosus deus.
V. Dextera tua.
AL. Te martyrum.
OF. Letamini.
CO. Posuerunt.

[6–6] So E. O; Protasii et geruasii Bod. V.

---

[1] + Geruasio et protasio Y.

[2] O. p. 323. Z.

[3] A. Ne timeas.
PS. Domine, in uirtute.
R. Fuit homo.
V. Ut testimonium.
OF. Gloria et.
CO. Magna est.
(LEC. Factum est uerbum domini.
EV. Fuit in diebus).

[4] O. p. 324; Y. fol. 95 b. Z.

comitetur oratio, et quem uenturum esse prædixit poscat nobis fore placatum. Per.ʸ

VIII. kal. iul. Natiuitas sancti iohannis baptistæ[1].

In prima missa.

Concede, quesumus, omnipotens deus, ut qui beati iohannis baptiste sollempnia colimus eius apud te intercessione muniamur. Per.ʸ

Secreta.

Munera, domine, oblata sanctifica, et, intercedente beato iohanne baptista, nos per hæc a peccatorum nostrorum maculis emunda. Per dominum.ʸ

Ad complendum.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut qui cælestia alimenta percepimus, intercedente beato iohanne baptista, per hæc contra omnia aduersa muniamur. Per.ʸ

Statio in die[2].

Ad missam.

DEUS, QUI PRAESENTEM DIEM HOnorabilem nobis in beati iohannis natiuitate fecisti, da populis tuis spiritalium gratiam gaudiorum, et omnium fidelium mentes dirige in uiam salutis æterne. Per.ʸ

Secreta.

Tua, (domine), muneribus altaria cumulamus, illius natiuitatem honore debito celebrantes, qui saluatorem mundi et cecinit adfuturum, et adesse monstrauit, dominum nostrum ihesum christum. Qui tecum.ʸ

Prefatio.

U. D. æterne deus. Et in die festiuitatis hodiernę qua beatus iohannes exortus est tuam magnificentiam conlaudare. Qui uocem matris domini nondum editus sensit, et adhuc clausus utero, aduentum salutis humane prophetica exultatione significauit. Qui et genitricis sterilitatem conceptus abstulit, et patris linguam natus absoluit, solusque omnium prophetarum redemptorem mundi, quem prenuntiauit, ostendit. Et ut sacre purificationis effectum aquarum natura conciperet, sanctificandis iordanis fluentis ipsum baptismo baptismatis lauit auctorem. Et ideo[1].

Ad complendum.

Sumat ecclesia tua, deus, beati iohannis baptistę generatione lætitiam, per quem suæ regenerationis cognouit auctorem dominum nostrum. Qui tecum.ʸ

Alia[2].

Deus, qui nos concedis beati iohannis baptistę natalitia perfrui, eius nos tribue meritis adiuuari. Per.ʸ

Ad uesperos[3].

Omnipotens sempiterne deus, da cordibus nostris illam tuarum rectitudinem semitarum, quam beati iohannis baptistę in deserto uox clamantis edocuit. Per.ʸ

Alia.

Deus, qui nos annua beati iohannis baptistę sollemnia frequentare concedis, præsta, quesumus, ut et deuotis mentibus eadem celebremus, et eius patrocinio promerente plene capiamus securitatis augmentum. Per[4].ʸ

Alia.

Deus, qui conspicis quia nos undique mala nostra contristant, per precursorem gaudii corda nostra lætifica. Per.ʸ

Benedictio.

Benedicat uobis omnipotens deus beati iohannis

---

[1] A. Iustus ut palma. PS. Bonum est. R. Iustus ut palma. V. Ad adnuntiandum. | AL. Ipse peribit. OF. In uirtute. CO. Posuisti, domine.

[2] Item alia V; Item alia missa O.
A. De uentre. PS. Bonum est. R. Priusquam te. V. Misit dominus. (Inter natos). | AL. Beatus uir. OF. Iustus ut palma. CO. Tu puer profeta. (LEC. Audite, insulæ. EV. Elisabeth impletum est).

---

[1] O. p. 324; Y. fol. 96 b. Z.

[2] Ad vesperos V.

[3] Ad fontes V.

[4] For these three Coll. Z. substitutes:—
Deus, qui nos beati iohannis baptistæ concedis natalicio perfrui, eius nos tribue meritis adiuuari. Per.
Alia. Da, q., o. d., intra sanctæ ecclesiæ uterum constitutos, eo nos spiritu ab iniquitate nostra iustificari, quo beatum iohannem intra uiscera materna docuisti. Per.
Alia. O. et misericors d., qui beatum iohannem baptistam tua prouidentia destinasti, ut perfectam plebem christo domino præpararet; da, q., ut familia tua eius intercessione præconis, et a peccatis omnibus exuatur, et ad eum quem prophetauit peruenire mereamur, ihesum christum filium tuum dnm. nostrum.

baptistę intercessione, cuius hodie natalitia celebratis, concedatque ut cuius sollemnia colitis, patrocinia sentiatis. Amen.

Illius obtentu ab omnibus aduersis tueamini, et bonis omnibus perfruamini, qui aduentum redemptoris mundi, necdum natus cognouit, matris sterilitatem nascendo abstulit, patris linguam natus absoluit. Amen.

Quatinus ipsius agni, quem ille digito ostendit, cuius immolatione estis redempti, ita uirtutum lanis uestiri, et innocentiam ualeatis imitari, ut ei in æternæ patriæ felicitate possitis adiungi. Amen.

Quod ipse prestare [1].

VI. kal. iul. Sanctorum iohannis et pauli [2].

Quesumus, omnipotens deus, ut nos geminata lætitia hodiernę festiuitatis excipiat, quæ de beatorum iohannis et pauli glorificatione procedit, quos eadem fides et passio uere fecit esse germanos. Per.ʸ

Secreta.

Hostias tibi, domine, sanctorum martyrum iohannis et pauli dicatas meritis benignus assume, et ad perpetuum nobis tribuę prouenire subsidium. Per.ʸ

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Pro cuius amore gloriosi martyres iohannes et paulus martyrium non sunt cunctati subire, Quos in nascendi lege iunxit germanitas, in gremio matris ecclesiæ fidei unitas, in passionis acerbitate ferenda unius amoris societas. Per quem nos petimus eorum precibus adiuuari, quorum festa noscimur uenerari. Per quem [3].

Ad complendum.

Sumpsimus, domine, sanctorum tuorum sollempnia celebrantes, cælestia sacramenta; pręsta, quesumus, ut quod temporaliter gerimus, æternis gaudiis consequamur. Per.ʸ

IIII. kal. iul. Natale sancti leonis papæ.

Deus, qui beatum leonem pontificem sanctorum tuorum meritis coæquasti, concede propitius ut qui commemorationis eius festa percolimus, uitæ quoque imitemur exempla. Per.ʸ

Secreta.

Annuę, domine, ut, intercedente [1] beato leone pontifice [1], hæc nobis [2] prosit oblatio, quam immolando, totius mundi tribuisti relaxari delicta. Per.

Ad complendum.

Deus, qui animæ famuli tui leonis æterne beatitudinis premia contulisti, concede propitius ut qui peccatorum nostrorum pondere premimur, eius apud te precibus subleuemur. Per.ʸ

Eodem die [3]. Vigilia apostolorum petri, et pauli [4].

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut nullis nos permittas perturbationibus concuti quos in apostolicæ confessionis petra solidasti. Per dominum [5].

Secreta.

Munus populi tui, quesumus, domine, apostolica intercessione sanctifica, nosque a peccatorum nostrorum maculis emunda. Per dominum nostrum [6].ʸ

Prefatio.

U. D. æquum et salutare. Te, domine, suppliciter exorare, ut gregem tuum, pastor æterne, non deseras, sed per beatos apostolos tuos continua protectione custodias, Ut isdem rectoribus gubernetur, quos operis tui uicarios contulisti preesse pastores. Et ideo [7].

Ad complendum.

Quos cælesti, domine, alimento satiasti apostolicis intercessionibus ab omni aduersitate custodi. Per dominum.

Ad uigilias.

Deus, qui ecclesiam tuam apostoli tui petri

---

[1] O. p. 372.

[2] A. Multe tribulationes. PS. Benedicam domino. R. Ecce quam bonum. V. Sicut unguentum. V. Mandauit. AL. Gaudete. OF. Gloriabuntur. CO. Etsi coram hominibus.

[3] O. p. 325. Z.

[1-1] So Pam.; animæ famuli tui leonis Bod. E. O. V. Z; intercessione beati leonis confessoris Y.

[2] *Om.* Bod. E. O. V. Z.

[3] A. Dicit dominus petro. PS. Cęli enarrant. R. In omnem terram. V. Cęli enarrant. OF. Mihi autem. CO. Tu es petrus. EP. Petrus et iohannes. EV. Dixit ihesus petro.

[4] Vigilia S. Petri V.

[5] This Coll. is found in Reg. Suec. Pam. O. V. Z. Deus, qui nobis apostolorum, etc. E. Y.

[6] Munera, dne., tuæ glorificationis, etc. E.

[7] O. p. 325. Z.

fide et nomine consecrasti, quique beatum illi paulum ad predicandum gentibus gloriam tuam sociare dignatus es, concede ut omnes, qui ad apostolorum tuorum sollemnia conuenerunt, spiritali remuneratione ditentur. Per.ʏ

III. kal. iul. Natale sancti petri apostoli[1].

DEUS, QUI HODIERNAM DIEM APOSTOLORUM TUORUM petri et pauli martyrio consecrasti, da ecclesiæ tuæ eorum in omnibus sequi preceptum, per quos religionis sumpsit exordium. Per.ʏ

Secreta.

Hostias, quesumus, domine, quas nomini tuo sacrandas offerimus apostolica prosequatur oratio, per quam nos expiari tribuis et defendi. Per dominum.ʏ

Præfatio.

U. D. æquum et salutare. Te, domine, suppliciter exorare, ut gregem tuum, pastor æterne, non deseras, sed per beatos apostolos tuos continua protectione custodias, Ut isdem rectoribus gubernetur, quos operis tui uicarios eidem contulisti præesse pastores. Et ideo[2].

Benedictio.

Benedicat uobis omnipotens deus, qui uos beati petri saluberrima confessione, in ecclesiasticæ fidei fundauit soliditatem. Amen.

Et quos beati pauli sanctissima instruxit predicatione sua uos tueatur gratissima defensione. Amen.

Quatenus petrus claue, paulus sermone, utrique intercessione, ad illam uos certent patriam introducere, ad quam illi, alter cruce, alter gladio, hodierna die peruenerunt. Amen.

Quod ipse præstare dignetur[3].

[1] A. Nunc scio uere.
PS Domine, probasti.
R. Constitues.
V. Pro patribus.
AL. Tu es petrus.
OF. Constitues.
CO. Symon iohannis.
(LEC. Misit herodes rex.
EV. Venit ihesus).

[2] V. Y. fol. 98 b. *Præfatio.* Apud quem cum beatorum apostolorum continuata festiuitas, triumphique cælestis perpetua æterna sit celebritas. Nobis tamen eorum festa annuis recursibus tribuis frequentare, ut et illorum passioni sit ueneratio ex nostra deuotione, et nobis auxilium proueniat de eorum sanctissima intercessione. Per christum. Z.

[3] O. p. 373.

Ad complendum.

Quos cælesti, domine, alimento satiasti apostolicis intercessionibus ab omni aduersitate custodi. Per.ʏ

Ad uesperos.

Omnipotens sempiterne deus, qui ecclesiam tuam in apostolica soliditate fundatam ab infernorum eruis terrore portarum, presta, ut in tua ueritate persistens nulla recipiat consortia perfidorum. Per.ʏ

Alia.

Familiam tuam, quesumus, domine, propitius intuere, et apostolicis defende presidiis, ut eorum precibus gubernetur quibus nititur, te constituente, principibus. Per dominum nostrum ihesum christum filium.ʏ

Alia.

Protege, domine, populum tuum, et apostolorum patrocinio confidentem perpetua defensione conserua. Per.ʏ

Alia.

Exaudi nos, deus salutaris noster, et apostolorum tuorum tuere præsidiis, quorum donasti fideles esse doctrinis. Per[1].ʏ

II. kal. iul. Natale sancti pauli apostoli[2].

Deus, qui multitudinem gentium beati pauli apostoli predicatione docuisti, da nobis, quesumus, ut cuius natalitia colimus eius apud te patrocinia sentiamus. Per.ʏ

Secreta.

Ecclesiæ tuæ, quesumus, domine, preces et hostias apostolica commendet oratio, ut quod pro illorum gloria celebramus nobis prosit ad ueniam. Per.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus[3]. Et maiestatem tuam suppliciter exorare, ut ecclesiam tuam beati pauli apostoli tui prædicatione edocta nulla sinas

[1] + *Alia.* Deus, qui beato apostolo tuo petro conlatis clauibus regni cælestis animas ligandi atque soluendi pontificium tradidisti, concede ut intercessionis eius auxilio, a peccatorum nostrorum nexibus liberemur. Per. Z.

[2] (EP. Notum uobis facio.
EV. Ecce nos reliquimus).
A. Scio cui credidi.
PS. Domine, probasti.
R. Qui operatus.
V. Gratia dei.
AL. Gaudete.
OF. Mihi autem.
CO. Amen dico uobis quod uos qui reliquistis.

[3] Z. Qui ecclesiam tuam, etc.; erased. Y.

fallatia uiolari. Et sicut nihil in uera religione manere dinoscitur, quod non eius condierit disciplina, ita ad peragenda ea quæ docuit, eius obtentu, tribuatur efficatia. Sentiatque credentium multitudo gentium eum pro se apud te intercessorem quem habere cognouit magistrum atquæ doctorem. Per (christum) dominum nostrum.

Ad complendum.

Perceptis, domine, sacramentis, beatis apostolis interuenientibus, deprecamur, ut quæ pro illorum celebrata sunt gloria, nobis proficiant ad medelam.ʏ

VI. non. iul. Sanctorun processi et martiniani [1].

Deus, qui nos sanctorum tuorum processi et martiniani confessionibus gloriosis circumdas et protegis, da nobis et eorum imitatione proficere et intercessione gaudere. Per dominum nostrum.ʏ

Secreta.

Suscipe, domine, preces et munera, quæ ut tuo sint digna conspectui, sanctorum tuorum precibus adiuuemur. Per.ʏ

Ad complendum.

Corporis sacri et preciosi sanguinis repleti libamine, quesumus, domine deus noster, ut quod pia deuotione gerimus certa rede[m]ptione capiamus. Per.ʏ

In octauas apostolorum [2].

Deus, cuius de(x)tera beatum petrum ambulantem in fluctibus, ne mergeretur, erexit, et coapostolum eius paulum, tertio naufragantem, de profundo pelagi liberauit, exaudi nos propitius, et concede, ut amborum meritis æternitatis gloriam consequamur. Per dominum.ʏ

Secreta.

Offerimus tibi, domine, preces et munera, quæ ut tuo sint digna conspectui, apostolorum tuorum poscimus precibus adiuuari. Per [1].ʏ

Ad complendum.

Protege, domine, populum tuum, et apostolorum tuorum patrocinio confidentem perpetua defensione conserua. Per.ʏ

VI. id. iul. Sanctorum .bii. fratrum [2].

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut qui gloriosos martyres in tua confessione cognouimus, pios apud te in nostra intercessione sentiamus. Per.ʏ

Secreta.

Sacrificiis presentibus, domine, quesumus, intende placatus, et, intercedentibus sanctis tuis, deuotioni nostræ proficiant et saluti. Per dominum.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Donari nobis suppliciter exorantes ut sicut sancti tui mundum in tua uirtute uicerunt, ita nobis a mundanis erroribus postulent expediri. Per [3].

Ad complendum.

Quesumus, omnipotens deus, ut illius salutaris capiamus affectum, cuius per hæc mysteria pignus accepimus. Per.ʏ

V. id. iul. Translatio sancti benedicti abbatis [4].

INTERCESSIO NOS, QUESUMUS, DOMINE, BEATI BENEdicti abbatis commendet, ut quod nostris meritis non ualemus eius patrocinio assequamur. Per [5].

---

[1] A. Iudicant sancti gentes. PS. Exultate, iusti. R. Exultabunt sancti. V. Cantate domino. | AL. Mirabilis dominus. OF. Gloriabuntur. CO. Anima nostra.

[2] A. Sapientiam. PS. Cęli enarrant. R. Iustorum animæ. V. Uisi sunt. | AL. Sancti tui, domine. OF. Exultabunt. CO. Iustorum.

[1] + *Præfatio.* U. D. æterne deus. Et maiestatem tuam supplici deuotione exorare, ut beatorum apostolorum tuorum petri et pauli quorum hodie diem octauum celebramus obtentu, mereamur tuum obtinere auxilium. Per christum dominum nostrum. Z.

[2] A. Laudate, pueri. PS. Sit nomen domini. R. Anima nostra. V. Laqueus. | AL. Laudate, pueri. OF. Anima nostra. COM. Quicumque fecerit.

[3] O. p. 326. Z.

[4] Introd. § 22.

[5] S. Y. fol. 101 a. Z. A. Iustus ut palma. PS. Bonum est. R. Domine, preueni. V. Uitam petiit. | AL. Iustus ut palma. OF. Ueritas. CO. Amen dico uobis quod uos qui reliquistis.

Secreta.

Sacris altaribus, domine, hostias superpositas sanctus benedictus, quesumus, in salutem nobis prouenire deposcat. Per dominum nostrum [1].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et gloriam tuam profusis precibus exorare, ut qui beati benedicti confessoris tui ueneramus festa, te opitulante, eius sanctitatis imitari ualeamus exempla. Et cuius meritis nequaquam possumus coæquari, eius precibus mereamur adiuuari. Per christum [2].

Ad complendum.

Protegat nos, domine, cum tui perceptione sacramenti beatus benedictus abba pro nobis intercedendo; ut et conuersationis eius experiamur insignia, et intercessionis ipsius percipiamus suffragia. Per [3].

VIII. kal. aug. Sancti iacobi apostoli [4].

Esto, domine [5], plebi tuæ sanctificator et custos, ut apostoli tui iacobi munita presidiis et conuersatione tibi placeat, et secura deseruiat. Per [6].

Secreta.

Oblationes populi tui, domine, quesumus, beati apostoli tui iacobi passio beata conciliet, et quæ nostris apta non sunt meritis, fiant tibi placita eius deprecatione [7].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Quia licet nobis semper salutem operetur diuini celebratio sacramenti, propensius tamen nobis confidimus profuturam, si beati apostoli tui iacobi intercessionibus adiuuemur. Per christum [8].

Ad complendum.

Beati apostoli tui iacobi [9], quesumus, domine, intercessione, nos adiuua, pro cuius sollemnitate deferimus tua sancta [1] lætantes. Per [2].

IIII. kal. aug. [3] Natale sanctorum simplicii, faustini, et beatricis [4], atque felicis [5].

Præsta, quesumus, domine, ut sicut populus christianus martyrum tuorum felicis [5], simplicii, faustini, et beatricis [4] temporali sollemnitate congaudet ita perfruatur æterna, et quod uotis celebrat comprehendat effectu. Per [6].

Super oblata.

Hostias tibi, domine, pro sanctorum martyrum felicis [5], simplicii, faustini, et beatricis [4] commemoratione deferimus, suppliciter obsecrantes, ut et indulgentiam nobis pariter conferant et salutem. Per [7].

Ad complendum.

Præsta, quesumus, domine, ut sanctorum tuorum felicis [5], simplicii, faustini, et beatricis [4] cælestibus mysteriis celebrata sollemnitas, indulgentiam nobis tuæ propitiationis adquirat. Per dominum [8].

III. kal. aug. Natale sanctorum abdon et sennes [9].

Deus, qui sanctis tuis abdon et sennen ad hanc gloriam ueniendi copiosum munus gratiæ contulisti, da famulis tuis suorum ueniam peccatorum ut sanctorum tuorum intercedentibus meritis ab omnibus mereamur aduersitatibus liberari. Per.[y]

Secreta.

Hæc hostia, domine, quesumus, quam in sanctorum tuorum natalitiis recensentes offerimus, et uincula nostræ prauitatis absoluat, et tuæ

---

[1] O. p. 326. Z. [2] Y. Z. [3] S. Y. Z.
[4] A. Mihi autem. PS. Domine, probasti. R. Constitues eos. V. Pro patribus. AL. Nimis honorati. OF. Mihi autem. CO. Ego uos.
[5] + propitius E. [6] E. p. 127; Y. fol. 104 b. Z.
[7] E. p. 127. [8] O. p. 327; Y. fol. 104 b. Z.
[9] + cuius hodie festiuitate corpore et sanguine filii tui nos refecisti E.

[1] dona E. [2] E. p. 127; Y. fol. 104 b. Z.
[3] A. Sacerdotes eius. PS. Memento. R. Sacerdotes. V. Illuc producam. AL. Inueni dauid. OF. Ueritas mea. CO. Beatus sermo.
[4] Viatricis Gel. [5] *Om.* Gel. Y.
[6] Y. fol. 105 b; Gel. p. 657. There is a different Mass provided in V. p. 106.
[7] Gel. p. 657. [8] Ib.
[9] A. Intret in conspectu. PS. Deus, uenerunt. R. Gloriosus. V. Dextera tua. AL. Mirabilis. OF. Mirabilis deus. CO. Posuerunt.

nobis misericordiæ dona conciliet. Per dominum[1].[y]

Ad complendum.

Per huius, domine, operationem mysterii et uitia nostra purgentur, et, intercedentibus sanctis tuis, iusta desideria compleantur. Per.[y]

Kal. aug. Ad sanctum petrum ad uincula[2].

DEUS, QUI BEATUM PETRUM APOSTOLUM a uinculis absolutum inlæsum abire fecisti, nostrorum, quesumus, absolue uincula peccatorum, et omnia mala a nobis propitiatus exclude. Per.[y]

Secreta.

Oblatum tibi, domine, sacrificium uiuificet nos semper et muniat. Per dominum nostrum[3].[y]

Ad complendum.

Corporis sacri et pretiosi sanguinis repleti libamine, quesumus, domine deus noster, ut quod pia deuotione gerimus, intercedente[4] beato petro apostolo tuo[4], certa redemptione capiamus. Per.[y]

Eodem die. Passio sanctorum machabeorum.

Fraterna nos, domine, martyrum tuorum corona lætificet, quæ et fidei nostræ prebeat incitamenta uirtutum, et multiplici nos suffragio consoletur. Per dominum nostrum[5].

Secreta.

Votiua, domine, mysteria sanctorum tuorum sollemnia celebrantes, deuota mente tractamus, quibus nobis et presidium crescit et gaudium. Per[1].

Prefatio.

U. D. æterne deus. Quia licet in omnium sanctorum tuorum tu sis, domine, protectione mirabilis, in his tamen speciale munus tuum agnoscimus, quos fratres sorte nascendi magnifica præstitisti passione[2], Ut simul esset et ueneranda gloria genitricis, et florentissima proles ecclesiæ. Et ideo[3].

Ad complendum.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut quorum memoriam sacramenti participatione recolimus, fidem quoque proficiendo sectemur. Per dominum nostrum[4].

IIII. non. aug. Natale sancti stephani pontificis[5].

Deus, qui nos beati stephani martyris tui atque pontificis annua sollemnitate lætificas, concede propitius ut cuius natalitia colimus, de eiusdem etiam protectione gaudeamus. Per.[y]

Secreta.

Munera tibi, domine, dicata sanctifica, et, intercedente beato stephano martyre tuo atque pontifice, per eadem nos placatus intende. Per.[y]

Ad complendum.

Hæc nos communio, domine, purget a crimine, et, intercedente beato stephano martyre tuo atque pontifice, cælestis remedii faciat esse consortes.[y]

VIII. id. aug. Natale sancti syxti episcopi[6].

Deus, qui conspicis quia ex nulla nostra uirtute subsistimus, concede propitius ut, intercessione

---

[1] *Præfatio.* Et te laudare mirabilem deum in sanctis tuis, quos ante constitutionem mundi in æternam tibi gloriam præparasti, ut per eos huic mundo ueritatis tuæ lumen ostenderes. Quos ita spiritu ueritatis armasti, ut formidinem mortis per informitatem carnis euincerent. De quorum collegio sunt martyres tui abdon et sennes, qui ecclesiæ tuæ prato sicut rosæ et lilia floruerunt. Quos unigeniti tui sanguis in prælio confessionis roseo colore perfudit, et obprobrium passionis niueo liliorum splendore uestiuit. Per quem. Z.

[2] A. Nunc scio uere. PS. Domine, probasti. R. Constitues. V. Pro patribus. AL. Tu es petrus. OF. Mihi autem. CO. Tu es petrus.

[3] E. p. 127; Y. provided a Preface here, now erased.

[4-4] *Om.* V.

[5] Pam. p. 322; Y. fol. 106 a.

---

[1] Pam. p. 323. For this Sec. Y. substitutes: Accepta sit in conspectu tuo, domine, nostra deuotio, et eorum nobis fiat supplicatione salutaris pro quorum solennitate defertur. Per.

[2] + germanos O.

[3] O. p. 328. Z.

[4] Pam. p. 323; Y. fol. 106 a.

[5] A. Iustus ut palma. PS. Bonum est confiteri. R. Iustus non conturbabitur. V. Tota die miseretur. AL. Inueni dauid. OF. Inueni dauid. CO. Domine, quinque.

[6] A. Sacerdotes dei. PS. Memento. R. Sacerdotes eius. V. Illuc producam. AL. Te martyrum. OF. Inueni dauid. CO. Fidelis sermo.

beati syxti martyris tui atque pontificis[1], contra omnia aduersa muniamur. Per.

Secreta.

Sacrificiis presentibus, domine, quesumus, intende placatus, ut deuotioni nostræ proficiant et saluti. Per.ʏ

Prefatio.

U. D. æterne deus. Et[2] in die festiuitatis hodierne, qua beatus syxtus pariter sacerdos et martyr deuotum tibi sanguinem exultanter effudit, Qui ad eandem gloriam promerendam doctrinę suæ filios incitauit, et quos erudiebat hortatu preueniebat exemplo. Per christum[3].

Infra actionem[4].

Intra quorum nos consortium non æstimator meriti sed ueniæ, quesumus, largitor admitte. Per christum.ʏ

Prefatio uuæ.

Benedic, domine, et hos fructus nouos uuæ, quos tu, domine, per rorem cæli et inundantiam pluuiarum, et temporum serenitate et tranquillitate, ad maturitatem perducere dignatus es; et dedisti ea ad usus nostros cum gratiarum actione percipere, in nomine domini nostri ihesu christi, per quem hęc omnia, [domine, semper bona creas][5].

Ad complendum.

Præsta, quesumus, domine deus noster, ut cuius nobis festiuitate uotiua sunt sacramenta, eius salutaria nobis intercessione reddantur. Per.ʏ

Eodem die. Natale sanctorum felicissimi et agapiti.

Deus, qui nos concedis martyrum tuorum felicissimi et agapiti natalitia colere, da nobis in ęterna lętitia de eorum societate gaudere. Per.ʏ

Secreta.

Munera tibi, domine, nostræ deuotionis offerimus, quæ et pro tuorum tibi grata sint honore iustorum, et nobis salutaria, te miserante, reddantur. Per.ʏ

[1] + throughout felicissimi et agapiti. Y.
[2] + præcipue Z. [3] O. p. 328. Z.
[4] Benedictio uuæ Bod. V. Z; in S. in Festo Transfig. Aug. 6, p. 841.
[5] V. Y. Z. This Ben. occurs again with variations on fol. 291 b.

Ad complendum.

Præsta nobis, domine, quesumus, intercedentibus sanctis tuis felicissimo et agapito, ut quæ ore contingimus pura mente capiamus. Per dominum.ʏ

VII. id. aug. Natale sancti donati episcopi et confessoris[1].

Deus, tuorum gloria sacerdotum, præsta, quesumus, ut sancti confessoris (martyris) et episcopi tui donati, cuius festa gerimus sentiamus auxilium. Per[2].

Secreta.

Præsta, quesumus, domine, ut sancti confessoris (martyris) tui et episcopi donati precibus, quem ad laudem nominis tui dicatis muneribus honoramus, piæ nobis deuotionis fructus adcrescat[3].

Ad complendum.

Votiua, domine, dona, quæ pro beati confessoris et episcopi tui donati sollemnitate percepimus, quesumus, ut eius precibus et presentis nobis uitæ pariter et æterne tribuas conferre subsidium. Per[4].

VI. id. aug. Natale sancti cyriaci martyris[5].

Deus, qui nos annua beati cyriaci martyris tui (sociorumque eius) sollempnitate lætificas, concede propitius ut cuius natalitia colimus, uirtutem quoque passionis imitemur. Per dominum.ʏ

Secreta.

Accepta sit in conspectu tuo, domine, nostra deuotio, et eius (eorum) nobis fiat supplicatione salutaris, pro cuius (quorum) sollemnitate defertur. Per.ʏ

[1] A. Os iusti meditabitur. | V. Tota die meditatio.
PS. Noli emulari. | AL. Inueni dauid.
R. Iustus non confundetur. | CO. Fidelis seruus.
[2] Gel. p. 659.
[3] Ib. For this Secret. Y substitutes: Omnipotens et misericors deus, qui nos sacramentorum tuorum, et participes efficis et ministros, presta, ut, intercedente beato martyre tuo atque pontifice donato, eisdem proficiamus et fidei consortio et digno seruitio. Per.
[4] Ib., with verbal variations.
[5] A. Timete dominum. | AL. Exultabunt.
PS. Benedicam domino. | OF. Letamini.
R. Timete dominum. | CO. Signa eos.
V. Inquirentes.

Ad complendum.

Refecti participatione muneris sacri, quesumus, domine deus noster, ut cuius (quorum) exsequimur cultum, sentiamus effectum. Per.γ

U. id. aug. Uigilia sancti laurentii martyris[1].

Adesto, quesumus, domine, supplicationibus nostris, et, intercessione beati laurentii martyris tui, perpetuam nobis misericordiam benignus inpende. Per.γ

Secreta.

Hostias, domine, quas tibi offerimus, propitius suscipe, et, intercedente beato laurentio martyre tuo, uincula peccatorum nostrorum absolue. Per.γ

Prefatio.

U. D. æterne deus. Et deuotis mentibus natale beati martyris tui laurentii preuenire, qui, leuita simul martyrque uenerandus, et proprio claruit gloriosus officio, et memorandę passionis refulsit martyrio. Per christum[2].

Ad complendum.

Da, quesumus, domine deus noster, ut sicut beati laurentii martyris tui commemoratione, temporali gratulamur officio, ita perpetuo lætemur aspectu. Per.γ

IIII. id. aug. Passio[3] sancti laurentii martyris.

In prima missa.

Excita, domine, in ecclesia tua spiritum, cui beatus leuita laurentius seruiuit, ut eodem nos replente, studeamus amare quod amauit, et opere exercere quod docuit. Per[4].γ

Secreta.

Sacrificium nostrum tibi, domine, quesumus, beati laurentii precatio sancta conciliet, ut cuius honore sollemniter exhibetur meritis efficiatur acceptum. Per[5].

[1] A. Dispersit.
PS. Beatus uir.
R. Dispersit.
V. Potens in terra.
OF. Oratio mea.
CO. Qui uult.
(LEC. Confitebor tibi, domine.
EV. Si quis uult post me).

[2] O. p. 329. Z.

[3] Natale Bod. E. O. V.

[4] For this Coll. Y. substitutes the Coll. of the next Mass.

[5] V. The Sec. in Z. begins Accipe, q., dne., munera dignanter oblata.

Ad complendum.

Supplices te rogamus, omnipotens deus, ut quos donis cælestibus satiasti, intercedente beato laurentio martyre tuo, perpetua protectione custodias. Per.γ

Statio in die[1].

Ad missam.

Da nobis, quesumus, omnipotens deus, uitiorum nostrorum flammas extinguere, qui beato laurentio tribuisti tormentorum suorum incendia superare. Per.γ

Secreta.

Accipe, quesumus, domine, munera dignanter oblata, et, beati laurentii suffragantibus meritis, ad nostræ salutis auxilium prouenire concede[2]. Per.γ

Prefatio.

U. D. æterne deus. Et in die sollemnitatis hodierne, qua beatus laurentius, hostia sancta uiua tibi placens, oblatus est, qui igne accensus tui amoris, constanter ignem sustinuit passionis, et per immanitatem tormentorum peruenit ad societatem ciuium supernorum. Per christum[3].

Ad complendum.

Sacro munere satiati, supplices te, domine, deprecamur, ut quod debite seruitutis cęlebramus officio, intercedente beato laurentio martyre tuo, saluationis tuæ sentiamus augmentum. Per.γ

Alia.

Deus, cuius caritatis ardore beatus laurentius edaces incendii flammas, contempto persecutore, deuicit, concede ut omnes, qui martyrii eius merita ueneramur, protectionis tuæ auxilio muniamur. Per.γ

[1] A. Confessio.
PS. Cantate domino.
R. Probasti, domine.
V. Igne me examinasti.
AL. Beatus uir.
OF. Confessio.
CO. Qui mihi ministrat.
(EP. Qui parce seminat.
EV. Amen, amen dico, Nisi granum).

This second Mass for St. Laurence is omitted in Y.

[2] *Secreta.* Sacrificium nostrum tibi, domine, quæsumus, beati laurentii sancta præcatio conciliet, ut cuius honore sollempniter exhibetur meritis efficiatur acceptum. Per. Z.

[3] O. p. 329. Z.

III. id. aug. Natale sancti tyburtii martyris [1].

Beati tyburtii nos, domine, foueant continuata presidia, quia non desinis propitius intueri quos talibus auxiliis concesseris adiuuari. Per.ʏ

Secreta.

Adesto, domine, precibus populi tui, adesto muneribus, ut quæ sacris sunt oblata mysteriis tuorum tibi placeant intercessione sanctorum. Per.ʏ

Prefatio.

U. D. æterne deus. Qui dum beati tyburtii martyris merita gloriosa ueneramur, auxilium nobis tuæ propitiationis adfore deprecamur, quoniam credimus nos per eorum intercessionem, qui tibi placuere, peccatorum nostrorum ueniam impetrare. Per christum [2].

Ad complendum.

Sumpsimus, domine, pignus redemptionis æterne. Sit nobis, quesumus, interueniente beato tiburtio martyre tuo, uitæ presentis auxilium pariter et futuræ. Per.

Id. aug. Natale sancti ypoliti martyris [3].

Da nobis, omnipotens deus, ut beati ypolyti martyris tui (sociorumque eius) ueneranda sollemnitas et deuotionem nobis augeat et salutem. Per.ʏ

Secreta.

Respice, domine, munera populi tui sanctorum festiuitate uotiua, et tuæ testificatio ueritatis nobis proficiat ad salutem. Per dominum nostrum.ʏ

Prefatio.

U. D. æterne deus. Et tuam clementiam uocibus supplicibus implorare, ut beati ypoliti intercessio peccatorum nostrorum optineat ueniam, qui per tormenta passionis æternam peruenit ad gloriam [1]. Per christum [2].

Ad complendum.

Sacramentorum tuorum communio, domine, communio sumpta nos saluet, et in tuæ ueritatis luce confirmet. Per.ʏ

XVIIII. kal. sept. Natale sancti eusebii confessoris.

Deus, qui nos beati eusebii confessoris tui annua sollemnitate lætificas, concede propitius ut cuius sollemnia colimus per eius exempla ad te gradiamur. Per dominum.ʏ

Secreta.

Laudis tuæ hostiam, domine, immolamus in tuorum commemoratione sanctorum quibus nos et pręsentibus exui malis confidimus et futuris. Per [3].ʏ

Ad complendum.

Refecti cybo potuque cælesti, deus noster, te supplices exoramus, ut in cuius hæc commemoratione percepimus, eius muniamur et precibus. Per.ʏ

Eodem die. Uigilia assumptionis sanctæ mariæ [4].

Deus, qui uirginalem aulam beatæ mariae, in qua habitares, eligere dignatus es, da, quesumus, ut sua nos defensione munitos, iocundos faciat suæ interesse festiuitati. Qui uiuis et regnas.ʏ

Secreta.

Munera [5] nostra, domine, apud clementiam tuam dei genitricis commendet [5] oratio; quam idcirco de presenti sæculo transtulisti, ut pro

---

[1] A. Iustus ut palma. | AL. Mirabilis.
PS. Bonum est. | OF. In uirtute.
R. Os iusti meditabitur. | CO. Posuisti, domine.
V. Lex dei eius.

[2] O. p. 329. Z.

[3] A. Iusti epulentur. | AL. Iusti epulentur.
PS. Exurgat. | OF. Anima nostra.
R. Iustorum animæ. | CO. Dico autem uobis.
V. Uisi sunt.

---

[1] ueniam O. [2] O p. 330. Z.

[3] + *Præfatio.* Et clementiam tuam pronis mentibus exorare, ut (per) beati eusebii confessoris intercessionem salutiferam nostris mentibus firmes deuotionem. Concedasque ut sicut te solum credimus auctorem et ueneramur saluatorem, sic in perpetuum eius interuentu habeamus adiutorem. Per christum dominum nostrum. Z.

[4] (*uel*, Salue sancta). | OF. Offerentur.
A. Uultum tuum. | CO. Diffusa est.
PS. Eructauit. | (EP. Ab initio.
R. Diffusa est. | EV. Loquente ihesu).
V. Propter ueritatem.

[5-5] Magna est, domine, apud clementiam tuam dei genitricis V. Z.

peccatis nostris apud te fiducialiter intercedat. Per eundem dominum [1].

Prefatio.

U. D. æterne deus. Et clementiam tuam pronis mentibus implorare, ut per beatæ mariæ semper uirginis intercessionem salutiferam in nostris mentibus firmes deuotionem, concedasque ut sicut te solum credimus auctorem, et ueneramur saluatorem, sic imperpetuum, eius interuentu, habeamus adiutorem. Per christum [2].

Ad complendum.

Concede, quesumus, misericors deus, fragilitati nostræ presidium, ut qui sanctæ dei genitricis requiem celebramus, intercessionis eius auxilio, a nostris iniquitatibus resurgamus. Per eundem [3].

XVIII. kal. sept. Assumptio sanctæ mariæ dei genitricis [4].

VENERANDA NOBIS, DOMINE, HUIUS diei festiuitas opem conferat sempiternam; in qua sancta dei genetrix mortem subiit temporalem, nec tamen mortis nexibus deprimi potuit, quæ filium tuum dominum nostrum de se genuit incarnatum. Qui tecum.

Ad missam.

Famulorum tuorum, domine, delictis ignosce, ut qui placere de actibus nostris non ualemus, genetricis filii tui domini dei nostri intercessione saluemur. Qui tecum uiuit.

Secreta.

Intercessio, quesumus, domine, beatæ mariæ semper uirginis, munera nostra tibi commendat, nosque tuæ maiestati reddat acceptos. Per [5].

[1] Y. fol. 110 b; Pam. p. 329.

[2] O. p. 330, but assigned to Nat. S. Eusebii; omitted in Z.

[3] V. For this Postcom. Y. substitutes: Concede nobis, quesumus, omnipotens deus, ad beate marie semper uirginis gaudia eterna pertingere, de cuius ueneranda assumptione tribuis anima solennitate gaudere. Per.

[4] (EP. In omnibus requiem quesiui.
EV. Intrauit ihesus).
A. Gaudeamus.
PS. Eructauit.
R. Propter ueritatem.
V. Audi, filia.
(Hodie maria).
AL. Adducentur.
OF. Aue, maria.
CO. Dilexisti iustitiam.

[5] Pam. p. 330. Y. Z. substitute this Sec.: Subueniat, domine, plebi tuę dei genitricis oratio; quam etsi pro conditione carnis migrasse cognoscimus, in celesti gloria apud te pro nobis orare sentiamus. Per eundem.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et te in ueneratione sacrarum uirginum exultantibus animis laudare, benedicere, et predicare. Inter quas intemerata dei genetrix uirgo maria, cuius assumptionis diem cęlebramus, gloriosa effulsit, quæ et unigenitum tuum sancti spiritus obumbratione concepit, et uirginitatis gloria permanente huic mundo lumen æternum effudit, ihesum christum dominum nostrum. Per quem [1].

Ad complendum.

Mensæ cælestis participes effecti imploramus clementiam tuam, domine deus noster, ut qui festa dei genetricis colimus, a malis imminentibus eius intercessionibus liberemur. Per eundem [2].

Benedictio.

Deus, qui per beatę mariæ uirginis partum genus humanum dignatus est redimere, sua uos dignetur benedictione locupletare. Amen.

Eiusque semper et ubique patrocinia sentiatis, ex cuius intemerato utero auctorem uitæ meruistis suscipere. Amen.

Et qui ad eius celebrandam festiuitatem hodierna die deuotis mentibus conuenistis, spiritalium gaudiorum et æternorum premiorum uobiscum munera reportetis. Amen.

Quod ipse [3].

XVII. kal. sep. Octauis sancti laurentii [4].

Beati laurentii nos, domine, faciat passio ueneranda lætantes, et ut eam sufficienter recolamus faciat promptiores. Per [5].

Secreta.

Beati laurentii martyris honorabilem passionem muneribus nostris, domine, geminatis exsequimur, quæ licet propriis sit memoranda principiis indesinenter tamen permanet gloriosa. Per [6].

[1] O. p. 330; Y. fol. 111 b. Z.

[2] V. omits this Coll.

[3] O. p. 373.

[4] A. Probasti, domine.
PS. Exaudi, domine.
R. Posuisti, domine.
V. Desiderium.
AL. Beatus uir.
OF. In uirtute.
CO. Qui uult uenire.

[5] Gel. p. 662; Y. fol. 111 b.

[6] Ib.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Beati laurentii natalitia repetentes, cui fidem confessionemque ignis passionis ingestus non abstulit, sed eum, ut magis luceret, accendit; quoniam sicut aurum flammis non uritur sed probatur, sic beatus martyr non consumitur tormentorum incendiis, sed aptatur cęlestibus ornamentis. Per christum [1].

Ad complendum.

Sollemne [2] nobis intercessio beati laurentii martyris, quesumus, domine, præstet auxilium, ut cælestis mensę participatio quam sumpsimus tribuat ecclesiæ tuæ recensitam lætitiam. Per [3].

XV. kal. sep. Natale sancti agapiti martyris [4].

Lætetur ecclesia tua, deus, beati agapiti martiris tui confisa suffragiis, atque eius precibus gloriosis et deuota permaneat, et secura consistat. Per.ʏ

Secreta.

Suscipe, domine, munera quæ in eius tibi sollempnitate deferimus, cuius nos confidimus patrocinio liberari. Per dominum nostrum ihesum christum [5].

Ad complendum.

Satiasti, domine, familiam tuam muneribus sac(r)is. Eius, quesumus, semper interuentione nos refoue cuius sollempnia cælebramus. Per.

XI. kal. sep. Sancti timothei martyris [6].

Auxilium tuum nobis, domine, quesumus, placatus impende, et intercedente(tibus) beato(is) timotheo martyre tuo (martyribus tuis timotheo et simphoriano) dexteram super nos tuæ propitiationis extende. Per.ʏ

Secreta.

Accepta tibi sit, domine, sacratæ plebis oblatio, pro tuorum honore sanctorum, quorum se meritis percepisse de tribulatione cognoscit auxilium. Per [1].

Ad complendum.

Diuini muneris largitate satiati, quesumus, domine deus noster, intercedente(tibus) beato(is) timotheo martyre tuo (martyribus tuis timotheo et simphoriano) eius semper participatione uiuamus. Per dominum.ʏ

VIIII. kal. sep. Passio sancti bartholomei apostoli [2].

OMNIPOTENS SEMPITERNE DEUS, QUI HUIUS DIEI uenerandam sanctamque lætitiam beati apostoli tui bartholomei festiuitate tribuisti, da ecclesiæ, quesumus, et amare quod credidit, et predicare quod docuit. Per dominum nostrum [3].

Secreta.

Beati apostoli tui bartholomei, domine, cuius sollempnia recensemus, quesumus, ut auxilio eius tua beneficia capiamus, pro quo tibi hostias laudis offerimus. Per [4].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui ecclesiam tuam sempiterna pietate non deseris, sed per apostolos tuos iugiter erudis, et sine fine custodis. Per christum dominum nostrum [5].

Ad complendum.

Sumpsimus, domine, pignus salutis æterne,

---

[1] O. p. 331. Z.
[2] Solennis Y.
[3] Gel. p. 662; Y. fol. 111 b.
[4] A. Letabitur. | V. Tota die miseretur.
PS. Exaudi, deus, orationem cum deprecor. | AL. Gloria et honor.
R. Iustus non conturbabitur. | OF. In uirtute.
| CO. Beatus seruuș.
[5] V. + *Præfatio.* Qui humanum genus de profundo mortis eripiens, captiuitatem nostram ihesu christi filii tui domini nostri passione soluisti. Per quem ita uirtus antiqui hostis illisa est, ut eius quem ipse superauerat etiam beatum martyrem suum agapitum faceret esse uictorem. Cui triumphum in die quem sanguine suo signauit colentes, in tua gloria exultamus. Per christum dominum nostrum. Z.
[6] A. Salus autem. | AL. Mirabilis.
PS. Noli emulari. | OF. Mirabilis.
R. Exultabunt. | CO. Ego uos elegi.
V. Caritate dei.

[1] V. + *Præfatio.* Tibi enim festa sollempnitas, tibi dies sacrata celebratur, quam beati timothei martyris tui sanguis in ueritatis tuæ testificatione profusus magnifico nominis tui honore signauit. Per christum.
[2] A. Mihi autem. | AL. Gaudete.
PS. Domine, probasti. | OF. In omnem terram.
R. Constitues. | CO. Uos qui secuti.
V. Pro patribus.
This Festival is wanting in Bod. O. V.
[3] E. p. 134; Y. fol. 113 a. [4] Ib. [5] O. p. 331. Z.

cęlebrantes beati apostoli tui bartholomei uotiua sollemnia, et perpetua merita uenerantes. Per[1].

U. kal. sep. Natale sancti hermetis martyris[2].

Deus, qui beatum hermen martyrem tuum uirtute constantiæ in passione roborasti, ex eius nobis imitatione tribuę pro amore tuo prospera mundi despicere, et nulla eius aduersa formidare. Per.

Secreta.

Sacrificium tibi, domine, laudis offerimus in tuorum commemoratione sanctorum; da, quesumus, ut quod illis contulit gloriam nobis prosit ad salutem. Per.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Quoniam fiducialiter laudis tibi hostias immolamus, quas sancti hermetis martyris tui precibus tibi esse petimus acceptas. Per christum[3].

Ad complendum.

Repleti, domine, benedictione cælesti, quesumus clementiam tuam, ut, intercedente beato herme(te) martyre tuo, quæ humiliter gerimus salubriter sentiamus. Per.

IIII. kal. sep. Decollatio sancti iohannis baptistæ[4].

Perpetuis nos, domine, sancti iohannis baptistæ tuere præsidiis, et quanto fragiliores sumus tanto magis necessariis adtolle suffragiis. Per[5].

Secreta.

Munera tibi, domine, pro sancti martiris tui iohannis baptistæ passione deferimus, qui dum finitur in terris factus est cælesti sede perpetuus[1]. Per[2].

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Qui pręcursorem filii tui tanto munere ditasti ut pro ueritatis preconio capite plecteretur, et qui christum aqua baptizauerat, ab ipso in spiritu baptizatus, pro eodem proprio sanguine tinguereretur. Pręco quippe ueritatis, quæ christus est, herodem a fraternis thalamis prohibendo, carceris obscuritati detruditur, ubi solus diuinitatis tuæ lumine frueretur, deinde capitalem sententiam subiit, et ad inferna dominum precursurus descendit, et quem in mundo digito demonstrauit, ad inferos preciosa morte precessit. Et ideo[3].

Ad complendum.

Beati nos, domine, baptistæ et martyri(s) iohannis oratio per hæc sacrificia quæ sumpsimus, et intelligere christi tui mysterium postulet et mereri. Per dominum[4].

Benedictio.

Deus, qui uos beati iohannis baptistæ concedit sollemnia frequentare, tribuat uobis et eadem deuotis mentibus celebrare, et suæ benedictionis dona percipere. Amen.

Et qui pro legis eius præconio carceribus est retrusus in tenebris, intercessione sua a tenebrosorum operum uos liberet incentiuis. Amen.

Et qui (pro) ueritate, quæ deus est, caput non est cunctatus amittere, suo interuentu ad caput uestrum, quod christus est, uos faciat peruenire. Amen.

Quod ipse prestare dignetur[5].

Eodem die. Natale sanctæ sabinæ martyris.

Deus, qui inter cetera potentiæ tuæ miracula, etiam in sexu fragili uictoriam martyrii contulisti, concede propitius ut cuius natalitia colimus, per eius exempla ad te gradiamur. Per[6].

---

[1] E. p. 134; Y. fol. 113 a; + *Super Pop.* Protege, domine, populum tuum, etc. apostolorum tuorum patrocinio confidentem perpetua defensione conseruas. Per. Z.

[2] A. Sapientiam. | AL. Exultabunt.
PS. Celi enarrant. | OF. Exultabunt.
R. Iustorum. | CO. Ego uos elegi.
V. Uisi sunt oculis.

[3] O. p 332. Z.

[4] A. Iustus ut palma. | AL. Mir[abilis].
PS. Bonum est. | OF. Iustus ut palma.
R. Posuisti, domine. | CO. M[irabilis].
V. Desiderium.

[5] Pam. p. 335. For this Coll. Y. Z. substitute: Sancti iohannis bapt. et mart. tui, domine, quesumus, ueneranda festiuitas salutaris auxilii nobis prestet effectum. Per.

---

[1] + quæsumus, ut eius obtentu nobis proficiant ad salutem. Per. E. Y.

[2] E. p. 136. [3] O. p. 333; Y. fol. 115 a; Z.

[4] For this Postcom. Y. Z. substitute: Conferat nobis, quæsumus, domine, sancti iohannis, etc., as R. p. 482.

[5] O. p. 374.

[6] Exaudi nos, deus salutaris noster, ut sicut de beata sabinę festiuitate gaudemus, ita pie deuotionis erudiamur effectu. Per. Y. fol. 115 b.

Secreta.

Hostias tibi, domine, beatæ sabinę martyris tuę dicatas meritis benignus assume, et ad perpetuum nobis tribuę prouenire subsidium.ʏ Per[1].

Ad complendum.

Diuini muneris largitate satiati, quesumus, domine deus noster, ut, intercedente beata sabina martyre tua, in eius semper participatione uiuamus.ʏ Per[2].

III. kal. sep. Sanctorum felicis et audacti[3].

Maiestatem tuam, domine, supplices deprecamur, ut sicut nos iugiter sanctorum tuorum commemoratione lætificas, ita (semper) supplicatione defendas. Per.ʏ

Secreta.

Hostias, domine, tuæ plebis intende, et quas in honore nominis tui deuota mente celebrat proficere sibi sentiat ad salutem. Per.ʏ

Ad complendum.

Repleti, domine, muneribus sacris, quesumus, ut, intercedentibus sanctis tuis, in gratiarum tuarum semper actione maneamus. Per.ʏ

VI. id. sep. Natiuitas sanctæ mariæ genitricis dei[4].

SUPPLICATIONEM SERUORUM TUORUM, deus miserator, exaudi, ut qui in natiuitate dei genetricis et uirginis congregamur, eius intercessionibus conplacatus, a te de instantibus periculis eruamur. Per eundem.ʏ

Ad missam.

FAMULIS TUIS, DOMINE, CÆLESTIS GRATiæ munus impertire, ut quibus beatæ uirginis partus extitit salutis exordium, natiuitatis eius uotiua sollemnitas pacis tribuat incrementum. Per dominum nostrum.ʏ

Secreta.

Vnigeniti tui, domine, nobis succurrat humanitas, ut qui natus de uirgine matris integritatem non minuit sed sacrauit, in natiuitatis eius sollempniis a nostris nos piaculis exsuens oblationem nostram sibi faciat acceptam. Qui tecum.ʏ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et precipuę pro meritis beatæ dei genetricis et perpetuæ uirginis mariæ gratia plena(e) tuam omnipotentiam laudare, benedicere, et prædicare. Per quem maiestatem[1].

Ad complendum.

Sumpsimus, domine, celebritatis annuæ uotiua sacramenta. Præsta, quesumus, ut temporalis nobis uitæ remedia prebeant et æternę. Per.ʏ

V. id. sep. Natale sancti gorgonii martyris[2].

Sanctus, domine, gorgonius sua nos intercessione lætificet, et pia faciat sollempnitate gaudere. Per[3].

Secreta.

Grata tibi sit, domine, nostræ seruitutis oblatio, pro qua sanctus gorgonius martyr interueniat. Per[4].

Ad complendum.

Familiam tuam, deus, suauitas illa contingat et uegetet qua in martyre tuo gurgonio christi tui bono iugiter odore pascatur. Per[5].

---

[1] O. p. 374. + *Præfatio.* Et in præsenti festiuitate sancti martyris tuæ sabinæ tibi confitendo laudis hostias immolare, tuamque inmensam pietatem implorare, ut sicut illi dedisti cælestis palmam triumphi, sic ea suffragante, nobis emendationem ac ueniam concedas peccati, ut in te exultemus misericordia, in quo illa lætatur in gloria. Per christum. Z.

[2] Purificet nos, domine, quesumus, et diuini perceptio sacramenti, et gloriosa deprecatio sancte sabinę. Per. Y. fol. 115 b.

[3] A. Sapientiam. PS. Exultate, iusti. R. Gloriosus. V. Dextera. AL. Exultabit. OF. Letamini. CO. Quod dico uobis.

[4] A. Gaudeamus. PS. Eructauit. R. Propter ueritatem. V. Audi, filia. AL. Adducent. OF. Aue, maria. CO. Dilexisti. (EP. Ego quasi uitis. EV. Liber generationis).

[1] Pam. p. 593; not in Bod. E. O. V.

[2] A. Gloria et honore. PS. Domine, dominus noster. R. Posuisti, domine. V. Desiderium. AL. Exaltabunt. OF. Posuisti, domine. CO. Posuisti, domine.

[3] Gel. p. 667; Y. fol. 117 a.

[4] Ib. + *Præfatio.* Teque in sanctorum tuorum confessionibus laudare in cuius facti sunt uirtute uictores. Quando enim humana fragilitas, uel passionem æquanimiter ferre sufficeret, uel hostis aerii nequitias uinceret, nisi tuæ firmitatis subsidium ministrares, et sæua furentis inimici potenter arma contereres. Per christum. Z.

[5] Gel. p. 667.

III. id. sep. Natale sanctorum proti et iacincti martyrum[1].

Beati proti nos, domine, et iacincti foueat pretiosa confessio, et pia iugiter intercessio[2] tueatur. Per.[y]

Secreta.

Pro sanctorum proti et iacincti munera tibi, domine, commemoratione, quæ debemus, exsoluimus. Præsta, quesumus, ut remedium nobis perpetuę salutis operentur. Per.[y]

Præfatio.

U. D. æterne deus. Teque in sanctorum tuorum confessionibus laudare in cuius factę sunt uirtute uictores. Quando enim humana fragilitas uel passionem æquanimiter ferre sufficeret, uel hostis aerii nequitias uinceret, nisi tuæ firmitatis subsidium ministrares, et sæua furentis inimici potenter arma contereres? Per christum[3].

Ad complendum.

Vt percepta nos, domine, tua sancta purificent, beati proti et iacincti, quesumus, imploret oratio. Per.[y]

XVIII. kal. oct. Exaltatio sanctæ crucis.

Deus, qui nos hodierna die exaltatione sanctæ crucis annua sollempnitate lætificas, præsta ut cuius misterium in terra cognouimus, eius redemptionis premia consequi mereamur. Per[5].

Secreta.

Deuotas, domine, humilitatis nostræ preces et hostias misericordiæ tuæ comitetur[6] auxilium, et salutem quam per adam in paradiso ligni clauserat temerata pręsumptio ligni rursum fides aperiat. Per[1].

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Qui crucem ascendit, sanguinem fudit, et omnem mundum a peccato redemit. Ipse est enim agnus dei, ipse qui abstulit peccata mundi. Qui numquam moritur immolatus, et semper uiuit occisus, quem laudant[2].

Ad complendum.

Ihesu christi domini nostri corpore[3] saginati, per quem crucis est sanctificatum uexillum, quesumus, domine deus noster, ut per[4] hæc sancta quæ sumpsimus, perennitatis eius gloria, salutis[4] potiamur effectu. Per[5].

Ad populum.

Adesto familiæ tuæ, quesumus, clemens et misericors deus, ut in aduersis et prosperis preces eius exaudias, et nefas aduersariorum per auxilium sanctæ crucis digneris conterere, ut portum salutis tuæ ualeant adpręhendere. Per[6].

Eodem die. Natale sanctorum cornelii et cypriani.

Infirmitatem nostram, quesumus, domine, propitius respice, et mala omnia, quæ iuste meremur, sanctorum tuorum cornelii et cipriani intercessione auerte. Per.[y]

Secreta.

Adesto, domine, supplicationibus nostris quas in sanctorum tuorum commemoratione deferimus, ut qui nostræ iustitiæ fidutiam non habemus,

---

[1] A. Iudicant sancti. | AL. Mirabilis deus.
PS. Exultate, iusti. | OF. Gloriabuntur.
R. Exultabunt sancti. | CO. Qui uult uenire.
V. Cantate domino.

[2] So O.; intercessione V.

[3] Pam. p. 593, in Nat. S. Gorgonii; omitted in Z.

[4] A. Nos autem gloriari. | AL. Sancti tui, domine, benedicant.
PS. Deus misereatur. | OF. Dextera domini.
R. Christus factus est. | CO. Nos autem gloriari.
V. Propter quod deus.

[5] Gel. p. 667. Deus, qui unigeniti tui dni. nostri ihesu christi pretioso sanguine humanum genus redimere dignatus es, concede propitius ut qui ad adorandam uiuificam crucem aduenient a peccatorum suorum nexibus liberentur. Per. Z. + *Alia.* Deus, qui [nos] hodierna, etc., *ut supra.* Z.

[6] præcedat, Gel. E.

[1] Gel. p. 667; E. p. 138.

[2] For this Pref. Y. substitutes: Qui beate crucis patibulum, quod erat scelestis ad penam conuertisti redemptis ad uitam, concede plebem, etc. [erased].

Z. gives this Preface: Uere dignum. Per christum dominum nostrum.

Qui per passionem crucis mundum redemit, et antique arboris amarissimum gustum crucis medicamine indulcauit; mortemque quæ per lignum uetitum uenerat per ligni tropheum deuicit; ut mirabili suæ pietatis dispensatione, qui per ligni gustum a florigera sede discesseramus, per crucis lignum ad paradysi gaudia redeamus. Per quem.

[3] + et sanguine E.

[4–4] sicut adorare meruimus ita perennitatis eius gloriæ salutari. Compare the Sup. Obl. in V. p. 119, Quesumus, o. d., ut quos diuine tribus. Z.

[5] E. p. 138.

[6] Ib.; *om.* Y.

eorum, qui tibi placuerunt precibus[1] adiuuemur. Per[2].ʏ

Ad complendum.

Quesumus, domine, salutaribus reple(ti) mysteriis, ut quorum sollempnia celebramus orationibus adiuuemur. Per.ʏ

XVIII. kal. oct. Natale sancti nicomedis[3].

Adesto, domine, quesumus, populo tuo, ut beati nicomedis martyris tui merita preclara suscipiens, ad impetrandam misericordiam tuam semper eius patrociniis adiuuetur. Per.ʏ

Secreta.

Suscipe, domine, munera propitius oblata, quæ maiestati tuę beati nicomedis martyris commendet oratio. Per.ʏ

Ad complendum.

Purificent nos, domine, quesumus, sacramenta quæ sumpsimus, et, intercedente beato nicomede martyre tuo, a cunctis efficiant uitiis absolutos. Per.ʏ

XVII. kal. oct. Natale sanctæ eufemiæ martyris.

Omnipotens sempiterne deus, qui infirma mundi eligis ut fortia quęque confundas; concede propitius ut qui beatæ eufemiæ martyris tuæ sollemnia colimus eius apud te patrocinia sentiamus. Per.ʏ

Secreta.

Præsta, quesumus, domine deus noster, ut sicut in tuo conspectu mors est pretiosa sanctorum, ita eorum merita uenerantium accepta tibi reddatur oblatio. Per.ʏ

Ad complendum.

Sanctificet nos, domine, quesumus, tui perceptio sacramenti, et intercessio beatę eufemiæ martyris tuæ tibi reddat acceptos. Per.ʏ

Eodem die. Sanctorum luc(i)e et geminiani[1].

Præsta, domine, precibus nostris cum exultatione prouectum, ut quorum diem passionis annua deuotione recolimus, etiam fidei constantiam subsequamur. Per dominum nostrum.ʏ

Secreta.

Vota populi tui, domine, propitiatus intende, et quorum nos tribuis sollempnia celebrare fac gaudere suffragiis. Per dominum nostrum.ʏ

Ad complendum.

Exaudi, domine, preces nostras et sanctorum tuorum, quorum festa sollempniter celebramus, continuis foueamur auxiliis. Per.ʏ

XII. kal. oct. Uigilia sancti mathei apostoli[2].

Da nobis, omnipotens deus, ut beati mathei apostoli tui et euangelistę, quam preuenimus, ueneranda sollemnitas et deuotionem nobis augeat et salutem. Per[3].

Secreta.

Apostolicæ reuerentiæ culmen offerimus sacris mysteriis inbuendum. Præsta, domine, quesumus, ut beati mathei apostoli et euangelistæ (suffragiis), cuius natalitia preimus, hæc plebs semper et sua uota depromat et desiderata percipiat. Per dominum nostrum[4].

Ad complendum.

Beati mathei apostoli et euangelistæ, quesu-

---

[1] meritis V.

[2] *Secreta.* Plebis tue, domine, munera benignus intende, quę maiestati tuę pro sanctorum *cornelii* et *cipriani* martyrum solennitatibus sunt dicanda. Per. Y. fol. 119 b.

Postcom. Satiati sumus, domine, muneribus sacris, quę tanto nobis uberius credimus profutura, quanto sanctius hec, meritis intercedentibus martyrum, nos percepisse confidimus. Per. Ib.

Præfatio. U. D. Tuamque in sanctorum tuorum cornelii simul et cipriani festiuitate prædicare uirtutem; quod diuersis terrarum partibus greges sacro diuino pane pascentes, una fide eademque die, pari nominis tui confessione coronasti. Per christum. Z.

[3] A. Letabitur. PS. Exaudi, deus, orationem. R. Posuisti, domine. V. Desiderium. AL. Gloria. OF. Gloria et. CO. Qui uult.

[1] A. Iusti epulentur. PS. Exurgat deus. R. Iustorum animæ. V. Uisi sunt oculis. AL. Mirabilis. OF. Letamini. CO. Iustorum animæ.

[2] A. Ego autem sicut. PS. Quid gloriaris? R. Iustus ut palma. V. Ad adnuntiandum. OF. Gloria et. CO. Posuisti, domine.

[3] E. p. 140; Y. fol. 120 b.

[4] Ib. with verbal variations.

mus, domine, supplicatione placatus, et ueniam nobis tribuę, et remedia sempiterna concede. Per[1].

Ad populum.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut qui iugiter apostolica defensione munimur, nec succumbamus uitiis, nec opprimamur aduersis. Per dominum[2].

XI. kal. oct. Natale sancti mathei apostoli et euangelistæ[3].

BEATI MATHEI EUANGELISTÆ, DOMINE, precibus adiuuemur, ut quod possibilitas nostra non obtinet, eius nobis intercessione donetur. Per dominum[4].

Secreta.

Supplicationibus apostolicis beati mathei euangelistæ, quesumus, domine, ecclesiæ tuæ commendetur oblatio, cuius magnificis predicationibus eruditur. Per[5].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui ecclesiam tuam in tuis fidelibus ubique pollentem apostolicis facis constare doctrinis, Præsta, quesumus, ut per quos initium diuinę cognitionis accepit, per eos usque in finem sæculi capiat regni cælestis augmentum. Per christum[6].

Ad complendum.

Perceptis, domine, sacramentis, beato matheo apostolo tuo et euangelista interueniente, deprecamur ut quæ pro eius celebrata sunt gloria nobis proficiant ad medelam. Per[7].

Ad populum.

Sit, domine, quesumus, beatus matheus euangelista nostræ fragilitatis adiuutor, ut pro nobis tibi supplicans copiosius audiatur. Per[8].

[1] E. p. 140.
[2] Ib.; *om.* Y.
[3] A. Os iusti meditabitur. | AL. Iustus ut palma.
PS. Noli emulari. | OF. Posuisti, domine.
R. Beatus uir qui timet. | CO. Magna est gloria.
V. Potens in terra.
[4] E. p. 140.
[5] Ib.
[6] O. p. 335; Y. fol. 121 a. Z.
[7] E. p. 140; Y. fol. 121 a.
[8] Ib.; *om.* Z.

X. kal. oct. Sanctorum mauricii, exuperii, candidi, uictoris, innocentii[1].

Deus, qui es omnium sanctorum tuorum splendor mirabilis, quique hunc diem in honore beatorum mauricii, exsuperii, candidi, uictoris, innocentii, et uitalis, cum sociis eorum, martyrio consecrasti, da ecclesiæ tuæ de natalitio tante festiuitatis lætari, ut apud misericordiam tuam, exemplis eorum et meritis adiuuemur. Per dominum[2].

Secreta.

Respice, domine, munera quæ pro sanctorum martyrum tuorum mauricii, exsuperii, candidi, uictoris, innocentii, et uitalis, cum sociis eorum, gloriosa passione deferimus, et præsta ut quorum honore sunt grata, eorum nobis fiant intercessione perpetua. Per[3].

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Quoniam cognoscimus quanta apud te sit preclara uita sanctorum, quorum nos etiam mors pretiosa lætificat et tuetur. Quapropter martyrum tuorum mauricii, exsuperii, candidi, uictoris, innocentii, et uitalis, cum sociis eorum, gloriosa recensentes natalitia, laudes tibi, domine, referimus, supplici confessione, cum angelis et archangelis, Cum tronis et dominationibus[4].

Ad complendum.

Cælestibus refecti sacramentis et gaudiis, supplices te rogamus, domine, ut quorum gloriamur triumphis, protegamur auxiliis. Per.

VI. kal. oct. Natale sanctorum cosme et damiani[5].

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut qui sanctorum tuorum cosmæ et damiani natalitia

[1] A. Intret in conspectu. | AL. Mirabilis deus.
PS. Deus, uenerunt gentes. | OF. Letamini.
R. Gloriosus deus. | CO. Posuerunt mortalia.
V. Dextera tua.
[2] V. p. 133 [for St. Andrew]. Annue, q., o. d., ut nos sanctorum tuorum, mauricii, exuperii, candidi, uictoris, innocentii, et uitalis, cum sociis eorum, lætificet festiua sollempnitas, ut quorum suffragiis petimur, nataliciis gloriemur. Per. Z.
[3] Z. L. p. 298, with variations.
[4] Pam. p. 594; Y. fol. 121 b. Z.
[5] A. Sapientiam sanctorum | AL. Iusti epulentur.
PS. Exultate, iusti. | OF. Gloriabuntur.
R. Clamauerunt. | CO. Posuerunt.
V. Iuxta est dominus.

colimus a cunctis malis imminentibus eorum intercessionibus liberemur. Per.

Secreta.

Sanctorum tuorum nobis, domine, pia non desit oratio, quæ et munera nostra conciliet, et tuam nobis indulgentiam semper obtineat. Per.Y

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et clementiam tuam suppliciter exorare, ut cum exultantibus sanctis in cælestis regni cubilibus gaudia nostra coniungas, Et quos uirtutis imitatione non possumus sequi, debitę uenerationis contingamus affectu. Per christum [1].

Ad complendum.

Protegat, domine, quesumus, populum tuum et participatio cælestis indulta conuiuii, et deprecatio collata sanctorum. Per.Y

III. kal. oct. Dedicatio [2] basilicæ [2] sancti michahelis archangeli [3].

DEUS, QUI MIRO ORDINE ANGELORUM ministeria hominumque dispensas, concede propitius ut quibus tibi ministrantibus in cælo semper assistitur, ab his in terra nostra uita muniatur. Per dominum.Y

Super oblata.

Hostias tibi, domine, laudis offerimus, suppliciter deprecantes, ut easdem angelico pro nobis interueniente suffragio et placatus accipias, et ad salutem nostram prouenire concedas. Per.Y

Præfatio.

U. D. æterne deus. Sancti michahelis archangeli merita predicantes. Quamuis enim nobis sit omnis angelica ueneranda sublimitas, quæ in maiestatis tuę consistit conspectu, illa tamen est propensius honoranda, quæ in eius ordinis dignitate cælestis militiæ meruit principatum. Per christum [4].

[1] O. p. 337. Z.

[2-2] In ueneratione Y.

[3] A. Benedicite dominum. | OF. Stetit angelus.
PS. Benedic, anima. | CO. Benedicite.
R. Benedicite dominum. | (EP. Significauit deus.
V. Benedic, anima. | EV. Accesserunt discipuli ad ihesum).
AL. (In conspectu) Confitebor tibi.

[4] O. p. 337; Y. fol. 122 b. Z.

Ad complendum.

Beati archangeli tui michahelis intercessione suffulti supplices te, domine, deprecamur, ut quos honore prosequimur contingamus et mente. Per.Y

Ad populum.

Da nobis, omnipotens deus, beati archangeli michahelis eotenus honore proficere, ut cuius in terris gloriam predicamus eius precibus adiuuemur in cælis. Per [1].

Ad uesperos.

Deus, qui per beatissimum archangelum tuum michahelem orationes omnium fidelium suscipere es dignatus, petimus clementiam tuam, et quas in hoc templo pro nostris facinoribus effundimus preces, tu benigne suscipe, et esto propitius. Per [2].

II. kal. oct. Natale sancti hieronimi presbyteri et confessoris [3].

Præsta, quesumus, omnipotens et misericors deus, ut, intercedente beato hieronimo confessore tuo, et a cunctis aduersitatibus liberemur in corpore, et a prauis cogitationibus mundemur in mente. Per.

Secreta.

Muneribus nostris, domine, quesumus, precibusque susceptis, intercedente beato hieronimo confessore tuo, et celestibus nos munda mysteriis et clementer exaudi. Per [4].

Ad complendum.

Quesumus, domine, salutaribus repleti mysteriis, ut sancti confessoris tui hieronimi, cuius

[1] Pam. p. 343; *om.* Y.

[2] + Adesto plebi tuæ, misericors d., et ut gratiæ tuæ beneficia potiora suscipiat, beati michahelis archangeli, fac supplicem deprecationibus subleuari. Per. Z.

[3] A. Os iusti meditabitur. | AL. Iustus germinabit.
PS. Noli emulari. | OF. Ueritas mea.
R. Iurauit dominus. | CO. Fidelis seruus.
V. Dixit dominus.

[4] Gel. p. 623. In consecrat. presbyteri.
+ *Pref.* U. D. æterne deus. Qui ecclesiæ tuæ filios beati ieronimi facis doctrinis imbui, etc. [erased] Y. fol. 123 a.
Postcom. Repleti alimonia celesti, quesumus, domine, ut, intercedente beato ieronimo confessore tuo, misericordie tue gratiam consequi mereamur. Per. Ib.
A different Mass occurs in Y. fol. 125 b, Z. fol. 104 a:
Coll. S. hieromini nos, dne., etc.
Sec. Nobis fiat supplicatione, etc.
Postc. Exultat, dne., populus tuus, etc.

commemorationem agimus, orationibus adiuuemur. Per.y

Non oct. Natale sancti marci papæ[1].

Exaudi, domine, quesumus, preces nostras, et, interueniente beato marco confessore tuo atque pontifice, supplicationes nostras placatus intende. Per.y

Secreta.

Accepta tibi sit, domine, sacræ plebis oblatio, pro tuorum honore sanctorum, quorum se meritis de tribulatione percepisse cognoscit auxilium. Per.

Ad complendum.

Da, quesumus, domine, fidelibus populis sanctorum tuorum semper ueneratione lætari, et eorum perpetua supplicatione muniri. Per.y

VII. id. oct. Passio sanctorum dyonisii, rustici, et eleutherii[2].

Deus, qui beatum dyonisium martyrem tuum uirtute constantiæ in passione roborasti, quique illi ad predicandam gentibus gloriam tuam, rusticum et eleutherium sociare dignatus es, ex eorum nobis imitatione tribuę pro amore tuo prospera mundi despicere, et nulla eius aduersa formidare. Per[3].

Secreta.

Salutari sacrificio, domine, populus tuus semper exultet, quo et debitus honor sacris martyribus exhibetur, et sanctificationis tuæ munus adquiritur. Per[4].

Ad complendum.

Hæc, domine, quæ sumpsimus uotiua mysteria, festa celebrantes sollemnia, quæ pro beatorum martyrum tuorum, dyonisii, rustici, et eleutherii, gloriosa passione peregimus, ipsorum nobis, quesumus, fiant intercessione salutaria in quorum natalitiis sunt exultanter impleta. Per[5].

[1] A. Sacerdotes dei. PS. Benedicite, omnia. R. Inueni dauid. V. Nihil proficiat. AL. Gloria et honor. OF. Ueritas mea. CO. Beatus seruus.

[2] A. Intret in conspectu. PS. Deus uenerunt. R. Gloriosus deus. V. Dextera tua. AL. Iusti epulantur. OF. Mirabilis deus. CO. Posuerunt.

[3] R. S. Z.

[4] L. p. 402; Gel. p. 677.

[5] Deus, qui hodierna die beatum dionisium in uirtute constantiæ in passione roborasti, quique illi ad prædicandum gentibus gloriam tuam rusticum et eleutherium sociare dignatus es, tribue q. ex eorum imitatione pro amore tuo prospera mundi despicere, et nulla eius aduersa formidare. Per.

Hostia, dne., q., quam in sanctorum martyrum tuorum dionisii, rustici et eleutherii nataliciis recensentes offerimus et uincula nostræ prauitatis absoluet, et tuæ nobis dona misericordiæ conciliet. Per.

U. D. æterne deus. Qui sanctorum martyrum tuorum dionisii, rustici et eleutherii pia certamina ad copiosam perducis uictoriam atque perpetuum eis largiris triumphum, ut et ecclesiæ tuæ semper sint in exemplum, præsta nobis, q., ut per eorum intercessionem, quorum festa cælebramus, pietatis tuæ munera capiamus. Per.

Quesumus, o. d., ut qui cælestia alimenta percepimus, intercedentibus sanctis tuis dionisio, rustico et eleutherio, per hæc contra omnia aduersa muniamur. Per. Z.

II. id. oct. Natale sancti calyxti papæ et martyris[1].

Deus, qui nos conspicis ex nostra infirmitate deficere, ad amorem tuum nos misericorditer per sanctorum tuorum exempla restaura. Per.

Secreta.

Mysteri(o)[2] nobis hæc prosit oblatio, quæ nos et reatibus nostris expediat, et perpetua saluatione confirmet. Per dominum nostrum.y

Ad complendum.

Quesumus, omnipotens deus, ut reatum nostrum munera sacrata purificent, et recte uiuendi nobis operentur effectum. Per.y

XV. kal. nou. Sancti luce euangeliste[3].

Interueniat pro nobis, domine, quesumus, sanctus tuus lucas euangelista, qui crucis mortificationem iugiter in suo corpore pro tui nominis honore portauit. Per[4].

Secreta.

Donis nos cælestibus da, quesumus, domine, libera mente seruire, ut munera, quæ deferimus, interueniente beato euangelista tua(o) luca, et medelam nobis operentur et gloriam. Per[5].

[1] A. Iustus non conturbabitur. PS. Noli emulari. R. Iustus non conturbabitur. V. Tota die miseretur. AL. Beatus uir qui. OF. In uirtute tua. CO. Posuisti, domine.

[2] mystica Bod. E. O. V. Y.

[3] A. In medio ecclesiæ. PS. bonum est. R. Iustus ut palma. V. Ad adnuntiandum. AL. Iustus germinabit. OF. Posuisti, domine. CO. Posuisti, domine.

[4] E. p. 144.

[5] Ib.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et te in sanctorum tuorum meritis gloriosis conlaudare, benedicere, et predicare, Qui eos dimicantes contra antiqui serpentis machinamenta, et proprii corporis blandimenta inexpugnabili uirtute, rex gloriæ, roborasti. Ex quibus beatus lucas euangelista tuus, assumpto scuto fidei, et galea salutis, et gladio spiritus sancti, et uiriliter contra uitiorum hostes pugnauit, et euangelicę nobis dulcedinis fluenta manauit. Unde[1] petimus, domine, inmensam pietatem tuam, ut qui eum tot meritorum donasti prærogatiuis, nos eius et informes exemplis, et adiuues meritis. Per christum dominum nostrum[1 2].

Ad complendum.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut id quod de sancto altari tuo accipimus precibus euangelistę tui lucę sanctificet animas nostras, per quod tuti esse possimus. Per[3].

VI. kal. nou. Uigilia apostolorum simonis et iudæ[4].

Concede, quesumus, omnipotens deus, ut sicut apostolorum tuorum gloriosa natalitia præuenimus, sic ad tua beneficia promerenda maiestatem tuam pro nobis ipsi præueniant. Per dominum[5].

Secreta.

Muneribus nostris, domine, apostolorum[6] festa precedimus, humiliter postulantes ut quæ conscientiæ nostræ præpediuntur obstaculis illorum meritis grata reddantur. Per.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Quia tu es mirabilis in omnibus sanctis tuis, quos et nominis tui confessione præclaros, et suscepta pro te fecisti passione gloriosos. Unde sicut illi ieiunando orandoque certauerunt, ut hanc possent obtinere uictoriam, ita nos eorum exemplis informemur, ut ad celebranda presentia[7] festa idonei inueniamur, et ad æterna percipienda, eorum interuentu, digni iudicemur. Per christum[1].

Ad complendum.

Sumpto, domine, sacramento, suppliciter deprecamur, ut, intercedentibus beatis apostolis tuis, quod temporaliter gerimus ad uitam capiamus æternam. Per dominum[2].

V. kal. nou. Apostolorum symonis et iudæ[3].

DEUS, QUI NOS PER BEATOS APOSTOLOS TUOS [4]simonem et iudam[4], ad agnitionem tui sancti nominis uenire tribuisti, da nobis eorum gloriam sempiternam et proficiendo celebrare et celebrando proficere. Per dominum[5].

Secreta.

Gloriam, domine, sanctorum apostolorum perpetuam uenerantes, quesumus, ut eam sacris mysteriis expiati dignius celebremus. Per dominum nostrum[6].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Te in tuorum apostolorum glorificantes honore, qui et illis tribuisti beatitudinem sempiternam, Et infirmitati nostræ talia præstitisti suffragia, per quę tua possimus adipisci subsidia et peruenire ad premia repromissa. Per christum[7].

Ad complendum.

Perceptis, domine, sacramentis suppliciter te rogamus, ut, intercedentibus beatis apostolis tuis symone et iuda, quæ pro illorum ueneranda gerimus passione nobis proficiant ad medelam. Per[8].

Ad populum.

Exaudi nos, deus salutaris noster, et aposto-

[1-1] So O; *om.* V.
[2] O. p. 338; Y. fol. 127 a. Z.
[3] E. p. 144.
[4] A. Intret in conspectu. PS. Deus, uenerunt. Uindica, domine. V. Posuerunt mortalia. OF. Exultabunt sancti. CO. Iustorum animæ.
[5] E. p. 145; Y. fol. 127 b.
[6] + simonis et iudæ E.
[7] uentura O.

[1] O. p. 339. Z.
[2] E. p. 145; Y. fol. 128 a.
[3] A. Mihi autem. PS. Domine, probasti. R. Nimis honorati. V. Dinumerabo. AL. Sancti tui, domine. OF. In omnem terram. CO. Uos qui secuti.
[4-4] *Om.* E.
[5] E. p. 145.
[6] Ib.
[7] O. p. 339; Y. fol. 128 b. Z.
[8] E. p. 145. O. s. d. mundi creator, etc., et rector, qui beatos apostolos tuos nominis tui gloriam consecutos elegisti, exaudi populum tuum cum sanctorum tuorum tibi patrocinio supplicantem, ut pacis dono proficiat ad fidei et caritatis augmentum. Per. Z.

lorum tuorum nos tuere presidiis, quorum donasti fideles esse doctrinis. Per[1].

II. kal. nou. Uigilia omnium sanctorum[2].

Domine deus noster, multiplica super nos gratiam tuam, et quorum præuenimus gloriosa sollemnia, tribuę subsequi in sancta professione lætitiam. Per[3].

Secreta.

Altare tuum, domine deus, muneribus cumulamus oblatis, quesumus, ut ad salutem nostram omnium sanctorum tuorum precatione proficiant, quorum sollemnia uentura precurrimus. Per[4].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Reuerentiæ tuæ dicato ieiunio gratulantes, qua ueneranda omnium sanctorum sollempnia desideratis præuenimus officiis, ut ad eadem celebranda sollempniter preparemus. Per christum[5].

Ad complendum.

Sacramentis, domine, et gaudiis oblata celebritate expletis, quesumus, ut eorum precibus adiuuemur, quorum recordationibus exhibentur. Per[6].

Ad uesperos[7].

Erudi, quesumus, domine, populum tuum spiritalibus instrumentis, et quorum præstas sollemnia præuenire, fac eorum et consideratione deuotum et defensione securum. Per dominum nostrum[8].

Kal. nou. Sollemnitas[9] omnium sanctorum[10].

OMNIPOTENS SEMPITERNE DEUS, qui nos omnium sanctorum merita sub una tribuisti celebritate uenerari, quesumus, ut desideratam nobis tuæ propitiationis habundantiam, multiplicatis intercessionibus, largiaris. Per[1].

Secreta.

Munera tibi, domine, nostræ deuotionis offerimus, quæ et pro tuorum[2] tibi grata sunt honore iustorum[3], et nobis salutaria, te miserante, reddantur. Per[4].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Clementiam tuam suppliciter obsecrantes ut cum exultantibus sanctis in cælestis regni cubilibus gaudia nostra coniungas[5], Et quos uirtutis imitatione non possumus sequi debitę uenerationis contingamus effectu. Per christum[6].

Ad complendum.

Da, quesumus, domine, fidelibus[7] omnium sanctorum semper ueneratione lætari, et eorum perpetua supplicatione muniri. Per dominum nostrum[8].

Ad populum.

Omnipotens sempiterne deus, qui nos omnium sanctorum tuorum multiplici facis celebritate gaudere; concede, quesumus, ut sicut illorum commemoratione temporali gratulamur officio, ita perpetuo lætemur affectu. Per[9].

Eodem die. Natale sancti cæsarii martyris.

Collecta ad sanctos cosmam et damianum.

Adesto, domine, martyrum deprecatione sanctorum, et quos pati pro tuo nomine tribuisti, fac tuis fidelibus suffragari. Per.[y]

Ad missam.

Deus, qui nos beati cęsarii martyris tui annua sollempnitate lætificas, concede propitius ut cuius natalitia colimus etiam actiones imitemur. Per.[y]

Secreta.

Hostias tibi, domine, beati cæsarii martyris

---

[1] E. p. 146. Z.

[2] A. Timete dominum.
PS. Benedicam domino.
R. Exultabunt.
V. Cantate domino.
OF. Letamini.
CO. Ego uos elegi.
(LEC. Ecce ego iohannes.
EV. Descendens ihesus de monte.
LEC. Ponite in cordibus uestris).

[3] E. p. 146. Z.

[4] Ib. Z.

[5] Bod. fol. 123 a; Y. fol. 129 a. Z.

[6] E. p. 146; Y. fol. 129 a. Z.

[7] Ad populum E; Alia Z.

[8] E. p. 146.

[9] natalis E.

[10] A. Gaudeamus omnes in domino.
PS. Exultate, iusti.
R. Timete dominum.
V. Inquirentes.
(Uox exultet uel).
AL. Iusti epulentur.
OF. Mirabilis deus.
CO. Gaudete, iusti.
(LEC. Ecce ego iohannes.
EV. Videns turbas ihesus).

---

[1] E. p 146. Z.

[2] cunctorum E.

[3] sanctorum E.

[4] E. p. 146. Z.

[5] subiungas E.

[6] E. p. 146; Y. fol. 126 a. Z.

[7] populis E.

[8] E. p. 147; Y. fol. 129 b. Z.

[9] Bod. fol. 124 a. Z.

tui dicatas mentis benignus assume, et ad perpetuum nobis tribue peruenire subsidium. Per.ʸ

Ad complendum.

Quesumus, omnipotens deus, ut qui cælestia alimenta percepimus, intercedente beato cæsario martyre tuo, per hęc contra omnia aduersa muniamur. Per.ʸ

VI. id. nou. Natale sanctorum quattuor coronatorum[1].

Quattuor[2] coronatorum nomina hæc sunt, seuerus, seuerianus, uictorinus, et car(po)phorus; quorum dies natalis per incuriam neglectus minime repperiri poterat; ideo statutum est ut in eorum ecclesia, horum quinque sanctorum qui in missa recitantur, illorum etiam natalis celebretur, ut cum istis eorum quoque memoria pariter fiat[2].

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut qui gloriosos martires, claudium, nicostratum, simphorianum, castorium, atque simplicium, fortes in sua confessione cognouimus, pios apud te in nostra intercessione sentiamus. Per.ʸ

Secreta.

Benedictio tua, domine, larga descendat, quæ et munera nostra, deprecantibus sanctis tuis, tibi reddat accepta, et nobis sacramentum redemptionis efficiat. Per.ʸ

Prefatio.

U. D. æterne deus. Cælebrantes sanctorum natalitia coronatorum, quia dum tui nominis per eos gloriam frequentamus in nostræ fidei augmento succrescimus. Per christum dominum nostrum[3].

Ad complendum.

Cælestibus refecti sacramentis et gaudiis supplices te, domine, deprecamur, ut quorum gloriamur triumphis protegamur auxiliis. Per dominum.ʸ

[1] A. Intret in conspectu. PS. Deus, uenerunt. R. Uindica deus. V. Posuerunt mortalia. AL. Mirabilis deus. OF. Anima nostra. CO. Posuerunt mortalia.

[2-2] This passage occurs in E. p. 147; not in Bod. O. V. Y. Z.

[3] O. p. 340. Z.

V. id. nou. Natale sancti theodori martyris[1].

Deus, qui nos beati theodori martyris tui confessione gloriosa circumdas et protegis, præsta nobis eius imitatione proficere, et oratione fulciri. Per.ʸ

Secreta.

Suscipe, domine, fidelium preces cum oblationibus hostiarum, et, intercedente beato theodoro martyre tuo, per hæc piæ deuotionis officia ad cælestem gloriam transeamus. Per dominum.ʸ

Ad complendum.

Præsta nobis, domine, quesumus, intercedente beato theodoro martyre tuo, ut quæ ore contingimus pura mente capiamus. Per dominum nostrum.ʸ

III. id. nou. Natale sancti martini episcopi et confessoris[2].

DEUS, QUI CONSPICIS QUIA EX NULLA nostra uirtute subsistimus, concede propitius, ut intercessione beati martini confessoris tui contra omnia aduersa muniamur. Per dominum.ʸ

Secreta.

Da, misericors deus, ut hæc nos salutaris oblatio et propriis reatibus indesinenter expediat, et ab omnibus tueatur aduersis. Per dominum.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Cuius munere beatus martinus, confessor pariter et sacerdos, et bonorum operum incrementis excreuit, et uariis uirtutum donis exuberauit, et miraculis coruscauit. Qui quod uerbis edocuit, operum exhibitione compleuit, et documento simul et exemplo subditis ad cælestia regna pergendi ducatum præbuit. Unde tuam clementiam petimus, ut eius, qui tibi placuit, exemplis ad bene agendum informemur, meritis muniamur, intercessionibus adiuuemur, qualiter ad cæleste regnum, illo inter-

[1] A. In uirtute tua. PS. Uitam petiit. R. Domine, preuenisti. V. Uitam petiit. AL. Beatus uir qui timet. OF. Gloria et honor. CO. Posuisti, domine.

[2] A. Statuit ei dominus. PS. misericordias. R. Iurauit dominus. V. Dixit dominus. AL. Iustus ut palma. OF. Ueritas mea. CO. Fidelis seruus.

ueniente, te opitulante, peruenire mereamur. Per christum [1].

Ad complendum.

Præsta, quesumus, domine deus noster, ut quorum festiuitate uotiua sunt sacramenta, eorum salutaria nobis intercessione reddantur. Per dominum nostrum [2].

Eodem die. Natale sancti mennæ martyris.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut qui beati menne martyris tui natalitia colimus, intercessione eius in tui nominis amore roboremur. Per.ʸ

Secreta.

Muneribus nostris, quesumus, domine, precibusque susceptis, et cælestibus nos munda misteriis et clementer exaudi. Per. ʸ

Ad complendum.

Da, quesumus, domine deus noster, ut sicut tuorum commemoratione sanctorum temporali gratulamur officio, ita perpetuo lætemur aspectu. Per.

X. kal. dec. Natale sanctæ ceciliæ uirginis[3].

Deus, qui nos annua beatæ ceciliæ martyris tuæ sollempnitate lætificas, da ut quam ueneramur officio etiam piæ conuersationis sequamur exemplo. Per dominum.ʸ

Secreta.

Hostia hæc, domine, placationis et laudis, quesumus, ut, interueniente beata cecilia martyre tua, nos propitiatione dignos semper efficiat. Per.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui perficis in infirmitate uirtutem, et humani generis inimicum non solum per uiros sed etiam per feminas uincis. Cuius munere beata cecilia, et in uirginitatis proposito et in confessione fidei roboratur, Ut nec ætatis lubrico ab intentione mut(aretur), nec blandimentis carnalibus demulce(retur), nec sexus fragilitate deterre(retur), nec tormentorum immanitate uince(retur), Sed seruando corporis ac mentis integritatem, cum uirginitatis et martyrii palma, æternam mere(retur) adipisci beatitudinem. Per christum [1].

Ad complendum.

Satiasti, domine, familiam tuam muneribus sacris. Eius, quesumus, semper intercessione nos refoue cuius sollempnia celebramus. Per.ʸ

VIIII. kal. dec. Natale sancti clementis martyris [2].

Deus, qui nos annua beati clementis martyris tui atque pontificis sollemnitate lætificas, concede propitius, ut cuius natalitia colimus, uirtutem quoque passionis imitemur. Per dominum.ʸ

Secreta.

Munera, domine, oblata sanctifica, et, intercedente beato clemente martyre tuo, per hæc nos a peccatorum nostrorum maculis emunda. Per.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et in hac die [3] quam beati clementis passio consecrauit, et nobis uenerabilem exhibuit, Qui apostolica predicatione imbutus, doctrinis cælestibus educatus, successionis dignitate conspicuus, et martyr insignis et sacerdos refulsit egregius. Per christum [4].

Ad complendum.

Corporis sacri et preciosi sanguinis repleti libamine, quesumus, domine deus noster, ut quod pia deuotione gerimus certa redemptione capiamus. Per.ʸ

Eodem die. Natale sanctæ felicitatis.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut beatæ felicitatis martyris tuæ sollempnia recensentes, meritis ipsius protegamur et precibus. Per.ʸ

---

[1] O. p. 340; Y. fol. 131 a. Z.

[2] + *Super. pop.* O. s. d. sollempnitatem huius diei intuere, et æcclesiam tuam intercessione beati martini, confessoris tui atque pontificis, continua fac celebritate gaudere, omniumque in te credentium uota perficias. Per. Z.

[3] A. Loquebar de. PS. Beati inmaculati. R. Audi, filia et. V. Specie tuæ. AL. Diffusa est gratia. OF. Offerentur. CO. Confundantur.

[1] O. p. 341; Y. fol. 132 b. Z.

[2] A. Dicit dominus sermones. PS. Domine, exaudi orationem. R. Iurauit dominus. V. Dixit dominus et non. A. Disposui testamentum. OF. Ueritas mea. CO. Beatus seruus.

[3] + gloriosius Z.

[4] O. p. 342; Y. fol. 133 b. Z.

Secreta.

Vota populi tui propitiatus intende, et quorum nos tribuis sollempnia celebrare fac gaudere suffragiis.ʸ Per[1].

Ad complendum.

Supplices te rogamus, omnipotens deus, ut interuenientibus sanctis tuis et tua in nobis dona multiplices, et tempora nostra disponas. Per.ʸ

VIII. kal. dec. Natale sancti chrissogoni martyris[2].

Adesto, domine, supplicationibus nostris, ut qui ex iniquitate nostra reos nos esse cognoscimus, beati chrissogoni martyris tui intercessione liberemur. Per dominum nostrum.ʸ

Secreta.

Oblatis, quesumus, domine, placare muneribus, et, intercedente beato chrissogono martyre tuo, a cunctis nos defende periculis. Per dominum.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui nos assiduis martyrum passionibus consolaris, et eorum sanguinem triumphalem, quem pro confessione nominis tui infidelibus prebuere fundendum, ad tuorum facis auxilium transire fidelium. Per christum[3].

Ad complendum.

Tui, domine, perceptione sacramenti, et a nostris mundemur occultis, et ab hostium liberemur insidiis. Per.ʸ

III. kal. dec. Natale sancti saturnini martyris.

Deus, qui nos beati saturnini martyris tui concedis natalitia perfrui, eius nos tribue meritis adiuuari. Per dominum nostrum.ʸ

Secreta.

Munera, domine, tibi dicata sanctifica, et, intercedentę beato saturnino martyre tuo, per eadem nos placatus intende.ʸ Per[1].

Ad complendum.

Sanctificet nos, domine, quesumus, tui perceptio sacramenti, et intercessione sanctorum tibi reddat acceptos. Per.ʸ

Eodem die. Uigilia sancti andreæ apostoli[2].

Quesumus, omnipotens deus, ut beatus andreas apostolus tuum pro nobis imploret auxilium, ut a reatibus nostris absoluti a cunctis etiam periculis exuamur. Per.ʸ

Secreta.

Sacrandum tibi, domine, munus offerimus, quo beati andreæ sollempnia recolentes purificationem quoque nostris mentibus imploramus. Per.ʸ

Prefatio.

U. D. æterne deus. Et maiestatem tuam suppliciter exorare, ut qui beati andreæ apostoli festum sollempnibus ieiuniis et deuotis preuenimus officiis, illius apud maiestatem et adiuuemur meritis, et instruamur exemplis. Per[3].

Ad complendum.

Perceptis, domine, sacramentis suppliciter exoramus, ut, intercedente beato andrea apostolo tuo, quæ pro illius ueneranda gerimus passione nobis proficiant ad medelam. Per.ʸ

Ad populum.

Exaudi, domine, populum tuum cum sancti apostoli tui patrocinio supplicantem, ut tuo semper auxilio secura tibi possit deuotione seruire. Per dominum nostrum.ʸ

---

[1] This is the *Ad compl.* in Z. *Sec.* Munera tibi, dne., pro sanctæ felicitatis gloriosa commemoratione deferimus, obsecrantes ut quæ nobis huius sollempnitatis effectum et confessione dedicauit et sanguine, miserationis quoque continuum imploret auxilium. Per. Z.

[2] A. Os iusti meditabitur.
PS. noli emulari.
R. Inueni dauid.
V. nihil proficiet.
AL. Gloria et honor.
OF. Desiderium.
CO. Magna est.
O. p. 342. Z.

[1] *Præfatio.* U. D. Cuius gratia beatum saturninum in sacerdotium elegit, doctrina ad prædicandum erudiit, potentia ad perseuerandum confirmauit; ut per sacerdotalem infulam perueniret ad martyrii palmam; docensque subditos prædicando, instruens uiuendi exemplo, confirmans patiendo, ut ad te coronandus perueniret, qui persecutorum minas intrepidus superasset. Cuius interuentus nos quoque a nostris mundet delictis, qui tibi placuit tot donorum prærogatiuis. Per quem maiestatem. Z.

[2] Dominus secus mare.
PS. Cæli enarrant.
R. Nimis honorati.
V. Dinumerabo.
OF. Gloria et honor.
CO. Uenite post me.
(EP. Benedictio domini.
EV. Stabat iohannes).

[3] O. p. 343. Z.

II. kal. dec. Natale sancti andreæ apostoli[1].

MAIESTATEM TUAM, DOMINE, SUPplices exoramus, ut sicut ecclesiæ tuę beatus andreas apostolus exstitit predicator et rector, ita apud te sit pro nobis perpetuus intercessor. Per dominum nostrum.[Y]

Secreta.

Sacrificium nostrum tibi, domine, quesumus, beati andreæ precatio sancta conciliet, ut cuius honore sollempniter exhibetur meritis efficiatur acceptum. Per.[Y]

Prefatio.

U. D. per dominum nostrum. Qui ecclesiam tuam in apostolis tribuisti consistere fundamentis, De quorum collegio beati andreæ[2] sollempnia celebrantes tua, domine, preconia non tacemus. Et ideo[3].

Ad complendum.

Sumpsimus, domine, diuina mysteria beati andreæ festiuitate lætantes, quæ sicut tuis sanctis ad gloriam ita nobis, quesumus, ad ueniam prodesse perficias. Per dominum nostrum.[Y]

Ad uesperos.

Da nobis, quesumus, domine deus noster, beati apostoli tui andreæ intercessionibus subleuari, ut per quos ecclesię tuæ superni muneris rudimenta donasti, per eos subsidia perpetuæ salutis impendas. Per.[Y]

Alia.

Adiuuet ecclesiam tuam tibi, domine, supplicando beatus andreas apostolus, et pius inuentor efficiatur qui tui nominis extitit predicator. Per[1].[Y]

Id. dec. Natale sanctæ luciæ uirginis[2].

Exaudi nos, deus salutaris noster, ut sicut beatę luciæ festiuitate gaudemus, ita piæ deuotionis erudiamur affectu. Per.[Y]

Secreta.

Accepta tibi sit, domine, sacratæ plebis oblatio, pro tuorum honore sanctorum, quorum se meritis percepisse de tribulatione cognoscit auxilium. Per.[Y]

Ad complendum.

Satiasti, domine, familiam tuam muneribus sacris. Eius, quesumus, semper interuentione nos refoue cuius sollempnia celebramus. Per.[Y]

XII. kal. ian. Natale sancti thomę apostoli[3].

DA NOBIS, QUESUMUS, DOMINE, BEATI APOSTOLI TUI thomę sollempnitatibus gloriari, ut eius semper et patrociniis subleuemur, et fidem congrua deuotione sectemur. Per[4].

Secreta.

Debitum, domine, nostræ reddemus seruitutis, suppliciter exorantes, ut suffragiis beati apostoli tui thomę in nobis tua munera tuearis, cuius honoranda confessione laudes tibi hostias immolamus. Per[5].

Prefatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Qui secundum promissionem tuam, domine, ineffabile

---

[1] A. Mihi autem nimis.
PS. Domine, probasti.
R. Constitues eos.
V. Pro patribus tuis.
AL. Dilexit andream.
OF. Mihi autem nimis.
CO. Dicit andreas.
(EP. Corde creditur.
EV. Ambulans ihesus).

[2] Above this word is written in a smaller hand, 'beatorum apostolorum philippi et iacobi.'

[3] *Præfatio.* U. D. æterne deus. Quoniam adest nobis dies magnifici uotiua mysterii, qua uenerandus andreas apostolus germanum se gloriosi apostoli tui petri tam prædicatione christi tui quam conuersatione monstrauit; ut id quod libera prædicauerat uoce nec pendens taceret in cruce, auctoremque uitæ perhennis tam in hac uita sequi quam in mortis genere meruit imitari: ut cuius præcepto terrena in semetipso crucifixerat desideria, eius exemplo ipso patibulo figeretur. Utrique igitur germani piscatores ambo cruce eleuantur ad cælum; ut quos in huius uitæ cursu gratia tua tot uinculis pietatis obstrinxerat, hos inmarcessibilis in regnum cælorum necteret et corona; Et quibus erat una causa certaminis, una retributio esset et præmii. Per christum dominum nostrum. E. O. Y. Z.

---

[1] *Om.* Z. + Deus, qui es sanctorum tuorum splendor mirabilis, qui hunc diem beati andreæ martyris consecrasti, da ecclesiæ tuæ de eius natalicio semper gaudere, ut apud misericordiam tuam exemplis eius protegamur et meritis. Per. Z.

Alia. Exaudi, dne., populum tuum cum sancti apostoli tui andreæ patrocinio supplicantem, ut tuo semper auxilio secura tibi possit deuotione seruire. Per. Z.

[2] A. Dilexisti iustitiam.
PS. Eructauit.
R. Dilexisti iustitiam.
V. Propterea unxit.
AL. Diffusa est.
OF. Offerentur.
CO. Diffusa est gratia.

[3] A. Mihi autem nimis.
PS. Domine, probasti.
R. Constitues.
V. Pro patribus tuis.
AL. Nimis honorati.
OF. Mihi autem nimis.
CO. Uos qui secuti.

[4] E. p. 152; Y. fol. 137 b.

constitutum apostoli tui thomę confessionis superna dispensatione largiris; Ut in ueritate tua fundamine solidate, nulla mortifere falsitatis iura præualeant. Per quem maiestatem [1].

Ad complendum.

Præsta nobis, quesumus, domine deus noster, per hæc sacrosancta mysteria quæ sumpsimus apostoli tui thomę natalitia continua deuotione uenerari, et in eius crebrius honorare principiis. Per dominum.

Ad populum.

Conserua, domine, populum tuum, et quem sanctorum tuorum presidiis non desinis adiuuare perpetuis tribuæ gaudere remediis. Per dominum [1].

[1] For this Preface Y. Z. substitute: U. D. æterne deus. Qui ecclesiam tuam in apostolicis tribuisti consistere fundamentis. De quorum collegio beati *thomæ* solennia celebrantes tua, domine, preconia, non tacemus (fol. 137 b).

[1] E. p. 152; *om.* Z.

[COMMUNE SANCTORUM].

Missæ in festiuitatibus sanctorum.

In uigilia siue natali unius apostoli [1].

Quesumus, omnipotens deus, ut beatus *.ill.* apostolus tuum pro nobis imploret auxilium, ut a nostris reatibus absoluti, a cunctis etiam periculis exuamur. Per.

Secreta.

Sacrandum tibi, domine, munus offerimus, quo beati *.ill.* apostoli sollempnia recolentes purificationem quoque nostris mentibus imploramus. Per.

Prefatio.

U. D. æterne deus. Et maiestatem tuam suppliciter exorare ut qui beati *.ill.* apostoli festum sollempnibus ueneramur officiis, illius apud maiestatem tuam et adiuuemur meritis, et instruamur exemplis [2]. Per christum.

Benedictio.

Deus, qui uos in apostolicis tribuit consistere fundamentis, benedicere uobis dignetur beati apostoli sui *.ill.* intercedentibus meritis. Amen.

Defendatque uos a cunctis aduersis, apostolicis presidiis, qui uos eorum uoluit ornari et munerari exemplis et documentis. Amen.

Quo per eorum intercessionem perueniatis ad æterne patriæ hereditatem, per quorum doctrinam tenetis fidei integritatem. Amen.

Quod ipse prestare dignetur [1].

Ad complendum.

Perceptis, domine, sacramentis suppliciter exoramus, ut, intercedente beato *.ill.* apostolo tuo, quæ pro illius ueneranda gerimus sollempnitate, nobis proficiant ad medelam. Per.

Ad populum.

Beati *.ill.* apostoli supplicatione, quesumus, domine, plebs tua benedictione[m] percipiat, ut de eius meritis et fideliter glorietur, et sempiternis ualeat consortiis sociata lætari. Per.

In natale plurimorum apostolorum [2].

Deus, qui nos annua apostolorum tuorum *.ill.* sollemnitate lætificas, præsta, quesumus, ut

[1] (Mihi autem.
EP. Iam non estis.
GR. In omnem terram.
AL. Uos qui secuti.
EV. Hoc est preceptum.
OF. Constitues eos.
CO. Ego uos elegi).

[2] In a later hand: *Præf.* Qui ecclesiam tuam in apostolicis.

[1] O. p. 375.

[2] (Mihi autem.
EP. Iam non estis.
GR. Nimis honorati sunt.
AL. In omnem terram.
EV. Facta est contentio.
OF. In omnem terram.
CO. Vos qui secuti).

quorum gaudemus meritis instruamur exemplis. Per dominum nostrum.ʏ

Secreta.

Munera, domine, quæ pro apostolorum tuorum *.ill.* sollempnitate deferimus propitius suscipe, et mala omnia quæ meremur auerte. Per dominum.ʏ

Prefatio.

U. D. æterne deus. Qui ecclesiam tuam in tuis fidelibus ubique pollentem apostolicis facis constare doctrinis, Præsta, quesumus, ut per quos initium diuinæ cognitionis accepit, per eos usque in finem sęculi capiat regni cælestis augmentum. Per christum.

Ad complendum.

Quesumus, domine, salutaribus repleti mysteriis ut quorum sollempnia celebramus, eorum orationibus adiuuemur. Per.ʏ

Ad populum.

Protector in te sperantium, deus, familiam tuam propitius respice, et per beato[s] apostolos tuos *.ill.* a cunctis aduersitatibus potentiæ tuæ brachio defende. Per dominum.

In uigiliis sanctorum martirum[1].

Quesumus, omnipotens deus, ut nostra deuotio, quę natalitia beati martyris tui *.ill.* antecedit, patrocinia nobis eius accumulet. Per[2].

Secreta.

Magnifica, domine, beati *.ill.* sollempnia recensemus, quæ promptis cordibus ambientes, oblatis muneribus, et suscipimus et præimus. Per[3].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et gloriosi *.ill.* ueneranda passione præuenire, cuius honorabilis annua recursione sollempnitas et perpetua semper et noua est. Quia in conspectu maiestatis tuæ permanet mors tuorum pretiosa iustorum, et restaurantur incrementa lætitiæ, cum felicitatis æternę recoluntur exordia. Per christum.

[1] (Letabitur iustus.
EP. Beatus uir qui in sapientia.
GR. Iustus non conturbabitur.
EV. Si quis uult.
OF. In uirtute tua.
CO. Posuisti, domine).

[2] E. p. 163.

[3] Ib.

Ad complendum.

Sancta tua, (domine), de beati *.ill.* pretiosa passione (sumpta sollemnitate) quam præimus nos refoue(a)nt, quibus et iugiter satiamur, et semper desideramus expleri. Per[1].

In natale unius martyris[2].

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut qui beati *.ill.* martyris tui natalitia colimus, intercessione eius in tui nominis amore roboremur. Per.ʏ

Secreta.

Muneribus nostris, quesumus, domine, precibusque susceptis, et cęlestibus nos munda mysteriis, et clementer exaudi. Per.ʏ

Pręfatio.

U. D. æterne deus. Et impresenti festiuitate sancti martyris tui *.ill.* tibi[3] confitendo, laudis hostias immolare, tuamque inmensam pietatem implorare, Ut sicut illi dedisti cælestis palmam triumphi, sic, eo suffragante, nobis emundationem ac ueniam concedas peccati, ut in te exultemus in misericordia, in quo ille lætatur in gloria. Per christum.ʏ

Benedictio.

Beati martyris sui *.ill.* intercessione uos dominus benedicat, et ab omni malo defendat. Amen.

Extendat in uos dexteram suæ propitiationis, qui eum suscepit per supplicia passionis. Amen.

Quo eius in cælo mereamini habere consortium, cuius deuotis mentibus in terra celebratis triumphum. Amen.

Quod ipse prestare[4].

Ad complendum.

Da nobis, quesumus, domine, deus noster, ut sicut tuorum commemoratione sanctorum temporali gratulamur officio, ita perpetuo lætemur aspectu. Per.ʏ

[1] E. p. 163.

[2] (In uirtute tua.
EP. Carissime, dominus mihi astitit.
GR. Posuisti.
AL. Beatus uir qui suffert.
EV. Nisi gramen.
OF. Posuisti.
CO. Qui uult).

[3] A later hand has written 'ualentini' and 'uitalis' over 'tui' and 'tibi.'

[4] O. p. 375.

Ad populum.

Adesto, domine, fidelibus tuis, nec eos ullis mentis aut corporis patiaris subiacere periculis, quos beati martyris tui *.ill.* munit gloriosa confessio. Per[1].

In natale plurimorum martyrum[2].

Deus, qui nos concedis sanctorum martyrum tuorum *.ill.* natalitia colere, da nobis in æterna beatitudine de eorum societate gaudere. Per.ʸ

Secreta.

Munera tibi, domine, nostræ deuotionis offerimus, quæ et pro tuorum tibi grata sint honore iustorum, et nobis salutaria, te miserante, reddantur. Per.ʸ

Prefatio.

U. D. æterne deus. Qui sanctorum martyrum tuorum pia certamina ad copiosam perducis uictoriam, atque perpetuum eis largiris triumphum, ut ecclesiæ tuæ semper sint in exemplum; Præsta nobis, quesumus, ut per eorum intercessionem, quorum festa cȩlebramus, pietatis tuȩ munera capiamus. Per christum dominum[3].

Benedictio.

Benedicat uobis dominus beatorum martyrum suorum *.ill.* suffragiis, et liberet ab aduersitatibus cunctis. Amen.

Commendet uos eorum intercessio gloriosa, quorum in conspectu eius est mors preciosa. Amen.

Ut sicut illi per diuersa genera tormentorum cælestis regni sunt sortiti hereditatem, ita uos eorum mereamini consortium, per bonorum operum exhibitionem. Amen.

Quod ipse præstare dignetur[4].

Ad complendum.

Prȩsta nobis, domine, quesumus, intercedentibus sanctis tuis *.ill.* ut quæ ore contingimus pura mente capiamus. Per.ʸ

[1] L. p. 339.
[2] (Intret in conspectu. EP. Reddet deus. GR. Exultabit. AL. Mirabilis. EV. Eleuatis oculis ihesus. OF. Lȩtamini. CO. Dico autem).
[3] E. p. 166.
[4] O. p. 375.

In uigiliis sanctorum confessorum.

Concede nobis, quesumus, omnipotens deus, uenturam beati confessoris tui *.ill.* sollemnitatem congruo preuenire honore, et uenientem digna celebrare deuotione. Per dominum nostrum[1].

Secreta.

Accepta tibi sit, domine, nostræ deuotionis oblatio, ut ad beati confessoris tui *.ill.* puriores faciat nos uenire principium[2]. Per dominum[3].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et te in sanctorum tuorum uirtute laudare, quibus pro meritis suis beatitudinis premia contulisti, Quoniam semper in manu tua sunt, et non tanget illos tormentum mortis, quos, te custodiente, beatitudinis sinus intercludit, ubi perpetua semper exultatione lætantur, ubi etiam beatissimus confessor tuus *.ill.* sociatus exultat. Petimus ergo ut memor sit miseriarum nostrarum, et de tua misericordia nobis fidentibus impetret beatitudinis suæ consortium[4]. Per christum.

Ad complendum.

Præsta nobis, æterne largitor, eius ubique pia protegi oratio(ne), cuius natalitia per hæc sancta quæ sumpsimus uotiuo præuenimus obsequio. Per.

Ad populum.

Benedictionis tuæ gratiam, domine, intercedente beato confessore tuo *.ill.* suscipiamus, ut cuius preueniendo gloriam celebramus, eius supplicando auxilium sentiamus. Per dominum.

In natale unius confessoris[5].

Da, quesumus, omnipotens deus, ut beati confessoris tui *.ill.* ueneranda sollempnitas, et deuotionem nobis augeat et salutem. Per.ʸ

Secreta.

Sancti tui nos, quesumus, domine, ubique læti-

[1] E. p. 167.
[2] festiuitatem E.
[3] E. p. 167.
[4] O. p. 348.
[5] (Os iusti. EP. Dilectus deo et hominibus. GR. Ecce sacerdos. AL. Amauit. EV. * OF. * CO. *).

ficent, ut dum eorum merita recolimus, patrocinia sentiamus. Per.ˠ

Prefatio.

U. D. æterne deus. Et in hac die quam transitu sacro beati confessoris tui *.ill.* consecrasti. Quesumus ergo clementiam tuam, ut des nobis illam sequi doctrinam, quam ille et uerbo docuit et opere compleuit, Quatimus nos adiuuari apud misericordiam tuam, et exemplis eius sentiamus et meritis. Per christum [1].

Benedictio.

Omnipotens dominus det uobis copiam benedictionis, qui beatum *.ill.* sibi adsumit uirtute confessionis. Amen.

Et qui illum fecit coruscare miraculis uos exornet bonorum operum incrementis. Amen.

Quo eius et exemplis eruditi, et intercessione muniti, cuius depositionis diem celebratis, illi possitis in cælesti regione adiungi. Amen.

Quod ipse prestare [2].

Ad complendum.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut de perceptis muneribus gratias exhibentes beneficia potiora sumamus. Per.ˠ

Ad populum.

Deus, qui nos sanctorum tuorum temporali tribuis commemoratione gaudere, presta, quesumus, ut beato *.ill.* confessore tuo interueniente, in ea numeremur sorte salutis, in qua illi sunt gratia tua gloriosi. Per.

In natale plurimorum confessorum [3].

Deus, qui nos sanctorum tuorum *.ill.* confessionibus gloriosis circumdas et protegis, da nobis et eorum imitatione proficere, et intercessione gaudere. Per dominum nostrum.ˠ

Secreta.

Suscipe, domine, preces et munera quæ ut tuo sint digna conspectui, sanctorum tuorum precibus adiuuemur. [Per.]ˠ

Prefatio.

U. D. æterne deus. Et maiestatem tuam supplici deuotione exorare, ut beatorum confessorum tuorum *.ill.* quorum hodie festa celebramus, obtentu mereamur tuum obtinere auxilium. Per christum [1].

Benedictio.

Sanctorum confessorum tuorum *.ill.* meritis uos dominus faciat benedici, et contra aduersa omnia eorum intercessione muniri. Amen.

Eorum uos faciat suffragatio felices quorum festiuitatis diem celebratis ouantes. Amen.

Quo eorum imitantes exempla ad cælestia peruenire possitis promissa. Amen.

Quod ipse prestare [2].

Ad complendum.

Corporis sacri et preciosi sanguinis repleti libamine, quesumus, domine deus noster, ut quod pia deuotione gerimus intercedentibus sanctis tuis *.ill.* certa redemptione capiamus. Per.ˠ

In natale uirginum et martyrum [3].

Deus, qui inter cætera potentiæ tuæ miracula, etiam in sexu fragili uictoriam martyrii contulisti, concede propitius, ut cuius natalitia colimus, per eius ad te exempla gradiamur. Per.ˠ

Alia.

Indulgentiam nobis, domine, beata *.ill.* martyr imploret, quæ tibi grata semper extitit et merito castitatis, et professione uirtutis. Per.ˠ

Alia confessoris.

Exaudi nos salutaris noster, ut sicut de beatæ *.ill.* festiuitate gaudemus, ita piæ deuotionis erudiamur affectu. Per dominum.

Secreta.

Suscipe, domine, munera quæ in beatæ *.ill.*

---

[1] O. p. 284.

[2] O. p. 376.

[3] (Iudicant sancti.
PS. Exultabunt iusti.
EP. Iusti autem.
GR. Exultabunt.
AL. Iusti epulentur.
EV. Misit ihesus .xii. discipulos.
OF. Exultabunt.
CO. Ego uos).

[1] O. p. 284.

[2] O. p. 376.

[3] (Dilexisti iustitiam.
EP. Domine, deus meus.
GR. Dilexisti.
AL. Specie tua.
EV. Simile est regnum celorum thesauro.
OF. Offerentur minor.
CO. Dilexisti).

martyris tuæ sollempnitate deferimus, cuius nos scimus patrocinio liberari. Per.ʸ

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Pro cuius caritatis ardore iste(æ) et omnes sanctæ uirgines, a beata maria exemplum uirginitatis accipientes, presentis sæculi uoluptates ac delitias contempserunt. Quoniam tuo dono actum est, ut postquam uirgo de uirgine prodiit, et sexus fragilis esset fortis, et in quo fuit peccandi facultas, esset uincendi felicitas, Antiquusque hostis qui per antiquam uirginem genus humanum se uicisse gloriabatur, per sanctas nunc uirgines sequaces potius mariæ quam euæ, uincatur, et in eo maior eius confusio crescat, quod de eo etiam sexus fragilis iam triumphat. Quapropter inmensam pietatem tuam humiliter exposcimus, ut per earum intercessionem, quæ et sexum uicerunt et seculum, tibique placuerunt et uirginitatis decore, et passionis suæ uigore, nos mereamur et inuisibilem hostem superare, et unigenito tuo domino nostro adherere. Per quem [1].

Benedictio.

Benedicat uobis dominus, qui beatæ uirgini *.ill.* concessit et decorem uirginitatis et gloriam passionis. Amen.

Et cuius opitulatione illa meruit et sexus fragilitatem et persequentium rabiem deuincere, uos possitis et uestrorum corporum inlecebras, et antiqui hostis machinamenta superare. Amen.

Quo sicut illa sexu fragili uirile uisa est certamen adire, et post certamen de hostibus triumphare, ita uos in hac mortalitate uiuentes, ualeatis et antiquum hostem deuincere, et ad cælestia regna peruenire.

Quod ipse præstare dignetur [2].

Ad complendum.

Auxilientur nobis, domine, sumpta mysteria, et, intercedente beata *.ill.* martyre tua, sempiterna protectione confirment. Per [3].

Ad populum.

Adsit plebi tuæ, omnipotens deus, beate martyris tuæ *.ill.* ueneranda festiuitas, ut cuius gaudet honoribus protegatur auxilio. Per.

[1] O. p. 349. [2] O. p. 376. [3] V. p. 11.

Item in natale plurimorum sanctorum communiter.

Præsta, domine, quesumus, ut sicut sanctorum tuorum *.ill.* nos natalitia celebranda non deserunt, ita iugiter suffragiis comitentur. Per.

Alia.

Adesto, domine, populo tuo cum sanctorum tibi patrocinio supplicanti, ut quod propria fidutia non pręsumit, suffragantium meritis consequatur. Per dominum nostrum [1].

Secreta.

Hostias tibi, domine, sanctorum tuorum dicatas meritis benignus assume, et ad perpetuum nobis tribue prouenire subsidium. Per [2].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et te in tuorum honore sanctorum *.ill.* glorificare, qui et illis pro certaminis constantia tribuisti beatitudinem sempiternam, Et infirmitati nostræ talia præstitisti suffragia, quæ pro eorum meritis possis audire dignanter. Per christum.

Ad complendum.

Magnificantes, domine, clementiam tuam suppliciter exoramus, ut qui nos sanctorum tuorum frequentibus facis natalitiis interesse, perpetuis tribuas gaudere consortiis. [Per] [3].

Ad populum.

Da nobis, quesumus, omnipotens deus, in sanctorum tuorum te semper commemoratione laudare, quia refouere curabis quos in honore tuo perseuerare concedis. Per [4].

Benedictio.

Sanctorum suorum *.ill.* meritis, uos dominus faciat benedici, et contra aduersa omnia eorum intercessione muniri. Amen.

Eorum uos faciat suffragatio felices, quorum festiuitatis diem celebratis ouantes. Amen.

Quo eorum imitantes exemplo, ad cælestia peruenire possitis promissa. Amen.

Quod ipse pręstare [5].

[1] L. pp. 311, 338; Gel. p. 677. [2] L. p. 305.
[3] Gel. p. 679. [4] Ib.
[5] The 'Commune Sanctorum' of the original Sacramentary ends here. The two last lines on fol. 210 a, and the whole of the writing on 210 b, 211 a b (Quem laudant . . . circumadstantium) are in the later handwriting.

Quem laudant angeli atque archangeli, cherubin quoque et seraphin, quę non cessant iugiter clamare una uoce dicentes.

[Missa in tribulatione].

Deus, qui tribulatos corde sanas, et mestificatos actu lætificas, ad hanc propitius hostiam dignanter adtende, et quia per eam totius mundi uoluisti relaxari delicta, hanc pro tribulatione nostra clementer assume, cunctaque nostra crimina solue, tribulationem adime, miserias pelle, angustias et pressuras amoue, ut exuti ab omnibus quæ patimur malis, in tuis semper delectemur exultare deliciis.

[*Præfatio*].

U. D. per christum dominum nostrum. Per quem te, inmense deus, rogamus, ut supplicationes nostras propitiabili dignatione adtendens, ad hanc nostram orationem quam pro ereptione et releuatione nostra offerimus, benignus respicias. Iam nos, domine, quesumus, placabili uultu intende, et tua singulari misericordia a nobis amoue quod seuitia malorum promittit, quod inimicorum prauitas infert, quod prauorum consiliis alligatur, quod ex iudicio imminet, quod ex sententia pendet, quod conspiratione machinatur, quod accusatione confingitur, quod nostræ merentur iniquitates. Non iustitiam tuam in nostris iniustitiis exerceas, domine, sed potius pietatem tuam in nostris iniquitatibus manifesta. Non nos in persecutione deicias, non in tribulatione relinquas, sed exerce per pietatem, attolle ac rege per misericordiam, quo per te ab inimicorum iaculis tuti, ab omni tribulatione exempti, te deum unum in trinitate consona uoce laudemus, cum angelis et archangelis ita dicentes,

SANCTUS, SANCTUS, SANCTUS.

Presta, domine, quesumus, ut terrenis affectibus expiati, ad superni plenitudinem sacramenti, cuius libauimus sancta, tendamus. Per dominum[1].

[Apologiæ sacerdotis].

Memento mei, domine, queso, et miserere, et licet hæc sancta indignæ tibi, sancte pater omnipotens, æterne deus, meis manibus offerantur sacrificia qui nec inuocare sanctum ac uenerabile nomen tuum dignus sum ; sed quoniam in honore, laude, et memoria gloriosissimi et dilecti filii tui domini nostri ihesu christi offeruntur, sicut incensum in conspectu diuinæ magestatis tuæ cum odore suauitatis accendatur. Per dominum[2].

Memento, domine, famulorum, famularumque tuarum, et omnium qui in sublimitate sunt, ut quietam et tranquillam in fide tua uitam agant, et quicumque mihi consanguinitate, uel familiaritate iuncti sunt, et quicumque mihi aliquod caritatis uel pietatis officium inpenderunt, et qui mei memoriam in orationibus suis habent, et qui se indignis precibus meis commendauerunt, quibuscunque aliquo obstaculo uel scandalo fui, et quicumque mihi aliquid aduersitatis intulerunt, et omnium congregationum monachorum et canonicorum sanctimonialium quorum nomina et numerum tu solus, deus omnipotens, agnoscis, et omnium circumadstantium[3].

---

[1] V. p. 204.

[2] Mart. i. p. 197.

[3] The Collect breaks off here abruptly at the end of fol. 211 b.

[MISSÆ VOTIVÆ].

Missa de sancta trinitate[1].

OMNIPOTENS SEMPITERNE DEUS, qui dedisti famulis tuis in confessione uere fidei æterne trinitatis gloriam agnoscere, et in potentia maiestatis adorare unitatem, quesumus, ut eiusdem fidei firmitate ab omnibus semper muniamur aduersis. Per.

Secreta.

Sanctifica, quesumus, domine deus noster, per unigeniti tui uirtutem huius oblationis hostiam, et (cooperante spiritu sancto) per eam nosmetipsos tibi perfice munus æternum. Per.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui cum unigenito filio tuo et spiritu sancto unus es deus, unus es dominus, Non in unius singularitate personę, sed in unius trinitatis substantiæ. Quod enim de tua gloria, reuelante te, credimus, hoc de filio tuo, hoc de spiritu sancto sine differentia discretionis sentimus, Ut confessione uerę sempiternęque deitatis, et in personis proprietas, et in essentia unitas, et in maiestate adoretur ęqualitas. Quem laudant angeli.

Ad complendum.

Proficiat nobis ad salutem corporis et animæ, domine deus, huius sacramenti susceptio, et sempiterna sanctæ trinitatis (eiusdemque indiuidue unitatis) confessio. Per dominum.

Ad populum.

Domine deus, pater omnipotens, (nos) famulos tuæ maiestati subiectos per unicum filium tuum in uirtute sancti spiritus benedic et protege, ut ab omni hoste securi in tua iugiter laude lætentur. Per eundem[2].

[1] This Mass occurs in Bod. fol. 136 a, in X. and in an eleventh-century hand at the end of O. Murat. *Lit. Rom.* ii. p. 382; R. p. xlii. S. p. 735*.

(Benedicta sit sancta.
Benedicamus patrem.
Benedictus es, domine.
Benedicite deum celi.
Benedictus es, domine deus.
Benedicimus deum celi).

[2] X. p. 67.

Missa de sancta sapientia, que christus est[1].

Deus, qui per coæternam tibi sapientiam hominem, cum non esset, condidisti, perditumque misericorditer reformasti; presta, quesumus, ut eadem pectora nostra inspirante (te) tota mente amemus, et ad te toto corde curramus. Per.

Secreta.

Sanctificetur, quesumus, domine, huius nostræ oblationis munus, tua cooperante sapientia, ut tibi placære possit ad laudem, et nobis proficere ad salutem. Per.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui tui nominis agnitionem et tuæ potentiæ gloriam nobis in coæterna tibi sapientia reuelare uoluisti, Ut tuam confitentes maiestatem, et tuis inhęrentes mandatis, tecum uitam habeamus æternam. Per christum.

Ad complendum.

Infunde, quesumus, domine deus, per hæc sancta quæ sumpsimus tuæ cordibus nostris lumen sapientiæ, ut te ueraciter agnoscamus, et fideliter diligamus. Per.

Ad populum.

Deus, qui misisti filium tuum et ostendisti creaturæ creatorem, respice propitius super nos famulos tuos et prepara agię sophię[2] dignam in cordibus nostris habitationem. Per.

Missa de sancta caritate[3].

Omnipotens sempiterne deus, qui iustitiam tuæ legis in cordibus credentium digito tuo scribis, da nobis fidei, spei, et caritatis augmentum, et ut mereamur assequi quod promittis fac nos amare quod precipis. Per dominum.

[1] S. p. 796*.

[2] This is an instance of the occasional survival of Greek words in Western Liturgies. The whole of the Gloria in Excelsis in Greek words in Anglo-Saxon letters is found in a Tropary written in the reign of Ethelred II (979–1016). Bodleian MS. 775, fol. 72 a. See Galba A. xviii. *ad finem*, Harl. MS. 5643 fol. 47 b, etc.

[3] Compiled by Alcuin, S. p. 790*.

Secreta.

Mitte, domine, quesumus, spiritum sanctum, qui et hæc munera præsentia nostra tuum nobis efficiat sacramentum, et ad hoc percipiendum corda nostra purificet. Per [1].

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Per quem discipulis spiritus sanctus in terra datur ob dilectionem proximi, et de cęlo mittitur propter dilectionem tui. Cuius infusione petimus, ut in nobis peccatorum sordes exurat, tui amoris ignem nutriat, et dilectionem fraternitatis accendat. Per quem maiestatem.

Ad complendum.

Spiritum nobis, domine, tuæ caritatis infunde, ut quos uno cælesti pane satiasti, una facias pietate concordes. Per.ʸ

Ad populum.

Deus, uita fidelium, gloria humilium et beatitudo iustorum, propitius accipe supplicum preces, ut animæ quæ promissiones tuas sitiunt de tuæ semper caritatis (h)abundantia repleantur. Per.

Missa de cordis emundatione per spiritum sanctum postulanda [2].

Deus, cui omne cor patet, et omnis uoluntas loquitur, et nullum latet secretum, purifica per infusionem sancti spiritus cogitationes cordis nostri, ut perfecte te diligere, et digne laudare mereamur. Per. In unitate eiusdem spiritus sancti [3].

Secreta.

Hæc oblatio, domine deus, cordis nostri maculas emundet, ut sancti spiritus digna efficiatur habitatio. Per [4].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui inspicis cogitationum secreta, et omnis nostræ mentis intentio prouidentiæ tuæ patescit intuitu. Respice propitius archana cordis nostri cubilia, et sancti spiritus rore nostras purifica cogitationes, ut tuæ maiestati digna cogitemus et agamus. Per christum dominum nostrum.

Ad complendum.

Sacrificium salutis nostræ tibi offerentes, concede nobis, domine deus, purificatis mentibus sepius tuę pietatis celebrare mysterium. Per [1].

Ad populum.

Concede, quesumus, omnipotens deus, spiritum sanctum nos uotis promereri sedulis, quatinus eius gratia ab omnibus liberemur temptationibus, et peccatorum nostrorum indulgentiam mereamur accipere. Per.[2]

Ad angelorum suffragia postulanda [3].

Perpetuum nobis, domine, tuæ miserationis præsta subsidium, quibus et angelica præstitisti suffragia non deesse. Per dominum nostrum [4].

Secreta.

Hostias tibi, domine, laudis offerimus, suppliciter deprecantes, ut easdem angelico pro nobis interueniente suffragio, et placatus accipias, et ad salutem nostram prouenire concedas. Per.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Quamuis enim illius sublimis angelicę substantiæ sit habitatio semper in cælis, tuorum tamen fidelium presumit affectus, pro tuæ reuerentia potestatis, per hec piæ deuotionis officia quoddam retinere pignus in terris, adstantium in conspectu tuo iugiter ministrorum. Per christum dominum nostrum.

Ad complendum.

Repleti, domine, benedictione cælesti suppliciter imploramus, ut quod fragili celebramus officio, sanctorum archangelorum omniumque cælestium uirtutum nobis prodesse sentiamus auxilio. Per.ʸ

---

[1] L. p. 372.
[2] Compiled by Alcuin. The title of this Missa in S. is Ad inuocandum gratiam spiritus sancti, p. 787*.
[3] O. p. 383; R. S. pp. 579, 787*.
[4] S. p. 787*.

[1] S. p. 787*.
[2] R. Drummond Castle Missal, p. 24.
[3] Compiled by Alcuin. This Missa is entitled in S. Missa de angelis, S. p. 738*.
[4] Gel. p. 669; V. p. 386.

Ad populum.

Plebem tuam, domine, perpetua pietate custodi, ut secura semper et necessariis adiuta subsidiis, spirituum tibimet placitorum pia semper ueneratione lætetur. Per.

Missa in honore sanctæ crucis. Feria vi.[1]

Deus, qui unigeniti filii tui precioso sanguine uiuificę crucis uexillum sanctificari uoluisti; concede, quesumus, eos qui eiusdem sanctæ crucis gaudent honore, tua quoque ubique protectione gaudere. Per[2].

Secreta.

Hæc oblatio, domine, ab omnibus nos purget offensis, quæ in ara crucis etiam totius mundi tulit offensa. Per dominum nostrum[3].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui salutem humani generis in ligno crucis constituisti, Ut unde mors sortiebatur, inde uita resurgeret, Et qui in ligno uincebat in ligno quoque uinceretur. Per christum[4].

Ad complendum.

Adesto nobis, domine deus noster, et quos sanctæ crucis lætari facis honore, tuis quoque perpetuis defende presidiis. Per dominum nostrum[5].

Ad populum.

Deus, qui unigeniti tui domini nostri ihesu christi precioso sanguine humanum genus redimere dignatus es, concede propitius ut qui ad adorandam uiuificam crucem adueniunt a peccatorum suorum nexibus liberentur. Per.[7]

In honorem sanctæ mariæ[6].

Concede nobis famulis tuis, quesumus, domine deus, perpetua mentis et corporis prosperitate gaudere, et gloriosa beatæ mariæ semper uirginis intercessione a presenti liberari tristitia, et futura perfrui lætitia. Per dominum nostrum.[7]

[1] Compiled by Alcuin. Missa de sancta cruce. R. p. li; S. p. 748*.
[2] R. p. 61; S. p. 748*.
[3] R. p. li; S. p. 749*.
[4] R. p. 225; S. p. 605.
[5] R. p. li; S. p. 750*.
[6] Compiled by Alcuin.
[7] R. S. p. 779*.

Secreta.

Intercessio, quesumus, domine, beatæ mariæ semper uirginis, munera nostra commend(e)t, nosque in eius ueneratione tuæ maiestati reddat acceptos. Per[1].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Humiliter deprecantes ut, intercedente beata maria semper uirgine et omnibus sanctis, ab omnibus peccatis clementer eripias, et a cunctis inimicis misericorditer protegas, et ad gaudia æterna perducas. Per christum.

Ad complendum.

Adesto nobis, domine deus noster, ut quæ fideliter sumpsimus et mente et corpore, beate mariæ semper uirginis intercessione custodiamus. Per[2].

Ad populum.

Omnipotens sempiterne deus, nos famulos tuos dextera potentiæ tuæ a cunctis protege periculis, et, beata maria semper uirgine intercedente, fac nos pręsenti gaudere prosperitate et futura. Per.

Missa in ecclesia quorum reliquiæ ibidem continentur.

Concede, quesumus, omnipotens deus, ut sancta dei genetrix perpetuo uirgo maria, sanctique tui omnes, angeli, archangeli, patriarche, prophęte, apostoli, martires, confessores, uirgines, atque omnes sancti quorum reliquię in ista sancta continentur æclesia (*uel* in isto continentur oratorio) nos ubique adiuuent, quatinus hic et ubi quæ[3] in illorum presenti suffragio tranquilla pace in tua laude letemur. Per dominum nostrum[4].

Secreta.

Munera tuæ maiestati oblata, misericors deus, benigno, quesumus, suscipe intuitu, ut eorum nobis precibus fiant salutaria quorum sacratissimę in hac basilica reliquiæ sunt reconditę. Per[5].

[1] S. p. 802. [2] Compare Drummond Castle Missal, p. 73.
[3] =ubique.
[4] O. p. 386. On the margin of the vellum, alongside this Collect, a later English hand has written—ALIA. Auxilium nobis, quesumus, placatus inpende, et, intercedentibus sanctis tuis, quorum in hac presenti ecclesia (uel in hoc presenti oratorio), pretiosa patrocinia colligere curauimus, fac nos ab omni aduersitate liberari, et in æterna lætitia gaudere cum illis. Per.
[5] O. p. 387.

Ad complendum.

Diuina libantes mysteria, quesumus, domine, ut eorum nos ubique intercessio protegat, quorum hic sacra gaudemus præsentia. Per [1].

Ad populum.

Exaudi, domine deus noster, clementer in hac domo tua preces seruorum tuorum, quatinus illorum meritis tuam consequamur gratiam, quorum hic patrocinia ueneramur. Per.

Missa cotidiana in honore omnium sanctorum.

Deus, qui nos beatę mariæ semper uirginis, ac beatorum omnium cælestium uirtutum, et sanctorum patriarcharum, prophetarum, apostolorum, martyrum, confessorum, uirginum atque omnium simul sanctorum, continua lætificas sollempnitate (*uel* memoria), præsta, quesumus, ut quos cotidiano ueneramur officio, etiam pie conuersationis sequamur exemplo. Per [2].

Secreta.

Munera tibi, domine, nostræ deuotionis offerimus, quæ et pro tuorum tibi grata sint honore iustorum, et nobis salutaria, te miserante, re(d)dantur. Per [3].

Ad complendum.

Præsta nobis, domine, quesumus, intercedentibus omnium sanctorum meritis, ut quæ ore contingimus pura mente capiamus. Per [4].

Ad suffragia sanctorum postulanda [5].

Concede, quesumus, omnipotens deus, ut intercessio nos sanctæ dei genitricis mariæ, sanctorumque omnium apostolorum, martyrum, confessorum, ac uirginum, et omnium electorum tuorum ubique lætificet; ut dum eorum merita recolimus, patrocinia sentiamus. Per dominum [6].

Secreta.

Oblatis, domine, placare muneribus, et, intercedentibus omnibus sanctis tuis, a cunctis nos defende periculis [7].

[1] O. p. 387. [2] O. p. 384. [3] Ib. [4] Ib.
[5] =Ad poscenda suffragia sanctorum, R. p. lxxviii; De omnibus sanctis per totum annum, S. p. 826*.
[6] S. p. 827*. [7] Ib.

Ad complendum.

Sumpsimus, domine, sanctorum tuorum sollempnia (*uel* merita), celebrantes (*uel* recolentes) sacramenta cælestia; præsta, quesumus, ut quod temporaliter gerimus, æternis gaudiis consequamur [1].

Missa pro regibus [2].

Deus, regnorum omnium et christiani maxime protector imperii, da seruis tuis regibus nostris *.ill.* triumphum uirtutis tuæ scienter excolere, ut qui tua constitutione sunt (est) principes (princeps) tuo semper munere sint (sit) potentes (potens). Per dominum.ʏ

Secreta.

Suscipe, domine, preces et hostias ecclesiæ tuæ pro salute famulorum tuorum *.ill.* (regis nostri) supplicantis, et in protectione fidelium populorum antiqua brachii tui operare miracula ut, superatis pacis inimicis, secura tibi seruiat christiana libertas. Per.ʏ

In fractione [3].

Hanc igitur oblationem famuli tui *.ill.* quam tibi offerimus ministerio officii sacerdotalis, pro eo quod potestatem imperii conferre dignatus es, propitius et benignus assume, et exoratus nostra obsecratione concede, ut maiestatis tuæ protectione confidens et ęuo augeatur et regno. Per.ʏ

Ad complendum.

Deus, qui ad predicandum æterni regis euangelium romanum (*uel* christianum) imperium preparasti, pretende famulis(o) tuis(o) principibus (regi) nostris (nostro) *.ill.* arma cælestia, ut pax ecclesiarum nulla turbetur tempestate bellorum. Per.ʏ

Missa cotidiana pro rege.

Quesumus, omnipotens deus, ut famulus tuus (rex noster) *.ill.* qui tua miseratione suscepit regni gubernacula, uirtutum etiam omnium percipiat incrementa, quibus decenter ornatus, et uitiorum monstra deuitare, et ad te qui uia,

[1] S. p. 827*.
[2] So V. Missa pro rege, S. p. 784*; pro imperatore, R. p. lxxx.
[3] So O; Infra actionem V.

ueritas, et uita es, gratiosus ualeat peruenire. Per.ʏ

Secreta.

Munera, domine, quesumus, oblata sanctifica, ut et nobis unigeniti tui corpus et sanguis fiant, et illi regi ad obtinendam animæ corporisque salutem, ad peragendum iniunctum officium, te largientę, usquequaque proficiant. Per.ʏ

Ad complendum.

Hæc, domine, oblatio salutaris famulum tuum *.ill.* ab omnibus tueatur aduersis, quatinus et ecclesiasticę pacis obtineat tranquillitatem, et post istius temporis decursum ad æternam perueniat hereditatem. Per.ʏ

Missa pro rege dicenda tempore sinodis.

Omnipotens sempiterne deus, qui famulum tuum regni fastigio dignatus es sublimare; tribue ei, quesumus, ut ita impresenti collecta multitudine cunctorum in commune salutem disponat, quatinus a tuæ ueritatis tramite non recedat. Per.ʏ

Alia.

Deus, qui scis genus humanum nulla sui uirtute posse subsistere, concede propitius ut famulus tuus *.ill.* quem populo tuo uoluisti preferre, ita tuo fulciatur adiutorio, quatinus quibus potuit præesse ualeat et prodesse. Per.ʏ

Alia.

Omnipotens sempiterne deus, cælestium terrestriumque moderator, qui famulum tuum *.ill.* ad regni fastigium dignatus es prouehere; Concede, quesumus, ut a cunctis aduersitatibus liberatus, et ecclesiasticę pacis dono muniatur, et ad æterne pacis gaudia, te donante, peruenire mereatur. Per.ʏ

Secreta.

Concede, quesumus, omnipotens deus, his salutaribus sacrificiis placatus, ut famulus tuus *.ill.* ad peragendum regalis dignitatis officium inueniatur semper idoneus, et celestis patrię gaudiis reddatur acceptis(u). Per.ʏ

Præfatio.

U. D. æquum et salutare. Qui es fons uitæ, origo luminis, et auctor totius bonitatis, et maiestatem tuam totis uiribus implorare, ut famulo tuo *.ill.* cui concessisti regendi populi curam, tribuas id secundum tuam uoluntatem exsequendi efficatiam. Et quibus tuo dono imperat, eis tua opitulatione fultus salubriter prosit, Ut pariter ab omnibus uitæ periculis exuti, et uirtutum spiritalium ornamentis induti, fidei spei, caritatisque gemmis ornati, et mundi cursus pacifice eis toto ordine dirigatur, et in sanctis operibus, te auxiliante, perseuerent, beatorumque spirituum coheredes effici mereantur. Per christum [1].

Ad complendum.

Hæc, domine, salutaris sacrificii perceptio famuli tui *.ill.* peccatorum maculas diluat, et ad regendum secundum tuam uoluntatem populum idoneum reddat, ut hoc salutari mysterio contra uisibiles et inuisibiles hostes reddatur inuictus, per quod mundus est diuina dispensatione redemptus. Per dominum nostrum.ʏ

Alia.

Deus, qui miro ordine uniuersa disponas, et ineffabiliter gubernas, præsta, quesumus, ut famulus tuus *.ill.* hæc in pręsenti conuentu, et in huius sęculi cursu, te adiuuante, peragat, et agenda decernat, unde tibi in perpetuum placere ualeat. Per.ʏ

Missa specialis sacerdotis.

Omnipotens sempiterne deus, tuæ gratiæ pietatem supplici deuotione deposco, ut omnium malorum meorum uincula soluas, cunctisque meis criminibus et peccatis clementer ignoscas; et quia me indignum et peccatorem ad ministerium tuum uocare dignatus es, sic me idoneum tibi ministrum efficias, ut sacrificium de manibus meis placide ac benigne suscipias, electorumque sacerdotum me participem facias, et de preceptis tuis in nullo me oberrare permittas. Per.ʏ

Alia.

Fac me, quęso, omnipotens deus, ita iustitia indui, ut in sanctorum tuorum merear exultatione lætari; quatinus emundatus ab omnibus sordibus peccatorum, consortium adipiscar tibi placentium sacerdotum, meque tua misericordia a uitiis omni-

---

[1] O. p. 189.

bus exuat, quem reatus propriȩ conscientiȩ grauat. Per.ʸ

Secreta.

Deus, qui te precipis a peccatoribus exorari, tibique sacrificium contriti cordis offerre, hoc sacrificium quod indignis manibus meis offero, acceptare dignare, et ut ipse tibi hostia et sacrificium esse merear, miseratus concede, quo per ministerii huius exhibitionem peccatorum meorum omnium percipiam remissionem. Per dominum nostrum.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui, dissimulatis humanȩ fragilitatis peccatis, sacerdotii dignitatem concedis indignis, Et non solum peccata dimittis, uerum etiam ipsos peccatores iustificare dignaris; Cuius est muneris ut non existentia suma(n)t exordia, exorta nutrimentum, nutrita fructum, fructuosa perseuerandi auxilium. Qui me non existentem creasti, creatum fidei firmitate ditasti, fidelem, quamuis peccatis squalentem, sacerdotii dignitate donasti. Tuam igitur omnipo[te]ntiam supplex exposco, ut me a preteritis peccatis emacules, in mundi huius cursu in bonis operibus corrobores, et in perseuerantiæ soliditate confirmes. Sicque me facias tuis altaribus deseruire, ut ad eorum, qui tibi placuerunt, sacerdotum consortium ualeam peruenire. Et per eum tibi sit meum acceptabile uotum, qui se tibi obtulit in sacrificium, qui est omnium opifex, et solus sine peccati macula pontifex, ihesus christus dominus noster. Per quem maiestatem tuam.ʸ

Ad complendum.

Huius mihi, domine, sacramenti perceptio sit peccatorum remissio, et tuæ pietatis optata propitiatio, ut per hæc, te opitulante, efficiar sacris mysteriis dignus, quæ de tua pietate confisus frequentare presumo indignus. Per.ʸ

Item missa sacerdotis specialis.

Deus, fons bonitatis et pietatis origo, qui peccantem non statim iudicas, sed ad penitentiam miseratus expectas, te quȩso ut facinorum meorum squalores abstergas, et me ad peragendum iniunctum officium dignum efficias, et qui altaris tui ministerium suscepi indignus, perago trepidus, ad id peragendum reddar strenuus, et inter eos, qui tibi placuerunt, inueniar iustificatus. Per.ʸ

Secreta.

Sacrificiis presentibus, quȩso, domine, oblatio mea expurget facinora, per quod totius mundi uoluisti relaxari peccata, illiusque frequentatione efficiar dignus, quod, ut frequentarem, suscepi indignus. Per.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui dum libenter nostræ penitudinis satisfactionem suscipis, ipse tuo iudicio quod erramus abscondis, Et preterita peccata nostra dissimulas, et nobis sacerdotii dignitatem concedis. Tuum est enim me ad ministrandum altari tuo dignum efficere, quem ad peragendum id officii indignum dignatus es promouere, Ut preteritorum actuum meorum mala obliuiscens, presentium ordinem in tua uoluntate disponens, futuris custodiam imponens, per eum uitiorum squaloribus expurger, uirtutum nutrimentis exorner, eorum sacerdotum consortio, qui tibi placuerunt, aduner, quem constat esse uerum summumque pontificem, solumque sine peccati contagio sacerdotem, ihesum christum, dominum nostrum. Per quem.ʸ

Ad complendum.

Huius, domine, perceptio sacramenti peccatorum meorum maculas tergat, et ad peragendum iniunctum officium me idoneum reddat. Per.ʸ

Item alia missa sacerdotis.

Suppliciter te, deus pater omnipotens, qui es creator omnium rerum deprecor, ut dum me famulum coram omnipotentia maiestatis tuæ grauiter deliquisse confiteor, per intercessionem beatȩ mariæ semper uirginis et omnium sanctorum tuorum, manum misercordiæ tuæ mihi porrigas, quatinus dum et ego hanc oblationem ante conspectum tuæ pietatis offerre presumo, quod nequiter admisi clementissime digneris absoluere. Per [1].

Secreta.

Deus misericordiȩ, deus pietatis, deus indulgentiȩ, peccaminum indulge, quæso, et miserere mei, sacrificium quoque quod pietatis tuæ gratia

[1] O. p. 385.

humiliter offero benigniter(e) dignare(eris) suscipere, ut intercedentibus omnibus sanctis tuis, et peccata quæ labentibus uitiis contraxi, pius ac propitius, et (ac) miserator(us) indulgeas, et locum pęnitentię ac flumina lacrimarum concessa, ueniam a te merear accipere delictorum. Per[1].

Præfatio.

U. D. Per christum dominum nostrum. Qui pro amore hominum factus in similitudinem carnis peccati formam serui dominus assumpsit, et in specie uulnerati medicus ambulauit. Hic nobis dominus et magister salutis, aduocatus et iudex, sacerdos et sacrificium. Per hunc te, sancte pater omnipotens, suppliciter deprecor, ut dum reatum conscientię meæ recognosco, quod in preceptis tuis preuaricator extiti, et per delictorum facinus in ruinam corrui. Tu me, domine, erigere digneris, quem lapsus peccati prostrauit, inlumina cecum, quem tetrę peccatorum caligines obscurauerunt; solue compeditum quem uincula peccatorum constringunt. Presta per sanctum et gloriosum et adorandum dominum nostrum, ihesum christum filium tuum, quem laudant angeli et non cessant clamare dicentes,

Sanctus, sanctus, sanctus.

In fractione.

Hanc igitur oblationem quam tibi offero ego tuus famulus et sacerdos, ob diem in quo me dignatus es ministerio sacro constituere sacerdotem, obsecro, domine, placatus accipias, unde maiestatem tuam supplex exoro, ut quod in me largire dignatus es propitius custodire digneris. Diesque nostros in tua pace.

Ad complendum.

Omnipotens sempiterne deus, ihesu christe domine, propitius esto peccatis meis, per assumptionem corporis et sanguinis tui, et (per) intercessionem (omnium sanctorum tuorum) sancte mariæ et omnium sanctorum tuorum. Tu enim loquens dixisti, Qui manducat meam(b) carnem(a) et bibit meum(b) sanguinem(a) in me manet et ego in eum(o). Ideo supplex te deprecor, ut in me cor mundum crees, et spiritum rectum in uisceribus meis innoues, et spiritu principali me confirmare digneris, et ab omnibus insidiis diaboli atque uiciis emundes, ut gaudiis cælestibus merear esse particeps. Per (qui uiuis).

[1] O. p. 385.

Missa contra temptationem carnis.

Vre igne sancti spiritus renes meos (nostros), et cor meum (nostrum), domine, ut tibi casto corpore seruiam(us), et mente placeam(us). Per dominum[1].

Secreta.

Muneribus nostris, domine, precibusque susceptis, et celestibus nos munda misteriis et clementer exaudi. Per.[γ]

Ad complendum.

Domine, adiutor et protector noster, refloreat caro mea (nostra) uigore pudititiæ, et sanctimonie nouitate, ereptamque de manu tartari in resurrectionis gaudium iubeas me presentari. Per[2].

Pro abbate et congregatione.

Omnipotens sempiterne deus, qui facis mirabilia magna solus, pretende super famulum tuum abbatem *.ill.* et super cunctam congregationem illi commissam spiritum gratiæ salutaris, et ut in ueritate tibi complaceant, perpetuum eis rorem tuę benedictionis infunde. Per dominum nostrum.[γ]

Secreta.

Hostias, domine, famulorum tuorum placatus intende, et quas in honorem nominis tui deuota mente pro eis celebramus proficere sibi sentiant ad medelam. Per.[γ]

Ad complendum.

Quos cælesti recreas munere perpetuo, domine, comitare presidio, et quos fouere non desinis dignos fieri sempiterna redemptione concede. Per.[γ]

Missa pro iter agentibus.

Adesto, domine, supplicationibus nostris, et uiam (nostram) famuli tui *.ill.* in salutis tuæ prosperitate dispone; ut inter omnes uiæ et uitæ

[1] O. p. 387. [2] Ib.

huius uarietates tuo semper protegatur(mur) auxilio. Per.

Secreta.

Propitiare, domine, supplicationibus nostris, et has oblationes quas tibi offerimus pro famulo tuo (nobis) *.ill.* benignus assume; ut uiam (nostram) illius et precedente gratia tua dirigas, et subsequente comitari digneris; ut de actu atque incolumitate eius (nostra) secundum misericordię tuę presidia gaudeamus. Per.

Ad complendum.

Exaudi, domine, preces nostras, et iter (nostrum) famuli tui *.ill.* propitius comitare, atque misericordiam tuam, sicut ubique es, ita et ubique largire; quatinus ab omnibus aduersitatibus tua opitulatione defensus(si), iustorum desideriorum potiatur(mur) effectibus. Per.

Missa pro nauigantibus fidelibus.

Deus, qui transtulisti patres nostros per mare rubrum, et transuexisti per aquam nimiam laudem tui nominis decantantes; supplices deprecamur, ut in hac naui famulos tuos, repulsis aduersitatibus, portu semper obtabili, cursuque tranquillo tuearis. Per dominum.

Secreta.

Suscipe, quesumus, domine, preces famulorum tuorum cum oblationibus hostiarum; et tua mysteria celebrantes ab omnibus defende periculis. Per.

Ad complendum.

Sanctificati diuino misterio maiestatem tuam, domine, suppliciter deprecamur et petimus, ut quos donis facis cælestibus interesse, per lignum sanctæ crucis et a peccatis abstrahas, et a periculis cunctis miseratus eripias. Per.

Missa pro pace.

Deus, a quo sancta desideria, recta consilia, et iusta sunt opera, da seruis tuis illam quam mundus dare non potest pacem, ut et corda nostra mandatis tuis dedita, et hostium sublata formidine, tempora sint tua protectione tranquilla. Per.

Secreta.

Deus, qui credentes in te populos nullis sinis concuti terroribus, dignare preces et hostias dicatę tibi plebis suscipere; ut pax tua pietate concessa christianorum fines ab omni hoste faciat esse securos. Per dominum nostrum.

Ad complendum.

Deus, auctor pacis et amator, quem nosse uiuere, cui seruire regnare est; protege ab omnibus inpugnationibus supplices tuos, ut qui in defensione tua confidimus, nullius hostilitatis arma timeamus. Per.

Missa pro peccatis.

Exaudi, quesumus, domine, supplicum preces, et confitentium tibi parce peccatis, ut pariter nobis indulgentiam tribuas benignus et pacem. Per.

Secreta.

Hostias tibi, domine, placationis offerimus, ut et delicta nostra miseratus absoluas, et nutantia corda tu dirigas. Per dominum nostrum.

Ad complendum.

Præsta nobis, æterne saluator, ut percipientes hoc munere ueniam peccatorum deinceps peccata uitemus. Per.

Missa de quacumque tribulatione[1].

Ineffabilem misericordiam tuam nobis, domine, clementer ostende, ut simul nos et a peccatis exuas, et a pœnis, quas pro his meremur, eripias. Per.

Secreta.

Purificet nos, domine, quesumus, muneris presentis oblatio, et dignos sacra participatione perficiat. Per.

Ad complendum.

Præsta nobis, domine, quesumus, ut terrenis affectibus expiati, ad superni plenitudinem sacramenti, cuius libauimus sancta, tendamus. Per.

---

[1] (A. Salus populi.
PS. Adtendite, popule.
GR. Oculi omnium.
V. Aperis tu.
ALL. Deus iudex iusstus.
OF. Super flumina.
CO. Amen, dico uobis, quicquid).

Item alia.

Domine deus, qui ad hoc irasceris ut subuenias, ad hoc minaris ut parcas, intercedentibus omnibus sanctis tuis, lapsis manum porrige, et laborantibus multiplici miseratione succurre, ut qui per te sunt redempti, ad spem uitæ æterne tua moderatione saluentur. Per[1].

Alia.

Deus, qui contritorum non despicis gemitum, et merentium non aspernaris affectum, adesto precibus nostris, quas pietati tuæ pro tribulatione nostra offerimus, implorantes ut nos clementer suscipias, et solo bonitatis tuæ intuitu tribuas, quatinus quicquid contra nos diabolicę atque humane admoliuntur aduersitates ad nihilum redigas, et consilio misericordiæ tuæ allidas; quo nullis aduersitatibus læsi, sed ab omni tribulatione et angustia liberati, gratias tibi in ecclesia tua referamus lęti. Per.

Secreta.

Sacrificia, domine, cum ecclesiæ precibus immolanda, quesumus, corda nostra purificent, et, intercedentibus omnibus sanctis tuis, indulgentiæ tuæ nobis dona concilient, et de aduersis prospera sentire faciant. Per.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui fragilitatem nostram non solum misericorditer donis(b) temporalibus(a) consolaris, ut nos ad æterna prouehas, sed etiam ipsis aduersitatibus sęculi benignus erudis, ut ad cælestia regna perducas. Per christum dominum[2].

Ad complendum.

Quos munere cælesti reficis, domine, intercedentibus omnibus sanctis tuis, diuino tuere presidio, ut tuis misteriis perfruentes, nullis subdamur aduersis. Per[3].

Alia.

Dimitte, domine deus, peccata nostra, et tribue nobis misericordiam tuam, orisque nostri alloquio deprecatus nostram adtende humilitatem, uincula solue, delicta dele, tribulationem inspice, aduersitatem repelle, a(e)ffectumque petitionis nostræ iugiter et clementer exaudi. Per.

Missa contra obloquentes.

Presta, quesumus, domine, ut mentium reproborum non curemus obloquium, sed eadem prauitate calcata, exoramus, ut nec terreri nos lacerationibus patiaris iniustis, nec captiosis adulationibus implicari, sed potius amare quæ precipis. [Per.][γ]

Secreta.

Oblatio, domine, tuis aspectibus immolanda, quesumus, ut et nos ab omnibus uitiis potenter absoluat, et a cunctis defendat inimicis. Per dominum.[γ]

Ad complendum.

Præsta, domine, quesumus, ut per hæc sancta quæ sumpsimus, dissimulatis lacerationibus improborum, eadem, te gubernante, quæ recta sunt, cautius exsequamur. Per.[γ]

Missa in contentione.

Omnipotens sempiterne deus, qui superbis resistis, et gratiam præstas humilibus, tribue, quesumus, ut non indignationem tuam prouocemus elati, sed propitiationis tuæ capiamus dona subiecti. Per dominum nostrum.[γ]

Secreta.

Ab omni reatu nos, domine, sancta quę tractamus absoluant, et eadem muniant a totius (ab omni) prauitatis incursu. Per dominum nostrum.[γ]

Ad complendum.

Quos refecisti, domine, cælesti mysterio(a), propriis et alienis, quesumus, absolue delictis, ut diuino munere purificatis mentibus perfruamur. Per.[γ]

Missa contra iudices male agentes.

Ecclesiæ tuæ, domine, preces placatus admitte, ut, destructis aduersitatibus uniuersis, secura tibi seruiat libertate. Per.[γ]

Secreta.

Protege nos, domine, quesumus, tuis mysteriis

---

[1] Gel. p. 708. [2] Z. fol. 191 a. [3] Gel. p. 708.

seruientes, ut diuinis rebus et corpore famulemur et mente. Per dominum.

Ad complendum.

Quesumus, domine deus noster, ut quos diuina tribuis participatione gaudere, humanis non sinas subiacere periculis. Per.

Missa tempore belli.

Deus, regnorum omnium regumque dominator, qui nos et percutiendo sanas, et ignoscendo conseruas, pretende nobis misericordiam tuam, ut tranquillitate pacis, tua potestate firmata, ad remedia correctionis utamur. Per.

Alia.

Deus, qui conteris bella, et inpugnatores in te sperantium potentia tuæ defensionis expugnas, auxiliare implorantibus misericordiam tuam, ut omnium gentium feritate compressa, indefessa te gratiarum actione laudemus. Per.

Secreta.

Sacrificium, domine, quod immolamus intende, ut ab omni nos exuat bellorum nequitia, et in tuæ protectionis securitate constituat. Per.

Ad complendum.

Sacrosancti corporis et sanguinis domini nostri ihesu christi refectione uegetati, supplices te rogamus, omnipotens deus, ut hoc remedio singulari ab omni nos contagione purifices, et a periculorum munias incursione cunctorum. Per.

Item alia missa.

Omnipotens deus, christiani nominis inimicos uirtute, quesumus, tuæ comprime maiestatis, ut populus tuus et fidei integritate lætetur, et temporum tranquillitate semper exultet. Per.

Alia.

Hostium nostrorum, quesumus, domine, elide superbiam, et dexterę tuæ uirtute prosterne. Per.

Secreta.

Huius, domine, quesumus, uirtute mysterii, et a nostris mundemur occultis, et ab inimicorum liberemur insidiis. Per.

Ad complendum.

Viuificet nos, domine, quesumus participatio tui sancta mysterii, et pariter nobis expiationem tribuat et munimen. Per.

Item alia missa.

Deus, qui prouidentia tua cælestia simul et terrena moderaris, propitiare christianorum rebus et regibus, ut omnis hostium fortitudo, te pro nobis pugnante, frangatur. Per.

Alia.

Deus, seruientium tibi fortitudo regnorum, propitius christianorum adesto semper principibus, ut quorum tibi subiecta est humilitas, eorum ubique excellentior sit potestas. Per.

Secreta.

Propitiare, domine, precibus et hostiis famulorum tuorum, et propter nomen tuum christiani nominis defende rectores, ut salus seruientium tibi principum, pax tuorum possit esse populorum. Per.

Ad complendum.

Protege, domine, famulos tuos subsidiis pacis et corporis, et spiritalibus enutriens eos alimentis, a cunctis hostibus redde securos. Per.

Missa contra paganos.

Domine deus, qui ad hoc irasceris ut subuenias, ad hoc minaris ut parcas, lapsis manum porrige, et laborantibus multiplici miseratione succurre, ut gentem paganam, quam pro peccatis nostris super nos cognoscimus preualere, te miserante, sentiamus cessare. Per dominum.

Alia.

Sempiterna trinitas deus, cuius est potentia prosternere fortia et eleuare humilia, in his sacris cerimoniis clementiam tuam suppliciter deprecamur, ut omni ecclesię tuæ præstes auxilium ; et sicut liberasti filios israhel de manibus ægiptiorum, ita libera populum tuum christianum de oppressione paganorum, et da uictoriam seruis tuis, quatinus ecclesiæ tuæ status erigatur in sublime, et perfidi deiciantur in infima, ut christiani gaudeant de hereditate tua, et in omnibus, tua

protegente dextera, semper catholica gratuletur ecclesia. Per dominum (* * deus noster qui unus in trinitate uiuis et regnas deus per omnia)[1].

Secreta.

Sacri(fi)cium, domine, quod immolamus intende, ut ab omni paganorum nos exuat bellorum nequitia, et in tuę protectionis securitate constituat. Per[2].

Prefatio.

U. D. æterne deus. Sub cuius potestatis arbitrio omnium regnorum continetur potestas, te humiliter deprecamur ut principibus nostris propitius adesse digneris, Ut qui tua expetunt se protectione defendi, omnibus sint hostibus fortiores. Per christum dominum nostrum.

Ad complendum.

Quos cælesti, domine, dono satiasti, præsta quesumus, ut a nostris mundemur occultis, et ab hostium liberemur insidiis; et famulis tuis cum omnibus suis fluctuantibus in aduersis prebe suffragium, ne plebs christiana per infidelium discrimen ullum possit habere dispendium, sed, te opitulante, mereatur (b) de (a) tuo (a) gratulari solatio. Per[3].

Alia.

Protector noster, aspice, deus, et a paganorum nos defende periculis, ut, omni perturbatione submota, liberis tibi mentibus seruiamus. Per.[y]

Missa pro petitione lacrimarum[4].

Omnipotens mitissime deus, qui sitienti populo fontem aquæ uiuentis de petra produxisti, educ de cordis nostri duritia compunctionis lacrimas, ut peccata nostra plangere ualeamus, remissionemque, te miserante, mereamur accipere. Per[5].

Alia.

Omnipotens æterne deus, da capiti nostro habundantiam aquę, et oculis nostris fontem lacrimarum, ut peccati macula abluti, ultrices pœnarum flammas fletus ubertate uincamus. Per dominum.

Secreta.

Per has, quesumus, domine, oblationes, ut non tantum oculis nostris lacrimas infundas, sed et cordi nostro nimium (habere) peccatorum luctum tribuas. Per.

Ad complendum.

Corpore et sanguine tuo satiati, quesumus, domine, ut pro nostris semper peccatis, nobis compunctionem cordis, et luctum, fluminaque lacrimarum largiaris, quatenus cælestem in futuro consolationem mereamur. (Qui uiuis)[1].

[1] S. p. 824*. [2] Gel. pp. 646, 728; V. p. 201.
[3] S. p. 825*; comp. Gel. p. 687.
[4] This Missa appears to have been composed by Alcuin, Ep. ad Fuldenses, ed. Froben. i. p. 256.
[5] S. p. 819*; R. p. lxxxiv.

Missa monachorum propria[2].

Familiam huius (sacri) cęnobii, quesumus, domine, intercedente beata maria semper uirgine (et sancto benedicto confessore tuo) et omnibus sanctis, perpetuo guberna moderamine, ut adsit eis (nobis) et in securitate cautela, et inter aspera fortitudo. Per.

Secreta.

Hostias nostras, quesumus, domine, placatus intende, et quas in honorem nominis tui deuota mente pro congregatione ista celebramus, proficere sibi sentiant ad medelam. Per.

Ad complendum.

Suscipe, quesumus, domine, preces nostras, et muro custodię tuę hoc sanctum ouile circumda; ut, omni aduersitate depulsa, sit semper domicilium incolumitatis et pacis. Per.

In tempore quod absit mortalitatis.

Deus, qui non mortem sed penitentiam desideras peccatorum, populum tuum, quesumus, ad te conuerte propitius; ut, dum tibi deuotus extiterit, iracundiæ tuæ flagella ab eo amoueas. Per dominum nostrum[3].

[1] S. p. 819*.
[2] This Mass was probably compiled by Alcuin, Ep. ad Fuldenses, ed. Froben. i. p. 256. (On the margin, in a later hand), Defende, quesumus, domine, intercedente beato benedicto, ab omni aduersitate congregationem istam, et tibi toto corde prostratam ab hostium tuere propitius clementer insidiis. Per.
[3] Gel. p. 712. See also V. p. 269.

Alia.

Populum tuum, quesumus, omnipotens deus, ab ira tua ad te confugientem paterna recipe pietate; ut qui tuæ maiestatis flagella formidant de tua mereantur(b) semper(a) uenia gratulari. Per[1].

Secreta.

Subueniat nobis, quesumus, domine, sacrificii prȩsentis operatio, quæ nos et ab erroribus uniuersis potenter absoluat, et a totius eripiat perditionis incursu. Per[2].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Te toto corde suppliciter exorantes, ut preteritorum concedas ueniam delictorum, et ab omni mortalitatis incursu continua nos miseratione protegas. Quia tunc defensionem tuam non diffidimus adfuturam, cum a nobis ea quibus te offendimus dignanter expuleris. Per christum.

Ad complendum.

Tuere nos, quesumus, domine, tua sancta sumentes, et ab omni propitius iniquitate defende. Per[3].

Alia.

Aures tuæ pietatis, quesumus, domine, precibus nostris inclina, ut qui peccatorum nostrorum flagellis percutimur, miserationis tuæ gratia liberemur. Per.ʸ

Alia.

Memor esto, domine, fragilitatis humanȩ, et qui iuste uerberas peccatores, parce propitiatus afflictis. Per.ʸ

Missa pro peste animalium.

Deus, qui laboribus hominum etiam de mutis animalibus solatia subrogasti, supplices te rogamus, ut sine quibus non alitur humana conditio, nostris facias usibus non perire. Per.ʸ

Secreta.

Sacrificiis, domine, placatus oblatis opem tuam nostris temporibus clementer impende. Per.ʸ

[1] Gel. p. 712. [2] Ib.
[3] Gel. p. 216.

Prefatio.

U. D. æterne deus. Qui ideo malis presentibus nos flagellas, ut ad bona futura perducas, Ideo bonis temporalibus consolaris, ut sempiternis efficias certiores, Quo te et in prosperis et in aduersis pia semper confessione laudemus. Per christum[1].

Ad complendum.

Benedictionem tuam, domine, populus fidelis accipiat, qua corpore saluatus ac mente, congruam tibi exhibeat seruitutem, et propitiationis tuæ beneficia semper inueniat. Per.ʸ

Alia.

Auerte, quesumus, domine, a fidelibus tuis cunctos miseratus errores, et seuientium morborum depelle pernitiem, ut quos merito flagellas deuios, foueas tua miseratione correctos. Per.ʸ

Missa in sterilitate terræ.

Da nobis, quesumus, domine, piȩ supplicationis effectum, et pestilentiam famemque propitiatus auerte; ut mortalium corda cognoscant, et, te indignante, talia flagella prodire, et, te miserante, cessare. Per[2].

Secreta.

Deus, qui humani generis utramque substantiam presentium munerum et alimento uegetas, et renouas sacramento; tribue, quesumus, ut eorum et corporibus nostris subsidium non desit et mentibus. Per[3].

Ad complendum.

Guberna, quesumus, domine, et temporalibus adiumentis quos dignaris æternis informare mysteriis. Per[4].

Missa ad pluuiam postulandam.

Deus, in quo uiuimus, mouemur, et sumus, pluuiam nobis tribue congruentem, ut presentibus subsidiis sufficienter adiuti, sempiterna fiducialius appetamus. Per.ʸ

Secreta.

Oblatis, domine, placare muneribus, et oportu-

[1] O. p. 354; Z. fol. 192 b.
[2] Gel. p. 715. [3] Ib. [4] Ib.

num nobis tribue pluuiæ sufficientis auxilium. Per.ʸ

Ad complendum.

Tuere nos, domine, quesumus, tua sancta sumentes, et ab omnibus propitius absolue peccatis. Per dominum.ʸ

Alia.

Delicta fragilitatis nostræ, domine, quesumus, miseratus absolue, et aquarum subsidia prebe cælestium, quibus terrena conditio uegetata subsistat. Per.ʸ

Missa ad poscendam serenitatem.

Ad te nos, domine, clamantes clementer exaudi, et aeris serenitatem nobis tribue supplicantibus; ut qui pro peccatis nostris iuste affligimur, misericordia tua preueniente, clementiam sentiamus. Per.ʸ

Secreta.

Prҽueniat nos, quesumus, domine, gratia tua semper et subsequatur, et has oblationes quas pro peccatis nostris nomini tuo consecrandas deferimus, benignus assume; ut per intercessionem sanctorum tuorum cunctis nobis proficiant ad salutem. Per.ʸ

Ad complendum.

Plebs tua, domine, capiat sacrҽ benedictionis augmentum, et copiosis beneficiorum tuorum subleuetur auxiliis, quæ tantis intercessionum deprecationibus adiuuatur. Per dominum.ʸ

Alia.

Domine deus, qui in mysterio aquarum salutis tuæ nobis sacramenta sanxisti; exaudi orationem populi tui, et iube terrores inundantium cessare pluuiarum, flagellumque huius elementi ad effectum tui conuerte mysterii, ut qui se regenerantibus aquis gaudent renatos, gaudeant, his castigantibus, esse correctos. Per.ʸ

Missa ad repellendam tempestatem.

Deus, qui omnium (rerum) tibi seruientium naturam per ipsos motus aeris ad cultum tuæ maiestatis instituis; tranquillitatem nobis misericordiæ tuæ remotis largire terroribus; ut cuius iram expauimus, clementiam sentiamus. Per.ʸ

Secreta.

Offerimus, domine, laudes et munera, pro concessis beneficiis gratias referentes, et pro concedendis semper suppliciter deprecantes. Per.ʸ

Ad complendum.

Omnipotens sempiterne deus, qui nos et castigando sanas, et ignoscendo conseruas; presta supplicibus tuis, ut et tranquillitatis huius optatҽ consolationis lætemur, et dono tuҽ pietatis semper utamur. Per.ʸ

Missa pro temptationibus.

Cordium, inimicorum inuisibilium, et cogitationibus inmundis.

(A. exaudi, deus, orationem, et ne deus).

Omnipotens mitissime deus, respice propitius preces nostras, et libera cor nostrum de malarum temptatione cogitationum, ut sancti spiritus dignum fieri habitaculum mereamur. Per [1].

Lectio ad corinthios [2].

Fratres, qui se existimat stare uideat ne cadat. Temptatio uos non adprehendat, nisi humana. Fidelis autem deus est, qui non patietur uos temptari super id quod potestis, sed faciet [3] cum temptatione etiam [4] prouentum, ut possitis sustinere.

(*Gr.* Ad dominum).

(*Al.* In te, domine).

Secundum marcum [5].

In illo tempore dixit ihesus discipulis suis, Habete fidem dei. Amen dico uobis, Quia si [6] quis [6] dixerit huic monti, Tollere et mittere in mare, et non hesitauerit in corde suo, sed crediderit quia quodcumque dixerit fiet [7], fiet ei. Propterea dico uobis, Omnia quæcumque orantes petitis, credite quia accipietis, et uenient [8] uobis. Et cum stabitis ad orationem [9], dimittite si quid habetis aduersus aliquem, Ut et pater uester, qui in celis est, dimittat uobis delicta [10] uestra.

(*Of.* Deus, uiuifica).

---

[1] O. p. 203.
[2] I Cor. x. 12, 13.
[3] Vul. + etiam.
[4] Vul. *om.*
[5] Marc. xi. 22–25.
[6–6] Vul. quicumque.
[7] Vul. fiat.
[8] Vul. euenient.
[9] Vul. orandum.
[10] Vul. peccata.

Secreta.

Has tibi, domine deus, offerimus oblationes pro salute nostra; quatinus animam nostram sancti spiritus gratia inluminare digneris. Per. In unitate eiusdem [1].

Prefatio.

U. D. æterne deus. Humiliter tuam deprecantes clementiam, ut gratiam sancti spiritus animę nostræ clementer infundere digneris, ut te perfecte diligere et digne laudare mereamur. Per christum.

(Dico uobis, Gaudete).

Ad complendum.

Per hoc, quesumus, domine, sacrificium quod tuæ obtulimus pietati, ab omnibus inmundis temptationibus (cogitationibus) cor nostrum emundes. Per dominum nostrum [2].

Alia.

Deus, qui inluminas omnem hominem uenientem in hunc mundum, inlumina, (quesumus), cor nostrum gratiæ tuæ splendore, ut digna maiestati tuæ cogitare, et diligere mereamur. Per [3].

Missa pro amico fideli.

Deus, qui iustificas impium, et non uis mortem peccatorum, maiestatem tuam suppliciter deprecamur, ut famulum(a) tuum(a) *.ill.* de tua misericordia confidentem, cælesti protegas benignus auxilio, et assidua protectione conserues, ut tibi iugiter famuletur, et nullis temptationibus a te separetur. Per.ʸ

Secreta.

Huius, domine, quesumus, uirtute mysterii et a propriis nos munda delictis, et famulum(a) tuum(a) *.ill.* ab omnibus absolue peccatis. Per.ʸ

Prefatio.

U. D. æterne deus. Et pietatem tuam supplici deuotione exposcere, ut hæc oblatio, quam tibi pro famulo(a) tuo(a) *.ill.* offerimus, sit in oculis tuis semper accepta, Et sicut sanctos tuos fides recta prouexit ad coronam, ita eum(a) deuotio perducat ad ueniam; Qualiter hac oblatione placatus(a) a cunctis eum(a) emundes sordibus delictorum, et dites fructu operum bonorum. Per [1].

In fractione [2].

Hanc igitur oblationem, quam tibi offerimus pro famulo(a) tuo(a) *.ill.* ut omnium peccatorum suorum ueniam consequi mereatur, quesumus, domine, placatus accipias; et miserationis tuæ largitate concedas ut fiat ei ad ueniam delictorum et actuum emendationem, ut et hic ualeat bene uiuere, et ad æternam beatitudinem feliciter peruenire. Diesque nostros.ʸ

Ad complendum.

Purificent nos, domine, quesumus, sacramenta quæ sumpsimus, et famulum(a) tuum(a) *.ill.* ab omni culpa liberum(a) esse concede; ut qui(æ) conscientiæ reatu constringitur, cælestis remedii plenitudine glorietur. Per.ʸ

Item pro amico.

Omnipotens sempiterne deus, miserere famulo tuo (regi nostro) *.ill.* (famuleque tuę regine) et dirige eum (eos) secundum tuam clementiam in uiam salutis æterne; ut, te donante, tibi placita cupia(n)t et tota uirtute perficia(n)t. Per.ʸ

Secreta.

Proficiat, quesumus, domine, hæc oblatio, quam tuæ supplices offerimus maiestati, ad salutem famuli tui *.ill.* ut tua prouidentia eius uita inter aduersa et prospera ubique dirigatur. Per.ʸ

Prefatio.

U. D. æterne deus. Cuius omnipotentia deprecanda est, misericordia exoranda, pietas amplectanda; Cuius maiestatem humili prece deposcimus, ut famulo tuo *.ill.* intercedente beato *.ill.* remissionem peccatorum tribuas, eiusque uiam in uoluntate tua dirigas, eumque a cunctis malis eripias; Quatinus a cunctis aduersitatibus liberatus, in omnibus bonis confirmatus, et ad bonorum desideriorum uota perueniat, et quæ iuste postulat, te largiente, percipiat. Per christum [3].

---

[1] O. p. 203. [2] O. p. 204. [3] Ib.

[1] O. p. 352; Z. fol. 189 b. [2] Infra actionem V. [3] O. p. 351.

In fractione.

Hanc igitur oblationem quam tibi offerimus pro peccatis atque offensionibus famuli tui *.ill.* ut consequi mereatur remissionem omnium peccatorum, Quesumus, domine.

Ad complendum.

Sumentes, domine, perpetua sacramenta salutis, tuam deprecamur clementiam, ut per ea famulum tuum *.ill.* (regem nostrum famulamque tuam reginam) ab omni aduersitate protegas. Per.ʸ

Alia.

Famulum tuum, quesumus, domine, tua semper protectione custodi, ut libera tibi mente deseruiat, et, te protegente, a malis omnibus sit securus. Per.ʸ

Item pro amico.

Adesto, domine, supplicationibus nostris, et hanc famuli tui oblationem benignus assume; ut qui auxilium tuæ miserationis implorat, et sanctificationis gratiam percipiat, et quæ piæ precatur obtineat. Per.ʸ

Secreta.

Grata tibi sit, domine, hæc oblatio famuli tui *.ill.* quam tibi offerimus in honorem beati martyris tui *.ill.* Quesumus ut eidem proficiat ad salutem. Per dominum.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui es iustorum gloria, et misericordia peccatorum. Pietatem tuam humili prece deposcimus, ut famulum tuum *.ill.* benignus respicias, et pietatis tuæ custodiam impendas, Ut ex toto corde et ex tota mente deseruiat tibi, et sub tua semper protectione consistat; Ut quando ei extrema dies uenerit, societatem sanctorum percipiat, cum quibus inenarrabilem gloriam sine fine possideat. Per christum.

Ad complendum.

Huius, domine, quesumus, uirtute mysterii et propriis mundemur occultis, et famulum tuum *.ill.* ab omnibus absolue peccatis. Per.ʸ

Item pro amico uiuo.

Exaudi, quesumus, omnipotens deus, preces nostras, quas in conspectu pietatis tuæ effundere presumimus, suppliciter deprecantes ut famulum tuum *.ill.* in tua misericordia confidentem benedicas, et omnia eius eorum(b) peccata(a) dimittas, tuaque eum(eos) protectione conserua, ut possi(n)t tibi dignus(i) fieri, et ad æternam beatitudinem ualea(n)t peruenire. Per.

Secreta.

Suscipe, clementissime pater, hostias placationis et laudis, quas ego peccator(b) et indignus(a) tuus famulus tibi offerre presumo ad honorem et gloriam nominis tui, pro incolumitate famuli tui *.ill.* ut omnium delictorum suorum ueniam consequi mereatur. Per.

Ad complendum.

Da, quesumus, domine, famulo tuo *.ill.* remissionem omnium peccatorum; et præsta, ut tuo semper munere gubernetur, et ad gaudia æterne redemptionis, te ducente, peruenire mereatur. Per.

Alia.

Conserua, quesumus, domine, famulum tuum *.ill.* et tuo nomini fac deuotum, ut diuinis subiectus officiis, et temporalia uiriliter, et æterna dona percipiat. [Per].

Missa pro eo qui sua peccata confitetur.

Omnipotens sempiterne deus, famulo tuo *.ill.* tibi confitenti pro tua pietate peccata relaxa, ut non plus ei noceat conscientiæ reatus ad pœnam, quam indulgentia tuæ pietatis ad ueniam. Per.

Secreta.

Præsta, quesumus, omnipotens et misericors deus, ut hæc salutaris oblatio famulum tuum *.ill.* et propriis reatibus indesinenter expediat, et ab omnibus tueatur aduersis. Per dominum.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Maiestatem tuam suppliciter deprecantes ut famulum tuum *.ill.* ab omnibus peccatis clementer eripias, et a cunctis protegas benignus inimicis. Per christum dominum nostrum.

Ad complendum.

Omnipotens et misericors deus, qui omnem animam pęnitentem et confitentem magis uis

emendare quam perdere, respice propitius super hunc famulum tuum *.ill.* et per hæc sacramenta quæ sumpsimus auerte ab eo iram indignationis tuæ, et dimitte ei omnia peccata sua. Per dominum.

Item pro familiaribus missa.

Deus, qui caritatis dona per gratiam sancti spiritus tuorum cordibus fidelium infudisti; da famulis et famulabus tuis *.ill.* pro quibus tuam deprecamur clementiam, salutem mentis et corporis, ut te tota uirtute diligant, et quæ tibi placita sunt tota delectione perficiant. Per.

Secreta.

Miserere, domine deus, famulis et famulabus tuis *.ill.* pro quibus hoc sacrificium laudis tuæ offerimus maiestati, ut per hæc sancta supernæ beatitudinis gratiam optineant et gloriam æterne beatitudinis adquirant. Per.

Prefatio.

U. D. æterne deus. Clementiam tuam pronis mentibus obsecrantes, ut famulos tuos quos sanctæ dilectionis nobis familiaritate coniunxisti, tibi facias toto corde seruire subiectos, Ut tuæ caritatis spiritu repleti, a terrenis mundentur cupiditatibus, et cælesti beatitudine, te donante, digni efficiantur. Per christum[1].

Ad complendum.

Diuina libantes mysteria, quesumus, domine, ut hæc salutaria sacramenta illis proficiant ad prosperitatem et pacem, pro quorum dilectione hæc tuæ obtulimus maiestati. Per.

Missa pro omnibus fidelibus uiuis.

Pretende, domine, fidelibus tuis omnibus episcopis, presbyteris, monachis, canonicis, siue regibus et gubernatoribus, atque consanguineis nostris, et his qui se in nostris commendauerunt orationibus, et suas nobis largiti sunt elemosinas, seu etiam ceteris fidelibus utriusque sexus, dexteram cælestis auxilii, ut te toto corde perquirant, et quæ digne postulant consequi mereantur. Per[2].

Secreta.

Propitiare, domine, supplicationibus nostris, et has oblationes quas tibi pro incolomitate omnium episcoporum, presbyterorum, abbatum, monachorum, canonicorum, siue gubernatorum, atque consanguineorum nostrorum, et eorum qui se in nostris commendauerunt orationibus, et suas nobis largiti sunt elemosinas, seu etiam ceterorum utrorumque sexuum fidelium, offeruntur benignus assume, ut nullius sit irritum uotum, nullius uacua postulatio; prestaque ut quod fideliter petimus efficaciter consequamur. Per[1].

Prefatio.

U. D. æterne deus. Propitiare supplicationibus nostris, et miserere fidelibus famulis et famulabus tuis, omnibus episcopis, presbyteris, abbatibus, monachis, canonicis, siue regibus et gubernatoribus, atque consanguineis meis, et his qui se in nostris commendauerunt orationibus, et suas nobis largiti sunt elemosinas, seu etiam ceteris fidelibus utriusque sexus, Ut cunctis eorum sceleribus amputatis, ita sint, domine, tuæ miserationis defensione protecti, ut in obseruatione mandatorum tuorum mereantur esse perfecti; Quatinus et in hac uita uniuersis facinoribus careant, et ad conspectum gloriæ tuæ quandoque sine confusione perueniant. Per christum.

Ad complendum.

Da famulis et famulabus tuis, quesumus, domine, omnibus episcopis, presbyteris, abbatibus, monachis, canonicis, siue regibus et gubernatoribus, atque consanguineis nostris, et his qui se in nostris commendauerunt orationibus, et suas nobis largiti sunt elemosinas, seu etiam ceteris fidelibus utriusque sexus, in tua fide et sinceritate constantiam, ut in caritate diuina firmati nullis temptationibus ab eius integritate uellantur. Per.

Missa pro salute uiuorum uel requie defunctorum.

Sanctæ dei genitricis mariæ, ac beatorum apostolorum, martyrum, confessorum, uirginum, atque omnium sanctorum tuorum, quesumus, omnipotens deus, me famulum tuum (*.N.*) intercessionibus protege, pariterque mihi familiaritate atque consanguinitate coniunctos; et omnem

[1] O. p. 352; Z. fol. 190 b.
[2] This is an extension of Coll. in V. pp. 43, 252.

[1] Collects resembling this occur in Gel. p. 763, V. p. 224.

populum christianum ab omni prauitate defende; commissos etiam mihi ad regendum custodi; et animabus famulorum famularumque tuarum *.ill.*, uel cunctorum(que) fidelium defunctorum requiem tribue benignus sempiternam, et sanctorum tuorum cętibus consotiare digneris propitius. Per.

Secreta.

Oblatione(i)s huius, domine, placare muneribus et, intercedentibus sanctis tuis omnibus, (me famulum tuum et) omnem populum christianum a cunctis defende periculis; et animabus famulorum (famularumque) tuarum (*.ill.*) cunctorum(que) fidelium per hæc sancta sacrificia remissionem omnium tribuę peccatorum. Per.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et tuam clementiam profusis precibus imploramus, ut intercedente beata et gloriosa semper uirgine dei genitricę maria, et omnibus sanctis tuis, cunctorum peccatorum meorum ueniam consequi merear. Et quos mihi cura regiminis sociasti, ac familiaritate et consanguinitate iunxisti, et omni(em) populo(um) christiano(um), angelorum, omniumque sanctorum tuorum tuere presidiis; Et animabus(s) famulorum (famularumque) tuarum *.ill.* cunctorum(que) fidelium defunctorum, ut in pacis ac lucis regione constituas, deprecamur. Per christum.

Infra actionem.

Hanc igitur oblationem quam tibi pro me famulo tuo atque grege mihi commisso, et propinquitate uel familiaritate coniunctos(i), ac pro salute cunctum(i) populum(i) christianum(i) suppliciter immolamus, quesumus, domine, benignus accipias, et tua pietate concedas, ut illis proficiat huius pietatis affectus, et animas(æ) famulorum (famularumque) tuarum *.ill.* uel omnium(que) fidelium defunctorum impetrent beatitudinem sempiternam. Diesque.

Ad complendum.

Purificet me famulum tuum, quesumus, domine, diuini sacramenti libatio, et gloriosa sanctæ dei genitricis mariæ, et omnium sanctorum tuorum oratio, et gregi mihi commisso, ac familiaritate et consanguinitate uinctis, et omni populo christiano misericordiam tuam ubique pretende, et animabus famulorum (famularumque) tuorum(a) *.ill.* et cunctorum(que) fidelium defunctorum, remissionem omnium tribue peccatorum. Per.

Item alia missa generalis.

Sanctorum tuorum intercessionibus, quesumus, domine, et nos protege, et famulis et famulabus tuis, quorum commemorationem agimus, uel quorum elemosinas suscepimus, seu etiam (his) qui nobis familiaritate uel consanguinitate iuncti sunt, misericordiam tuam ubique pretende; ut ab omnibus inpugnationibus defensi tua opitulatione saluentur; et animas famulorum famularumque tuarum, omnium, uidelicet, fidelium catholicorum orthodoxorum, quorum commemorationem agimus, et quorum corpora circumquaque requiescunt, uel quorum nomina ante sanctum altare tuum scripta adesse uidentur, electorum tuorum iungere digneris consortio. Per.[y]

Secreta.

Propitiare, domine, supplicationibus nostris, et has oblationes quas pro incolumitate famulorum famularumque tuarum, et pro animabus omnium fidelium catholicorum orthodoxorum, et quorum nomina ante sanctum altare tuum scripta adesse uidentur, nomini tuo consecrandas esse deferimus benignus assume, ut sacrificii presentis oblatio ad refrigerium animarum eorum, te miserante, perueniat. Per dominum nostrum.[y]

Ad complendum.

Purificet nos, quesumus, domine, et diuini sacramenti perceptio, et gloriosa sanctorum tuorum oratio, et animabus famulorum famularumque tuarum quorum commemorationem agimus, remissionem cunctorum tribue peccatorum. Per.[y]

Item alia generalis.

Pietate tua, quesumus, domine deus, nostrorum solue uincula delictorum, et, intercedente beata dei genitrice maria, et omnibus sanctis tuis, nos famulos tuos et cunctum populum catholicum in omni sanctitate custodi; omnesque consanguinitate ac familiaritate, uel confessione et oratione nobis iunctos, a uitiis omnibus purga, uirtutibus inlustra, pacem nobis tribue, hostes remoue, pes-

tem repelle, inimicis caritatem largire, et omnibus fidelibus uiuis et defunctis in terra uiuentium uitam concede. Per dominum nostrum.

Secreta.

Deus, qui singulari corporis tui hostia totius mundi soluisti delicta, hac oblatione placatus maculas scelerum nostrorum absterge, et omnium christianorum uiuorum et defunctorum peccata dimitte, eisque premia eterna concede. Per.

Ad complendum.

Sumpta sacramenta, quesumus, domine, crimina nostra detergant, omnemque prauitatem et hosticam inpugnationem uisibilium et inuisibilium, meritis sanctorum omnium procul repellant, et omnibus fidelibus uiuis et defunctis prosint ad ueniam, pro quorum quarumque tibi sunt oblata salute. Per.

Missa uiuorum et defunctorum.

Omnipotens sempiterne deus, qui uiuorum dominaris simul et mortuorum, omniumque misereris, quos tuos fide et opere futuros esse prenoscis; te suppliciter exoramus, ut pro quibus effundere preces decreuimus, quosque uel presens adhuc seculum in carne retinet, uel futurum iam exutos corpore suscepit, pietatis tuæ clementia delictorum suorum omnium ueniam, et gaudia consequi mereantur æterna. Per dominum.ʸ

Secreta.

Deus, cui soli cognitus est numerus electorum in superna felicitate locandus, tribue, quesumus, ut uniuersorum quos in oratione commendatos suscepimus, uel omnium fidelium, nomina beatę predestinationis liber adscripta retineat. Per.ʸ

Ad complendum.

Purificent nos, quesumus, omnipotens et misericors deus, sacramenta quæ sumpsimus, et præsta ut hoc tuum sacramentum non sit nobis reatus ad pœnam, sed intercessio salutaris ad ueniam; sit ablutio scelerum, fortitudo fragilium; sit contra mundi pericula firmamentum; sit uiuorum atque mortuorum fidelium remissio omnium peccatorum. Per.ʸ

Missa pro infirmis [1].

Omnipotens sempiterne deus, salus æterna credentium, exaudi nos pro famulis(o) tuis(o) *.ill.* pro quibus (quo) misericordiæ tuæ imploramus auxilium, ut reddita sibi sanitate, gratiarum tibi in ecclesia tua referant(at) actionem. Per dominum.ʸ

Secreta.

Deus, cuius nutibus uitæ nostræ momenta decurrunt, suscipe preces et hostias famulorum famularumque tuarum, pro quibus (quo) misericordiam tuam ægrotantibus(ti) imploramus; ut de quorum (cuius) periculo metuimus, de eorum (eius) salute lætemur. Per.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui famulos tuos ideo corporaliter uerberas, ut mente proficiant, Potenter ostendens quod sit pietatis tuæ præclara saluatio, dum præstas ut operetur nobis etiam ipsa infirmitas salutem. Per christum dominum nostrum [2].

Ad complendum.

Deus infirmitatis humanę singulare pręsidium, auxilii tui super infirmos(um) nostros(um) ostende uirtutem; ut ope misericordiæ tuæ adiuti (tus) ecclesię tuę sanctæ representari mereantur (atur). Per.ʸ

Alia.

Omnipotens sempiterne deus, qui egritudines et animarum depellis et corporum, auxi(li)l tui super infirmos(um) nostros(um) ostende uirtutem, ut ope misericordiæ tuæ ad omnia pietatis tuæ reparentur(re) officia. Per [3].

Pro reddita sanitate.

Oratio.

Domine sancte, pater omnipotens, æterne deus, qui benedictionis tuæ gratiam egris infundendo corporibus facturam tuam multiplici pietate custodis; ad inuocationem nominis tui benignus assiste, et hunc famulum tuum *.ill.* liberatum

---

[1] On the margin, in a later hand—

A. Inclina, domine, aurem.	AL. Qui sanat contritum.
PS. Letifica animam.	OF. Miserere mihi, domine.
GR. Miserere mihi, domine.	CO. Redime me, deus.
V. Conturbata sunt.	

[2] O. p. 354.

[3] Gel. p. 736.

egritudine, et sanitate donatum dextera tua erigas, uirtute confirmes, potestate tuearis, ecclesiæ tuæ sanctisque altaribus tuis, cum omni desiderata prosperitate restituas. Per.ʏ

Reconciliatio penitentis ad mortem.

Deus misericors, deus clemens, qui secundum multitudinem miserationum tuarum peccata penitentium deles, et preteritorum criminum culpas uenia remissionis euacuas; respice super hunc famulum tuum, et remissionem sibi omnium peccatorum suorum tota cordis confessione poscentem deprecatus exaudi. Renoua in eo, piissime pater, quicquid terrena fragilitate corruptum, uel quicquid diabolica fraude uiolatum est, et in unitate corporis ecclesiæ tuę membrorum perfecta remissione restituę. Miserere, domine, gemituum, miserere lacrimarum, et non habentem fidutia(m), nisi in tua misericordia, ad sacramentum reconciliationis admitte. Per.ʏ

Alia.

Maiestatem tuam, domine, supplices deprecamur, ut huic famulo tuo longo squalore pœnitentiæ macerato miserationis tuæ ueniam largiri digneris, ut, nuptiali ueste recepta, ad regalem mensam, unde eiectus fuerat, mereatur introire. Per.ʏ

Missa pro infirmo qui proximus est morti[1].

Omnipotens sempiterne deus, conseruator animarum, qui quos diligis corripis, et quos recipis piæ ad emendationem coherces, te inuocamus, domine, ut medelam tuam conferre digneris in animam famuli tui, qui in corpore patitur membrorum debilitationem, uim laboris, stimulos infirmitatum. Da ei, domine, gratiam tuam, ut in hora exitus sui de corpore, absque peccati macula tibi datori proprio per manus sanctorum angelorum representari mereatur eius anima. Per dominum nostrum.

Secreta.

Adesto, domine, pro tua pietate, supplicationibus nostris, et suscipe hostiam, quam tibi offerimus pro famulo tuo *.ill.* iacentem in grabatto, salutem non corporis sed animæ suæ petenti.

[1] S. p. 639; Tournay Missal, edit. 1540.

Præsta, omnipotens deus, indulgentiam omnium iniquitatum suarum, propter inmensam misericordiam tuam, et per intercessionem omnium sanctorum tuorum; ut per hoc quod sustinet flagellum a sanctis angelis tuis suscepta peruenire mereatur ad tuę glorię regnum. Per.

In fractione.

Hanc igitur oblationem quam tibi offerimus, domine, pro famulo tuo *.ill.* ut des ei celeste desiderium in hora exitus corporis sui et spiritum refrigerii, Quesumus, domine, ut placatus accipias.

Ad complendum.

Gratias agimus, domine, multiplicibus largitatibus tuis, ex quibus animas in te sperantium, satiare consuesti. Nam fide tua pietate precamur ut miserere digneris famulo tuo *.ill.* ne preualeat aduersus eum aduersarius in hora exitus sui de corpore sed transitum habere mereatur ad uitam. Per.

Missa super episcopum defunctum[1].

Da nobis, domine, ut anima famuli tui et sacerdotis tui episcopi *.ill.* quam de hoc sæculo educens laborioso certamine sanctorum tuorum cætui tribuas esse consortem. Per.ʏ

Secreta.

Annuę nobis, domine, ut anime famuli et sacerdotis tui *.ill.* episcopi hæc prosit oblatio, quam immolando totius mundi tribuisti relaxari delicta. Per.ʏ

In fractione.

Hanc igitur oblationem quam tibi offerimus pro commemoratione depositioni(s) animę famuli et sacerdotis tui *.ill.* episcopi quesumus, domine, ut placatus accipias, et quem in corpore constitutum gubernaculo apostolicæ sedis prętesse uoluisti, in electorum tuorum numero constitue sacerdotum. Diesque nostros.ʏ

Alia.

Memento etiam, domine, famulorum famularumque tuarum *.ill.* qui nos precesserunt cum signo fidei et dormiunt in somnum pacis. Istis et omnibus, domine, in christo quiescentibus

[1] Super dipticia O. V.

locum refrigerii, lucis, et pacis indulgentiam deprecamur. Per christum dominum nostrum.ʸ

Ad complendum.

His sacrificiis, quesumus, omnipotens deus, purgata anima et spiritu famuli tui *.ill.* episcopi ad indulgentiam et refrigerium sempiternum peruenire mereatur. Per.ʸ

Alia.

Inclina, domine, aurem tuam ad preces nostras, quibus misericordiam tuam supplices deprecamur, ut animam famuli tui *.ill.* episcopi et sacerdotis tui quam de hoc sæculo migrare iussisti, in pacis ac lucis regione constituas, et sanctorum tuorum iubeas esse consortem. Per.ʸ

Missa pro defuncto sacerdote.

Deus, qui inter apostolicos sacerdotes famulum tuum *.ill.* pontificali fecisti dignitate censeri, præsta, quesumus, ut quorum uicem ad horam gessit in terris, eorum quoque consortio lætetur in cælis. Per [1].

Secreta.

Suscipe, quesumus, domine, pro anima famuli tui et sacerdotis tui *.ill.* quas offerimus hostias, ut cui pontificale meritum donasti, dones et premium. Per [2].

In fractione.

Hanc igitur oblationem quam tibi offerimus pro deuotione famuli et sacerdotis tui *.ill.* quesumus, domine, placatus intende, pro quo maiestati tuę supplices preces fundimus, ut eum in numero tibi placentium censeri facias sacerdotum. Diesque nostros [3].

Ad complendum.

Propitiare, domine, supplicationibus nostris, et animam famuli et sacerdotis tui *.ill.* in uiuorum regione æternis gaudiis iubeas sociari. Per [4].

Alia.

Preces nostras, quesumus, domine, quas in depositione famuli tui *.ill.* deferimus, propitiatus exaudi, ut qui nomini tuo mysterium defendit, perpetuo sanctorum societate lætetur. Per. [5]

[1] S. p. 870. Compare L. p. 454, Gel. p. 752.
[2] Gel. p. 752.
[3] Ib.
[4] Ib.
[5] Ib.

Missa pro defuncto in ipso die.

Deus, cui proprium est misereri semper et parcere, te supplices deprecamur pro anima famuli tui *.ill.* quem hodie ex hoc sæculo migrare iussisti, ut non tradas eum in manus inimici, nec obliuiscaris in finem, sed iube eam a sanctis angelis suscipi, et ad patriam paradeysi perducere, ut dum in te sperauit et credidit, non pœnas inferni sustineat, sed gaudia æterna possideat. Per dominum.

Secreta.

Propitiare, domine, quesumus, animæ famuli tui *.ill.* pro qua hostias placationis tibi immolamus, maiestatem tuam suppliciter deprecantes, ut per hæc piæ placationis officia, peruenire mereatur ad requiem sempiternam. Per [1].

Præfatio.

V[ere dignum], æterne deus. Cui non pereunt moriendo corpora nostra sed mutantur in melius, et timoris tui obseruatione defunctis locus perpetuus adquiritur. Quapropter tibi, piissime pater, supplices fundimus preces, et maiestatem tuam deuotis mentibus exoramus, ut anima famuli tui *.ill.* peccatorum uinculis absoluta, transitum mereatur habere ad uitam. Per christum dominum nostrum [2].

In fractione.

Hanc igitur oblationem, quam tibi offerimus pro anima famuli tui *.ill.* quesumus, domine, ut placatus accipias, humili prece deposcentes, ut quicquid in ea reatus conscientiæ accusat miserationis tuæ pietas absoluat; quia si reatus debitę misericordię tuæ benignitas non relaxat, nullus a culpa liber existat. Diesque nostros.

Ad complendum.

Præsta, quesumus, domine, ut anima famuli tui *.ill.* his purgata sacrificiis indulgentiam pariter et requiem capiat sempiternam. Per.

Alia.

Annue nobis, domine, ut anima famuli tui *.ill.* remissionem, quam semper obtauit, mereatur accipere peccatorum. Per.ʸ

[1] Compare Coll. in Gel. p. 756, V. p. 219.
[2] Z. fol. 215 b.

Missa unius defuncti laici.

Omnipotens sempiterne deus, cui nunquam sine spe misericordiæ supplicatur, propitiare anima famuli tui *.ill.* ut qui de hac uita in tui nominis confessione discessit, sanctorum tuorum numero facias adgregari. Per.ʏ

Secreta.

Propitiare, domine, quesumus, animę famuli tui *.ill.* pro qua tibi hostias placationis offerimus, et quia in hac luce in fide mansit catholica, in futura uita ei retributio condonetur. Per.ʏ

In fractione.

Hanc igitur oblationem quam tibi pro requię animę famuli tui *.ill.* offerimus, quesumus, domine, ut placatus accipias, et tua pietate concedas, ut mortalitatis nexibus absoluta, inter fideles tuos mereatur habere portionem. Diesque nostros in tua.ʏ

Ad complendum.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut anima famuli tui *.ill.* ab angelis lucis susceptam in preparatis habitaculis deduci facias beatorum. Per.ʏ

Missa pro defuncta femina.

Quesumus, domine, pro tua pietate miserere animę famulę tuę *.ill.* et a contagiis mortalitatis exuta, in æterne saluationis partem restituę. Per[1].

Secreta.

His sacrificiis, domine, animæ famulæ tuę *.ill.* a peccatis omnibus exuatur, sine quibus a culpa nemo liber existit; ut per hæc pia placationis officia perpetuam misericordiam consequatur. Per[2].

Ad complendum.

Inueniat, quesumus, domine, anima famulæ tuæ *.ill.* lucis æternæ consortium, cuius perpetua misericordia consecuta est sacramentum. Per[3].

Missa pro defuncto nuper baptizato.

Deus, qui ad cæleste regnum non nisi renatis per aquam et spiritum sanctum pandis introitum, multiplica super animam famuli tui *.ill.* misericordiam tuam; ut cui donasti cælestem et incontaminatum transitum post baptismi sacramentum, da ei æternorum plenitudinem gaudiorum. Per dominum nostrum.ʏ

Secreta.

Propitiare supplicationibus nostris pro anima famuli tui *.ill.* pro qua tibi offerimus sacrificium laudis, ut eam sanctorum tuorum consortio sociare digneris. Per.ʏ

Ad complendum.

Propitiare, domine, animæ famuli tui *.ill.* ut quem in fine istius uitæ regenerationis fonte mundasti, ad cælestis regni beatitudinem facias peruenire. Per.ʏ

Missa pro desiderantibus pænitentiam et minime consequentibus.

Si quis penitentiam petens dum sacerdos uenit fuerit officium linguæ priuatus, constitutum est, ut si idonea testimonia hoc dixerunt, et ipse per motus aliquos satisfacit, sacerdos impleat omnia circa pænitentem, sicut mos est.

Ad missam.

Omnipotens et misericors deus, in cuius humana conditio potestate consistit, animam famuli tui *.ill.* quesumus, ab omnibus absolue peccatis; et pœnitentiæ fructum, quem uoluntas eius obtauit; præuentus conditione mortalitatis non perdat. Per.ʏ

Secreta.

Satisfaciat tibi, domine, quesumus, pro anima famuli tui *.ill.* sacrificii presentis oblatio, et peccatorum ueniam quam quesiuit inueniat; et quod officio lingue implere non potuit, desideratę pœnitentiæ compensatione perficiat[1]. Per.ʏ

Ad complendum.

Deus, a quo speratur humani corporis omne quod bonum est; tribue per hæc sancta, quesumus, ut sicut animę famuli tui *.illius.* pœnitentiæ uelle donasti, sic indulgentiam tribue miseratus optatam. Per.ʏ

---

[1] S. p. 876. [2] Ib. Comp. V. p. 281. [3] Ib.

[1] percipicat V.

Missa in anniuersario unius defuncti.

Præsta, domine, quesumus, ut anima famuli tui *.ill.* cuius anniuersarium depositionis diem celebramus, his purgata sacrificiis (omnium purgata contagiis peccatorum), indulgentiam pariter et requiem capiat sempiternam. Per.ʸ

Secreta.

Propitiare, domine, supplicationibus nostris pro anima et spiritu famuli tui *.ill.* cuius hodie annua dies agitur, pro qua tibi offerimus sacrificium laudis, ut eam sanctorum tuorum consociare[1] digneris. Per.ʸ

In fractione[2].

Hanc igitur oblationem, domine, quam tibi offerimus pro anima famuli tui *.ill.* cuius hodie annua dies agitur, quesumus, placatus intende eamque mortalitatis nexibus absolutam inter tuos fideles ministros habere perpetuam iubeas portionem. Quesumus, domine, ut.ʸ

Ad complendum.

Suscipe, domine, preces nostras pro anima famuli tui *.ill.* ut si quee maculæ de terrenis contagiis adheserunt, remissionis tuę misericordia deleantur. Per.ʸ

Missa plurimorum defunctorum.

Propitiare, quesumus, domine, animabus famulorum famularumque tuarum misericordia sempiterna; ut mortalibus nexibus expedite, lux eas æterna possideat. Per.ʸ

Secreta.

Hostias tibi, domine, humili placatione deferimus, ut animæ famulorum famularumque tuarum per hæc placationis officia tuam misericordiam consequantur. Per.ʸ

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et maiestatem tuam deuotis mentibus exoramus, ut animę famulorum famularumque, quorum diem commemorationis celebramus, mortis uinculis absolutę, transitum merea(n)tur ad uitam, et in ouium tibi placitarum benedictione, æternum numerentur ad regnum. Per christum.ʸ

Hanc, igitur, oblationem, quam tibi pro requiæ animarum famulorum famularumque tuarum offerimus, quesumus, domine, propitius intuere; et concede ut mo(r)tuis prosit ad ueniam, quod cunctis uiuentibus preparare dignatus ad medelam. Diesque nostros.

Ad complendum.

Inueniant, quesumus, domine, animæ famulorum famularumque tuarum illorum et illarum, omniumque in christo quiescentium, lucis æterne consortium, qui in hac luce positi tuum consecuti sunt sacramentum. Per.ʸ

Item alia [missa].

Fidelium, deus, omnium conditor et redemptor, animabus famulorum famularumque tuarum remissionem cunctorum tribue peccatorum; ut indulgentiam, quam semper obtauerunt, piis supplicationibus consequantur. Per.ʸ

Secreta.

Hostias, quesumus, domine, quas tibi pro animabus famulorum famularumque tuarum offerimus, propitiatus intende; ut quibus fidei christiane meritum contulisti, dones et premium. Per.ʸ

Ad complendum.

Animabus, quesumus, domine, famulorum famularumque tuarum *.ill.* oratio proficiat supplicantium; ut eas et a peccatis exuas, et tuæ rede[m]ptionis facias esse participes. Per.ʸ

Alia.

Animabus, quesumus, domine, famulorum famularumque illorum et illarum misericordiam concede perpetuam; ut eis proficiat in æternum, quod in te sperauerunt et crediderunt. Per.ʸ

Missa in die depositionis defuncti, uel .iii. uel .vii. uel .xxx. uel anniuersaria.

Adesto, quesumus, domine, pro anima famuli tui *.ill.* cuius in depositione sua officium commemorationis impendimus; ut si qua eum sæcularis macula inhæsit, aut uicium mundiale in-

[1] consortio sociare V.

[2] Infra actionem O. V.

fecit, dono tuæ pietatis indulgeas et extergas. Per[1].

Alia.

Quesumus, domine, ut famulo tuo *.ill.* cuius iii.(um) vii.(um) xxx.(um) uel anniuersarium obitum sui diem commemoramus sanctorum atque electorum largire consortium, et rorem misericordiæ tuæ perennem infunde. Per dominum[2].

Secreta.

Adesto, domine, supplicationibus nostris, et hanc oblationem, quam tibi offerimus ob diem depositionis iii.(tii) vii.(mi) xxx.(mi) uel anniuersarii, pro anima famuli tui *.ill.* placatus ac benignus assume. Per[3].

Præfatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Per quem salus mundi, per quem uita hominum, per quem resurrectio mortuorum, per ipsum te, domine, suppliciter deprecamur ut anima famuli tui *.ill.* cuius diem *.ill.* celebramus, indulgentiam largiri digneris perpetuam, atque contagiis mortalitatis exutam in æterne saluationis partem restituas. Cum angelis et archangelis[4].

In fractione.

Hanc igitur oblationem, quam tibi offerimus, domine, pro anima famuli tui *.ill.*, cuius depositionis diem iii.(um) vii.(um) xxx.(um) uel anniuersarium celebramus, quo, deposito corpore, animam tibi creatori reddidit quam dedisti; pro quo petimus diuinam clementiam tuam, ut mortis uinculis absolutus transire mereatur ad uitam. Diesque nostros.

Ad complendum.

Omnipotens sempiterne deus, collocare digneris corpus et animam et spiritum famuli tui *.ill.* cuius depositionis iii.(um) vii.(um) xxx.(um) uel anniuersarium diem celebramus, in sinibus abrahæ, isaac, et iacob, ut cum dies agnitionis uenerit, inter sanctos et electos tuos eum resuscitari precipias. Per[5].

Missa in cymiteriis.

Deus, cuius miseratione animæ fidelium requiescunt, famulis tuis *.illis et illas.* uel omnibus hic in christo quiescentibus, da propitius ueniam peccatorum, ut a cunctis reatibus absoluti sine fine lætentur. Per eundem.ʏ

Secreta.

Pro animabus famulorum tuorum *.illorum et illarum.* et hic omnium catholicorum dormientium, hostiam, domine, suscipe benignus oblatam, ut hoc sacrificio singulari uinculis horrende mortis exutę uitam mereantur æternam. Per.ʏ

Ad complendum.

Deus, fidelium lumen animarum, adesto supplicationibus nostris, et da famulis et famulabus tuis *.illis et illas.* uel quorum corpora hic requiescunt, refrigerii sedem, quietis beatudinem, luminis claritatem. Per.ʏ

Benedictio in tempore hostilitatis[1].

Populi tui, quesumus, domine, propitiare peccatis, et totius hostilitatis a nobis errores auerte. Amen.

Omnisque populus in tua deuotione semper exultet, et in tuis laudibus perseueret, et tibi domino subdito famulatu deseruiat. Amen.

Tua potentia contere uirtutem inimicorum eius, et delicta nostra quorum nobis causa dominanter emunda. Amen.

Cum mentibus nostris infuderis puritatem, et pacem ubique in patria largiaris. Elide omnium aduersariorum nostrorum superbiam, et uirtute dextrę tuę prosterne hostium uirtutem. Amen.

Fidelem hunc populum potentiæ tuę muniat inuicta defensio, et ab inferis liberetur inimicis, et in tua gratia semper perseueret in omnibus bonis. Amen. Ille nos.

Incipit ordo in agenda mortuorum.

Mox autem ut eum uiderint ad exitum propinquare, communicandus est de sacrificio sancto, etiamsi comedisset ipsa die, quia communio erit ei defensor et adiutor in resurrectione iustorum, et ipsa eum resuscitabit. Post communionem perceptam legende sunt passiones dominicæ ante corpus infirmi, seu a presbyteris, seu a diaconibus, quousque egrediatur anima de corpore. Primitus

---

[1] E. p. 217. [2] Ib. [3] Ib.
[4] Ib.; Z. fol. 218 b. [5] E. p. 217.

[1] This Benediction is not part of the original Sacramentary, but has been inserted on a blank space by a later Anglo-Saxon scribe.

enim ut anima de corpore egressa fuerit, ponatur supercilicium, et canantur vii. psalmi pœnitentiales, et agenda est lætania, prout tempus fuerit. Finitis autem sanctorum nominibus, mox incipiatur:

R. Subuenite, sancti dei; occurrite, angeli domini.

S. Requiem æternam.

Sequitur antiphona.

AN. Suscipiat te christus, qui uocauit te, et in sinu abrahe angeli deducent te.

[PS.] In exitu israel.

Sequuntur et alii psalmi usque
Ad dominum cum tribularer.

Orationes super defunctum.

Pio recordationis affectu, fratres karissimi, commemorationem facimus cari nostri *.ill.* quem dominus de tentationibus huius seculi assumpsit; obsecrantes misericordiam dei nostri, ut ipse ei tribuere dignetur placidam · et quietam mansionem; et · remittat omnes lubricę temeritatis offensas, ut concessa uenia plenę indulgentię, quicquid in hoc sęculo proprio reatu deliquid, totum ineffabili pietate ac benignitate sua deleat et abstergat. Quod ipse prestare dignetur, qui cum patre et spiritu sancto uiuit et regnat deus per.ʸ

Suscipe, domine, animam serui tui *.ill.* ad te reuertentem de ægypti partibus et proficiscentem ad te. Emitte angelos tuos sanctos obuiam ei, et uiam iustitiæ demonstra ei. Aperi ei portas iustitiæ, et repelle ab ea omnes principes tenebrarum. Agnosce, domine, creaturam tuam non ex diis alienis creatam, sed a te deo uiuo et uero, quia non est alius deus præter te, domine, et non est secundum opera tua. Lætifica, domine, animam serui tui *.ill.* Ne memineris iniquitatum eius antiquarum et ebrietatum, quas suscitauit furor mali desiderii. Licet enim peccauerit, tamen patrem et filium et spiritum sanctum non negauit, sed credidit, et zelum dei habuit, et deum, qui omnia fecit, adorauit. Per [1].

Alia.

Tu nobis auxilium prestare digneris; tu opem, tu misericordiam largiaris, et spiritum etiam famuli tui cari nostri *.ill.* uinculis corporalibus liberatum in pace sanctorum recipias, ut hic locum pœnalem et gehennæ ignem flammasque tartari in regione uiuentium euadat. Qui regnas cum patre et spiritu sancto per omnia sæcula sæculorum [2].

Alia.

Suscipe, domine, animam serui tui *.ill.* quam de ergastulo huius sæculi uocare dignatus es, et libera eam de principibus tenebrarum, et de locis pænarum, ut absoluta omnium uinculo peccatorum, quietis ac lucis æterne beatitudine perfruatur, et inter sanctos et electos tuos in resurrectionis gloria resuscitari mereatur. Per.ʸ

Alia.

Non intres in iudicium cum seruo tuo, domine, *.ill.* quoniam nullus apud te iustificabitur homo, nisi per te omnium peccatorum tribuatur remissio; non ergo eum tua, quesumus, iudicialis sententia premat, quem tibi uera supplicatio fidei christianæ commendat; sed, gratia tua illi succurrente, mereatur euadere iudicium ultionis, qui dum uiueret insignitus est signaculo trinitatis. Per.ʸ

Alia.

Fac, quesumus, domine, hanc cum seruo tuo *.ill.* misericordiam, ut factorum suorum in pœnis non recipiat uicem, qui tuam in uotis tenuit uoluntatem; ut sicut eum hic uera fides iunxit fidelium turmis, ita eum illic tua miseratio societ angelicis choris. Per.ʸ

Alia.

Inclina, domine, aurem tuam ad preces nostras, quibus misericordiam tuam supplices deprecamur, ut animam famuli tui *.ill.* quem de hoc seculo migrare iussisti in pacis ac lucis regione constituas, et sanctorum tuorum iubeas esse consortem. Per.ʸ

Alia.

Absolue, domine, animam famuli tui *.ill.* ab omni uinculo delictorum, ut in resurrectionis gloria inter sanctos tuos resuscitatus respiret. Per.ʸ

Alia.

Annue uobis, domine, ut anima famuli tui *.ill.* remissionem quam semper optauit mereatur percipere peccatorum. Per.ʸ

[1] Gel. p. 748.

[2] Gel. p. 748.

Orationes quando inciperint corpus lauare.

Suscipe, domine, animam serui tui *.ill.* reuertentem ad te; ueste cælesti indue eam, et laua eam sancto fonte uitę æterne; ut inter gaudentes gaudeat, et inter sapientes sapiat, et inter martires consedeat, et inter patriarchas proficiat, et inter prophetas et apostolos christum sequi studeat, et inter angelos et archangelos claritatem dei preuideat, et inter paradysi rutilos lapides gaudium possideat, et notitia[m] mysteriorum dei agnoscat; et inter cherubin et seraphin claritatem dei inueniat, et inter uiginti et quattuor seniores cantica canticorum audiat, et inter lauantes stolas in fonte luminis lauet uestem, et inter pulsantes pulsans portas apertas cælestis hierusalem repperiat, et inter uidentes deum facie ad faciem uideat, et inter cantantes canticum nouum cantet, et inter audientes auditum cælestem audiat. Per[1].y

Alia.

Deus, qui iustis supplicationibus semper presto es, qui pia uota dignaris intueri, da famulo tuo *.ill.* cuius depositionis die officia peragimus, cum sanctis et electis beati muneris portionem. Per.y

Alia.

Deus, uitæ dator, et humanorum corporum reparator, qui te a peccatoribus exorari uoluisti; exaudi preces quas, speciali deuotione, pro anima famuli tui *.ill.* tibi lacrimabiliter fundimus; ut liberare eum ab inferorum cruciatibus, et collocare inter agmina sanctorum tuorum digneris; ueste quoque cælesti, et stola immortalitatis indui, et paradysi amœnitate confoueri iubeas. Per ihesum christum dominum nostrum.

Et post lauationem corporis deferatur in ecclesiam cum antiphonis et respo[nso]riis, et cum adpropinquauerint ecclesiæ cantent psalmum.

Miserere mihi, deus.
Kyrrie eleison.
Pater noster.
Non intres in iudicium.
Credo uidere bonum.
A porta inferi.
Requiescat in pace. Amen.

Oremus.

Suscipe, domine, seruum tuum *.ill.* in bonum habitaculum æternum, et da ei requiem et regnum, id est, hierusalem cælestem; et in sinibus patriarcharum nostrorum, id est, abrahæ, isaac et iacob collocare digneris; et partem habeat in prima resurrectione; et inter surgentes surgat, et inter suscipientes corpora in die resurrectionis corpus suum suscipiat, et cum benedictis ad dexteram patris uenientibus ueniat, et inter possidentes uitam æternam possideat. Per [1].y

Alia.

Deus, qui humanarum animarum æternus amator es, animam famuli tui *.ill.* quam uera, dum in corpore maneret, tenuit fides, ab omni cruciatu inferorum redde extorrem, ut segregata ab infernalibus claustris, sanctorum mereatur adunari consortiis. Per.y

In ecclesia autem requiescat corpus defuncti, quousque pro eius anima missa celebretur, et offeratur ab omnibus quibus uisum fuerit. Post missam autem stat sacerdos iuxta feretrum, ubi corpus est, et dicat orationem hanc:

Oremus.

Omnipotentis dei misericordiam deprecemur, cuius iudicio aut nascimur aut finimur, ut spiritum fratris nostri *.ill.* quem domini pietas de incolatu huius mundi transire precepit, requies æterna suscipiat, et cum beata resurrectione representet, et in sinibus abrahę, isaac, et iacob collocare dignetur. Per [2].

Sequitur responsorium.

R. Subuenite, sancti dei; occurrite, angeli domini; suscipientes animam eius, oferentes eam in conspectu altissimi.

V. Requiem æternam dona ei, domine, et lux perpetua luceat ei.

Offerentes.

Et tres uices dices:

Kyrrie eleyson.

Oremus.

Deum iudicem uniuersitatis, deum cælestium et terrestrium et infernorum, deprecemur pro spiritu cari nostri *.ill.* ut eum dominus in requiem collocare dignetur, et in parte primę resurrectionis resuscitat. Per [3].

[1] Gel. p. 748.

[1] S. Manual, p. 60.
[2] Gel. p. 750.
[3] Gel. p. 749.

Sequitur alterum responsorium.

Heu mihi, domine, quia peccaui nimis in uita mea. Quid faciam miser? Ubi fugiam nisi ad te, deus meus? Miserere mei, dum ueneris in nouissimo die.

V. Anima mea turbata est ualde, sed tu, domine, succurre ei, dum ueneris.

Et iii. kyrrie.

Oremus.

Deus, qui uniuersorum es creator et conditor, qui cum sis tuorum beatitudo sanctorum, præsta nobis petentibus, ut spiritum fratris nostri *.ill.* a corporis nexibus absolutum in prima resurrectione facias presentari. Per[1].

Et sic leuatur corpus de ecclesia, et deportetur usque ad locum sepulturæ cum antiphona.

An. Aperite mihi portas iustitiæ, et ingressus in eas confitebor domino. Hæc porta domini, iusti intrabunt per eam.

Ps. Confitemini domino.

Oremus.

Te, domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, supplices deprecamur, pro spiritu famuli tui *.ill.* quem ab originibus huius sęculi ad te accersiri precepisti; ut digneris, domine, dare ei locum lucidum, locum refrigerii et quietis. Liceat ei transire portas infernorum et pœnas tenebrarum, maneatque in mansionibus sanctorum, et in luce sancta, quæ olim abrahæ promisisti et semini eius. Nullam læsionem sentiat spiritus eius, sed cum magnus ille dies resurrectionis ac remunerationis aduenerit, resuscitare eum digneris, domine, una cum sanctis ac fidelibus tuis. Deleas ei delicta atque peccata usque in nouissimum quadrantem, tecumque immortalitatis uitam et regnum consequatur æternum. Per[2].

Alia An. Ingrediar[3] in locum tabernaculi, et admirabilis, usque ad domum dei.

Ps. Sicut ceruus desiderat.

Sequitur oratio.

Oremus.

Diri uulneris nouitate perculsi, et quodammodo cordibus sautiati, misericordiam tuam, mundi redemptor, flebilibus uocibus imploramus, ut cari nostri animam proprium ad te datorem reuertentem blande leuiterque suscipias; ut si qua ex carnali contagione contraxit maculam tu, deus, inolita bonitate clementer deleas, piæ indulgeas, obliuioni imperpetuum tradas; atque eandem laudem tibi cum ceteris reddituram, et ad corpus quandoque reuersuram sanctorum tuorum cœtibus adgregari precipias. Per[1].

Et ponitur in sepulchro.

An. Hæc requies mea in seculum seculi; hic habitabo, quoniam elegi eam.

Ps. Memento, domine, dauid.

Oratio.

Oremus, fratres carissimi, deum omnipotentem pro spiritu cari nostri *.ill.* quem dominus de laqueo huius sæculi liberare dignatus est, cuius corpusculum hodie sepulturę traditur, ut eum domini pietas inter sanctos et electos suos, id est, in sinu abrahæ, isaac, et iacob, collocare dignetur, et partem habeat in prima resurrectione, quam facturus es, deprecantibus nobis. Per.ʏ

Sequitur antiphona.

De terra plasmasti me, et carne induisti me, redemptor meus, domine, resuscita me in nouissimo die.

Ps. Domine, probasti.

Oremus.

Opus misericordiæ tuæ est, pater omnipotens, æterne deus, rogari pro aliis, qui pro nobis non sufficimus. Suscipe, domine, animam famuli tui *.ill.* reuertentem ad te; adsit ei angelus testamenti tui michahel; libera eam, domine, de principibus tenebrarum, et de locis pœnarum; ne famulus tuus *.ill.* prime natiuitatis uel ignorantiæ confundatur erroribus; agnoscatur a tuis, et misericordia bonitatis tuę ad locum refrigerii et quietis in sinu transferatur abrahæ. Per.

Orationes post sepultum corpus.

Debitum humani corporis sepeliendi officium fidelium more complentes, deum cui omnia uiuunt fideliter deprecemur, ut hoc corpus cari nostri *.ill.* a nobis in infirmitate sepultum, in uirtute

[1] Gel. p. 750. [2] Ib. 749. [3] Transibo V.

[1] Gel. p. 747.

et ordine sanctorum resuscitet; et eius spiritum cum sanctis ac fidelibus iubeat aggregari; cuique in iudicio misericordiam tribuat; quemque morte redemptum, debitis solutum, patri reconciliatum, boni pastoris humeris reportatum, spiritu sancto protectum, in comitatu æterni regis perenni gaudio, et sanctorum consortio perfrui concedatur. Qui cum patre et spiritu sancto uiuis et regnas deus per omnia secula[1].

Alia.

Omnipotens sempiterne deus, qui humano corpori a te ipso animam inspirare dignatus es, dum, te iubente, puluis pulueri rursum redditur, tu imaginem tuam una cum sanctis et electis tuis æternis sedibus precipias sociari. Per[2].

Alia.

Deus, apud quem mortuorum spiritus uiuunt, et in quo electorum anime, deposito carnis onere felicitate lætantur; præsta supplicantibus nobis, ut anima famuli tui *.ill.* quæ temporali per corpus uisionis huius luminis caruit uisu, æterne illius (lucis) solatio potiatur. Non eum tormentum mortis adtingat; non dolor horrende uisionis afficiat; non pœnalis timor excruciet; non reorum proxima catena constringat, sed, concessa sibi delictorum omnium uenia, optata quietis consequatur gaudia repromissa. Per.ʸ

Alia.

Obsecramus misericordiam tuam, omnipotens æterne deus, qui hominem ad imaginem tuam creare dignatus es, ut spiritum et animam famuli tui *.ill.* quem hodierna die rebus humanis eximi et ad te accersiri iussisti, blande et misericorditer suscipias. Non ei dominentur umbre mortis; non tegat eum chaos et caligo tenebrarum; sed exutus omnium criminum labe, in sinu abrahę collocatus, locum lucis et refrigerii se adeptum esse gaudeat, ut cum dies iudicii aduenerit, cum sanctis et electis tuis eum resuscitari iubeas. Per.ʸ

Alia.

Deus, cui soli competit medicinam præstare post mortem, præsta, quesumus, ut anima famuli tui *.ill.* terrenis exuta contagiis, in tue redemptionis parte numeretur. Per dominum[3].

[1] V. p. 217; Gel. p. 751. [2] Gel. p. 751.
[3] L. p. 452; Gel. p. 758 (with variation).

Alia.

Deus, cui omnia uiuunt, et cui non pereunt moriendo corpora nostra, sed mutantur in melius, te supplices deprecamur ut (et) quicquic anima famuli tui *.ill.* uitiorum tueque uoluntati contrarium, fallente diabolo et propria iniquitate atque fragilitate, contraxit, tu pius et misericors ablue indulgendo, eamque suscipi iubeas per manus sanctorum angelorum tuorum deducendam in sinus patriarcharum tuorum abraham, scilicet, amici tui, et isaac electi tui, atque iacob dilecti tui; quo aufugit dolor, atque tristitia, et suspirium; fidelium quoque animę felici iocunditate lætantur; et in nouissimo magni iudicii die inter sanctos et electos tuos eam facias perpetuę gloriæ percipere portionem, quam oculus non uidit, et auris non audiuit, et in cor hominis non ascendit quæ preparasti diligentibus te. Per.ʸ

Alia.

Temeritatis quidem est, domine, ut homo hominem, mortalis mortalem, cinis cinerem tibi domino d[e]o nostro audeat commendare. Sed quia terra suscipit terram, et puluis conuertitur in puluerem, donec omnis caro in suam redigatur originem, inde tuam, deus, piissime pater, lacrimabiliter quesumus pietatem, ut huius famuli tui animam quam de huius mundi uoragine cenulenta ducis ad patriam, abrahe amici tui sinu recipias, et refrigerii rore perfundas. Sit ab æstuantis gehenne truci incendio segregata, et beata requiei, te donante, coniuncta. Et si que illi sunt, domine, digne cruciatibus culpę, tu eas gratia mitissimę lenitatis indulge; nec peccati recipiat uicem, sed indulgentiæ tuæ piam sentiat bonitatem. Cumque, finito mundi termino, supernum cunctis inluserit regnum, nouus homo sanctorum cætui adgregatus omnium, cum electis tuis resurgat in parte dextera coronandus. Per.ʸ

Tunc roget sacerdos pro eo orare.

Pater noster.
Requiem ęternam.
Anima eius in bonis, domine[1].
Ne tradas bestiis animam[2].
In memoria eterna[3].
Conuertere, anima mea[4].

[1] Ps. xxiv. 13. [2] Ps. lxxiii. 19. [3] Ps. cxi. 7.
[4] Ps. cxiv. 7.

Exurge, domine, in requiem tuam[1].
Non intres in iudicium[2].
Redimet dominus animas[3].
A porta inferi eripe.
Requiescat in pace. Amen.

Oremus.

Partem beate resurrectionis obtineat, uitamque æternam habere mereatur in cælis, per te, christe ihesu, qui cum patre et spiritu sancto uiuis et regnas deus per omnia sæcula sæculorum. Amen[4].

Miserere mei, deus.

Sequitur oratio.

Absolue, quesumus, domine, animam famuli tui *.ill.* ab omni uinculo delictorum, et in resurrectionis gloria inter sanctos tuos resuscitatus respiret. Per.[y]

Finit.

Commendatio animæ.

Tibi, domine, commendamus animam famuli tui *.ill.* ut defunctus seculo tibi uiuat, et si qua per fragilitatem mundane conuersationis peccata admisit, tu uenia misericordissime pietatis absterge. Per.[y]

Alia.

Misericordiam tuam, domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, pietatis affectu rogare pro aliis cogimur, qui pro nostris supplicare peccatis nequaquam sufficimus, tamen de tua confisi gratuita pietate, et inolita bonitate, clementiam tuam deposcimus, ut animam serui tui ad te reuertentem *.ill.* cum pietate suscipias.

Adsit ei angelus testamenti tui michahel, et per manus sanctorum angelorum tuorum inter sanctos et electos tuos, in sinibus abrahæ, isaac, et iacob, patriarcharum tuorum, eam collocare digneris; Quatinus liberata de principibus tenebrarum et de locis pœnarum, nullis iam prime natiuitatis, uel ignorantię, aut proprie iniquitatis seu fragilitatis confundatur erroribus, sed potius agnoscatur a tuis, et sanctę beatitudinis requie perfruatur. Atque cum magni iudicii dies aduenerit, inter sanctos et electos tuos resuscitatus, gloria manifestate contemplationis tuę perpetuo satietur. Per[5].

[1] Ps. cxxxi. 8. [2] Ps. cxlii. 2. [3] Ps. xxxiii. 23.
[4] York Man. p. 57. [5] Ib. p. 55.

Alia.

Commendamus tibi, domine, animam fratris nostri *.ill.* precamurque ut propter quam ad terram tua pietate descenderas, patriarcharum tuorum [sinibus] insinuare non rennuas, miserere qui uiuis et regnas in secula seculorum. Amen[1].

Orationes in commemorationibus sanctorum[2].

Deus, qui sanctorum nobis intercessione succurris, da, quesumus, ut eorum exultemus meritis, et patrocinio protegamur. Per.

Protegat ecclesiam tuam, deus, oratio ueneranda sanctorum, et cui frequentiam deuotionis impendit, perpetuum poscat redemptionis effectum. Per.

Benedictio tua deus impleat corda fidelium, talesque perficiat qui et martyrum tuorum honorificent passiones, et remedia salutis æterne, solem[3] patrocinantibus, assequamur. Per.

Deus, quem omnia opera benedicunt, quem cæli conglorificant, angelorum multitudo conlaudat, quesumus te, ut sicut tres pueros de camino ignis incendii non solum inlisos sed etiam in tuis laudibus conlaudantes liberasti; ita nos peccatorum nexibus absolutos, uelut de uoragine ignis eripias, ut dum te deum patrem benedictione laudamus, criminum flammas operumque carnalium incendia superantes, hymnum tibi debitum iuro meritique[4] reddamus. Per dominum.

Benedictio ignis. In purificatione sanctæ mariæ[5].

Domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, benedicere et sanctificare digneris ignem istum quod nos indigni suscepimus per inuocationem unigeniti filii tui ihesu christi, quem hodie in templo representatum iustum simeonem diu expectantem in ulnas suscepisse nouimus, et salutare tuum ante faciem omnium populorum esse lumen scilicet gentibus, et gloriam plebi tua israhel prophetico spiritu docuisti; quesumus, domine, benedicere digneris lumen istud, et omnibus eum manibus gestantibus, per uerum lumen tuę maiestatis concede, ut te agnoscentes per uiam uirtutum ad te ualeant peruenire. Per.

Oratio super cereos. In purificatione sanctæ mariæ.

Domine ihesu christe, qui inluminas omnem homi-

[1] Gel. p. 751.
[2] This page, a blank side of a leaf of Leofric A, has been covered with Collects in later handwritings, and is to be considered as part of Leofric C.
[3] Perhaps for sanctis.
[4] Perhaps for iure meritoque.
[5] Foll. 254 a—261 b are intercalated leaves, not part of the original sacramentary, and covered with Collects, etc., in various English handwritings, of the eleventh century.

nem uenientem in hunc mundum, effunde benedictionem tuam super hos cereos, et sanctifica eos lumine gratiæ tuæ; et concede propitius ut sicut luminaria igne uisibili accensa nocturnas depellunt tenebras, ita corda nostra inuisibili igne, id est, sancti spiritus splendoribus inlustra, ut omni uitiorum cecitate careant, et, purgato mentis oculo, ea cernere semper possimus quæ tibi sunt placita, et nostre salutis utilia, quatinus per huius seculi caliginosa discrimina ad lucem indeficientem peruenire mereamur. Per te, christe ihesu[1].

Alia.

Omnipotens sempiterne deus, qui moysen famulum tuum purissimum olei liquorem, ad luminaria ante conspectum tuum iugiter concinnenda præparare iussisti; benedictionis tue gratiam super hos cereos benih(g)nus infunde, quatinus sic administrent lumen exterius, ut, te donante lumen, spiritus tui nostris non desit mentibus interius. Per.

Alia.

Domine deus, creator celi et terrę, rex regum et dominus dominantium, exaudi nos indignos famulos tuos clamantes ad te et orantes ad te; precamur, itaque, te, domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, quoniam ex nihilo creasti, et iussu tuo per opera apum hunc liquorem ad perfectionem cerei euenire fecisti; et qui hodiernam die petitionem (iusti) simeonis implesti: te humiliter deprecamur ut has candelas ad usus hominum et animarum, siue in terra, siue in aquis, per inuocationem sanctissimi nominis tui, et per intercessionem sanctæ mariæ genitricis tuæ, cuius hodiæ festa percolimus, per precesque omnium sanctorum tuorum benedicere et sanctificare digneris; ut hæc plebs tua illas (honorifice) in manibus portans, cantando teque laudando tueatur; uocesque illorum de cęlo sancto tuo exaudias, et de sede maiestatis tuæ propitius sis omnibus clamantibus ad te, quos redemisti pretioso sanguine tuo. Qui[2].

His peractis cantetur antiphona ad stationem sancte marie.

Aue, gratia plena, dei genetrix, uirgo.

Quam sequatur oratio.

Quesumus, omnipotens deus, tua nos protectione, et castimoniam mentibus nostris atque corporibus, intercedente beata maria, propitiatus indulge, ut uenienti sponso filio tuo unigenito, accensis lampadibus nostris, dignum prestemus occursum. Per.

[1] R. p. 382.
[2] R. p. 381; S. p. 698, commencing differently.

Sequatur antiphona hæc,

Adorna thalamum tuum, sion, et suscipe regem.

Quam sequatur oratio.

Domine ihesu christe, qui hodierna die in nostrę carnis substantia inter homines apparens, a parentibus in templo es presentatus, quem simeon, uenerabilis senex, lumine spiritus sancti inradiatus, agnouit, suscepit, et benedixit, presta propitius, ut eiusdem spiritus sancti gratia inluminati atque edocti te ueraciter agnoui(sca)mus et fideliter diligamus. Per[1].

Sequatur antiphona. Postquam recitetur subsequens oratio.

(Responsum. Accepit simeon.)

Perfice in nobis, quesumus, domine, gratiam tuam, qui iuste(i) symeonis expectationem implesti, ut sicut ille mortem non uidit, priusquam christum dominum uidere mereretur, ita et nos uitam optineamus æternam. Per.

His finitis, accensis luminaribus materialibus, in cordibus nostris amore christi ardentes, in obuiam christo uero sponso æcclesię uenturi sperantes, uerum lumen, a quo inluminamur confitentes, ternis trino antip(h)onis collectisque laudato, et in sinibus æcclesie fidelium accepto congratulantes, missæ sollempnia donec finiantur expectemus.

Benedictio super cineres.

Deus, qui non mortem sed pœnitentiam desideras peccatorum, fragilitatem conditionis humane benignissime respice, et hos cineres, quos causa proferende humilitatis, atque promerendę ueniæ capitibus nostris imponi decernibus(m) benedicere pro tua pietate digneris, ut qui nos cineres esse uoluisti, et ob prauitates(i) nostrę meritum in puluerem reuersuros creasti, peccatorum ueniam et premia nobis repromissa petentibus misericorditer concedas. Per[2].

Item alia.

Omnipotens sempiterne deus, parce metuentibus, propitiare supplicibus, et mittere digneris sanctum angelum tuum de cęlis, qui benedicat, et sanctificet cineres istos, ut sint remedium salubre omnibus nomen tuum humiliter implorantibus; ac semetipsos pro conscientia delictorum suorum accusantibus, atque ante conspectum diuinę clementiæ tuę facinora sua deplorantibus, uel[3] serenissimam(que) pietatem tuam

[1] R. p. 382.
[2] R. p. 49; S. p. 133.
[3] Erased by the later hand which has added 'que.'

supplicaciter obnixeque flagita(n)tibus; presta, quesumus, per inuocationem sanctissimi nominis tui, ut quicumque eos super se asperserint, pro redemptione peccatorum, corporis sanitatem et animę tutelam percipiant. Per[1].

Benedictio in die palmarum.

Deus, cuius filius pro salute generis humani de cælo descendit ad terras, et, adpropinquante hora passionis suæ, hierosolimam in asino uenire et a turbis rex appellari ac laudari uoluit, benedicere dignetur hos palmarum ceterarumue frondium ramos; ut omnes qui eos laturi sunt ita benedictionis eius dono reppleantur, quatinus et in hoc seculo hostis antiqui temtamenta superare, et in futuro cum palma uictorie, et fructu bonorum operum, ei ualeant apparere. Per eundem[2].

Alia.

Petimus, sanctæ pater, omnipotens æterne deus, ut respicere digneris super hanc creaturam oliuę, quam ex ligni materia prodere iussisti; quam columba rediens ad arcam proprio protulit ore; et benedicere et sanctificare digneris; ut quicumque ex ea acceperint accipiant profectionem animę et corporis, fiatque, domine, nostre salutis remedium tuæ gratię sacramentum. Per[3].

[*Litania*].

Christe, audi nos.	[S]ancta maria.	[S]ancta maria.
[S]ancta maria.	[S]ancte gabriel.	[S]ancte raphael.
[S]ancte michael.	[S]ancte iacobe.	[S]ancte iohan-[nes.
Sancte petre.	Sancte laurenti.	Omnes sancti.
Sancte paule.	Sancte martine.	Propitius esto.
Sancte andrea.	Omnes sancti.	Parce nobis, do-[mine.
Sancte stephane.	Ab omni malo, libera nos.	
Sancte hilari.	Per crucem tuam, libera nos.	
Omnes sancti.	Peccatores, te rogamus, audi nos.	

Vt pacem nobis dones, te rogamus, audi nos.

Vt domnum apostolicum nostrum in sancta religione conseruare digneris, te rogamus, audi nos.

Vt ecclesiam tuam inmaculatam custodire digneris.

Ut regem anglorum et exercitum eius conseruare digneris.

Vt eis uitam et sanitatem atque uictioriam dones, te rogamus.

Vt sanitatem nobis dones, te rogamus, audi nos.

Ut pluuiam nobis dones, te rogamus, audi nos.

Vt aeris temperiam bonam nobis dones, te rogamus.

[1] R. p. 48. [2] S. p. 256. [3] R. p. 127.

Ut fructum terre nobis dones, te rogamus.

Fili dei, te rogamus, audi nos.

Agne dei, qui tollis peccata mundi, parce nobis, domine.

Agne dei, qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem.

Agne dei, qui tollis peccata mundi, miserere nobis.

Christe, audi nos.

Kyrie eleison, .iii. Christe eleyson, .iii.

Deus, celi terręque dominiator, qui das escam omni carni, et imples omne animal benedictione, benedic et sanctifica hanc creaturam carnis, ut nobis dona tua sumentibus animæ corporisque sanitatem propitius concedas. Per dominum.

III. kal. aug. Natale sanctorum abdon et sennen[1].

[*Prefatio*].

U. D. æterne deus. Et te laudare mirabilem deum in sanctis tuis, quos ante constitutionem mundi in æternam tibi gloriam preparasti, ut per eos huic mundo ueritatis tuæ lumen ostenderes. Quos ita spiritu ueritatis armasti, ut formidinem mortis per infirmitatem carnis euincerent. De quorum collegio sunt martyres tui abdon et sennes, qui in ecclesiæ tuæ prato, sicut rosæ et lilia floruerunt. Quos unigeniti tui sanguis in prælio confessionis roseo colore perfudit, et ob premium passionis niueo liliorum splendore uestiuit. Per quem[2].

XIIII. kal. aprilis. In natale sancti cuthberhti pontificis.

Omnipotens sempiterne deus, qui meritis sancti cuthberhti pontificis tui semper es et ubique mirabilis; quesumus clementiam tuam, ut sicut ei eminentem gloriam contulisti, sic ad consequendam misericordiam tuam eius nos facias precibus adadiuuari[3]. Per[4].

Secreta.

Hæc tibi, quesumus, domine, beati cuthberhti pontificis tui intercessione nunc grata reddatur oblatio, et per eam gloriosam nostrum famulatum purifica. Per[5].

Prefatio.

U. D. æterne deus. Cuius misericordia inestimabilis, sapientia inmarcessibilis mirabiliter erit in sanctorum meritis. Quibus igitur diffusis in fide

[1] The Missa for these saints occurs without a Preface in A on fol. 181 a. [2] O. p. 327.

[3] A line has been drawn through the first two letters of this word.

[4] Y. fol. 83 a. [5] Ib.

saluatoris ihesu christi coruscantibus diuine religionis plebs æpulis doctrine uariis depasta ad sinum matris confluit æcclesię. Licet enim alii suppliciis coronati, alii studio pię conuersationis munerati, cęteri quoque adquisitione talentorum a patre familias ditati tamen parilem gerentes militiam unico filio tuo domino cum glorię triumpho adsistunt. Quorum numero beati cuthberhti presulis decorem sancitatis festa recolentes, tibi, domine, fauore uirtutum magnifico iocundemur. Eius, itaque, facibus geminę caritatis mentem sic dignatus es inflammare, et facundiam sermonis nectare superno mellire, ut diuersarum terminos gentium, exemplis et documentis in tui famulatus obsequium prepararet, ubique copiam adquisiti talenti fidelis seruus afferret. In pueritia quidem spirituali uaticinio ad presulatus officium meruit inuitari [1], qui postmodum multimodis miraculorum indiciis sinu ocea(ni) anglos fidei dominicę cultu roborauit [2].

Et ideo cum an[gelis].

Postcommunio.

Deus, qui nos sanctorum tuorum temporali tribuis commemoratione gaudere; presta, quesumus, ut, beato cuthberhto interueniente, in ea numeremur sorte salutis, in qua illi cuncta sunt gratia tua gloriosa. Per [3].

Alia.

Conserua, domine, populum tuum sub umbra protectionis tuę, per inuocationem nominis sancti et summi pontificis tui cuthberhti; ut illius adiuuemur exemplis, et nos esse participes regni mereamur cęlestis. Per.

Item.

Deus, qui sanctorum tuorum libenter suscipis uota, intercedente beato cuthberhto, familiam tuam miserationis tuę dextera semper et ubique protegat. Per.

[In inuentione sanctæ crucis].

Prefatio [4].

U. D. per christum dominum nostrum. Precipue in die ista in qua filii tui unigeniti a iudeis lignum crucis a(b)sconditum gloriosum inuentum est (lignum) triumphi. Qui protoplasti facinus, quod per ligni uetiti gustum humano generi deriuatum est, per idem lignum crucis simul quoque nostram secum christus ad(f)fixit delicta dedi(le)sti. Cuius typum uirga tenuit in separatis aquarum undis, et uiam populo moysi (duce) preparauit securam. Per cuius quoque umbram aspera mors populis ligni deducta cucurrit; in quo pendens redemptor noster (sanctus pro nobis) ut maledictum (ut nos a maledicto) eriperet (legis) per lignum crucis. Cuius ligni mysteriis saluari credimus omnes, ut cum omnibus sanctis comprehendere ualeamus, quę sit latitudo, longitudo, sublimitas et profundum. In quibus gradiamur iustitiæ armis, per quem nobis crucifixus est mundus, et nos crucifiga(i)mur mundo. Quo signo inimici pellimus tela, cunctaque iacula calliditatis salubriter trucidantes, expediti compedibus, hoc fronte nostra ferimus (signum). Huius tutela confisi callem adgredimur tenuem; per quod de torrente in uia bibit saluator; propter quod multum (exaltatum) a terris in dextera tua nostrum saluabit (subiit) caput. Et ideo.

[Natale sanctorum dionisii, rustici, et eleutherii [1]].

Presta, quesumus, omnipotens deus, ut sicut deuotissime christianus populus tuus ad sanctorum martirum tuorum, dionisii, rustici, et eleutherii temporalem sollemnitatem concurrit, ita perstruatur eterna, et quod uotis amantissime celebrat, pio comprehendat affectu. Per dominum.

[*Alia*].

Annua martirum tuorum, domine, dionisii, rustici, et eleutherii festa recolimus, maiestatem tuam suppliciter deprecantes, ut cum temporalibus incrementis eterne prosperitatis capiamus augmentum. Per dominum.

[*Secreta*].

Oblata tibi, domine, munera populi tui pro tuorum honore sanctorum martirum, dionisii, rustici, et eleutherii suscipe propitius, quesumus, et eorum nobis intercessione sanctifica. Per dominum.

[*Prefatio*].

U. D. æterne deus. Et innumeras laudes diuinis dare uirtutibus, et gloriosis preconiis insignia preferre miracula, Qui in diuinitatis presentia gloriosissimorum martirum, dionisii, rustici, et eleutherii, fidei ornamenta prospexit; cuius forti(tu)dine [2] roborati, aduersus seuissimi ac rabidi hostis confluctationes dimicarunt; et pro dei nomine forti congressione luctantes, agonis sui certamine desudarunt; Qui futura cogitauerunt, presentia contempserunt. Horum quo-

---

[1] This miracle is recorded in Bedæ, Vit. S. Cuthberti, cap. i.

[2] There is a different Preface in Y.

[3] Y. fol. 83 b.

[4] A different Preface is given in the Missa on fol. 170 a.

[1] A different Missa for these saints is given on fol. 195 a and in Y.

[2] A mutilated leaf, about half of it being cut away.

que dominus ihesus christus insignia triumphorum trophea reseruauit; Quibus remunerationis suę palmas uincentibus tribuit, et uirentibus paradysi floribus suos milites coronauit. Et ideo cum.

[*Postcommunio*].

Sumptis, domine, sacramentis, quesumus, ut intercedentibus beatis martyribus tuis, dionisio, rustico, et eleutherio, ad redemptionis æterne proficiamus augmentum. Per dominum.

[*Prefatio*].

[Uere dignum], æterne deus. Qui nobis in christo, unigenito filio, domino nostro spem beate resurrectionis concessisti, præsta, quesumus, ut animę, pro quibus hoc sacrificium redemptionis nostrę tuę offerimus maiestati, ad beatę resurrectionis requiem, te miserante, cum sanctis tuis peruenire mereantur. Per christum dominum.

Oratio pro familiariis.

Deus incomprehensibilis et inenarrabilis, qui pro peccatoribus saluandis in mundum uenisti; propitius esto famulis tuis, beniuolis omnibus, et benefactoribus, atque consanguineis nostris; seu et his qui se nostris manibus uel orationibus commendauerunt, uel qui nobis ælemosinarum suarum reditus erogauerunt; succurre eis ubique, et manum protectionis tuæ porrige, ut auxilio misericordiæ tuæ malis omnibus exuti, et in hoc corpore tibi perfecte deseruiant, et sempiternę recompensationis participes existant. Per dominum nostrum.

Oratio pro omni populo catholico.

Domine deus, rex cæli et terræ, per quem omnia creata subsistunt et gubernantur, exaudi preces nostras, et regem nostrum, cum coniuge, et natis eius, et cum uniuersa ecclesia fidelium tuorum seu etiam infidelium protegere et conseruare digneris. Da ei pacem et salutem continuam; da omnibus fidelibus tuis in fide recta et opere bono persistere; infidelibus autem ad te deum uerum salubriter conuerti, et tibi in gremio electorum perpetuo famulari. Per dominum nostrum.

Oratio generalis pro omni populo.

Domine deus omnipotens, exaudi me propitius, et exaudi, quesumus, preces omnium famulorum ac fidelium tuorum, et conserua in bono opere uiamque rectitudinis ac pacis omnes reges et principes terræ, duces et iudices, episcopos et presbiteros, omnemque clerum ecclesiæ cum caterua omnium monachorum, congregationes sanctarum uirginum, monachorum, et continentium, coniugatorum omnium christianorum, puerorum et puellarum[1], omniumque delinquentium lapsus ad bonum reflecte opus; egentium quoque, uiduarum, pauperum, et debilium angustias et miserias respice, et tuam eis misericordiam et consolationem impende; et de oppressione malorum et omnium iniquorum defende, et ad tui nominis agnitionem et fidei ueritatem omnem populum christianum digneris perducere, et in bono opere cum tranquillitate temporum, et hubertate fructuum, uel sanitate corporum, tua gratia gubernante, usque in finem perseuerare concede, et omnium fratrum nostrorum sororumque nostrarum animas, quorum nomina tu scis[1], domine deus, qui nos in dominica parte cum signo fidei precesserunt, indultis culparum erroribus, in augmentum æterne ecclesiæ cælesti regno, ad laudem et gloriam nominis tui nos sociare digneris. Qui in trinitate perfecta uiuis et dominaris et regnas deus per infinita sæcula sæculorum. Amen[1].

Oratio in agenda mortuorum.

Oremus domini misericordiam pro spiritibus defunctorum et defunctarum, quorum et quarum nomina commendata sunt nobis, et pro illis, sacras hostias immolamus; et pro spiritibus alio-

---

[1] The comprehensiveness of this and the following Prayer, the tenderness of its expressions, the presence of the phrases 'pueri et puellae,' 'quorum nomina tu scis,' 'paginæ sanctæ,' 'pausare,' mark them as of Gallican rather than of Roman origin. See *Lit. and Rit. of Celtic Church*, pp. 233, 240, 258, 265.

rum et aliarum, quorum et quarum munera accipimus; et pro animabus defunctorum nostrorum fidelium utriusque sexus, qui et quæ de nostra cognatione specialiter exorti et exortæ sunt; et pro spiritibus omnium quorum et quarum corpuscula in tumulis huius ecclesię sepulta sunt, si illorum et illarum omnium nomina inter cetera specialiter a nobis non recitantur, te tamen obsecramus ut illis omnibus sit indulgentia tuæ miserationis, domine, sicut tu uis et sicut tu scis. Parce et miserere quasi in sanctis paginis[1] memoraliter in cælis nominarentur. Ita tibi pro illis offerimus in terris si animo almitatis tuæ non displicuerit in cælis, quorum et quarum tibi fides cognita est et nota deuotio, et pro spiritbus sanctorum et sanctarum omnium qui et quæ in hac die annua festiuitate de hac luce feliciter migrauerunt ad christum, et pro spiritibus cunctorum et cunctarum pausantium[1], qui et quæ nos in dominica pace precesserunt ab adam usque in hodiernum diem[2]. Per eundem dominum.

[1] *Lit. and Rit. of Celtic Church*, p. 257, note 41.

[1] *Lit. and Rit. of Celtic Church*, p. 264, note 140.
[2] This phrase occurs in the Stowe Missal, ib. p. 240.

Missa in laude sanctorum omnium.

Deus, inenarrabilis gloriæ et pietatis inmense, qui sanctos tuos ante mundi constitutionem in æternam tibi gloriam preparasti, suscipe propitius preces et munera quę in honore et ueneratione beate dei genitricis marię, et beatorum apostolorum, martyrum, confessorum, ac uirginum, omniumque electorum tuorum in conspectu pietatis tuę humiliter deferimus, et presta, ut apud magestatem tuam, et remissionem peccatorum, et beatitudinis suę nobis impetrent consortium. Per.

Super oblata.

Munera, domine, que pro omnium sanctorum tuorum ueneratione, tibi deuote deferimus, propitius suscipe; et illorum suffragantibus meritis, per hæc a peccatorum nostrorum maculis emunda. Per.

Post communionem.

Sacro munere satiati, supplices te, domine, deprecamur, ut quod debitę seruitutis celebramus officio, intercedentibus omnibus sanctis tuis, saluationis tuę sentiamus augmentum. Per dominum.

III. non. aug. Inuentio corporis sancti stephani[1].

Deus, qui sanctum corpus protomartyris stephani tuis fidelibus ad suffragia reuelare dignatus es; da nobis, per eius intercessionem nostrorum peccaminum remissionem, et in tuo sancto seruitio iugem perseuerantiam. Per.

Secreta.

Sume, omnipotens deus, benigne has oblationes, et concede pro meritis beati protomarytris stephani, ut nostra delicta absoluant, et perpetuam felicitatem nobis adquirant. Per.

Prefatio.

V[ere] d[ignum], æterne deus. Beati leuitæ stephani sacri corporis inuentionem celebrantes. Precamur ergo omnipotentiam tuam, ut, ipsius suffragantibus meritis, nos ab omnibus uitiorum sordibus emacules, et uirtutibus cunctis adornes. Per christum dominum nostrum.

Ad complendum.

Sacrificia tua, domine, quesumus, corda nostra purificent; et, intercedente sancto leuita stephano, remedia nobis optineant sempiterna. Per.

Alia.

Da, quesumus, domine, hanc presenti familie tue gratiam, ut que beati martyris tui et leuite stephani inuentionem annuo ueneratur obsequio, eo suffragante, te misericordem inuenire mereatur in celo. Per dominum.

[Missa pro peccatoribus].

[*A.*] Domine, refugium factus es nobis a generatione et progenie, a seculo in seculum tu es.

[*Ps.*] Priusquam fierent montes.

Omnipotens sempiternę deus, una maiestas et una deitas, qui in trinitate permanes, et in unitate semper

[1] (A. Iustus ut palma.
PS. Bonum est confiteri.
GR. Iustus non conturbabitur.
V. Tota die miseretur.
AL. Iustus germinabit.
OF. Desiderium anime.
CO. Posuisti, domine, in capite).

consistis; presta, quesumus, ut qui peccatorum nostrorum pondere premimur celerem indulgentiam consequi mereamur. Per.

Ad romanos[1].

[O] altitudo diui(ti)arum sapientię et scientię dei, quam inconprehensilia[2] sunt iudicia eius, (et inuestigabiles uie eius). Quis enim cognouit sensum domini? aut quis consiliarius eius fuit? aut quis prior dedit illi, et retribuetur ei? Quoniam ex ipso, et per ipsum, et in ipso sunt omnia. Ipsi gloria in secula seculorum[3].

[*Gr.*] Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo.

[*V.*] Eleuatio manuum mearum sacrificium uespertinum.

[*Al.*] Iubilate deo omnis terra, seruite domino in letitia.

[*Secundum marcum*[4]].

In illo tempore uenit ad ihesum leprosus deprecans eum et genuflexo dixit: Si uis, potes me mundare. Ihesus autem misertus eius extendit manum suam et et[5] tangens eum ait illi: Volo, mundare. Et cum dixisset, statim discessit ab eo lepra, et mundatus est.

[1] Rom. xi. 33–36.
[2] incomprehensibilia Vul.
[3] *Om.* Vul.; + Amen. Vul.
[4] Marc. i. 40–42.
[5] *Om.* Vul.

[*Of.*] In te speraui, domine, dixi, Tu es deus meus, in manibus tuis tempora mea.

[*Secreta*].

[O]blationes nostras, quesumus, domine, propitiatus intende, quas in honore nominis tui consecrandas deferimus, ut et maculas(i) peccatorum nostrorum, quę neglegenter gessimus, te propitiante, ueniam consequi mereamur. Per.

[*Prefatio*].

[Uere dignum], æterne deus. Qui solus habes inmortalitatem, et lucem habitas inaccessibilem. Cumque omnem altitudinem throno tuę dominationis excedis, super humilia tamen corda maiestas (tua) requiescit; Te humiliter deprecamur, ut in nostris habitare digneris cordibus, actusque nostros preuenire, adiuuando subsequi. Per christum.

[*Com.*] Intellege clamorem meum; intende uoci orationis meę * meus et deus meus, quoniam ad te orabo, domine.

[*Postcommunio*].

[P]erceptis, domine, sacramentis, tua nos non deserat pietas, quia in confessione sanctę trinitatis nos credimus esse saluandos. Per.

[Litania].

CHRISTE, AUDI NOS[1].		Sancte thoma,	ora.	Sancte clemens,	
Christe, audi nos.		Sancte iacobe,		Sancte syxte,	
CHRISTE, AUDI NOS.		Sancte philippe,		Sancte corneli,	
		Sancte bartholomee,		Sancte cipriane,	
Sancta maria,	ora.	Sancte matheæ,		Sancte laurenti,	
Sancte michahel,		Sancte symon,		Sancte ypolite,	ora.
Sancte gabrihel,		Sancte tathdeę,		Sancte romane,	
Sancte raphahel,		Sancte mathia,		Sancte cosmas,	
Sancte iohannes,		Sancte marce,	ora.	Sancte damiane,	
Sancte petre,	ora.	Sancte luca,	ora.	Sancte fabiane,	ora.
Sancte paule,		Sancte barnaba,		Sancte sebastiane,	
Sancte andrea,		SANCTE STEPHANE,		Sancte audifax,	
Sancte iacobe,		Sancte line,	ora.	Sancte abacuc,	
Sancte iohannes,		Sancte clete,		Sancte ualentine,	

[1] For the many French saints invoked in this Litany, see Introd. § 22. The order of Invocation was thus arranged by Alcuin, on the supposed authority of St. Jerome:—Angeli, Archangeli, Virtutes, Potestates, Principes, Dominationes, Throni, Cherubim, Seraphim, Patriarchæ, Prophetæ, Apostoli, Martyres, Confessores, Episcopi, Presbyteri, Diaconi, Omnes Sancti, Ecclesiastici, Anchoretæ, Monachi, Virgines, Viduæ, Sapientes, et omnes Sancti qui nos præcesserunt ab Adam usque in hodiernum diem. Migne, Bib. Pat. Lat. ci. 591.

Sancte uitalis, ora.
Sancte georgi,
Sancte cyriace,
Sancte pancrati, ora.
Sancte alexander, ora.
Sancte euenti,
Sancte theodole,
Sancte gordiane,
Sancte epimachi, ora.
Sancte urbane,
Sancte nicomedis
Sancte basilidis,
Sancte nazari, ora.
Sancte uincenti,
Sancte geruasi,
Sancte protasi, ora.
Sancte iuliane,
Sancte felicissime,
Sancte agapite,
Sancte caliste, ora.
Sancte felix,
Sancte audacte,
Sancte prote,
Sancte iacincte, ora.
Sancte dionisi cum sociis tuis,
Sancte quintine,
Sancte firmine, ora.
Sancte crispine, ora.
Sancte crispiniane,
Sancte maurici, cum sociis,
Sancte christophore,
Sancte georgi,
Sancte luciane, cum sociis,
Sancte lantberte,
Sancte ragnulfe,
Sancte salui, ora.
Sancte iuste,
SANCTE SILUESTER
Sancte marcelle,
Sancte leo, ora.
Sancte athanasi,
Sancte hilari,
Sancte martine,
Sancte bricci, ora.
Sancte ambrosi,
Sancte hieronime,
Sancte augustine,
Sancte maximine,
Sancte pauline,
Sancte eusebi, ora.
Sancte benedicte,
Sancte gregori,
Sancte antoni, ora.
Sancte hilarion,
Sancte basili,
Sancte machari,
Sancte effrem, ora.
Sancte pemen,
Sancte arseni,
Sancte pior,
Sancte moyses,
Sancte donate, ora.
Sancte remigi,
SANCTE UEDASTE,
Sancte audomare,
Sancte bertine,
Sancte germane, ora.
Sancte medarde,
Sancte amande,
Sancte audoene,
Sancte filiberte,
Sancte richari, ora.
Sancte uualarice,
Sancte fursee, ora.
Sancte bauo,
Sancte trudo,
Sancte fortunate,
Sancte albine,
Sancte bonefaci, ora.
Sancte patrici,
Sancte cudberte,
Sancte gudlace,
Sancte pauline, ora.
Sancte lupe,
Sancte urse,
Sancte modeste,
Sancte hucberte.
Sancte arnulfe, ora.
SANCTA FELICITAS,
Sancta perpetua,
Sancta petronella,
Sancta anastasia, ora.
Sancta agathes,
Sancta agnes,
Sancta cecilia,
Sancta lucia, ora.
Sancta iuliana, ora.
Sancta eufemia,
Sancta praxedis,
Sancta potentiana,
Sancta sabina, ora.
Sancta cristina,
Sancta theodora,
Sancta fausta,
Sancta martha, ora.
Sancta columba,
Sancta iustina,
Sancta scholastica,
Sancta paula, ora.
Sancta brigida,
Sancta eusebia,
Sancta genouefa,
Sancta rictrudis,
Sancta aldegundis,
Sancta radegundis,
Sancta uictoria, ora.
Sancta oportuna,

Omnes sancti, orate pro nobis, *ter.*
Propitius esto, parce nobis, domine.
Propitius esto, libera nos, domine.
A peccatis nostris libera nos, domine.
A morbo malo libera nos, domine.
A peste, et clade, et fame libera.
Ab insidiis diaboli libera nos.
A uariis languoribus libera.
Ab omni malo libera nos, domine
PECCATORES TE ROGAMUS, AUDI NOS.
Ut pacem nobis dones te rogamus.
Ut iram tuam a populo tuo auferre digneris.

Ut reges nostros et exercitum eorum conseruare digneris, te rogamus.
Ut eis uitam, et sanitatem, atque uictoriam dones, te rogamus.
Ut episcopum nostrum, cum omni plebe sibi commisso conseruare digneris, te.
Ut paganorum seuitiam comprimere digneris, te, rogamus, audi.
Ut aeris temperiem nobis dones, te.
Ut fructum terrę nobis dones, te rogamus.
Ut remissionem peccatorum nostrorum nobis tribuere digneris, te rogamus, audi nos.
Ut nos exaudire digneris, te rogamus, audi.
Fili dei, te rogamus, audi nos, *ter*.
Agnus dei, qui tollis, parce nobis, domine.
Agnus dei, qui tollis, parce, dona nobis pacem.
Agnus dei, qui tollis peccata, miserere nobis.
Christe, audi nos. Christe, audi nos. Christe, audi nos.
Kyrrie, eleyson. Christe, eleyson. Kyrrie, eleyson [1].

[1] The rest of this page, originally blank, has been covered with the Benediction, and Office for the Blessed Virgin Mary by later scribes, the latter being written in a very small clear hand, accompanied with musical notation; the former in larger Lombardic characters.

[*Benedictio*].

Benedicat uos deus omni benedictione celesti, sanctosque et puros efficiat in conspectu suo; superabundent in uos diuitiæ gloriæ eius; uerbo ueritatis instruat; euangelio salutis erudiat, omniumque sanctorum caritate locupletet. Per.

[*In Festis B. M. V.*]

A. Salue, sancta parens, enixa puerpera regem, qui celum terramque regit in secula seculorum.

Ps. Pre gaudium matris habens cum uirginitatis honore,
Nec primam similem uisa es nec habere sequentem.

R. Benedicta et uenerabilis es, uirgo maria, que sine tactu pudoris inuenta es mater saluatoris.

V. Virgo, dei genitrix, quem totus non capit orbis,
In tua se clausit uiscera factus homo. Alleluia.

Aue, maria, gratia plena, dominus tecum, benedicta tu in mulieribus.

Off. Felix namque es sacra uirgo maria, et omni laude dignissima, quia ex te ortus est sol iustitiæ, christus deus noster. Alleluia.

Com. Alma dei genitrix, succurre precantibus cunctis, nos quoque una precamur supplices ut tuis precibus adiuti laudemus trinitatem.

Ordinatio ostiarii [1].

Ostiarius cum ordinatur, postquam ab archidiacono instructus fuerit, qualiter in domo dei debeat conuersari, ad suggestionem archidiaconi tradat ei episcopus claues de altari, dicens:

(+) Sic age, quasi redditurus deo rationem pro his rebus quæ istis clauibus recluduntur.

Et tradat ei archidiaconus ostium ecclesiæ.

Præfatio ostiarii.

Deum patrem omnipotentem suppliciter deprecamur, ut hunc (hos) famulum(los) suum(os) *.ill.* benedicere dignetur, quem (quos) in officium ostiarii eligere dignatus est, ut sit ei (eis) fidelissima cura in diebus ac noctibus, ad distinctionem horarum, ad inuocandum nomen domini [1]. Per.

Benedictio eiusdem.

Domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, benedicere digneris hunc (hos) famulum(los) tuum(os) ostiarium(os), ut inter ianitores ecclesiæ paret(ent) obsequia, et inter electos tuos partem merea(an)tur habere mercedis [2]. Per.

[1] This and the following Offices agree very closely, but not verbatim, with the forms provided in the Pontifical of Egbert. Surt. Soc. xxvii. p. 11.

[1] Gel. p. 621. [2] Ib.

Ordinatio lectoris[1].

Lector, cum ordinatur, facit de illo episcopus uerbum ad plebem, indicans eius fidem ac uitam atque ingenium; post hæc, expectante populo, tradat ei codicem de quo lecturus est dicens:

(+) Accipe, et esto uerbi dei relator, habiturus si fideliter impleueris officium, partem cum his qui uerbum dei ministrauerint[1].

Præfatio lectoris.

Eligunt te (uos) fratres tui (uestri) ut sis (sitis) lector(res) in domo dei tui (uestri), et agnoscas (catis) officium tuum (uestrum) ut impleas(atis) illud. Potens est enim deus ut augeat tibi (uobis) gratiam[2]. Per.

Benedictio eiusdem.

Domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, benedicere digneris famulum(los) tuum(os) hunc (hos) *.ill.* in officio lectoris; ut assiduitate lectionum distinctus(ti) atque ornatus(ti) curis modulis, spiritali deuotione, gratia lingua resonet ecclesiæ. Per dominum nostrum[3].

Ordinatio exorcistæ[4].

Exorcista, cum ordinatur, accipiat de manu episcopi libellum, in quo scripti sunt exorcismi, dicente sibi episcopo:

(+) Accipe, et commenda memoriæ, et habe potestatem imponendi manum super energuminum, siue baptizatum, siue caticuminum.

Præfatio exorcistæ.

Deum, patrem omnipotentem supplices deprecamur, ut hunc (hos) famulum(los) tuum(os) *.ill.* benedicere dignetur in officium exorcistæ; ut sit (sint) spiritalis(les) imperator(res) ad abiciendos demones de corporibus obsessis cum omni nequitia eorum multiformi[5]. Per.

Benedictio eiusdem.

Domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, benedicere digneris hunc (hos) famulum(los) tuum(os) *.ill.* in officio exorcistæ, ut per impositionis manuum et oris officium eum(os) eligere digneris; et imperium habeat(ant) spirituum inmundorum cohercendo, et probabilis(li) sit (sint) medicus(ci) ecclesiæ, gratia curationum uirtute confirmatus(ti)[1]. Per eundem.

Ordinatio acoliti[2].

Acolitus, cum ordinatur, primum ab episcopo doceatur qualiter in officio suo agere debeat; sed ab archidiacono accipiat ceroferarium cum cereo, ut sciat se ad accendenda ecclesiæ luminaria mancipari. Accipiat et urceolum uacuum ad fundendum uinum in eucharistia corporis christi[3].

Præfatio acoliti.

Omnipotens sempiterne deus, fons lucis et origo bonitatis, qui per ihesum christum filium tuum, lumen uerum, mundum inluminasti, eiusque passionis mysterio redemisti, benedicere digneris hunc (hos) famulum(los) tuum(os) *.ill.* quem (quos) in acoliti officium consecramus, poscentes tuam clementiam, ut eius (eorum) lumen et mentem scientia inlustres, et pietatis tuæ rore inriges, ut ita perceptum ministerium, te auxiliante, peragat(gant) qualiter ad æternam remunerationem peruenire męrea(an)tur. Per eundem.

Benedictio acoliti.

Domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, qui per ihesum christum filium tuum in hunc mundum lumen claritatis misisti, et in cruce passionis suæ triumphum sanguinem et aquam ex latere pro genere humano dignatus es fundere, et per apostolos tuos in hoc sæculo lumen gratiæ spiritalis misisti; ita benedicere digneris hunc (hos) famulum(los) tuum(os) *.ill.* in officio acoliti, ut [ad] accendendum claritatis ecclesiæ tuæ, et ad suggerendum uinum et aquam, ad conficiendum sanguinis tui [mysterium] in offerendo eucharistia[m] sanctis altaribus tuis subministret(trent). Accende, domine, eius (eorum) mentem et corda ad amoris tui cæleste, et gratiæ miserationis tuæ uirtute confirma. Per.

---

[1] Pontif. Egb. p. 12.
[2] Gel. p. 621.
[3] Ib.
[4] Pontif. Egb. p. 13.
[5] Gel. p. 621.

[1] Gel. p. 622.
[2] Pontif. Egb. p. 13.
[3] Gel. p. 620; but although the rubric occurs, the *Præfatio* and *Benedictio* are omitted.

Ordinatio subdiaconi[1].

Subdiaconus, cum ordinatur, quia manus impositionum non accipit, patenam de manu episcopi accipiat uacuam, et calicem uacuam. De manu archidiaconi accipiat urceolum cum aqua manili ac manutergium, et dicat[2]:

(+) Uide cuius ministerium tibi traditur; et ideo, si usque nunc fuisti tardus ad ecclesiam, amodo debes esse assiduus; si usque nunc somnolentus, amodo uigil; si usque nunc ebriosus, amodo sobrius, si usque nunc inhonestus, amodo cautus. Oblationes quę ueniunt in altari panes propositionis appellantur. De ipsis oblationibus tantum debet in altari poni quantum populo possit sufficere, ne aliquid putridum in sacrario remaneat. Palle uero quæ sunt in substratorio in alio uase debent lauari, in alio corporales palle. Ubi palle corporales lauate fuerint, nullum linteamen ibidem aliud lauari debet; ipsa aqua in baptisterio debet uergi. Ideo te ammoneo, tu talem te exhibe, ut deo placere possis.

Et tradat ei calicem et patenam.

Prefatio subdiaconi.

Oremus deum ac dominum nostrum, ut super seruum(uos) suum(os) *.ill.* quem (quos) ad subdiaconatus officium uocare dignatus es, infundat benedictionem et gratiam suam; ut in conspectu suo fideliter serviens(tes) prædestinata sanctis premia consequatur(quan), auxiliante domino nostro ihesu christo, qui cum eo uiuit et regnat deus[3]. Per.

Benedictio eiusdem.

Domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, benedicere digneris famulum(los) tuum(os) hunc (hos) quem (quos) ad subdiaconatus officium eligere dignatus es; ut eum(os) sacrario tuo sancto strenuum(os) sollicitumque(osque) cælesti militiæ instituas; et sanctis altaribus fideliter subministret(trent), et requiescat super eum(os) spiritus sapientiæ et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientiæ et pietatis. Repleas eum(os) spiritu timoris tui, et eum ministerio diuino confirmes, ut obœdiens(tes) factus(ti) atque dicto parens(tes) tuam gratiam consequatur(quan)[4]. Per.

[1] Pontif. Egb. p. 14. [2] Gel. p. 620.
[3] Gel. p. 622.
[4] Gel. p. 622, followed by the unction of the hands, which is here omitted.

Ad ordinandum diaconum[1].

Oratio.

Oremus, dilectissimi, deum patrem omnipotentem ut super hunc (hos) famulum(os) suum(os), quem(os) in sacrum ordinem dignatur assumere benedictionis suæ gratiam clementer effundat; eique (eisque) donum consecrationis indulgeat, per quod eum(os) ad premia æterna perducat, auxiliante domino nostro ihesu christo, qui cum eo uiuit et regnat deus[2]. Per.

Alia.

Exaudi, domine, preces nostras et super hunc (hos) famulum(os) tuum(os) spiritum tuæ benedictionis emitte; ut cælesti munere ditatus(ti) et tuę gratiam possit maiestatis adquirere, et bene uiuendi aliis exemplum prebere[3]. Per.

Alia.

Deus, qui es conlator sacrorum magnificus dignitatum; quesumus ut hunc(os) famulum(os) tuum(os) quem(os) ad officium leuitarum uocare dignaris, altaris sancti mynisterium tribuas sufficienter implere, cunctisque donis gratiæ redundantem, et fidutiam sibi tuæ maiestatis adquirere, et aliis prębere facias perfectę deuotionis exemplum. Per.

Consecratio.

Adesto, quesumus, omnipotens deus, bonorum dator, ordinum distributor, officiorumque dispositor, qui in te manens innouas omnia, et cuncta disponens per uerbum, uirtutem, sapientiamque tuam, ihesum christum, filium tuum, dominum nostrum, sempiterna prouidentia præparas, et singulis quibusque temporibus aptanda dispensas; cuius corpus, ecclesiam tuam, cælestium gratiarum uarietate distinctam suorumque discretione membrorum per legem mirabilem totius compagis unitatem in augmentum templi tui crescere dilatarique largiris, sacri muneris seruitutem trinis gradibus ministrorum nomini tuo ministrare constituens; electis ab initio leui filiis, qui misticis operationibus domus tuæ fidelibus excubiis permanentes, hereditatem benedictionis æternæ sorte perpetua possiderent, super hunc (hos) quoque famulum(los) tuum(os), quesumus,

[1] Pontif. Egb. p. 19. [2] Ib. [3] Ib.

placatus intende, quem (quos) tuis sacrariis seruiturum(ros) in officium diaconii suppliciter dedicamus. Et nos quidem tamquam homines diuini sensus et summe rationis ignari, huius (horum) uitam, quantum possumus, æstimamus. Te autem, domine, ea quæ nobis sunt ignota non transeunt. Te occulta non fallunt. Tu cognitor secretorum. Tu scrutator es cordium. Tu eius (eorum) uitam cælesti poteris examinari iudicio, quo semper præuales et amissa purgare, et ea quæ sunt agenda concedere. Emitte in eum (eis), domine, quesumus, spiritum sanctum, quo in opus ministerii fideliter exsequendi, septiformis gratiæ munere roboretur(ren) in instar illorum, quos in exordio nascentis ecclesiæ apostoli tui adiutores sibi et comites addiderunt. Abundet in eo (eis) totius forma uirtutis, auctoritas modesta, pudor constans, innocentiæ puritas, et spiritalis obseruatio discipline. In moribus eius (eorum) precepta tua fulgeant, et suæ castitatis exemplo imitationem sanctam plebs adquirat; et bonum conscientiæ testimonium proferens (tes) in christo firmus(mi) et stabilis(les) perseueret(rent), dignisque successibus de inferiori gradu per gratiam tuam potiora capere mereatur (an)[1]. Per dominum.

Missa in ordinatione presbiteri siue diaconi.

Exaudi, domine, supplicum preces, et deuoto tibi pectore famulantes perpetua defensione custodi; ut nullis perturbationibus impediti, liberam seruitutem tuis semper exhibeantur officiis[2]. Per.

Super oblata.

Omnium nostrorum, quesumus, domine, hostias propitius intuere; ut et quod actum est per obsequium deputatum, et fidelium uota populorum tua potius propitiatione firmetur. Per.

Prefatio.

U. D. æterne deus. Suppliciter deprecantes, ut nostram pariter et illius quem per tui muneris largitatem sacræ familiæ subrogamus antistitem, uel presbiterum, siue diaconem, bene tibi placitam perficias seruitutem. Per christum.

[1] Pontif. Egb. p. 19; L. p. 423; Gel. p. 515.
[2] L. p. 412; Gel. p. 517.

In fractione.

Hanc igitur oblationem, quam tibi offerimus, domine, pro famulo tuo *.ill.* quem ad pontificalem, uel presbiterii, siue diaconii gradum promouere dignatus es, quesumus, domine, ut placatus accipias, et quæ ei diuino munere contulisti in eo propitius tua dona custodi. Per christum.

Ad complendum.

Da nobis, quesumus, omnipotens deus, boni operis incrementa percipere, et quem tempore prouehis sacris mysteriis effice promptiorem. Per.

Super populum.

Totum corpus ecclesiæ tuæ, quesumus, domine, sic benedictio suppliciter implorata disponat, ut et superiorum firmitate membrorum subiecta congaudeat, et subditorum sinceritate summa lætetur. Per.

Oratio ad ordinandum presbiterum.

Oremus, dilectissimi, deum patrem omnipotentem, ut super hunc (hos) famulum(os) suum (os) quem(os) ad presbiteri munus eligit, cælestia dona multiplicet, et quæ eius dignatione suscipit (piunt) eius exsequatur(an) auxilio. Per[1].

Alia.

Exaudi nos, deus salutaris noster, et super hunc(os) famulum(os) tuum(os) benedictionem sancti spiritus et gratiæ sacerdotalis effunde uirtutem; ut quem(os) tuæ pietatis aspectibus offerimus consecrandum(os) perpetua muneris tui largitate prosequaris[2]. Per.

Consecratio.

Domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, honorum omnium auctor, et distributor omnium dignitatum, per quem proficiunt uniuersa, per quem cuncta firmantur, amplificatis semper in melius naturæ rationabilis incrementis, per ordinem congrua ratione dispositum. Unde et sacerdotales gradus, atque officia leuitarum sacramentis mysticis instituta creuerunt, ut cum pontifices summos regendis populis præfecisses, ad eorum societatis et operis adiumentum, se-

[1] Pontif. Egb. p. 21; Pontif. Rom. p. 48; L. p. 424; Gel. p. 513.
[2] Ib.

quentis ordinis uiros, et secundę dignitatis eligeres, Sic in heremo per septu[1]aginta uirorum prudentium mentem moysi spiritum propagasti, quibus ille adiutoribus usus in populo innumeras multitudines facile gubernauit. Sic in eleazoro et itamar filiis aaoron, paternæ plenitudinis habundantiam transfudisti, ut ad hostias salutares et frequentioris offitii sacramenta ministerium sufficeret sacerdotum. Hac prouidentia, domine, apostolis filii tui doctores fidei comites addidisti quibus illi orbem totum secundis predicatoribus impleuerunt. Quapropter infirmitati quoque nostræ, domine, quesumus, hæc adiumenta largire, qui quanto magis fragiliores sumus, tanto his pluribus indigemus. Da, quesumus, omnipotens pater, in hunc famulum tuum presbiterii dignitatem, innoua in uisceribus eius spiritum sanctitatis; acceptum a te, deus, secundi meriti munus obtineat, censuramque morum exemplo suæ conuersationis insinuet. Sit probus cooperator ordinis nostri, et luceat in eo totius forma iustitiæ, ut bonam rationem dispensationis sibi creditæ redditurus æternæ beatitudinis premia consequatur[2]. Per dominum.

Consecrentur manus istæ per istam unctionem et nostram benedictionem, ut quęcumque benedixerint benedicta sint, et quęcumque sanctificauerint sanctificentur. Per[3].

[*Collecta*].

Commune uotum permaneat, communis oratio prosequatur; ut hic (*uel* hi) totius ecclesiæ prece qui in diaconatus ministerio preparatur(n), et leuiticę benedic(+)tionis spiritali conuersatione prefulgens (*uel* tes) per gratiam sanctificationis eluceat(n). Per dominum.

[*Benedictio*].[4]

Domine, sanctæ spei, fidei, gratiæ, profectuum munerator, qui celestibus et terrenis ministeriis angelorum ubique dispositis, per omnia elementa uoluntatis tuæ diffundis affectum, hunc (*uel* hos) quoque famulum(os) tuum(os) *.ill.* speciali affectu tueri digneris; ut tuis obsequiis expeditus (*uel* ti) sanctis altaribus minister (*uel* tri) purus (*uel* ri) clarescat(n), et indulgentia prioris gradus eorum, quos apostoli tui in septenario numero, beato stephano ducente, spiritu sancto auctore, elegerunt, dignus (*uel* i) existat(n) et uirtutibus uniuersis, quibus te seruire oportet, instructus(ti) polleat(n). Per dominum.

[*Benedictio ad stolas uel planetas*].

Deus, inuicte uirtutis triumphator, et omnium rerum creator ac sanctificator, intende propitius preces nostras, et has stolas siue planetas leuiticæ ac sacerdotalis gloriæ ministris tuis fruendas tuo proprio ore bene+dicere, ac sanctificare, consecrareque digneris, omnesque eis utentes, tuisque mysteriis a nobis indignis consecratis uel consecrandis aptos, et tibi in eis deuote et amabiliter seruientes gratos efficere tibi concedas, et nunc et per infinita secula seculorum[1]. Amen.

[*Oratio post stolam impositam*].

In nomine sanctæ trinitatis et unicę diuinitatis, accipe stolam quam tibi dominus per humilitatis nostrę famulatum, seu et per manus nostras accipiendam preparauit, per quam scias sarcinam domini dei tui ceruicibus tuis impositam, et ad humilitatem adque amministrationem te esse conexum, et per quam te cognoscant fratres tui ministrum dei esse ordinatum, ut qui in diaconatus ministerio es constitutus, leuiticæ benedictionis ordine clarescas, et spiritali conuersatione prefulgens gratia sanctificationis eluceas; sed et in christo ihesu firmus et stabilis perseueres, quatenus hoc quod per hanc stolam significatur, in die districti iudicii ante tribunal domini sine macula representare ualeas, ipso auxiliante, cui est honor et gloria[2].

Oratio in electione episcopi.

Oremus, fratres, ut deus et dominus noster ihesus christus nos et electum nostrum gratia spiritus sancti inlustrare dignetur. Qui uiuit et regnat. Amen.

Amonitio episcopi.

Hæc sollicita mente et studio uigilanti conserua, et tibi commissis nota facere cura, ut unanimes uno ore collaudetis deum de suis erga uos beneficiis exhibendis, (cui) est honor et gloria per omnia.

Oratio post profesionem.

Memor (sis) sponsionis, et desponsationis ecclesiasticę, et dilectionis domini dei tui, in die qua assecutus es hunc honorem. Caue ne obliuiscaris illius.

Hic dandus est anulus[3].

Accipe ergo anulum discretionis et honoris, fidei

---

[1] This leaf (fol. 274 a, b) is palimpsest, the Collect from this point being re-written in an English hand.

[2] Pontif. Egb. p. 22; Pontif. Rom. p. 48.

[3] Pontif. Egb. p. 24; Gel. p. 622. The greater part of this page is blank, the older hand having been erased beyond recovery.

[4] This Collecta and Benedictio belong to the Office 'Ad Ordinandum Diaconum.' Pontif. Egb. p. 20; Gel. p. 526.

[1] Pontif. Egb. p. 16. [2] Ib. p. 17.

[3] The formulæ accompanying the bestowal of the ring and the staff in the present Roman Pontifical are very different.

signum, ut quę signanda sunt signes, et quę aperienda sunt prodas, quę liganda sunt liges, quę soluenda sunt soluas, atque credentibus per fidem baptismatis, lapsis autem sed penitentibus, per ministerium reconciliationis ianuas regni celestis aperias. Cunctis uero de thesauro dominico noua et uetera proferas ad eternam salutem, omnibus consulas gratia domini nostri ihesu christi, cui cum patre et spiritu sancto est honor et gloria in secula seculorum.

Hic dandus est baculus.

Accipe baculum, sacri regiminis signum, ut inbecilles consolides, titubantes confirmes, prauos corrigas, rectos dirigas in uiam salutis æternæ, habeasque potestatem erigendi. dignos et corrigendi indignos, cooperante domino nostro ihesu christo, (qui) cum patre in unitate spiritus sancti, cui est (honor) et imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Nunc inchoandum est introitum.

Elegi(t) te dominus sibi sacerdotem magnum, et aperiens thesaurum suum obtimum habundare te faciat in omnibus bonis.

Ps. Exaudiat te.

R. Mittat tibi.

R. Memor sit dominus omnis sacrificii tui, et olocaustum tuum pingue fiat.

V. Mittat tibi auxilium de sancto, et de sion [tue]atur te.

Trac. Desiderium.

Of. Memor sit dominus omnis sacrificii tui, et holocaustum tuum pingue fiat. Aeuia. Alleluia.

V. Letificabimur in salutari tuo, et in nomine domini dei magnificabimur.

Mittat tibi auxilium de sancto, et de sion tueatur te.

Com. Unguentum in capite, quod descendit in barbam, in barbam aaron, quod descendit in oram uestimenti eius. Mandauit dominus benedictionem in sæculum.

R. Ecce quam bonum.

Item.

Sicut fui cum moyse, ita ero tecum, dicit dominus, confortare populum meum, neque timeas. Ecce dominus deus tuus ante te est, et non te derelinquet.

Ps. Exaudiat te.

R. Mittat.

R. Mittat tibi dominus auxilium de sancto, et de sion tueatur te.

V. Exaudiat te dominus in die tribulationis, protega, te nomen dei iacob.

Alleluia. Disposui.

V. Veritas.

Com. Letabimur.

Alleluia. Statuit ei.

R. Domine, per.

V. Vitam.

Of. Gloria et honore.

Com. Beatus seruus.

Benedixit te hodie deus, et unxit te oleo letitiæ pre consortibus tuis.

Item. Memor esto nominis domini dei tui.

Ps. Deus deorum.

R. Immola deo sacrificium laudis, et redde altissimo uota tua.

V. Congregate.

R. Desiderium.

Of. Benedic, anima.

Ps. Euntes predicate euangelium regni, gratis accepistis, gratis date.

Ps. Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in qui(zo)nis uestris.

Alium. Congregate illi sanctos eius qui ordinauerunt testamentum eius super sacrificia, et adnuntiabunt cæli iustitiam eius quia deus tuus ego sum.

Ps. Deus deorum.

R. Immola deo.

V. Congregate. Alleluia.

V. Disposuit.

Of. Benedic, anima.

Com. Messis quidem multa, operarii autem pauci, rogate dominum messis ut eiciat operarios in messem suam.

Ps. *Ut supra.*

V. Misit ihesus discipulos suos binos ante faciem suam in omnem ciuitatem et locum quo erat ipse uenturus, et dicebat illis.

Com. Messis quidem.

[*Epistola*] [1].

Karissimi, fidelis sermo, si quis episcopatum desiderat bonum opus desiderat. Oportet ergo episcopum inreprehensibilem esse, Unius uxoris uirum, Sobrium, prudentem, pudicum [2], ornatum [2], hospitalem, doctorem, Non uinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigosum, non cupidum, Suę domui bene prepositum, filios habentem subditos, cum omni castitate. Si quis

[1] 1 Tim. iii. 1–7. [2] *trans.* Vul.

autem domui suæ preesse nescit, quomodo e(c)clesiæ dei diligentiam habebit? Non neophitum, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli. Oportet autem illum et testimonium habere bonum ab his qui foris sunt, Ut doctrinam[1] dei nostri ornet in omnibus[1].

[*Euangelium*][2].

In illo tempore facta est contentio inter discipulos quis eorum uideretur esse maior. Dixit hautem eis ihesus: Reges gentium dominantur eorum, et qui potestatem habent super eos benefici uocantur, uos autem non sic; Sed qui maior est in uobis fiat sicut iunior[3], Et qui precessor est sit sicut minister[4]. Quis enim[5] maior est? qui recumbit an qui ministrat? In[6] gentibus quidem[6] qui recumbit; in uobis hautem non sic, sed qui ministrat. Ego hautem in medio uestrum sum sicut qui ministrat. Uos autem estis qui permansistis mecum in temptationibus meis. Et ego dispono uobis sicut disposuit mihi pater meus regnum, ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo et sed(e)atis super thronos duodecim[7] iudicantes duodecim tribus israhel.

Orationes et preces in ordinatione episcopi.

Oremus, dilectissimi nobis, ut huic (his) uiro (ris) ad utilitatem ecclesiæ prouehendo(os) benignitas omnipotentis dei gratiæ suæ tribuat largitatem[8]. Per dominum nostrum.

Alia.

Adesto supplicationibus nostris, omnipotens deus, et quod humilitatis nostrę gerendum est ministerio, tuæ uirtutis impleatur effectu[9]. Per.

Alia.

Propitiare, domine, supplicationibus nostris, et inclinato super hunc (hos) famulum(los) tuum(os) *.ill.* cornu gratiæ sacerdotalis, benedictionis tuæ in eo(os) uirtutem effunde[10]. Per.

Consecratio.

Pater sancte, omnipotens deus, qui per dominum nostrum ihesum christum, ab initio cuncta formasti et postmodum in fine temporum, secundum pollicitationem quam abraham patriarcha noster acceperat, ecclesiam quoque sanctorum congregatione fundasti, ordinatis rebus per quas legibus a te datis discipline religio regeretur; presta, ut hic (hii) famulus(ti) tuus (tui) sit (sint) ministeriis cunctisque fideliter gestis officiis dignus (ni), ut antiquitus instituta possit(sint) sacramentorum mysteria celebrare. Per te in summum ad quod assumitur(muntur) sacerdotium consecre(cren)tur. Sit super eundem (eosdem) benedictio tua licet manus nostra sit. Precipe, domine, huic (his) pascere oues tuas, ac tribue ut commissi gregis custodia sollicitus(ti) pastor(es) inuigilet(lent). Spiritus huic (his) sanctus tuus cælestium carismatum diuisor adsistat, ut sicut ille electus gentium doctor instituit, sit (sint) iustitia non indigens(tes), benignitate pollens, (tes) hospitalitate diffusus(si), seruet(uent) in exortationibus alacritatem, in persecutionibus fidem, in caritate patientiam, in ueritate constantiam, in heresibus ac uiciis omnibus odium sciat (ant), in æmulationibus nesciat(ant), in iudiciis gratiosum(sos) esse non sinas, et tamen gratum (os) esse concedas. Postremo omnia a te largiter discat(cant) quæ salubriter tuos doceat(ant). Sacerdotium ipsum opus esse existimet(ment) non dignitatem. Proficiant ei honoris augmenta, etiam ad incrementa meritorum, ut per hæc sicut apud nos nunc adsciscitur(untur) in sacerdotium, ita apud te postea adsciscatur(antur) in regnum. Per.

Item alia consecratio.

Deus honorum omnium, deus omnium dignitatum, quæ glorię tuę sacris famulantur ordinibus, deus qui moysen famulum tuum secretę familiaritatis affectu, inter cetera cælestis documenta culturæ, de habitu quoque indumenti sacerdotalis instituens electum aaron, mystico amictu uestiri inter sacra iussisti, ut intelligentiæ sensum de exemplis priorum caperet secutura posteritas, ne eruditio doctrine tuæ ulli deesset ætati, cum et apud ueteres reuerentiam ipsa significationum species obtineret, et apud nos certiora essent experimenta rerum quam enigmata figurarum. Illius namque sacerdotii anterioris habitus nostræ mentis ornatus est, et ponti-

---

1–1 non in opprobrium incidet et laqueum diaboli Vul.
2 Luc. xxii. 24–30.
3 minor Vul.
4 ministrator nam Vul.
5 *Om.* Vul.
6–6 nonne Vul.
7 *Om.* Vul.
8 Pontif. Egb. p. 1.
9 Ib.
10 Ib.

ficalem gloriam non iam nobis honor commendat uestium, sed splendor animarum, quia et illa quæ tunc carnalibus blandiebantur obtutibus, ea potius quæ in ipsis erant intelligenda poscebant. Et idcirco huic (his) famulo(lis) tuo(is) quem (quos) ad summi sacerdotii ministerium elegisti, hanc, quesumus, domine, gratiam largiaris, ut quicquid illa uelamina in fulgore auri, in nitore gemmarum, in multimodi operis uarietate signabant, hoc in eius (eorum) moribus actibusque clarescat(cant). Comple in sacerdote(tibus) tuo (is) mysterii tui summam, et ornamentis totius glorificationis instructum(tos) cælestis unguenti flore sanctifica[1]. Hoc, domine, copiosę in eius (eorum) caput influat, hoc in oris subiecta decurrat, hoc in totius corporis extrema descendat, ut tui spiritus uirtus et interiora eius (eorum) repleat, et exteriora circumtegat. Abundet in eo (eis) constantia fidei, puritas dilectionis, sinceritas pacis, sint speciosi munere tuo pedes eius (eorum) ad euuangelizandam pacem, ad euuangelizandum bona tua. Da ei (eis), domine, ministerium reconciliationis in uerbis, et factis, et uirtutibus, et signis, et prodigiis. Sit sermo (nis) eius (eorum) predicatio non in persuadibilibus humanę sapientiæ uerbis, sed in ostensione spiritus et uirtutis. Da ei (eis), domine, claues regni cælorum. Utatur(tan) nec glorietur(en) potestate quam tribuis in ædificationem et non in destructionem. Quodcumque ligauerit(rint) super terram, sit ligatum et in cælis, et quodcumque soluerit(rint) super terram, sit solutum et in cælis. Quorum detinuerit(rint) peccata, detenta sint, et quorum dimiserit(rint) tu dimittas. Qui benedixerit ei (eis) sit benedictus, et qui maledixerit ei (eis) maledictionibus repleatur. Sit (sint) fidelis(li) seruus(ui) et prudens(tes) quem(os) constituas, domine, super familiam tuam ut det (dent) illis cybum in tempore necessario; ut exhibeat(ant) omnem hominem perfectum. Sit (sint) sollicitudine inpiger (gri). Sit (sint) spiritu feruens(tes). Oderit (int) superbiam. Diligat(ant) ueritatem, nec eam umquam deserat(rant) aut lassitudine aut timore superatus(ti). Non ponat lucem tenebras, nec tenebras lucem. Non dicat(cant) malum bonum, nec bonum malum. Sit (sint) sapientibus et insipientibus debitor(res), in fructum de profectu omnium consequatur(quan). Tribuas ei (eis), domine, cathedram episcopalem ad regendum ecclesiam tuam et plebem uniuersam. Sis ei (eis) auctoritas; sis ei (eis) firmitas; sis ei (eis) potestas. Multiplices super eum (eos) benedictionem et gratiam tuam, ut ad exorandam misericordiam tuam tuo munere semper idoneus (nei) tua gratia possit(sint) esse deuotus(ti). Per[1].

Super oblata.

Suscipe, domine, quesumus, munera quæ tibi offerimus pro famulo(lis) tuo(is) *.ill.* et propitius in eodem(is) tua dona custodi. Per dominum nostrum[2].

Infra actionem.

Hanc igitur oblationem quam tibi offerimus, domine, pro famulo(lis) tuo(is) *.ill.* quem(os) ad pontificalem gloriam promouere dignatus es, quesumus, domine, ut placatus accipias, ut quod diuino munere consecutus(ti) est (sunt) tua in eo (eis) protectione firmetur. Per christum[3].

Ad complendum.

Adesto, misericors deus, ut quod actum est nostræ seruitutis officio tua benedictione firmetur. Per[4].

Ad populum.

Ecclesiam tuam, domine, benignus inlumina, ut et gregis tui proficiat ubique successus, et grati fiant nomini tuo, te gubernante, pastores. Per[5].

Orationes et preces in dedicatione basilicę nouæ[6].

Primum agatur lætania ante fores ecclesiæ. Sequitur oratio.

Oremus.

Domum tuam, domine, quesumus, clementer ingredere, et in tuorum corda fidelium perpetuam constitue mansionem, ut cuius ædificatione subsistit, huius fiat habitatio preclara. Per.[y]

---

[1] In margine, manu recentiore: *Hic ponendum oleum super caput.*

[1] Pontif. Egb. p. 2; L. p. 422; Gel. p. 625.
[2] Pontif. Egb. p. 5; L. p. 421; Gel. p. 626.
[3] Pontif. Egb. p. 5.
[4] L. p. 421.
[5] L. p. 434.
[6] Pontif. Egb. p. 31, where the order and ritual of consecration are very different.

Sequitur antiphona. Tolle portas, principes, uestras.

Ps. Domini est terra.

Deinde benedictio fontis. Postea antiphona.

An. Asperges me, domine, ysopo, et mundabor; lauabis me et super niuem dealbabor.

Ps. Miserere mei, deus.

Ecclesia quoque aspergatur ter intus, foras semel, altareque lauatur, ac cornua altaris sorsum deorsumque linientur chrismate sancto, dicente episcopo,

Pax tibi.

Respondente clero.

Et cum spiritu tuo.

Et super illum thymiama, diciturque antiphona.

Altaria tua, domine.

Ps. Beati qui habitant.

Angulosque ecclesiæ et postes ostium eadem untione linientur. Sequitur antiphona.

Unxit te dominus oleo lætitiæ.

Postea pontifex sollemnibus uestibus induitur, procedens ad missam.

Ad introitum antiphona.

An. Terribilis est locus.

Ps. Dominus regnauit, decorem.

Gloria in excelsis deo.

Ad missam.

Deus, qui sacrandorum tibi auctor es munerum, effunde super hanc orationis domum benedictionem tuam, ut ab omnibus hic inuocantibus nomen tuum, defensionis auxilium sentiatur. Per[1].

Alia.

Deus qui ex omni cooptatione sanctorum æternum tibi condis habitaculum; da edificationi tuæ incrementa cælestia, ut quorum hic reliquias pio amore amplectimur, eorum semper meritis adiuuemur. Per[2].

Et reliquiæ tenentur in manibus.

Lectio de apostolo sequitur. Responsorium.

R. Locus iste a deo factus.

V. Deus, cui adstat angelorum.

Al. Adorabo ad templum sanctum.

Postea Euangelium. Et oratione super oblata facta per Amen, dicitur alta uoce;

[1] Gel. p. 614; V. p. 241. [2] Ib.

Oremus.

Deus, sanctificationum omnipotens dominator, cuius pietas sine fine sentitur; Deus, qui cælestia simul et terrena complecteris, seruans misericordiam tuam populo tuo ambulanti ante conspectum gloriæ tuæ; exaudi preces seruorum tuorum, ut sint oculi tui aperti super domum istam die ac nocte; Hancque basilicam in honore sancti tui *.ill.* sacris mysteriis institutam, clementissimus dedica, miserator inlustra, proprio splendore clarifica, omnemque hominem uenientem adorare in hoc loco placatus admitte, propitius dignare respicere, et propter nomen tuum magnum, manu forti et brachio excelso in hoc habitaculo supplicantes libens protege, dignanter exaudi, æterna defensione conserua ut semper felices, semperque tua religione lætantes, constanter in sanctæ trinitatis fide catholica perseuerent. Per[1].

Hac oratione finita offeruntur oblationes.

Off. Domine deus, in simplicitate.

V. Fecit salomon.

Super oblata.

Deus uirtutum cælestium, qui in omni loco dominationis tuæ totus assistis et totus operaris accepta sacrificium nomini tuo benignus oblatum; et huius domus, cuius es fundator, esto protector. Nulla hic fidelium nobis nequitia contrariæ potestatis obsistat, ut uirtute sancti spiritus fiat hic semper seruientium tibi deuota libertas. Per.

Alia.

Altare tuum, domine, sacrificiis cælestibus inchoandum reuerenter aptamus. Concede, quesumus, ut et grata semper oculis tuæ maiestatis appareant, et salutaria fieri populis christianis beatus ille martyr, cuius tibi dicantur honore, optineat. Per dominum nostrum.

Alia.

Apostolicę reuerentiæ culmen offerimus sacris mysteriis imbuendum. Præsta, quesumus, domine, ut beati illius suffragiis hæc plebs tua semper et sua uota depromat, et desiderata percipiat. Per dominum[2].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Per quem te supplices

[1] Gel. p. 609. [2] Gel. p. 675, with variations.

deprecamur, ut altare hoc sanctis usibus præparatum cælesti dedicatione sanctifices, ut sicut melchisedech sacerdotis præcipui oblationem dignatione mirabili suscepisti, ita imposita nouo huic munera altari semper accepta ferre digneris; Ut populus tuus in hac ecclesiæ domo sancta conueniens per hæc pura libamina cælesti sanctificatione saluatus, animarum quoque suarum salutem perpetuam consequatur. Per christum.

Alia.

U. D. æterne deus. Obsecrantes ut hæc atria tuis initianda sacramentis propitius semper aspitias, et implorantibus opem tuam misericors largiaris; præcipue, cum huius basilicę præsul adscitus uenerabilis andreas oblator existat, Qui beati petri principis apostolicæ dignitatis, et felicibus uitæ primordiis et cælestis honore collegii et magnifico permanet fine germanus. Per christum.

Alia.

U. D. æterne deus. Tu etenim, domine, non solum maiestati tuæ fabricari sacraria dicarique tribuisti, sed sanctorum quoque largitus es meritis applicari, Ut et diuini nominis inchoationem præberet ueneranda constructio, et supplicantium uotis digna patrocinia non deessent. Per christum.

Infra actionem.

Hanc quoque oblationem seruitutis nostræ et cunctæ familiæ tuæ, sed et famuli tui *.ill.* quam tibi offerimus hodierna die consec(r)ationis sancti loci huius celebrantes in honore sanctorum martyrum tuorum *.illorum.* petimus, domine, placatus accipias. Diesque nostros.

Postcommunio.

Omnipotens sempiterne deus, effunde super hunc locum gratiam tuam, et omnibus in te sperantibus auxilii tui munus ostende, ut hic et sacramentorum uirtus, et uotorum optineatur effectus. Per dominum nostrum.

Super populum.

Deus, qui de uiuis et electis lapidibus æternum maiestati tuæ condis habitaculum, auxiliare populo supplicanti; ut quod ecclesiæ tuæ corporalibus proficit spaciis, spiritalibus amplificetur augmentis. Per.[y]

Consecratio altaris.

Deus omnipotens, sub cuius inuocatione altarium in honorem sancti *.ill.* consecramus, clemens et propitius preces nostræ humilitatis exaudi; et præsta ut in hac mensa sint tibi libamina accepta, sint grata, sint pinguia et spiritus sancti tui rore perfusa, ut omni tempore in hoc loco supplicantis tibi familiæ tuæ anxietates releues, egritudines cures, preces exaudias, uota suscipias, desiderata confirmes, postulata concedas. Per dominum.

Alia.

Dei patris omnipotentis misericordiam, dilectissimi fratres, deprecemur, ut hoc altarium sacrificiis spiritalibus consecrandum, uocis nostræ exorandus officio, præsenti benedictione sanctificet, ut in eo semper oblationes famulorum suorum studio suæ deuotionis impositas benedicere et sanctificare dignetur, et spiritali placatus incenso, precanti familiæ suę propitiatus exauditor adsistat[1]. Per.

Alia.

Deus sanctificationum, omnipotens dominator, cuius pietas sine fine sentitur, effunde super hoc altare gratiam tuæ benedictionis, ut ab omnibus hic inuocantibus te auxilium tuę misericordiæ sentiatur. Per dominum[2].

Consecratio tabulæ.

Omnipotentem deum et dominum nostrum uotis exultantibus deprecemur, ut qui per omnem mundum fidem sparsit, ecclesiam congregauit, quam lapis excisus de monte sine manibus angulari compage solidauit, hanc quoque tabulam serenus inlustret, eamque impetu æterni fluminis irrigatam ita diuersis per membra charismatibus locupletet, ut super illam admirandam filii sui hostiam ipse benedicat impositam, ipse suscipiat consecratam. Per[3].

Consecratio patenæ.

Consecramus et sanctificamus hanc patenam ad

[1] Gel. p. 610; Pontif. Egb. p. 40.
[2] Gel. p. 610.
[3] Pontif. Egb. p. 41.

conficiendum in ea corpus domini nostri ihesu christi patientis crucem pro salute nostra omnium, qui uiuis et regnas in sęcula sęculorum [1].

Alia.

Consecrare et sanctificare digneris, domine, patenam hanc, per istam unctionem et nostram benedictionem, in christo ihesu domino nostro, qui uiuit et regnat per omnia sæcula sæculorum [2].

Consecratio calicis.

Oremus, dilectissimi fratres, ut dominus deus noster calicem suum in ministerio consecrandum cælestis gratiæ inspiratione sanctificet, ut ad humanam benedictionem plenitudinem diuini fauoris accommodet. Per [3].

Alia.

Dignare, domine, calicem istum in usum ministerii tui pia famuli tui deuotione formatum ea sanctificatione perfundere, qua melchisedech famuli tui sacramento calicem perfudisti, et quod arte uel metallo effici non potest altaribus tuis dignum fiat ad omnia tua benedictione preciosum. Per [4].

Consecratio super patenam et calicem.

Dominum deum, cæli et terræ conditorem, dilectissimi, supplicamus ut hoc mynisterium quod manus hominum ad gloriam et laudem tuo nomini fabricauit, tu pius ac clemens aspicere et consecrare digneris. Per.

Alia.

Deus, benedictionis indultor, qui ministerium quod salomon in templo hierusalem destinauit, per sacerdotes tuos benedicere dignatus es, supplicamus per bonum et benedictum dominum nostrum ihesum christum filium tuum, ut hæc sacrificii mynisterii uasa, quæ in tuo nomine fabricata sunt ad immolandum, benedicere tua pietate digneris. Per.

Consecratio corporalis.

Domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, misericordiam tuam supplices deprecamur, ut sicut ab initio hominibus utilia et necessaria creasti, quemadmodum uestimenta pontificalia sacerdotibus ac leuitis, ornamentaque et linteamina famulo tuo moysi quadraginta diebus docuisti, quæ sibi omnia etiam maria texuit, et fecit in usum mynisterii tabernaculi tui fœderis, sanctificare, domine, et benedicere digneris hoc linteamen in usum altaris tui ad tegendum uelandumque corpus et sanguinem filii tui domini nostri ihesu christi. Per [1].

Alia.

Domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, misericordiam tuam supplices deprecamur, ut hoc linteamen super altare tuum impositum, in spiritale consecrandum officium, presenti benedictione sanctifices, et in eo, seu super illud, oblationem famulorum tuorum studio purificationis impositam benedicere digneris, et spiritali placatus incenso precantis familiæ tuæ promptus exauditor existas. Per.

Consecratio altaris, et calicis, et patenę, et corporalis.

Dignare, domine deus omnipotens, rex regum, et dominus dominantium, sacerdos omnium, pontifex uniuersorum, per quem una cum patre sanctoque spiritu facta sunt uniuersa, christe ihesu, benedicere, consecrare, et sanctificare uasa hæc cum altario, linteaminibus, ceterisque uasis; et quemadmodum sanctificasti officia tabernaculi testimonii olim, cum arca, oraculo, cherubin, ansulis, uelis, columnis, candelabro, altaribus, argenteis basibus, tabulis deauratis, holocaustis, hostiis, ac sacrum altare cum æneis uasis, tentoriis, funibus, oleo unctionis, et ceteris aliis in figura nostri per manus sanctorum sanctificasti sacerdotum; ita nunc manens in æternum, summe sacerdos sacerdotum secundum ordinem melchisedech, ut diximus, patenam hanc, et calicem hunc, et omnia instrumenta altaris huius ecclesiæ seu basilicę, quæ inter nostras palmas habentur, corde precamur, bene+dicas, purifices, consecres, et consummes, quibus inter nos et æternam unitatem in supremo meatu sine fine constare credimus. Per.

---

[1] Gel. p. 611; V. p. 185; Pontif. Egb. p. 47.
[2] Ib. [3] Ib.; not in V.
[4] Gel. p. 612; V. p. 186; Pontif. Egb. p. 48.

[1] Pontif. Egb. p. 43.

Ad manus impositionem.

Omnipotens sempiterne deus, qui regenerare dignatus es hunc(os) famulum(os) tuum(os) ex aqua et spiritu sancto, quique dedisti ei(is) remissionem omnium peccatorum. Tu, domine, inmitte in eum(is) septiformem spiritum tuum sanctum paraclitum de cælis. Das ei(is) spiritum sapientiæ, et intellectus, spiritum consilii et fortitudinis, spiritum scientiæ et pietatis. Adimple eum(os) spiritu timoris dei et domini nostri ihesu christi, et consigna eum(os) signo sanctæ crucis tuæ propitiatus in uitam æternam. Per eundem dominum nostrum ihesum christum filium tuum, cum quo uiuis et regnas, deus per omnia sęcula seculorum. Amen.ʸ

Accipe signum crucis chrismate salutis in christo ihesu in uitam æternam. Amen.

Ecce sic benedicetur omnis homo qui timet dominum. Benedicat tibi (uos) dominus exion, et uideas(tis) quæ bona sunt in hierusalem omnibus diebus diebus uitæ tuæ (uestræ). Amen.

Consecratio chrismalis.

Oremus, fratres carissimi, ut deus omnipotens hoc ministerium[1] filii sui domini nostri ihesu christi gerulum benedictione sanctificationis tutamine defensionis et donationis implere dignetur, orantibus nobis. Per eundem[2].

Alia.

Omnipotens sancta trinitas, deus, manibus nostris opem tuæ benedictionis infunde, ut per nostram benedictionem, hoc uasculum sanctificetur, et corporis christi nouum sepulchrum spiritus sancti gratia perficiatur. Per[3].

Feria v. Cæna domini.

Conficitur chrisma in ultimo ad missam, antequam dicatur, Per quem hec omnia, domine, semper bona creas. *Leuantur duæ ampullę, quas offerunt populi, et benedicit tam domnus papa quam omnes presbyteri.*

Benedictio.

Emitte, domine, spiritum sanctum tuum paraclitum de cælis in hanc pinguedinem oliuę, quam de uiridi ligno producere dignatus es ad refectionem corporis. Ut tua sancta benedictione sit omni ungenti tangenti tutamentum mentis et corporis, ad euacuandos omnes dolores, omnesque infirmitates, omnem ægritudinem corporis, unde unxisti sacerdotes, reges, prophetas, et martyres chrisma tuum perfectum, domine, a te benedictum. In nomine domini nostri ihesu christi. Per quem hęc omnia, domine[1].

[1] + corporis Gel.
[2] Pontif. Egb. p. 48; Gel. p. 612.
[3] Pontif. Egb p. 48; Gel. p. 613.

Incipit benedictio chrismatis principalis.

Sursum corda.

R. Habemus ad dominum.

Gratias agamus domino deo nostro.

R. Dignum et iustum est.

U. D. æterne deus. Qui in principio inter cetera bonitatis et pietatis tuæ munera terram producere fructifera ligna iussisti, Inter quæ huius pinguissimi liquoris ministrę oleæ nascerentur quarum fructus sacro chrismati deseruiret. Nam et dauid prophetico spiritu gratiæ tuæ sacramenta prænoscens, uultus nostros in oleo exhilarandos esse cantauit, Et cum mundi crimina diluuio quondam expiarentur effuso, similitudinem diuini muneris futuri columba demonstrans per oliuę ramum pacem terris redditam nuntiauit, quod in nouissimis temporibus manifestis est effectibus declaratum, cum baptismatis aquis omnium criminum commissa delentibus hæc olei unctio uultus nostros iocundos efficit ac serenos; Inde etiam moysi famulo tuo mandatum dedisti, ut aaron fratrem suum, prius aqua lotum, per infusionem huius unguenti constitueret sacerdotem. Accessit ad hoc amplior honor cum filius tuus ihesus christus dominus noster lauari a iohanne undis iordanicis exegisset, ut spiritu sancto in columbæ similitudine desuper misso, unigenitum tuum, in quo tibi optime complacuisset testimonio subsequentis uocis ostenderes, Et hoc illud esse manifestissime comprobares, quod eum oleo lætitiæ præ consortibus suis unguendum dauid propheta cecinisset.

Te igitur deprecamur, domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, per eundem ihesum christum filium tuum dominum nostrum, ut huius creaturę pinguedinem sanctificare tua benedictione

[1] Gel. p. 555; V. p. 55.

digneris, et sancti spiritus ei ammiscere uirtutem, cooperante potentia christi tui, a cuius sancto nomine chrisma nomen accepit, Unde unxisti sacerdotes, reges, prophetas, et martyres, ut sit his qui renati fuerint ex aqua et spiritu sancto chrisma salutis, eosque æternæ uitæ participes et cælestis gloriæ facias esse consortes. Per eundem dominum nostrum ihesum christum [1].

Exorcismus olei.

Deus, qui uirtute sancti spiritus tui imbecillarum mentium rudimenta confirmas, te oramus, domine, ut uenturi ad beate regenerationis lauacrum tribuas per unctionem istius creature purgationem mentis et corporis, ut si quæ illis aduersantium spirituum inhęsere reliquiæ, ad tactum sanctificati olei huius abscedant, Nullus spiritalibus nequitiis locus, nulla refugis uirtutibus sit facultas, Nulla insidiantibus malis latendi licentia relinquatur, sed uenientibus ad fidem seruis tuis et sancti spiritus tui operatione mundandis, sit unctionis huius prępăratio utilis ad salutem, quam etiam cælestis regenerationis natiuitate in sacramento sunt baptismatis adepturi. Per dominum nostrum ihesum christum, qui uenturus est iudicare uiuos et mortuos, et sæculum, per ignem. Amen.ʏ

Consecratio ignis et ceræ.

Domine, sancte pater, omnipotens ęterne deus, in nomine tuo et filii tui ihesu christi domini nostri, bene + dicimus hunc ignem cum + cęra et omnibus eius alimoniis; sanctificamusque et signo crucis christi ihesu filii dei uiui altissimi signamus intus uel foris. Accensusque quæ noceant non incendat, sed omnia ad usus hominum necessaria urat uel calescat siue inluminet; et quæ ex hoc igne fuerint conflata siue calefacta sint bene + dicta et omni humanę saluti utilia, ut non cum nadab et abiud ignem tibi offerentibus alienum incendamus; sed cum aaron pontifice et eius filiis eleazaro et ithamaro hostias tibi pacificas, sancti spiritus igne assatas, immolari ualeamus, et semper tui spiritus sancti igne uitia nostra exure, cordaque luce scientiæ tuæ inlumina, et animas nostras calore fidei clarifica. Per.

[1] Gel. p. 556; V. p. 55.

Alia.

Exultet iam angelica turba cælorum; exultent diuina mysteria; et pro tanti regis uictoria tuba intonet salutaris. Gaudeat se tellus inradiata fulgoribus, et æterni regis splendore lustrata totius orbis se sentiat amisisse caliginem. Lætetur et mater ecclesia, tanti luminis adornata fulgoribus, et magnis populorum uocibus hæc aula resultet. Quapropter astantibus nobis, fratres karissimi, ad tam miram sancti huius luminis claritatem, una mecum dei omnipotentis queso misericordiam inuocate, Ut qui me non meis meritis intra sacerdotum numerum dignatus est adgregare luminis sui gratia infundente cerei huius laudem implere perficiat. Per dominum nostrum ihesum christum filium tuum qui tecum uiuit et regnat, deus in unitate spiritus sancti, per.ʏ

Alia.

Domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, exaudi nos, lumen indeficiens. Tu es enim, domine deus noster, conditor omnium luminum. Benedic, domine, et hoc lumen, et hanc cæram, quod a te incensum, sanctificatumque ac benedictum est. Tu qui inluminasti omnem mundum, ab eo lumine accendamur, et inluminemur igne claritatis tuæ. Tu es ignis qui famulo tuo moysi in rubo apparuisti. Tu es columna ignis qui populum israhel in nocte defendebas et inluminabas. Tu enim tres pueros de fornace ignis liberasti, domine, cum filio tuo ihesu christo et sancto spiritu tuo, qui in igne super apostolos singulos die pentacosten, et post tempus super cornelium, cum omni domo sua, tibi primum ex gentibus credentem de cęlo descendisti, ut sicut eos omnes conseruasti et inluminasti, ita sensus nostros cordaque et animas nostras in hac paschali sollempnitate et omni uitæ nostræ tempore inluminare igne spiritus sancti digneris, ut ad uitam æternam peruenire mereamur in cælis. Per eundem dominum [1].

Alia.

Oramus te, domine deus noster, ut cæreus iste in honorem nominis tui consecratus ad noctis huius caliginem destruendam indeficiens perseueret. In odorem suauitatis acceptus supernis

[1] R. p. 171; S. p. 335.

luminaribus misceatur. Flammas eius lucifer matutinus inueniat, Ille, inquam, lucifer qui nescit occasum, Ille qui regressus ab inferis humano generi serenus inluxit.

Alia.

Precamur ergo te, domine, ut nos famulos tuos, omnem clerum et deuotissimum populum, una cum beatissimo papa nostro *.ill.* quiete temporum concessa, in his paschalibus gaudiis conseruare digneris. Per dominum nostrum.

Benedictio fontis, lactis, et mellis.

Benedic, domine, et has creaturas fontis, lactis, et mellis, et pota famulos tuos de hoc fonte perenni, qui es spiritus ueritatis, et enutri eos de hoc melle et lacte; Tu enim, domine, promisisti patribus nostris, abrahe, isaac, et iacob, dicens: Introducam uos in terram repromissionis, terram fluentem lac et mel. Coniunge, domine, famulos tuos spiritui sancto, sicut coniunctum est hoc lac et mel in christo ihesu domino nostro, per quem, omnia, domine [1].

Benedictio panis.

Benedico te, creatura panis, in nomine patris et filii, et spiritus sancti, per uirtutem dominicę passionis et resurrectionis a mortuis, ut sanctificata uerbi dei benedictionem assumas aduersus omnes nequitias spiritales, et uniuersas ualitudines infirmitatesque membrorum, ut quicunque te sumpserint, sis eis in tutelam mentis et corporis, in honorem domini nostri ihesu christi, qui est benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

Alia.

Benedic, domine, hanc creaturam nouam panis, sicut benedixisti quinque panes in deserto quinque millibus hominum saturatis(ndis) ut sit dominis eiusdem abundans in annum alimentum, gustantesque ex eo accipiant tam corporis quam animę sanitatem. Qui uiuis et regnas cum deo patre [2].

Benedictio uuæ uel fabæ.

Benedic, domine, hos fructus nouos uuæ uel

[1] L. p. 318.
[2] V. p. 229, with variations.

fabę, quos tu, domine, per rorem cæli, et inundantiam pluuiarum, et tempora serena atque tranquilla, ad maturitatem perducere dignatus es ad percipiendum nobis cum gratiarum actione, in nomine domini nostri ihesu christi, qui est benedictus [1].

Benedictio pomorum.

Te deprecamur, omnipotens deus, ut benedicas hunc fructum nouum pomorum, ut qui esu interdictæ arboris lœtalis pomi in protoparente iuste funeris sententia multati sumus, per inlustrationem unici filii tui redemptoris, dei ac domini nostri ihesu christi, et spiritus sancti benedictionem, sanctificata omnia atque benedicta, depulsis atque abiectis uetusti hostis atque primi facinoris incentoris insidiis, salubriter ex huius diei anniuersaria sollempnitate diuersis terrę edendis germinibus fruamur. Per dominum nostrum [2].

Benedictio pomorum et nucleum.

Sanctifica, domine, poma, et nuces, nucleosque, et omnes fructus tam arborum quam herbarum, qui tuo imperio usum omnibus animantibus prebent, per te, ihesu christe, qui uiuis et regnas in sæcula sæculorum.

Benedictio ad fruges nouos.

Domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, qui cælum, et terram, mare, et omnia creasti; te supplices quesumus, ut hunc fructum nouum benedicere et sanctificare digneris et multiplicare habundanter offerentibus tibi, et impleas eorum cellaria cum fortitudine frumenti et uini, ut lætantes in eis referant tibi deo omnipotenti laudes et gratias. Per.

Benedictio uini.

Domine, omnipotens christe, qui ex quinque panibus et duobus piscibus quinque millia hominum satiasti, et in chana galileę ex aqua uinum fecisti, qui es uitis uera; multiplica super seruos tuos misericordiam pietatis tuæ, quemadmodum fecisti cum patribus nostris in tua misericordia sperantibus; et benedicere et sanctificare digne-

[1] See fol. 182 b.
[2] Gel. p. 747.

ris hanc creaturam uini, quam ad substantiam seruorum tuorum tribuisti; ut ubicunque ex hac creatura fusum fuerit, uel a quolibet potatum, diuinę benedictionis tuæ opulentia repleatur, ut accipientibus ex eo cum gratiarum actione sanctificetur in uisceribus eorum. Qui cum patre et spiritu sancto.

Benedictio crucis.

Rogamus te, domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, ut digneris benedicere hoc lignum crucis tuæ, ut sit remedium salutare generi humano, sit soliditas fidei, profectus bonorum operum, redemptio animarum, protectio ac tutela contra seua iacula inimicorum. Per.

Alia.

Benedic, domine, hanc crucem tuam, ex qua eripuisti mundum a po(tes)tate dæmonum, et superasti passione tua suggestorem peccati, qui gaudebat preuaricatione primi hominis; tristis enim dimisit per lignum crucis tuæ quos seductos habuit per lignum uetitum. Per.

An. Ecce lignum crucis in quo salus mundi pependit. Uenite, adoremus.

Ps. Deus, miserere.

Alia.

Omnipotens sempiterne deus, qui per lignum perdito mundo lignum redemptionis tuam crucem prædestinasti; quesumus, ut benedicere digneris hoc lignum similitudine crucis tuæ signatum, et prępara in eo tuis fidelibus uirtutem, inimicis autem obstaculum, et augendum nomini tuo credentium chorum uirtute cælesti. Per.

Benedictio super uasa in loco antiquo reperta.

Omnipotens sempiterne deus, insere te officiis nostris, ut hæc uascula arte fabricata gentilium, sublimitatis tuæ potentia ita emundare digneris, ut omni inmunditia depulsa, sint fidelibus tuis tempore pacis atque tranquillitatis utenda. Per.[y]

Benedictio putei.

Deprecamur, domine, clementiam pietatis tuæ, ut aquam putei huius cælesti benedictione sanctifices, et ad communem uitam concedas salubrem, et ita ex eo fugare digneris omnem diabolicæ temptationis incursum, ut quicumque ex eo abhinc hauserit biberitue, uel in qui(bus)libet necessariis usibus hausta aqua usus fuerit, totius uirtutis ac sanitatis dulcedine perfruatur, ut tibi sanctificatori et saluatori omnium domino gratias agere mereatur. Per.[y]

Benedictio super fontem ubi aliqua negligentia contigerit.

Domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, qui per inuisibilitatis tuæ potentiam has aquas ex nihilo conditas in huius materiæ formam uisibilis prebuisti, atque ex abditis inuestigabilibus concauam per abyssi magnitudinem largitatis tuæ gratia humanis usibus fluenta fontibus influxisti, te tui famuli supplices exoramus, uti has aquas quas negligentia polluit, sancti spiritus tui gratia ad munditiam reuocet, atque purificet, et spiritus callidi hostis abscedat, ac deinceps sanctificatas familiæ tuę potabiles tribuas, ut et potantium mundent corpora, cordaque sanctificent. Per.

Alia.

Deus, qui ad hoc in iordanis alueum sanctificaturus (aquas) descendisti, ut a te munditiam potius caperent quam mundarent, dum ad tactum sacri corporis sanctificasti lauacrum; has aquas influente gratia spiritus tui sancti, digneris ad munditiam reuocare per donum, qui in chana galileæ initio (signo)rum tuorum ostenso uirtutis (tuę) mysterio aquas mutare dignatus es in uinum, et sicut eliseus amaras orando mutauit aquas in latices, ita ad preces fidelium tuorum clementer abstergas ab his aquis pollutionis originem. Per.

Benedictio domus.

Adesto, domine, supplicationibus nostris, et hanc domum serenis oculis tuæ pietatis inlustra; descendat, quesumus, super habitantes in ea gratiæ tuæ larga benedictio, ut in his manufactis habitaculis cum salubritate manentes, ipsi tuum semper sint habitaculum. Per [1].

Alia.

Exaudi nos, domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, ut si qua sunt aduersa, si qua con-

---

[1] Gel. p. 737; V. p. 227.

traria, in hac domo famuli tui *.ill.* auctoritate maiestatis tuæ pellantur. Per[1].

Oratio contra fulgura.

Primum spargatur aqua benedicta. Sequitur oratio.

Omnipotens sempiterne deus, parce metuentibus, et propitiare supplicibus, ut post noxios ignes nubium et uim procellarum, in materiam transeat laudis comminatio potestatis. Per[2].

Oratio post mandatum.

Adesto, domine, officio nostræ seruitutis, quia tu pedes lauare dignatus es tuorum discipulorum, opera manuum tuarum ne despicias, quæ nobis retinenda mandasti, et sicut hic exteriora abluuntur inquinamenta, sic a te omnium nostrorum purgentur peccata. Quod ipse prestare dignetur.

Oratio ad agapem pauperum.

Da, quesumus, domine, famulo tuo *.ill.* sperata suffragia obtinere, ut qui tuos pauperes uel tuas ecclesias munerauit, sanctorum omnium simul, et beati laurentii martyris tui mereatur consortia, cuius est exempla secutus. Per dominum nostrum.

Oratio ad capillaturam.

Omnipotens sempiterne deus, respice propitius super hunc famulum tuum *.ill.* quem ad nouam tondendi gratiam uocare dignatus es, tribuens ei remissionem omnium peccatorum, adque (ad) cælestium donorum peruenire consortium. Per.ᵞ

Oratio ad barbas tondendas.

Deus, cuius spiritu creatura omnis incrementis adulta congaudet, exaudi preces nostras super hunc famulum tuum *.ill.* iuuenilis ætatis decore lætantem, et primis auspitiis adtondendum; exaudi, domine, ut in omnibus protectionis tuæ auxilio munitus cælestem benedictionem accipiat et presentis uitæ presidiis gaudeat et æterne. Per.ᵞ

[1] Gel. p. 737; V. p. 227.

[2] Gel. p. 741; V. p. 227.

Oratio ad clericum faciendum.

Oremus, dilectissimi fratres, dominum nostrum ihesum christum pro hoc famulo tuo *.ill.* qui ad deponendam comam capitis sui pro eius amore festinat; ut donet ei spiritum sanctum, qui habitum religionis in eo perpetuum conseruet, et a mundi impedimento uel sæculari desiderio cor eius defendat; ut sicut immutatur in uultu, ita manus dextera eius ei uirtutis tribuat incrementa, et ab omni cecitate humana oculos eius aperiat, et lumen ei æterne gratiæ concedat. Per.ᵞ

Alia.

Adesto, domine, supplicationibus nostris, et hunc famulum tuum *.ill.* benedicere dignare, cui in tuo sancto nomine habitum religionis sacrę imponimus; ut, te largiente, et deuotus in ecclesia persistere, et uitam æternam mereatur percipere. Per.ᵞ

Dum tondis, dicis antiphonam.

An. Tu es, domine, qui restitues mihi hereditatem meam.ᵞ

Ps. Dominus pars hereditatis meæ et calicis mei. Tu es deus. Et gloria.ᵞ

An. Hæc est generatio querentium dominum, querentium faciem dei iacob[1].

Ps. Domini est terra. Et gloria.

Oratio.

Præsta, omnipotens deus, huic famulo tuo *.ill.* cuius hodie capitis comam pro diuino amore deposuimus, ut in tua dilectione perpetuo maneat, et eum sine macula in sempiternum custodias. Per.ᵞ

Oratio ad diaconissam faciendam.

Exaudi, domine, preces nostras, et super hanc famulam tuam *.ill.* spiritum tuæ benedictionis emitte, ut cælesti munere ditata et tuæ gratiam possit maiestatis adquirere, et bene uiuendi aliis exemplum prebere. Per.ᵞ

Benedictio uestium uiduæ uel uirginis.

Deus, qui, uestimentum salutare et indumentum æterne iocunditatis tuis fidelibus promisisti;

[1] O. p. 183.

clementiam tuam suppliciter exoramus, ut hæc indumenta humilitatem cordis et contemptum mundi significantia quibus famula tua *.ill.* sancto uisibiliter informanda est proposito, propitius benedicas, et beatę castitatis habitum, quem, te inspirante, susceperit, te protegente, custodiat. Per.ʏ

Alia.

Deus, bonarum uirtutum et omnium benedictionum largus infusor, exaudi preces nostras, et hanc uestem quam famula tua *.ill.* pro conseruando castitatis signo se ad operiendam exposcit, benedicere et sanctificare digneris. Per.ʏ

Benedictio uirginis ab episcopo dicenda.

Respice, domine, propitius super hanc famulam tuam *.ill.* ut sanctæ uirginitatis propositum, quod, te inspirante, suscepit, te gubernante, custodiat. Per.ʏ

Quando sacrum uelamen accipit dicendum est.

Accipe, puella, sanctum pallium, quod perferas sine macula ante tribunal domini nostri ihesu christi [1].

R. Amen.

Consecratio.

Te inuocamus, domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, super hanc famulam tuam *.ill.* quæ tibi uult seruire pura mente mundoque corde, ut eam sociare digneris inter illa centum quadraginta quattuor milia infantum qui uirgines permanserunt, et se cum mulieribus non coinquinauerunt, in quorum ore dolus inuentus non est; ita et hanc famulam tuam facias permanere inmaculatam usque ad finem. Per immaculatum dominum nostrum ihesum christum, cum quo uiuis et regnas deus per omnia secula seculorum [2].

Alia.

Deus, castorum corporum benignus inhabitator et incorruptarum amator animarum; qui humanam substantiam in primis hominibus diabolica fraude uitiatam ita in uerbo tuo, per quod omnia facta sunt, reparas, ut eam non solum ad prime originis innocentiam reuoces, sed etiam ad experientiam quorundam bonorum quæ in nouo sæculo sunt habenda perducas, et obstrictos adhuc conditione mortalium, iam ad similitudinem prouehis angelorum; respice, domine, super hanc famulam tuam *.ill.* quæ tibi deuotionem suam offert, a quo et ipsa idem uotum sumpsit. Sit in ea, domine, per donum spiritus tui cor prudens, modestia sapiens, benignitas, grauitas, lenitas, casta libertas; ferueat in caritate, et nihil extra te diligat, laudabiliterque uiuat, et laudari non appetat; te timeat, tibi amore seruiat; tu ei honor, tu gaudium; tu in merore solatium; tu in ambiguitate consilium, tu in iniuria defensio, in tribulatione patientia, in paupertate abundantia, in ieiunio cibus, in infirmitate medicina. Per te quem diligere super omnia appetit, quod est professa custodiat, ut et hostem antiquum deuincat, et uitiorum squalores expurget; quatinus centesimi fructus dono uirginitatis decorari, uirtutumque lampadibus exornari, et electarum tuarum uirginum consortio, te donante, mereatur uniri. Per [1].

Item ad uelandam uiduam.

Consolare, domine, hanc famulam tuam *.ill.* uiduitatis merore constrictam, sicut consolare dignatus es saraptenam uiduam per heliam prophetam; concede ei pudicitiæ fructum, ut antiquarum non meminerit uoluptatum; nesciat etiam incentiua desideria, ut soli tibi subdat proprium collum, quo possit pro laboribus tantis sexagesimum granum percipere, munus delectabile sanctitatis. Per [2].

Alia.

Deus, castitatis amator, et continentiæ conseruator, supplicationem nostram benignus exaudi, et hanc famulam tuam (*.ill.*) propitius intuere, ut quæ pro timore tuo continentiæ pudicitiam uouet, tuo auxilio, conseruetur, utque (ut) sexagesimum fructum continentię, et uitam æternam, te largiente, percipiat. Per [3].

Oratio ad abbatem uel abbatissam faciendum.

Concede, quesumus, omnipotens deus, et famulum(am) tuum(am) *.illum uel illam.* quem ad

[1] Lit. and Rit. of Celtic Church, p. 23.
[2] Gel. p. 631.

[1] Compare Gel. p. 629.
[2] Gel. p. 726.
[3] Ib. 632.

regimen animarum eligimus, gratiæ tuæ dono prosequere, ut, te largiente, cum ipsa tibi nostra electione placeamus. Per.ʸ

Alia.

Deus, institutor cunctorum, qui per moysen famulum tuum ad gubernandas ecclesias prepositos instituisti; tibi preces supplices fundimus, teque deuotis mentibus exoramus ut hunc(anc) famulum(am) tuum(am) *.illum uel illam.* quem hodie electio famulorum(arum) tuorum(arum) abbatem uel abbatissam ouium tuarum esse instituit, clementer respicias, pietatis tuæ misericordia inlustres; sicque regat subditos, quasi commendatos non proprios, quatinus, te opitulante, apostolicis iugiter doctrinis fultos, simul cum ipsis lætus(ta) portas paradysi introeat, atque, te donante, mereatur audire; euge bone serue et fidelis! quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium domini tui. Quod ipse præstare digneris, qui uiuis et regnas in secula seculorum.

Oratio pro coniugandis.

Exaudi nos, domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, et institutis tuis, quibus propagationem humani generis ordinasti, benignus adsiste, ut quod, te auctore, iungitur, te auxiliante, seruetur. Per.

Item ad sponsas benedicendas.

Exaudi nos, omnipotens et misericors deus, ut quod nostro ministratur officio tua benedictione potius impleatur. Per [1].

Secreta.

Suscipe, domine, quesumus, pro sacra conubii lege munus oblatum, ut cuius largitor es operis esto et dispositor. Per dominum nostrum [2].

Præfatio.

U. D., æquum et salutare, [æterne deus.] Qui fœdera nuptiarum blando concordiæ iugo, et insolubili pacis uniculo nexuisti; ut multiplicandis adoptionum filiis sanctorum conubiorum fæcunditas pudica seruaretur. Tua enim, domine, prouidentia, tua gratia ineffabilibus modis utrumque dispensatur; ut quod generatio ad mundi e(di)dit ornatum, regeneratio ad ecclesiæ perducat augmentum. Et ideo.ʸ

In fractione.

Hanc igitur oblationem famulorum tuorum, quam tibi offerimus pro famula tua *.ill.* quam perducere dignatus es ad statum mensuræ et ad diem nuptiarum, pro qua maiestati tuæ fundimus supplices preces, ut eam propitius cum uiro suo copulare digneris, Quesumus, domine, ut placatus.ʸ

Antequam dicatur, Pax domini, dic orationem istam.

Propitiare, domine, supplicationibus nostris, et institutis tuis, quibus propagationem humani generis ordinasti, benignus assiste, ut quod, te auctore, iungitur, te auxiliante, seruetur. Per.ʸ

Benedictio.

Deus, qui potestate uirtutis tuæ de nihilo cuncta fecisti, qui dispositis uniuersitatis exordiis, homini ad imaginem dei facto ideo inseparabile mulieris adiutorium condidisti, ut femineo corpori de uirili dares carne principium, docens quod ex uno placuisset institui numquam liceret disiungi. Deus, qui tam excellenti mysterio coniugalem copulam consecrasti, ut christi et ecclesiæ sacramentum presignaret in fęedere nuptiarum. Deus, per quem mulier iungitur uiro, et societas principaliter ordinata ea benedictione donatur, quæ sola nec per originalis peccati pœnam, nec per diluuii est ablata sententiam, respice propitius super hanc famulam tuam (*.ill.*) quæ, maritali iungenda consortio, tua se expetit protectione muniri. Sit in ea iugum dilectionis et pacis, fidelis et casta nubat in christo, imitatrixque sanctarum permaneat feminarum. Sit amabilis, ut rachel, uiro, sapiens, ut rebecca, longeua et fidelis, ut sara; Nihil in ea ex actibus suis ille auctor preuaricationis usurpet; nexa fidei mandatis(que) permaneat Uni thoro iuncta; contactus inlicitos fugiat; muniat infirmitatem suam robore disciplinæ. Sit uerecund(i)a grauis, pudore uenerabilis, doctrinis cælestibus erudita. Sit fęcunda in sobole, sit probata et innocens, et

[1] Gel. p. 723; V. p. 244.
[2] L. p. 446; V. p. 244.

ad beatorum requiem atque ad cælestia regna perueniat, et uideat filios filiorum suorum usque in tertiam et quartam progeniem, et ad optatam perueniat senectutem. Per.γ

Pax domini sit semper uobiscum.

Ad complendum.

Quesumus, omnipotens deus, instituta prouidentiæ tuæ pio amore comitare, ut quos legitima societate conectis, longeua pace custodias. Per.γ

Oratio in sterilitate mulierum.

Deus, qui, anxietatem sterilium pie respiciens, in eis fecunditatem etiam in sua desperatione mirabiliter operaris; concede propitius ut famula tua *.ill.* de percipienda sobole quod per se non ualet serui tui gregorii mereatur precibus optinere. Per [1].

Alia.

Omnipotens sempiterne deus, qui maternum effectum nec in ipsa sacra semper uirgine maria, quæ redemptorem nostrum genuit, denegasti; Concede propitius, ut eiusdem dei genetrix(cis) precibus famula tua *.ill.* genetrix (b) esse (a) mereatur. Per [2].

Reconciliatio hereticorum.

Domine deus omnipotens, pater domini nostri ihesu christi, qui dignatus es hunc famulum tuum *.ill.* ab errore et mendatio hereticę prauitatis eruere, et ad ecclesiam tuam sanctam catholicam perducere. Tu, domine, spiritum tuum paraclitum in eum emittere dignare, spiritum sapientiæ et intellectus, spiritum consilii et uirtutis, spiritum scientiæ et pietatis; et adimple eum, domine, spiritu timoris tui, ut in nomine domini nostri ihesu christi signo crucis signetur in uitam æternam. Per eundem dominum nostrum ihesum christum filium tuum, qui uiuit et regnat deus semper una cum spiritu sancto, per omnia secula seculorum [3].

Signat te dominus signo crucis in uitam æternam in consignatione fidei. Amen. [P]ax tecum. [E]t cum spiritu tuo.

[1] Gel. p. 725. [2] Ib. 726.

[3] This Collect occurs in Gel. p. 607, where it is entitled 'Benedictio super eos qui de Arriana ad catholicam redeunt unitatem.' In the Gel. text the words 'hæreseos Arrianæ' are substitued for 'hereticę prauitatis.'

Oratio super eos qui morticinum comederint.

Deus, qui hominem ad imaginem tuam conditum in id reparas quod creasti, respice propitius super hos famulos tuos *.ill.* et quicquid eorum ignorantia ac necessitate hostili et diabolica fraude subreptum est, indulgentia tuæ pietatis ignoscat et absoluat, ut altaribus sacris recepta ueritatis tuæ communione redda(n)tur. Per [1].

Reconciliatio altaris ubi homicidium perpetratum fuerit.

Deum indultorem criminum, deum sordium mundatorem, deum qui mundum originalibus peccatis depressum aduentus sui nitore purificauit, fratres carissimi, supplices deprecemur, ut contra diaboli furentis insidias fortis nobis pugna consistat, et si quid eius uires et calliditates cotidianis insectationibus in nobis maculatum corruptumue fuerit, efficiatur cælesti miseratione purgatum quod fuerat ipsius diaboli fraude pollutum, quia sicut illius est solidum perfectumque quassare, ita auctoris nostri est lapsa restituere, nutantia stabilire. Per.

Alia.

Deus, cuius bonitas et misericordia non habuit principium, ita tamen (quoque) non habet finem; qui pietate tua eligis in nobis magis restituere perdita quam percutere peritura; si quid etiam negligentia polluit, aut ira commisit, aut ebrietas stimulauit, aut libido subripuit sustines, ut ante purifices per gratiam quam percutias per furorem, ne operis tui prodigus plastes uidearis, eligis potius erigere iacentia quam punire dampnanda; te supplices deprecamur, ut huius tabernaculi receptacula placatus accipias, et altare tuum quod insectantis est inimici fraude pollutum per infusionem gratiæ cælestis purifices, purificatumque possideas, ac sic in posterum omnis nequitia spiritalis eliminetur, extinguaturque antiqui serpentis inuidia, ut cum fraudibus suis diaboli turma pellatur. Efferat secum maculam quam (in)gessit, et perennibus quandoque supplicibus deputandus, operum suorum secum semina colligat peritura. Nihil postmodum noceat preteriti

[1] Gel. p. 609.

culpa contagii; nihil sit quod maneat inimici fraude pollutum; quandoquidem per spiritus est infusionem purgatum, resurgat ęcclesię tuę pura simplicitas; et candor innocentiæ, hactenus maculata, dum recipit gratiam, reuertatur ad gloriam; ut populorum ista turba conueniens, dum petitiones ingerit, uotorum sentiat obtinuisse suffragia. Per.

Oratio pro regnantibus.

Omnipotens et misericors deus, cuius regnum regnum est omnium sæculorum, supplicationes nostras clementer exaudi, et romanorum regum tibi subditum protege principatum; ut in tua uirtute fidentes, et tibi placeant et super omnia regna præcellant. Per.

Alia.

Omnipotens sempiterne deus qui regnis omnibus æterno dominaris imperio; inclina ad preces humilitatis nostræ aures misericordiæ tuæ, et romani regni adesto principibus, ut, tranquillitate concessa, tua sint semper uirtute uictores. Per.

Alia.

Deus, in te sperantium salus et tibi seruientium fortitudo, suscipe propitius preces nostras, et romani imperii auxiliare principibus; ut tua protectione muniti, omnibus sint hostibus fortiores. Per.

Oratio super militantes.

Deus, perpetuitatis auctor, dux uirtutum omnium, cunctorumque hostium uictor, benedic hos famulos tuos tibi sua capita inclinantes; effunde super eos gratiam firmam, et in militia in qua probati consistunt, prolixa sanitate et prosperitate eos conserua, et ubicunque uel pro quibuscunque auxilium tuum inuocauerint, cito adsis, protegas, et defendas. Per.

Benedictiones super regem nouiter electum.

Te inuocamus, domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, ut hunc famulum tuum *.ill.* quem tuæ diuinæ dispensationis prouidentia in primordio plasmatum[1], usque ad hunc presentem diem iuuenili flore lætantem crescere concessisti, eum tuæ pietatis dono ditatum plenumque ueritatis gratia de die in diem coram deo et hominibus ad meliora semper proficere facias, ut summi regiminis solium, gratia superna largiente, gaudens suscipiat, et misericordiæ tuæ muro ab hostium aduersitate undique munitus, plebem sibi commissam, cum pace propitiationis, et uirtute uictoriæ, feliciter regere mereatur. Per.

Alia.

In diebus eius oriatur omnibus æquitas et iustitia, amicis adiutorum, inimicis obstaculum, humilibus solatium, eleuatis correptio, diuitibus doctrina, pauperibus pietas, peregrinis auxilium, propriis in patria pax et securitas. Unumquemque secundum suam mensuram moderate gubernans, se ipsum sedulus discat, ut tua irrigatus compunctione toti populo tibi placita prebere uitæ possit exempla, et per uiam ueritatis cum grege sibi subdito gradiens, opes fragiles abundanter adquirat. Simul et salutem non solum corporum sed etiam cordium a te concessam cunctis accipiat. Sicque in te cogitatum animi consiliumque omne componens, plebis gubernaculum cum pace simul et sapientia semper inuenire uideatur; teque auxiliante, presentis uitae prolixitatem percipiat, et per temporalia bona usque ad summam senectutem perueniat, priusque fragilitatis finem perfectum ab omnibus uitiorum uinculis tuę pietatis largitate liberatus, et infinitę prosperitatis premia perpetua, angelorumque æterna commertia consequatur. Per.

Alia.

Deus, electorum fortitudo, et humilium celsitudo, qui in primordio per effusionem diluuii crimina mundi castigare uoluisti, et per columbam ramum oliuę portantem pacem terris redditam demonstrasti, iterumque aaron famulum tuum per unctionem olei sacerdotem sanxisti, et postea per huius unguenti infusionem ad regendum populum israheliticum sacerdotes, reges, et prophetas perfecisti, uultumque ecclesię in oleo exhilarandum per propheticam famuli tui uocem dauid esse predixisti; ita, quesumus, omnipotens pater, et per huius creaturæ pinguedinem, hunc seruum tuum sanctificare tua benedictione digneris, eumque in similitudinem columbę pacem simplicitatis populo sibi subdito prestare, et exempla aaron in dei seruitio diligenter imitari, regumque uestigia in consiliis scientiæ et æqui-

[1] Lit. and Rit. of Celtic Church, p. 168, n. 1.

tate iudicii semper assequi, uultumque hilaritatis per hanc olei unctionem tuamque benedictionem, te adiuuante, commissę plebi paratum habere facias. Per.

Benedictio.

Benedic, domine, hunc presulem principem, qui regna regum omnium a sæculo moderaris. Amen.

Et tali eum benedictione glorifica, ut dauitica teneat sublimitate sceptrum salutis, et sanctificatus protinus repperiatur merito. Amen.

Da ei a tuo spiramine cum mansuetudine ita regere populum, sicut salomonem fecisti regnum obtinere pacificum. Amen.

Tibi semper cum timore sit subditus, tibique militet cum quiete; sit tuo clypeo protectus cum proceribus, et ubique maneat sine fine uictor. Amen.

Sis ei contra facies inimicorum lurica, in aduersis galea, in prosperis pacientia, in protectione clypeum sempiternum. Amen.

Uiuat inter gentium cateruas magnanimus; sit in iudiciis æquitas singularis. Amen.

Locupletet eum tua predita dextera, frugalem contineat patriam, et suis liberis tribuat profutura. Amen.

Da ei prolixitatem uitę per tempora, et in diebus eius oriatur iustitia. Amen.

A te robustum teneat regiminis solium, ut cum iucunditate et iustitia æterno glorietur in regno. Amen.

Et præsta ut gentes illi teneant fidem, proceres sui habeant pacem diligant caritatem. Amen.

Tu eius menti benignus inlabere, ut amore te timeat et timore diligat. Amen.

Tu ei honor sis, tu gaudium, tu gaudium, tu uoluntas, tu in merore solatium, in ambiguitate consilium, in itinere consolator. Amen.

Tu in iniuriis defensor, in tribulatione pacientia, in egritudine medicina. Amen.

In te habeat omne consilium, per tuam discat commissa sapientiam regni gubernacula moderari, ut semper felix, semper a te gaudens, de tuis mereatur beneficiis gratulari, et æternis ualeat commerciis copulari. Amen.

Ut quem tu nobis hodie tua misericordia iocundum presentare dignatus es, tua facias multorum annorum curriculis protectione securum. Amen.

Et ita populus iste pul(l)ulet coalitus benedictione æternitatis, ut semper maneant tripudiantes in pace uictores. Amen.

Quod ipse præstare digneris, qui cum æterno patre, simul cum spiritu sancto, uiuis et regnas deus, per omnia secula seculorum. Amen[1].

Item super regem.

Omnipotens deus, det + tibi de rore cæli et de pinguedine terræ abundantiam frumenti et uini et olei, et seruiant tibi populi, et adorent te tribus; esto dominus fratrum tuorum, et incuruentur ante te filii matris tuæ, et qui bene + dixerit tibi benedictionibus repleatur, et deus erit adiutor tuus. Omnipotens bene + dicat tibi bene + dictionibus cæli desuper, bene + dictionibus abyssi iacentis deorsum, bene + dictionibus uberum et uuluæ; bene + dictiones patrum antiquorum confortatę sint super te[2].

Alia.

Benedic, domine, fortitudinem principis nostri, et opera manuum illius suscipe, et benedictione tua terra eius repleatur, de bonis fructuum cæli, et rore, atque subiacente abysso, de bonis fructuum solis ac lunę, de uertice antiquorum montium, de bonis æternorum collium, et de frugibus terræ et plenitudine eius. Bene + dictio illius qui apparuit in rubo ueniat super caput *.ill.* et plenus erit benedictione domini in filiis, et tingat in oleo pedem suum. Cornua rinocerotis cornua eius, in ipsis uentilabit gentes usque ad terminos terræ, quia ascensor cæli auxiliator eius[3]. Per.

Tunc dicat omnis populus cum episcopo .iii. uicibus.

Uiuat rex *.ill.* in sempiternum. ℟. Amen.

Et confirmabitur cum benedictione omni populo in solio regni, et osculant principes, in sempiternum dicentes,

Amen, Amen, Amen.

Deus, perpetuitatis auctor, dux uirtutum omnium, cunctorumque hostium uictor, bene + dic hunc famulum tuum *.ill.* tibi suum caput inclinanti; effunde super eum gratiam firmam, et in militia in qua probatus consistit, prolixa sanitate, et prospera felicitate eum conserua; ut ubicunque

[1] Pontif. Egb. p. 102.
[2] Ib. 103.
[3] Ib.

uel pro quibuscunque auxilium tuum inuocauerit, cito adsis, protegas, et defendas[1]. Per.

Rectitudo regis est nouiter ordinati, et in solium sublimati, populo tria precepta sibi subdito precipere:

Inprimis, ut ecclesia dei et omnis populus christianus ueram pacem seruent in omnipotenti deo. ℟. Amen.

Aliud est, ut rapacitates et omnes iniquitates omnibus gradibus interdicat. ℟. Amen.

Tertium est, ut in omnibus iudiciis æquitatem et misericordiam precipiat, ut per hoc nobis indulgeat misericordiam suam clemens et misericors deus. Amen.

Orationes quæ dicendæ sunt super archiepiscopo antequam pallium accipiat.

Deus, omnipotens pater, qui non propriis suffragantibus meritis, sed sola ineffabili gratiæ tuæ largitate istum famulum tuum *.ill.* populo tuo prȩesse iussisti; tribue per gratiam spiritus sancti tui digne tibi persoluere ministerium sacerdotalis officii, et ecclesiasticis conuenienter seruire ministeriis, plebemque commissam ad gloriam tui nominis, te in omnibus protegente, gubernare concede. Per dominum nostrum.

Alia.

Deus, innocentiæ restitutor et amator, dirige hunc famulum tuum *.ill.* spiritus tui feruore, ut in fide inueniatur stabilis, et in operibus suis efficax. Inlumina eum lumine sapientiæ; munda eum et sanctifica; da ei consilium rectum, doctrinam sanctam; et qui eum inter summos sacerdotes uoluisti numerare, concede ut quod humano ore eum uoluisti uocari, hoc in conspectu tuo per gratiam tuæ pietatis possit fieri; ut cum electis tuis æterne uitæ beatitudinem percipere mereatur.

Sequitur oratio postquam acceptum fuerit.

Domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, rex regum, et dominus dominantium, clementiam tuam humiliter exoramus, necnon et unigeniti filii tui domini nostri ihesu christi, qui, omnes æterno pontificatu supereminens, solus sine macula sacerdotale ministerium impleuit, simulque sancti spiritus, cuius septiformi gratia cælesti uirtute cuncta sanctificas; ut hunc famulum tuum *.ill.* diuinȩ prouidentiæ gratia largiente, a minoribus usque ad maiora per gradus ascendentem supernȩ pietatis tuæ gremio gratanter suscipias; et quia nobis indignis, quos sedis apostolicȩ summȩque ministros seruitutis non exigentibus meritis, sed dono clementiæ tuæ constituisti, salutaribus indumentis ad sacri altaris officium foras uestitus impresenti apparet, ab omnibus criminum contagiis castigatus, perpetua spiritus tui sanctificatione intus impleri mereatur; uiuique fontis fluentibus irrigatum uirtutum fructibus crescere, et coram omnibus clarescere concedas, ut eius uita aliis possit exempla prebere. Sit ei honor pallei, ornamentum animæ, et unde aduenit fastigium uisibile, inde florescat amor inuisibilis. Tua diuina potentia eum corroboret. Tui filii uirtus uiscera eius fecundet. Tui spiritus gratia interiora eius impleat. Per te firmitatem fidei catholicȩ non solum sibimet seruandi sed etiam alios docendi causa conseruet. Per te cathedræ episcopalis et ecclesiæ uniuersalis scutum non solum a spiritalibus, sed etiam a corporalibus huius sȩculi aduersitatibus habere mereatur. Per te apostolicȩ dignitatis in cælis et in terris soluendi et ligandi non solum corpora sed et animas, diuina ditatus gratia, dominium suscipiat, ut ita dignis successibus deuote degens, ad destinata sanctis premia perueniens, æternam accipiat beatitudinem. Per.

Oratio super infirmum pænitentem.

Precor, domine, clementiam tuam, ut huic famulo tuo peccata sua et facinora confitenti donare ueniam, et preteritorum criminum culpas relaxare digneris, qui humeris tuis ouem perditam reduxisti, qui publicani confessione placatus es, tu etiam, domine, in huius famuli tui precibus benignus aspira; ut in flebili confessione persistens, pietatem tuam celeriter, et indifficulter exoret, ac sacris altaribus (et) misteriis restitutus, æternæ uitæ premia consequatur. Per[1].

Orationes super eos qui a dæmonio uexantur.

Omnipotens sempiterne deus, pater domini nostri ihesu christi, te supplices exoramus, im-

[1] Pontif. Egb. p. 103.

[1] Gel. p. 505, with variations.

pera diabolo, qui hunc famulum tuum *.ill.* detinet, ut ab eo recedat, et extinguatur per impositionem manuum nostrarum, quas nos ponimus carnales per inuocationem tui nominis, et pro meritis beatorum angelorum tuorum et patriarcharum, et prophetarum, et apostolorum, et martyrum, et confessorum, et uirginum, atque omnium sanctorum tuorum. Libera eum qui credit in uerum liberatorem dominum nostrum ihesum christum, ut expurgatus ab omni labe iniquitatis, maiestati tuæ pura mente deseruiat, consecutus gratiam spiritus sancti, qui cum patre et filio uiuit et regnat per omnia secula seculorum. Amen.

Alia.

Medelam tuam deprecor, domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, qui subuenis in periculis, qui temperas flagella dum uerberas; te ergo, domine, supplices deprecamur, ut hunc famulum tuum *.ill.* eruas ab hac uexatione diaboli; ut non preualeat inimicus usque ad animę temptationem. Sicut in iob terminum ei pone; ne inimicus de anima istius, sine remedio tuæ saluationis, incipiat triumphare. Defende, domine, exitum mortis, et spacium uitæ extende, et releua ab hostis maligni temptationibus et figuris phantasmatum famulum tuum, quem creasti ad imaginem tuam, et redemisti pretio magno sancti sanguinis filii tui. In cuius uirtute precipio tibi, quicumque es, inmunde spiritus, ut exeas et recedas ab hoc famulo dei. Disrumpe, domine, per maiestatis tuæ imperium omnes laqueos satane quibus est conligatus, et auxilii tui ostende uirtutem et opus misericordiæ tuæ; ut fugatis infirmitatibus, sana mente, et uiribus sensibusque renouatis, nomen sanctum tuum, instaurata sanitate, protinus benedicat. Per[1].

Alia.

Vnguo te de oleo sanctificato, ut salueris in nomine patris, et filii, et spiritus sancti in secula seculorum. Amen.

Inpositio manuum super energuminum caticuminum.

Omnipotens sempiterne deus, a cuius facie cæli distillant, montes sicut cera liquescunt, terra tremuit, cui patent abissi, quem infernus pauescit, quem omnis irarum motus aspiciens humiliatur; te supplex deprecor, dominator domine, ut inuocatione nominis tui ab huius famuli tui uexatione inimicus confusus abscedat; ut ab eius possessione anima liberata ad auctorem suæ salutis recurrat, liberatoremque suum, diabolico fætore depulso, et odore suauissimo spiritus sancti percepto, sequatur. Per[1].

Item alia pro paruulo energumino.

Domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, uirtutem tuam totis exoro gemitibus pro hoc famulo tuo *.ill.* a diabolo oppresso, qui etiam indignis inter pressuras donas pręsidium; exurge pro huius infantia debellata, et noli diu retinere uindictam; nec ante conspectum tuum ueniant parentum delicta, qui nec pro filio patrem, nec pro patre promisisti filium iudicare; auxiliare, quesumus, inimici furore uexato, ne sine baptismate facias eius animam a diabolo possideri; sed potius tenera ætas, maligni oppressionibus liberata, tibi referat gratias sempiternas. Per.[y]

Item super energumino baptizato.

Deus angelorum, deus archangelorum, deus prophetarum, deus apostolorum, deus martyrum, deus confessorum, deus uirginum, deus pater domini nostri ihesu christi, inuoco sanctum nomen tuum, ac preclarę maiestatis tuæ clementiam supplex exoro, ut mihi auxilium prestare digneris aduersus hunc nequissimum spiritum, ut, ubicumque latet, audito nomine tuo, uelociter exeat uel recedat. Ipse tibi imperat, diabole, qui de supernis cælorum in inferiora terræ dimergi precepit; ipse tibi imperat, qui retrorsum redire precepit. Audi ergo et time, satanas, uictus et prostratus; abscede in nomine domini nostri ihesu christi. Tu ergo, iniquissime satanas, inimicus fidei, (hostis) generis humani, mortis raptor, iustitiæ declinator, malorum radix, fomes uitiorum, seductor hominum, perditor gentium, incitator inuidię, origo auaritie, causa discordiæ, excitator dolorum, magister dæmonum, Quid stas et resistis, cum scis eum tuas perdere uires?

[1] V. p. 236, much varied.

[1] Gel. p. 597; V. p. 237.

illum metue qui in isaac immolatus est, in ioseph uenundatus, in agno occisus, in homine crucifixus, deinde triumphator. Recede in nomine patris, et filii, et spiritus sancti, et da locum spiritui sancto per hoc signum crucis christi domini nostri. Qui cum patre et spiritu sancto uiuit et regnat.ʏ

Alia.

Deus, conditor et defensor generis humani, qui hominem ad imaginem et similitudinem tuam formasti, respice super famulum tuum hunc, qui dolis inuidi serpentis appetitur; quem uetus aduersarius et hostis antiquus atrę formidinis horrore circumuolat, et sensum mentis humane stupore defigit, terrore conturbat, et metu trepidi terroris exagitat. Repelle, domine, uirtutem diaboli, fallacesque eius insidias amoue procul. Impius temptator aufugiat. Sit nominis tui signo famulus tuus *.ill.* et animo tutus et corpore. Tu pectoris huius interna custodias. Tu uiscera regas. Tu corda confirmes. In anima eius aduersariæ potestatis temptamenta uanescant. Da ad hanc inuocationem nominis tui gratiam, ut qui huc usque terrebat territus abeat, et uictus abscedat, tibique possit hic seruus tuus, corde confirmato et mente sincera, debitum prebere famulatum. Per.ʏ

Alia.

Domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, osanna in excelsis. Pater domini nostri ihesu christi, qui illum refugam tyrannum gehennę deputasti, qui unigenitum tuum in hunc mundum misisti, ut illum rugientem leonem contereret; uelociter adtende, accelera, ut eripias hominem ad imaginem et similitudinem tuam creatum a ruina et dęmonio meridiano. Da, domine, terrorem tuum super bestiam quæ exterminauit uineam tuam. Da fidutiam seruis tuis contra nequissimum draconem fortiter stare, nec contempnat sperantes in te, et dicat sicut in pharaone iam dixit, Deum non noui, nec israhel dimitto. Urgueat illum, domine, dextera tua potens discedere a famulo tuo *.ill.* ne diutius presumat captiuum tenere hominem, quem tu ad imaginem tuam dignatus es facere. Adiuro ergo te, serpens antique, per iudicem uiuorum et mortuorum, per factorem mundi, per eum qui habet potestatem mittere in gehennam, ut ab hoc famulo dei, qui ad ecclesię pręsepia concurrit, cum metu et ex(er)citu furoris tui festinus discedas. Adiuro te non mea infirmitate, sed in uirtute spiritus sancti, ut desinas ab hoc famulo dei, quem omnipotens deus ad imaginem suam fecit. Cæde, cæde, non mihi, sed ministeriis christi. Illius enim te perurguet potestas, qui te affigens crucis suæ subregauit imperio. Illius enim brachium contremisce, qui, deuictis gemitibus inferni, animas ad lucem perduxit. Sit tibi terror corpus hominis. Sit tibi formido imago dei. Nec desistas nec moreris discedere ab homine, quoniam complacuit christo ut in homine habitaret. Et ne me infirmum contempnendum putes, dum me peccatorem nimis esse cognoscis. Imperat tibi dominus; imperat tibi maiestas christi; imperat tibi deus pater; imperat tibi filius et spiritus sanctus; imperat tibi apostolorum fides, sancti petri et pauli, et ceterorum apostolorum. Imperat tibi indulgentia confessorum. Imperat tibi martyrum sanguis. Imperat tibi sacramentum crucis. Imperat tibi mysteriorum uirtus. Exi, transgressor. Exi, seductor, plene omni dolo et fallatia, ueritatis inimice, innocentium persecutor. Da locum, durissime. Da locum, impiissime. Da locum christo, in quo nihil inuenisti de operibus tuis, qui te expoliauit, qui regnum tuum destruxit, qui te uictum ligauit, et uasa tua disrupit, qui te proiecit in tenebras, ubi tibi cum ministris tuis erit preparatus interitus. Sed quid tunc truculente recogitas? quid temerariæ retractas? reus omnipotenti deo, cuius statuta transgressus es; reus filio eius ihesu christo, quem temptare ausus es, et crucifigere pręsumpsisti; reus humano generi, cui mors tuis persuasionibus uenit. Adiuro, ergo, te, draco nequissime, in nomine agni inmaculati, qui ambulauit super aspidem, et basiliscum, qui conculcauit leonem et draconem, ut discedas ab homine, discedas ab ecclesia dei. Contremisce et effuge, inuocato nomine domini illius quem inferi tremunt; cui uirtutes cælorum, et potestates, et dominationes subiectę sunt; quem cherubin et seraphin indefessis uocibus laudant. Imperat tibi uerbum caro factum. Imperat tibi natus ex uirgine. Imperat tibi ihesus nazarenus, qui te, cum discipulos eius contempneres, elisum et prostratum exire iussit ab homine; quo presente, cum te ab homine seperasset, nec porcorum gregem presumebas contingere. Recede,

ergo, nunc, adiuratus in nomine eius, ab homine quem ipse plasmauit. Durum tibi est christo uelle resistere. Durum tibi est contra stimulum calcitrare, quia quanto tardius exis, tanto tibi supplicium maius crescit; quoniam non hominem contempnis, sed illum, qui dominator uiuorum et mortuorum est. Qui uenturus est iudicare uiuos et mortuos et seculum per ignem. Amen.[γ]

Alia.

Domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, per impositionem scripture huius et gustum aquæ, expelle diabolum ab homine isto, de capite, de capillis, de uertice, de cerebro, de fronte, de oculis, de auribus, de naribus, de ore, de lingua, de sublingua, de guttore, de collo, de corpore toto, de omnibus membris, de compaginibus membrorum suorum, intus et foris, de ossibus, de uenis, de neruis, de sanguine, de sensu, de cogitationibus, de omni conuersatione, et operetur in te uirtus christi, in eo qui pro te passus est, ut uitam æternam merearis. Per[1].

Ordo super electos. Ad caticuminum faciendum.

Omnipotens sempiterne deus, pater domini nostri ihesu christi, respicere dignare super hunc (hos) famulum(los) tuum(os), uel famulam(las), tuam(as) quem (quos) uel quam (quas) ad rudimenta fidei uocare dignatus es; omnem cecitatem cordis ab eo (eis) uel ab ea (eas) expelle; disrumpe omnes laqueos satane quibus fuerat (rant) conligatus(i). Aperi ei (eis), domine ianuam pietatis tuæ; ut signo sapientiæ tuæ imbutus(ti) uel imbuta(tæ) omnium cupiditatum fœtoribus careat(ant), et ad suauem odorem preceptorum tuorum lętus(ti) uel lęta(tæ) tibi in ecclesia tua deseruiat(ant); et proficiat(ant) de die in diem, ut idoneus(nei) uel idonea(neæ) efficiatur(antur) accedere ad gratiam baptismi tui percepta medicina. Per eundem[2].

Alia.

Preces nostras, quesumus, domine, clementer exaudi, et hunc (hos) electum(tos) tuum(os) uel electam(tas) tuam(as) crucis dominicæ, cuius impressione eum (eos) uel eam(as) signamus, uirtute custodi; ut magnitudinis gloria rudimenta seruans(antes) per custodia mandatorum tuorum, ad regenerationis gloriam peruenire mereatur (antur). Per[1].

Alia.

Deus, qui humani generis ita es conditor ut sis etiam reformator, propitiare populis adoptiuis, et nouo testamento sobolem noue prolis adscribe, ut filios promissionis quod non potuerunt assequi per naturam, gaudeant se percepisse per gratiam. Per[2].

Benedictio salis dandum caticuminum.

Exorcizo te, creatura salis, in nomine dei patris omnipotentis, et in caritate domini nostri ihesu christi, et in uirtute spiritus sancti. Exorcizo te per deum uiuum, et per deum uerum, qui te ad tutelam humani generis procreauit, et populo uenienti ad credulitatem per seruos suos consecrari precepit, ut in nomine sanctæ trinitatis efficiaris salutare sacramentum, ad effugandum inimicum. Proinde rogamus te, domine deus noster, ut hanc creaturam salis, quem tu, domine, sanctificando sancti+fices, benedicendo bene+dicas, ut fiat omnibus accipientibus perfecta medicina permanens in uisceribus eorum. In no+mine domini nostri ihesu christi, qui uenturus est iudicare uiuos et mortuos et seculum per ignem. Amen[3].

Hac oratione expleta, accipiat sacerdos de eodem sale, et ponat in ore infantis, dicens:

Accipe salem sapientię propitiatus in uitam æternam[4].

Oratio post datum salis.

Deus patrum nostrorum, deus uniuersę conditor, ueritas, te supplices exoramus, ut hunc (hos) famulum(los) tuum(os), uel famulam(las) tuam(as) respicere digneris propitius, et hoc primum pabulum salis gustantem non diutius esurire permittas, quominus cybo expleatur(antur)

[1] This Collect is found among the 'orationes contra dæmoniacum,' in a tenth-century Codex in the Library of Vienna, published by Gerbertus, Mon. Vet. Lit. Aleman. ii. 132; and in the Stowe Missal; Lit. and Rit. of the Celtic Church, p. 207. A still more exhaustive enumeration of the parts of the body occurs in the Lorica of Gildas, Stokes, W., Irish Glosses, Dublin, 1860, p. 133, and in Collects printed by Gerbertus, *ut supra*, pp. 131, 136.

[2] Gel. p. 533.

[1] Gel. p. 533.
[2] Ib. 534.
[3] Ib.
[4] Ib.

cælesti; quatinus sit (sint) semper, domine, spiritu seruiens(tes), spe gaudens(tes), tuo semper nomini seruiens(tes). Perduc eum(os) uel eam(as) ad noue regenerationis lauacrum, ut cum fidelibus tuis promissionum tuarum premia consequi mereatur(antur). Per[1].

Benedictio fontis.

Omnipotens sempiterne deus, adesto magne pietatis tuæ mysteriis; adesto sacramentis, et ad creandos nouos populos, quos tibi fons baptismatis parturit, spiritum adoptionis emitte, ut quod humilitatis nostræ gerendum est mynisterio, tuæ uirtutis impleatur effectu. Per[2].

Alia.

Adsit, domine, huic lauacro tuæ uirtutis operatio, et abolendis uitiis conferendisque sacramentis tuæ regenerationis impleatur effectu. Per dominum nostrum[3].

Alia.

Deus, qui inuisibili potentia sacramentorum tuorum mirabiliter operaris effectum, et licet nos tantis mysteriis exsequendis simus indigni, tu tamen gratiæ tuæ dona non deserens etiam ad nostras preces aures tuę pietatis inclinas[4].

Deus, cuius spiritus super aquas inter ipsa mundi primordia ferebatur, ut iam tunc uirtutem sanctificationis aquarum natura conciperet[5].

Deus, qui nocentis mundi crimina per aquas abluens, regenerationis speciem in ipsa diluuii effusione signasti, ut unius eiusdemque elementi ministerio, et finis esset uitiis et origo uirtutibus, respice in faciem ecclesiæ tuæ, et multiplica in ea regenerationes tuas; qui gratiæ tuæ affluentis impetu lætificas ciuitatem tuam, fontemque baptismatis aperis toto orbe terrarum gentibus innouandis, ut tuæ maiestatis imperio sumat unigeniti tui gratiam de spiritu sancto; qui+ hanc aquam regenerandis hominibus preparatam archana sui luminis ammixtione fecundet; ut sanctificatione concepta ab inmaculato diuini fontis utero, in nouam renata creaturam progenies cælestis emergat. Et quos aut sexus in corpore aut ætas discernit in tempore, omnes

[1] Gel. p. 534. [2] Gel. p. 568; V. p. 63. [3] Ib. [4] Ib. [5] Ib.

in unam pariat gratia mater infantiam. Procul, ergo, hinc, iubente te, domine, omnis spiritus inmundus abscedat. Procul tota nequitia diabolicę fraudis absistat. Nihil hic loci habeat contrariæ uirtutis ammixtio. Non insidiando circumuolet, non latendo subripiat, non inficiendo corrumpat. Sit hæc sancta et innocens creatura libera ab omni impugnationis incursu, et totius nequitiæ purgata discessu. Sit fons uiuus, aqua regenerans, unda purificans, ut omnes hoc lauacro salutifero diluendi, operante in eis spiritu sancto, perfecte purgationis indulgentiam consequantur[1].

Vnde bene+dico te, creatura aqua, per deum ui+uum, per+deum sanctum, qui te in principio uerbo separauit ab arida, cuius spiritus super te ferebatur, qui te de paradyso manare, et in quattuor fluminibus totam terram rigare precepit; qui te in deserto amaram, suauitate indita, fecit esse potabilem, et sitienti populo de petra produxit. Bene+dico te per ihesum christum, filium eius unicum, dominum nostrum, qui te in chana galileæ signo admirabili sua potentia conuertit in uinum; Qui pedibus super te ambulauit, et a iohanne in iordane in te baptizatus est; qui te una cum sanguine suo de latere suo produxit; et discipulis suis iussit, ut credentes baptizarentur in te, dicens: Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine pa+tris, et fi+lii, et spir+itus sancti[2].

Hæc nobis pręcepta seruantibus tu, deus omnipotens, clemens adesto. Tu benignus aspira; tu has simplices aquas tuo ore benedicito, ut preter naturalem emundationem, quam lauandis possint adhibere corporibus, sint etiam purificatis mentibus efficaces[3].

Hic pones cereum in fontem.

Descendat in ha(n)c plenitudinem fontis uirtus spiritus tui,

et insuffla ter in aqua,

et totam huius aquæ substantiam regenerandi fecundet effectu. Hic omnium peccatorum maculę deleantur. Hic natura ad imaginem tuam condita, et ad honorem sui reformata principii, cunctis uetustatis squaloribus emundetur; ut omnis homo hoc sacramentum regenerationis in-

[1] Gel. p. 568. [2] Ib. [3] Ib.

gressus, in uere innocentiæ nouam infantiam renascatur. Per dominum nostrum ihesum christum filium tuum, qui uenturus est iudicare uiuos et mortuos et seculum per ignem. Amen[1].

Post hæc accipies chrisma cum uasculo, et fundes in cruce super aquam, dicens:

In nomine patris, et filii, et spiritus sancti, sanctificetur, et fe(cun)detur fons iste.

Et aspargis super adstantes. Qui autem uoluerit accipiat de ipsa aqua, et asparget ubicumque necesse fuerit. Et tunc primum inquires nomen hominis, ita dicendo:

Int. Quid uocaris?
R. Ita.
Int. Abrenuntias satanę?
R. Abrenuntio.
Int. Et omnibus operibus eius?
R. Abrenuntio.
Int. Et omnibus pompis eius?
R. Abrenuntio.

Et tunc suffla in faciem eius, et dicis:

Accipe spiritum sanctum.

Deinde fac crucem cum pollice in fronte, et in pectore eius, dicendo ita:

Accipe signum crucis tam in fronte quam in corde; sume fidem cælestium preceptorum dei[2].

Deinde dicis orationes has:

Oremus.

Rogamus te, domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, miserere famulo(los) tuo(os), uel famule(las) tuæ(as), quem (quos) uel quam (quas) uocare ad rudimenta fidei dignatus es. Omnem cecitatem cordis ab eo (eis) uel ab ea (eas) expelle. Disrumpe omnes laqueos satane quibus fuerat(ant) conligatus(ti). Aperi ei(is), domine, ianuam ueritatis tuæ; ut signo sapientiæ tue imbutus(ti) uel induta(tę) omnium cupiditatum fœtoribus careant(at), atque suaui odore preceptorum tuorum lætus tibi in ecclesia tua deseruiat(ant), et proficiat de die in diem, ut idoneus efficiatur promissæ gratiæ tuæ, in nomine patris, et filii, et spiritus sancti, in sæcula sæculorum. Amen.

Alia.

Domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, pater domini nostri ihesu christi, cuius antiquitas sine initio, æternitas sine fine est; deus, omnium rerum creator, et ipse non genitus, Deus inuisibilis et omnia uidens, deus incomprehensibilis et omnia comprehendens, inuoco nomen sanctum tuum super opera manuum tuarum, ut hoc plasma[1] quod in conspectu diuinę maiestatis tuæ ad spem inmortalitatis aspirare dignatus es, per uirtutem sacramentorum cælestium omnibus inimici lœtalibus insidiis exuatur. Tu enim hominem ad imaginem tuam facere dignatus es, in cuius faciem insufflasti spiritum uitæ,

suffla,

et factus est homo in animam uiuentem, sic itaque hunc (hos) famulum(los) tuum(os) *.ill.* uel famulam(las) tuam(as), quesumus, domine, constituas in spiritu uiuificante, ut cognoscat te deum uiuum, te deum uerum et unigenitum filium tuum ihesum christum quem misisti, et spiritum sanctum. Signum quoque salutare, quod in eum(os) uel eam(as) nunc conferre dignatus es, custodias usque in finem, ut integer (gri) uel integra(græ), et purus(ri) uel pura (ræ) perducatur(cantur) ad lauacrum aque regenerationis, data ei(is) remissione omnium peccatorum. Per.

Deinde pones salem in ore infantum dicendo ita:

Accipe salem sapientiæ propitiatus[2] in uitam æternam[3]. Pax tibi. Amen.

Oremus.

Spes omnium finium terræ et in mari longe, qui sanctos montes tuos preparasti in uirtute tua, et accingeris potentia, qua in te sperantes defensare digneris, deprecationem nostram clementer exaudi, et hunc(his) catecuminum(nis) tuum(is) crucis dominice, cuius impressione signatus(ti) est (sunt) uirtute custodi, ut agnitionis tuæ rudimenta seruans(uantes), per custodiam mandatorum tuorum, ad regenerationis gloriam peruenire mereatur(antur), seruaturus(ri) per te quicquid, te largiente, percepit(perint). Per.

Nec te latet, satanas, imminere tibi pænas, imminere tibi tormenta, diem iudicii, diem sup(p)licii sempiterni, diem qui uenturus est uelut clibanus ardens; in quo tibi atque angelis tuis

[1] Gel. p. 568.
[2] Ib. 593.

[1] p. 230, n. 1.
[2] So O; *om.* V.
[3] V. p. 153.

sempiternus est preparatus interitus; et ideo pro tua nequitia, dampnate atque dampnande, da honorem deo uiuo, da honorem ihesu christo fiilio eius; da honorem spiritui sancto paraclito. In cuius uirtute precipio tibi, quicumque es, inmunde spiritus, ut exeas et recedas ab hoc (his) famulo(lis) dei, uel ab hac (his) famula (labus) dei, quem (quos) uel quam (quas) hodie deus et dominus noster ihesus christus ad suam sanctam gratiam et benedictionem uocare dignatus est; ut fiat eius templum per aquam regenerationis in remissionem omnium peccatorum. In nomine domini nostri ihesu christi, qui iudicaturus est uiuos et mortuos et seculum per ignem [1]. Amen.

Deinde tanges ei nares et aures de sputo et dices:

Effeta, quod est, adaperire, in odorem suauitatis. Tu autem effugare, diabole, adpropinquabit enim iudicium dei [2].

Postea tanges ei pectus de oleo exorcizato et dices:

Exi, inmunde spiritus.

Deinde inter scapulas:

Da locum spiritui sancto.

Et interrogat presbiter nomen, dicendo ita:

Int. Quid uocaris?
R. Ita.
Int. Credis in deum patrem omnipotentem?
R. Credo.
Int. Credis et in ihesum christum, filium eius unicum, dominum nostrum?
R. Credo.
Int. Credis et in spiritum sanctum, sanctam ecclesiam catholicam, remissionem peccatorum, carnis resurrectionem?
R. Credo.

Et accipiet presbiter eos a parentibus eorum, et baptizantur primi masculi, deinde femine, sub trina mersione, sanctam trinitatem semel inuocando, ita dicendo:

Int. Vis baptizari?
R. Volo.
Deinde dicit: Et ego baptizo te. *Nomina ill.* In nomine patris, *et mergit semel*, et filii, *et mergit iterum*, et spiritus sancti, *et mergit tertio.*

Ut autem surrexerint a fonte, facit presbiter signum crucis de chrisma cum police in uertice eius, dicens hanc orationem:

Deus omnipotens, pater domini nostri ihesu christi, qui te regenerauit ex aqua et spiritu sancto, quique dedit tibi remissionem omnium peccatorum, ipse te linit *.ill.*

et unguet presbiter caput ipsius de chrisma, dicens,

ipse te linit chrismate salutis in christo ihesu, in uitam æternam [1]. ℞. Amen.

Tunc posito chrismali in capite baptizati, dicit sacerdos:

Accipe uestem candidam, puram, et inmaculatam, quam perferas ante tribunal domini nostri ihesu christi in uitam æternam [2]. *R.* Amen.

Deinde communicetur a presbitero, ita dicendo:

Omnipotens sempiterne deus, qui regenerasti famulum tuum, uel famulam tuam, ex aqua et spiritu sancto, quique dedisti ei remissionem omnium peccatorum, tribue ei continuam sanitatem, ad agnoscendam unitatis tuæ ueritatem. Per [3].

Incipit ordo ad uisitandum et unguendum infirmum.

Primitus audiat sacerdos confessionem infirmi, et oret pro illo, et benedicat eum, dicens:

Oratio.

Omnipotens deus, qui dixit, Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor et ego eum coram patre meo qui in cælis est, ipse te benedicat et custodiat semper, detque tibi remissionem omnium peccatorum, et uitam æternam.

Et hortetur ei, ut declinet a malo et faciat bonum, et per pœnitentiam indictam reconcilietur. Deinde si peccata criminalia habuerit, episcopus aut presbiter dicat super eum orationes ad dandam pœnitentiam:

Exaudi, domine, preces nostras. *Require Fer. iiii. caput ieiunii.*

Si autem episcopus adfuerit, imponat capiti manum, siue sacerdoti[s], siue cuiuscumque infirmi,

[1] Gel. p. 563; V. pp. 61, 156. [2] Ib.

[1] Gel. p. 570; V. p. 65. [2] R. Rit. p. 30.
[3] Compare Gel. p. 596.

ad reconciliandum. Alioquin presbiter reconcilians presbitero manum superponere non debet; ceteris uero infirmis superponat capiti manum, dicens orationem ad reconciliandum:

Adesto, domine, supplicationibus nostris. *Require Fer. v. in cena domini.*

Deinde canendi sunt .vii. psalmi penitentiales, cum letania:

Domine, ne in ira tua .i.
Beati quorum.
Domine, ne in ira tua .ii.
Miserere .i.
Domine, exaudi .i.
De profundis.
Domine, exaudi .ii.

Inchoante autem lætania, dicat sacerdos:

Parce, domine, parce famulo tuo *.ill.* quem redemisti, christe, sanguine tuo. Ne in æternam irascaris ei. Amen.

Tribus uicibus. Sequitur letania et preces.

Pater noster.
Saluum fac seruum tuum.
Dominus conseruet eum.
Dominus opem ferat illi super lectum.
Dominus custodiat te ab omni.
Dominus custodiat introitum.
Angelis suis mandauit.
Perfice gressus illius in semitis.
Domine auerte faciem tuam a peccatis illius, et omnes iniquitates eius dele.
Esto ei, domine, turris fortitudinis.
Conuertere, domine, aliquando.
Nihil proficiet inimicus in eum.
Mitte ei, domine, auxilium.
Domine, exaudi.
Miserere mei, deus .i.

Sequitur oratio.

Omnipotens deus, qui in nomine unigeniti sui misit spiritum sanctum secundum promissionem suam discipulis suis, effundat super te spiritum paraclitum septiformem de cælis; repleatque te spiritu timoris sui, spiritu scientiæ et pietatis, spiritu consilii et fortitudinis, spiritu sapientiæ et intellectus, qui excoquat omnem rubiginem peccatorum tuorum, ut nullis iam preteritę iniquitatis uel fragilitatis confundaris erroribus; sed inducat in omnem, sicut idem promisit filius, ueritatem scientiæ; custodiatque te a totius prauitate nequitiæ, et mundane conuersationis, seu carnalis inmunditiæ contagione, ac mentis impurę affectu, et omnium inimicorum uisibilium et inuisibilium scilicet infestationibus uel incursu, perducatque te ad gratiam et gloriam regni sui, cuius uirtus et imperium permanet in secula seculorum. Amen.

Alia.

Omnipotens mitissime deus, respice propitius preces nostras, et libera cor famuli tui *.ill.* de malarum temptatione cogitationum, ut sancti spiritus dignum fieri habitaculum inueniatur. Per.

Deinde spargit aquam benedictam super illum, et super domum eius, dicens hanc orationem:

Exaudi nos, domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, et mittere dignare sanctum angelum tuum de cælis, qui custodiat, foueat, protegat, uisitet, et defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per.

Sequitur epistola. Tristatur aliquis uestrum.

Et euangelium. In illo tempore intrauit ihesus capharnaum.

Oratio.

Omnipotens deus, qui per os beati apostoli tui iacobi hunc ministerium infirmis hominibus facere precepisti; conserua famulo tuo *.ill.* tuarum dona uirtutum, et concede ut medelam tuam non solum in corpore sed etiam in anima sentiat. Per.

Alia.

Domine deus, qui per apostolum tuum locutus es: Infirmatur quis in uobis, inducat presbiteros ecclesiæ, et orent super eum, unguentes eum oleo sancto in nomine domini, et oratio fidei saluabit infirmum, et alleuabit eum dominus, et si in peccatis sit dimittentur ei. Cura, quesumus, redemptor noster, gratia spiritus sancti languores istius infirmi, et eius sana uulnera, ac dimitte peccata, atque dolores cunctos cordis et corporis expelle ab eo, et plenam ei interius exteriusque sanitatem misericorditer redde, ut ope misericordię tuę restitutus et sanatus, ad pristinam pietatis tuæ reparetur officia. Per.

Alia.

Oremus dominum nostrum ihesum christum, et cum omni supplicatione rogemus, ut hunc fa-

mulum suum *.ill.* per angelum sanctum suum uisitare, (+) lætificare, (+) et (+) confortare dignetur, qui uiuit et regnat in secula seculorum. Amen.

Et sic perunguant singuli sacerdotes infirmum de oleo sanctificato, facientes crucem in collum, et guttur, et pectus, et inter scapulas, et per quinque sensus corporeos, et in supercilia oculorum, et in nares intus et foris, et in narium summitatem siue interius, et in labia exterius, id est deforis, Ut maculæ, quæ per quinque sensus mentis et corporis fragilitate carnis aliquando inheserunt, hac medicina spiritali, et domini misericordia pellantur. Sequitur unctio.

Oratio.

Per istam unctionem et domini benedictionem mundentur ab omni sorde et contagione peccati ac sanctificentur manus et os, cor quoque, tactus, uidelicet sensus, uisus, auditus, et gustus, totumque corpus et anima tua, ut idoneus efficiaris ad uocandum in nomine eiusdem domini dei nostri. Reddat tibi dominus lætitiam salutaris sui, et spiritu principali te confirmet. Sanctum quoque spiritum innouet in uisceribus tuis, et ne auferat illum a te; sed benedictio dei pa+tris, et fi+lii, et spi+ritus sancti descendat super te, quæ copiose super te defluat, et in extrema corporis tui descendat. Interius exteriusque te repleat atque circumdet, ac sit semper tecum, nunc et in secula seculorum. Amen.

Et sic denique unguatur egrotus, primitus, ad aurem eius dextram, et in fronte, et ad aurem sinistram, dicentibus singulis sacerdotibus ita:

In nomine pa+tris, et fi+lii, et spi+ritus sancti, accipe sanitatem mentis et corporis.

Sequitur benedictio.

Benedicat te deus pater; sanet te filius; illuminet te spiritus sanctus, corpus tuum custodiat; animam tuam saluet, cor tuum inradiet, sensum tuum dirigat, et ad supernam uitam te perducat. Qui uiuit.

Ad oculos. Alia.

Vnguo oculos tuos de oleo sanctificato, ut quicquid inlicito usu deliquisti, huius unctione olei expietur. Per.

Deinde in utraque scapula.

Vnguo has scapulas de oleo sacrato, ut ex omni parte spiritali protectione munitus iacula diabolica uiriliter contempnere, ac procul possis eum robore superni iuuaminis repellere. Per.

Ad nares. Alia.

Vnguo nares has de oleo sacro, ut quicquid noxę contractum est odorato superfluo, ista medicatione sanetur. Per.

Ad labia. Alia.

Vnguo labia ista consecrati olei medicamento, ut quicquid otiosa uel etiam criminosa peccasti locutione, diuina clementia miserante, expurgetur unctione hac. Per.

Deinde in pectore et retro.

Vnguo pectus tuum de oleo sancto, ut hac unctione protectus fortiter stare ualeas aduersus aerias cateruas. Per.

Ad manus unguendum.

Vnguo has manus de oleo consecrato, ut quicquid inlicito uel noxio opere peregerunt hac unctione euacuetur. Per.

Deinde in uerticem.

Vnguo caput tuum oleo sanctificato, in nomine patris et filii et spiritus sancti, ut more militis uncti preparatus ad luctam aerias possis superare cateruas. Per.

Ad pedes unguendum.

Vnguo pedes hos de oleo benedicto, ut quicquid superfluo uel nociuo incessu commiserint, ista aboleat perunctio. Per.

Unctus autem infirmus, dicantur hæ orationes singule a singulis sacerdotibus.

Domine, ihesu christe, qui es saluatio et redemptio nostra, qui es uera salus et medicina, a quo omnis sanitas et medicamentum uenit, qui apostoli tui uoce nos instruis, ut languidos olei liquore tangentes tuæ postulemus misericordiam pietatis; respice propitius super hunc famulum tuum *.ill.* ab illa mirabili summitate cælorum; et quem languor curuat ad exitum, et uirium defectio iam pertrahit ad occasum, medela tuæ gratiæ saluti restituat castigatum. Extingue in eo, domine, libidinum, febriumque, et dolorum stimulos, ac uitiorum obtege cruciatos(u) aegri-

tudines et cupiditatum tormenta dissolue; superbie inflationem tumoremque compesce; ulcera et putredines uitiorum euacua; uiscerum interna cordiumque ac medullarum et cogitationum sana discrimina; conscientiarum atque plagarum obducito cicatrices; physicis typicisque adesto periculis; ueteres inmensasque remoue passiones; opera carnis ac sanguinis materiamque compone; ac delictorum illi ueniam propitiatus adtribuę; sicque illum tua iugiter custodiat pietas, ut nec ad correctionem aliquando sanitas, nec ad perditionem, te auxiliante, nunc perducat infirmitas. Fiatque illi hæc olei sacra perunctio concita morbi presentis expulsio, et peccatorum omnium optata remissio, per te, christe ihesu saluator, et redemptor noster, et domine, qui cum patre et spiritu sancto uiuis per.

Alia.

Propitietur dominus cunctis iniquitatibus huius infirmi *.ill.* et sanet omnes languores illius, redimatque de interitu perpetuæ mortis uitam eius; et corroboret ac satiet in bonis omnibus desiderium ipsius, qui solus in trinitate unus deus uiuit.

Alia.

Deus, qui facturę tuæ pio semper dominaris affectu, inclina aurem tuam supplicationibus nostris; et famulum tuum *.ill.* ex aduersa ualitudine corporis laborantem placatus respice, et uisita in salutari tuo, ac cælestis gratie presta medicinam [1]. Per.

Alia.

Deus, qui humano generi, et salutis remedium et uitæ æterne numera contulisti, conse(r)ua famulo tuo *.ill.* tuarum dona uirtutum et concede ut medelam tuam non solum in corpore, sed etiam in anima sentiat. Per dominum nostrum.

Alia.

Virtutum cælestium deus, qui ab humanis corporibus omnem languorem, et omnem infirmitatem precepti tui potestate depellis; adesto propitius huic famulo tuo *.ill.* ut, fugatis infirmitatibus et uiribus receptis, nomen sanctum tuum, instaurata protinus sanitate, benedicat. Per.

Alia.

Respice, domine, famulum tuum *.ill.* in infirmitate sui corporis laborantem, et animam refoue quam creasti; ut castigationibus emendata continuo sentiat se tua medicina saluatum. Per.ʸ

Alia.

Deus, qui famulo tuo ezechię ter quinos annos ad uitam donasti, ita et famulum tuum *.ill.* a lecto egritudinis tua potentia erigat ad salutem. Per.ʸ

Alia.

Domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, qui fragilitatem conditionis nostræ, infusa uirtutis tuæ dignatione, confirmas, ut salutaribus remediis pietatis tuæ corpora nostra et membra uegetentur, super hunc famulum tuum *.ill.* propitiatus intende, ut omni necessitate corporeæ infirmitatis exclusa, gratia in eo pristine sanitatis perfecte reparetur. Per.ʸ

Hic communicetur infirmus, et ponat sacrificium in uino siue aqua, dicens [1]*:*

Fiat commixtio et consecratio corporis et sanguinis domini nostri ihesu christi nobis et omnibus accipientibus in remissionem omnium peccatorum, et uitam æternam. Amen.

Et sic faciant ill per vii[tem] dies, si necessitas fuerit, tam de communione quam et de alio officio. Debent etiam ex ministris sanctę dei ecclesie infirmis cum summa reuerentia per singulos dies decantare uesperos et matutinas.

Oratio.

Deus, miserator omnium in te credentium, exaudi preces nostras, et super infirmantem famulum tuum *.ill.* cælestem infunde medicinam. Per.

Incipiunt orationes pro peccatis.

Exaudi, quesumus, domine, gemitum populi supplicantis, et qui de meritorum qualitate diffidimus non iudicium sed misericordiam consequi mereamur. Per.ʸ

Alia.

Succurre, quesumus, domine, populo supplicenti, et opem tuam tribue benignus infirmis, ut sincera tibi mente deuoti et presentis uitæ remediis gaudeant et futuræ. Per dominum nostrum.ʸ

[1] Gel. p. 735; V. p. 211.

[1] Introd. § 50.

Alia.

Exaudi quesumus, domine, supplicum preces, et confitentium tibi parce peccatis, ut pariter nobis indulgentiam tribuas et pacem. Per.[y]

Alia.

Deus, qui iuste irasceris et clementer ignoscis, afflicti populi lacrimas respice, et iram tuæ indignationis quam iuste meremur auerte. Per.[y]

Alia.

Conserua, quesumus, domine, populum tuum, et ab omnibus quas meremur aduersitatibus redde securum, ut, tranquillitate percepta, deuota tibi mente deseruiat. Per dominum nostrum.[y]

Alia.

Afflictionem familiæ tuæ, quesumus, domine, intende placatus, ut, indulta uenia peccatorum, de tuis semper ueniis gloriemur. Per dominum.[y]

Alia.

Præsta populo tuo, domine, quesumus consolationis auxilium; ut diuturnis calamitatibus laborantem propitius respirare concede. Per dominum nostrum.[y]

Alia.

Ab omnibus nos, quesumus, domine, peccatis propitiatus absolue, ut, percepta uenia peccatorum, liberis tibi mentibus seruiamus. Per dominum nostrum.[y]

Alia.

Quesumus, omnipotens deus, ut qui nostris fatigamur offensis, et merito nostræ iniquitatis affligimur, pietatis tuę gratiam consequi mereamur. Per.[y]

Alia.

Deus, cui proprium est misereri semper et parcere, suscipe deprecationem nostram, et quos delictorum catena constringit, miseratio tuę pietatis absoluat. Per.[y]

Alia.

Exaudi, domine, populum tuum tota tibi mente subiectum; ut corpore et mente protectus quod piæ credit tua gratia consequatur. Per.[y]

Alia.

Subiectum tibi, domine, populum propitiatio cælestis amplificet, et tuis semper faciat seruire mandatis. Per.[y]

[*Alia*].

Purifica, quesumus, domine, tuorum corda fidelium; ut a terrena cupiditate mundati et presentis uitæ periculis exuantur, et perpetuis donis firmentur. Per.[y]

Alia.

Clamantium ad te, quesumus, domine, preces dignanter exaudi, ut sicut niniuitis in afflictione positis pepercisti, ita nobis in presenti tribulatione succurre. Per.[y]

Alia.

Miserere iam, quesumus, domine populo tuo, et continuis tribulationibus laborantem celeri propitiatione lætifica. Per.[y]

[*Alia*].

Auxiliare, domine, querentibus misericordiam tuam, et da ueniam confitentibus, parce supplicibus; ut qui nostris meritis flagellamur, tua miseratione saluemur. Per dominum.[y]

Alia.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut qui iram tuæ indignationis agnouimus misericordiæ tuæ indulgentiam consequamur. Per.[y]

Alia.

Tribulationem nostram, quesumus, domine, propitius respice; et iram tuæ indignationis quam iuste meremur propitiatus auerte. Per.[y]

Alia.

Quesumus, omnipotens deus, afflicti populi lacrimas respice, et iram tuę indignationis auerte, ut qui reatum nostrę infirmitatis agnoscimus tua consolatione liberemur. Per.[y]

[*Alia*].

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut quos offensa nostræ per flagella cognoscimus tuæ consolationis gratiam sentiamus. Per.[y]

Alia.

Ne despicias, omnipotens deus, populum tuum in afflictione clamantem; sed propter gloriam nominis tui tribulantibus(tis) succurre placatus. Per.[y]

Alia.

Exaudi, domine, gemitum populi tui, nec plus apud te ualeat offensio delinquentium, quam misericordia tua· indulta fletibus supplicantium. Per.ʏ

[*Alia*].

Omnipotens (deus) misericordiam tuam in nobis placatus inpende; ut qui te contempnendo culpam incurrimus, confitendo ueniam consequamur. Per.ʏ

Alia.

Deus, refugium pauperum, spes humilium, salusque miserorum, supplicationes populi tui clementer exaudi; ut quos iustitia uerberum fecit afflictos, abundantia remediorum faciat consolatos. Per.ʏ

Alia.

Moueat pietatem tuam, quesumus, domine, subiecte tibi plebis affectus, et misericordiam supplicatio fidelis obtineat, ut quod meritis non presumit, indulgentiæ largitate percipiat. Per dominum.ʏ

Alia.

Aures tuæ pietatis, quesumus, domine, precibus nostris inclina, ut qui peccatorum nostrorum flagellis percutimur, miserationis tuę gratia liberemur. Per.ʏ

Alia.

Memor esto, quesumus, domine, fragilitatis humane, et qui iustę uerberas peccatores, parce propitiatus afflictis. Per.ʏ

Alia.

Auerte, quesumus, domine, iram tuam propitiatus a nobis; et facinora nostra quibus indignationem tuam prouocamus expelle. [Per].ʏ

Incipiunt orationes cotidianæ.

Deus, qui conspicis omni nos uirtute destitui, interius exteriusque custodi; ut et ab omnibus aduersitatibus muniamur in corpore et a prauis cogitationibus mundemur in mente. Per.ʏ

Alia.

Subueniat nobis, quesumus, domine, misericordia tua, ut ab imminentibus peccatorum nostrorum periculis te mereamur protegente saluari. Per.ʏ

Alia.

Adesto supplicationibus nostris, omnipotens deus, et quibus fidutiam sperande pietatis indulges consuete misericordiæ tribue benignus effectum. Per.ʏ

Alia.

Vox clamantis ecclesiæ ad aures, domine, quesumus, tue pietatis ascendat, ut percepta uenia peccatorum, te fiat operante deuota, te protegente, secura. Per.ʏ

Alia.

Propitiare, domine, supplicationibus nostris, et animarum nostrarum medere languoribus; ut, remissione percepta, in tua semper benedictione lætemur. Per.ʏ

Alia.

Ecclesiæ tuę uoces, quesumus, domine, placatus admitte; ut, destructis aduersitatibus cunctis, secura tibi seruiat libertate. Per.ʏ

Alia.

Nostris, domine, quesumus, propitiare temporibus, ut tuo nomine dirigatur et romana securitas, et deuotio christiana. Per.ʏ

Alia.

Largire, quesumus, domine, fidelibus tuis indulgentiam placatus et pacem; ut pariter ab omnibus mundentur offensis, et secura tibi mente deseruiant. Per.ʏ

[*Alia*].

Gaudeat, domine, quesumus, plebs tua beneficiis imperatis; et cui fidutiam sperande pietatis indulges, optate misericordiæ presta benignus effectum. Per.ʏ

Alia.

Fideles tuos, domine, quesumus, corpore pariter et mente purifica; ut tua inspiratione conpuncti noxias delectationes uitare preualeant. Per.ʏ

Alia.

Dies nostros, quesumus, domine, placatus intende, pariterque nos et a peccatis absolue propitius, et a cunctis eripe benignus aduersis. Per.ʏ

Alia.

Da, quesumus, domine, populo tuo salutem mentis et corporis; ut bonis operibus inherendo, tua semper mereatur uirtute defendi. Per dominum.ʏ

Alia.

Proficiat, domine, quesumus, plebs tibi dicata pię deuotionis affectu, ut sacris actionibus erudita, quanto maiestati tuę sit gratior, tanto donis potioribus augeatur. Per.ʏ

Alia.

Respice, domine, propitius plebem tuam, et toto tibi corde subiectam, presidiis inuictę pietatis adtolle. Per.ʏ

Alia.

Libera, domine, quesumus, a peccatis et hostibus tibi populum supplicantem; ut in sancta conuersatione uiuentes nullis afficiantur aduersis. Per.ʏ

Alia.

Quesumus, omnipotens deus, ne nos tua misericordia derelinquat, quæ et errores nostros semper amoueat, et noxia cuncta depellat. Per dominum.ʏ

Alia.

Tuere, domine, populum tuum, et salutaribus presidiis semper adiutum, beneficiis adtolle continuis et mentis et corporis. Per.ʏ

Alia.

Protector in te sperantium, deus, salua populum tuum, ut a peccatis liber et ab hoste securus in tua semper gratia perseueret. Per.ʏ

Alia.

Conserua, quesumus, domine, populum tuum, et quem salutaribus presidiis non desinis adiuuare, perpetuis tribuę gaudere beneficiis et mentis et corporis. Per.ʏ

[*Alia*].

Adesto, domine, populis tuis in tua uirtute fidentibus, et tuæ dextere suppliciter inclinantes perpetua defensione conserua. Per.ʏ

Alia.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut semper rationabilia meditantes, quæ tibi sunt placita, et dictis exsequamur et factis. Per.ʏ

Alia.

Benedictionem tuam, domine, populus fidelis accipiat, qua corpore saluatus ac mente, et gratam tibi semper exhibeat seruitutem, et propitiationis tuę beneficia semper inueniat. Per.ʏ

Alia.

Familiam tuam, domine, dextera tua perpetuo circumdet auxilio, ut ab omni prauitate defensa donis cælestibus prosequatur. Per.ʏ

Alia.

Gaudeat, domine, quesumus, populus tuus semper benedictione confisus; ut temporalibus beneficiis adiuuetur et erudiatur æternis. Per.ʏ

Alia.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut inter innumeros uitę presentis errores tuo semper moderamine dirigamur. Per.ʏ

Alia.

Concede, quesumus, omnipotens deus, ut uiam tuam deuota mente currentes, subripientium delictorum laqueos euadamus. Per.ʏ

Alia.

Da populo tuo, quesumus, domine, spiritum ueritatis et pacis, ut et te tota mente cognoscat, et quæ tibi sunt placita toto corde sectetur. Per.ʏ

Alia.

Omnipotens sempiterne deus, qui cælestia simul et terrena moderaris, supplicationes populi tui clementer exaudi, et pacem tuam nostris concede temporibus. [Per].ʏ

Alia.

Adesto, domine, supplicationibus nostris, et in tua confidentes, ab omni nos aduersitate custodi. Per dominum.ʏ

Alia.

Da, quesumus, omnipotens deus, ut qui infirmitatis nostræ conscii de tua uirtute confidimus sub tua semper pietate gaudeamus. Per.ʏ

Alia.

Familiam tuam, quesumus, domine, cælesti protectione circumda; ut, te parcente, sit libera, te custodiente, a malis omnibus sit secura. Per.ʏ

Alia.

Preces populi tui, quesumus, domine, clementer exaudi, ut qui in sola spe gratiæ cælestis innititur, celesti etiam protectione muniatur. Per.ʏ

Alia.

Fac nos, quesumus, domine, domine deus noster, in tua deuotione gaudere, quia perpetua est et plena felicitas si bonorum omnium seruiamus auctore. Per.ʏ

Alia.

Exaudi nos, deus salutaris noster, et dies nostros in tua pace dispone, ut a cunctis perturbationibus liberati tranquilla tibi seruitute famulemur. Per.ʏ

Alia.

Percipiat, domine, quesumus, populus tuus misericordiam quam deposcit, et quam precatur humiliter indulgentiam consequatur et pacem. Per.ʏ

Alia.

Concede, quesumus, domine, populo tuo ueniam peccatorum, et quod meritis non presumit indulgentiæ tuę celeri largitate percipiat. Per.ʏ

Alia.

Pretende nobis, domine, misericordiam tuam, ut quæ uotis expetimus conuersatione tibi placita consequamur. Per.ʏ

Orationes matutinales.

Inlumina, domine, quesumus, in te tuorum corda seruorum, ut tuo semper munimine et tuo auxilio protegamur. Per dominum nostrum.ʏ

Alia.

Inlumina, domine, quesumus, tenebras nostras, et totius noctis insidias tu repelle propitius. Per.ʏ

Alia.

Tua nos, domine, ueritas semper inluminet, et ab omni prauitate defendat. Per.ʏ

Alia.

Salua nos, omnipotens deus, et lucem nobis concede perpetuam. Per.ʏ

Alia.

Deus, qui diem discernis a nocte, actus nostros a tenebrarum distingue caligine, ut semper quę sancta sunt meditantes in tua iugiter luce uiuamus. Per.ʏ

Alia.

Quesumus, domine deus noster, diei molestias noctis quietæ sustenta; ut, necessaria temporum uicissitudine succedente, nostra reficiatur infirmitas. Per.ʏ

Alia.

Adesto, domine, precibus nostris, et die noctuque nos protege, ut, quibuslibet alternationibus temporum, tua semper incommutabilitate firmemur. Per.ʏ

Alia.

Exaudi nos deus, salutaris noster, et mentibus nostris gratię tuæ lumen ostende. Per.ʏ

Incipiunt orationes matutinales seu uespertinales.

Vox nostra te, domine, semper deprecetur, et ad aures tuæ pietatis ascendat. Per.ʏ

Alia.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut liberis tibi mentibus seruiamus. Per.ʏ

Alia.

Vt tuam, domine, misericordiam consequamur, fac nos tibi tota corde esse deuotos. Per.ʏ

Alia.

Suscipe, domine, preces nostras, et clamantium ad te pia corde propitius intende. Per.ʏ

Alia.

Cunctas, domine, semper a nobis iniquitates repelle; ut ad uiam salutis æterne secura mente curramus. Per.ʏ

Alia.

Redemptor noster, aspice, deus, et tibi nos iugiter seruire concede. Per dominum.ʏ

[*Alia*].

Deus, cæli terreque dominator, auxilium nobis tuę defensionis benignus impende. Per.ʏ

Alia.

Purificet nos indulgentia tua, deus, et ab omni semper iniquitate custodi. Per.ʏ

Alia.

A cunctis iniquitatibus nostris exue nos, domine, et in tua fac pace gaudere. Per.ʏ

Alia.

Vincula, domine, humane prauitatis abrumpe,

et ad confitendum nomen tuum libera mente curramus. Per.ʏ

Alia.

Tua nos, domine, quesumus gratia benedicat, et ad uitam perducat æternam. Per.ʏ

Alia.

Vide, domine, infirmitates nostras, et celeri nobis pietate succurre. Per.ʏ

Alia.

Fac nos, domine, quesumus, mala nostra toto corde respuere, ut bona tua capere ualeamus. Per.ʏ

Alia.

Delicta nostra, domine, quibus aduersa dominantur absterge, et tua nos ubique miseratione custodi. Per.ʏ

Alia.

Absolue, quesumus, domine, nostrorum uincula peccatorum, et quicquid pro eis meremur, propitiatus auerte. Per.ʏ

Alia.

Clamantes ad te, deus, dignanter exaudi, ut nos de profundo iniquitatis eripias, et ad gaudia æterna perducas. Per.ʏ

Alia.

Ascendant ad te, domine, preces nostræ, et ab ecclesia tua cunctam repelle nequitiam. Per.ʏ

Alia.

Concede nobis, domine, ueniam delictorum, et eos qui nos impugnare moliuntur expugna. Per.ʏ

Alia.

Respice nos, misericors, deus, et nomini tuo perfice ueraciter obsequentes. Per.ʏ

Alia.

Tuere nos, superne moderator, et fragilitatem nostram tuis defende pręsidiis. Per.ʏ

Alia.

Aufer a nobis, quesumus, domine, nostras prauitates, ut non indignationem tuam, sed indulgentiam sentiamus. Per.ʏ

Alia.

Vt a nostris excessibus, domine, temperemus, tua nos precepta concede iugiter operare. Per.ʏ

Alia.

Oculi nostri ad te, domine, semper intendant, ut auxilium tuum et misericordiam sentiamus. Per.ʏ

Alia.

Porrige nobis, deus, dexteram tuam, et auxilium nobis superne uirtutis impende. Per.ʏ

Alia.

Exaudi nos, domine deus noster, et ecclesiam tuam inter mundi turbines fluctuantem, clementi gubernatione operare. Per.ʏ

Alia.

Intende, quesumus, domine, supplices tuos, et pariter nobis indulgentiam tribue benignus et gaudium. Per.ʏ

Alia.

Respice nos, omnipotens et misericors deus, et ab omnibus tribulationibus propitiatus absolue. Per.ʏ

Alia.

Iniquitates nostras ne respicias, omnipotens deus, sed sola nobis misericordia tua prosit indignis. Per.ʏ

Alia.

Fac nos, domine deus noster, tuis obœdire mandatis, quia tunc nobis prospera cuncta proueniunt, si te totius uitæ sequamur auctorem. Per.ʏ

Orationes uespertinales.

Omnipotens sempiterne deus, uespere et mane et meridie maiestatem tuam suppliciter deprecamur, ut, expulsis de cordibus nostris peccatorum tenebris, ad ueram lucem, quæ christus est, nos facias peruenire. Per [1].

Alia.

Exaudi, domine, famulos tuos uespertina nomini tuo uota reddentes; et quos per singula diei momenta seruasti noctis quiete custodire dignare. Per.

[1] Gel. p. 745.

Alia.

Tuus est dies, domine, et tua est nox, concede solem iustitiæ permanere in cordibus nostris, ad repellandas tenebras cogitationum iniquarum. Per[1].

Alia.

Oramus te, domine deus noster, ut sicut per gratiam tuam læti duximus diem istum securi, sic noctem in tuo nomine transigamus. Per dominum.

Alia.

Propitiare, domine, uespertinis supplicationibus nostris; et fac nos sine ullo reatu matutinis tibi laudibus præsentari. Per dominum nostrum[2].

Alia.

Deus, qui diem discernis a nocte, actus nostros a tenebrarum distingue caligine, ut semper quæ sancta sunt meditantes in tua iugiter luce uiuamus. Per[3].

Incipiunt orationes cotidianis diebus ad missam.

Perpetua, quesumus, domine, pace custodi quos in te sperare donasti. Per dominum.ʸ

Secreta.

Adesto nobis, quesumus, domine, et preces nostras benignus exaudi, ut quod fidutia non habet meritorum placatio obtineat hostiarum. Per.ʸ

Ad complendum.

Mysteria nos sancta, domine, et spiritalibus expleant alimentis, et corporalibus tueantur auxiliis. Per.ʸ.

Item alia [missa].

Exaudi nos, misericors deus, et continentiæ salutaris propitius nobis dona concede. Per.ʸ

Secreta.

Hostias tibi[4], domine, suscipe placatus oblatas, quę te sanctificando nobis efficiantur salutares. Per.ʸ

Ad complendum.

Sancta tua nos, domine, quesumus, et a peccatis exeant, et cælestis uitæ uigore confirment. Per dominum.ʸ

Item alia [missa].

Quesumus, omnipotens deus, ut plebs tibi toto corde deseruiens, et beneficia tua iugiter mereatur et pacem. Per.ʸ

Secreta.

Suscipe, quesumus, domine, hostiam redemptionis humane, et salutem nobis mentis et corporis operare placatus. Per.ʸ

Ad complendum.

Da, quesumus, omnipotens deus, ut mysteriorum uirtute satiati, uita nostra firmetur. Per.ʸ

Item alia [missa].

Rege nostras, quesumus, domine, propitius uoluntates, ut nec propriis iniquitatibus implicemur, nec subdamur alienis. Per.ʸ

Secreta.

Tua sacramenta nos, deus, circumtegant et reforment, simulque nobis temporale remedium conferant et æternum. Per.ʸ

Ad complendum.

Tua sancta nobis, omnipotens deus, quæ sumpsimus, et indulgentiam prebeant, et auxilium perpetuæ defensionis impendant. Per.ʸ

Item alia [missa].

Comprime, quesumus, domine, noxios semper incursus, et salutarem temporibus nostris propitius da quietem. Per.ʸ

Secreta.

In tuo conspectu, domine, quesumus, talia nostra sint munera, quę et placere te ualeant, et nos tibi placere perficiant. Per.ʸ

Ad complendum.

Cotidiani, quesumus, domine, munere sacramenti perpetue nobis tribue salutis augmentum. Per.ʸ

[1] Gel. p. 745.
[2] Ib.
[3] Gel. p. 744; V. p. 259.
[4] + quesumus, V.

Item alia [missa].

Ab omnibus nos defende, quesumus, domine, semper aduersis, et continuis tuere presidiis. Per.[y]

Secreta.

Offerimus, tibi, domine, munera que dedisti, ut et creationis tuæ circa mortalitatem nostram testificentur auxilium, et remedium nobis inmortalitatis operentur. Per.[y]

Ad complendum.

Quod ore sumpsimus, domine, mente capiamus, et de munere temporali fiat nobis remedium sempiternum. Per.[y]

Ad populum.

Conseruent nos, quesumus, domine, munera tua, et æternam uitam tribuant nobis deprecantibus. Per.[y]

Benedictiones in cotidianis diebus.

Benedicat uobis dominus, et custodiat uos. Amen.

Inluminet faciem suam super uos, et misereatur uestri. Amen.

Conuertat uultum suum ad uos, et donet uobis pacem. Amen.

Quod ipse præstare dignetur, cuius regnum et imperium sine fine permanet in secula seculorum. Amen.

Benedictio dei, patris, et filii, et spiritus sancti.

Et pax domini sit semper uobiscum. *R.* Et cum.

Item alia.

Omnipotens deus sua uos clementia benedicat, et sensum in uobis sapientię salutaris infundat. Amen.

Catholicę fidei uos documentis enutriat, et in sanctis operibus perseuerabiles reddat. Amen.

Gressus uestros ab errore conuertat, et uiam uobis pacis et caritatis ostendat. Amen.

Quod ipse præstare.

Item alia.

Inclinet dominus aurem suam ad preces uestræ humilitatis, et det uobis gratiam suæ benedictionis, et premium sempiterne salutis. Amen.

Semper et ubique dominum propitium habeatis, et in eius laudibus exultetis. Amen.

Omnium peccatorum uestrorum uincula soluat, et ad gloriam sempiternam peruenire uos faciat. Amen.

Quod ipse prestare.

Item alia.

Multiplicet in uobis dominus copiam suæ benedictionis, et confirmet uos in spe regni cælestis. Amen.

Actus uestros corrigat, uitam emendet, mores componat, et uos ad cælestis paradysi hereditatem perducat. Amen.

Talique intentione repleri ualeatis, qua ei imperpetuum placeatis. Amen.

Quod ipse.

Item alia.

Deuotionem uestram dominus dignanter intendat, et suę uobis benedictionis dona concedat. Amen.

Talique uos in presenti sęculo subsidio muniat, ut paradysi uos in futuro habitatores efficiat. Amen.

Sicque corda uestra sanctificando benedicat, et benedicendo sanctificet, ut uobiscum, immo in uobis, eum iugiter habitare delectet. Amen.

Quod ipse prestare.

Item alia.

Det uobis dominus munus sue benedictionis, et repleat uos spiritu ueritatis et pacis. Amen.

Quatinus sic per uiam salutis tota mente curratis, ut subripientium delictorum laqueos salubriter euadatis. Amen.

Sicque efficiamini in eius supplicatione deuoti, et in mutua dilectione sinceri ad cęleste regnum peruenire possitis securi. Amen.

Quod ipse.

Alia.

Concedat uobis omnipotens deus munus suę benedictionis, qui uestræ est conscius infirmitatis. Amen.

Et qui uobis tribuit supplicandi affectum, tribuat consolationis auxilium. Amen.

Vt ab eo et presentis et futurę uitę subsidium capiatis, cuius uos bonitate creatos esse creditis. Amen.

Quod ipse.

Alia.

Omnipotens deus cælesti uos protectione circumdet, et suę benedictionis dono locupletet. Amen.

Concedatque uobis ut qui in sola spe gratię cęlestis innitimini, cęlesti etiam protectione muniamini. Amen.

Quatinus et in presenti seculo mortalis uite solatia capiatis, et sempiternæ gaudia comprehendere ualeatis. Amen.

Quod ipse.

Item alia.

Omnipotens deus dexteræ suę perpetuo circumdet auxilio, et benedictionum suarum repleat dono. Amen.

Ab omni uos prauitate defendat, et donis cælestibus exuberare concedat. Amen.

Quo corpore mundati ac mente talem ei exhibeatis seruitutem, per quem suam consequi ualeatis propitiationem. Amen.

Quod ipse præstare.

Alia benedictio.

Purificet omnipotens deus uestrorum cordium archana, et benedictionis suę uobis tribuat incrementa. Amen.

Ab omnibus uitę presentis periculis exuamini, et uirtutum spiritalium ornamentis induamini. Amen.

Quo illius adiutorio fulti, sic ei seruiatis in terris, ut ei coniungi ualeatis in celis.

Quod ipse.

Alia.

Omnipotens deus uniuersa a uobis aduersantia excludat, et suę uos benedictionis dona propitiatus infundat. Amen.

Corda uestra efficiat sacris intenta doctrinis, quo possitis repleri beneficiis sempiternis. Amen.

Quatinus exsequenda intelligentes, et inter aduersa mundi inueniami indempnes, et beatorum spirituum efficiamini coheredes. Amen.

Quod ipse prestare.

Item alia.

Omnipotens deus dies uestros in sua pace disponat, et suę uobis benedictionis dona concedat. Amen.

Ab omnibus uos perturbationibus liberet, et mentes uestras in sua pacis tranquillitate consolidet. Amen.

Quatinus fidei, spei, et caritatis gemmis ornati, et presentem uitam transigatis inlæsi, et ad ęternam perueniatis securi. Amen.

Quod ipse prȩstare.

Benedictio super regem dicenda tempore sinodis.

Benedicat tibi dominus, custodiensque te, sicut te uoluit super populum suum constituere regem, ita et in presenti sęculo felicem, et æterne felicitatis tribuat esse consortem. Amen.

Clerum ac populum quem sua uoluit opitulatione tua sanctione congregari, sua dispensatione et tua administratione per diuturna tempora faciat feliciter gubernari. Amen.

Quatenus diuinis monitis parentes, aduersitatibus omnibus carentes, bonis omnibus exuberantes, tuo ministerio fideli amore obsequentes, et in presenti seculo pacis tranquillitate fruantur, et tecum æternorum ciuium consortio potiri mereantur. Amen.

Quod ipse prestare.

Exorcismus salis.

Exorcizo te, creatura salis, per deum uiuum, per deum uerum, per deum sanctum, per deum qui te per heliseum prophetam in aquam mitti iussit, ut sanaretur sterilitas aquę; ut efficiaris sal exorcizatum in salutem credentium, et sis omnibus te sumentibus sanitas animę et corporis, et effugiat atque discedat ab eo loco quo aspersus fueris omnis fantasia et nequitia, uel uersutia diabolicę fraudis, omnisque spiritus inmundus adiuratus per eum, qui uenturus est iudicare uiuos et mortuos et sæculum per ignem.[γ]

Benedictio salis.

Inmensam clementiam tuam, omnipotens æterne deus, humiliter imploramus, ut hanc creaturam salis, quam in usum generis humani tribuisti, benedicere et sanctificare tua pietate digneris; ut sit omnibus sumentibus salus mentis et corporis; et quicquid (ex) eo tactum uel respersum fuerit careat omni inmunditia omnique inpugnatione spiritalis nequitiæ. Per.[γ]

Exorcismus aque.

Exorcizo te, creatura aquę, in nomine dei patris omnipotentis, et in nomine ihesu christi filii eius domini nostri, ut fias aqua exorcizata ad effugandam omnem potestatem inimici; et ipsum inimicum eradicare et explantare cum angelis suis apostaticis, per uirtutem domini nostri ihesu christi. Qui uiuit.ʸ

Benedictio aquæ.

Deus, qui ad salutem humani generis maxima queque sacramenta in aquarum substantia condidisti, adesto inuocationibus nostris, et elemento huic multimodis purificationibus preparato uirtutem tuę benedictionis effunde, ut creatura mysterii tui tibi seruiens ad abiciendos demones morbosque pellendos diuine gratię sumat effectum; Ut quicquid in domibus uel in locis fidelium hæc unda resperserit, careat inmunditia, liberetur a noxa. Non illic resideat spiritus pestilens, non aura corrumpens, discedant omnes insidiæ latentis inimici; Et si quid est quod incolumitati habitantium inuidet aut quieti, aspersione huius aquę effugiat; ut salubritas per inuocationem tui nominis expetita ab omnibus sit inpugnationibus defensa. Per.ʸ

Hic mittatur sal in aqua. Benedictio pariter.

Deus, inuictæ uirtutis auctor, et inseparabilis[1] imperii rex, ac semper magnificus triumphator, qui aduerse dominationis uires reprimis; qui inimici rugientis seuitiam superas; qui hostiles nequitias potens expugnas; te, domine, trementes et supplices deprecamur ac petimus, ut hanc creaturam salis et aquæ dignanter accipias, benignus inlustres, pietatis tuę more sanctifices; ut ubicumque fuerit aspersa, per inuocationem tui sancti nominis, omnis infestatio inmundi spiritus abiciatur, terrorque uenenosi serpentis procul pellatur, et presentia sancti spiritus nobis misericordiam tuam poscentibus ubique adesse dignetur. Per dominum.ʸ

Oratio quando aqua spargitur.

Exaudi nos, domine, sancte pater, omnipotens æterne deus, et mittere dignare angelum tuum sanctum de cælis, qui custodiat, foueat, protegat, uisitet, et defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per.ʸ

Benedictio ad omnia quæcunque uolueris.

Benedic, domine, creaturam istam *.ill.* ut sit remedium salutare generi humano, et præsta, per inuocationem nominis tui, ut quicumque ex ea sumpserit anime tutelam et corporis sanitatem percipiat[1]. Per.ʸ

[1] A later hand has written 'u' over 'e' and added strokes or accents over some of the vowels on this page.

[1] The original Sacramentary ends here; the next two prayers are written in one of the later English hands on a blank space at the bottom of fol. 336 a. The Collects on fol. 336 b, as well as the rest of the Missal, are due to some of the later hands which have written the various parts of Leofric C.

[*Oratio*].

Præsta, domine, tuum salubre remedium super hanc creaturam salis et aque, ut ubicumque intercesserit et animæ et corporis proficiat sanitatem. Amen.

[*Oratio*].

Præsta, quesumus, domine, per hanc creaturam aspersionis sanitatem mentis, integritatem corporis, tutelam salutis, securitatem spei, corroborationem fidei, hic et in æterna sæcula. Amen.

[*Orationes*].

Descendat, quesumus, domine deus noster, spiritus sanctus tuus super hoc altare, qui et populi tui dona sanctificet, et sumentium corda dignanter emundet. Per dominum nostrum.

Deus, qui inuisibiliter omnia contines, et tamen pro salute generis humanis signa tuæ potentiæ uisibiliter ostendis, templum hoc potentiæ tuæ inhabitationis inlustra, ut omnes qui huc deprecaturi conueniunt, ex quacumque tribulatione ad te clamauerint, consolationis tuæ beneficia consequantur. Per.

Deus qui dixisti, domus mea domus orationis uocabitur, domum istam gentium spurtitiis contaminatam mundare et sanctificare digneris, ut omnium preces et uota hoc in loco ad te clamantium exaudias et benigne perficias. Per.

Percipientes, domine, munera salutis æternę, te supplices exoramus ut templum hoc a barbarorum inquinamentis emundatum tua benedictione maneat sanctificatum, et pectora nostra ab omni sorde uitiorum alienata tibique deuota semper existant. Per.

Missa de omni celesti uirtute.

Sanctę dei genitricis marię, ac beatarum celestium uirtutum, sanctorum quoque patriarcharum, prophetarum, apostolorum, martyrum, confessorum, uirginum, omniumque simul sanctorum, quesumus, omnipotens deus, meritis ac precibus placatus tribue nobis misericordiam tuam, et da regi nostro atque reginę necnon episcopo nostro (antistiti nostro) populoque tuo, inuiolabilem fidei firmitatem et pacem; repelle a nobis hostem, famem, et pestem; da nobis in tua uirtute constantiam et fortitudinem; inmittę hostibus nostris formidinem, et in ualitudinem retribue omnibus nobis bona facientibus uite æterne beatitudinem. Da inimicis nostris et persequentibus nos recognitionem et indulgentiam. Concede defunctis nostris, et omnibus in christo quiescentibus, remissionem omnium peccatorum, et requiem sempiternam. Per.

Secreta.

In conspectu maiestatis tuę, quesumus, omnipotens deus, intercedente sancta (beata) dei genitrice maria et omnibus sanctis tuis, oblationes nostrę et preces acceptabiles ascendant, et tua propitiatione ueniam nobis et pacem tribue; hostem, et famem, ac pestem a nobis repelle; fidem, spem, et caritatem nobis largire; defensione tua nos semper circumtege; hostium nostrorum superbiam et uirtutem contere; omnibus nobis bona facientibus gratię tuę habundantiam retribue; discordantes ad pacis bonum conuerte; defunctis nostris requiem concede; et omnibus fidelibus tuis uitam sempiternam largire. Per.

Prefatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Quo moriente, illuminata sunt tartara; quo resurgente sanctorum est multitudo gauisa, quo ascendente angelorum exultauit caterua. Oramus ergo te, domine deus noster, ut, intercedentibus sanctis tuis, per ipsum peccatorum nostrorum abluas culpas, quo non in die manifestationis sue secundum malefacta nostra restituat, sed mitis appareat in iudicio quibus propitiatur in mundo, et ipsius tueamur brachio, de cuius maiestate omnes amici tui tecum gloriantur in celo; eorumque fruamur lucidis aspectibus, quorum deuoti solacia poscimus. Per quem maiestatem.

Postcommunio.

Per huius sacramenti mysterium atque uirtutem, quesumus, domine deus noster omnipotens, beata maria semper uirgine, et omnibus sanctis tuis intercedentibus, uitiorum nostrorum macule deleantur, et preces nostrę in conspectu maiestatis tuę acceptabiles inueniantur. Rex noster et regina, nec non episcopus noster (antistites nostri) populusque tuus a peccatis et hostibus liberentur, et fidei rectitudine roborentur; hostium nostrorum superbia et fortitudo proterantur; pestilentię et fames procul pellantur; bona nobis facientes gratię tuę abundantia repleantur; discordantes ad fraternam pacem reuocentur; defuncti nostri requiem consequantur; et omnes fideles tui, domine, uitam perpetuam adipisci mereantur. Per dominum.

Missa generalis pro uiuis et defunctis.

Pietate tua, quesumus, domine, nostrorum solue uincula peccatorum, et, intercedente beata maria cum omnibus sanctis tuis, papam nostrum, regemque nostrum et reginam nostram, et episcopos nostros uel abbates nostros, una cum omnibus congregationibus et familiis sibi commissis in omni sanctitate custodi; omnesque affinitate ac familiaritate nobis iunctos, seu omnes christianos, a uitiis purga, uirtutibus illustra; pacem et salutem nobis tribue; carnalia desideria repelle; hostes uisibiles et inuisibiles remoue; aeris temperiem indulge; fruges terrę concede; inimicis nostris ueram caritatem largire, et omnibus fidelibus uiuis et defunctis uitam pariter et requiem æternam concede. Per.

Secreta.

Deus, qui singulari corporis tui hostia totius mundi soluisti delicta, hac oblatione placatus maculas scelerum nostrorum absterge; et omnium christianorum fidelium uiuorum atque mortuorum peccata dimitte, eisque premia ęterna concede. Per.

Postcommunionem.

Sumpta, domine, sacramenta, quesumus, omnia crimina nostra detergant, omnemque prauitatem et infirmitatem, seu etiam hosticam rabiem atque subitam mortem, meritis sanctorum omnium a nobis procul repellant, et omnibus fidelibus uiuis et defunctis prosint ad ueniam, pro quorum quarumque tibi sunt oblata salute. Per.

XI. kal. aug. Sce. marię magdalene [1].

Gaudeamus omnes in domino diem festum cele-

[1] To the end of the Gospel this Missa agrees with that in the S. Missal; from the sequence onwards it differs from S. as it does throughout from R. Another Missa occurs in Y.

brantes sub honore marie magdalene, de cuius conuersione gaudent angeli et conlaudant filium dei.

Ps. Eructauit.

Collecta.

Largire nobis, clementissime pater, quo sicut beata maria magdalene dominum deum super omnia diligendo, suorum ueniam obtinuit peccaminum; ita pro nobis apud misericordiam tuam sempiternam, impetret beatitudinem. Per.

Epistola.

Mulierem fortem.

Gr. Adiuuabit eam deus. Alleluia.

V. Optimam partem elegit sibi maria que non auferetur ab ea in eternum.

Sequentia. Scalam ad celos.

Euangelium.

Rogabat ihesum quidam phariseus *.usque.* quoniam dilexit multum.

Off. Diffusa est gratia.

Secreta.

Offerimus, domine, preces et hostias, in honore sancte marie magdalene gaudentes; presta, quesumus, ut et conuenienter hęc agere, et remedium sempiternum ualeamus adquirere. Per.

Communio. Dilexisti iustitiam.

Postcommunio.

Deus, qui nos per unigenitum tuum, beate marię magdalene dilectione multa peccatorum remissionem sanctificasti, concede ut pietatis eius conpunctione et deuotione habere premia mereamur. Per dominum.

Sanctificet nos, domine, et muniat, intercedente beata maria magdalena, diuini muneris libatio, et celestium uirtutum coheredes faciat. Per.

Missa. Inuentio corporis sancti stephani protomartyris.

Etenim sederunt.

Ps. Beati inmaculati.

Collecta.

Deus, qui ad celebrandum nobis honorabile presentis diei festum, in beati martyris et leuite tui stephani inuentione tribuisti; te suppliciter exoramus, ut, ipso intercedente, mereamur in celestibus inueniri. Per.

Epistola.

Nemo militans deo.

Gr. Sederunt principes.

U. Adiuua me. Alleluia.

U. Uideo celos apertos.

Euangelium.

Dicebat ihesus turbis phariseorum et principibus iudeorum: Ue uobis qui edificatis monumenta prophetarum.

Off. In uirtute tua, domine.

Secreta.

Sacrificium tibi, domine, fidelium tuorum uotis oblatum serenus admitte; ut quod dilecto martyri tuo hodiernam inuentionis sue contulit gloriam, nobis ad redemptionem prosit æternam. Per dominum.

Prefatio.

U. D. æterne deus. Et in presenti festiuitate hostiam tibi immolare sollempnem, qua pretiosi martyris ac leuite stephani inuentione purifica, donum mundo spiritale cumulatur et gaudium. Quia enim te pura dilectione sequi non distulit, tu hanc illi gratiam remunerationis impendis, ut et inmarcessibilem se adipisci martyrii palmam, et ipsius obtentu populum tuum celestem introduci letetur ad gloriam. Per christum.

Communio. Uideo celos apertos.

Postcommunio.

Epularum tuarum alimento saginati te humiliter rogamus, domine deus noster, ut beati martyris tui stephani meritis ubique nos adiuues, cuius hodie reuelationis sollempnia celebramus. Per.

Alia.

Da, quesumus, domine, hanc presenti familię tuę gratiam, ut qui beati martyris tui et leuite stephani inuentionem annuo ueneratur obsequio, eo suffragante, te misericordem inueniri mereatur in cęlo. Per dominum.

XI. kal. sep. Octaua sanctæ mariæ ad martyres.

Concede, quesumus, omnipotens deus, ad beatę marię, semper uirginis, gaudia eterna pertingere, de cuius nos ueneranda assumptione tribuis annua sollempnitate gaudere. Per.

Secreta.

Subueniat, domine, plebi tuę dei genitricis oratio, quam etsi pro conditione carnis migrasse cognoscimus, in cęlesti gloria apud te pro nobis orare sentiamus. Per.

Postcommunio.

Famulorum tuorum, quesumus, domine, delictis ignosce. *Require ut supra.*

Item alia.

Adiuuet nos, quesumus, domine, beatę marię semper uirginis intercessio ueneranda, et a cunctis periculis absolutos in tua faciat pace gaudere. Per.

[XIII. kal. aug. S. margaretæ uirg. et mart.]

[D]eus, qui beatam uirginem margaretam ad cęlos per martyrii palmam peruenire fecisti, concede propitius ut sicut illa, te adiuuante, tyrannicam meruit seuitiam triumphare; ita nos, ipsa intercedente, uisibilium et inuisibilium hostium insidias ualeamus superare[1]. Per.

[*Secreta*].

(H)ęc uictima, domine, quesumus, pro beate uirginis margaretę martyrio oblata, et mentium nobis sanctitatem et corporum optineat sanctitatem[2]. Per. Pro cuius nomine penarum *require de S. Agatha.*

[*Postcommunio*].

[P]urificent nos, domine, quesumus, diuina sacramenta quę sumpsimus, et, beata intercedente uirgine martyreque tua margareta, ad presentis uitę prosperitatem, et futurę beatitudinem sempiternam nobis ea prouenire concedas. Per[3].

X. kal. iul. Missa de sancto albano sociisque eius.

Presta, quesumus, omnipotens deus, qui sanctum albanum martyrem tuum, et eius socios eadem tenpestate compassos martyrio coronasti, ut quemadmodum deuotam ipsorum passionis agimus memoriam, ita eorum sublimia apud te sentiamus patrocinia. Per dominum[4].

Secreta.

Hęc hostia salutaris, quesumus, domine, quam in sancti albani martyris tui sociorumque eius ueneranda commemoratione tuę maiestati suppliciter offerimus, et ligamina nostræ prauitatis absoluat, et tuę nobis misericordiæ carismata tribuat. Per[5].

Prefatio.

U. D. ęterne deus. Apud quem semper est presens et preclara sanctorum omnium uita, quorum nos mors pretiosa et almę beatitudinis ianua lętificat, et a cunctis aduersitatibus defendat. Quapropter laudabilis es in tuorum, commemoratione sanctorum et in magnę fidei affectu, et in tolerantia passionum, qua beatum albanum sociosque eius omne antiqui hostis superare fecisti machinamentum, quo ad capiendam egregii martyrii beatitudinem cum supernis ciuibus, nullis impediti retinaculis, te suffragante, peruenire potuerunt. Et ideo[1].

Postcommunio.

Quęsumus, omnipotens et misericors deus, ut quos in sanctorum tuorum ueneranda memoria de tuis sacris donis satiasti, per hec indulgentiam tuę propitiationis consequi mereamur. Per dominum[2].

Alia.

Omnipotens sempiterne deus, presta nobis propitius sanctorum martyrum tuorum albani sociorumque eius glorioso triumpho solidę fidei nos protegi, et eorum tolerantię passione proficere, et intercessionibus gaudere. Per.

IIII. non. iul. Translatio sancti martini episcopi.

Deus, qui populo tuo ęternę salutis beatum martirum ministrum concessisti, presta, quesumus, ut quem doctorem uite habuimus in terris, intercessorem semper habere mereamur in celis. Per[3].

Lectio epistolę beati pauli apostoli ad ebreos[4].

Fratres, omnis pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his[5] quę sunt ad deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis. Qui condolere possit his[6] qui ignorant et errant, quoniam et ipse circumdatus est infirmitate. Et propterea debet, quemadmodum pro populo, ita etiam et pro semetipso offerre pro peccatis, Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui uocatus a deo tamquam aaron, quemadmodum[7] scriptum est[7]. Tu es sacerdos in ęternum secundum ordinem melchisedech.

Secundum lucam[8].

In illo tempore dixit ihesus discipulis suis: Nolite timere, pusillus grex, quia conplacuit patri uestro dare uobis regnum. Uendite quę possidetis, et date elemosinam. Facite uobis sacculos qui non ueterescunt, thesaurum non deficientem in cęlis, quo fur non appropiabit[9], neque tinea corrumpit. Ubi enim thesaurus uester est, ibi et cor uestrum erit.

---

[1] S. p. 815. [2] S. p. 816.
[3] The rest of this page and the whole of fol. 342 a are blank.
[4] Z. fol. 3 a. There is a different Mass for St. Alban in Y.
[5] Z. fol. 3 a.

[1] Z. fol. 3 a. [2] Z. fol. 3 b. [3] S. p. 800.
[4] Heb. v. 1–6. [5] iis Vul.
[6] iis Vul. [7-7] sic . . dicit Vul.
[8] Luc. xii. 32–34. [9] appropiat Vul.

Secreta.

Omnipotens sempiterne deus, munera tuę maiestati oblata per intercessionem beati martini confessoris tui atque pontificis ad perpetuam fac nobis proficere salutem. Per.

Prefatio.

U. D. æterne deus. Qui mundum per sanctos doctores ad uerę fidei agnitionem illuminasti; De quorum societate beatus martinus excellentius enituit, uirtutum meritis copiosius effulsit; signorum titulis clarius eluxit; et totius pietatis populo tuo magister emicuit; Alios cęlestis doctrinę uerbis erudiuit; alios religiosę uitę exemplis roborauit; Ab omni quoque infirmitatis molestia multos sanauit; quosdam uero a demoniacis spiritibus liberauit; Alios quoque morte prereptos sacris orationibus resuscitauit, omnibus odor uitę factus ad salutem; ut omnes ad ęternę beatitudinis gloriam euocaret. Per christum dominum.

Postcommunionem.

Sacramenta salutis nostrę suscipientes concede, quesumus, misericors deus, ut beati martini nos ubique oratio adiuuet; in cuius ueneratione hęc tuę optulimus maiestati. Per.

Alia.

Cęlesti benedictione, omnipotens pater, populum tuum sanctifica, et beati martini confessoris tui atque pontificis festiuitate gaudentem, per intercessionem eiusdem protectoris nostri, fac nos in ęterna cum sanctis tuis gloria gaudere. Per.

Dominica XXIIII. post octabas pentecosten[1].

Excita, domine, quesumus, tuorum fidelium uoluntates, ut diuini operis fructum propensius exequentes, pietatis tuę remedia maiora percipiant. Per.

Secreta.

[P]ropitius esto, domine, supplicationibus nostris, et populi tui oblationibus precibusque susceptis, omnium nostrorum ad te corda conuerte; ut a terrenis cupiditatibus liberi ad cęlestia desideria transeamus. Per.

Prefatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Per quem sanctum et benedictum nomen maiestatis tuę ubique ueneratur, adoratur, predicatur et colitur, Qui est origo salutis, uia uirtutis, et tue propitiatio maiestatis. Per quem.

[1] A different Missa for this Sunday has been provided on p. 126.

Postcommunio.

[C]oncede nobis, domine, quesumus, ut sacramenti quod sumpsimus quicquid in nostra mente uitiosum est ipsius medicationis dono curatur. Per.

IX. kal. ian. Uigilia natalis domini.

Statio ad sanctam mariam.

Prefatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Cuius hodie faciem in confessione preuenimus. *Require retro.*

In primo gallicantu. Statio ad sanctam mariam.

Prefatio.

V. D. ęterne deus. Quia per incarnati uerbi mysterium noua mentis nostrę oculis lux tuę claritatis infulsit; Ut dum uisibiliter deum cognoscimus per hunc in inuisibilium amorem rapiamur. Et ideo.

In crepusculo lucis. Statio ad sanctam anastasiam.

Prefatio.

U. D. ęterne deus. Qui nostri saluatoris hodie lux uera processit. *Require.*

VIII. kal. ian. In die natalis domini.

Statio ad sanctum petrum apostolum.

Prefatio.

Quia per incarnati uerbi mysterium. *Ut supra.*

Dominica prima post natale domini.

V. D. ęterne deus. Quia per incarnati uerbi. *Ut supra, usque ad purificationem sanctæ marię.*

Kal. ian. Circumcisio domini.

Statio ad sanctam mariam.

Prefatio.

Quia per incarnati.

VIII. id. ian. Epiphania domini.

Statio ad sanctum petrum apostolum.

Prefatio.

U. D. ęterne deus. Quia cum unigenitus tuus in substantia nostrę mortalitatis apparuit, in nouam nos inmortalitatis suę lucem reperauit. Et ideo.

In octauis epiphaniæ domini.

Prefatio.

Quia cum unigenitus. *Ut supra.*

Feria IIII. In capite ieiunii.

Statio ad sanctam sabinam.

Prefatio.

V. D. æterne deus. Qui corporali ieiunio uitia comprimis, mentem eleuas, uirtutem largiris et premia. Per christum dominum nostrum.

Dominica prima in xl.

Statio ad lateranos.

Prefatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Qui pro nobis ęterno patri adę debitum soluit, et ueteris piaculi cautionem pio cruore detersit. Per.

Feria ii.

Statio ad uincula sancti petri.

Prefatio.

Qui corporali. *Ut supra.*

Dominica ii. in xl.

Prefatio.

V. D. per christum dominum nostrum. Qui pro nobis eterno patri.

Ut supra usque in dominicam palmarum, dominicis tantum.

In ebdomada iiiita. xl.me. Fer. iiii.

Statio ad sanctum petrum.

Prefatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Qui illuminatione suę fidei tenebras expulit mundi. *Require retro.*

Sabbato ante palmas. Domnus papa elemosinam dat. Sabbatum uacat. Dominica in palmis[1].

Lectio libri exodi[2].

In diebus illis uenerunt filii israel in helym, ubi erant duodecim fontes aquarum et septuaginta palmę, et castra metati sunt iuxta aquas. Profectique sunt de helym, et uenit omnis multitudo filiorum israel in desertum syn, quod est inter helym et synai, quintodecimo die mensis secundi postquam egressi sunt de terra egypti. Et murmurauit omnis congregatio filiorum israel contra moysen et aaron in solitudine, Dixeruntque ad[1] eos filii israel[1]: Utinam mortui essemus per manum domini in terra egypti, quando sedebamus super ollas carnium, et comedebamus panem in saturitate! cur induxistis nos in desertum istud, ut occideretis omnem multitudinem fame? Dixit autem dominus ad moysen: Ecce ego pluam uobis panes de cęlo. Egrediatur populus et colligat quę sufficiant[2] per singulos dies, ut temptem eum utrum ambulet in lege mea an non. Die autem sexta parent quod inferant, et sit duplum quam colligere solebant per singulos dies. Dixeruntque moyses et aaron ad omnes filios israel: Uespere scietis quod dominus eduxerit uos de terra egypti, et mane uidebitis gloriam domini[3], Audiui enim murmur uestrum contra dominum. Nos uero quid sumus quia mussitastis contra nos? Et ait moyses, Dabit uobis dominus uespere carnes edere, et mane panes in saturitate; eo quod audierit murmurationes uestras, quibus murmurati estis contra eum. Nos enim quid sumus? Nec contra nos est murmur uestrum, sed contra dominum. Dixitque moyses ad aaron: Dic uniuersę congregationi filiorum israel, Accedite coram domino; audiuit enim murmur uestrum. Cumque loqueretur aaron ad omnem cętum filiorum israel, respexerunt ad solitudinem, et ecce gloria domini apparuit in nube.

Deinde mittatur incensum in turibulum, et procedat archydiaconus, et legatur euangelium.

Secundum iohannem[4].

In illo tempore. Turba multa quę conuenerat ad diem festum *usque* ecce mundus totus post eum abit. *Require in euangelio ii ferię maioris hebdomadę.*

Deinde accedat episcopus et benedicat ramos ita dicendo:

Dominus uobiscum. Oremus.

Deus, cuius filius pro salute generis humani de cęlo descendit. *Require.*

Alia oratio.

Deus, qui temporibus noe famuli tui per columbam ramum oliuę uirentibus foliis in ore deferentem, post diluuii effusionem pacem hominibus redditam nuntiare

[1] Pamelius infers from this title, which occurs in the Gregorian Sacramentary, which he edited, that the following office is not Gregorian. The meaning of it is explained by Alcuin, Lib. de Div. Off. p. 245; Amalarius, de Eccles. Offic. lib. i. c. 9. p. 321, edit. Hittorp., Paris, 1624.

[2] Ex. xv. 27–xvi. 10.

[1-1] filii israel ad eos Vul.

[2] sufficiunt Vul.

[3] The R. Lection ends here. S. continues as here.

[4] Ioan. xii. 12–19.

uoluisti, et qui unigenito tuo domino nostro hierosolimam properanti pueros ebreorum cum ramis palmarum obuiam uenientes, laudesque concinentes osanna concrepare uoluisti; benedicere et sanctificare dignare hos palmarum diuersarumque frondium ramos, ut accipientes eos in manibus nostris, cum palma uictorię et fructu bonorum operum tibi placere ualeamus, atque ad resurrectionis gloriam, te largiente, peruenire mereamur. Per eundem.

Item alia.

Deus, qui hierusalem ueniens rex apellari et a pueris adorari uoluisti, benedicere dignare has frondes diuersarum arborum; et presta ut sicut eas aforis in amore nominis tui ferimus; ita etiam intrinsecus in aula pectoris nostri feruore dilectionis tuę inardescamus, saluator mundi, qui cum patre et spiritu sancto uiuis [1].

Sequitur alia oratio.

Omnipotens sempiterne deus, flos mundi, odor suauitatis, et origo nascentium, qui omnia legis et prophetarum oracula in filii tui domini nostri ihesu christi humilitate declarasti, cui etiam uenienti hierosolimam deuotam laudibus hodierna die obuiam fecisti turbam procedere, respice propitius ad debitam populi tui seruitutem, et huius creaturę nouitatem tua uirtute sanctifica; ut sicut tunc prioris populi gratus tibi extitit deuotionis affectus, ita nos quoque in ueritate confessionis sanctissimi nominis eius hęc eadem peruoluta anni tempore frequentantes, purificatis sensibus dignum tibi referamus obsequium; ut uelut florum uarietate piis uernantes studiis, sarcina carnis deposita, cum odore bonorum operum in cęlesti hierusalem eidem filio tuo domino nostro ihesu christro ualeamus occurrere. Qui tecum uiuit.

Deinde spargentur rami palmarum cum aqua benedicta, et turificentur cum incenso et thimiamate; et diuidantur, primo clero, deinde populo. Et interim incipiat cantor hanc antiphonam, et iterum incipiat aliam.

Pueri hebreorum tollentes.
Ant. Pueri hebreorum uestimenta.
Ant. Osanna filio dauid.

Finita antiphona pergant ad processionem cum candelabris et turibulis.

Antiphonę ad processionem.

Cum appropinquaret.
Ant. Cum audisset populus.
Ant. Ante sex dies sollempnitatis paschę.
Item alia ant. Occurrunt turbę.

[1] Corpus Missal, p. 186.

Tunc episcopus siue presbiter faciat sermonem de sancta cruce, et incipiat antiphonam:

Aue, rex noster.

Et omnes prosternant se ad terram. Finita antiphona, cantor incipiat:

R. In die qua inuocaui te, domine.

Cum uersu. Et si necesse est, cantent de responsorio ii. aut iii. Finitis responsoriis, procedant pueri duo aut tres, et canant hos uersiculos.

Gloria, laus, et honor.
Israel es tu rex.
Cętus in excelsis.

Tunc portetur crux in antea, et cum introierint ecclesiam, sequente clero ac populo, dicat cantor:

R. Ingrediente domino. *Cum uersu,*
Ex ore infantium.

Finito responsorio, incipiat prior hanc antiphonam et chorus similiter.

Collegerunt.

Antiphona finita, duo fratres canunt uersum,

Unus autem ex ipsis.

Tunc episcopus pergat, et stet in medio ęcclesię, et dicat hanc collectam:

Deus, qui dispersa congregas. *Require.*

Dominica vi. in xl. hoc est in ramis palmarum.

Statio ad sanctum iohannem in lateranis.

Prefatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Per quem nobis indulgentia largitur. *Require.*

Feria v. hoc est in cena domini.

Statio ad sanctum petrum apostolum.

Ante missam uero faciant mandatum cum peregrinis et hospitibus.

Deus, a quo et iudas.

Secreta.

Ipse tibi.

Prefatio.

V. D. per christum dominum nostrum. Quem in hac nocte inter sacras epulas increpantem mens sibi conscia traditoris ferre non potuit. *Require.*

Infra actionem.

Communicantes. *Require.*

Item in fractione.

Hanc igitur. *Require.*

Qui pridie quam pro nostra omnium salute pateretur, hoc est, hodie, accepit panem in sanctas ac uenerabiles manus suas, eleuatis oculis in cęlum ad te deum patrem suum. *Et ita per ordinem usque* Per quem hęc omnia.

Tunc offerantur pontifici oleum de ampullis quas offerunt populi, unguendos tam infirmos quam energuminos. Et in ultimo, antequam dicatur, Per quem hęc omnia, *exorcizet et benedicat illud, tam ipse quam omnes presbiteri qui assunt, ita ut tantum possit a circumstantibus audiri.*

Exorcismus olei.

Exorcizo te, inmundissime spiritus, omnisque incursio satanę, et omne fantasma, in nomine patris, et filii, et spiritus sancti, ut recedas ab hoc oleo, ut possit effici unctio spiritalis, ad corroborandum templum dei uiui; ut in eo possit spiritus sanctus habitare, per nomen dei patris omnipotentis, et per nomen dilectissimi filii eius, domini nostri ihesu christi. *Et non peragatur conclusio.*

Benedictio eiusdem olei.

Emitte, domine, spiritum tuum paraclytum de cęlis in hanc pinguedinem oliuę, quam de uiridi ligno producere dignatus es ad refectionem mentis et corporis; ut tua sancta benedictione sit omni tangenti hoc unguentum salubrę cęlestis medicinę tutamen mentis et corporis, ad euacuandos omnes dolores, omnesque infirmitates, omnemque egritudinem mentis et corporis; unde unxisti sacerdotes, reges, prophetas et martyres. Krysma (uel carysma) tuum sit perfectum, domine, nobis a te benedictum, permanens in uisceribus nostris, in nomine domini nostri ihesu christi.

Item benedictio eiusdem olei, ad omnem languorem, quocumque tempore, et nulla in huius olei benedictione conclusio dicatur, antequam subinferatur, Per quem hęc.

In tuo nomine, deus pater omnipotens, et ihesu christi filii tui domini nostri signo, et in uirtute spiritus sancti, hanc creaturam olei exorcizamus, simulque sanctificamus, quia ita benignus dominus per suos apostolos declarare dignatus est, dicens: Si quis infirmatur in uobis, inducat presbiteros, et orent super eum, unguentes eum oleo in nomine domini, et oratio fidei saluabit infirmum; et si in peccatis sit, dimittentur ei. Et iterum per ipsum omnia possibilia esse credentibus docuisti, et ut cunctum seculum eius claritate saluares, sic per eundem locutus es dicens: Petite et dabitur uobis; querite et inuenietis; pulsate et aperietur uobis. Quapropter, domine, tua ineffabili bonitate comperta summissis precibus, credentes nullum alium deum nisi te, domine, qui diues es in misericordia, celeriterque subuenis, te peritissimum medicum imploramus, ut, apertis cęlis, spiritus sancti uelocitate deducta, uirtutis tuę medicinam in hoc oleum propitius infundas. Descendat super hoc oleum potentię tuę donum; descendat claritas et origo uirtutum; descendat benignitas et puritas sanitatis. Exorcizetur crucis christi uexillo. Benedicatur dextera maiestatis tuę; et corroboretur filii tui domini nostri signaculo. Presto sint, domine, angeli et archangeli, et omnis militia cęlestis. Assit apostolorum ac martyrum, et fidelium sacerdotum, uel etiam aliorum seruorum tuorum dignissima oratio; sub quorum presentia dum in tuo nomine, domine, pater inmense, hoc unguentum compositionis atque permixtionis dederimus, liniendis corporibus, infirmis continuo peragratis uisceribus eorum omnem euomant uiolentiam fellis. Prosit, pater misericordiarum, febribus, et dissenteria laborantibus. Prosit paraliticis, cęcis, et claudis, simulque uexaticiis. Quartana, tertiana, et cotidiana excutiat frigora. Mutorum ora resoluat; arentia membra reficiat; dementiam mentis ad scientiam reuocet, dolorem capitis, oculorum infirmitatem, manuum, pedum, brachiorum, pectorum, simulque et intestinorum atque omnium membrorum, tam extrinsecus quam intrinsecus, et medullarum dolorem expellat; somnum quietis infundat, et salutem conferat sanitatis. Si qua uero maligna uel uenenosa nascentia in corporibus quorumcumque fuerint generata, tactus huius unguenti omnes radicitus eorum arefaciat sationes. Morsus uero bestiarum, canum rabiem, scorpionum, serpentum, uiperarum, atque omnium monstruosorum leniat dolores; et superinducta sanitate plagarum sopiat cicatrices. Impetum quoque demonum, uel incursiones inmundorum spirituum, atque legionum malignarum uexationes, umbras, et inpugnationes, et infestationes, artes quoque maleficorum, chaldeorum, augurum, et diuinorum incantationes, et uenena promiscua, quę spirituum inmundorum uirtute nefanda et exercitatione diabolica conficiuntur, iubeas, domine, per hanc inuocationem tuam ab imis uisceribus eorum omnia expelli, ut exiens inimicus de corporibus famulorum, famularumque tuarum omnium, confusus et excruciatus, et nullam in eis maculam relinquens, a tuis sanctis angelis constringatur; et in inferno sicut eum expectat digna sententia gehennę ignibus mancipetur; nec ultra ad eos

habeat ingrediendi locum, sed saluati famuli tui ab his omnibus malis referant honori tuo laudes in perpetuum sempiternas, et sciant quia tu es deus, inseparabilis trinitas, regnans in secula. Per christum dominum nostrum.

Et tunc dicatur,

Per quem hęc omnia, domine, semper bona creas + santificas + uiuificas + benedicis, et nobis famulis tuis largiter prestas, ad augmentum fidei et remissionem omnium peccatorum, [e]t est tibi deo patri omnipotenti, ex ipso, et per ipsum, et in ipso omnis honor, uirtus, laus, gloria, imperium, perpetuitas, et potestas.

Tunc dicatur alte,

Per omnia secula seculorum. Amen.

Oremus.

Ipsius preceptum est, domine, quod agimus, in cuius nunc presentia postulamus, da sacrificio auctorem suum, ut impleatur fides rei in sublimitate mysterii; ut sicut ueritatem cęlestis mysterii exequimur, sic ueritatem dominici corporis et sanguinis hauriamus, per eundem dominum nostrum dicentes:

Pater noster, qui es in cęlis. *Et cetera.*

Et oleum reportetur et in loco suo conseruetur. Missa uero ordine suo agatur usque dum benedictiones episcopales soluantur.

Benedictio in caena domini.

Benedicat uos deus, qui per unigeniti sui passionem uetus pascha in nouum uoluit conuerti; concedatque uobis, ut, expurgato ueteris fermenti contagio, noua in uobis perseueret conspersio.

Et qui ad celebrandam redemptoris nostri cęnam mente deuota conuenistis, ęternarum dapium uobiscum epulas reportetis.

Ipsiusque opitulante clementia, mundemini a sordibus peccatorum, qui ad insinuandum humilitatis exemplum pedes uoluit lauare discipulorum.

Quod ipse prestare dignetur, cuius regnum.

Benedictio dei patris, et filii, et spiritus sancti descendat super uos.

Et statim dicit,

Et pax domini sit semper uobiscum.

Tunc communicet solus pontifex ante altare, et diaconus offerat ei calicem, et non frangat oblatas, nisi eam solam unde ille communicat illo tantum die. Postquam communicauerit episcopus, ponat diaconus calicem super altare. Deinde acceptam a subdiacono patenam ponat iuxta calicem de latere sinistro; et statim a duobus subdiaconibus utrimque cooperiatur de sindone munda, quam prius preparauerant in ora altaris e regione pontificis, post corporalem expansam. Tunc domnus episcopus uadat ad sedem suam cum diaconibus, et expectet.

Ordo de consecratione principalis crismatis.

Expectante uero in sede sua pontifice, ueniant ad sacrarium .xii. presbiteri, et ceteri clerici, quantum opus sit ad deferendum cum omni decore oleum crismale, ac oleum catecuminorum et neophitorum, usque in ecclesiam ante episcopum. Sint enim idem presbiteri parati, et cum eis ceteri clerici casulis et sollempnibus uestimentis. Tunc duo acoliti accipientes illas duas ampullas, quę ad crisma et ad oleum catecuminorum consecrari debent, inuolutas cum sindonibus de albo serico, ita ut uideri possint a medio. Teneant in brachio sinistro, proiectis sindonibus super scapulam sinistram, ita ut pertingant ad scapulam dextram; quatinus possint dependentia retineri. Et procedant, et ordinent se illi presbiteri et predicti clerici rite et ordinabiliter, ita ut primum ambulent duo acoliti cum candelabris et ardentibus cereis. Deinde portentur duę cruces; et inter illas medium crismale oleum. Post eas portentur duo turibula cum incenso; et inter illa medium oleum catecuminorum. Deinde portetur euangelium, ut impleatur omne bonum. Postea sequantur, bini et bini, illi .xii. presbiteri, testes et cooperatores eiusdem sacrosancti crismalis mysterii. Tunc uero subsequantur pueri, in laudem eiusdem mysterii concinentes hos uersus ad hoc congruentes:

Audi, iudex mortuorum, una spes mortalium;
  Audi, uoces proferentium donum pacis pręuium.
O redemptor, sume carmen temet concinentium.
Arbor fęta oliuarum hoc sacrandum protulit,
  Fert hoc prona presens turba saluatori seculi.
    O redemptor!
Stans ad aram immo supplex infulatus pontifex,
  Debitum persoluit om[n]e consecrato crysmate.
    O redemptor!
Consecrare tu dignare rex perennis glorię
  Hoc oliuum, signum nouum, iura contra demonum.
    O redemptor!
Vt notetur sexus omnis unctione crismatis,
  Et medetur sauciata dignitatis gloria.
    O redemptor!
Lota mente, sacro fonte aufugantur crimina,
  Uncta fronte sacrosancta influunt carismata.
    O redemptor!

Corde natus ex parentis, aluum implens uirginis,
Presta lucem, claude mortem crysmatis consortibus.
O redemptor !
Sit dies hęc festa nobis seculorum seculis,
Sit sacrata digna laude, nec senescat tempore.
O redemptor[1] !

Venientibus autem eodem ordine in chorum, et stantibus ad orientem uersis, uersibusque finitis, interea ordinent se lectores, hostiarii, acoliti, et subdiaconi, et stent in ordine suo secundum eos gradus ubi ascenditur ad altare; ita ut subdiaconus sit sextus in eminentiori loco, et iuxta eum archidiaconus qui legebat euangelium, ita inuolutam ampullam suscipientes per ordinem ut ascendat. Et dum peruenerit ad archidiaconum, ille perferat eam ita inuolutam una cum sindone ante pontificem. Interim autem unus subdiaconus deferat uasculum cum balsamo alii diacono, et ille pontifici ante altare. Tunc ordinentur circa episcopum hinc et hinc eadem candelabra, et cruces, et turibula atque euangelium, nec non et predicti .xii. presbiteri, testes et adiutores eiusdem mysterii; ita ut diaconi post dorsum episcopi stent; presbiteri uero a dextris et a sinistris; cruces uero et cetera utrinque inter illos media. His ita statutis, conuertat se episcopus, aut cui ille precepit, tam ad clerum quam ad populum, et faciat sermonem de consecratione crysmatis congruentem. Tunc conuertat se ad orientem, et intrat in consecrationem principalis crismatis, archidiacono tenente ipsum ampullam in sinistro brachio inuolutam sindone, ut supra diximus. Et primo misceat balsamum cum oleo, dicens:

Hęc commixtio liquorum fiat omnibus perunctis propitiatio, et custodia salutaris, in secula seculorum. Amen.

Sequitur super utrumque balsami et olei.

Oremus dominum nostrum omnipotentem, qui inconprehensibilem unigeniti filii sibique coęterni diuinitatem mirabili dispositione uerę humanitati inseparabiliter coniunxit; et gratia cooperante sancti spiritus, oleo exultationis pre participibus suis liniuit; ut homo fraude diaboli perditus, gemina et singulari constans materie perenni redderetur de qua exciderat hereditati; quatinus hos diuersis creaturarum speciebus liquores creatos sanctę trinitatis perfectione bene + dicat, benedicendo sancti + ficet, concedatque ut simul permixti unum fiant; et quicumque exterius inde perunctus fuerit ita interius liniatur, quo omnibus sordibus corporalis materię carens se participem regni cęlestis effici gratuletur. Per eundem dominum nostrum.

Deinde, antequam benedicatur, halat ter super ipsam ampullam, et dicat lenta uoce exorcismum crismalis olei.

Exorcismus olei.

Exorcizo te, creatura olei, per deum patrem omnipotentem, qui fecit cęlum, et terram, mare, et omnia quę in eis sunt; ut omnis uirtus aduersarii, omnisque exercitus diaboli, omnisque incursio, et omne fantasma satane eradicetur et effugetur a te, et fiat omnibus qui ex te unguendi sunt in adoptionem filiorum per spiritum spiritum, in nomine dei patris omnipotentis, et in caritate ihesu christi filii eius domini nostri, qui cum eo uiuit et regnat deus in unitate eiusdem spiritus sancti.

Tunc dicat alta uoce,

Per omnia secula seculorum.
Dominus uobiscum.
Sursum corda.
Gratias agamus domino deo nostro.

Prefatio.

U. D. ęquum et salutare, nos tibi semper et ubique gratias agere, domine, sancte pater, omnipotens ęterne deus. Qui in principio inter cętera bonitatis et pietatis tuę munera terram producere fructifera ligna iussisti; in ter quę huius pinguissimi liquoris ministrę oleę nasceretur, quarum fructus sacro karismati (uel cris) deseruiret. Nam et dauid, prophetico spiritu gratię tuę sacramenta prenoscens, uultus nostros in oleo exhilarandos esse cantauit. Et cum mundi crimina diluuio quondam expiarentur effuso, similitudinem futuri muneris columba demonstrans, per oliuę ramum pacem terris redditam nuntiauit. Quod in nouissimis temporibus manifestis est effectibus declaratum, cum, baptismatis aquis omnium criminum commissa delentibus, hęc olei unctio uultus nostros iocundos efficit ac serenos. Inde etiam moysi famulo tuo mandatum dedisti, ut aaron fratrem suum, prius aqua lotum, per infusionem huius unguenti constitueret sacerdotem. Accessit ad hoc amplior honor, cum filius tuus ihesus christus dominus noster lauari se a iohanne undis iordanicis exegisset; ut spiritu sancto in columbę similitudine desuper misso, unigenitum tuum, in quo tibi optime placuisset, testimonio subsequentis uocis ostenderes, et hoc illud esse manifestissime comprobares, quod eum oleo lętitię pre consortibus suis unguendum dauid propheta cecinisset. Te igitur deprecamur, domine, sancte pater,

[1] Sarum Gradual, edit. 1527, fol. xcv. It is printed among 'Hymni ἀδέσποτοι cir. sæc. x–xiii. conditi.' in Daniel's (H. A.) Thesaurus Hymnologicus, tom. I. p. 237, no. ccxvi. Its origin is traced, ib. iv. 157.

omnipotens ęterne deus, per eundem ihesum christum filium tuum dominum nostrum, ut huius creaturę pinguedinem sanctificare tua benedictione digneris, et sancti spiritus ei admiscere uirtutem, cooperante potentia christi tui; a cuius sancto nomine crisma nomen accepit. Unde unxisti sacerdotes, reges, prophetas, et martyres, ut spiritalis lauacri baptismo renouandis creaturam crismatis in sacramentum perfectę salutis uitęque confirmes; ut sanctificatione unctionis infusa, corruptione primę natiuitatis absorta, sanctum uniuscuiusque templum acceptabilis uitę innocens odore redolescat, ut secundum constitutionis tuę sacramentum regio, et sacerdotali, propheticoque honore perfusi, uestimento incorrupti muneris induantur, ut sit his qui renati fuerint ex aqua et spiritu sancto crisma salutis et sanctificationis, eosque ęternę uitę participes, et cęlestis glorię facias esse consortes. Per eundem.

Oratio ad consummandam crismatis benedictionem.

Oremus.

Dominator, domine deus, rex unctus, auctor unguenti, speciosus forma, speciosior unctione, sacrator ipse tuus, ipse omnium consecrator; qui unguentum de potestate sanctificas, potestatem consecras de unguento; de unguento fecisti crisma, de crismate nomen quod est super omne nomen; ut in nomine isto sit regalis unctio christianis. In tuo ergo nomine fiat hęc creatura iam crisma, et habeatur ut crisma, forma crucis, signum frontis, sacri titulus bellatoris, ut hoc crismate mulceatur auditus, purificetur uisus, odoratus suauescat, soporetur (uel sap-) gustus, tactus in trinitate solidus sit; ut talibus stipendiis domini milites decorati, atque ambrosio rore madidi, imperanti seruiant non suadenti, et signati hoc crismate sancto, signiferi esse mereantur cęlestes; per te, ihesu christe, saluator mundi, qui uiuis et regnas deus per omnia secula seculorum. Amen.

Finita benedictione, domnus episcopus salutat crisma nudum, et ministri qui iuxta eum sunt. Et ita iterum per ordinem descendat sicut ascendit. Et tenente ampullam acolito, deferatur omnibus cooperta ad salutandum per ordinem, ut a nemine nuda uideatur. Hoc facto summo honore procuretur, usque dum altera ampulla ascendat; et iterum descendat, ut ambę honorifice ad locum suum redeant.

Incipit exorcismus olei quo unguendi sunt catecumini. Descendente autem ampulla cum crismate, statim altera cum oleo catecuminorum cooperta ascendat sicut prior ante episcopum; et halat in ipsam ter, sicut in priore, sed tacite, ordine quo supra delatam. Et in primis faciat ei exorcismum, et benedicat eam, quasi lectionem legeris.

Exorcismus olei catecuminorum.

Exorcizo te, creatura olei, in nomine dei patris omnipotentis, et in nomine ihesu christi, et spiritus sancti, ut in hac inuocatione trinę potestatis atque unius uirtute deitatis, omnis nequissima uirtus aduersarii, omnis inueterata malitia diaboli, omnis uiolenta occursio, omne confusum et cęcum fantasma eradicetur, et effugetur, et discedat a creatura huius olei ad utilitatem hominum constituta; ut fiat hęc unctio diuinis sacramentis purificata in adoptionem carnis et spiritus eis qui ex eo ungui debent in remissionem omnium peccatorum; ut efficiantur eorum corpora ad omnem gratiam spiritalem accipiendam sanctificata. Per eundem dominum nostrum ihesum christum filium eius, qui uenturus est.

Dominus uobiscum.

Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Deus, incrementorum omnium et profectuum spiritalium remunerator, qui uirtute sancti spiritus tui inbecillarum mentium rudimenta confirmas, te oramus, domine, ut uenturis ad beatę regenerationis lauacrum tribuas per unctionem huius creaturę purgationem mentis et corporis; ut si quę illis aduersantium spirituum inhesere maculę ad tactum sanctificati olei huius abscedant. Nullus spiritalibus nequitiis locus; nulla refugis uirtutibus sit facultas; nulla insidiantibus malis latendi licentia relinquatur; sed uenientibus ad fidem seruis tuis, et sancti spiritus tui operatione mundandis, sit unctionis huius preparatio utilis ad salutem, quam etiam cęlestis regenerationis natiuitate in sacramento sunt baptismatis adepturi. Per dominum nostrum ihesum christum filium tuum, qui uenturus est.

Tunc domnus episcopus, et qui iuxta eum sunt, salutent eam; et descendat per ordinem sicut et altera, et deferatur omnibus ad salutandum. His ita peractis eodem ordine et decore quo ascenderant in ecclesiam redeant ambę ampullę ad sacrarium. Tunc pontifex lauet manus, et diaconi uadant ad altare, et discooperiant sancta. Et pontifex ueniens ad altare diuidat oblatas ad frangendum, et communicet populus omnis ordine suo; et sumat de ipsis oblatas integras ad seruandum usque mane diei parasceues de quibus communicent absque sanguine domini. Sanguis uero eadem die penitus consumatur, et scola dicit: Agnus dei, qui tollis, *absque osculo; et communionem.* Dominus ihesus, *cum psalmo et* Gloria Patri. *Fractis autem oblatis communicent presbiteri primo, postea*

diaconi, et ceteri omnes, et ita perficiatur missa pleniter ordine suo.

Postcommunio.

Refecti uitalibus alimentis.

Alia.

Concede, quesumus, domine, ut perceptum noui testamenti mysterium et corpore sentiamus et mente. Per.

Et pontifex descendat in sacrarium, mandans presbiteris quid uoluerit. Tunc crisma nouum cum ueteri misceatur, si quid residuum sit. Similiter et oleum, et ita diuidatur per presbiteros, et finita sunt ista. Ad uesperum in cena non dicatur Deus in adiutorium, *sed dicatur antiphona* Calicem salutaris, *cum psalmo* Credidi propter. *Ant.* Cum his qui oderunt pacem. *Psalmus*, Ad dominum cum tribularer. *Ant.* Ab hominibus. *Ps.* Eripe. *Ant.* Custodi me. *Ps.* Domine, clamaui. *Ant.* Considerabam. *Ps.* Uoce mea. *Statim sequitur ant.* Cęnantibus autem. *Ps.* Magnificat *et* Kyrie eleyson, *ut supra, et preces.*

Oratio ad uesperum.

Deus, cuius cęnam sacratissimam ueneramur, ut ea digni inueniamur, munda nos, quesumus, a sordibus peccatorum, qui, ad insinuandum humilitatis exemplum, pedes tuorum hodie lauare dignatus es discipulorum. Qui cum patre et spiritu sancto uiuis.

Cum autem scola dicit primam antiphonam, Calicem salutaris, *statim duo acoliti parati cum nigris casulis incipiant expoliare altaria usque dum finitur uespera. Postea tollantur. A uespera autem huius diei nuda sint altaria usque in mane sabbati. Expletis omnibus procedit domnus episcopus cum omni alacritate cum presbiteris et clero, si uult ante cibum, uel post cibum, ad locum ubi mandatum perficere uult. Sintque ibi parati processores ; acoliti duo cum candelabris duobus, tertius turibulum portans, quartus cum thimiamaterio, et subdiaconus euangelium ferens, et diaconus imponat euangelium :* Ante diem festum *usque* non est seruus maior domino suo.

Feria sexta parasceues, quę et sexta sabbati dicitur, missa non cantatur, sed neque in sabbato sancto donec ad uigilias noctis. In ipso autem die, hoc est, feria .vi. hora quinta, deportetur lumen, ut supra, ab archidiacono seu preposito, et illuminentur lampades .vii. uel ut alius ordo precipit, id est, romanus, illuminantur duę inde candelę ad ministerium ad altare ubi officium agitur. Conueniunt omnes uero ęcclesiastici nec non et laici, et procedat domnus episcopus, uel qui uicem illius tenuerit, in ęcclesia statuta infra urbem, non tamen in maiorem ęcclesiam, ubi mos est salutiferam crucem salutare, et preparant se presbiteri et archidiaconus, et diaconi, uel ceteri, quantum opus est, ad ministrandum domno episcopo ad missam, cum cantoribus et reliquis ministris, uestibus quadragesimalibus induti, scilicet planetis fuscis, non nudis pedibus. Non enim licet presbiterum, diaconum, uel acolitum ad altare ministrare per nudos pedes. Procedentes de sacrario usque ad altare, absque ullo cantu, prostrato omni corpore in terram diutius, oratione completa atque osculato altari, uadunt ad sedem pontificis more solito ; et mittitur paruum lintheum super altare nudum de sub euangelio. Ante euangelium uero non portentur candelę uel incensum. Et dum ueniens pontifex de sacrario processerit ante altare ad orandum super oratorium, sicut mos est, statim ut surrexerit cum silentio ascendat ad sedem. Quo sedente, statim ut annuit archidiaconus subdiacono, subdiaconus ascendat ad legendum, et legitur prima lectio in osee, In tribulatione sua mane. *Et post lectionem cantatur canticum,* Domine, audiui. *Et dicit pontifex,* Oremus. *Et diaconus,* Flectamus genua, *statim* Leuate, *et dicit orationem,* Deus a quo et iudas. *Sequitur altera lectio in exodo,* Dixit dominus ad moysen. *Sequitur tractus,* Eripe me, domine. *Quo finito, legitur absque salutatione passio, ubi non dicitur passio, sed tantum,* In illo tempore egressus ihesus. *Nec incensum ibi portetur. Hac expleta statim duo diaconi nudant altare sindone quę prius fuerat sub euangelio posita in modum furantis. Aliqui uero, antequam legatur passio domini, preparant sindones duas sibi coherentes ; et in eo uersu ubi legitur.* Partiti sunt uestimenta. *Scindunt hinc inde ipsas sindones desuper altare in modum furantis, et secum auferunt. Tunc uenit pontifex ante altare, siue, ut in alio ordine legitur, transit in dexteram partem ecclesie, infra thronum, et dicat,* Oremus. *Et diaconus,* Flectamus genua. *Et orat diutissime. Et diaconus,* Leuate, *et dicat orationes sollemnes ad hierusalem,* Oremus, dilectissimi nobis, deum patrem. *In primis pro ecclesia sancta dei, et ceteras per ordinem, sicut in libro sacramentorum continetur, sicut supra in quarta feria, pronuntiante diacono,* Flectamus genua, *nisi pro iudæis tantum non flectatur genu. Subdiaconi stant retro altare, et ibi sicut ceteri flectentes genua, non tamen terga uertentes altari. Quas ut finierit, omnes tacite exeant foras. Notandum uero est quia in romana ecclesia extinguitur totus ignis in hac feria, hora sexta, et reaccenditur hora nona. Presbiteri uero ęcclesiarum, siue de urbe, seu de suburbanis, uadunt per ęcclesias suas, ut hoc ordine, hora nona, cuncta usque ad uesperam faciant, hoc tantum mutantes, ut ubi pontifex meminit aposto-*

licum, ipsi nominent episcopum suum. Ad uesperum tam in ęcclesia ubi pontifex dicit orationes, quam et in ceteris ęcclesiis presbiterorum, post orationes preparatur crux ante altare, interposito spatio inter ipsam et altare, sustentata hinc inde a duobus acolitis, posito ante eam oratorio. In cuius laude dicitur cum uersibus, Agyos, agyos. Popule meus. *Uenit pontifex solus et adoratam deosculatur crucem. Deinde presbiteri, et diaconi, et ceteri per ordinem, deinde populus. Pontifex uero redit in sedem suam usque dum omnes salutent crucem. Nam salutante pontifice crucem uel populo, canitur semper antiphona*, Ecce lignum crucis, *cum psalmo*, Beati inmaculati. *Item*, Crucem tuam adoramus. *Ps.* Deus misereatur. *Ant.* Dum fabricator mundi, *cum uersibus* Crux fidelis.

In sabbato sancto pascę.

Prefatio.

U. D. ęquum et salutare. Te quidem omni tempore sed in hac potissimum nocte. *Require.*

In die sancto pasche.

Statio ad sanctam mariam maiorem.

Prefatio.

V. D. ęquum et salutare. Te quidem omni tempore sed in hoc potissimum die. *Per illos .vii. dies, et deinceps cotidie usque ascensionem domini.*

In uigilia ascensionis domini.

Preaftio.

U. D. per christum dominum nostrum. Qui post resurrectionem suam omnibus discipulis. *Require.*

In ascensione domini.

Statio ad sanctum petrum.

Prefatio.

Qui post resurrectionem suam. *Ut supra.*

Dominica .i. post ascensionem domini.

Prefatio.

Qui post resurrectionem suam *et* Communicantes *et* Hanc igitur *dicenda sunt sicut in ascensione domini usque in uigiliam pentecostes.*

In sabbato sancto pentecosten.

Legantur lectiones .iiii. et lectio libri dicatur.

In ipsa uigilia. Statio ad lateranos.

Prefatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Qui ascendens super omnes cęlos. *Require.*

In die sancto pentecosten.

Statio ad sanctum petrum.

Prefatio.

V. D. per christum dominum nostrum. Qui ascendens super omnes cęlos. *Ut super, per vii. dies.*

Dominica iii. post octauas pentecosten.

Prefatio.

U. D. ęterne deus. Qui cum unigenito filio tuo et spiritu sancto unus es deus. *Require retro de sancta trinitate.*

Dominica i. de aduentu domini.

Statio ad sanctum petrum apostolum.

Prefatio.

U. D. ęterne deus. Qui per beatę marię uirginis partum ęcclesię tuę tribuisti celebrare. *Require in annuntiatione sanctę marię.*

VII. kal. ian. Natale sancti stephani protomartiris.

Prefatio.

Vere dignum, ęterne deus. Quia per incarnati uerbi mysterium. *Require.*

VIII. kal. feb. Conuersio sancti pauli.

Prefatio.

U. D. ęterne deus. Qui ecclesiam tuam in apostolicis tribuisti consistere fundamentis; de quorum collegio beati pauli apostoli tui sollemnia celebrantes tua, domine, preconia non tacemus. Et ideo.

In purificatione sanctæ mariæ.

Prefatio.

U. D. ęterne deus. Quia per incarnati uerbi. *Require.*

VIII. kal. mar. Cathedra sancti petri.

Prefatio.

V. D. ęquum et salutare. Te, domine, suppliciter exorare. *Require in natale apostolorum petri et pauli.*

VI. kal. mar. Sancti mathię apostoli.

Prefatio.

U. D. ęterne deus. Qui ęcclesiam tuam in apostolicis. *Ut supra.*

VIII. kal. apr. Annuntiatio sanctę marię.

Prefatio.

V. D. ęterne deus. Qui per beatę marię uirginis partum. *Require.*

Kal. mai. Apostolorum philippi et iacobi.

Prefatio.

U. D. ęterne deus. Qui ęcclesiam tuam in apostolicis tribuisti consistere fundamentis; de quorum collegio beatorum apostolorum tuorum philippi et iacobi sollemnia celebrantes tua, domine, preconia non tacemus. Et ideo.

V. non. mai. Inuentio sanctę crucis.

Prefatio.

V. D. per christum dominum nostrum. Qui per passionem crucis mundum redemit. *Require.*

III. idus mai. Dedicatio ęcclesię sanctę marię ad martyres.

Deus, qui inuisibiliter omnia contines, et tamen pro salute generis humani signa tuę potentię uisibiliter ostendis, templum hoc potentia tuę inhabitationis illustra; ut omnes qui huc deprecaturi conueniunt, ex quacumque tribulatione ad te clamauerint, consolationis tuę beneficia consequantur. Per dominum.

Lectio libri apocalipsis iohannis apostoli[1].

In diebus illis uenit angelus et locutus est mecum dicens: Ueni[2], ostendam tibi sponsam, uxorem agni. Et sustulit me in spiritu in montem magnum et altum, et ostendit mihi ciuitatem sanctam hierusalem descendentem de cęlo[1], habentem claritatem dei. Lumen eius simile lapidi pretioso tamquam lapidis[2] iaspidis, sicut cristallum. Et habebat murum magnum et altum, [3]habens .xii. portas[3] et in portis angulos duodecim; et nomina inscripta, quę sunt nomina .xii. tribuum filiorum israel. Ab oriente portę tres; ab aquilone portę tres; ab austro portę tres; ab occasu portę tres. Et murus ciuitatis habens fundamenta .xii.(cim) et[4] ipsis .xii.(cim) nomina apostolorum et[5] agni. Et qui loquebatur mecum habebat mensuram arundinem auream, ut metiretur ciuitatem, et portam eius, et murum. Et ciuitas in quadro posita est, et longitudo eius tanta est quanta et latitudo. Et mensus est ciuitatem; de arundine[6] per stadia .xii. milia. Longitudo, et latitudo, et altitudo ęqualia sunt; et mensus est muros[7] eius centum xliiii^or cubitorum, mensura hominis quę est angeli. Et erat structura[8] eius ex lapide iaspide. Ipsa uero ciuitas auro[9] mundo[9] simile uitro mundo[10]. Fundamenta muri ciuitatis omni lapide pretioso ornata. Fundamentum primum iaspidis[11], secundum sap(h)irus, tertium calcedonius, quartum smaragdus, quintum sardonix, sextum sardius, septimum c(h)risolitus, octauum berillus, nonum topazius, decimum c(h)rissopassus, undecimum iacinctus, duodecimum amit(h)istus. Et duodecim portę .xii.(cim) margaritę sunt per singulas, et singulę portę erant ex singulis margaritis. Et plateę ciuitatis auro[12] mundo[13] tamquam uitrum perlucidum, et templum non uidi in ea. Dominus enim deus omnipotens templum illius est et agnus. Et ciuitas non eget sole neque luna, ut luceant in ea; nam claritas dei illuminauit eam, et lucerna eius est agnus. Et ambulabunt gentes per[14] lumen[15] eius, et reges terrę afferent gloriam suam et honorem in illam. Et portę eius non claudentur per diem; nox enim non erit illic. Et afferent gloriam et honorem gentium in illam. Nec[16] intrabit in illam aliquid coinquinatum, et[17] faciens abhominationem[17] et mendacium, nisi qui scripti sunt in libro uitę et[18] agni.

Sequentia sancti euangelii secundum lucam[19].

In illo tempore ingressus ihesus perambulabat

[1] Apoc. xxi. 9–27. [2] + et Vul.

[1] + a deo Vul. [2] lapidi Vul.
[3–3] habentem portas duodecim.
[4] + in Vul. [5] *Om.* Vul.
[6] + aurea Vul. [7] murum Vul.
[8] + muri Vul. [9–9] aurum mundum Vul.
[10] + Et Vul. [11] iaspis Vul.
[12] aurum Vul. [13] mundum Vul.
[14] in Vul. [15] lumine Vul.
[16] non Vul.
[17–17] aut abominationem faciens Vul.
[18] *Om.* Vul. [19] Luc. xix. 1–10.

hiericho. Et ecce uir nomine zacheus, et hic erat[1] princeps[1] publicanorum, et ipse diues. Et querebat ihesum[2] uidere[2], quis esset, et non poterat pre turba, quia statura pusillus erat. Et precurrens ascendit in arborem sicomorum ut uideret illum, quia inde erat transiturus. Et cum uenisset ad locum, suspiciens ihesus uidit illum, et dixit ad eum: Zachee, festinans descende, quia hodie in domo tua oportet me manere. Et festinans descendit, et excepit illum gaudens. Et cum uiderent omnes, murmurabant, dicentes quod ad hominem peccatorem diuertisset. Stans autem zacheus dixit ad ihesum[3]: Ecce dimidium bonorum meorum, domine, do pauperibus, et si quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum. Et[4] ait ihesus ad eum, Quia hodie salus domui huic facta est, eo quod et ipse filius sit abrahę. Venit enim filius hominis quęrere et saluum facere quod perierat.

Secreta.

Annue, quesumus, domine, precibus nostris, ut quicumque intra templi huius, cuius hodie dedicationis diem celebramus, ambitum continentur, plena tibi atque perfecta corporis et animę deuotione placeant; ut dum presentia uota reddimus, ad ęterna premia, te adiuuante, peruenire mereamur. Per dominum.

Prefatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Cuius uirtus magna, pietas copiosa. Respice de cęlo, et uide et uisita domum istam, ut quicunque in ea nomini tuo supplicauerit libenter exaudias, et satisfacientibus clementer ignoscas. Per quem.

Postcommunio.

Quesumus, omnipotens deus, ut hoc in loco quem nomini tuo indigni consecrauimus, cunctis petentibus aures tuę pietatis accommodes. Per.

Super populum.

Copiosa beneficia, quesumus, domine, populus christianus assequatur, ut qui in honore sanctorum sacrandis tibi luminibus deuotus occurrit, et uitę subsidia presentis accipiat, et gratiam sempiternę redemptionis inueniat. Per.

In anniuersario ęcclesię.

Deus, qui nobis per singulos annos. *Require.*

[1-1] *trans.* Vul. [2-2] *trans.* Vul.
[3] dominum Vul. [4] *Om.* Vul.

Secreta.

Omnipotens sempiterne deus, templum hoc.

Prefatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Cuius uirtus magna.

Postcommunio.

Deus, qui ęcclesiam tuam sponsam uocare.

IIII. id. mai. Dedicatio ęcclesię ad martyres.

Concede, quesumus, omnipotens deus, ad eorum nos gaudia ęterna pertingere, de quorum nos uirtute tribuis annua sollemnitate gaudere. Per.

Secreta.

Super has, quesumus, hostias, domine, benedictio copiosa descendat, quę et sanctificationem nobis clementer operetur, et de martyrum nos sollemnitate lętificet. Per.

Postcommunio.

Supplices te rogamus, omnipotens deus, ut quos tuis reficis sacramentis, tibi etiam placitis moribus dignanter deseruire concedas. Per.

IX. kal. iul. Uigilia sancti iohannis baptiste.

Prefatio.

U. D. ęterne deus. Exhibentes sollemne ieiunium. *Require.*

VIII. kal. iul. Natale sancti iohannis baptiste.

Prefatio.

V. D. ęterne deus. Et in die festiuitatis.

III. kal. iul. Apostolorum petri et pauli.

Prefatio.

U. D. ęquum et salutare. Te, domine, suppliciter exorare. *Require.*

VIII. kal. aug. Sancti iacobi apostoli.

Prefatio.

V. D. ęterne deus. Qui ęcclesiam tuam sempiterna pietate non deseris, sed per apostolos tuos iugiter erudis, et sine fine custodis. Per christum dominum nostrum.

IIII. id. aug. Sancti laurentii martyris.

Prefatio.

V. D. ęterne deus. Et in die sollemnitatis hodiernę. *Require.*

XVIIII. kal. sep. Assumptio sancte marie.

Prefatio.

U. D. ęterne deus. Et te in ueneratione sacrarum uirginum. *Require.*

VIIII. kal. sep. Sancti bartholomei.

Prefatio.

V. D. ęterne deus. Qui ęcclesiam tuam sempiterna pietate. *Ut supra.*

IIII. kal. sep. Decollatio sancti iohannis baptiste.

Prefatio.

U. D. ęterne deus. Qui precursorem filii tui. *Require.*

VI. id. sep. Natale sancte mariæ.

Prefatio.

U. D. ęquum et salutare. Nos tibi in omnium sanctorum tuorum profectu. *Require.*

XI. kal. oct. Sancti mathei apostoli.

Prefatio.

V. D. ęterne deus. Qui ęcclesiam tuam in apostolicis. *Ut supra.*

III. kal. oct. Dedicatio ecclesie sancti michahelis.

Prefatio.

V. D. ęterne deus. Sancti michahelis archangeli merita. *Require.*

II. kal. nou. Uigilia omnium sanctorum.

Prefatio.

U. D. ęterne deus. Reuerentię tuę dicato ieiunio. *Require.*

Kal. nou. Festum omnium sanctorum.

Prefatio.

V. D. ęterne deus. Clementiam tuam suppliciter obsecrantes. *Require.*

II. kal. dec. Sancti andreę apostoli.

Prefatio.

U. D. ęterne deus. Qui ęcclesiam tuam in apostolicis. *Require.*

XII. kal. ian. Sancti thomę apostoli.

Prefatio.

V. D. ęterne deus. Qui ęcclesiam tuam in apostolicis. *Require.*

In natale unius apostoli.

Prefatio.

U. D. ęternę deus. Qui ęcclesiam tuam in apostolicis. *Require.*

In natale unius euangelistę.

Ad missam.

Magnificet te, domine, sancti tui euangelistę .*N.* beata sollemnitas, per quam illi gloriam sempiternam, et opem nobis ineffabili prudentia contulisti. Per dominum.

Secreta.

Ad altaria tua, domine, ueneranda cum hostiis laudis accedimus; fac, quesumus, ut et indulgentiam nobis obtineant et fauorem. Per dominum.

Prefatio.

V. D. ęterne deus. Qui ęcclesiam tuam sempiterna pietate non deseris, sed per euangelistam tuum .*N.* iugiter erudis, et sine fine custodis. Et ideo.

Postcommunio.

Sacramentis, domine, et gaudiis optata celebritate expletis, quesumus, ut eius precibus adiuuemur, cuius recordationibus exhentur. Per.

In uigilia unius martyris.

[Ad] missam.

Quesumus, omnipotens deus, ut nostra deuotio, quę natalicia beati .*N.* martyris antecędit, patrocinia nobis eius accumulet. Per.

Secreta.

Magnifica, domine, beati .*N.* sollemnia recensemus, quę promptis cordibus ambientes, oblatis muneribus, et suscipimus et preimus. Per.

Postcommunio.

Sancta tua, domine, de beati .*N.* martyris pretiosa passione, quam preimus, nos refoueant, quibus et iugiter satiamur et semper desideramus expleri. Per.

In natale plurimarum uirginum missa.

Porrige nobis, quesumus, domine, dexteram tuam, et per interuentiones sacrarum uirginum tuarum .*N.* auxilium nobis supernę uirtutis impende. Per.

Secreta.

Suscipe, domine, preces et munera, quę ut accepta tuo sint conspectui, sanctarum tuarum .*N.* precibus adiuuemur. Per.

Prefatio.

U. D. eterne deus. Qui ut de hoste generis humani maior uictoria duceretur, non solum per uiros antiquum hostem exuperasti, sed de eo etiam per feminas triumphasti. Et ideo.

Postcommunio.

Satiasti, domine, familiam tuam muneribus sacris; earum, quesumus, semper interuentione nos refoue, quarum memoriam celebramus. Per.

De sancta trinitate.

Prefatio.

V. D. ęterne deus. Qui cum unigenito. *Require.*

Feria ii. Pro peccatis.

Prefatio.

U. D. eterne deus. Suppliciter implorantes ut nos ab omnibus peccatis clementer eripias, et a cunctis protegas benignus inimicis. Per christum dominum nostrum.

Feria iii. Ad suffragia angelorum.

Præfatio.

V. D. eterne deus. Quamuis enim illius sublimis. *Require.*

Feria vi. De sancta cruce.

Prefatio.

U. D. ęterne deus. Qui salutem humani generis. *Require.*

Sabbato de sancta maria.

Prefatio.

V. D. ęterne deus. Et precipue pro meritis beatę dei genitricis et perpetuę uirginis gratia plenę, tuam omnipotentiam laudare, benedicere, et predicare. Per christum dominum nostrum.

Pro fidelibus defunctis.

Prefatio.

U. D. per christum dominum nostrum. Per quem salus mundi. *Require.*

Alia prefatio.

V. D. eterne deus. Qui nobis in christo unigenito filio tuo domino nostro. *Require retro.*

Missa propria pontificis in ordinatione ipsius.

Fac mecum, domine.
Psalmus. Inclina, domine. *Require.*

Collecta.

Deus, qui digne tibi seruientium nos (me peccatorem) imitari desideras famulatum; da nobis (mihi) caritatis tuę flamma ardere succensos(um); ut antistitum decus priorum, qui tibi placuerunt, mereamur(r) consortia (decus et consortium) obtinere. Per dominum.

Lectio ad romanos[1].

Fratres, omnis pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his quę sunt ad deum; ut offerat dona et sacrificia pro peccatis. Qui condolere possit his qui ignorant et errant, quoniam et ipse circumdatus est infirmitate. Et propterea debet, quemadmodum pro populo et pro semetipso offerre sacrificia[2]. Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui uocatur a deo, tamquam aaron, quemadmodum [3]scriptum est[3]: Tu es sacerdos in eternum, secundum ordinem melchisedech.

Gradale. In deo sperauit cor meum.
U. Ad te, domine, clamabo. Alleluia.
U. In te, domine, speraui.

Secundum marcum[4].

In illo tempore circuibat ihesus castella in circuitu docens; et conuocauit[5] duodecim, et cepit eos mittere binos, et dabat illis potestatem spirituum inmundorum. Et precepit eis ne quid tollerent in uia, nisi uirgam tantum; non peram, non panem, neque in zona æs, sed calciatos scandaliis, et ne induerentur duabus

[1] Heb. v. 1–6.
[2] pro peccatis Vul.
[3–3] sic . . dicit Vul.
[4] Marc. vi. 6–13.
[5] uocauit Vul.

tunicis. Et dicebat eis : Quocumque introeritis in domum, illic manete donec exeatis inde. Et qui non receperint uos, nec audierint uos, exeuntes inde, excutite puluerem de pedibus uestris in testimonium illis. Et exeuntes predicabant ut pęnitentiam agerent, et demonia multa eiciebant, et ungebant oleo multos egrotos, et sanabantur[1].

Offertorium. Intende uoci orationis mee. *Require.*

Aufer a nobis (me), domine, spiritum superbie cui resistis, ut sacrificia nostra (mei peccatoris) tibi sint (semper) accepta. Per.

Communio. Ego clamaui quoniam exaudisti me.

Postcommunio.

Corporis sacri et pretioso sanguinis repleti libamine, quesumus, domine deus noster, ut gratię tuę munus (gratie tuo munere), quod nobis inmeritis contulisti, intercedentibus sanctis tuis, propitius muniendo custodias. Per.

Alia.

Deus, mundi creator et rector, ad humilitatis meę preces placatus intende; et me famulum tuum, quem, nullis suffragantibus meritis, sed inmensa largitate clementię tuę cęlestibus mysteriis seruire tribuisti, dignum sacris altaribus fac mynistrum, ut quod mea celebranda depromitur tua sanctificatione firmetur. Per.

VIII. kal. oct. Conceptio sancti iohannis baptiste.

Ne timeas, zacharia.

Psalmus. Domine, in uirtute tua.

Collecta.

Deus, qui hodierna die sanctum iohannem preconem ueritatis angelico concipiendum (nasciturum) ministerio preuidisti; concede nobis famulis tuis, ut qui eius insignia ueneramur, ipsius meritis et ab instantibus inimicorum insidiis erui, et ad uiam ueri luminis sine errore peruenire mereamur. Per.

Epistola.

Factum est uerbum domini.

Gradale. Fuit homo.

U. Ut testimonium. Alleluia. Inter natos mulierum.

Euangelium.

Fuit in diebus herodis regis.

Offertorium. Iustus ut palma.

[1] sanabant Vul.

Secreta.

Munera, domine, altari tuo superposita dextera potentię tuę admittat, quę hodie concipiendum sanctum iohannem angelico prenuntiauit oraculo. Per.

Communio. Tu, puer, propheta.

Ad complendum.

Pignore salutis ęterne uegetati, supplices te rogamus, omnipotens deus, ut, intercedente sancto iohanne baptista, cuius hodie conceptionis diem celebramus, per hoc capiamus plene securitatis augmentum. Per.

Ad uesperum.

Omnipotens sempiterne deus, qui unigeniti precursorem filii tui sanctum iohannem hodierna die nasciturum angelico oraculo declarasti, concede familię tuę pię effectum deuotionis; ut quę eius annua recolit festa presentis uitę assequatur pacis incrementa, futureque beatitudinis gaudia. Per.

Missa pro rege uel pro regina.

Omnipotens sempiterne deus, misericordiam tuam suppliciter exoramus, ut famulum tuum regem nostrum, famulamque tuam gregem quoque (reginam cum suis omnibus) et familiam illis commissam magne pietatis tue protectione custodias, et ab omnibus mundi huius periculis sempiterna prouisione tuearis, ut gratie tue munere defensi donis semper celestibus iocundentur. Per.

Secreta.

Munera hęc, quesumus, domine, dignanter suscipiens sanctifica, et famulo tuo (regi nostro famuleque tue regine), suisque omnibus perfice profutura. Per.

Postcommunio.

Sumptis, domine, cælestibus sacramentis, quesumus clementiam tuam, ut famulum tuum cum suis omnibus respicere digneris; pietatisque tuæ donis ab omnibus purgati peccatis a cunctis imminentibus periculis tueantur. Per.

In ordinatione sancti gregorii.

Deus, mundi auctor et conditor, qui hodiernę festiuitatis diem beati *.N.* sacerdotii electione consecrasti, presta populo tuo, ut cuius annua celebritate deuotis resultat obsequiis, eius suffragiis tuę pietatis consequatur auxilium. Per.

Secreta.

Beati sacerdotis et confessoris tui *.N.*, domine, pre-

cibus adiuuemur, pro cuius sollemnitate (offerimus) munera (nostra) tua sancta lętantes. Per.

Ad complendum.

Sacramenta salutis nostrę suscipientes concede, quesumus, misericors deus, ut beati *.N.* nos ubique oratio adiuuet, in cuius ueneratione hęc tuę optulimus maiestati.

VI. id. decembres. [Conceptio s. mariæ uirginis].

Deus, qui beatę marię uirginis conceptionem angelico uaticinio parentibus predixisti, presta huic presenti familię tuę eius presidiis muniri, cuius conceptionis sacra solemnia congrua frequentatione ueneratur. Per.

Secreta.

Sanctifica, domine, muneris oblati libamina, et beatę dei genitricis saluberrima interuentione nobis salutaria fore concede. Per.

Ad complendum.

Repleti uitalibus alimoniis, et diuinis refecti mysteriis, supplices rogamus, omnipotens deus, beatę marię semper uirginis, cuius uenerandam colimus conceptionem, pia interuentione a squalorum erui inmanium dominatione. Per.

Missa pro amico ab aduersariis afflicto.

Omnipotens sempiterne deus, exaudi nos, et miserere (mei) famulo tuo (illius), quoniam tribulatur(or); et, intercedente beata dei genitrice maria omnibusque sanctis tuis, libera eum (me), et eripe de manibus inimicorum eius (meorum), et a persequentibus eum (me); et presta, quesumus, secundum magnam misericordiam tuam, ut qui te inuocat(co) non confundatur(dar), sed tua magis semper protectione muniatur (muniri merear). Per.

Secreta.

Hæc (mihi) nobis communio, domine, ad purgationem, et, intercedente beata semper uirgine maria omnibusque sanctis, inimicis (meis) famuli tui (illius) prosit ad emendationem, ut et illi ad caritatem fraternam redeant, et cor (meum) famuli tui de consolatione tua gaudeat. Per.

Postcommunio.

Presta, quesumus, omnipotens deus, ut qui malis (mei) famuli tui (illius) et casibus contrariis gratulantur, beata dei genitrice maria intercedente, cordibus erubescant, et uultibus reuereantur, simulque uicti retrorsum conuertantur; illeque (egoque famulus tuus) tuo auxilio in oculis illorum sic consoletur(lari merear) ut de misericordię tuę dono gratuletur(lari ueniam). Per.

Octabas sancti martini.

Collecta.

Concede, quesumus, omnipotens deus, ut beati martini confessoris tui atque pontificis frequentata sollempnitas ad perpetuam populo tuo profitiat salutem, et quem sepius ueneramur in terris semper habeamus patronum in cęlis. Per.

Secreta.

Hec oblatio, domine, quesumus, quam iterata sancti confessoris tui martini festiuitate tue maiestati offerimus, nobis prosit ad indulgentiam, ut per eam a nostris liberemur peccatis, et sacris altaribus astare digni effitiamur. Per.

Postcommunio.

Sacramenta, domine, quesumus, que sumpsimus, beato martino confessore tuo intercedente, ab omni nos aduersitate defendant, et perpetua prosperitate tibi deo soli seruire concedant. Per.

[Octabas sancti andreæ].

[P]rotegat nos, domine, sepius beati andreę apostoli repetita sollemnitas, ut cuius patrocinia sine intermissione recolimus, perpetuam defensionem sentiamus. Per.

[*Secreta*].

[I]ndulgentiam nobis, quesumus, domine, prebeant hęc munera largiorem, quę tibi uenerabilis andreę suffragiis offeruntur. Per.

[*Postcommunio*].

[A]diuuet familiam tuam tibi, domine, supplicando beatus andreas apostolus, et pius interuentor efficiatur, qui tui nominis extitit predicator. Per.

[Natale sancte fidis].

[D]eus, qui presentem diem beatę fidis uirginis martyris facis esse solemnem, presta ecclesię tuę, ut cuius meritis gloriatur, eius precibus adiuuetur. Per.

[*Secreta*].

[S]uscipe, domine, preces et hostias meritis beatę fidis uirginis et martyris tibi dicatas; et concede ut

eius nobis fiant supplicatione salutares, cuius sunt ueneratione sollemnes. Per.

[*Postcommunio*].

[Q]uos refecisti, domine, celesti conuiuio, beatę fidis uirginis et martyris iuuante patrocinio, supernorum ciuium fac dignos collegio. Per.

[Sancti petri ad uincula].

[*Prefatio*].

[U. D.] eternę deus. Celebrantes beati petri apostoli uinculorum resolutionem, qua eum de manu herodis, et de omni expectatione plebis iudeę mirabiliter liberasti. Qui idcirco uinculis mancipari non potuit peccatorum, quia eum non onorauerant uincula delictorum. Quem iure angelus de tenebris produxit carceralibus, quia iustum fuit tenebris non includi claustrorum presulem supernorum, aduersus quem porte non preualent infernorum. Qui tam libenter gubernandi et ad celos intromittendi nobis dignetur cura impendere, sicut clementer nos sibi commendauit qui sanguinis sui pretio mundum liberauit. Per quem maiestatem.

[Natale sancti augustini].

[D]eus, qui beatum augustinum ęcclesie tuę in exponendis scripturę sanctę mysteriis doctorem optimum et electum antistitem prouidisti; da nobis, quesumus, eius semper doctrina instrui et oratione fulciri. Per[1].

[*Secreta*].

[S]ancti augustini confessoris tui nobis, domine, pia non desit oratio; quę et munera nostra tibi conciliet, et tuam nobis indulgentiam semper optineat. Per[2].

[*Prefatio*].

[U. D.] ęterne deus. Qui beatum augustinum confessorem tuum et scientię documentis replesti, et uirtutum ornamentis ditasti; quem ita multimodo genere pietatis imbuisti, ut ipse tibi et ara, et sacrificium, et sacerdos esset, et templum. Per christum.

[1] Y. fol. 114 b. S. For this Collect Y. substitutes:—Adesto supplicationibus nostris, omnipotens deus, et quibus, etc., as R. p. 481. Different Masses are given in Z. fol. 126 a; MS. C. C. C. C. 270, fol. 92 b.

[2] Y. R. S.

[*Postcommunio*].

[U]t nobis, domine, tua sacrificia dent salutem, beatus confessor tuus et pontifex augustinus, quesumus, precator accedat. Per[1].

(XV. kal. ian. Sancti lazari episcopi et martyris).

[D]eus, qui per unigenitum (filium) tuum beatum lazarum quatriduanum mortuum resuscitasti a monumento; erige nos propitius de tumulis peccatorum, ut mereamur adipisci consortium electorum tuorum. Per eundem.

(*Secreta*).

[P]reces nostras, domine, clementer exaudi, et sancti lazari martyris tui atque pontificis, qui famulo tuo digne meruit famulari, intercedentibus meritis, mereamur presentis et futurę uitę perfrui gaudiis. Per.

(*Postcommunio*).

[Q]uesumus inmensam clementiam tuam, omnipotens et misericors deus, ut beati lazari martyris tui atque pontificis intercessione, et a morte liberemur quadrifida, et uita perfruamur ęterna. Per.

Deus [2] pacis et dileccionis maneat semper cum omnibus uobis. Tu autem, domine, miserere nostri.

Aangelus [2].

Her cyð on þisse bec ꝥ brihtmær æt holacumbe hæfð geboht hine ⁊ ælfgifu his wif ⁊ hira cild, ⁊ hira ofspring æt rocgere derindig to twa*m* pundu*m* æfre to freolse . on dudemannes gewitnesse preostes on exan cestre . on leofwines p*reostes* on hwita stane ⁊ on ælfgæres port gerefa ⁊ ælfwærdes portgerefa þe ꝥ toll namon for þæs cynges hand ⁊ leofwerdes his broðor ⁊ edwines leofede suna ⁊ oteres dyrlinges suna . ⁊ ælfgæres ælfrices suna . ⁊ blakemanes ⁊ leofrices sæwines suna ⁊ dunstanes sæwines suna . ⁊ randolfes . ⁊ alboldes . ⁊ smewines on holacumbe . ⁊ ægilwærdes ælfsies suna . ⁊ ælfmær cynges suna ⁊ ælfsiges mid þa*m* berde ⁊ edwine leofrices suna ⁊ edwine edmæres suna . ⁊ edric on hrenna hricge ⁊ on ealles þæs hundrides gewitnisse on holacumbe . ⁊ hæbbe he cristes curs ⁊ s*anct*a marian ⁊ s*anctu*s petr*us* þe þis æfre undo . ⁊ on ealles þæs hundrides gewitnisse on exan cestre [3].

[1] Y. R.

[2–2] Added by a much later hand.

[3] Introd. § 41.

APPENDIX.

THE RED BOOK OF DERBY.

MS. C. C. C. C. No. 422.

This MS. Missal derives its name from the colophon on its last page, which runs as follows:—

'The rede boke of darbye in the peake of darbyshire.

This booke was sumtime had in such reverence in darbieshire, that it was comonlie beleved that whosoever should sweare untruelie uppon this booke should run madd.'

Another entry in Archbishop Parker's handwriting says:—

'This booke was given by Richard Hendesley, Esquier, to M. Cant.'

It now forms part of the Parker collection of MSS. in the library of Corpus Christi College, Cambridge, No. 422, olim S. 16.

It is written on 293 leaves of dark vellum, $7\frac{1}{2} \times 5$ inches, and is in a fair state of preservation, with the exception that many of the titles, and almost all the vernacular rubrics, are illegible from the decomposition and decolorization of the red ink in which they are written.

It hardly deserves the name of a Missal, for the 'Proprium de Tempore' and 'Proprium de Sanctis' are wanting, and the kalendar and canon of the mass (without rubrics) are followed by a voluminous 'Commune Sanctorum,' Missæ Votivæ, certain Manual Offices, and a limited 'Commune Sanctorum' of the offices in the Breviary.

Date and Locality. It must have been written in or shortly after A.D. 1061, at which date its table of paschal calculations commences; and from the prominence in the kalendar and elsewhere of saints connected with the South of England, and especially with the diocese of Winchester, we may conclude that it was written in some monastery in that diocese. The name of St. Grimbald, abbot of the New Minster, is written in capital letters on p. 378. He is also commemorated in the kalendar, in capital letters, on July 8.

Ornamentation. The stem of the opening letter (P) of the 'Per omnia sæcula,' p. 51) extends down the full length of the page, with double zoomorphic terminations at the top of the stem, and a single beast's head at the end of its loop. On p. 52 two angels holding ornamental wands support a 'vesica piscis,' within which is a representation of our Lord with a book in his left hand, and the right hand elevated in the attitude of blessing, surrounded by the words 'Vere dignum et iustum est.' It is probably meant as a picture of the Ascension, as in the case of a very similar drawing in an Anglo-Saxon Psalter in the Cambridge University Library (F.f. i. 23, f. 332 a). On p. 53 there is a representation of the Crucifixion. The feet of our Lord have been obliterated by kissing. A weeping female figure (St. Mary the Virgin) stands on the left hand pointing to the figure on the cross; above it, on the right, the hand of the Father is pointing from the clouds; on the left, a dove, as representing the Third Person of the Trinity, is flying downwards with a circular chaplet in its beak. Both drawings are roughly executed in green, with red outlines. The folded and fluttering drapery, and the pointed feet and fingers are characteristic of tenth to eleventh century Anglo-Saxon art.

The following saints connected with the Celtic or Anglo-Saxon Church are commemorated in the kalendar:—

Date.	*Name.*	*Description.*	*Date* A. D.
January 8.	S. Wulfsini Scirburnensis Episc.	Bishop of Sherborne.	†983.
,, 9.	Translatio S. Iudoci, Conf.	Royal Anchorite in Brittany.	†c. 668.
,, 29.	S. Gildæ, sapientis.	Abbot in Brittany.	6th cent.
February 3.	S. Wærburuhe, Virg.	Abbess. Patroness of Chester.	†699.
,, 13.	S. Eormenhildæ, Virg.	Queen. Abbess of Ely.	†c. 700.
,, ,,	S. Eadwardi Reg. et Mart.	King of England.	†978.
,, 18.	(Translatio S. Eadwardi Reg. et Mart.)		

Date.		*Name.*	*Description.*	*Date* A.D.
March	2.	S. Deuui.	Abp. of Menevia and Patron of Wales.	†544.
,,	3.	S. Ceadde, Episc.	Bishop of Lichfield.	†673.
,,	17.	S. Patricii, Episc.	Bishop. Apostle of Ireland.	†464.
,,	18.	S. Eaduueardi, Reg. et Mart.	King of England. Translated to Shaftesbury June 20, 982.	†978.
,,	20.	S. CUÐBERHTI, Episc.	Bishop of Lindisfarne.	†687.
April	11.	S. Guthlaci, Presb.	Hermit of Croyland.	†714.
,,	19.	S. Ælfeachi, Mart. et Archiep.	Abp. of Canterbury and Martyr.	†1012.
,,	24.	S. Melliti, Archiep.	Abp. of Canterbury.	†624.
,,	30.	S. Erkenwoldi, Episc.	Bishop of London.	†693.
May	18.	S. Ælfgiuæ, Reg.	Wife of Edmund the Magnificent.	†971.
,,	19.	S. DUNSTANI, Episc.	Abp. of Canterbury.	†968.
,,	20.	S. Æthelbrihti, Reg. et Mart.	King of the East Angles.	†792.
,,	26.	S. Aldhelmi, Episc.	Bishop of Sherborne.	†709.
,,	26.	S. Augustini, Episc.	First Archbishop of Canterbury.	†605.
,,	,,	S. Bede, Presb.	Monk and Doctor.	†734.
June	4.	S. Petroci, Conf.	Abbot, first of Padstow, then of Bodmin.	†c. 564.
,,	5.	S. Bonefacii, Archiep.	[Winfrith] Abp. of Mainz.	†755.
,,	13.	(Hic hobiit Simundus clericus).		
,,	17.	S. Botullfi, Abb.	Abbot of Boston.	†655.
,,	22.	S. Albani, Mart.	Protomartyr of Britain.	†303.
,,	23.	S. Ætheldryðę, Virg.	Queen, and Abbess of Ely.	†679.
July	2.	S. Suuithuni, Episc.	Bishop of Winchester.	†862.
,,	6.	S. Sexburgę, Virg.	Abbess of Ely	†c. 700.
,,	7.	S. Æþelburgę.	Queen of Ina, King of the West Saxons.	†740.
,,	,,	S. Wihtburgę.	V. dr. of Anna, King of the East Angles.	†743.
,,	8.	S. GRIMBALDI, Conf.	Abbot of the New Minster at Winchester.	†903.
,,	14.	S. Myldriðæ.	Abbess of Minster in Thanet.	†c. 700.
,,	15.	S. Swiðuni Translatio.	Bishop of Winchester.	†862.
,,	17.	S. Kenelmi, Mart.	Royal boy-martyr at Wynchelcombe in Gloucestershire.	†819.
,,	18.	(S. Eadwardi, Reg.)	King of England.	†979.
,,	29.	S. Samsonis, Episc.	Bishop of York.	†565.
,,	29.	S. Olaui.	Martyr.	†1030.
August	1.	S. Aþelwoldi.	Bishop of Winchester.	†984.
,,	5.	S. Oswaldi, Reg. et Mart.	King of Northumbria and Martyr.	†642.
,,	12.	S. Eadwoldi Anachoritæ, Trans.	At Cerne in Dorsetshire; brother of S. Edmund, K. and M., usually commemorated Nov. 28, and his Translation on Aug. 29.	†871.
,,	31	S. Aidani.	1st Bishop of Lindisfarne.	†651.
,,	,,	S. Cuðburhe.	Foundress and first Abbess of Wimbourne.	†727.
September	4.	S. Birini Translatio.	Translation to Winchester.	(?) 686.
,,	,,	S. Cuthberhti Translatio.	Translation to Durham.	c. 995.
,,	10.	S. Aþelwoldi, Episc. Trans.	Bishop of Winchester.	†984.
,,	16.	S. Eadgythæ.	Dr. of King Edgar, nun at Wilton.	†984.
October	10.	S. Paulini, Episc.	Bp. of York, then of Rochester.	†644.
,,	11.	S. Æþelburge, Virg.	Abbess of Barking.	7th century.
,,	12.	S. Wilfriði, Episc.	Bishop of York.	†709.
,,	20.	S. Neoti, Presb.	Hermit confessor in Cornwall. His Deposition occurs on July 31.	†c. 877.
,,	21.	S. Hic ordinatus fuit Dunstanus, Arch.		
November	20.	S. Eadmundi, Reg. et Mart.	King of the East Angles.	†870.
December	3.	S. Birini, Episc.	1st Bishop of Dorchester.	†650.

The following English saints are invoked in the Litany in the ordo Baptismi (p. 378): at the end of the list of martyrs, SS. Oswald, Kenelm, Alban, Eadmund, Eadward, Alphege; at the end of the list of confessors, SS. Birinus, Swithun, Dunstan, Iudoc, GRIMBALD; at the end of the list of virgins, SS. Ætheldritha, Sexburga, Eormenhilda, Eadburga, Ælfgiva, Eadgitha; and in another and shorter Litany in the Ordo visitandi et ungendi infirmum (p. 403), in the list of confessors, SS. Birinus, Augustine, Swithun, Æthelwold, Cuthbert, Iudoc, Columbanus; in the list of virgins, Ætheldritha, Eadburga, Eadgithe. There is a daily mass of St. Swithun (p. 137); a votive mass of St. Olave (p. 162); and St. Swithun, together with St. Benedict and St. Martin, is named in each of the three prayers in the priests' private mass (p. 164).

The following Missæ, etc., are not found in the Leofric Missal, and seem to be of sufficient interest for transcription :—

Alia missa de sancta trinitate cotidianis diebus [1].

Omnipotens sempiterne deus, trina maiestas, et una deitas, qui in trinitate permanes, et in unitate semper consistis, presta, quesumus, ut qui peccatorum nostrorum pondere pregrauamur celerem indulgentiam consequi mereamur. Per.

Secreta.

Oblationes nostras, quesumus, domine, propitiatus intende, quas in honore sancte trinitatis nomini tuo consecrandas deferimus, ut maculas peccatorum nostrorum quas neglegenter digessimus, te propitiante, delere mereamur. Per.

Prefatio.

U. D. æterne deus. Cuius est una diuinitas, ęterna magestas, et inseparabilis natura, trina persona, et indiuidua substantia. In qua consistit futura uita beata et sempiterna; in qua certa securitas, secura tranquillitas, tranquilla iocunditas, iocunda felicitas, summa maiestas, felix eternitas, eterna felicitas, summa maiestas, et indefectiua potestas. Ex qua nullus peccator assumitur, et beatus eicitur nullus. Deus pius et uerus, deus et beatus et iustus, quem unum substantialiter confitemur, trinum personaliter cognoscimus, patrem, et filium, et spiritum sanctum. Deitas enim sic recipit substantie unitatem ut distinctionem personis non perdat. Unitas tripplex, inconfusa coniunctio, unitas inefabilis, trinitas inseparabilis, perfecta, inenerrabilis. Non tres tamen dii sunt. Deus uerus unus est, fidelis et fortis, omnia ubique continens, alta, ima, et media, celestia, terrestria. Et ideo, etc.

Postcommunio.

Perceptis, domine, sacramentis, nos non deserat pietas, quia in confessione sancte trinitatis nos credimus esse saluandos. Per.

Missa in memoriam saluatoris domini nostri [2].

Corda nostra, quesumus, sanctus splendor tue incarnationis, natiuitatis, passionis, resurrectionis, ascensionis, et aduentus spiritus sancti nos clementi respectu illustret, quo mundi huius tenebris carere ualeamus, et ipsi ducente, perueniamus ad patriam claritatis eternam. Per.

Secreta.

In mentibus nostris, quesumus, domine, uere fidei sacramenta confirma, ut qui conceptum de uirgine deum et hominem firmiter confitemur, per eiusdem salutifere incarnationis, natiuitatis, passionis, resurrectionis, ascensionis, et aduentus sancti spiritus potentiam, ad eternam mereamur peruenirę letitiam. Per.

Postcommunio.

Presta, quesumus, omnipotens pater, ut qui filii tui domini nostri ihesu christi incarnationis, natiuitatis, passionis, (resurrectionis), ascensionis, et aduentus spiritus sancti memoriam debita uenerationis laude colimus, ipsi per eiusdem spiritus sancti gratiam a mortę anime resurgamus, et in tua semper sanctificatione uiuamus. Per.

Missa cotidiana de sancto suuithuno [1].

Statuit ei dominus testamentum pacis, et principem fecit eum, ut sit illi sacerdotis dignitas in eternum.

Psal. Misericordias domini.

Collecta.

Deus, qui multis ostendisti mirabilibus sanctum suiðunum pontificem tibi ęssę pretiosum, ipsius nobis presta suffragia, et concede ut non ad penas inferni sed ad coronam deputemur celestem, qui huius patroni nos committimus patrociniis. Per.

Lectio libri sapientie.

Ecce sacerdos magnus—in odore suauitatis.

Grad. Iurauit dominus, et non penitebit eum, Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech.

V. Dixit dominus, dominus domino meo, Sede ad dextris meis.

Alleluia. Amauit eum dominus, et ornauit eum, stolam glorie induit eum.

Secundum matheum.

In illis. Dixit ihesus discipulis suis parabolam hanc: Homo quidam peregre . . . gaudium domini tui.

Offertorium. Inueni dauid seruum meum, oleo sancto meo uncxi eum, manus enim mea auxiliabitur, et brachium meum confortabit eum.

Secreta.

Super hanc hostiam, quesumus, domine, in tua descendat benedictio, nosque a peccatis emundet sancti suuiðhuni antistitis interuentio, et cotidie crescere adiuuet, et in tuo sancto seruitio. Per.

Prefatio.

V. D. æterne deus. Et misericordię tuę medicinæ

[1] Page 67.

[2] Page 129.

[1] Page 137.

uulnera nostra committere, qui te animarum medicum clementissimum esse, et nos ex nostro nichil preter quod fragile et debile est habere agnoscimus. Unde te humillime petimus, ut sanctum swiðhunum tibi pontificem pretiosum, et in miraculis gloriosum pro nobis facias exorare; cuius confidimus nos posse merita saluare. Memento quam suffragia sumus, et tanto amplius nos adiuuet tua misericordia, quanto amplius nostra cotidie crescit miseria. Et quia magis tibi placet ut peccatoris salui fiant quam pereant, ne permittas nos amplius perire, sed fac de uia iniquitatis nostrę ad iustitiam tuam redire, et dignare nos suscipere, et in brachiis misericordię tuę custodire. Et dum nobis hęc defecerit, angelum sanctum tuum iube nos perducere ad illud gloriosum regnum, quod fidelibus omnibus promisisti. Per christum.

Communio. Fidelis seruus et prudens quem constituit dominus super familiam suam, ut det illis in tempore trici mensura.

Postcommunio.

Deus, qui ad decorem ęcclesię tuę sanctum suuithunum presulem miraculis fecisti glorianter rutilare; ipsius pro meritis nobis peccatorum detur remissio, et totius bonę uoluntatis infusio; nosque post hanc uitam suscipiat paradisus, ubi nos regnum ęternum tuus comparauit sanguis pretiosus. Per.

IIII. kal. agus. Sancti olaui regis et martyris[1].

Deus, regum corona et martirum uictoria, annue nos beati olaui ac martiris apud te pia experiri patrocinia, ut per tuam quam in eius glorificamus passione magnificentiam coronam uitę diligentibus te percipiamus percipiamus repromissam. Per.

Secreta.

Inscrutabilem secreti tui uirtutem trepitidi imploramus, omnipotens pater, has electas ad sanctam sacrificium creaturas in corpus et sanguinem christi tui de celo sanctifices, et interuentum sancti olaui regis ac martiris nobis in salutem uite et animę prouenire concedas. Per.

Postcommunio.

Vitalis hostię uerbi caro facti delicta refocillati per ipsum, et per suffragia sanctissimi olaui regis ac martiris tui, omnipotentię, deus, obsecramus reconciliari, ut presentis uite commoda perfrui, et eterne digni abeamus participari. Per.

The two following Masses have been transcribed, because the saints named in the body of the Collects, St. Alphege, St. Dunstan, St. Swithun, assist in localizing the MS. to the province of Canterbury and diocese of Winchester:—

Propria missa sacerdotis[1].

Suscipe, domine, uota labiorum eorum, et sana interiora uulnerum eorum secundum magnam misericordiam tuam, et interueniente beate dei genitricis marię merito, sanctique petri principis apostolorum, necnon et tuorum benedicti, martini, swiðhuni confessorum, omniumque sanctorum suffragio, michi et famulis tuis sacerdotibus presta remissionem peccatorum, et electis tuis nos coniunge in regno celorum. Amen.

Secreta.

Hæc oblatio, domine, interueniente beate dei genitricis marię merito, sanctique petri principis apostolorum, necnon et tuorum benedicti, martini, swiðhuni confessorum, omniumque sanctorum suffragio, ad perpetuam mihi proficiat indulgentiam; et sacerdotibus pro quibus interuenio sufficientiam. Per.

Prefatio.

U. D. æterne deus. Qui semper paratus es tribuere quod ipse iubes, petre. Unde deprecor ut, interueniente beate dei genitricis marię merito, sanctique petri principis apostolorum, necnon et tuorum benedicti, martini, swiðhuni confessorum, omniumque sanctorum suffragio, gratia tua me in omnibus protegat, et in uia tua semper dirigat, et famulis tuis sacerdotibus huius et eternę uite prospera multiplicet. Per quem.

Postcommunio.

Cælestis mense refectio, domine, interueniente beate dei genitricis marię merito, sanctique petri principis apostolorum, necnon et tuorum benedicti, martini, swiðhuni confessorum, omniumque sanctorum suffragio, eternam michi conferat sanitatem, et misericordia tua sacerdotum tuorum piam in omnibus, quęso, corroboret uoluntatem. Per.

Missa uotiua pro amico uiuenti[2].

Ant. Iustus es, domine. *Rel.*

Inmensam et indebitam, omnipotens deus, pietatem tuam humiliter imploramus ut famulum tuum *.N.* interuentu sancte dei genitricis semperque uirginis marię, et sancti dunstani, et sancti ælfeachi, necnon et sancti

[1] Page 162.

[1] Page 164. [2] Page 166.

swiðhuni, adque omnium sanctorum, a peccatis omnibus propitiatus absoluas, atque a cunctis reatis clementer emundes, tuaque miseratione ab omni iniquitate custodias, et bonis operibus iugiter intentum a beate inmortalitatis prestes esse participem. Per.

Epistola.

In die illa defertur. *Rel.*

Secundum iohannem.

In illis. Dixit ihesus discipulis suis, Amen, amen dico nobis, Quicumque dixerit monti . . . peccata uestra.

Secreta.

Miserere, quesumus, clementissime deus, famulo tuo .*N.* pro quo hoc sacrificium laudis offerimus maiestati, et precibus beatę marię semperque uirginis, et sancti dunstani, ac sancti swiðhuni, necnon et sancti ælfeachi, atque omnium sanctorum, omnes iniquitates eius indulgentię tuę propitiationes dele, et quod deuota mente pro peccaminum eius absolutione gerimus proficere sibi sentiat ad medelam. Per.

Prefatio.

V. D. æterne deus. Et pietatem tuam supplici deuotione exposcere, ut hęc oblati quam tibi pro famulo tuo .*N.* intercedente sancta dei genitrice semperque uirgine maria, et sancto dunstano, ac sancto swiðhuno, necnon et sancto ælfeago, atque omnium sanctorum offerimus, sit in oculis tuis semper acceptabilis, sicut sanctos suos fides recta peruexit ad coronam, ita eum deuotio perducat ad ueniam, qualiter hanc oblationem placatus a cunctis eum emundes sordibus delictorum, et diuites fructum operum bonorum. Per christum.

Postcommunio.

Diuina libantes misteria, quesumus, domine, ut hec salutaria sacramenta famulo tuo .*N.* ad corporis et mentis medelam proficiant, eumque a uitiis expurgent, de periculis omnibus exuant, et per intercessionem sancte dei genitricis semperque uirginis marię, et sancti DUNSTANI, ac sancti suuiðhuni, necnon et sancti ælfeagi, adque omnium sanctorum in tua faciant proficere dilectione, et letare protectione, et in tua pace semper asistere mereatur. Per.

Creed in the Ordo Baptismi [1] :—

Credo in unum deum, patrem omnipotentem, factorem celi et terre, uisibilium hominum [2] et inuisibilium, et in unum dominum ihesum christum filium dei unigenitum, ex patre natum ante omnia secula, deum de deo, lumen de lumine, deum uerum de deo uero, genitum non factum, consubstantialem patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de cęlos [1], et incarnatus est de spiritu sancto et maria uirgine, et homo factus est, crucifixus ętiam pro nobis sub pontio pilato, passus et sepultus est, et resurrexit tertia die secundum scripturas, et ascendit ad [2] cęlos [3], sedet ad dexteram patris, et iterum uenturus est cum gloria iudicare uiuos ac [4] mortuos, cuius regni non erit finis. Et in spiritum sanctum, dominum et uiuificantem, qui ex patre filioque procedit, qui cum patre et filio simul adoratur et cumglorificatur [5], qui locutus est per prophetas, et unam sanctam catholicam [6] et apostolicam ęcclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum, et expecta resurrectionem mortuorum, et uitam futuri seculi. Amen.

[1] Page 375. This Creed also occurs at the commencement of Y. (fol. 6 a.)
[2] Evidently for omnium.

MISSAL OF ROBERT OF JUMIÈGES.

A MS. in the Public Library at Rouen. Catalogue of MSS. 1874, p. 45. No. 14. Press mark formerly $\frac{3}{2}\frac{4}{2}$ bis, now Y. 6.

This magnificent Missal consists at present of 228 leaves of fine white vellum, $13\frac{1}{2}$ inches × 9, which are, with the exception of the worn tops of a few leaves, in a complete state of preservation. It is in a substantial modern binding of brown leather, with the title 'Missale Roberti Cantuar. Archiepiscopi' impressed on the back. It was once the property of Robert, prior of the Benedictine monastery of St. Ouen at Rouen, afterwards, 1037, abbot of Jumièges, in the neighbourhood of Rouen, whom Edward the Confessor advanced, first to the See of London in 1044, and secondly to that of Canterbury in 1051.

According to the colophon on the recto of the last leaf, which seems to have been written by Robert himself, the volume, having been acquired in England, was given by him as a present to the abbey of Jumièges, while he was still bishop of London. It runs as follows :—

'Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris per succedentia tempora fidelibus, quod ego Rotbertus, abba gemmete[n]sum prius, postmodum uero sanctę londoniorum sedis presul factus, dederim librum hunc SANCTE MARIE [7] in hoc michi comisso monachorum

[1] celis Y. [2] in Y. [3] celum Y.
[4] et Y. [5] conglorificatur Y.
[6] Y breaks off here abruptly, the remainder of the Creed having been erased.
[7] 'Cum per Gemmeticum [Robertus] reverteretur, defunctus ibique sepultus est in ecclesia S. Mariæ, quam ipse præcipuo et

SANCTI PETRI cęnobio, ad honorem sanctorum quorum hic mentio agitur, et ob memoriale mei, ut hic in perpetuum habeatur. Quem si qui ui uel dolo seu quoquo modo isti loco subtraxerit, animę suę propter quod fecerit detrimentum patiatur, atque de libro uiuentium deleatur, et cum iustis non scribatur.'

To which is added at a later time, and with a different pen and ink :—

'Et seuerissima excommunicatione dampnetur, qui uel unum de palliis que dedi isti loco subtraxerit, siue illa ornamenta, candelabra argentea, seu aurum de tabula. Amen[1].'

The monks of Jumièges probably considered the Missal more ornamental than useful. With its many commemorations of Anglo-Saxon saints and its Anglo-Saxon rubrics it was a Missale secundum usum ecclesiæ 'Anglicanæ,' not 'Gallicanæ,' and it bears no traces of having been in actual use. Treasured firstly in the Library of the abbey of Jumièges, and since the dissolution of that monastery in 1791, in the Public Library at Rouen, it has escaped the wear and tear which usually mark service-books of so great antiquity.

This Missal has been somewhat hastily and unreasonably christened 'The Book of St. Guthlac,' because a mass for that saint is written prima manu on fol. 1 *a*, followed by masses for the English saints Edward, Botulf, Alban, and Kenelm; but St. Guthlac's name is not ornamented in any way in the kalendar (April 11), nor is there any exceptional ornamentation for his mass[2].

There are no rubrics in the canon of the mass nor in that part of the volume which may be described as the Missal Proper; but there are frequent rubrical directions in the manual and pontifical offices at the close of the volume, those for the 'ordo uisitandi et unguendi infirmum' being in Anglo-Saxon[3], the rest in Latin. There are no episcopal Benedictions[1], but almost every Sunday, Holy Day, and Votive Mass has a proper Preface. The Roman stations are only marked for the three masses on Christmas Day. Statio (1) Ad S. Mariam Maiorem, (2) Ad S. Anastasiam, (3) Ad S. Petrum.

The contents of the volume are as follows :—

1 a.	iii. Id. Ap. Nat. S. Guthlaci.
„	[S. Eaduueardi Regis].
1 b.	Item alia.
2 b.	xv. Kal. Iul. Nat. S. Botulfi.
3 a.	x. Kal. Iul. Nat. S. Albani.
3 b.	xvi. Kal. Aug. Nat. S. Kœnelmi.
4 b. 5 a.	[blank].
5 b.	De diebus mensium.
6 a.	Kalendarium.
12 a-24 b.	Tabulæ Paschales.
25 b.	Canon Missæ.
31 a.	ix. Kal. Ian. Vigilia Natalis Domini.
„	viii. Kal. Ian. Natale Domini Ad S. Mariam Maiorem.
31 b.	„ „ Mane prima Ad. Anastassiam.
33 b.	„ „ Ad. S. Petrum (1).
34 b.	Kal. Ian. Octauas Domini.
35 a.	Dominica i. post Natale Domini.
35 b.	„ i. post Octauas Domini.
36 a.	In Vigilia Theophaniæ.
37 b.	viii. Id. Ian. Epiphania Domini (1).
38 a.	In Octauas Theophania.
„	Dominica i. post Theophania.
38 b.	„ ii. „ „
39 a.	„ iii. „ „
„	„ iiii. „ „
39 b.	„ v. „ „
40 a.	„ vi. „ „
40 b.	„ in Septuagesima.
41 a.	„ in Sexagesima.
„	„ in Quinquagesima.
41 b.	Benedictio Cinerum.
42 a.	Feria iv. v. vi. Sabbato.
43 a.	Dominica i. in Quadragesima (2).
43 b.	Feria ii. iii. iv. v. vi.
45 b.	Sabbato in xii. Lectionibus.
46 a.	Dominica uacat.
46 b.	Feria ii. iii. iiii. v. vi. Sabbato.
48 b.	Dominica iii. in Quadragesima.
„	Feria ii. iii. iiii. v. vi. Sabbato.
51 a.	Dominica iiii. in Quadragesima.
51 b.	Feria ii. iii. iiii. v. vi. Sabbato.
54 a.	Die Dominica de Passione Domini.
54 b.	Feria ii. iii. iiii. v. vi. Sabbato.
56 b.	Benedictio Palmarum.
57 a.	[Missa in Dominica Palmarum] (1).
57 b.	Feria ii. iii. iiii.
58 b.	In Cœna Domini.
59 b.	Feria vi. In Paraseue.
61 a.	Sabbato. Benedictio Cerei (2).
63 a.	Orationes in Sabbato Sancto Paschæ.
63 b.	Incipit ordo ad catecuminum faciendum.
69 a.	Ordo ad baptizandum infirmum.

sumptuoso opere construxerat,' Gul. Malms. De Gestis Reg. Ang. ii. 15; De Gestis Pontif. i. 1. Robert fled from England in 1052, and died at Jumièges.

[1] There was another Archbishop Robert, of Rouen, (son of Richard the Fearless, Duke of the Normans.) He died in 1037, and cannot have been the owner and donor of the Missal, in face of the evidence of the colophon, and of the English character of the Missal itself. The question as to which Archbishop Robert was the donor of the English Benedictional in the same Library has been treated as rather more open to argument, Académie de Rouen, 1812, p. 164; but a glance at its contents and ornamentation will suffice to convince that the Benedictional is English, not French, that it was executed in the same scriptorium as the Missal, and that it was the gift of Robert, Archbishop of Canterbury.

[2] Dr. Dibdin is responsible for this name, Bibliog. Tour. edit. 1821, vol. i. p. 165.

[3] These have been published with a translation by Dr. Henderson for the Surtees Society, vol. lxiii. pp. xxvii. 180*–186*.

[1] These Benedictions are to be found in the twin MS. Benedictional, at Rouen.

PROPRIUM DE SANCTIS INCIPIT.

139 b.	iiii. Non. Aug.	Nat. S. Stephani Mart.
„	iii. „ „	„ SS. Stephani, Nich[olai], Gam[a-lielis].
140 a.	Id. [Non.?] Aug.	„ S. Osuualdi Regis.
140 b.	viiii. Id. Aug.	„ S. Syxti Episc.
„	„ „	Benedictio uuæ.
141 a.	Eodem die.	Nat. SS. Felicissimi et Agapiti.
„	vi [=vii]. Id. Aug.	„ S. Danati. Episc.
„	vi. „ „	„ „ Cyriaci Mart.
141 b.	v. „ „	Vigilia S. Laurentii Mart.
„	iiii. „ „	Nat. „ „ „ i. Missa.
142 a.	„ „ „	In die [S. „] Ad Missam (2).
142 b.	iii. „ „	Nat. S. Tiburtii Mart.
„	Id. Aug.	„ „ Yppoliti Mart.
143 a.	xix. Kal. Sep.	„ „ Eusebii Conf.
„	Eodem die.	Vigilia Assumptionis S. Mariæ.
143 b.	xviii. Kal. Sep.	Assumptio S. Mariæ (2).
144 a.	xvi. „ „	Octabas S. Laurentii Mart.
144 b.	xv. „ „	Nat. „ Agapiti Mart.
145 a.	xiiii. „ „	„ „ Magni Mart.
„	xi. „ „	„ „ Timothei Mart.
145 b.	Eodem die.	„ „ Symphoriani Mart.
146 a.	viii. Kal. Sep.	„ „ Audoeni Episc.
146 b.	viiii. „ „	„ „ Bartholomei Apost. (2).
147 a.	vi. „ „	„ „ Rufi Mart.
„	v. „ „	„ „ Hermetis Mart.
147 b.	Eodem die.	„ „ Augustini Conf.
„	iiii. Kal. Sep.	„ „ Sabinæ Virg.
148 a.	Eodem die.	Decollatio S. Iohannis Bapt. (2).
148 b.	iii. Kal. Sep.	Nat. S[S.] Felicis et Aucti [=Adaucti].
„	Kal. Sep.	„ S. Prisci Mart.
149 a.	vii. .d. Sep.	Vigilia S. Mariæ.
„	vi. „ „	Natiuitas S. Mariæ (2).
149 b.	v Kal. [=Id.] „	Nat. S. Gorgonii Mart.
150 a.	Id. Sep.	Translatio S. Atheluuoldi Episc.
150 b.	vi. Id. Sep.	Nat. S. Adriani Mart.
„	v. „ „	„ „ Audomari Episc.
„	iii. „ „	„ SS. Proti et Iacincti.
151 a.	xviii. Kal. Oct.	Exaltatio S. Crucis.
151 b.	„ „ „	Nat. SS. Corneli et Cipriani.
„	xvii. „ „	„ S. Nicomedis Mart.
152 a.	xvi. „ „	„ „ Eufemie Virg.
„	Eodem die.	„ SS. Luciæ et Geminiani.
„	xii. Kal. Oct.	Vigilia S. Mathei Apost.
152 b.	xi. „ „	Nat. „ „ Euang. (2).
153 a.	x. „ „	„ SS. Mauricii cum sociis.
„	v. „ „	SS. Cosme et Damiani.
153 b.	iii „ „	Dedicatio Basilicæ S. Michahelis Arch-angeli (2).
154 a.	ii. „ „	Nat. S. Hieronimi Presb.
„	Kal. Oct.	„ SS. Remigii, Germani, Uedasti [Bauonis.
154 b.	vi. Non. Oct.	„ S. Leodegarii Episc.
155 a	Non. Oct.	„ „ Marci Papæ.
„	Eodem die.	„ SS. Marcelli et Apulei.
155 b.	vii. Id. Oct.	„ „ Dyonisii cum sociis.
156 a.	ii. „ „	„ S. Calisti Papæ.
„	xv. Kal. Nou.	„ „ Lucæ Euang.
156 b.	Eodem die.	„ „ Iusti Mart.
157 a.	vi. Kal. Nou.	Vigilia Apost. Symonis et Iudæ.
157 b.	v. „ „	Nat. „ „ „ „
„	ii. „ „	Vigilia Omnium Sanctorum.
158 b.	[Kal. Nou.	In die „ „] (1).
159 b.	Eodem die.	Nat. S. Cesarii Mart.
„	iiii. Non. Nou.	„ „ Eustachii Mart.
160 a.	vi. Id. Nou.	„ SS. iiii. Coronatorum.
160 b.	v. Id. Nou.	Nat. S. Theodori Mart.
„	iii. „ „	„ „ Menne Mart.
161 a.	Eodem die.	„ „ Martini Episc. (2).
161 b.	xv. Kal. Dec.	„ „ Anniani Episc.
„	xii. „ „	„ „ Eadmundi Regis.
162 a.	xi. „ „	„ „ Cæciliæ Virg.
162 b.	ix. „ „	„ „ Clementis Mart. (2).
163 a.	Eodem die.	„ „ Felicitatis [Mart.]
„	xviii [=viii]. Kal.	„ „ Chrisogoni Mart.
„	iii. „ „	„ „ Saturnini Mart.
163 b.	Eodem die.	Vigilia S. Andreæ Apost. (2).
165 a.	ii. Kal. Dec.	Nat. „ „ „ (1).
166 a.	iiii. Non. Dec.	Depositio S. Byrini Episc.
166 b.	vii. Id. Dec.	Octauæ S. Andreæ Apost.
„	[xii. Kal. Ian.	Nat. S. Thomæ Apost.] (2).

[COMMUNE SANCTORUM].

167 a.	In Vigilia unius Apostoli, siue Mart. siue Conf.
167 b.	„ Natale „ „
„	„ Vigilia plurimorum Apostolorum.
168 a.	„ Natale „ „
168 b.	„ „ Euangelistarum.
„	„ Vigilia unius Martyris.
169 a.	„ Natale „ „
„	„ Vigilia plurimorum Martyrum.
169 b.	„ Natale „ „
„	„ Vigilia unius Confessoris.
170 a.	„ Natale „ „
170 b.	„ Vigilia plurimorum Confessorum.
„	„ Natale „ „
171 a.	„ Vigilia unius Virginis.
„	„ In Natale „ „
171 b.	Item duo aliæ.
172 a.	Missa in Anniuersario Dedicationis Basilicæ.
172 b.	„ „ Ordinatione Presbyteri.

[MISSÆ VOTIVÆ].

174 a.	[Missa de Sancta Trinitate.	Feria i.] (1).
175 a.	Missa pro peccatis.	Feria ii.
175 b.	„ ad suffragia Angelorum.	„ iii.
176 a.	„ [de] Sapientia.	„ iiii.
176 b.	„ de Sancta Karitate.	„ v.
177 a.	„ „ „ Cruce (ii).	„ vi.
177 b.	„ „ „ Maria (ii).	„ Sabbato.
178 a.	„ quorum reliquiæ in æcclesiæ continentur.	
179 a.	„ de sanctis uirginibus.	
179 b.	„ „ sancto Benedicto Abbate.	
„	„ in honore Omnium Sanctorum.	
180 a.	Item alia.	
180 b.	Missa pro Rege.	
„	„ „ Abbate eiusque Congregatione.	
181 a.	„ in Monasterio Monachorum.	
181 b.	„ pro Episcopo.	
„	„ Sacerdotis propria.	
182 a.	Item alia.	
183 a.	Missa pro deuoto.	
183 b.	Item alia.	
184 a.	„ „	
184 b.	„ „	

184 b. Item alia.
185 a. Missa pro amico uel amica.
185 b. ,, ,, Rege et Regina uel filiis eorum.
186 a. ,, ,, Congregatione.
186 b. ,, Contra inimicorum temptationem inuisibilium.
,, ,, ,, temptationem carnis.
187 a. ,, pro petitione lacrimarum.
187 b. [Alia].
188 a. Missa pro iter agentibus.
188 b. ,, ,, fratribus in uia dirigendis.
189 a. ,, ,, pluribus amicis.
190 a. ,, ,, nauigantibus.
,, ,, ,, familiaribus.
190 b. ,, ,, omnibus ordinibus.
191 a. ,, ,, quacumque tribulatione.
,, ,, ,, pace.
171 b. ,, Ad pluuiam postulandam.
192 a. ,, ,, poscendam serenitatem.
,, ,, de mortalitate hominum.
192 b. ,, pro peste animalium.
193 a. ,, in tempore belli.
,, ,, contra obloquentes.
193 b. ,, ,, iudices male agentes.
,, ,, ,, paganos.
194 a. ,, in contentionibus.
,, ,, pro concordia fratrum.
,, ,, ,, fame ac pestilentia.
194 b. ,, ad sponsas benedicendas.
195 a. Oratio super pœnitentem confitentem peccata sua. Feria iiii. In capite ieiunii.
195 b. Oratio ad recondendum pœnitentem. Feria quinta. In Cœna Domini.
196 a. Ad reconciliatio[nem] pœnitentis ad mortem.
196 b. Ad clericum faciendum.
197 a. Benedictio uestium Virginis uel Viduæ.
197 b. Consecratio Virginis.
,, Missa eiusdem Viduæ.
198 a. Benedictio Viduæ quæ fuerit castitatem professa.
,, Missa eiusdem Viduæ.
198 b. Oratio ad Mandatum.
,, Benedictio salis et aqua[e].
199 a. Benedictio aquæ.
,, Orationes post aspersionem aquæ.
200 a. Orationes in Dormitorio, in Refectorio, in Scriptorio, in Coquina, in Lardario, in Cellario, in Domo Infirmorum, in Caminata, in Hospitali, in Area, in Granario, in Pistrino.
201 b. Orationes ad portas templi.
202 a. Benedictio lactis et mellis.
,, ,, uuæ.
202 b. Benedictiones Panis, Incensi, Arborum, Pomorum.
203 a. Benedictio ad omnia quæ uolueris.
,, ,, super fontem ubi aliqua negligentia contingerit.
,, Oratio super uasa in locis antiquis reperta.
,, Benedictio seminis.
203 b. Incipit Probatio Nouitiorum.
207 a. ,, Missa pro infirmis.
207 a Ordo uisitandi et unguendi infirmum.
212 b. Incipit Missa pro infirmis.
213 b. Incipiunt orationes in agenda mortuorum.
215 b. Orationes Missales [,, ,, ,,].
216 b. [Orationes] post celebrationem Missæ.
218 b. [Missa] in die depositionis defunctis, iii. vii. xxx.
219 a. Missa pro Episcopo defuncto.
,, ,, ,, Sacerdote.
219 b. Item alia.
220 a. Item alia.
,, Missa pro Monacho defuncto.
220 b. Missa unius defuncti. Item alia.
221 a. ,, Specialis pro defunctis sacerdotibus.
,, ,, pro femina defuncta.
221 b. ,, in die depositionis defuncti.
222 a. ,, pro omnium animas fidelium defunctorum.
222b Alia. Item alia. Item alia.
223 b. Missa pro uiuis atque defunctis. Alia. Item alia. Item alia. Alia.
226 a. ,, ,, Sacerdotibus.

Ornamentation. In the above list, Festivals of the first rank (1) have one or more pictorial representations of the events of the day, occupying a whole page, and the opening line or lines written in golden uncials surrounded by a magnificent foliated border. At foll. 57 a, 114 a, 174 a the pictures have been torn out. Festivals of the second rank (2) are distinguished by the opening line being written in large uncial golden letters. The Festivals entered in gold in the Kalendar do not correspond exactly to these classes.

The illuminations in this volume have been described in detail in Professor Westwood's work on 'The Miniatures and Ornaments of Anglo-Saxon and Irish MSS.,' to which the reader is referred for further information [1]. The capital letters throughout the volume are written in gold, the opening initial letter of each Mass being about one inch, and subsequent initial letters about three-eighths of an inch, in height.

A comparison of these illuminations with those of the Benedictionals of Æthelgar (at Rouen) and of St. Æthelwold (at Chatsworth) proves that the Missal must have been written at about the same time and in the same monastery, that of the New Minster at Winchester. That abbey was founded by Edward the Elder in 903, and dedicated, as was the Abbey of Jumièges, to St. Mary the Virgin and St. Peter, who was accounted its patron, and whose name and festivals are treated in this Missal with the highest possible embellishment.

The following Celtic and Anglo-Saxon Saints are commemorated in the Kalendar. Those which have an asterisk prefixed are written in golden letters.

[1] Page 136.

Date.	*Name.*	*Description.*	*Date*, A.D.
Feb. 1.	Brigidæ Virg. [Collect on fol. 112 b].	Abbess of Kildare.	†523.
,, 8.	Cuthmanni Conf.	English Confessor at Stenning, in Sussex, or Cornish ,, in Normandy.	Uncertain.
,, 13.	*Eadmundi Regis Translatio[1]. [Erased].	King of East Anglia, usually commemorated on Nov. 20.	†870.
,, ,,	Eormenhildæ Virg. [Mass on fol. 116 a].	Queen of Wulfhere, third Abbess of Ely.	†c. 700.
,, 28.	Osuualdi Archiepisc.	Archbishop of York.	†992.
March 2.	Ceadde Episc.	Bishop of Lichfield.	†672.
,, 17.	Uuitburgæ Virg.	Dr. of King Anna, nun at East Dereham, translated to Ely, c. 943.	†743.
,, ,,	Patricii Episc.	Apostle of Ireland.	†465.
,, 18.	*Eduueardi Regis.	King of England.	†978.
April 11.[2]	Guthlaci Conf. [Mass on fol. 1 a].	Hermit at Croyland.	†714.
,, 24.	Uuilfridi.	His translation from Ripon to Canterbury.	957.
,, 30.	Ercenuuoldi Episc.	Bishop of London.	†693.
May 7.	Iohannis Episc. in Beuerlisco.	Archbishop of York.	†721.
,, 18.	Ælfgyfæ Reginæ.	Queen of Edmund, nun at Shaftesbury.	†971.
,, 26.	*Augustini Depositio [Mass on fol. 126 a].	Archbishop of Canterbury.	†604.
June 4.	Petroci Conf.	Hermit at Padstow in Cornwall.	6th cent.
,, 5.	Bonefatii Episc.	Of Crediton, bishop of Mainz.	†755.
,, 15.	Eadburgæ Virg.	Virgin at Winchester.	†680.
,, 17.	Botulfi Conf. [Mass on fol. 2 b].	Abbot at Boston.	†655.
,, 22.	Albani Mart. [Mass on fol. 3].	Protomartyr of England.	†303.
,, 23.	*Ætheldrythæ Virg. [Mass on fol. 128 b].	Queen, Abbess of Ely.	†629.
July 2.	Suuithuni Episc. Depositio.	Bishop of Winchester.	†862.
,, 6.	Sexburgæ Virg.	Dr. of Anna, widow of Ercombert King of Kent, foundress of Minster, second Abbess of Ely.	†699.
,, 8.	Grimbaldi Sacerd.	First Abbot of Newminster, at Winchester, dying in the year the Church was consecrated.	†903.
,, ,,	Obitus Eadgari Regis.	King of England.	†976.
,, 13.	Mildrythæ Virg.	Of royal family in Kent, Abbess of Minster. Her relics were translated to Canterbury.	†c. 700.
,, 15.	Suuithuni Episc. Translatio. [Mass on fol. 135 b].	See July 2. His relics were translated into the Cathedral.	971.
,, 17.	Kenelmi Mart. [Mass on fol. 3 b].	Boy King and Mart. in Mercia.	†819.
,, 28.	Samsonis Episc.	A Welshman, Bp. of Dol.	†c. 465.
Aug. 5.	Osuualdi Regis et Mart. [Mass on fol. 140 a].	In Northumbria.	†642.
Sep. 4.	Byrini Episc. Translatio.	Translation to Winchester.	700.
,, ,,	Cuthberti ,, ,,	Translation to Durham.	995.
Oct. 19.	Ætheldrythæ Virg. [Mass on fol. 128 b].	Translation of her relics into a marble mausoleum.	695.
,, 30.	Suuithuni Episc. Ordinatio.	See July 2.	†852.
Dec. 3.	Byrini Episc. Depositio [Mass on fol. 166 a].	First Bp. of Dorchester.	†650.
,, 13.	Iudoci Conf.	Royal Anchorite in Brittany.	†c. 668.
,, 29.	*Tibbæ. Sometimes commemorated on March 6, or Dec. 13.	Virgin Anchoress near Peterborough.	7th cent.

The following English Saints, who are not commemorated in the Kalendar, have Masses assigned to them in the Proprium Sanctorum of the Missal:—

Date.	*Name.*	*Description.*	*Date*, A.D.
March 20.	Cuthberti Episc. Depositio	Bishop of Lindisfarne	†687.
May 19.	Dunstani Archiep.	Archbishop of Canterbury	†988.
Aug. 1.	Atheluuoldi Episc. [Depositio]	Bishop of Winchester.	†984.
Sep. 13.	Atheluuoldi Episc. Translatio.	This took place during the episcopate of his successor Elfege[3].	984–1005.

It is to be observed that there are three festivals of St. Swithun, Bishop of Winchester, marked in the Kalendar: his Deposition on July 2; his Translation on July 15; his Ordination on Oct. 30. There are Masses for two festivals of St. Æthelwold, Bishop of Winchester; for his Deposition on Aug. 1, and his Translation on Sep. 13. There are two commemorations in the Kalendar of St. Birinus, Bishop of

[1] Migne, Bib. Pat. Lat. cxxxix. p. 516. cap. xiv. His mass is assigned to xii. Kal. Dec.

[2] There is a 'Borontius Monachus' commemorated on April 1, whose nationality, etc. I have been unable to discover.

[3] Migne, Bib. Pat. Lat. cxxxvii. p. 103. cap. xliii.

Dorchester, out of which see that of Winchester was carved in 705; his Translation on Sep. 4, and his Deposition on Dec. 3.

The following names of English Saints occur in other parts of the Missal:—

Within the Canon (fol. 29 a) added along with St. Gertrude to the list of Saints, which now closes with the name of Anastasia.

Name.	*Description.*	*Date*, A.D.
Ætheldrytha	Abbess of Ely	†679.

Invoked in the Litany in the 'Ordo uisitandi infirmum' (fol. 208 a).

Towards the close of the list of Confessors:—

Name.	*Description.*	*Date*, A.D.
Cuthberhtus	Bishop of Lindisfarne	†687.
Guthlacus	Hermit at Croyland	†714.

At the close of the list of Virgins:—

Name.	*Description.*		*Date*, A.D.
Ætheldryth	See above.		
Sexburh	See p. 280	July 6.	
Uuihtburh	See p. 280	Mar. 17.	
Eormenhild	Abbess of Ely		†c. 700.
Cynesuuith	Abbess of Caistor or Dormundcaster, near Peterborough		7th century.
Cyneburh	Virgin, sister of Cynesuuith		7th century.
Timba	Virgin, cousin of Cynesuuith		7th century.

These names of Saints, together with the Anglo-Saxon character of the illuminations and of the handwriting, and the vernacular rubrics, establish the English origin and execution of the Missal, and point to Winchester as the place where it was written.

Monastic character. There is abundant internal evidence, apart from the colophon, that the Missal was written in or for a monastery; and that the monastery belonged to the Benedictine order and was dedicated to St. Peter.

There are masses 'Pro abbate eiusque congregatione' (fol. 180 b); 'In monasterio monachorum' (fol. 181 b); 'Pro fratribus in uia dirigendis' (fol. 188 b); 'Pro monacho defuncto' (fol. 220 a). There are Collects for use in the various rooms of the monastery. 'In Dormitorio' (fol. 200 a); 'In Refectorio' (*Ib.*); 'In Scriptorio' (*Ib.*); 'In Coquina' (fol. 200 b); 'In Lardario' (*Ib.*); 'In Cellario' (*Ib.*); 'In Domo Infirmorum' (*Ib.*); 'In Caminata' (fol. 201 a); 'In Hospitali' (*Ib.*); 'In Area' (*Ib.*); 'In Granario' (*Ib.*); 'In Pistrino' (fol. 202 a).

The abbot is referred to, in rubrics, as the chief dignitary; e.g.

'In Vigilia Pentecosten' fol. 83 b):—

'*Finita oratione inchoantur lætaniæ septene ad introitum ante altare. Postea descendat abbas cum schola canente lætanias quinas ad fontes benedicendos. Sequatur Oratio et Præfatio. His expletis redeunt ad altare eum lætania terna. Quo finito, dicat sacerdos, Gloria in excelsis.*'

The ceremonial for the admission of novices is described in the following Rubric which occurs at the commencement of the office for their reception (fol. 203 b):—

'*Cum autem nouitius nouitiorum regulæ examinatione iam bene probatus fuerit, egrediatur de ea pariterque cum suo magistro ueniant in capitulo. Ipse uero nouitius, ut sibi traditum fuerat, prosternat ante pedes abbatis, residentibus fratribus cunctis et deposcat se sociare(i) sanctæ congregationi. Si autem sibi concessum fuerit, ocius festinet et osculetur pedes abbatis. Deinde in conspectu omnium fratrum, flexis genibus, et inclinato capite, uertat se ante et retro. Tunc ueniat ante abbatem, et stet ante eum, et multimodam gratiarum actionem ei uel congregationis suppliciter reddat. Abbas uero iubeat sibi scribere professionem; aut certe si non scit scribere, alius ab eo rogatus scribat qui scit. Iamque cum hora tertia decantata fuerit uel lætania, præsente abbate, et cunctis adstantibus fratribus, ipse nouitius secum gestans cartulam ueniat ante altare, eleuataque uoce dicat,*

Ego, fratres, deo datus, promitto stabilitatem meam, et conuersionem morum meorum, et obœdientiam secundum regulam sancti benedicti abbatis, coram deo et sanctis eius, in præsentia domini .N. abbatis.

Mox ipse manu sua eam super altare ponat, statimque ante ipso altare inclinus, uertat se ante et retro tribus uicibus, et dicat hunc uersum:

Suscipe me, domine, secundum eloquium tuum, et uiuam, et ne confundas me ab expectatione mea.

Et flectat genua tribus uicibus. Quem uersum omnis congregatio respondeat. Deinde toto corpore prostratus in pauimento iaceat cum gemitu et conpunctione cordis. Tunc abbas accipiat stola, et codex, et aqua benedicta, dicatque,

Kyrrie eleison, etc.'

St. Benedict is twice commemorated in the Kalendar. On March 21, in golden uncials, among the festivals of the first class, and on Dec. 4, in black minuscules, among the ordinary festivals. His name is introduced in the clause 'Communicantes,' etc. within the Canon, after 'Cosme et Damiani,' along with SS. George, Martin, and Gregory. There are four masses in his honour,

March 20,	Vigilia S. Benedicti Abbatis	(fol. 119 b),
March 21,	Depositio S. ,, ,,	(fol. 120 a),
July 11,	Natale S. ,, ,,	(fol. 135 b),

these festivals being distinguished by the large gold uncials of the opening lines; and there is a 'Missa de S. Benedicto Abbate' among the Votive Masses (fol. 179 b).

The intercession of S. Benedict is also invoked in the Collect of the Missa in Monasterio Monachorum (fol. 181 a).

The Mass for St. Peter's Day is among the richly ornamented Masses of the highest class. St. Peter and St. Andrew being the only Saints whose Masses are ornamented in this exceptional way. The other festivals of St. Peter, viz. Cathedra S. Petri (Feb. 22), Ad vincula S. Petri (Aug. 1) are marked as Feasts of the second class by the opening line being written in golden uncials.

Date of the MS. The Paschal Tables (ff. 15 b–18 a) are arranged in periods of sixteen years, and not in the usual Dionysian cycles of nineteen years. They range from A.D. 1000–1095, and it is reasonably inferred that the Missal was written during the earlier portion of that period.

The latest festivals in the volume are those of St. Dunstan, archbishop of Canterbury, ✝ 988, and of the Translation of St. Cuthbert to Durham, which took place in 995.

There is no mention of St. Alphage, who was martyred in 1012, and whose name became very speedily inserted in the Church's Kalendars. The Missal was probably therefore written before or very soon after that Saint's death in 1012, and certainly before its presentation to the Abbey of Jumièges, by Abbot Robert when he was Bishop of London. The character of the handwriting and the style of illumination are consonant with the assignment of the first half of the eleventh century, as the period within which the Missal must have been written.

The following Masses of English Saints are contained in this MS., which are not in the Leofric Missal:—

III. id. apr. Nat. s. guthlaci[1].

[Fol. 1 a]. Adiuua nos, domine, deprecatione sanctorum tuorum; et præcipue huius beati famuli tui guthlaci, presbiteri atque anachoritæ intercessione, quæsumus, ab omni aduersitate protege, cuius hodie sollempnitatem(is) diem cum lætitia spiritali ueneramur, ut quorum festa gerimus sentiamus auxilium. Per.

[*Secreta*].

Respice, domine, propitius super hæc munera, quæ pro omnium sanctorum tuorum, et specialiter pro beati guthlaci presbiteri atque anachoritæ, cuius hodie ueneranda est festiuitas, commemoratione deferimus, et pro nostris offensionibus immolamus. Per.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Teque maxime hodie in huius beati famuli tui guthlaci, presbiteri et anachoritæ, natalicia uenerari, et in tuorum omnium te glorificare honore sanctorum in sempiternum; quia infirmitati nostræ talium tuorum filium præstitisti suffragia, ut eorum intercessionibus nostri misereri digneris. Per christum.

Postcommunio.

Deus, fidelium remunerator animarum, præsta ut beati guthlaci, presbiteri atque anachoritæ, cuius uenerandam celebramus sollempnitatem, praecibus indulgentiam consequamur. Per dominum.

[Passio eaduueardi regis anglorum[1]].

Deus, qui beatum eaduueardum regem anglorum iniustæ occisum piæ iustificas, et miris signis mundanis declaras, concede propitius ut eius apud te præcibus subleuemur, cuius diem passionis deuote celebramus. Per.

Secreta.

Munera nostra, quesumus, domine, in honore sancti eaduueardi martyris tui oblata clementi respectu intuere, et ipsis nos mente purifica, quibus tibi debitum exhibemus famulatum. Per.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui sanctos tuos semper misericordia et subsequeris, qui electum eaduueardum misericorditer præuenisti, cum regali culmine caste se ageret, et clementer subsecutus es, cum innocenter necaretur; quem ab impiis priuatum sceptro terreno pius ditasti cælesti, cuius interuentu poscimus ut dones nobis terrena despicere et amare cælestia. Per christum.

Ad complendum.

Purifica nos, domine, quesumus, sumpto mysterio, interueniente beato eaduueardo martyre tuo, et fac nos tibi sincera mente seruire. Per.

Alia.

Deus, qui beati eaduueardi martyris tui meritis mederis languentium turmis, eius præcatu, quesumus, nostras conscientias a noxia ualitudine sanare dignare. Per dominum nostrum.

[1] Fol. 1 a.

[1] Fol. 1 a.

Item alia[1].

Deus, æterne triumphator imperii, familiam tuam propitius respice, martyrium regis celebrantem eaduueardi, et præsta ut sicut munere illum glorificare dignaris cælesti, ita nos, eius obtentu, felicitati facias dignanter adscribi. Per.

Secreta.

Intuere, quesumus, æterne deus, ad nostræ humilitatis hostiam, ubi[2] in honore tui martyris ac regis eaduueardi oblatam; quem tibi sacram oblationem mirabili dispensatione efficere uoluisti; et concede nobis illius præcibus ita innocenter uiuere, ut ad æterna mereamur gaudia peruenire. Per dominum.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui es omnium corona sanctorum, quique concedis triumphum, et inseparabile diuinitatis perpetuæ largiris consortium; semperque admirandis uirtutum præconiis martyrum tuorum merita prosequeris, nostris quoque tua magnalia manifestans temporibus. Unde tuam ineffabilem exposcimus diuinitatem, ut qui beatum martyrem tuum ac regem eaduueardum munere martyrii insigniter coronasti, nos eius intercessione a peccatis omnibus facias absolui, et cælestibus gaudiis gratanter adiungi. Per christum.

Ad complendum.

Sancta tua nos, domine, sumpta purificent, et beato martyre tuo ac rege eaduueardo intercedente, ad perpetuæ beatitudinis consortium perducant. Per dominum.

Ad uesperos.

Tuere, quesumus, domine, familiam tuam, et sacris semper attolle presidiis, sanctique martyris tui ac regis eaduueardi interuentione, quem moderna tempestate humanæ notitiæ intimare uoluisti, a peccatorum omnium periculis expeditam æternæ felicitatis redde consortem. Per.

Alia.

Deus, qui nobilissimum regem eaduueardum necis interitu contemtibilissime martyrizari permisisti, quo eum sublimiter ad regnum perduceres cælestæ; præsta, quesumus, ut eiusdem sancti martyris suffragantibus meritis, a cunctis muniamur aduersis. Per dominum nostrum ihesum christum.

XV kal. iul. Natale sancti botulfi[3].

Deus, omnium regnorum gubernator et rector, qui famulis tuis annuam beati botulfi abbatis largiris festam, nostrorum, quesumus, dele cicatrices uulnerum, cælestisque patriæ donis refice sempiternis. Per dominum.

Secreta.

Munus tibi a deuotis oblatum famulis, æternæ conditor rerum, dignanter respice, et meritis almi intercedentibus botulfi, cælesti illud benedictione sanctifica, nobisque ad cunctorum ueniam peccaminum, et ad cælestis augmentum perficiat gaudia. Per dominum nostrum.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui omne genus humanum callida dyri serpentis fraude seductum, et primi parentis consensu a cælestis amœnitate paradysi deiectum, misericorditer unicum reformasti per filium. Qui ideo est de intacta conceptus uirgine, ut nos a cunctorum ablueret criminum sorde; atque idcirco mortis dignatus est suscipere pœnam, quatenus nos ad æthereum perducere regnum. Pro cuius dilectione beatus botulfus, cuncta deserens ima, cælestia promeruit regna. Pro cuius obtentum te, domine, humilissimis obsecramus uocibus, quatenus nos post metam cosmi cælestibus iubeas sociari cœtibus. Per christum.

Ad complendum.

Cælestibus pasti dapibus supplices te rogamus, omnipotens deus, quatenus per gloriosa almi patris botulfi merita æternis nos iubeas sociari gaudiis. Per dominum.

X kal. iul. Sancti albani martyris[1].

As in Leofric C. p. 253.

XVI. kal. aug. Natale sancti kœnelmi[2].

Omnipotens et misericors deus, qui nobis præclaram huius diei lætitiam pro beati kœnelmi martyris tui sollempnitate tribuisti, intende serenus uota fidelis populi, et concede ut cuius hodie festa percolimus eius semper meritis et præcibus subleuemur. Per.

[*Secreta*].

Præsentibus, domine, quæsumus, intende muneribus, et patrocinante beato kœnelmo martyre tuo, cuius sollempnia uenerando recensemus, fidelibus salutis indulgentiam conferant, et æternitatis præmia dignanter adquirant. Per dominum.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui sanctorum tuorum patro-

[1] Fol. 1 b. [2] = tibi. [3] Fol. 2 b.

[1] Fol. 3 a. [2] Fol. 3 b.

cinia tecum ita in æterna claritatis tuæ gloria præparasti, ut in eis existens mirabilis diffusius huic mundo tuæ ostendas ueritatis. Ex quorum collegio beatissimus testis tuus kœnelmus in æcclesię stabilitate ago[ne] martyrii decoratus perfloruit, demumque innocentiæ prœmium captans, laureatus cælestis capitolii celsitudinem optinere promeruit. In cuius sollempnitatis triumpho, annua piæ deuotionis nostræ uota recensentes, consonas maiestati tuæ persoluimus laudes, quatinus illius præcibus cælestia munera capiamus, iunctique sanctorum cœtibus in perpetuum conletemur. Per christum.

Ad complendum.

Percipiat, quesumus, domine, plebs tua beati martyris tui kœnelmi natalicia celebrando cum exultatione lætitiam; et quam cælestis mense refecisti edulio, æternitatis tuæ facias abscisi consortio. Per.

Alia.

Tribue, clemens et misericors deus, in beati testis tui kenelmi festiuitate fidelibus populis opem salutis æterne; nosque famulos tuos peruigili custodi protectione, ut qui te totis sensibus confitemur, nulla inimici fraude capiamur. Per dominum.

Kal. feb. Nat. s. brigidæ uirginis[1].

Cælorum atque terrarum conditor et gubernator, omnipotens deus, præcanti populo tuo succurre pietati, et præsta ut qui honore sanctæ brigidæ præsentem diei huius gerimus sollempnitatem, per ipsius suffragia perenni gloria potiamur. Per dominum nostrum.

Id. feb. Nat. s. eormenhildæ uirginis[2].

Omnipotens incomprehensibilis deus, adesto piis, quesumus, æcclesiæ tuæ præcibus, quas in hac celebritate sacræ uirginis eormenhildæ defert maiestati tuæ; per cuius interuentum exquoque nostrorum rubiginem uitiorum, et auge puritatem uirtutum, nobisque præbe cælestem iugis gloriæ sempiternitatem. Per.

Secreta.

Suscipe, quesumus, clementissime [deus], munia præsentis hostię, et per eius merita, cuius annuam celebramus sollempnitatem, largire nobis utriusque lucis prosperitatem. Per.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Potissimum in hac die qua transitum sanctæ cælebramus eormenhildę, debitas et condignas maiestati tuæ gratias ymnidica uoce persoluere. Qui ideo catholicæ conuocationi uirile robur in sexu femineo tribuisti, quatinus non solum per fortissimos et insuperabiles uiros, uerum etiam per feminas uirginesque sacras, karitate unigeniti tui armatas, de antiqui hostis ruina triumphares. Huius tyrannidem olim dominus noster ihesus christus sua morte destruxit, et omnes in se credentes fide et opere de dyra uoragine baratri liberauit. Pro cuius amore sancta uirgo, cuius diem agimus festum, huius uitæ caducum contempsit gaudium, et cælestis patriæ summum consecuta est præmium. Per cuius obtentum te, quesumus, domine, qui trinus et unus permanes deus, ut, depulsis sordibus, mereamur tecum æpulari cælitus cum sanctis angelorum legionibus. Et ideo cum angelis.

Ad complendum.

Refecti sacro participatione spiritalis mense maiestatem tuam deprecamur, omnipotens domine, quatinus per gloriosam ac uenerabilem eormenhildam uirginem, cuius cælestem recolimus natiuitatem, concedas nobis omnem præsentis uitæ oportunitatem, et superne claritatis portionem. Per dominum.

XIIII. kal. ap. Depositio s. cuthberti episcopi[1].

Oratio and *Secreta* as in Leofric C. p. 205.

Præfatio.

U. D. æterne deus. In quo ita uirtus antiqui hostis elisa est, ut eius quem ipse superauerat beatum cuthberhtum et inter ceteros tales fecit esse uictorem. Cuius aerias potestates gloriæ tuæ protectionis multiplici prostrauit militia, unde et merito magnifica singulorum floruit sanctitate. Quam sanitatem morbis restituit multorum, suumque nobis mirabile reliquid exemplum. Ideo etiam in illo speciale gratiæ tuæ munus agnoscimus, qui apostolici pontificatus dignus in sua ætate successor, et in actu imitator extitit, fidelissimus dispensator æcclesiæ; et alumpnus acceptus sacerdos refulsit egregius et insignis. Per christum.

Postcom. as in Sidney Sussex MS. Δ 5. 15. p. 302.

Ad uesperum.

Deus, qui sanctorum tuorum libenter suscipis uoluntates, intercedente beato cuthberhto, familiam tuam, quesumus, domine, miserationis tuæ dextera semper et ubique protege. Per dominum nostrum.

Quesumus, omnipotens deus, ut plebs tua toto tibi corde deseruiens, beato cuthberhto confessore tuo atque pontifice interueniente, et beneficia iugiter mereamur et pacem. Per.

[1] Fol. 112 b. [2] Fol. 116 a.

[1] Fol. 119 a.

XIIII. kal. iun. Nat. s. dunstani archiepiscopi[1].

Deus, cuius eximia dulcedo beatum dunstanum pontificem gloriosæ exornauit, concede clementer, quesumus, astanti familiæ, ut grex deuotus sequatur quo caput eximium præcessit. Per dominum nostrum.

Alia.

Omnipotens sempiterne deus, qui hodiernæ diei sollempnia sacrosanctissimi pontificis tui dunstani obitu festiue exhilaras, da, quesumus, ut tanto patronis præsidiis foueamur in aruis de cuius societate cælestes ciues exultant in astris. Per dominum.

Secreta.

Libamina, summe deus, præsentiæ superis benedicito sedibus, quæ tuo antistite dunstano exorante pro nobis, præsentis uitæ tranquillitatem percipiamus et gloriam promissæ hereditatis. Per dominum.

Præfatio.

U. D. Gratias agere, uota soluere, munera consecrare, domine, sanctæ pater, omnipotens æterne deus. Qui beatum dunstanum confessorem tuum præelegisti tibi sacratę confessionis antistitem, ingenti lumine coruscantem, morum lenitate pollentem, fidei feruore flagrantem, eloquii fonte redundantem. Cui quæ sit gloriatio, ostendit concursus ad tumulum, purificatio incursorum, medela languentium, mirandarum signa uirtutum. Qui etsi hic naturaliter fecit finem per transitum, illic uiuunt pontificis merita post sepulchrum, ubi præsentia saluatoris est ihesu christi domini nostri. Per quem.

Ad complendum.

Sollempni sedulo diuinitus roborati tuæ pietatis oramus clementiam, domine deus, ut sanctus dunstanus pontifex pro nobis exoret in cælo, cuius sumus in terris ad bene agendum erudio[2] exemplo. Per dominum nostrum.

Ad uesperos.

Deus, fidelium remunerator animarum, præsta, quesumus, ut beati dunstani confessoris tui atque pontificis, cuius uenerandam celebramus festiuitatem, eius præcibus indulgentiam consequamur. Per.

Alia.

Deus, qui nos beati dunstani confessoris tui atque pontificis annua sollempnitate lætificas; concede propitius, ut cuius natalicia colimus, de eiusdem etiam protectione gaudeamus. Per dominum.

[1] Fol. 125 a. See p. 298. A different Mass occurs in MS. C. C. C. C. 270. fol. 91 a.

[2] = eruditi?

VII. kal. iun. Nat. s. augustini episcopi[1].

Deus, qui nos deuota beati augustini confessoris tui atque pontificis instantia ad agnitionem tui sancti nominis uocare dignatus es, concede propitius ut cuius sollempnia colimus, etiam patrocinia sentiamus. Per.

Secreta.

Hostias, domine, laudis tuis altaribus adhibemus, quas eius tibi patrocinio credimus commendendas, cuius nos uoluisti uotis ad tuæ pietatis peruenire notitiam. Per.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Diemque natalicium beati pontificis confessorisque tui augustini omni deuotione uenerari; suppliciter obsecrantes ut ipsum nos apud tuam clementiam sentiamus habere patronum, quem tua gratia largiente, meruimus æternæ salutis suscipere ministrum. Per christum.

Ad complendum.

Beati augusti[ni] confessoris tui atque pontificis, domine, præcibus confidentes, quesumus clæmentiam tuam, ut per ea quæ sumpsimus æterna remedia capiamus. Per.

X. kal. iul. Nat. s. ethelDrythe uirginis[2].

Deus, ineffabilis rerum conditor uniuersarum, qui famulis tuis annuam hodiernæ festiuitatis lætitiam in ueneranda alme uirginis tuæ præcluis ætheldrythę tribuisti commemoratione, quesumus, ut eadem interueniente, uitiorum incentiua queamus nociua superare, et ad te summum bonum qui uera lux es callis ac pietas diuinitus peruenire. Per.

Alia.

Omnipotens præcluissime deus, auctor uirtutis, et amator uirginitatis, qui beatam ætheldrytham hodierna die dignatus es ad cæli gaudia deducere, suppliciter tuam imploramus clementiam, ut cuius sacram sollempnitatem cælibramus in aruis, de eiusdem patrociniis gaudeamus in astris. Per dominum.

Secreta.

Domine deus cunctipotens, totius mundane molis mirificus opifex, suscipe depræcationes seruorum tuorum cum muneribus hostiarum, que in sacratissima cælebritate famulæ tuæ ætheldrythæ tibi deferimus; et concede ut per hæc diuina sacramenta cunctos car-

[1] Fol. 126 a. Different Masses are given in Leofric C. fol. 276 b.; MS. C. C. C. C. 270. fol. 92 b. See p. 298.

[2] Fol. 128 b.

nales actus ualeamus exuere, atque omnium incrementa uirtutum percipere. Per.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui omne genus humanum calliditatis antiqui serpentis seductum, et consensu primi parentis deprauatum, ob idque ab amœnitate paradysi expulsum, mirabiliter reformasti per unigenitum. Qui ideo dignatus est nasci de intemerata uirgine ut nos purgaret ab uniuersæ sordis contagione; atque idcirco uoluit mortis subire periculum, quatinus destrueret nostræ necis imperium. Pro cuius dilectione, beata uirgo ætheldrytha contempsit gaudia mundana, et lucrata est cælestia regna. Quæ duorum spretis regum thalamis, copula perpetuæ castitatis, ac desiderio gloriæ perhennis, unigenito tuo domino ihesu christo meruit sociari. Cuius misericordiam humiliter deprecamur, ut eiusdem uirginis intercessionibus, fragilis uitæ expulsis criminibus, cælestis patriæ hereditatem sumere mereamur. Per quem.

Ad complendum.

Cælestibus satiati sacramentis, clementissime deus, tuam deposcimus munificentiam, ut per interuentum sanctæ uirginis ætheldrythæ, æternæ beatitudinis beneficia poscimus capere largiora. Per.

Ad uesperos.

Protege, quesumus, benignissime deus, famulos tuæ ditioni sincera deuotione subditos; et per gloriosa sanctæ uirginis merita, cuius annuam celebramus festum, dignare propria nobis laxare crimina, et, neuo facinorum expulso, ad illam cælestis patriæ reuocare beatitudinem, unde existendi traximus originem. Per.

Id. iul. Translatio s. suuithuni episcopi[1].

Deus, qui iubar ætherium antistitem suuithunum moderna temporum dignatus es mundo reuelare, suppliciter tuam imploramus omnipotentiam, quatinus per gloriosa ipsius sancti merita, quem facis coruscare signis miraculorum, præbeas nobis te supplicantibus famulis omnium incrementa uirtutum, et sempiternæ felicitatis tripudium. Per.

Secreta.

Munus quod tibi offerimus, domine, quesumus, gratanter suscipe, et suffragante beati confessoris tui suuithuni atque pontificis intercessione, omnes nostrorum nexus peccaminum soluat, ac lucrum sempiternitatis nobis adquirat. Per.

[1] Fol. 135 b.

Ad complendum.

Deus, qui per sanctum confessorem tuum antistitem suuithunum mederis languoribus infirmorum, concede nobis tuum iuuamen per eius implorantibus interuentionem præsentis uitæ fungi salubritate, et ciuium supernorum societate. Per dominum nostrum.

Eodem die [=kal. aug.] S. athelnuoldi episcopi[1].

Deus, qui in preclari sideris sancti pontificis æthel-uuoldi episcopi inlustratione nouam populis anglorum tribuisti lucem hodierna die clarescere, tuam suppliciter imploramus clementiam, ut cuius magisterio totius religionis documenta cognouimus, illius et exemplis informemur, et patrociniis adiuuemur. Per dominum.

Alia.

Deus, qui hodiernam diem beati confessoris tui atheluuoldi episcopi transitum nobis honorabilem dedicasti, concede popitius ut cuius eruditione cælestis uitæ gaudia consequamur. Per[2].

Secreta.

Oblata seruitutis nostræ munera tibi, domine, quesumus, annua sancti patris nostri atheluuoldi episcopi sollempnitas commendet accepta; ut eius pia supplicatione muniti cunctorum nostrorum remissionem peccaminum, et beatitudinis sempiternæ mereamur obtinere consortium. Per dominum nostrum[2].

Præfatio.

U. D. æterne deus. Quoniam adest nobis iocunda et uotiua præsentis diei lætitia; quam apostolici culminis honore sublimem, roseoque martyrii cruore sollempnem, gloriosi pontificis atheluuoldi moderna cælebritate consecrasti; et spem nobis tante fiduciæ contulisti, ut nos paternis eius suffragiis, et a peccatorum nostrorum nexibus soluas, et ad regna cælestia perducas. Et ideo.

Ad complendum.

Refectos, domine, uitalis alimoniæ sacramentis, sancti confessoris tui atheluuoldi episcopi gloriosa nos intercessione protege, et ad æternum cælestis mense conuiuium peruenire concede. Per[2].

Ad uesperum.

Gregem tuum, pastor æternæ, conserua, et pii suf-

[1] Fol. 138 b. This Mass, and that on p. 287, Id. Sep., are printed 'ex MS. Codice Uticensi peruetusto in Migne, Bib. Pat. Lat. cxxxvii. p. 105.'

[2] MS. Vitell. A. xviii. See p. 306.

fragatoris atheluuoldi patris nostri defensione guberna, ut cuius beniuolentia prouocante, superni amoris dulcedine pascimur, eius interuentu patrocinante, et a temporalis uitæ perturbationibus eruamur, et mansuris supernorum ciuium gaudiis inseramur. Per dominum nostrum.

Id. aug. Nat. s. osuualdi regis [1].

Omnipotens sempiterne deus, qui huius diei iocundam beatamque lætitiam in sancti serui tui osuualdi sollempnitate consecrasti, da cordibus nostris tui timoris karitatisque augmentum, ut cuius in terris sancti sanguinis effusionem cælebramus, illius in cælo conlata patrocinia mentibus sentiamus. Per dominum [2].

Secreta.

Hæc, domine, quesumus, munera, quæ in beati osuualdi commemoratione tuæ maiestati offerimus, benignus assume. Per dominum nostrum.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Et præcipue pro meritis dilecti tui osuualdi tibi confitendo immolare laudis hostiam, qui semetipsum tibi fecit hostiam uiuam; cui cum carnalis generositatem parentis coronæ adiungerentur ornamenta regalis, spiritalis tamen adtactus incentiuo uiroris domum suam super euangelicæ petræ fundamenta constituit; coronam quæ de lapide sine manibus exciso de monte capiti suo bene uiuendo inponi optauit. Præcamur ergo clementiam tuam, ut per hæc sacra quæ oculis tuæ maiestatis in eius commemoratione deferimus, eius optentu uitiorum squaloribus careamus. Per christum dominum nostrum.

Ad complendum.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut quod nostra conscientia non præsumit, eius qui tibi fideliter seruiuit interueniente auxilio consequi mereamur. Per dominum.

Id. sep. Translatio s. atheluuoldi episcopi [3].

Deus, qui nobis sanctum pontificem atheluuoldum salutis æternæ doctorem tribuisti, concede propitius ut cuius annua translationis sollempnia colimus, eius semper meritis adiuuemur et præcibus. Per.

Secreta.

Sacrificium nostrum tibi, domine, quesumus, sancti patris nostri atheluuoldi episcopi commendet oratio; ut nobis, eo suffragante, fiat maiestatis tuæ propitiatio, et a peccatorum nostrorum exoptata remissio. Per dominum nostrum.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Uotiuam beati pontificis atheluuoldi translationem pia ueneratione cælebrantes, ut quæ cernua deuotione exorantes, ut ipsum nos apud clementiam tuam sentiamus habere patronum, quem tua gratia largiente salutis æternæ meruimus suscipere magistrum. Per christum dominum nostrum.

Ad complendum.

Vt hæc nos communio, domine, tibi dignos efficiat, beatus pater noster atheluuoldus suffragio, quesumus, pia intercessionis obtineat. Per dominum nostrum.

XII. kal. dec. S. eadmundi regis [1].

Coll., Sec., Pref., Postcom. as in MS. C.C.C.C. 270. fol. 132 a. p. 301.

IIII. non. dec. Depositio s. byrini episcopi [2].

Omnipotens sempiterne deus, qui nos pia deuotione beati byrini confessoris tui atque pastoris nostri in hoc sacratissimum ouile congregasti; concede, quesumus, ut cum eodem pastore nostro ad cælestis uitæ gaudia peruenire mereamur. Per dominum nostrum.

Secreta.

Sit tibi, domine, nostræ deuotionis oblatio acceptabilis, ut beato byrino confessore tuo intercedente, utrumque et tuæ placeat maiestati, et nostræ proficiat saluti. Per dominum.

Præfatio.

U. D. æterne deus. Qui beatum byrinum confessorem tuum nobis doctorem donare dignatus es; per quem a tenebris ignorantiæ liberati æternę lucis filii fieri meruimus. Qui quod ore docuit exemplo monstrauit. Cuius uita moribus effulsit egregiis, atque miraculis illuxit, quæ etiam antiquis libris leguntur inscripta, etiam noua cotidie iterantur in facto. Cuius præsenti patrocinio gaudentes, tuam super nos prædicamus gratiam abundanter effusam. Per christum dominum nostrum.

Ad complendum.

Mysteriis refecti, domine deus, quesumus, ut beati byrini confessoris tui ubique intercessione nos protegas, cuius annua ueneratione hæc tuæ obtulimus maiestati. Per dominum.

[1] Fol. 140 a. [2] S. p. 840.
[3] Fol. 150 a. See p. 286, note 1.

[1] Fol. 161 b. [2] Fol. 166 a.

The following Proper Prefaces occur for Festivals for which no Mass is provided, or in Masses where the Preface is different or wanting, in the Leofric Missal:—

III. non. ian. S. genouefæ uirginis[1].

U. D. æterne deus. Beatæ genouefæ natalicia recolentes. Uere enim huius honorandus est dies, quæ sic terrena generatione processit, ut ad diuinitatis consortium perueniret. Per christum.

S. basilii confessoris[2].

U. D. æterne deus. Et in hac præcipue die, quam transitu sacro beati confessoris tui basilii consecrasti. Quesumus ergo clementiam tuam, ut des nobis illam sequi doctrinam, quam ille et uerbo docuit et opere compleuit, Quatinus nos adiuuari apud misericordiam tuam et exemplis eius sentiamus et meritis. Per christum.

XVIIII. kal. feb. Nat. s. mauri abbatis[3].

U. D. æterne deus. Cuius ineffabilis pietas beatissimum maurum, leuitam atque abbatem, prouexit ad cæli gloriam; quoniam sanctissimi magistri sui benedicti sic enituit sectator, in omnibus coopereratur assiduis, ut cum eo et sanctis omnibus in cæli curia mereatur fieri adtheleta. Per christum.

Eodem die [=VIIII. kal. feb.]. S. proiecti[4].

U. D. æterne deus. Et tuam misericordiam deprecari, ut mentibus nostris, beati martyris tui proiecti repetita sollempnitate, spiritalis lætitiæ tribuas iugiter suauitatem; Concedasque nobis, ut uenerando passionis eius triumphum, obtentu illius et peccatorum remissionem, et sanctorum mereamur adipisci consortium. Per christum dominum nostrum.

VIII. id. feb. Nat. s. uedasti confessoris[5].

U. D. æterne deus. Cuius munere beatus uedastus, confessor et sacerdos, et bonorum operum incrementis excreuit, et uariis uirtutum donis exuberauit, et miraculis coruscauit. Qui quod uerbis edocuit operum exibitione compleuit, Et documento simul et exemplo subditis ad cælestia regna pergendi ducatum præbuit. Unde tuam clementiam petimus, ut eius qui tibi placuit exemplis ad bene agendum informemur, meritis muniamur, intercessionibus adiuuemur; Qualiter ad cæleste regnum, illo interueniente, te opitulante, peruenire mereamur. Per christum.

[1] Fol. 106 b. [2] Fol. 107 a. [3] Fol. 108 b. [4] Fol. 111 b. [5] Fol. 115 a.

Id. ap. Nat. s. eufemiæ uirginis[1].

U. D. æterne deus. Et in hac sollempnitate tibi laudis hostias immolare, qua beatæ eufemiæ martyris tuæ passionem uenerando recolimus, et tui nominis gloriam debitis præconiis magnificamus. Per christum dominum nostrum.

III. id. iun. Nat. s. barnabæ apostoli[2].

U. D. æterne deus. Cuius clementia æcclesiam sanguine suo redemptam semper dignetur gubernare, Atque sancti barnabæ apostoli suffragiis corroborare. Præstetque ut nunquam patiatur ruinam, quæ apostolicis doctrinis se gloriatur fundatam. Per quem.

IIII. non. iul. Translatio s. martini episcopi[3].

U. D. æterne deus. Uotiuam beati pontificis martini translationem pia deuotione cælebrantes, teque cernua deuotione exorantes, ut ipsum nos apud clementiam tuam sentiamus habere patronum, quem, tua gratia largiente, salutis æternæ meruimus suscipere magistrum. Per christum dominum nostrum.

XII. kal. aug. Nat. s. praxedis uirginis[4].

U. D. æterne deus. Beatæ praxedis natalicia geminantes. Uere enim honoranda est dies, quæ sic terrena generatione processit, ut ad diuinitas consortio perueniret. Per christum.

V. kal. aug. Nat. s. pantaleonis martyris[5].

U. D. per . . nostrum. Persoluentes iubilationis et munera sacrantes expiationem ineffabilem gratiam miramur; quæ tam excellenti protectione beatum præmuniuit pantaleonem, ut ei non solum rebellans seuientis seculi peruersitas quicquam formidabile inferre [non] ualebat, sed se uictam in marytre potius ingemisceret, cum probare[t] extinguere quem lux

[1] Fol. 121 b.

[2] Fol. 127 b. The other parts of this Mass are subjoined:—

Coll. Æcclesiam tuam, dne., in omni prosperitate custodi, et beati barnabæ apostoli suffultam patrociniis, supernis dignam exhibe gaudiis. Per dominum nostrum.

Sec. Oblationis nostræ munus tua, dne., et benedicat et suscipiat dextera, et supplicante sancto barnaba apostolo, acceptabile holoccaustum nos tibi præpara. Per christum dominum nostrum.

Ad compl. Quod de altari tuo, dne., sumpsimus semper nobis proficiat, et supplicante sancto apostolo barnaba, ante thronum gloriæ tuæ gaudere faciat. Per dominum.

Ad uesp. Deus, qui uniuersum orbem apostolis imbuendum commendasti, fac nos beati barnabę apostoli tui commendari suffragiis, et præmiis sociari perpetuis. Per dominum nostrum.

[3] Fol. 134 b. [4] Fol. 136 a. [5] Fol. 137 a.

ueritatis sua uestiuit claritate. Qui cuius calicem passionis pro titulo confessionis bibebat in tormentis, nunc eiusdem perhenni societate exultat in cælis. Per quem.

XIIII. kal. sep. S. magni martyris[1].

U. D. æterne deus. Qui beato martyri tuo uirtutem in confessione pugnanti et gloriam in passione uincenti contulisti. Qui summum illud unigeniti tui nomen coram regibus et potestatibus huius sæculi uoce libera protestans, prætiosum tibi sanguinem gloriosa morte fuderat. Per christum dominum nostrum.

Eodem die [=XI. kal. sep.]. Nat. s. symphoriani martyris[2].

U. D. æterne deus. Et gloriosi symphoriani martyris pia certamina uenerando celebrare, cuius honorabilis annua recursione sollempnitas, et perpetua semper et noua est, quia in conspectu tua maiestatis permanet mors tuorum prætiosa sanctorum, et restaurantur incrementa lætitiæ, cum felicitate æternæ recoluntur exordia. Per christum.

VIIII. kal. sep. Nat. s. audoeni episcopi[3].

U. D. æterne deus. Et tuam omnipotentiam incessabiliter prædicare, inmensamque unigeniti tui maiestatem piis uocibus conlaudare. Qui ecclesiam tuam ita bonitatis tuæ moderamine fouere non desinis, ut quorum primo, te prouidente, informari meruit exemplo, eorum etiam perpetuo mereatur defendi. Siquidem sanctissimus confessor pariterque sacerdos tuus audoenus, unus horum munero et merito præfulgens, cooperante gratia spiritus sancti, plebi tuæ pius extitit prædicator et rector. Cuius benignus præcibus tuam promereri clementiam confidentes, debita ueneratione hunc diem transitus sui cælebramus; in quo stola sempiterne iucunditatis indui, et corona inmarcescibili meruit decorari. Et ideo.

VI. kal. sep. Nat. s. rufi martyris[4].

U. D. æterne deus. Quoniam supplicationibus nostris misericordiam tuam confidimus adfuturam, quam beati rufi poscimus interuentionibus et confessione præstari. Per christum.

Eodem die [=b. kal. sep.]. S. augustini confessoris[5].

U. D. æterne deus. Qui beatum augustinum confessorem tuum et scientiæ documentis replesti, et uirtutum ornamentis ditasti. Quem ita multimodo genere pietatis imbuisti, ut ipse tibi et ara et sacrificium et sacerdos esset et templum. Per christum dominum nostrum.

Kal. sep. Nat. s. prisci martyris[1].

U. D. æterne deus. Qui sic tribuis ecclesiam tuam sanctorum commemoratione proficere, ut eam semper illorum et festiuitate lætifices, et exemplo piæ conuersationis exerceas, grataque tibi supplicatione tuearis. Per christum dominum nostrum.

Kal. oct. Nat. ss. remigii, germani, uedasti, bauonis[2].

U. D. æterne deus. Qui sanctorum tuorum germani, remigii, uedasti, et bauonis hodierna geminasti nobis in confessione lætitiam. Qui pariter sacerdotes ægregii quod prædicauerunt ore operibus compleuerunt, et peruenerunt ad gloriam sempiternam. Per christum dominum nostrum.

Eodem die [=XV. kal. nou.] S. iusti martyris[3].

U. D. æterne deus. Beati iusti martyrio gloriantes cui admirandam gratiam in tenero adhuc corpore, et necdum uirili more maturo uirtutem fidei, et patientiæ fortitudinem tribuisti, sæuitiæ persecutoris non cederet conscientia puerilis. Et inter acerba supplicia nec sensu potuit terreri nec frangi ætate, ut gloriosior fieret corona martyrii. Et ideo.

IIII. non. nou. Nat. s. eustachii martyris[4].

U. D. Per . . . nostrum. Quem beatus eustachius mirabiliter meruit agnoscere, et agnitum usque ad consummationem uitæ fideliter diligere. Cuius uita in magnis tribulationibus extitit examinata, sicut examinatur argentum. Qui ut adhuc probatior redderetur auro, quod per ignem probatur, nobilissimum cum mobilissimis sociis sustinuit martyrium. Quorum meritis ibi nobis portio lucis æterne tribuatur, ubi ipsi sine fine sicut sol in conspectu tuo fulgebunt. Per quem.

The mass for St. Leger is appended. It is a survival of the ancient Liturgy of Gaul, and occurs with its Proper Preface, etc., in the 'Missale Gothicum,' No. LXV., where the present Secreta is the Coll. post nomina, and the present Ad complendum is the Coll. ad pacem.

VI. non. oct. Nat. S. leodegarii episcopi[5].

Summe omnipotens deus, qui uitam beati antistitis tui leodegarii martyris per istius sæculi erumpnas transire iussisti, cuius annua festa deuota mente cælebra-

[1] Fol. 145 a. [2] Fol. 145 b. [3] Fol. 146 a. [4] Fol. 147 a. [5] Fol. 147 b.

[1] Fol. 149 a. [2] Fol. 154 a. [3] Fol. 156 b. [4] Fol. 159 b. [5] Fol. 154 b.

mus; quesumus, ut per eius intercessionem, plebem tuæ clementiæ famulantem ita in præsenti foueas, ut ad cælestia regna perducas. Per dominum.

Alia.

Deus, qui beatum martyrem tuum leodegarium in agone probasti, et probatum in dolore suscepisti; quem hodierna die in cælestibus gaudiis recipere dignatus es; præsta nobis famulis tuis, ut qui gloriam non meremur, indulgentiam peccatorum, ipso interueniente, adipisci mereamur. Per.

Secreta.

Auditis nominibus offerentium, fratres karissimi, domini maiestatem depræcamur, ut qui uitam sui antistitis leodegarii transtulit ad coronam, per interuentum sanctorum patriarcharum, prophetarum, apostolorum, et martyrum, anachoritarum, et uirginum, omniumque sanctorum concedere dignetur, ut sacrificii præsentis oblatio, quæ offertur, uiuentibus emendationem, et defunctis remissionem obtineat peccatorum; et quorum nomina in recitatione patefacta sunt in cælestibus paginis conscribantur. Per.

Ad complendum.

Pacem tuam, domine, nostris illabere pectoribus, quia beatum martyrem tuum leodegarium in hoc sæculo commorantem per pacis studium hodie cælestis aula suscepit; nobis quoque peccatoribus pacis uinculum, et karitatis studium, eius meritis suffragantibus, largiri iubeas in æuum. Per.

In natale unius apostoli[1].

U. D. æterne deus. Qui æcclesiam tuam in apostolicis fundamentis consistere tribuisti, de quorum collegio beati *.ill.* apostoli tui sollempnia cælebrantes tua, domine, præconia non tacemus. Et ideo cum angelis.

In uigilia plurimorum apostolorum[2].

U. D. æterne deus. Quia tu es mirabilis in omnibus sanctis tuis, quos et nominis tui confessione præclaros, et suscepta pro te fecisti passione gloriosos. Unde sicut illi ieiunando orandoque certauerunt ut hanc possent obtinere uictoriam, ita eorum nos exemplis informemur, ut ad cælebranda præsentia festa idonei inueniamur, et ad æterna percipienda eorum interuentu digni iudicemur. Per christum.

In nat. plurimorum apostolorum[3].

U. D. æterne deus. Qui æcclesiam tuam in apostolica soliditate firmasti; de quorum consortio sunt beati apostoli tui *.ill.* quorum passionis diem festum cælebramus; poscentes ut sicut eorum doctrinis instruimur, ita exemplis muniamur et præcibus adiuuemur. Per christum.

In natale euangelistarum[1].

U. D. æterne deus. Qui æcclesiam tuam sempiterna pietate non deserens, per euangelistæ tui doctrinam iugiter eam erudis et protegis. Et ideo.

In natale unius confessoris[2].

U. D. æterne deus. Et gloriam tuam, domine, profusis præcibus exorare, ut sancti *.ill.* confessoris tui patrocinio nos adiuuent, debita nomine tuo seruitute placeamus. Per christum.

In uigilia plurimorum confessorum[3].

U. D. æterne deus. Sanctorum confessorum tuorum, domine, sollempnitatem præuenientes; Concede propitius ut qui donis tuis ita extiterunt gloriosi, apud te pro nostris existant nominibus idonei interuentores. Per christum.

In uigilia unius uirginis[4].

U. D. æterne deus. Et beatæ martyris tuæ *.ill.* natalicia præueniendo laudare, benedicere, et prædicare. Quam tanto munere sublimasti, ut ei conferres et uirginitatis coronam, et martyrii palmam. Sicque uirtute fidei et decore pudicitia polleret, ut cælestia regna uirgo pariter et martyr intraret. Per christum.

In natale unius uirginis[5].

U. D. æterne deus. Beatæ *.ill.* natalicia recolentes; Uere enim huius honorandus est dies, quæ sic terrena generatione processit, ut ad diuinitatis consortium perueniret. Per christum.

In anniuersario dedicationis basilicæ[6].

U. D. æterne deus. Pro annua dedicatione tabernaculi huius honorem tibi gratiasque ferre, per christum dominum nostrum. Cuius uirtus magna, pietas copiosa. Respice, quesumus, de cælo, et uide et uisita domum istam; ut si quis in eo nomini tuo supplicatus fuerit, libenter exaudias; et satisfacientibus clementer ignoscas. Hic tibi sacerdotes tui sacrificium laudis offerant. Hic fidelis populus uota persoluat. Hic peccatorum honera deponantur. Hic fides sancta stabilietur. Hic ipse inter bonum malumque discernas, cum causam interpellatus iudicaueris, quam non ignoras. Hic pietas absoluta redeat. Hinc iniquitas emendata

[1] Fol. 167 b. [2] Fol. 168 a. [3] Fol. 168 b.

[1] Fol. 168 b. [2] Fol. 170 a. [3] Fol. 170 b. [4] Fol. 171 a. [5] Fol. 171 b. [6] Fol. 172 a.

discedat. Inueniat apud te, (domine), locum uenie, quicumque satisfaciens huc aduenerit, et conscio dolore uictus, altaria tua riuis suarum elauerit lacrimarum. Hic si quando populus tuus tristis mestusque conuenerit, adquiesce, rogare, et rogatus indulge. Et ideo.

In ordinatione presbiteri[1].

U. D. æterne deus. Qui dissimulatis peccatis humanæ fragilitatis nobis indignis sacerdotalem confers dignitatem. Da nobis, quesumus, ut ad sacrosancta mysteria, immolando sacrificia, cum beneplacitis mentibus facias introire. Quia tu solus sine operibus iustificas peccatores. Tu gratiam præstas benignus ingratis. Tu ea quæ retro sunt obliuisci concedis, et ad priora promissa mysteria clementissima gubernatione perducis. Et ideo.

Pro peccatis. Feria ii.[2]

U. D. æterne deus. Suppliciter te implorantes, ut nos ab omnibus peccatis clementer eripias, et a cunctis protegas benignus inimicis. Per christum.

De sancta karitate[3].

U. D. æterne deus. Et omnipotentiam tuam iugiter implorare, ut in commemoratione omnium sanctorum tuorum, eorum suffragantibus meritis, et præsentis uitæ nobis subsidium, et æternæ tribuas præmium sempiternum. Quo sic mutabilia bona capiamus, ut per hæc ad incommutabilia dona peruenire ualeamus. Sic temporalis lætitiæ tempora transeant, ut eis gaudia sempiterna succedant. Per.

De sancta maria, sabbato[4].

U. D. æterne deus. Licet enim castitas uirginalis tibi sit ualde amabilis, tamen illa omni laude extat diginissima, quæ non desinit esse uirgo, postquam saluatorem protulit huic mundo. Non sunt namque cæteræ mulieres eatenus insignes, quia nulla earum postquam genuit, lucra uirginitatis possedit. Huius igitur genitricis tuæ precibus adiuuemur, cuius commemoratione lætamur. Credimus namque eam nobis impetrare posse salutem quæ genuit regem atque sacerdotem, ihesum christum dominum nostrum. Quem laudant.

Alia[5].

U. D. æterne deus. Et te in ueneratione sacrarum uirginum exultantibus animis laudare, benedicere, et

[1] Fol. 173 a. [2] Fol. 175 b. [3] Fol. 176 b. [4] Fol. 177 b. [5] Fol. 178 b.

prædicare. Inter quas intemerata dei genitrix uirgo maria gloriosa effulsit. Quæ et unigenitum tuum sancti spiritus obumbratione concepit, et uirginitatis gloria permanente, huic mundo æternum lumen effudit ihesum christum dominum nostrum. Per quem.

[De sanctis] quorum reliquiæ in ecclesia conduntur[1].

U. D. æterne deus. Pia deuotione tuam laudantes clementiam, qui sanctis tuis talem contulisti gloriam ; ut pro tui amore nominis, tota despicerent terrena, et amarent cælestia. Unde et pro eorum ueneratione in loco reliquiarum illorum, haec sacramenta salutis nostræ tuæ offerimus pietati, ut tantis pro nobis intercedentibus patronis dextera potentiæ tuæ nos ubique protegat et regat. Per christum.

Pro abbate eiusque congregatione[2].

U. D. æterne deus. Clementiam tuam pronis mentibus obsecramus, ut famulos tuos tibi facias toto corde subiectos; ut tuæ caritatis spiritu repleti a terrenis mundentur cupiditatibus, et cælesti beatitudine, te donante, digni efficiantur. Per christum.

Pro deuoto[3].

U. D. æterne deus. Qui es iustorum gloria et misericordia peccatorum, pietatem tuam humili præce deposcimus, ut famulum tuum *.N.* benignus respicias, et pietatis tuæ custodias impendas, Ut ex toto corde et ex tota mente tibi seruiat, et sub tua semper protectione consistat, ut quando ei extrema dies aduenerit, societatem omnium sanctorum percipiat, cum quibus inenerrabilem gloriam sine fine percipiat. Per christum dominum nostrum.

Alia[4].

U. D. æterne deus. Maiestatem tuam suppliciter depræcantes, ut famulum tuum *.N.* ab omnibus peccatis clementer eripias, et a cunctis protegas benignus inimicis. Per christum dominum nostrum.

Pro amico uel amica[5].

U. D. æterne deus. Implorantes tuæ maiestatis misericordiam, ut famulæ tuæ *.N.* ueniam suorum largiri digneris peccatorum ; ut ab omnibus inimici uinculis liberata, tuis toto corde inhereat mandatis, et, te solum dominum semper tota uirtute diligat, et ad tuæ quandoque beatitudinis uisionem peruenire mereatur. Per christum.

[1] Fol. 179 a. [2] Fol. 181 a. [3] Fol. 183 b. See p. 190. [4] Fol. 184 b. [5] Fol. 185 a.

Pro rege et regina uel filiis eorum[1].

U. D. æterne deus. Maiestatem tuam suppliciter exorantes, ut ab ecclesia tua quicquid est noxium tu repellas, et quicquid eidem salutare est largiaris; Nosque humilitatem tribuas rationabilem custodire per gratiam tuam clementer impendis. Et regi nostro .*N.* et reginæ .*N.* cum filiis, uel populo christiano, ab operibus iniquis dignanter expedias; Et nec propriorum feriri patiaris excessu, nec alienis impietatibus præbere consensum. Sed mores nostros ea moderatione componas, ut tam in nobis quam in aliis, quæ iusta sunt seruemus, et ad æterna gaudia peruenire mereamur. Per christum.

Contra inimicorum temptationem inuisibilum[2].

U. D. æterne deus. Humiliter tuam depræcantes clementiam, ut gratiam sancti spiritus animabus nostris clementer infundere digneris, ut te perfecte diligere, et digne laudare mereamur. Per christum.

Contra temptationem carnis[3].

U. D. æterne deus. Salua nos ex ore leonis sæuissimi, qui rugiens circuit de unitate ecclesiæ tuæ quem deuoret. Sed tu, fortissime leo, de tribu iuda, contere contrariam suæ uirtutis nequitiam, nosque ab ignitis eius inpugnationibus liberatus, corpore conserua et mente purifica. Per quem.

Pro petitione lacrimarum[4].

U. D. æterne deus. Audientes diuini sermonis sonum dicentem. Beati qui lugent nunc, quoniam ipsi consolabuntur, Multum nostra flere peccata desideramus, sed non possunt oculi nostri lapidei, et propter cordis nostri duritiam lacrimare non ualeamus. Ideo rogamus te, domine, ut fontem duritiæ cordis nostri, primum per pœnitentiam emollies et postmodum per donum gratiæ tuæ, flamma lacrimarum nostris oculis largitor infunde. Per.

Alia[5].

U. D. æterne deus. Qui beatum petrum apostolum pietatis respexit intuitu, ut trinæ negationis peccatum amarissimis dilueret lacrimis, per infusionem sancti spiritus pro peccatorum nostrorum pondere, lacrimas nobis elice pœnitentiæ, Ut amare defleamus quæ inique gessimus, quatenus fructuosus in conspectu pietatis tuæ nostræ petitionis perueniat affectus; Atque per eum nobis ueniam sperare liceat, qui traditus est pro delictis nostris, ut redimeret nos in sanguine suo, christus saluator noster. Quem laudant.

[1] Fol. 185 b. [2] Fol. 186 b. [3] Ib. [4] Fol. 187 a. [5] Fol. 187 b.

Pro iter agentibus[1].

U. D. æterne deus. Cuius inmensam misericordiam humillimis præcibus imploramus, ut iter famuli tui cum suis (in) prosperitate dirigere, eumque inter uiæ et uitæ huius uarietates digneris custodire; Quatinus angelorum tuorum præsidio fultus, intercessione sanctorum munitus, a cunctis aduersitatibus tua miseratione defensus, protectionis et reuersionis suæ felicitate poti[t]us, et compos reddatur iustorum uotorum, et de suorum lætetur remissione peccatorum. Per christum.

Pro fratribus in uia dirigendis[2].

U. D. æterne deus. Qui properante iacob sub felicitatis commoda itinera direxisti, quique uiæ cursum coram sollicitudinemque dignatus es gerere; necnon et tobiæ famulo tuo angelum tuum ducem præuium prestitisti. Quapropter omnipotentiam tuam, domine, humiliter imploramus, ut ita profectionem famulorum tuorum, cum suorum omnibus, dirigere, eosque in itinere custodire digneris, quatinus angelorum tuorum præsidio fulti, comitatu quoque sanctorum muniti, Nullum periculum spatia terræ, aut per iuga montium, angusta uallium, uadaque fluminum, uenena serpentum uel impetum bestiarum incurrunt; sed sub tuo nomine ab omnibus malis defensi, ad locum destinatum perueniant, et oportuno tempore iteratu repetito ad propria reuerti, et suffragii tui mereatur adipisci. Per christum.

Pro pace[3].

U. D. æterne deus. Sub cuius potestatis arbitrio omnium regnorum continetur potestas, te humiliter deprecamur, ut principibus nostris propitius adesse digneris; ut qui tua expetunt se protectione defendi omnibus sint hostibus fortiores. Per christum.

Ad pluuiam postulandam[4].

U. D. æterne deus. Obsecrantes misericordiam tuam, ut squalentes agri fœcundis imbribus inrigentur; Quibus æstuum mitientur ardores, siue ingentium morborum extinguatur accensio. Atque ut hæc, te largiente, mereamur, peccata quæ nobis aduersantur relaxa; Qui pluis super iustos et iniustos etiam nostris offensionibus relaxatis, expecta[ta] nubium munera largiaris; Quibus et salus nobis et alimenta præstentur. Per christum.

[1] Fol. 188 a. [2] Fol. 188 b. [3] Fol. 191 b. [4] Ib.

In tempore belli[1].

U. D. æterne deus. Qui subiectas tibi glorificas potestates, suscipe, quesumus, propitius preces nostras, et uires adde principibus nostris; ut qui se dextera tua expetunt protegi nulla possint aduersitate superari. Fidelem quoque populum tuum potentiæ tuæ muniat inuita defensio; ut pio tibi semper deuotus affectu, et ab infestis liberetur inimicis, et in tua iugiter gratia perseueret. Per christum.

Pro episcopo defuncto[2].

U. D. æterne deus. In cuius aduentu cum geminam iusseris sistere plebem, iubeas famulum tuum *.ill.* a numero discerni malorum. Quem tribuas pœne æternæ euadere flammas, et iustę potius adipisci pręmia uitæ; induique iubeas, deuicta morte, uigorem, semper inextinctam habere luminis auram. Dignare perpetuam pręclaro in corpore uitam, ubi nox nullas suas defendat atra tenenebras. Securus de salute placidis lætetur in choris, semper uicturus, semperque in luce futurus. Per quem.

Pro sacerdote defuncto[3].

U. D. æterne deus. Quoniam, quamuis humano generi mortis inlata conditio pectora nostra contristet, tamen clementiæ tua dono, spe futuræ inmortalitatis erigimur; Ac memores salutis æternæ, non timemus lucis huius sustinere iacturam. Quoniam beneficio gratiæ tuæ, fidelibus uita non tollitur sed mutatur, Atque animæ corporeo ergastulo liberatæ horrent mortalia dum inmortalia consecuntur. Unde, quesumus, ut famulus tuus *.ill.* beatorum tabernaculis constitutus, euasisse se carnales glorietur angustias, diemque iudicii cum fiducia uoto gratulationis expectet. Per christum.

[1] Fol. 193 a. [2] Fol. 219 a. [3] Fol. 219 b.

Alia[1].

U. D. æterne deus. Tibi igitur præces supplices fundimus, et maiestatem tuam deuotis mentibus exoramus, ut anima famuli tui *.ill.* sacerdotis, mortis uinculis omnibus absoluta, transitum mereatur habere ad uitam, et in obuium tibi placentium benedictione æternum numeretur ad regnum. Per christum[2].

Pro omnium animas fidelium defunctorum[3].

U. D. æterne deus. Qui nobis in christo unigenito filio tuo domino nostro spem beatæ resurrectionis concessisti; presta, quesumus, ut animæ pro quibus hoc sacrificium redemptionis nostræ tuæ offerimus maiestati, ad beatæ resurrectionis requiem, te miserante cum sanctis tuis, peruenire mereantur. Per christum.

Pro sacerdotibus[4].

U. D. æterne deus. Clementiam tuam pronis mentibus obsecramus, ut tuos nos famulos sacerdotes, quos sanctæ dilectionis nobis familiaritate coniunxisti, tibi facias toto corde subiectos, ut interueniente beatissimo apostolo tuo petro, tuæ karitatis spiritu repleti, a terrenis mundemur cupiditatibus, et cælesti beatitudine te donante, digni efficiamur. Per christum.

[1] Fol. 220 a. [2] Nearly as Leofric A, p. 197.
[3] Fol. 222 a. [4] Fol. 227 a.

C. C. C. C. MS. 270.

This beautifully written early English Missal, which may be assigned to the late eleventh or early twelfth century, consists of 197 leaves of fine white vellum, $10\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ in. There is no kalendar. St. Alphage, archbishop of Canterbury, †1012, is the latest saint for whom a mass is provided; but there is a mass for the translation of numerous archbishops of Canterbury which took place in 1091. In its present condition it opens with several Apologiæ Sacerdotis, the Gloria in Excelsis, and Nicene Creed. Then follow the 'Proprium de Tempore,' commencing with the masses for the Wednesday and Friday after the third Sunday in Advent; the canon inserted between the services of Holy Saturday and Easter Day (fol. 42 *a*); the 'Proprium Sanctorum' commencing with St. Silvester (fol. 71 *b*) and ending with St. Thomas (fol. 137 *b*); a Dedicatio Ecclesiæ (fol. 138 *a*); the Commune Sanctorum (fol. 138 *b*); numerous votive masses, commencing with a Missa de Sancta Trinitate (fol. 143 *b*).

The many Proper Prefaces, which this missal originally contained, have been mostly erased[1]; and the introit, gradual, epistle, gospel, offertory, communio, or their catchwords, generally substituted by a later hand in their place. There are no illuminations, but the first leaf of the canon has been torn out. The initial letters throughout the MS. are of great delicacy and beauty. Every other initial is red, the intervening ones being blue, green, or purple. Very highly ornamented and enlarged initials distinguish the chief festivals. In the highest class three or more colours are employed, with fancy scrollwork of green, red, and purple, filling up their centres, followed by one, two, or three lines of text written in uncial letters of purple, blue, green, or red. The following festivals are thus treated:—

Christmas Day.	St. Silvester[2].
The Epiphany.	St. Augustine of Canterbury.
Easter Day.	SS. Peter and Paul.
Ascension Day.	St. Mildred.
Pentecost.	Assumption of B. V. M.

A secondary class of masses is marked off by enlarged initial letters, in which one colour only is employed, or by somewhat smaller initial letters, which are executed in two colours. The following is a list of the masses so treated:—

Vigil of Christmas.
St. Stephen.
St. John Evan.
Holy Innocents.
Fourth Sunday in Lent.
Palm Sunday.
Easter Eve.
Low Sunday.
Vigil of the Ascension.
Monday after Easter Day.
Fourth Sunday after Easter.
Fifth " " "
Vigil of Pentecost.
Most of the Sundays after Pentecost.
Missa de Sancta Trinitate, and one or two more of the Missæ Communes and Votivæ.
Vigil of St. Augustine.
Vigil of the Assumption.
Dedication of a Church.
Invention of the Cross.
Exaltation of the Cross.

Jan. 25. St. Laurence. Conversion of St. Paul.
Feb. 2. Purification of B. V. M.
" 20. Translation of St. Mildred.
" 22. St. Peter's Chair.
" 24. St. Mathias.
" " St. Leotherdus.
March 12. St. Gregory the Great.
" 20. St. Cuthbert.
" 21. St. Benedict.
" 25. Annunciation of B. V. M.
May 1. SS. Philip and James.
" 19. St. Dunstan.
" 24. St. John Baptist.
" 30. St. Paul.
July 4. Translation of St. Martin.
" 11. " " St. Benedict.

[1] The erasure of these Prefaces is not always complete, and it was found possible to recover a good deal of their wording by the application of hydro-phosphate of ammonia, the use of which was kindly permitted by the Librarian.

[2] Only as commencing the Proprium Sanctorum.

July 15. St. Deusdedit.
,, 22. St. Mary Magdalen.
,, 25. St. James.
Aug. 1. St. Peter's Chains.
,, 24. St. Bartholomew.
,, 29. Decollation of St. John Baptist.
Sept. 6 or 13. Translation of St. Augustine.
,, 8. Nativity of B. V. M.
Sept. 19. St. Theodore.
,, 30. St. Honorius.
Oct. 9. St. Denis.
,, 28. SS. Simon and Jude.
,, ,, St. Justus.
Nov. 1. All Saints.
,, 22. St. Cecilia.
,, 30 St. Andrew.

The following is a list of the British and English saints for whom masses are provided:—

Fol.	*Name.*	*Description.*	*Date.*
78 b.	Laurence.	Archbishop of Canterbury.	†619.
83 a.	Cuthbert.	Bishop of Lindisfarne.	†687.
86 a.	Mellitus.	Archbishop of Canterbury.	†624.
90 b.	Mildred (Translation)[1].	Abbess of Minster in Kent.	741–758.
91 a.	Dunstan.	Archbishop of Canterbury.	†988.
92 a.	Augustine (with Vigil).	Archbishop of Canterbury.	†604.
95 a.	Alban.	Protomartyr of England.	†303.
101 b.	Mildred (Deposition).	Abbess of Minster, in Kent.	† c. 700.
102 b.	Deusdedit.	Archbishop of Canterbury.	†664.
117 b.	Augustini. Laurentii. Melliti. Iusti. Honori. Deusdedit. Theodori. Ceterorumque Sanctorum. } Translatio	Archbishops of Canterbury.	1091.[2]
120 a.	Theodore.	Archbishop of Canterbury.	†690.
123 b.	Honorius.	Archbishop of Canterbury.	†653.
127 a.	De SS. Virginibus XI.	St. Ursula and her eleven [thousand] companions. A Celtic legend.	
130 b.	Iustus.	Archbishop of Canterbury.	†627.
132 a.	Eadmund.	King of the East Angles.	†870.
171 b.	Alphage.	Archbishop of Canterbury.	†1012.

The above list points convincingly to the county of Kent, and to the city of Canterbury, as the home of this Missal. The numerous commemorations of archbishops of that see, the two festivals of St. Mildred, her translation on Feb. 20, her deposition on July 13; the appointment of a vigil to the festival of St. Augustine of Canterbury; the elevation of the two festivals of the deposition of St. Augustine and of St. Mildred into the highest rank of festivals, point to that county and that cathedral where those saints would be held in exceptional veneration.

The following prayers and masses occur in Y, which are not found in the Leofric Missal:—

[*Apologiæ sacerdotis*][3].

Suscipere digneris confessionem meam, sancta TRINITAS, domine deus omnipotens, unica uera et sempiterna spes salutis meę, quam ego peccator effundo in conspectu pietatis tuę. Confiteor quia peccaui in gula, in ebrietate, in libidine, in luxuria, in immunditia, in tristitia, in accidia, in somnolentia, in ira, in cupiditate, in inuidia, in malitia, in odio, in detractione, in mendacio, in periurio, in uana gloria, in leuitate ac superbia, in concupiscentia, in auaritia, in negligentia, in cogitatione iniqua et immunda, in locutione praua et uana, in operatione peruersa, in fornicatione, et in pollutione mentis et corporis, in delectatione et consensu iniquo et iniusto, et in omnibus uitiis et iniquitatibus ac immunditiis reus et culpabilis factus sum plusquam possum corde cogitare, uel ore dicere, uel estimatione pensare. Sed tu, deus, qui non uis mortem peccatoris, sed ut conuertatur ad te et uiuat, qui iustificas impios et uiuificas mortuos, tu iustifica et resuscita me, per tuam magnam misericordiam et sempiternam gratiam. Amen.

Deus misericordię, et immense ueritatis ęternę, clementiam tuam suppliciter deprecor ut mihi concedere digneris, pro tua ineffabili clementia, ueniam innumerabilium meorum peccatorum, quibus ego miser

[1] Hardy, T. D. Descriptive Catalogue, etc., Rolls Ser. 26 a, vol. i. Pt. I. p. 378.
[2] Acta Sanctorum (May 26), vi. 411–430.
[3] Fol. 2 a.

peccaui, quibus nequiter offendi, pro quibus iram tuam grauiter merui, in quibus me reum et culpabilem feci, in quibus uitam meam perdidi, in quibus animam meam et corpus meum et omnes sensus meos contaminaui. Misericors et miserator domine deus, miserere mei, quatinus, te miserante, in hac uita purgatus et illuminatus, ad eterne saluationis tuę et benedictionis participationem pertingam, per tuam magnam misericordiam et sempiternam gratiam.

Clementissime deus, qui non mortem sed penitentiam desideras peccatorum, me miserrimum fragilissimumque ac peccatorem non repellas a tua pietate, neque proicias ne a facie tua et a tuo sancto conspectu, neque aspicias ad scelera mea grauissima et innumerabilia, et immunditias sordidas, turpissimasque cogitationes meas, quibus omnibus ego miser peccaui, quibus nequiter offendi, quibus animam meam et corpus meum, et omnes sensus meos contaminaui ab infantia mea usque nunc, coram te et coram angelis tuis; sed tua misericordia, piissime deus, me ab omnibus peccatis meis clementer et dignanter purificante, fac, quęso, per infusionem tuę pietatis et gratię me tibi offerre sacrificium tibi acceptabile et nobis salutare. Per dominum et deum nostrum, qui tecum uiuit.

Item oratio[1].

Piissime deus, qui es immortalis, solus, omnipotens, et ęternus, esto propitius mihi peccatori; et indulge mihi quod ego miserrimus et indignissimus presumo ad tuum sanctum altare accedere, et tuum sanctissimum et gloriosissimum et adorandum nomen inuocare. Ego enim peccaui grauiter. Reum me et culpabilem feci innumerabiliter ab infantia mea usque nunc, coram te, et coram angelis tuis. Sed tu, piissime deus, qui non uis mortem peccatoris, sed ut conuertatur ad te et uiuat, tribue mihi indulgentiam omnium delictorum meorum, et confirma me in tua sancta et catholica fide, et fac me facere uoluntatem tuam omnibus diebus uitę meę, et in beneplacito tuo fac me semper permanere; quia tu dignatus es peccatores ad tuam misericordiam uocare, et ad te uenientibus dignatus es piissimam indulgentiam et sempiternam gratiam tuam conferre; quia tu es creator omnium et dominus, tibi est omnis honor et gloria. Per ihesum christum unicum filium tuum, qui tecum.

Alia[2].

Clementissime deus, qui omnium occultorum et cognitorum conscientię meę uulnera grauissima et innumerabilia nosti, ignosce mihi peccatori quod ego indignus presumo ad tuum sanctum altare accedere, et per mea immundissima labia nomen sanctum tuum et gloriosum inuocare; parce, domine, mihi peccatori, pudendorum actuum meorum secreta pertimescenti, indulge confitenti, miserere supplicanti; et per tuam magnam misericordiam et immensam gratiam, obsecro te, da mihi ueniam de peccatis meis prętеritis, et custodiam de presentibus et futuris. Per ihesum christum unicum filium tuum, qui tecum uiuit, etc.

Oratio ad personam patris[1].

Domine deus omnipotens, ęterne et ineffabilis, quem trinum in unitate et unum in trinitate confitemur. Te solum adoro, te laudo, teque glorifico, tuę misericordię gratias refero, qui, me exutum noctis perfidię et erroris, participem fieri tribuisti gratię tuę. Perfice, quęso, domine, ceptum in me opus misericordię tuę. Loqui et agere quę placita sunt tibi et gratuita me ubique pietate tua custodi; facque me indignum et miserum quandoque ad tuam peruenire uisionem, qui unus in trinitate perfecta uiuis et regnas deus per omnia secula.

Oratio ad personam filii.

Domine ihesu christe, rex uirginum, integritatis amator, muni cor meum ab omnibus sagittis et insidiis inimici, et extingue in me omne incendium libidinis; ac da ueram humilitatem, et tranquillitatem patientię michi peccatori. Accende in me, domine, ignem tui amoris in corde meo; et succende mentem meam tuæ caritatis stimulis, ut odio habens omnem uiam iniquitatis, possim cunctis diebus uitę meę in bonis operibus perseuerare, et in hora exitus mei ad tuam misericordiam peruenire. Qui cum deo patre et spiritu sancto uiuis et regnas.

Oratio ad spiritum sanctum.

Spiritus sancte, deus omnipotens, ex utroque patre et filio procedens, lux uera illuminans omnem hominem uenientem in hunc mundum, illumina, quęso, cecitatem cordis mei, et accende in me ignem ardoris tui; et dona mihi fidem rectam, spem certam, caritatem perfectam et reliquas sanctas uirtutes, per quas intelligam te timere, te amare, ac tua melliflua karismata merear percipere, ut cum mihi dies extrema euenerit, angeli pacis me suscipiant, et de potestate malignorum spirituum eripiant, atque in requie beatorum et electorum tuorum collocent, annuente patre et filio, qui in te spiritu sancto unus deus uiuit et regnat per omnia.

[1] Fol. 3 b. [2] Fol. 4 a.

[1] Fol. 4 b.

Among the few Prefaces which have escaped erasure, in addition to those which are to be found in the present Roman Missal, or which occur in the Masses printed hereafter, pp. 297–302, are the following :—

Dominica ante aduentum domini[1].

V. D. per christum. Cuius petimus primi aduentus mysterium ita nos facias dignis laudibus et officiis celebrare, pręsentemque uitam inculpabilem ducere, ut secundum ualeamus interriti expectare. Per quem maiestatem.

De sancto cuthberto episcopo[2].

V. D. æterne deus. Beati antistitis CUTHBERTI merita recolentes, quem in ęcclesia tua doctrinis et exemplis pollentem, et unigeniti tui uestigia sequentem pro nobis apud tuam maiestatem existere petimus intercessorem, quatinus nos eius adiungas consortio, ubi in regnum cęleste, cum filio tuo in die hodierna ipsum glorianter transtulisti[3]. Et ideo.

Sancti uuandragesili abbatis[4].

Prefatio.

V. D. æterne deus. Et in omni loco ac tempore omnipotentię tuę gloriam celebrare, propter quod pietatis officio in commemoratione beati UUANDREGISILI confessoris tui atque abbatis sacrificium tibi laudis offerimus, et magnificentiam tuam in mortificatione ipsius adoramus. Ipse enim tuis fidelibus inherendo mandatis sic tibi toto nisu ac mentis affectu meruit famulari, hoc tua in omnibus operante uirtute, ut nullis illecebris corporis, nulla promissione blandimentorum fallacium tuo ignitus spiritu uinceretur. Quo ita eum omni genere pietatis imbueras, ut ipse tibi et ara, et sacrificium, et sacerdos esset, et templum. Per christum.

Sanctorum remigii et germani[5].

Prephatio.

V. D. æterne deus. Quoniam sanctorum quoque REMIGII atque GERMANI episcoporum in hodierna die geminasti nobis confessione lętitiam; qui pariter sacerdotes egregii quod predicauerunt ore operibus compleuerunt ad gloriam. Per christum dominum.

[1] Fol. 71 a. [2] Fol. 83 a.
[3] Different Prefaces are given in Leofric C, p. 205, and in Sidney Sussex Coll. MS. p. 302.
[4] Fol. 103 a. [5] Fol. 124 a.

Sancte fidis uirginis et martyris[1].

U. D. per christum. Sponsum uirginum, et uirginitatis auctorem, regem martyrum et cęlestis militię ducem, qui nascendo de uirgine, singulare decus concessit uirginibus; resurgens ab inferis uictorię signum condonauit martyribus. Hanc igitur geminam gratiam beata FIDES ut esset uirgo et martyr ab ipso domino ihesu christo promeruit. Et ideo.

Sancti dionisii episcopi[2].

Prephatio.

V. D. æterne deus. Qui sanctorum martyrum dionisii, rustici, et eleutherii pia certamina ad copiosam perducis uictoriam, atque perpetuam eis largiris triumphum, ut ęcclesię tuę semper sint in exemplum; presta nobis, quesumus, ut per eorum intercessionem, quorum festa celebramus, pietatis tuę munera capiamus. Per christum dominum[3].

The following Masses of English saints, chiefly Archbishops of Canterbury, occur :—

De sancto laurentio pontifice[4].

Deus, qui beatum LAURENTIUM archipresulem populo tuo predicatorem salutis ęternę misisti; tribue, quesumus, ut qui eius hodie solennia celebramus, ipsius meritis et precibus a peccatorum nostrorum nexibus absolui mereamur. Per.

Secreta.

Munera que tuę deferimus maiestati, quesumus, domine, gratanter assume, et, intercessione sancti LAURENTII archiepiscopi, tribue nos salutari redemptione gaudere. Per.

Prephatio.

[Erased].

Postcommunio.

Hæc nos, domine, communio salutaris ab omni, quesumus, aduersitate custodiat, et, beato archipresule LAURENTIO intercedente, ad gaudia ęterna perducat. Per.

In festiuitate sancti melliti archiepiscopi[5].

Letificet nos, quesumus, mellita beati MELLITI ponti-

[1] Fol. 125 a. [2] Fol. 125 b.
[3] The escape of these few Prefaces seems to be due to the destroyer having become tired of scraping, or having turned over two leaves at a time.
[4] Fol. 78 b. [5] Fol. 86 a.

ficis oratio, cuius festa celebrantes melliflua tuę gratiæ repleat dulcedo. Per dominum.

Secreta.

Suscipe, quesumus, domine, hęc salutaria libamina, quę tibi sancti confessoris tui MELLITI intercessio efficiat placabilia. Per.

Prefatio.

[Erased].

Postcommunio.

Sumpta, quesumus, omnipotens deus, uitalis mensę sacramenta sint nobis per almiflui confessoris tui MELLITI suffragia super mel et fauum in sempiternum dulcia. Per dominum.

In translatione sanctæ mildrethę uirginis[1].

Oratio.

Deus, amator castitatis, quem tota deuotione beata uirgo MILDRETHA dilexit in terris, concede, quesumus, ut eius sanctis intercedentibus meritis, te semper hic et in ęuum mereamur habere propitium. Qui cum deo.

Secreta.

Placabilis atque acceptabilis fiat tibi, omnipotens deus, hęc hostia quam tibi familia tua gratanter offert in laude MYLDRETHĘ uirginis, que suis sacris meritis a cunctis nos emundet uitiis. Per.

Prephatio.

V. D. et salutare: tuam magnificentiam [erased].

Postcommunio.

Sancta mysteria, nos, quesumus, domine, et sacratissimę uirginis MYLDRETHĘ intercessio ueneranda a cunctis defendant periculis, et ad gloriam perducant sempiternę felicitatis. Per.

De sancto dunstano archiepiscopo[2].

Oratio.

Deus, qui hodierna die beatum DUNSTANUM archipresulem ac confessorem tuum in regnum ęternę beatitudinis uoluisti assumere, concede familię tuę ut, ipsius adiuuantibus meritis, sanctorum tuorum mereamur adunari consortiis. Per.

Secreta.

Suscipe, quesumus, domine, munera supplicantis familię, quę tibi in festiuitate presulis almi deferimus DUNSTANI; ut eius patrocinia uenerando adiuti defendi mereamur ab omnium inimicorum insidiis. Per dominum[1].

Prephatio.

V. D. æterne deus. Qui sanctum confessorem presulemque tuum DUNSTANUM pro tue reuerentia maiestatis doctorem piissimum condonasti populis angligenis. Tuam igitur diuinam poscimus clementiam [erased].

Postcommunio.

Quesumus, domine, diuino saturati libamine, ut, sancto confessore tuo DUNSTANO intercedentę, pręsentis nobis uitæ pręsidium, et ęternę tribuas repperire lętitiam. Per.

In uigilia festiuitatis sancti augustini anglorum apostoli[2].

Oratio.

Concede nobis, quesumus, omnipotens deus, uenturam beati AUGUSTINI confessoris tui atque pontificis solemnitatem congruo pręuenire honore, et uenientem digna celebrare deuotione. Per.

Secreta.

Sacrandum tibi, domine, munus offerimus quo beati AUGUSTINI antistitis solennia pręuenimus, cuius precibus remissionem peccatorum imploramus. Per.

Postcommunio.

Quesumus, domine, salutaribus repleti sacramentis, ut beati AUGUSTINI confessoris tui atque pontificis, cuius solennia pręuenimus, orationibus adiuuemur. Per.

In die[3].

Ant. Gaudeamus omnes.

Deus, qui nos ueneranda festiuitatis hodiernę solennia in honore beati AUGUSTINI anglorum apostoli celebrare fecisti; concede propitius eius nos apud te patrocinio semper adiuuari, cuius sancta prędicatione cognouimus auctorem salutis eternę, dominum nostrum.

Secreta.

In hac triumphali sancti patris nostri AUGUSTINI solennitate, hanc hostiam, benignissime domine, serena clementia suscipe, quę illi proficiat ad gloriam, et nobis prosit ad ueniam. Per.

---

[1] Fol. 90 b.

[2] Fol. 91 a. A different Mass is given in Z, p. 285.

[1] With verbal variations in S.

[2] Fol. 92 a.

[3] Fol. 92 b.

Prephatio.

U. D. æterne deus. Te deprecantes ut beati AUGUSTINI [erased].

Postcommunio.

Hęc, domine, uiuifica sacramenta ita nos pascant in sancti AUGUSTINI anglorum apostoli solennitate, ut cum ipso pastore in tua semper uiuamus claritate. Per.

De sancto albano[1].

Oratio.

Deus, qui gentem anglorum primitiuo SANCTI ALBANI martyrio consecrasti, tribue nobis, quesumus, ut cuius annuo gratulamur officio, eius continuo protegamur auxilio. Per.

Secreta.

Sicut in beati ALBANI primi anglorum martyris ueneratione etc. [as S].

Prephatio.

V. D. æterne deus. Qui beatum albanum hodierna die martyrii gloria coronasti, eiusque sancti sanguinis effusione ecclesiam anglorum [erased].

Postcommunio.

Vt tua nos, domine, sacramenta purgent a crimine, etc. [as S].

In festiuitate sanctę mildrethę uirginis[2].

Ant. Dilexisti[3].

Deus, qui nos annua beatę MILDRETHE uirginis tuę solennitate letificas, concede propitius ut eius adiuuemur meritis, cuius castitatis irradiamur exemplis. Per dominum nostrum ihesum christum[3].

Secreta.

Hostiam, quesumus, domine, qua te nobis, placari decreuisti, benignus respice, et beate MILDRETHĘ uirginis tuę precibus exoratus, ad nostrę salutis effectum prouenire concede. Per dominum nostrum.

Prephatio.

[Erased].

Postcommunio.

Immortalis alimonię sacramenta, domine, suscipientes, suppliciter imploramus, ut, intercessione beatę MILDRETHĘ uirginis tuę, et uirtutum proficiamus incrementis, et continuę protectionis tuę muniamur suffragiis. Per.

In festo sancti deusdedit archiepiscopi[1].

Deus, qui nos beati DEUSDEDIT archipresulis tui solennia celebrare concedis eius, quesumus, semper meritis intercessionibus adiuuemur. Per.

Secreta.

Hostias, domine, quas in honore sancti DEUSDEDIT confessoris tui atque pontificis tibi deferimus, benignus intende, et eas, illo intercedente, benedictione spirituali sanctifica. Per.

Postcommunio.

Refecti, domine, muneribus sacris, quesumus, ut, intercedente beato DEUSDEDIT confessore tuo atque pontifice, per hęc contra omnia aduersa muniamur. Per.

Sancte marię magdalene[2].

Oratio.

Sacratissimam, domine, beate MARIE magdalenę qua cęlos subiit celebritatem recensentes, supplices imploramus clementiam tuam, ut qui eius deuotionis recolimus insignia, ipsius mereamur compotes effici glorię. Per.

Secreta.

Salutaris hostię munus diuinis sacrandum mysteriis, beata MARIA magdalena patrocinante, nostrorum, quesumus, domine, exurat rubiginem peccatorum, ut illius compunctionis gratiam et pietatis opera consequi mereamur. Per.

Postcommunio.

Prębeat nobis, domine, beatę MARIE magdalenę salutiferam imitatio sanctam doctrinam, quatinus illius partis consortes esse mereamur, quę non auferetur ab ea. Per.

In translatione sancti augustini anglorum apostoli, sociorumque archipresulum laurentii, melliti, iusti, honorii, deusdedit, theodori, ceterorumque sanctorum[3].

Presta, quesumus, omnipotens deus, ut sicut hodierna sanctorum AUGUSTINI sociorumque eius translatione

---

[1] Fol. 95 a. There is a different Mass for St. Alban in Leofric C, p. 253. [2] Fol. 101 b.
[3] This Ant. and Coll. have been written secunda manu over the older Coll., which has been erased.

[1] Fol. 102 b.
[2] Fol. 103 b. A different Missa occurs in Leofric C, p. 251.
[3] Fol. 117 b.

illustramur, ita apud te in ęterno tantorum patronorum splendore lętemur. Per dominum nostrum ihesum.

Secreta.

In hac, domine, sanctorum tuorum AUGUSTINI suorumque consortum translatione splendida, ipsorum, quesumus, patrocinio complaceant tuę pietati hęc sancta libamina. Per dominum nostrum.

Prephatio.

U. D. æterne deus. Et in hac beati patris AUGUSTINI suorumque collegarum predictorum translatione te mirabilem in tuis sanctis collaudare, quoniam animas non solum eterna gloria coronas, sed et corporales cineres salutifera gratia uiuificas, et luce futurę resurrectionis illustras, ipsorum, quesumus, nos collegio beatifica quorum celebramus beatifica festa. Per christum dominum nostrum.

Postcommunio.

In ueneratione sancti patris AUGUSTINI beatorumque eius sociorum, quesumus, omnipotens deus, ut tantis patronis nos iungant hęc sancta quę sumpsimus. Per.

Sancti theodori archiepiscopi[1].

Deus, qui ecclesiam tuam apostolicis uoluisti constare doctrinis, concede propitius, ut intercessione beati THEODORI confessoris tui atque pontificis, et uirtutum semper proficiat incrementis, et sempiternis foueatur auxiliis. Per.

Secreta.

Accepta sit in conspectu tuo, domine, hęc oblatio, et eius nobis fiat supplicatione salutaris, pro cuius solennitate defertur. Per.

Prephatio.

[Erased] . . inherere mandatis et cum eo gaudiis perfrui sempiternis. Per christum.

Postcommunio.

Sumptis, domine, cęlestibus sacramentis, concede propitius, ut intercessione beati THEODORI confessoris tui atque pontificis ab omnibus semper protegamur aduersis. Per.

De sancto honorio archiepiscopo[2].

Sancti nos, domine, HONORII confessoris tui atque pontificis natalicia uotiua lętificent, et suę nos beneficiis intercessionis attollant. Per.

Secreta.

Offerimus tibi, domine, preces et munera in honorem sancti antistitis tui HONORII gaudentes; præsta, quesumus, ut et conuenienter hęc agere, et remedium sempiternum ualeamus adquirere. Per.

Prephatio.

V. D. æterne deus. Et tuam clementiam pronis mentibus exorare, ut beati archipresulis HONORII meritis, tribuas nobis ęternę beatitudinis consortium, et mereamur cum eo interesse cęlestibus choris angelorum. Per christum dominum.

Postcommunio.

Quesumus, omnipotens deus, ut per hęc sacrosancta mysteria quę sumpsimus, intercedente beato HONORIO confessore tuo atque pontifice, peccatorum omnium ueniam consequi mereamur. Per.

De sanctis uirginibus xi.[1]

Deus, qui nobis sanctam huius diei solennitatem in ueneratione beatarum uirginum martyrumque tuarum concessisti, adesto familię tue precibus; et da ut quarum hodie festa celebramus, earum meritis et intercessionibus adiuuemur. Per.

Secreta.

Pręsentia munera, quesumus, domine, serena pietate intuere, ut sancti spiritus perfundantur benedicione, et in nostris cordibus eam dilectionem confirment, per quam sancte uirgines et martyres tuę omnia corporis tormenta deuicerunt. Per.

Postcommunio.

Sumpsimus, domine, sanctarum uirginum martyrumque tuarum solennitate sacramenta cęlestia, quarum suffragiis, quesumus, largiaris ut quod temporaliter gerimus ęternis gaudiis consequamur. Per.

In festo sancti iusti archiepiscopi[2].

Oratio.

Statuit ei.

Da nobis, quesumus, domine, beati IUSTI confessoris tui atque pontificis semper adiuuari meritis, ut mereamur cum eo consortes fieri regni cęlestis. Per.

Secreta.

Intercessio, quesumus, domine, beati antistitis tui IUSTI hęc tibi commendet munera, pro cuius sunt commemoratione oblata. Per.

[1] Fol. 120 a. [2] Fol. 123 b.

[1] Fol. 127 a. [2] Fol. 130 b.

Prephatio.

V. D. æterne deus. Et ad tuam gloriam sancti IUSTI antistitis tui solemnitatem celebrare, qui quoniam tibi fideliter deseruiuit in terris, nunc tecum gloriosus exultat in cęlis, cuius quesumus, precibus tua (nos) semper pręueniat misericordia, et ad tibi beneplacita agenda gratia subsequatur. Per christum.

Postcommunio.

Sumpta sacramenta, quesumus, domine, nos a peccatis omnibus absoluunt, et beati IUSTI confessoris tui atque pontificis suffragia ad paradysi nos perducant gaudia. Per.

De sancto eadmundo[1].

Oratio.

Deus ineffabilis misericordię, qui beatissimum regem EADMUNDUM tribuisti pro tuo nomine inimicum moriendo uincere, concede propitius familię tuę, ut, eo interueniente, mereatur in se antiqui hostis incitamenta superando extinguere. Per.

Secreta.

Sacrificium deuotionis nostrę, quesumus, omnipotens deus, clementer respice, et, intercedente beato EADMUNDO, rege et martyre tuo, per hoc nobis salutem mentis et corporis benignus impende. Per.

Prephatio.

V. D. æterne deus. Cuius clementia etiam regibus conceditur martyrii palma; sicque, rex regum omnipotens, disponis merita humilium, ut tuo munere coronentur hic et in perpetuum. Per christum.

Postcommunio.

Sint tibi, omnipotens deus, grata nostrę seruitutis obsequia, et hęc sancta, quę sumpsimus, intercedente beato EADMUNDO rege et martyre tuo, prosint nobis ad capescenda premia uitę perpetuę. Per.

The following Masses occurring among the Missæ Votivæ throw light on the origin and locality of the MS.:—

Missa in ueneratione sanctorum quorum reliquię in pręsenti requiescunt ęcclesia[2].

Propitiare, quesumus, domine, nobis famulis tuis per sancti AUGUSTINI confessoris tui atque pontificis nec(non et ceterorum omnium sanctorum quorum reliquię in presenti continentur) ecclesia merita gloriosa, ut eorum piis intercessionibus, ab omnibus semper protegamur aduersis. Per.

Secreta.

Suscipiat clementia tua, domine, quesumus, de manibus nostris munus oblatum, quod per sancti AUGUSTINI confessoris tui atque pontificis (necnon ceterorum omnium sanctorum quorum reliquię in presenti continentur ecclesia) sacras orationes ab omnibus nos emundet peccatis. Per.

Postcommunio.

Diuina libantes mysteria quę pro sancti AUGUSTINI confessoris tui atque pontificis necnon et ceterorum (omnium sanctorum quorum reliquię in presenti continentur ecclesia) ueneratione tuę obtulimus maiestati; presta, domine, quesumus, ut per ea ueniam mereamur peccatorum, et cęlestis gratię donis reficiamur. Per.

[Missa] pro uiuis et mortuis[1].

Sanctorum tuorum intercessionibus, quesumus, domine, et nos protege, et famulis et famulabus tuis quorum commemorationem agimus, uel quorum elemosinas recepimus, seu etiam his qui nobis familiaritate iuncti sunt, misericordiam tuam ubique pretende; ut ab omnibus impugnationibus defensi, tua opitulatione saluentur, et animas famulorum famularumque tuarum, omnium, uidelicet, fidelium catholicorum orthodoxorum, quorum commemorationem agimus, et quorum corpora in hoc monasterio, uel in cunctis cimiteriis fidelium requiescunt, uel quorum nomina super sanctum altare tuum scripta adesse uidentur, electorum tuorum iungere digneris consortio. Per.

Secreta.

Propitiare, domine, supplicationibus nostris, et has oblationes, quas pro incolumitate famulorum famularumque tuarum et pro animabus omnium fidelium catholicorum orthodoxorum, quorum commemorationem agimus, et quorum nomina super sanctum altare tuum scripta adesse uidentur, nomini tuo consecrandas deferimus, benignus assume; ut sacrificii presentis oblatio ad refrigerium animarum eorum, te miserante, perueniat. Per.

Postcommunio.

Purificet nos, quesumus, domine, et diuini sacramenti perceptio, et gloriosa sanctorum tuorum oratio; et animabus famulorum famularumque tuarum, quorum commemorationem agimus, remissionem cunctorum tribue peccatorum. Per.

---

[1] Fol. 132 a. [2] Fol. 152 a.

[1] Fol. 170 b.

De sancto alfego archiepiscopo[1].

Oratio.

Deus, qui beatum archipresulem ALFEGUM die hodierna dira passione occubentem perennem transtulisti ad gloriam, presta, quesumus, ut illius adiuuemur orationibus, qui tui nominis predicator extitit gloriosus. Per.

Secreta.

Mensis sacris, quesumus, domine, hostiam sacrare digneris impositam, ut interuentu archipresulis et meritis (martiris) ALFEGI, uitę nobis prospera presentis, et gaudium futuræ beatitudinis adquirat. Per.

Prephatio.

V. D. æternæ [deus]. Qui beato archipresuli et martyri tuo ALFEGO in passione crudeli constantiam talem condonasti, ut nec territus aufugeret, sed carnificum rabiem in te roboratus inuictus deuinceret. Hinc, ergo, tuam supplices precamur clementiam, ut nos ab emulorum cunctorum nequitia defendas, et in tua misericordia ad regni celestis amena perducas. Per christum.

Postcommunio.

Sumptis, domine, muneribus sacris, intercedente beato archipresule ac martyre tuo ALFEGO, a cunctis aduersitatibus eruamur, et gaudiis mansuris inseramur. Per.

SIDNEY SUSSEX COLLEGE MS. Δ. 5. 15.

THE following Mass of St. Cuthbert occurs at the close of a short eleventh-century Pontifical, written on fourteen leaves of coarse vellum, entitled 'Liber Sancti Cuthberti,' and bound up along with a later MS. Bestiarium, in the Library of Sidney Sussex College, Cambridge, Δ. 5. 15:—

[De sancto cuthberto].

[S]anctus, domine, cuthberhtus, sacerdos et pontifex, cuius hodiernam celebramus festiuitatem, sua nos intercessione letificet, et pia semper in te faciat sollempnitate gaudere. Per dominum.

[*Secreta*].

[H]æc tibi, domine, quesumus, beati cuðberhti sacerda(o)tis præcibus grata reddatur oblatio, et pro ea gloriosa nostrum famulatum purificet. Per dominum[2].

[*Prefatio*].

[Uere dignum, æterne deus.] In hac die migrationis ad christum sanctissimi sacerdotis cuðberhti, qui in primo continentissime et castissime conuersatione(i)s monachorum in actuali uita exemplum sanctis factus, et postmodum multis annis theoricam in deserto secutus est uitam, solo æternitatis dei amore pastus, et postea inuitus, non sua uoluntate, sed dei prouidentia, ad[que] ecclesiarum consilio, in episcopatus electus est gradum. Qui semper uiriliter et fortiter contra carnem, et sanguinem, et aeris huius principes pugnauerat, cum galea spei salutis, et lorica iustitię, et cum scuto fidei, et gladio uerbi diuini uictoriam capiens; a dextris et sinistris protectus dei miles hostium cuneos superabat, et multa per eum dominus mirabilia fecit, et obitum suum diebus plurimis predicebat. Regi et episcopo gubernationem plebis commendabat, et ad desertum sanctum properabat, et spiritum suum, cum cęlesti sancto et euangelico cetu, deo patri omnipotenti emiserat. Te, domine, ergo, deprecamur, per intercessionem sancti cuðberhti episcopi, ad portum felicitatis, et ad celestia eius regna peruenire mereamur; cui adstant innumerabiles angelorum et archangelorum chori, et dicunt:—Sanctus.

[*Postcommunio*].

[D]eus, qui nos sanctorum tuorum temporali tribues(i) commemoratione gaudere, presta, quesumus, ut, beato cuðberhto interueniente, in ea numeremur sorte salutis, in qua illi sunt gratia tua gloriosi. Per.

The following lines in reference to St. Nicholas are appended in a different, but very early, handwriting, with musical notes, in the form of neumes:—

O pastor eterne! O clemens et bone custos! qui dum deuotis gregis preces adtenderas, uoce lapsa de celo, pręsuli sanctissimo, dignum episcopatu nicholaum ostendisti tuum famulum! Adoremus regem seculorum, in quo uiuit nicholaus, honor sacerdotum.

Nobilissimus siquidem natalibus ortus uelud lucifer nicholaus emicuit. Postquam domi puerilem decursit etatem, cunctis mundi huius spretis oblectationibus, christi se iugo subiciens, documentis sanctis suum prebuit auditum.

---

[1] Fol. 171 b.

[2] This *Sec.* occurs in Leofric C, p. 205, with verbal variations.

COTT. MS. VITELL. A. XVIII.

This MS., consisting of 238 leaves of vellum, 8⅝ in. × 5½, is a late eleventh-century English Missal, with an early eleventh-century English Kalendar prefixed to it. The margins of the Kalendar, which is written by a different hand and on larger leaves of vellum, have been very much cut away, for the purpose of binding it in one volume with the Missal. There are no rubrics. The textual and rubrical modifications of St. Osmund which differentiate the later Sarum Missals have not yet been incorporated.

The present contents of the volume are:—

1–9 a. Kalendarium.
9 b. Oratio.
10 a. Missa de Sancta Katerina.
10 b. Sursum corda et Prefatio.
12 a. Canon Missæ, the first leaf having been torn away probably for the sake of its illumination.
16 b–74 a. Proprium de Tempore.
74 b–148 a. Proprium Sanctorum.
148 b–155 a. Commune Sanctorum.
155 b–198 b. Missæ Votivæ.
199 a–222 b. Benedictiones Episcopales.
223 a–226 a. Ordo in cœna Domini ad reconciliandos penitentes.
229 a–238 b. Exorcismi et Benedictiones Variæ.

The following Masses for Saints connected with the Celtic or Anglo-Saxon Church, occur in this MS.:—

IIII. id. mar. Nat. s. gregorii papæ[1].

[*Collecta*].

Deus, qui animæ famuli tui gregorii, etc., [as R. S].

Secreta.

Annue nobis, quesumus, domine, ut animæ famuli tui gregorii hęc prosit oblatio, quam immolando totius mundi tribuisti relaxari delicta. Per[2].

Postcommunio.

Deus, qui beatum gregorium pontificem sanctorum tuorum meritis coęquasti, etc., [as R].

XVI. kal. april. Nat. s. patricii ep.[3]

Domine, deus omnipotens, qui nobis sanctorum intercessione succurris, da, quesumus, ut sancti patricii confessoris tui atque pontificis et exultemus meritis, et patrocinio gaudeamus. Per dominum nostrum ihesum christum filium tuum.

Secreta.

Quesumus, benedictionis auctor et sanctificationis dator, quesumus, ut hoc sacrificium benedicere et sanctificare digneris, et interpellante beato pontifice patricio, nobis famulis tuis remissionem tribue peccatorum. Per.

Postcommunio.

Presta, quesumus, domine, ut sacramenti tui participatione uegetati, sancti pontificis patricii precibus adiuuemur. Per.

XV. kal. ap. Passio s. eaduuardi regis et mart.

[As S.]

XIII. kal. ap. Depositio s. cuthberti ep.[1]

Omnipotens sempiterne deus, qui in meritis sancti cuthberhti pontificis tui semper es et ubique mirabilis, quesumus clementiam tuam, ut sicut ei eminentem gloriam contulisti, sic ad consequendam misericordiam tuam eius nos facias precibus aduuari. Per.

Secreta.

Hostias tibi, domine, pro commemoratione sancti cuthberhti confessoris tui atque pontificis offerimus, suppliciter deprecantes, ut sicut illi tribuisti sacre fidei claritatem, sic nobis indulgentiam largiaris et pacem. Per dominum.

Postcommunio.

Sumentes, domine, gaudia sempiterna participatione sacramenti, presta, quesumus, ut beati cuthberhti confessoris tui atque pontificis, cuius natalicia colimus, precibus adiuuemur et meritis. Per dominum nostrum.

III. id. ap. Nat. s. guthlaci anachorite[2].

Deus, qui nos beati guthlaci confessoris tui annua sollemnitate letificas, concede propitius, ut sicut ille per ardua solitarię uitę instituta ad tuę uisionis gaudia peruenit, ita ipsius intercessione ad eadem peruenire mereamur. Per.

[1] Fol. 83 b.
[2] This has been changed in R. S. to a request for St. Gregory's prayers.
[3] Fol. 83 b. For another Mass for St. Patrick see Lit. and Rit. of Celtic Church, p. 270.

[1] Fol. 85 a.
[2] Fol. 87 a.

Secreta.

Da nobis, quesumus, domine, semper hęc tibi uota gratanter persoluere, quibus sancti confessoris tui guthlaci depositionem recolimus, et presta ut in eius laude semper tuam gloriam predicemus. Per.

Postcommunio.

Protector in te sperantium deus, familiam tuam propitius respice, et per hęc sancta quę sumpsimus, interueniente beato guthlaco confessore tuo, a cunctis eam aduersitatibus potentiæ tuæ brachio defende. Per.

XIII. kal. mai. Nat. s. ælfeahi archiepiscopi[1].

Deus, electorum corona pontificum, et gloriosa uictoria certantium, qui beatum ælfeagum summi sacerdotii dignitate et martyrii palma decorasti, concede propitius ita nos apud te eius intercessionibus adiuuari, ut ei in ęterna beatitudine possimus adunari. Per.

Secreta.

Sacrificium tibi, domine, placationis et laudis offerimus, suppliciter exorantes ut beati ælfeagi martyris tui continua nos adiuuent suffragia, cuius annua celebramus suffragia. Per dominum nostrum.

Postcommunio.

Presta nobis, quesumus, domine deus noster, ut sacramenti tui participatione uegetati, gloriosi pontificis et uenerandi martyris tui ælfeagi precibus adiuuemur. Per.

XIIII. kal. iun. Nat. s. dunstani episcopi[2].

Deus, qui eximium ueritatis tuę preconem beatum pontificem dunstanum sanctorum tuorum meritis ęqualem gloriosis ostendis miraculis, presta, quesumus, ut quem nobis in terra donasti doctorem in cęlo facias habere intercessorem. Per dominum nostrum.

Secreta.

Hoc munus testimonium uiuificę passionis filii tui, domine, pro commemoratione summi sacerdotis tui dunstani tibi oblatum tua benedictione eius meritis nobis ad gustum salutis ęternę sanctifica. Per dominum nostrum.

Postcommunio.

Sacramenta quę indigni sumpsimus, domine, nobis mentis et corporis fiant remedia, et sancti pontificis tui dunstani intercessio nos ad gaudia perducat cęlestia. Per.

VIII. kal. iun. Nat. s. aldelmi episcopi[1].

Deus, qui hodierna die sanctum pontificem aldelmum, etc. [as S].

Secreta.

Pro eius tibi precibus, domine, nostra, quesumus, grata reddatur oblatio, pro cuius est festiuitate immolata. Per.

Postcom. [as S].

VII. kal. iun. Nat. s. augustini archiepiscopi[2].

Deus, qui beatum augustinum pontificem primum doctorem, etc. [as S].

Secreta.

Oblatio hęc, quesumus, domine, tibi placeat, et intercessio sancti pontificis augustini nos tibi dignos exhibeat. Per.

Postcommunio.

Salutarem nobis edidit hodierna die beatus augustinus episcopus et confessor in tua, domine, uirtute lętitiam; presta, quesumus, ut confessionis eius insignia predicando, eius intercessione tibi placita gloriemur. Per.

Non. kal. iun. Nat. s. bonifacii ep. et mart.[3]

Deus, qui multitudinem populorum beati bonifacii martyris atque pontificis, sociorumque eius eobani atque adalarii, instantia ad agnitionem tui sancti nominis uocare dignatus es, concede propitius ut quorum sollemnia colimus, etiam patrocinia sentiamus. Per.

Secreta.

Accepta sit, quesumus, in conspectu tuo, domine, nostrę humilitatis oblatio, et sancti martyris tui bonifacii atque sacerdotis, sociorumque eius, fiat supplicatione salutaris, pro quorum sollemnitate tuę maiestati defertur. Per.

Postcommunio.

Supplices te rogamus, omnipotens deus, ut interueniente sancto bonifacio martyre tuo atque pontifice, sociisque eius, in quorum festiuitate hęc cęlestia sumpsimus sacramenta, et tua in nobis semper dona

---

[1] Fol. 88 b. Different Masses for St. Alphege will be found in S, p. 735; Y, p. 302.

[2] Fol. 94 b. Different Masses for St. Dunstan will be found in S, p. 750; Z, p. 284; Y, p. 298.

[1] Fol. 95 b.

[2] Ib. Other Masses occur in Z, p. 285; Y, p. 298.

[3] Fol. 97 a. A different Mass occurs in S, p. 759.

multiplices, et uitam nostram ab omni aduersitate defendas. Per.

XVI. kal. iul. S. eadburge[1].

Deus, qui hodierna die beatam sanctę uirginis tuę eadburgę animam cęlorum regnum penetrare fecisti, concede propitius eius nos interuentu a peccatorum nostrorum nexibus solui, et ab omni aduersitate defendi. Per.

Secreta.

Munera tue pietati dicanda, quesumus, domine, meritis beatę uirginis tuę eadburgę placatus intende; et eius salutaribus nos attolle suffragiis, et defende presidiis. Per.

Postcommunio.

Sancta tua, domine, percipientes tuam deuote misericordiam exoramus, ut beatę et sanctę eadburgę uirginis intercessione muniti, sempiterna mereamur felicitate epulari. Per.

X. kal. iul. Nat. s. albani mart.[2]

Deus, qui sanctum albanum martyrii corona decorare uoluisti, presta, quesumus, ut quemadmodum deuotam ipsius passionis agimus memoriam, eius sublimia apud te patrocinia sentiamus. Per dominum nostrum.

Secreta.

Hec hostia salutaris, quam in sancti albani martyris tui ueneranda commemoratione tuę maiestati suppliciter offerimus, quęsumus, domine, ut ligamina nostre prauitatis absoluat, et tuę nobis misericordie carismata tribuat. Per.

Postcommunio.

Quesumus, omnipotens deus, ut quos in sancti tui albani ueneranda memoria de tuis sacris donis satiasti, per hęc indulgentiam nos propitiationis tuę consequi mereamur. Per.

IX. kal. iul. Nat. s. aetheldrithe uirg.[3]

Omnipotens sempiterne deus, auctor uirtutis et amator uirginitatis, qui beatum æðeldryðam hodierna die dignatus es ad cęli gaudia deducere, suppliciter tuam imploramus clementiam, ut cuius sacram sollemnitatem celebramus in terris, de eiusdem patrociniis gaudeamus in cęlis. Per.

Sec. [as in Z, p. 285].

Postcom. [as in Z, p. 286].

VI. non. iul. Depositio s. suuithuni[1].

Deus, qui presentis annua sollemnitatis gaudia in sancti confessoris tui atque antistitis suuithuni commemoratione populis tuis hodierna die tribuisti, da nobis ad illam peruenire beatitudinem, quam ipse percepit cuius olimpicam celebramus natiuitatem.

Secreta.

Suscipe, deus clementissime, munus quod tibi, etc. [as S, p. 779].

Postcommunio.

Sanctificet nos, quesumus, domine deus, huius sacri perceptio sacramenti, et gloriosa sancti intercessio suuithuni angelorum cętibus faciat aggregari. Per.

VIII. id. iul. Nat. s. grimbaldi presb.[2]

Deus, qui dilecti confessoris tui et sacerdotis merita grimbaldi miraculorum gloria fecisti clarescere, presta ut qui sacratissime illius depositionis celebramus festiuitatem, cum eo in cęlis perennem consequamur societatem. Per.

Secreta.

Hec tibi hostia, quesumus, domine, sit acceptabilis, et pro nobis tuus intercedat grimbaldus confessor uenerabilis. Per.

Postcommunio.

Sumpta sacrosancta communio, beato interueniente grimbaldo, hoc in nobis, domine, operetur, ut in fide inueniamur stabiles, et in moribus concordes, et in bono proposito efficaces. Per.

Id. iul. Translatio s. suuithuni ep.[3]

Deus, qui beatum antistitem suuithunum miraculis et uirtutibus dignatus es mundo reuelare, suppliciter tuam imploramus omnipotentiam, quatinus per gloriosa ipsius sancti merita, quem facis coruscare signis miraculorum, prebeas nobis te supplicantibus famulis omnium incrementa uirtutum, et sempiternę felicitatis tripudium.

Sec. [as in Z, p. 286].

Postcom. [as in Z, p. 286].

---

[1] Fol. 100 a.
[2] Fol. 101 b. A different Mass occurs in S. Y, p. 298.
[3] Fol. 102 a. A different Mass occurs in S, p. 777; a different Collect in Z, p. 285.

[1] Fol. 106 b.
[2] Fol. 107 b.
[3] Fol. 108 b. A different Mass is given in S, p. 809; a different Collect in Z, p. 286.

II. kal. sep. Depositio s. aidani ep.[1]

Deus, qui sanctorum tuorum meritis ecclesiam tuam toto orbe diffusam decorasti, presta, quesumus, ut intercessione beatissimi pontificis tui aidani, in sorte iustorum tua optanda pietate censeamur. Per dominum.

Secreta.

Oblata, domine, quę tibi offerimus, pię deuotionis intentu, in honore sanctissimi aidani episcopi, tua preclara clementia sanctificet, et purificatos nos ea percipere tua faciat gratia in omnibus ubique laudanda. Per.

Postcommunio.

Satiatis, domine, munerum tuorum donis auxilium gratię tuę rogatus impende, et auribus tuę pietatis nostras miserando preces benignus exaudi, ut meritis sancti presulis aidani et intercessione adiuti, in electorum tuorum numero ęterna in sęcula censeamur. Per.

II. non. sep. Translatio s. cuthberhti ep.[2]

Protegat nos, domine, quesumus, beati cuthberhti confessoris tui atque pontificis commemoratio salutaris, ut eius patrocinia sine intermissione recolentes, perpetuam defensionem sentiamus. Per.

Secreta.

Accepta tibi sint, domine, nostrę oblationis libamina, quę tibi commendent sancti cuthberhti confessoris atque pontificis continua merita. Per dominum.

Postcommunio.

Deus, qui sanctorum tuorum libenter suscipis uota, intercedente beato cuthberhto confessore tuo atque pontifice, familiam tuam, quesumus, domine, miserationis tuę dextera semper et ubique protege. Per.

[*Eodem die.*] Translatio s. byrini[3].

Deus, qui uos ueneranda festiuitatis hodiernę sollemnia in beati confessoris tui atque pontificis translatione byrini celebrare fecisti, concede propitius eius nos apud te patrocinio semper adiuuari, cuius sancta predicatione cognouimus auctorem salutis ęternę. Per dominum nostrum ihesum christum filium tuum.

Secreta.

Munera quę tuę deferimus maiestati, quesumus, domine, gratanter assume, et intercessione beati byrini, tribue nos in ęterna lętitia gaudere. Per dominum.

Postcommunio.

Hęc nos communio, domine, salutaris, et ab omni, quesumus, aduersitate custodiat, et beato birino intercedente, cuius annua translationis festa recolimus, sempiternę felicitatis gaudia nobis adquirat. Per.

IIII. id. sep. Translatio s. athelwoldi episc.[1]

Coll. [as in Z, p. 287].

Sec. [as in Z, p. 287].

Postcom. [deest].

Nat. s. athelwoldi ep.[2]

Deus, qui hodiernam diem in beati atheluuoldi episcopi transitu nobis honorabilem dedicasti, concede propitius, ut cuius eruditione ueritatis tuę luce perfundimur, eius intercessione cęlestis uitę gaudia consequamur. Per dominum.

Secreta.

Oblata seruitutis nostrę munera tibi, domine, quesumus, annua sancti atheluuoldi episcopi sollemnitas commendet accepta, ut eius pia supplicatione muniti, cunctorum nostrorum remissionem peccatorum, et beatitudinis sempiternę mereamur obtinere consortium. Per.

Postcommunio.

Refectos, domine, uitalis alimonię sacramentis, sancti confessoris tui atheluuoldi atque pontificis gloriosa intercessione nos protege, et ad ęternum cęlestis mensę conuiuium peruenire mereamur concede. Per.

Non. ag. Passio oswaldi regis et mart.[3]

Omnipotens sempiterne deus, qui donasti beato osuualdo regi gloriam terrenę potestatis in diuinum conuertere amorem, da nobis, quesumus, eius intercessione, in tui nominis amore iugiter permanere. Per.

Secreta.

Benedictio tua, domine, quesumus, larga descendat,

---

[1] Fol. 116 b.
[2] Fol. 117 b. A different Mass is given in S, p. 893.
[3] Fol. 118 a.

[1] Fol. 119 b. The next leaf to 119 b. has been torn out.
[2] Fol. 122 a. Nearly the same Mass occurs in Z, p. 286, where the present Collect occurs as an alternative Collect, in a less correct form.
[3] Fol. 123 a. Different Masses occur in S, p. 840; Z, p. 287.

quę et munera nostra, deprecante sancto osuualdo, tibi reddat acceptas, et nobis ea sacramentum redemptionis efficiat. Per dominum nostrum.

Postcommunio.

Supplices te rogamus, omnipotens deus, ut quos celestibus donis satiasti, intercedente beato osuualdo martyre tuo, perpetua protectione custodias. Per.

Nat. s. uuillibrordi[1].

Deus, fidelium remunerator animarum, presta ut, beati uuillibrordi confessoris tui et pontificis intercessione, populus tuus fidelis indulgentiam suorum peccatorum consequi mereatur, cuius uenerandam hodierna die celebramus festiuitatem. Per.

Secreta.

Oblata, domine, quę tibi offerimus in honore sancti uuillibrordi confessoris tui atque pontificis, tua preclara clementia sanctificet, et ea percipere tua gratia nos purificatos efficiat. Per.

Postcommunio [deest].

DIGBY MS. 39.

The following Masses, for festivals of St. Birinus are written in a small twelfth-century MS., which once belonged to the Abbey of Abingdon, and is now in the Bodleian Library. It contains a few lives of Saints, chiefly English:—

II. non. sept. Translatio s. birini episcopi[2].

Familiam tuam, domine, beati byrini episcopi translationem celebrantem tua circumda misericordia; (ut) et secura tibi deseruiat, et eius suffragiis uera apprehendat gaudia. Per.

Secreta.

Munus tibi, domine, oblatum, sancto intercedente byrino, libenter suscipe, et offerentium uota clementer exaudi. Per.

Prefatio.

U. D. æterne deus. Cuius misericordiam exoramus, ut qui sancti episcopi BYRINI translationem celebramus tibi mereamur fideliter deseruire, sicque in presenti foueri, ut post carnis debitum eius nos facias glorię admisceri. Per.

Ad complendum.

Sacramenta tua, domine, que indigni percepimus et crimina nostra detergant, et sancto intercedente BYRINO ab omni malo nos defenda[n]t. Per.

III. non. decemb. Depositio s. byrini episcopi.

Presta, quesumus, omnipotens deus, ut sicut deuotissime, beati byrini confessoris tui atque pontificis annua depositionis sollempnia ueneramur, sic per ipsum misericordiam tuam hic et in celo consequamur. Per.

Secreta.

Humilitatis nostre libamina sancti byrini tibi, domine, commendent suffragia, cuius depositionis (celebramus) sollempnia. Per dominum.

Prefatio.

U. D. æterne deus. Deprecantes ut beatus confessor birinus ante thronum gloriæ tuæ nobis obtineat quatinus ipsius societate perfruamur in celis, cuius sancte depositionis festa celebramus in terris. Per christum.

Postcommunio.

Satiati, domine, muneribus sacris te quesumus, ut beati birini intercessione a cunctis semper liberemur aduersis. Per.

---

[1] Fol. 139 a.

[2] Fol. 56 a. The following account of the Translation of St. Birinus is taken from the same MS., fol. 73 a:—

'Donauerunt autem supradicti reges beato BIRINO ciuitatem quę dorkinga uocatur, ad faciendam in ibi sedem episcopalem. Sublimatus igitur in sede beatus antistes, parat ecclesias, altaria ponit, simulachra dissipat, fana subuertit, etc. . . . (fol. 74 a). In eadem autem ciuitate ubi, deo donante, pontificatus ministerium gerebat, corpus eius sepultum est, ubi etiam per multos requieuit annos, usque ad tempus beati patris nostri HEDDE, qui quintus ei in episcopatu successit. Qui bono zelo ductus, indigne ferens tantam tamque pretiosam margaritam loci uilitate fuscari, deo annuente, transtulit illud in (fol. 74 b) Wentam ciuitatem et in ecclesia beatorum apostolorum petri et pauli honorifice tumulauit.'

Hedda was fifth bishop of Dorchester (676–701). The MS. goes on to record a still further translation of St. Birinus' body by St. Ethelwold, bishop of Winchester, 963–984, to a grave close by the high altar of that cathedral.

MISSALE VETUS ANGLICANUM.

In the year 1599 Schultingius published an exposition of the Missal and Breviary under the title of

'Bibliothecæ ecclesiasticæ seu commentariorum sacrorum de expositione et illustratione Missalis et Breviarii Tomi Quatuor, opere studio et industria D. Cornelii Schultingii Steinwichii. Coloniæ Agrippinæ, Anno. D. MDXCIX.'

In Tom. iii. p. 45 he printed some extracts from an ancient MS. English Missal then in the Library of St. Pantaleon at Cologne. It is there no longer. That library was plundered in 1794, when part was burnt, part was lost, part was scattered, and all endeavours to identify this MS., or to find any trace of it since the sixteenth century, have been in vain.

Schultingius claims an extreme antiquity for it, but as he gives only the most general description of its style and ornamentation, it is impossible, on palæographical grounds, to come to any exact conclusion as to its date, which cannot however, for other reasons, have been earlier than the ninth century.

He proves its English character by the following entries in the Kalendar :—

Non. Iun. S. Bonifacii, et Sociorum eius (rubeis litteris), †755.

Non. Iul. S. Willibaldi, episcopi (†790).

VIII. Id. Nou. Depositio S. Willibrordi (†738)[1].

Among the numerous Collects, etc., which he transcribes at length, as differing from those in the Missals of Rome and Cologne, the following only have a certain or possible connection with England :—

De s. cutberto[2].

Collecta.

Omnipotens sempiterne deus, qui in meritis [as in Leofric C, p. 205].

Super oblata.

Hæc tibi, domine, quesumus, beati cutberti [as in Leofric C, p. 205].

Ad com.

Deus, qui nos sanctorum tuorum [as in Leofric C, p. 206].

Oratio.

Deus, qui sanctorum tuorum libenter [as in Leofric C, p. 206].

[1] If it was an English Kalendar, it must surely have contained commemorations of other English saints than those mentioned by Schultingius. But his whole account of the volume is meagre and unsatisfactory.

[2] Page 169.

In pascha annotina[1].

Coll., *Super obl.*, *Ad com.*, as in Leofric A, p. 105, but with the following alternative forms of *Collecta* and of *Ad complendum* :—

Deus, qui renatis fonte baptismatis delictorum indulgentiam tribuisti, præsta misericors ut recolentibus huius natiuitatis insignia plenam adoptionis gratiam largiaris. Per dominum nostrum.

Populus tuus, quesumus, domine, renouata semper exultet animæ iuuentute, ut qui antea peccatorum ueternorum in mortis uenerat senium nunc lætetur in pristinam se gloriam restitutum. Per.

De s. georgio[2].

Prefatio.

Te, omnipotens deus, in omnium martyrum triumphis laudare, quoniam tuis donis atque muneribus beati martyris georgii passionem hodierna solennitate ueneramur, qui pro confessione iesu christi filii tui diuersa supplicia sustinuit, et ea deuincens coronam perpetuitatis promeruit.

De s. bonifacio[3].

Præfatio.

Cuius gratia beatum bonifatium in pontificatum elegit, doctrina ad prædicandum erudiit, potentia ad perseuerandum confirmauit, ut per sacerdotalem infulam perueniret ad martyrii palmam, docensque subditos prædicando, instruens uiuendi exemplo, confirmans patiendo, ut ad te coronandus perueniret, qui persequutorum minas intrepidus superasset. Cuius interuentu nos, quæsumus, a nostris mundet delictis qui tibi placuit tot donorum prærogatiuis, etc.

[1] Page 174.

[2] Page 178.

[3] Page 179. This is the only portion of the offices for St. Boniface which Schultingius thought it at first worth while to describe, but he adds the following information : 'Officium de S. Bonifacio Anglo ponitur pulchre deauratis fere literis in hoc Missali una cum Officio de Vigilia. In Præfatione Vigiliæ S. Bonifacius et socii eius dicuntur "Angliæ et inferioris Germaniæ æternæ salutis ministri" unde colligitur Anglicanum hoc esse Missale . . . Totum Officium de Vigilia et Festo S. Bonifacii præstantissimum et elegantissimum . . . Habet etiam Officium de Octaua. Obserua in hoc Officio singularia officia de S. Gregorio i. de S. Bonifacio cum Vigiliis, quæ indicant hoc Missale esse Benedictinum et Anglicanum ' (p. 179). Later on (p. 200) he transcribes some additional Prayers in connection with St. Boniface.

De s. wigberto.

'Deinceps officium habetur de S. Wigberto, confessore, qui cum Bonifacio, Willibrordo, et sociis ex Anglia uenerat, ut intelligas esse Anglicanum[1].'

Vigilia s. bonifacii martyris[2].

[*Collecta*].

Concede nobis, quesumus, omnipotens deus, uenturam bonifacii martyris tui ac pontificis et sociorum eius solennitatem congruo præuenire honore, et uenientem digna celebrare deuotione. Per.

Super oblata.

Hostias, domine, altaribus tuis adhibemus, quas eorum tibi patrociniis credimus commendendas, quorum nos uoluisti uotis ad tuam peruenire notitiam. Per.

Præfatio.

Et uenientem natalem beati bonifacii pontificis ac sociorum eius debita seruitute præueniri, suppliciter obsecrantes ut ipsos apud tuam clementiam sentiamus nos habere patronos, quos tua gratia largiente, meruimus æternæ salutis suscipere ministros. Per.

Ad complendum.

Beati bonifacii martyris tui atque pontificis, domine, precibus confidentes, quæsumus clementiam tuam, ut per ea quæ sumpsimus remedia æterna capiamus. Per.

Super populum.

Præsta, quæsumus, domine, æterne largitor, eorum nos ubique pia protegi oratione, quorum natalitia per hæc sancta quæ sumpsimus uotiuo præuenimus officio. Per[2].

In die sancti bonifacii[3].

[*Collecta*].

Deus, qui multitudinem populorum beati bonifacii pontificis atque martyris tui instantia ad agnitionem tui sancti nominis uocare dignatus es, concede propitius ut cuius solennia colimus etiam patrocinia sentiamus. Per.

Super oblata.

Accepta sit in conspectu tuo, domine, nostræ humilitatis oblatio, et sancti martyris atque pontificis bonifacii fiat supplicatione salutaris pro cuius solennitate tuæ maiestati defertur. Per.

Ad complendum.

Supplices te rogamus, omnipotens deus, ut, sancto bonifacio intercedente martyre tuo atque pontifice, in cuius festiuitate hæc cælestia sumpsimus sacramenta, et tua in nobis dona semper multiplices, et uitam nostram ab omni aduersitate defendas. Per.

Super populum.

Super populum tuum, quæsumus, domine, interueniente beato bonifacio martyre tuo atque pontifice, benedictio copiosa descendat, indulgentia ueniat, consolatio tribuatur, fides nostra succrescat, redemptio sempiterna firmetur. Per.

De s. albano[1].

Ad complendum.

Adiuuent nos, quesumus, domine deus noster, sumpta mysteria, et, intercedente beato albano martyre tuo, perpetua nos protectione custodiant. Per[2].

Vigilia s. kyliani[1].

[*Collecta*].

Deus, qui sanctorum martyrum tuorum kiliani et sociorum eius mentibus uirtute[m] constantiæ in passione aspirasti, concede propitius ut sicuti illi, deuicto persequutore, coronari a te meruerunt, ita nos eorum interuentione tua semper protectione defendi, et ad æternæ beatitudinis gaudia peruenire mereamur. Per.

Super oblata.

Offerimus tibi, domine, sanctorum tuorum kiliani et sociorum eius natalitia recolentes solenne sacrificium, suppliciter implorantes ut, iisdem intercedentibus, nobis ad augmentum salutis æternæ peruenire concedas. Per.

Ad complendum.

Cælesti participatione, domine, recreati suppliciter exoramus, ut sicuti sanctorum kyliani et sociorum eius festa celebrare gaudemus, ita eorum suffragantibus meritis nobis salutare fiat sacramentum. Per.

Natali s. kiliani[2].

Præfatio.

Cui sanctis tuis kyliano et sociis eius tantam con-

---

[1] No part of this Office is transcribed.
[2] Page 200.
[3] Ib.

[1] Page 201.
[2] Ib.

ferre dignatus es constantiam ut, fide firma, spe certa roborasti, ac filio tuo testimonium præbentes ad palmam martyrii uictores gloriosi, christo duce, peruenire meruerunt. Per.

Ordinatione s. bonifacii archiepiscopi[1].

[*Collecta*].

Omnipotens et misericors deus, fidelium lumen animarum, adesto uotis solennitatis hodiernæ, et ecclesiæ tuæ gaudiis, de beati bonifacii gloriosa pontificatus ordinatione conceptis, benignus aspira, ut corda nostra ipsius doctrina igniantur, et apud misericordiam tuam eius iuuemur precibus cuius gaudemus exemplis. Per.

Super oblata.

Magnifica, domine, beati bonifacii ordinationis solennia recensentes, quæ promptis mentibus ambientes oblatis muneribus petimus, et cælestibus nos munda mysteriis clementer audiri. Per.

[1] Page 202.

Ad complendum.

Præsta, quesumus, omnipotens deus, ut id quod de sancto altari tuo accepimus precibus beati bonifacii, cuius ordinationis annuum celebrantes sanctificet animas nostras, per quod tuti esse possimus. Per.

Missa pro congregatione s. bonifacii[1].

[*Collecta*].

Deus, pater omnipotens, uerus pastor fidelium animarum, concede famulis tuis in hoc præsenti monasterio sancti bonifacii martyris tui sub regula beati benedicti constitutis in tuo amore caritatem et pacem, ut quibus in unum congregatis iudicata aut indicta est communio facultatum, sit etiam, te miserante, sancta coniunctio animorum. Per[2].

[1] Page 199.

[2] This Collect proves that this Missal once belonged to a Benedictine monastery of St. Boniface.

INDICES.

I.

INDEX OF COLLECTS, ETC.

II.

INDEX OF PREFACES.

N.B.—All the following Prefaces are introduced either by the words 'æterne deus' or by the words 'per christum dominum nostrum.'

III.

INDEX OF BENEDICTIONS AND EXORCISMS.

IV.

INDEX OF PASSAGES OF SCRIPTURE.

V.

INDEX OF SUBJECT MATTERS.

VI.

INDEX OF PROPER NAMES.

THE END.